

Consiliorum et epistolarum medicinalium liber septimus / nunc primum labore ... L. Scholzii ... editus: cui ... Analogismus, sive artificiosus transitus a generali methodo, ad exercitationem particularem ... praefigitur.

Contributors

Crato von Crafftheim, Johannes, 1519-1585.
Scholzii, L.

Publication/Creation

Hanau : Wechel for Heirs of J. Aubrius, 1611.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/eua5cds2>

License and attribution

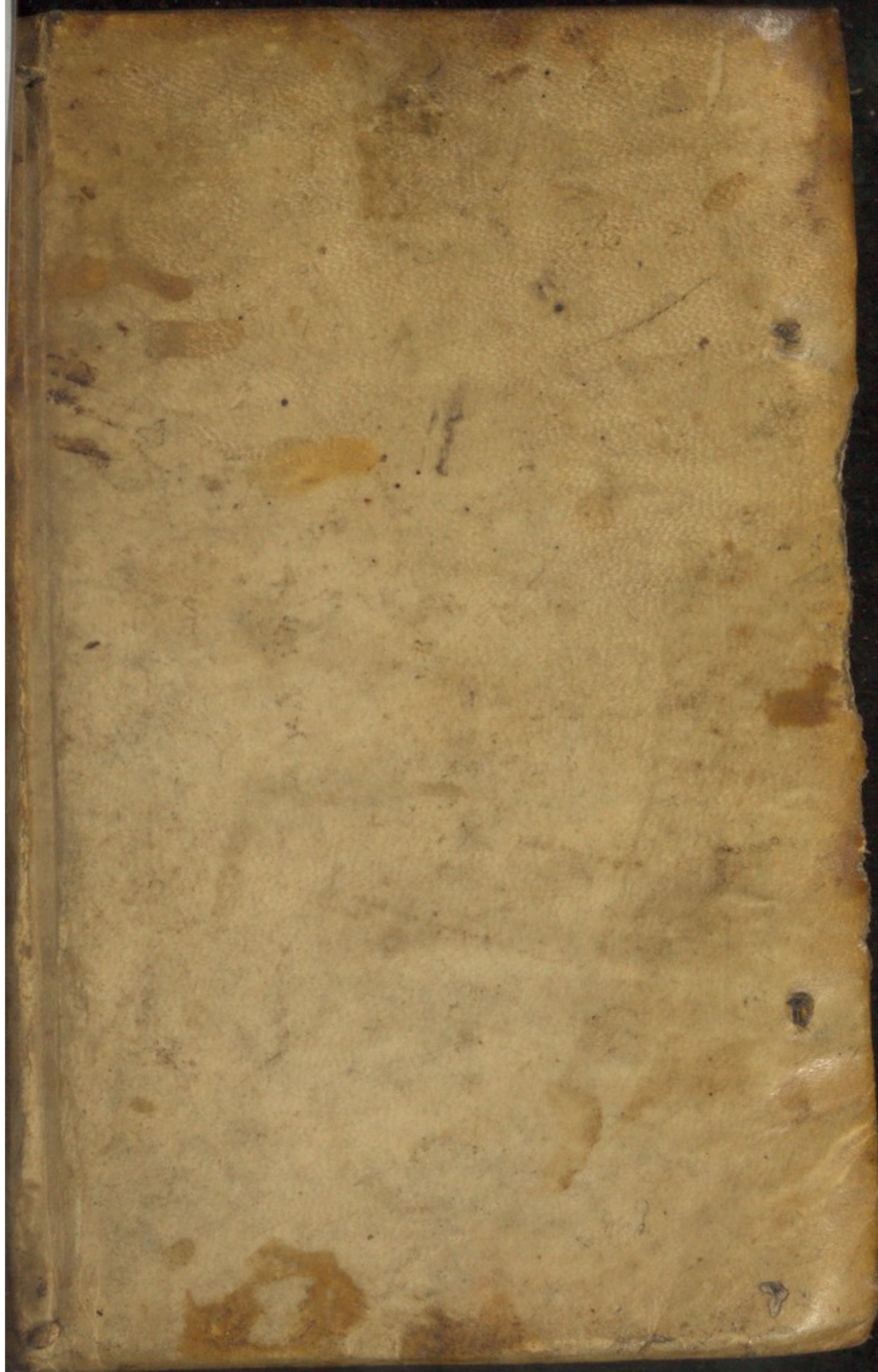
This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

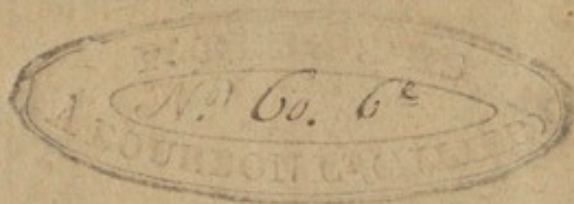
1647/A

A. XXIX. C^o

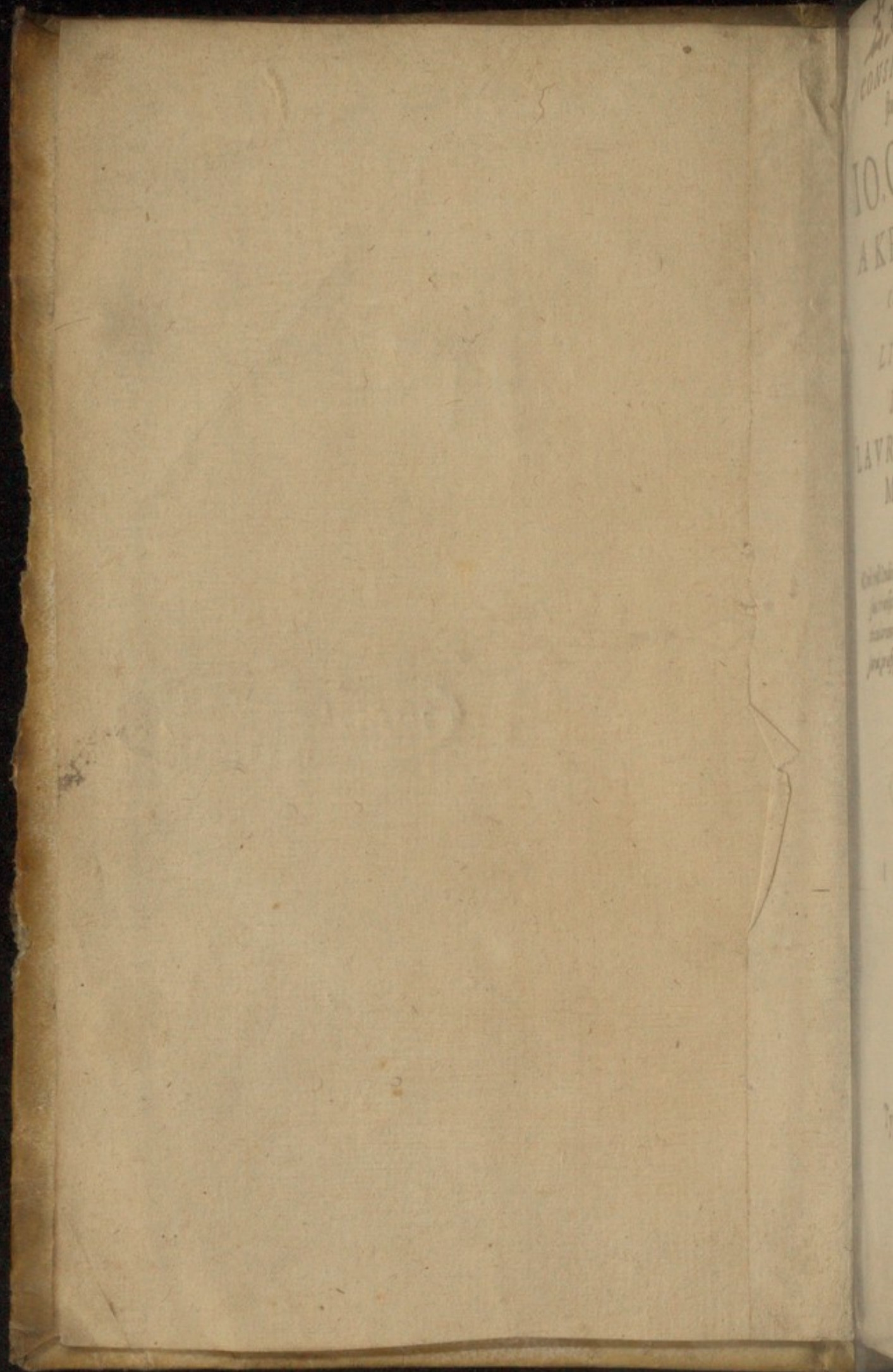
18 "A" 21714

Ag 24

Boulange
5/19

Ex Libris P. Martini C. D. M.
CONSILIORVM ET EPI-
stolarum Medicinalium,

21714

IO. CRATONIS
A KRAFTHEIM, AR-
CHIATRI CÆSAREI,
LIBER SEPTIMVS;

Nunc primum labore & studio
LAVRENTII SCHOLZII
MEDICI VRATISL.
in lucem editus:

*Cui post Indicem Consiliorum, Analogismus, siue artificio-
sus transitus à generali methodo, ad exercitationem par-
ticularem D. Iohan. Cratonis à Krafftheim, Medici Cæ-
sarei, præfigitur.*

I 6

II.

HANOVIAE

Typis Wecheliani, apud heredes Ioan-
nis Aubrii.

Cum S. Cæsareæ Maiest. privilegio.

Dr. J. A. M. ...
 CONSULTATION ...

IO. CRATONIS AKRAETHIMAR

CHILATRI ...
 LIBER SEPTIMUS
 Medicamentorum ...

LAVRENTII SCHOLII
 MEDICI VRATISL.
 in lucubrationibus:

Capitulum ...
 ...
 ...

HANOVIA
 Typis Wechelianis apud haredet loan.
 ...
 ...

I N D E X
CONSILIORVM LI-
BRI SEPTIMI.

- 1 *N* melancholia hypochondriaca, quatenus abatur vir complexionis Melancholica annorum quadraginta.
- 2 *In* melancholia hypochondriaca, anhelitus difficultate, & urina sabulosa.
- 3 *In* hypochondriaca passione, pro quodam consiliario Marchionis.
- 4 *In* melancholia, vertigine & musicis ante oculos apparentibus.
- 5 *In* scirrbo lienis.
- 6 *In* reiectione sanguinis Melancholici per sedem & vomitum, pro generoso quodam Domino.
- 7 *In* aluo fluida & flatulenta, pro quodam Norico.
- 8 *In* aluo fluida, cum variis symptomatibus.
- 9 *In* fluxu ventris immodico, cum nephritide, & ulcere vesicae.
- 10 *In* constipatione alui.
- 11 *In* dysenteria.

INDEX CONSIL.

- 12 *In excrementis in ano, pro Nobili quodam viro.*
- 13 *De imminuto teste, & de hernia intestinali.*
- 14 *In eodem casu pro alio.*
- 15 *In ruptura, pro quodam Consule.*
- 16 *In eodem casu, sed sudore nimio accedente prius sublato.*
- 17 *In Bubonocoele, pro quodam Gallo.*
- 18 *De praeservatione a podagra, pro quodam Illustri Domino.*
- 19 *In eodem casu, pro alio.*
- 20 *In eodem casu.*
- 21 *In eodem casu.*
- 22 *In podagra, pro quodam Magnifico Domino.*
- 23 *In eodem casu, pro eodem.*
- 24 *In praeservatione & curatione podagra, pro quodam Nobili viro.*
- 25 *In dolore articulari, & scabie, seu impetigine.*
- 26 *In Arthritide.*
- 27 *In Podagra.*
- 28 *In podagra confirmata.*
- 29 *De praeservatione a podagra.*
- 30 *De podagra.*
- 31 *In Arthritide, pro quodam Theologo.*
- 32 *In Arthritide, pro Generoso quodam Domino.*
- 33 *In Arthritide, pro Generoso quodam Comite.*
- 34 *In Arthritide nodosa, Melancholia hypochondriaca, atque renum affectione, pro quodam Episcopo.*

INDEX CONSILII

- 35 Pro iuvene Ichiade laborante, luxatione imperfecta pedis dextri, & eiusdem stupore.
- 36 In dolore circa os sacrum.
- 37 In feбри quartana.
- 38 In feбри quartana, pro eodem.
- 39 Pro eodem quartanario.
- 40 In quartana.
- 41 In duplici quartana.
- 42 In febre nocturna pituitosa, cum Ictero epate obstructo, pro quodam Comite.
- 43 In feбри tertiana continua, pro quodam Generoso Domino.
- 44 In hectica Marasmode.
- 45 Praeservatio à peste.
- 46 De praeservatione, & curatione pestis.
- 47 In peste, pro quodam Generoso Domino.
- 48 In febre pediculari, pro quodam Generoso Domino.
- 49 In faciei rubore, pro quodam Magnifico Domino.
- 50 In pustulis, rimulis & denudatione labiorum, pro quodam Illustri viro.
- 51 In scabie foeda manuum.
- 52 In scabie ab adustis humoribus.
- 53 In elephantiasi, pro quodam Nobili viro.
- 54 De Meliceride.
- 55 In ictu ex lapide in sinistra capitis parte, quem sequuta sunt varia symptomata.
- 56 Ad brachium à fractura tabescens, & gonorrhoeam.
- 57 In extenuatione Brachii, pro Consiliario quodam Palatino.

INDEX CONSIL.

- 58 In macie & magnitudine diminuta cruris, ac
lasa deambulatione.
- 59 In tumore utriusq; cruris, & colore secundū to-
tius corporis partes defœdato, ac lienis scirrho.
- 60 In relaxatione intestini, siue Enterocèle.
- 61 In relaxatione peritonæi, & principio Enterocè-
les.
- 62 In Cephalalgia ex cruditatibus, cum variis aliis
symptomatibus, pro puero quodam decem an-
norum.
- 63 In epilepsia & amentia pueri ætatis annum se-
ptimum.
- 64 In sinistri oculi visionis obscuritate, pro Nobili
quodam puero.
- 65 In tussi ex catarrho, quandoq; suffocatio, ex ci-
bo suspecto assumpto, pro quodā generoso puero.
- 66 In amissa appetentia, dolore capitis, vertigine a
cibo, & diminutione imaginationis & memo-
rie.
- 67 In duritie hypochondrii dextri, pro filio cuius-
dā Procancellarii.
- 68 In calculo, pro quodam puero.
- 69 In calculi precautionē, pro quodam puero, cui è
vesica euulsus fuit calculus asper, & cornutus
ingens satis.
- 70 In dolore nephritico, cum excoriatione, atq; car-
nis excrecentia, in extrema glandis parte, pro
Generoso quodam puero.
- 71 In dolore colico, & ureterum, pro Generoso quo-
dam puero.
- 72 In ulcere vermiculoso, pro quodā puero Nobili.

INDEX CONSIL.

- 73 In vertigine, epilepsia, melancholia delirio, tremore cordis, macie totius corporis, & nonnullis aliis symptomatibus, pro fœmina quadam Germana Styria.
- 74 In dolore capitis, & aliis symptomatibus præter naturam, pro quadam Nobili fœmina.
- 75 In comate, paralyfi & apoplexia, pro quadam Nobili fœmina.
- 76 In catarrho, una cum adustis, & salsis humoribus, pro quadam Generosa Domina.
- 77 In catarrho, ad pedes imprimis, ob cerebri constitutionem calidam, & crudorum ciborum appetitum, pro serenissima quadam Regina.
- 78 In phthisi a catarrho, pro Matrona quadam Nobili.
- 79 In phthisi ex recentis menstruis.
- 79 In phthisi a catarrho, pro Matrona quadam Nobili.
- 80 In anbelitus difficultate, capitis destillatione & raucedine.
- 81 In raucedine a catarrho, pro quadam Nobili Matrona.
- 82 In extenuatione corporis, cum tussi, & tumore pedum, ex multis præcedentibus affectibus, diuturna febre, ictero, & matricis imbecillitate, pro Illustri quadam Matrona.
- 83 In constipatione alui.
- 84 In nimio mensium fluxu, pro quadam Comitissa.
- 85 De immodico sanguinis menstrui profluvio.
- 86 In profluvio mensium rubro, & aliquando rubedine apparente flauitie, aliquando pallore.

INDEX CONSIL.

- 87 *In suppressione mensium, & capitis dolore deq;
remediis quibusdam ad conceptum conferen-
tibus, pro quadam Nobili fœmina.*
- 89 *In mensibus albis, flatibus ventriculi, utero fri-
gido & humido, lienis obstructione, ac ruptu-
ra umbilici.*
- 90 *De intermissa conceptione.*
- 91 *In inflammatione Matricis, mola & sterilitate.*
- 92 *In ardore urinae, pro quadam Comitissa.*
- 93 *In cruenta sanguinis mictione, pro quadam No-
bili fœmina.*
- 94 *In dysenteria, pro quadam honesta Matrona.*
- 95 *In imbecillitate matricis, cordis, atq; ventriculi,
pro Nobilissima quadam Domina.*
- 96 *In podagra, pro quadam Nobili fœmina.*
- 97 *In pedum debilitate, pro quadam Nobili Ma-
trona.*
- 98 *In febre diuturna, pro quadam Magnifica Do-
mina.*
- 99 *In febre tabida, pro Magnifica quadam Do-
mina.*
- 100 *In febre hectica, cum insigni ventriculi imbe-
cillitate, pro Magnifica quadam fœmina.*
- 101 *In febre hectica, cum catarrho, pro quadam
Magnifica Domina.*
- 102 *In principio Gibbositatis, pro quadam mulie-
re.*
- 103 *Idem in eodem casu.*
- 104 *Paralysis in Moniali.*
- 105 *Retentio mensium in virgine generosa.*

ANALOGIS- MVS, SIVE ARTIFI-

CIOSVS TRANSITVS A GE-
nerali Methodo ad exercita-
tionem particularem
Doct.

IOHANNIS CRATONIS

à Krafftheim, Medici

Cæsarei.

VM Galenus sub fi-
nem xiii. libri polli-
ceatur, Lectori atten-
to & curioso, modo
prudētia præditus sit,
eum ex superiori do-
ctrina (licet isto in lo-

co tantum de affectis oculis agere videat-
ur) non modo generalem methodum,
verum particularium affectionum cu-
randarum rationem nullo negotio inue-
nire posse: conabimur & nos demon-

D. IOH. CRATONIS

*E methodo
medendi Ga-
leni omniū
particulariū
affectuum
curam colli-
gi.*

strare in his generalibus præceptis o-
mnium fere morborum curationis sci-
entiam contineri, & Galen. earum *Ἀφ' ὧν
γνωσιν, σκοπεῖς ἐνδεικτικῶς*, curationis atq;
Βονθήματα, quasi digito in his libris osten-
disse.

*Tria morbo-
rum summa
genera.*

Primum autem de doctrina illius hoc
repetemus cum ad curationem morbo-
rum omnis cogitatio atq; actio Medici
directa esse debeat, oblato morbo, ratio-
nali Medico, à summo genere ad imam
speciem, vel à causis ad effectus, vel è
contrario procedendū, ad q; genus mor-
bi quælibet affectio referatur. Tria au-
tem summa esse morborum genera de
doctrina Galeni cognouimus, quorum
vnum atque primū similaribus seu sim-
plicibus corporis partib. inest, alterum
organicis seu instrumentalibus, tertium
vtrisque commune censetur. Hæc tria
genera inde constituuntur. Quia corpus
humanum tūc esse sanum censetur, cum
vel temperies elementorum, calidi vide-
licet, frigidi, humidi, & sicci, quibus pro-
portione quatuor humores respondent,
in eo est iusta vel constructio atq; com-
posi.

ANALOGISMVS.

positio partium debita, & omnia quæ ad organi seu instrumenti alicuius perfectionem faciunt, integra atq; illæsa, nec quicquam superuacaneum. Denique cum vnitas & cōtinuitas partium rite inter se secundum naturam connexa est atq; cohæret. Nihil hic moror reprehensorem, qui solutionem continui partibus similaribus atq; instrumentalibus communem negat, & de continuitate atque contiguitate litigat, cum contiguitas vere in instrumentalibus partibus reperitur. In similaribus autem vnitas & contiguitas: Atq; ita rectius de similarib. quæ *Contiguitas in dissimilaribus.* instrumentalibus soluta vnitas dicatur, licet & continuitas lædi nequeat, quin simul contiguitas & actio instrumēti lædatur. Cæterum cum vnumquodq; à suo contrario afficiatur, cōsequitur primum corporis constitutionē, quā dicimus cōstare ex temperie primarū qualitatum, lædi, cum à contraria intemperie oppugnatur aut opprimitur. Est autē vna temperies quasi canon reliquarum, quam temperatam appellamus, in qua calidi videlicet, frigidi, humidi, & sicci (siue

Continuitas in similaribus.

D. IOH. CRATONIS

materiam remotam, videlicet elementa, siue proxima, id est, quatuor humores spectemus) summa est cōuenientia. Hæc imaginaria censetur, & quæ facilius cogitatione complecti, quam re ipsa conspici possit. Deinde sunt quatuor temperaturæ, secundum simplices qualitates excedentes, videlicet calida & humida, calida & sicca, frigida & humida, frigida & sicca, quarum singulæ mutantur à suis contrariis. Fit autem mutatio seu alteratio, vel per qualitates oppositas tantum sine materia, vt quando caliditas læditur à frigiditate, vel accedente materia, quæ vel est vapor sublatus de humore, vel humor ipse, qui non tantum qualitate, verum quantitate etiam seu multitudine sua alterat, ita vt consequatur *Ἀλγῆσις* seu affectio, quam morbum in intemperie dicimus. De hac *καλενομάσις*, vnde ostendimus, varie disputant, & primum recte *Ἀλγῆσιν* dici negat, fortasse vt se Aristotelicum esse ostendat, cui *Ἀλγῆσις* qualitatem significat, quæ à subiecto facile dimoueri potest. Verum perspicuum est, Galeno *ὑπομύσειν* seu *Ἀλγῆσιν* perma-

Ἀλγῆσις A.
aristoteli qua
litas Galeno
καλενομάσις.

ANALOGISMVS.

permanentem affectionem nihil aliud
quam κατὰ κράτος significare, vt ex lib. 2.
περὶ τῶν αἰτίων νοσημάτων, & 1. & diff. sympto-
matum atque methodi, in primis vero ex
com. 2. tex. 26. lib. Hippoc. de humori-
bus declarari potest. Scimus autem hanc
vocem ὑπὸ κράτος pro omni, quod in corpo-
re est πρὸς φύσιν, usurpari. Sed τὸ ἴδιον, seu
permanencia quoque nomen flagel-
lat, quod Galen. contra Olympicum, vt
audimus, disputans id excludat, libro ve-
ro de Differ. symptomatum recipiat, cui
hoc respondemus, Galeno morborum
permanentiam esse alterationis motum
firmatum aliquo modo, etiamsi momen-
to temporis possit naturam suam amit-
tere. Itaq; cum certa circumscriptione
definiri nequeat, illam descriptionem in
Olympico reprehensam esse, morbum-
que definitum, affectionem offenden-
tem actionem, etiamsi μὴ κατὰ κράτος ᾖ, vt i-
dem inquit perduret illa affectio. Porro
quod libro primo de loc. affectis μόνιμος
illi dicatur affectus duras, cessante, à quo
orta est, causa, non ignoramus, atq; illud
quoque scimus, πᾶσι μὲν ἔστιν αἰτία

*Morborum
permanen-
tia qualis.*

D. IOH. CRATONIS

Græcis appellari. Rixas autem de nominibus omittamus, & statuamus morbum *δυσκρασίαν* esse *ἀμετέραν* non quamuis, sed quæ sit *ἀλγίστη* seu *κατασχευή* actionē primo lædens. Hic igitur cum spectamus, quæ ad iustam temperiem faciunt, & quo pacto ab ea discesserit corpus, vel corporis pars, quantumque discesserit, non difficile erit inuenire, quibus modis reduci debeat.

2. Morborū
genus.

Sic & de secundo morborum genere, sub quo comprehenduntur affectiones, quæ compositionem partiū similarium in organo vitiant atque lædunt, existimandum est. Spectatur autem debita compositio in quatuor, in recta conformatione, in quantitate seu magnitudine iusta, in numero conuenienti atq; in situ partium accommodato. In confirmatione consideramus primum figuram membri organici an eiusmodi sit, quæ actionibus conuenientissima videatur. Secundo meatus & cavitates, an habeat debita vasa: an sit cauum vbi esse debet, vel contra. Tertio superficiem an sit in ea asperum, si ita esse debet, vel leue,

ANALOGISMVS.

leue, &c. Postremo, an cum aliis sit recte compositum. In quantitate seu magnitudine spectatur debita moles partis in numero, ne quid accedat vel decedat, quod numerum eorum ex quibus constat pars & quæ ei vsum præstant, atq; actioni conferunt, accedat vel decedat. In situ, ne is varietur in vllam partem contrariam naturæ & actioni incommo- det.

Sub tertio genere eos morbos collo- camus, qui vnitatem partium inter se vi- tiant, atque ita actionem earum lædunt, de quib. cum prolixè egerit Gal. in prio- ribus lib. Method. hic plura verba fierià nobis non debent. Illud autem monen- dum est, cum de sententia. Galen. statua- mus, morbum esse *ἀλλοτρίων* seu affectio- nem præter naturam, à qua primo & per se lædatur actio, causam vero huius læde- re per aliud, videlicet per morbum quæ consequuntur *συμπλάματα*, quæ vel sunt actiones læsæ, vel qualitates in corpore mutatæ, seu læsorum corporum affectio- nes, vel excrementa, retenta, aut immo- dice fluentia : perspicuum esse trium

D. IOH. CRATONIS

istarum rerum præter naturam, videlicet
causæ, morbi, & symptomatis nomina
non posse redigi in prædicamentum
absolutum, sed $\omega\epsilon\varsigma\pi$ dici. Morbos quæ
dem referri primum ad actiones, quæ
facultatibus præcedunt & læduntur
Alia illa præter naturam per se. Causas
etiam ad actiones offensas referri, sed
ita, vt per aliud, videlicet morbum, lædant.
Symptomata vero habere relationem
ad morbum, tanquam vmbra, corporis
vmbra dicitur. Cum autem in
iis, quæ dicuntur $\omega\epsilon\varsigma\pi$ possit mutari re-
latio, atq; ita & nomen consequitur, re-
spectu diuerso vnā rem & causam &
effectum esse posse, atque eundem mor-
bum sæpe diuerso respectu non ad idem
genus referri. Posset hoc multis exem-
plis declarari: in quæ si intuerentur qui-
dam mirifice de nominibus contendentes,
& contemnentes conciliationem di-
uersarum (vt primo intuitu videntur)
sententiarum purioris vetustatis (quæ
fons est omnis boni, ex quo nos, quod
in scientia nostra optimum est, hausi-
mus, atque hausisse lætamur) non eam
tan-

*Idem mor-
bus sub di-
uersis gene-
ribus.*

*Vetustas
fons boni.*

ANALOGISMVS.

tanquam infrugiferam, & vsque adeo
despectam, vt illius tractatio nomē quo-
que labefactare debeat, existimarent, se-
que solos animo libero, ingenio perspi-
caci, in disciplinis ita versatos putarent,
minusq; inepte verba sapientiæ atq; ele-
gantix suæ funderent. Sed omissis his, ad
id quod propositum est, veniamus.

DE AFFECTIONIBVS CV- TIS CAPITIS.

Galenus noster in postremo lib. Me-
thod. vbi de amissione particulæ v-
tilis agit, scopumque *ἐνδεξιὺν* curationis
eius regenerationem esse docet, alope-
ciæ atque ophiasis meminit, hasque affe-
ctiones ad compositionem deprauatam
seu morbum in numero referre videtur.
Hoc reprehensor Galenicus tanquam
insigne erratum notat. Primum quod
curatio aliud indicet, quam Galen. in
medium adferat, cum medicinam adhi-
beamus subiectæ intemperaturæ & hu-
morum corruptioni. Deinde quod pili
non sint corporis partes, neque aliquid

Alopecia.
Ophiasis.

D. IOH. CRATONIS

agant, neque nutriantur, verum ab afflu-
 xu excrementi impellantur, & quasi ap-
 positione extendantur. Hæc quin ve-
 risimilia videantur, non possum ire infi-
 cias. Verum si cum his ea, quæ vir sum-
 mus, excellens ingenio, iudicio recto,
 doctrina erudita & rerum usu D. Iulius
 Alexandrinus Archiater Cæsareus scri-
 psit (qui apud omnes doctos & synceros
 rerum æstimatores veram magnamque
 laudem tulit, quod conciliare potius,
 quam conuellere sententias eruditæ an-
 tiquitatis studuit) conferamus, impu-
 gnatoris ineptias detestabimur, qui ea,
 quæ usum præstant, & ad commodam ac-
 tionem faciunt, dum adsunt, absentia in-
 commodare non videt: Capillos autem
 non solum capiti pro tegumento esse, ut
 functiones suas rectius exerceat, quem-
 admodum prolixè & eruditè Galen. de
 usu partium nos docet: verum etiam ut
 aliquid affluentis humiditatis, ne ea par-
 tibus subiectis perniciosa sit, ebibât atq;
 exhauriant. Deinde quod ab excremen-
 to quasi nutriantur, dum incrementum
 sumunt, perspicuum est. Sed omissis his,
 ad

*Iulii Ale-
 xandrini en-
 comium.*

*Pilorum v-
 sus.*

*Pilorū quasi
 nutritio.*

ANALOGISMVS.

ad quæ prolixè respondet Cl. D. Iulius Alexandrinus, illud potius tyrones moneo, vt quod Gal. 14. Meth. tradit cum inquit: Expeti quædam secundum naturam, quædā $\kappa\tau'$ συμβεβηκός & toties repetitum præceptū, de sapientissima sententia Platonis, non esse de nominibus litigandum: sed rerum naturam & veritatem inquirendam, considerent. Hanc quidem ob oculos quasi ponit cap. 19. Vbi ostensa generatione pilorum manifestam $\alpha\lambda\gamma\gamma\omega\sigma\iota\varsigma$ seu notionem huius affectionis tradit, eamq; à succis in corpore vitiatæ provenire ostēdit, & signa quibus humores corruptos cognoscamus, declarat. Cum autem nullus affectus possit curari, manente causa vnde ortus est (vt docuit nos lib. 7. atq; quod corruptum est euacuandum sit: primum scopum curationis vacuationem corrupti humoris statuit, & 1. de Comp. Med. $\kappa\tau'$ $\pi\acute{o}\pi\epsilon\varsigma$ & de purgantibus medicamentis, se sola purgatione Alopecias & defluuium capillorum sanasse affirmat. Secundum scopum alterationem monstrare, videlicet vt digerentibus id q̄ affluxit discu-

Scopi

D. IOH. CRATONIS

tiatur. Tertium, vt restituta temperie
partis capillorum nutrimentum (sic e-
nim recte & cum Galen. quidem appel-
lamus) attrahatur. Hic βοηθήματα quoque
seu auxilia monstrat, videlicet, purgatio-
nes, balnea, inunctiones, frictiones, &
totam curationis methodum perspicue
ex natura rei (quam similitudine à stir-
pium generatione sumpta pingit) ob o-
culos ponit.

DE CAPITIS DO- LORE.

DOlorem capitis, sicut aliarum par-
tium esse symptoma in sensu, quod
morbum aliquem consequitur, non am-
bigimus. Consequi autem duo morbo-
rum genera, videlicet morbum in intem-
perie, quæ ἀδρόαν ἀλλοίωσιν propter ὑπερ-
βολὴν ἢ ἀσσυμετείαν qualitatum prima-
rum atque secundarum effecit, & soluta
vnitate, cum hæc faciant mutationem
confertim & violenter in partibus sensu
præditis, libro 12. cap. 7. ostendit. Scio de
his varie disputari à Medicis, sed nō libet
attin-

*Dolor capi-
tis à duobus
morborum
generibus.*

ANALOGISMVS.

attingere argumentationes. Cæterum cum morbi causæ symptomatum sint, atque quemadmodum lib. 1. & 12. docet, symptomata quatenus sunt symptomata curationis rationem non indicent, aliquando tamen, vt viribus subueniamus, mitigationem postulare: ideo in hac affectione primum spectādum, an aliquid soluat continuitatem, & laceret nervos vel membranas (quod rarius accidit) rupture, contusione, vel erosione: aut adsit multitudo humoris pergrauans, vel spiritus *Φυσώδης* cui non pateat exitus, distendens: vel intemperies, violentam alterationem faciens in sensu tactus, qui in moderata temperie qualitatis tactui subiectus consistit. Quæ omnia copiose persequitur cap. 7. & 8. vbi causas doloris tradit, *Αἰσγνώσις* autem illustrat 1. lib. artis curatiuæ ad Glauconem, cum admonet videndum esse, num caput doleat per se, seu per affectum proprium, an vero per consensum. Affici per se à multitudine, huiusq; indicem esse grauitatem, nonnunquam distensionem, vel à multis vaporibus seu spiritu flabili,

Symptomata interdū mitiganda.

D. IOH. CRATONIS

quam distensio cōsequatur. Hæc autem
 plerumq; concurrere. Itaq; grauitatem
 comitari distēſionem, vel ab inflamma-
 tione, præſertim in membranīs oriri, atq;
 hanc pulſatorium dolorem indicare, vel
 qualitate acri & mordaci, siue propter
 humoris, siue vaporis acrimoniam, atq;
 tunc in dolore acredinem ſentiri. Anim-
 aduertendum vero eſſe, an dolor ſit in
 toto capite, quæ affectio κεφαλαία & κε-
 φαλαλγία dicitur: an vero in parte aliqua,
 quam ſi mediam partem capitis occupat
 ἡμικρανίαν. Si vero exiguum locum, vulgo
 clauum vocant. Etiam hoc ſpectandum,
 an interius vel extērius doleat, an repen-
 te vel ſenſim ortus ſit dolor, an recēs, vel
 inueteratus, quia vel ad tenuitatem hu-
 morum vaporumve, vel ad craſſitiem, id
 referendum eſt, an continenter affligat,
 an per interualla, q̄ fluxionis, vel moti
 humoris eſt indicium. Deniq; an ab in-
 temperie ſimplici, vel cōpoſita, originē
 ducat. Hæc Gal. καὶ τὰς ad tria quaſi ca-
 pita redigit. Varietatem videlicet cauſa-
 rum efficientium, partium laborantium
 naturam, & qualitatem propriam. Cau-
 ſas

ANALOGISMVS.

as esse vel intemperiem simplicem, vel ^{Diversitas} humorum atq; vaporum copiam, cum ^{causarum.} mala qualitate atq; obstructione.

Partem laborantem esse spectandam, ^{Partium.} vtrū vel totū caput sit affectū, vel partes eius siue interiores siue exteriores. Qua- ^{Qualitatu.} litatē propriā vtrū dolor sit grauis, distēdat, pulser, erodat seu mordicet. Si vero per consensum doleat, ac si (quod plerūque fit) ventriculus mittit exhalationes, eas vel à pituitoso, vel à bilioso humore oriri. Pituitam indicare fastidium, bilem ventriculi dolorem vel morsum, primo ad Glauconem asserit. Interdum etiam vt in febribus, atq; viscerum præsertim hepatis caliditate, succi in vapores dissoluantur, caput exhalationib. si sit debile, afficitur. De his autem agemus, cum doctrinam de catarrho & fluxionib. explicabimus. Cognita doloris causa, facile est monstratis scopis generalibus (vt vacuationis, cū adest multitudo, reuulsionis vel deriuationis, cū affluxus materiæ, repercussionis, (vt loquuntur) cum materia nondum plane affluxit; alterationis, cum acris est, firmamenti atque roboris

D. IOH. CRATONIS

seu tenoris, ut appellant Græci, cum caput debile atque infirmum) ad particularia indicantia descendere, quæ vel morbus, vel natura ægri monstrant, atque ab his indicationes, quæ actionem Medici seu curationem gubernant petere. Nam nos quidem indicantia monstrare possumus: indicationes autem, hoc est, rectas collationes nocentis seu morbi, & iuuantis seu auxilii reperire, eruditi Medici proprium est, in generali methodo, quæ indicantia seu σκοπὸς ἐνδεκτικὸς tradit, diligenter versati. Ac si is noticiam medicamentorum simplicium, & rectam hæc componendi methodum habeat, sitque mediocriter exercitatus, facile recta auxilia seu præsidia inuenire potest. In horum vero usu diligenter obseruandum est, quod Galen. præcipit, Terminum medicationis dolorum τὸ ἀσφαλὲς debere. Proponitur autem à Galeno missio sanguinis, quæ in plenitudine, inflammationibus & grauissimis doloribus conuenit: item arteriotomia, purgationes, reuulsiones & deriuationes per ficyas, vincula infernarum partium, frictio-

Auxilia.

ANALOGISMVS

iones: item ea, quæ reprimunt humo-
rem vel vaporem, & membrum robo-
rant, vt oxyrodinum & rosaceum. Item,
quæ alterant & digerunt, vt calidum o-
leum, in anethū quo ebullierit: Itē spon-
gylum & serpyllum atque castoreum,
quo in aliis inflammationibus non uti-
mur, vt docemur s. Methodi. Item in fla-
gibus fomentum **ex milio**. Deniq; & de
opiatorum usu nos docet, in quo vt præ-
ceptum illud *μηδὲν ἄγαν* diligēter tenea-
mus, monemur.

DE AFFECTIONIBVS CAPI- TIS LÆDENTIBVS CEREBRI actiones & facultatem ani- malem.

ET si Galenus lib. 13. cap. 21. (libet enim
Latinam interpretationē sequi, cum
Græcus textus in capita non distingua-
tur) præcipue de Phrenitide & Lethar-
go agat: tamen & reliquas affectiones
his vicinas complectitur, ac earum di-
gnotionem, indicantia curationem, &
præsidia monstrat. Sed id tanquam ἐν
πρόδω. Cum autem hæc in minime fa-

*Græcus Gale-
leni textus
absque capi-
tibus.*

D. IOH. CRATONIS

Phrenitis.

cili cognitione sint positæ, distincte eas proponemus. Discernit vero Galen. hoc modo Phrenitidem à Lethargo, ut eam *Διέξεν* calidam esse pronūciat. Cæterum notionem perspicuam illius tradit, secūdo de causis symptomatum, cum inflammationem secūdum cerebrum & membranas illius esse asserit. De hac quidem notione Græci, Aëtius videlicet, Paulus & Trallianus, non satis inter se consentiunt. Porro hanc affectionē semper cum febre cōtinua & ardente esse, atq; ita distinguī ab ea, quam *μανία* vocant, è primo Prorrhēt. apparet, quo in loco Galenus eam in parte, in qua princeps anima quasi residet oriri, siue afficiatur cerebrū ipsum, siue tenuis illius membrana, ostendit. Licet & Phrenitidis quædam species reperiat̃ur ex diaphragmatis inflammatione, vnde *καὶ σπυγμὰς θώρακος* cerebrum afficitur. Sed de ea, quæ *καὶ ἰδίᾳ πύθεται* seu per se in cerebro est, nunc agimus. Hæc licet ad morbum in intemperie referri possit, tamen cum phlegmone in quantitate seu magnitudine morbus sit, rectius ad *Διέξεν τὸν φῶτον* in compositi-

*Phrenitis
quædam ex
Diaphrag-
matis in-
flammatio-
ne.*

ANALOGISMVS.

positione, sicut & hic à Gal. refertur. Tres *Tres differe-*
 autē Phrenitidis differētiās ponit, quar- *rentia.*
 o de locis affectis, quæ indicationes cu-
 ratiuas variant. Cæterū cum vt diximus,
 in Phrenitide cerebrum phlegmone seu
 erysipelate laboret, atq; hic affectus ab
 fluxu sanguinis cum reliquis humori-
 bus in primis autē bile oriatur: consequi-
 tur, primum & præcipuum scopum es-
 se, à quo indicatio curatiua petitur, vt
 quod affluit repellamus aut reuellamus.
 Deinde vt alteremus partem affectam,
 quemadmodum hic monstrat. Denique
 cum æger nihil quietis habeat, ne vires
 delabantur, vt quiescat, operam demus.
 Atq; hic vt Galenus docet, vrgentis sco-
 pus est. De præsidiis varie disputant Me-
 dici, ac de missione sanguinis, quæ in hac
 affectione in primis necessaria est. Ascle-
 piades ita seuerè pronunciauit, vt san-
 guinem mittere, hominem occidere di-
 xerit, quia hæc affectio sit cum sum-
 ma & continua febre, sanguinem autem
 non nisi in remissione febris detrahen-
 dum. Contra hanc sentētiā statuerunt
 Medici, in primis vero Celsus, sanguinē

Auxilia.

*Verum vena
secunda.*

D. IOH. CRATONIS

esse mittendum, præsertim cum facies
ruber, venæ tument, & vel post quartum
diem, constantibus viribus. Bis etiam po-
tius, quum semel nimium detrahendum.
Ac cum æger non quiescat, caute occlu-
dendum vulnus. Mittendum vero pri-
mum ex vena brachii media secundum
Aëtii præceptū: deinde, vt Paulus vult,
venam frontis incidendam. Diocles et-
iam eam, quæ sub lingua est, aperien-
dam censuit. Nonnulli sanguifugas frō-
ti temporibus, & naso adhibuerunt, au-
riculas scarificarunt, & cucurbitulas in
occipitio, vacuato iam corpore affigen-
das putarunt. Inprimis autem alteratio-
ni opera danda, atque aër contemperan-
dus. Hic disceptant Medici veteres, v-
trum in luce, an vero obscuro loco collo-
candus sit æger. Ac Asclepiades in luce
collocandos vult, ne terrore afficiantur.
Verū cum tenebræ ad somnum & quie-
tem faciant, reliqui (habita tamen ratio-
ne affectus) tenebras præferunt. Nam in
iis, qui cum quadam mœstitia insaniunt,
& quibus vires validæ sunt, luce potius
consulendum est. Sed cum hoc rarius
accidi-

*Vena frontis
incidenda.*

*Item ea qua
sub lingua.*

*An in luce,
aut tenebris
Phreneticus
collocandus.*

ANALOGISMVS

accidat, & mœstitia consequatur δυσχε-
 ρίας frigidas (quas affectiones τὸ ψυχρὸν
 οὖμας & τὸ ἀνοήσιον, id est, desipientias, licet
 & hæc à calidis humoribus oriantur, vel
 αἰσίοις καὶ μελαγχολίαις, & melancholias appella-
 mus) omnino in phrenitide, vt quiescat
 æger studiose enitendum est. Tertio *An caput
 radendum
 sit?*
 concertant inter se, an caput radendum
 sit, vel non. Existimant enim raso capite
 plus humoris affluere. Verum cum alte-
 rantia & reprimentia vapores, quale est
 Oxyrodiū (aceto enim Gal. 11. Me-
 thodi vim reprimendi tribuit) & alia fri-
 gida, quæ commendat, facilius raso ca-
 piti applicari possint, & materia detenso
 pilo magis exhalet, auferendum omnino
 censent.

Purgationum etsi Græci autores non *An purgan-
 dum.*
 meminerint, fortasse quod existimarent
 humores motos inflammationem auge-
 re: tamen cum bilis vt diximus, ad furo-
 rem in phrenitide multum faciat, & in
 magnis morbis (quemadmodum lib. 4.
 Gal. ostendit) non solum sanguinis mis-
 sione, verum purgatione vti rectissimum
 sit: non tantum enemata adhibere, ve.

D. IOH. CRATONIS

rum etiam purgantibus medicamentis minus tamen calidis, medicari oportet priusquam ad ea, quæ alterant, discutiuntur & vapores transpirare faciunt, deueniamus. Pleraq; Galenus commemorat, a quæ intentus esse studiosus artis debet. Medicamenta autem iuxta capitis commissuram coronalem applicanda: liceat ea, quæ ad somnum faciunt, temporibus & naribus quoq; admoveantur.

DE LETHARGO.

Contrarias esse in speciem affectiones Lethargum & phrenitidem, quod hæc à calido, illa à frigido humore originem ducat: Vterq; vero morbus principem facultatem, quæ in cerebro residet, eiusque affectiones lædat: Phrenitis quidem ita, ut homo nihil quietis habeat. Lethargus ut inexpugnabili dormiendi cupiditate, eorum quæ dicuntur, vel fiunt, meminisse vix queat, principe scilicet parte animæ à pituita labefactata & sensu motuq; oppresso: atq; non tantum memoria, sed & ratione læsa, ex Gal. patet. Is vero

ANALOGISMVS.

o Lethargum aliquādo παθῶ, aliquan-
do νόσος appellat: A ego secutus (haud
scio quā recte) Linacrum, παθῶ vitium
conuerti. Oriri vero ex pituitolo humo-
re citra inflammationē ex pituita in ce-
rebro putrefacta, cum febre, & citra fe-
brem, quamuis plerūq; lēta febris adfit,
Galenus testatur. Arabes autem inflam-
mationem οἰσμηματώδη, à pituitoso nimi-
rum humore, esse arbitrantur. Est au-
tem reuera symptoma functionum ani-
malium læsarum, in quo alias memoria
tantum, interdum mens & cogitatio,
non raro vtrumque etiam afficitur, & si-
mul sensus communis seu imaginationis
vis infirmior est, vt tertio de locis affe-
ctis, & libro de differentiis symptoma-
tum docemur. Nonnunquam hoc malū
oritur à vaporibus crassis & frigidis, à vi-
sceribus & præcordiis sublatis, interdum
etiam à frigidioribus medicamentis. Co-
gnito affectu, eiusque causis, indicantia
(seruato recto scopo generalissimo con-
trarietatis) nō difficile est reperire, etiam-
si Medicinam huic morbo facere non
æque facile sit, cum propter præstan-

*In Lethargo
num inflā-
matio.*

*Prognosti-
cum.*

D. IOH. CRATONIS

Dietæ.

tiam loci affecti inter lethales morbos
ab Hippoc. & Galeno, & à Latinis quorum
in genere acutorum numeretur. Recte
igitur victus ratione, quæ pituitæ (quarum
causam illius esse diximus) generationem
aduersetur, præscripta, & rebus non natu-
ralibus debito modo adhibitis, de aus-
xiliis etiam atq; etiam cogitandum est.
Ac ne hoc in singulis morbis repeten-
dum sit, studiosos isto loco monebimus.
In nulla vnquam curationes victus ra-
tionem & moderationem accuratam re-
rum non naturalium negligendam, ac
potius ita obseruandam, vt (teste Gale-
no) optimam medicinam præscribere
superuacaneum, neglecta victus ratione
existimemus. Huic admonitioni & il-
lud addo, posteaquam *Ἀλγύμων* morbi
(quæ solanos ad indicationes veras per-
ducit, cum natura morbi principale sit
indicans, &c. indicantia, & ab his dedu-
ctæ indicationes scripto explicari ne-
queant, propterea quod circumstantiæ
subinde eas variant, & iudicium Medi-
ci, quod rectam rationem gubernat, in-
primis requiratur, qui vires, tempera-
men-

ANALOGISMVS.

mentum, ætatem, anni tempus, constitu-
tionem aëris, atq; alia spectet, & inter se
conferat) semel perspicuum proposue-
ro, me indicantia omnia separatim non
explicaturum, verum studiosos ad gene-
ralem doctrinam, quæ in methodo tra-
dita est, & Deo dante à nobis alias in no-
stra Therapeutica Methodo proponetur:
(non enim de abortiuo libello, qui in
meo nomine apparet, hoc dico) ablega-
re, vnde facile discere poterunt, quo pa-
cto in singulis morbis ex naturæ, morbi
& loci affecti demonstratione (cum hæc
Διάγνωσις κατὰ τὸν πρῶτον λόγον, videlicet à
causis ad effectus, vel *κατὰ τὸ δεύτερον λόγον*,
videl. à signis, quæ *παθολογικὰ* & *Δια-
γνωστικὰ* appellantur, progrediatur) vera
indicantia, seu scopi *ἐνδεικτικοὶ*, qui in a-
ctione seu medicatione *ἐνδειξιν*, id est, in-
dicationem regunt, insurgant, atque pe-
tantur: quæq; sit recta auxiliorum adhi-
bendorum ratio, quæ indicatur. Hic de
vocalibus non disputo, illud studiosos
moneo, vt inter scopos (quos indicantia
quoq; appellamus, licet in curatione v-
nicus curandi scopus à natura morbi su-

D. IOH. CRATONIS

*Inter scopos
& indica-
tiones diffe-
rentia.*

Auxilia.

matur)& inter indicationes, i. rerum faciendarum significationes, seu declarationes discriminē teneant, nec à nobis huiusmodi remediorum formulas, quæ a Practicis recensentur expectent, atque *Bonifacius* nos appellare sciant, quæ indicantur, i. quæ sunt facienda, vt naturæ auxilium feramus Gal. vero inter auxilia Lethargi gravæ venæ sectionem lib. 13. cap. 21. præcipue commendat, nisi adsint, quæ sanguinis emissionem impedian, crudus videlicet humor, puerilis ætas, anni tēpus, in quo sit extremus calor & frigus, vbi ad clysteria acria veniendum. Paulus admonet. redundantem etiam pituitam coquendam & expurgandam præcipit, & thymum, pulegium, origanum, quæ calefaciunt, dissecant, & roborant, in aceto coctum naribus admouendum. Palatum acris & valentibus medicamentis, & Mithridato cum pipere, pyrethro, sinapi inungendum. Utendum & iis, quæ sterutamenta prouocant. Postremo capiti *συνιστάμεν* atq; cucurbitas adhibendas, quemadmodum in principio (cum repellendū est) oxyrhod. num. Castoreum etiam,

ANALOGISMVS.

etiam, quod probe cōcoquit, & magno-
bere in istis affectionibus adiuuat, odo-
randum. Hæc auxilia cum hoc in loco
reliquis affectionibus somniculosis con-
uenire ostendat, atq; ita indicationes cu-
ratiuas eorum designet, notionem autē
nō satis explicet, vt ea studiosis illustrior
fiat, operam dabimus, &c.

DE CATAPHORA ET RELI- QUIS AFFECTIONIBVS SO- mniculosis.

Galenus appellatione Cathaphoræ
Apoplexiam, Caron, & Catochen
lib. 12. cap. 12. complectitur. Hæc distin-
cte explicare conabor. Calidi est ad mo-
tum excitare, Frigidi stuporem induce-
re. Humidi somnum cōciliare, sicci vigi-
lias. Itaq; iuxta diuersam humorum cali-
dorum, frigidorum, humidorum & sic-
corum commixtionem, morbi sympto-
mataq; diuersa proueniunt. In phreniti-
de (vt diximus) superat calidus humor. I-
deoque in ea affectione est *ἀεκινησία*. In
Lethargo, frigidus, vnde *ἀναισθησία καὶ ἀκί-
νησία*.

D. IOH. CRATONIS

νησία. In Cataphora (quam Hippoc. κῶμα
 ut testatur Galenus, appellat) calidi &
 humidi humores cerebrum occupant
 unde perpetuo ad somnum sic affecti
 sunt propensi: superante quidem calido
 & humido exhausto, fit phrenitis, ve
 certe ἀγρυπνον κῶμα: humido vero ita ab
 undante, ut calidum succumbat, Caron
 seu grauis sopor vel veternus, quem Ara
 bes subeth appellant, oritur. Hæc affe
 ctio cum levis est, quando quidem eam
 in anterioribus cerebri partib. fieri cen
 sent, fatuitatem inducit. Porro in poste
 rioribus partibus cerebri Catochen &
 Catalepsin fieri asserunt. Paulus lib. 3.
 cap. 10. Catochen atque Catalepsin di
 scernit, & Catochen soporem vigilan
 tem appellat, quod ex duabus contrariis
 affectionibus, videlicet Lethargo &
 Phrenitide constet: ut testatur Hippoc.
 lib. 4. Epid. ubi hanc affectionem pesti
 lentiae familiarem esse ostendit, cumque
 superat materia frigidior, Coma dici:
 cum calida, ἀγρυπνον κῶμα, Catalepsin au
 tem esse congelationem spirituum, qua
 correpti, in eodem habitu statuque per
 manent,

ANALOGISMVS.

manent, eoq; deprehensos, detentos, & congelatos Latini vocant. Verum Græci sæpe appellationes istas commiscunt. Cæterum Catalepsi à Caro sic discernunt.

In caro anterior pars, vt dixi, cerebri affecta est, cum clausione oculorum, spiratione non læsa, finiturq; plerumq; hic morbus sine periculo. In Catalepsi autem posterior pars cerebri à pituita oppressa est, atque licet ægri bene spirent oculos tamen continuo apertos habent, & epilepsia consequitur. Videndum igitur in his affectionibus quales adsint humores, & in quibus partibus obstructiones faciant, ac remedia, quæ humorem tam educant, quam alterent, quæve caput & primum sensitium, cerebrum videlicet roborant, adhibenda. Sic vacuatis humoribus recte indicationes à morbi natura petendæ. In Catalepsi vitimur moderate calefacientibus & humectantibus, in Caro exsiccantibus & calefacientibus. In Cataphora miscemus hæc, pro vt affectio est mixta. Remedia, vt monui, non recitantur. Quia vero

D. IOH. CRATONIS

eiusmodi affectiones plerumque præcedit vertigo, consequitur autem Epilepsia aut Apoplexia, de his quoque agemus.

DE VERTIGINE

Vertiginis Galenus in his libris non meminit. A Græcis autem *διὰ τὸ ἀπερὶστατόν* appellatur, videlicet cum est inordinatus motus spirituum, seu vaporum in cerebro tantum: *σχετόδι* cum ad motum inordinatum repentina visus obtenebratio accidit. Itaq; in vertigine vis imaginatiua afficitur, in tenebrosa vertigine, seu ut barbare loquuntur scotomia, visionis sensus diminuitur. Hæc vero symptomata & intemperiem cerebri, & obstructionem ex flatuoso, ut vulgo loquuntur, spiritu comitantur, & cerebrum vel per se, vel per consensum laborat. Per se ex intemperie, per consensum, cum vel ab ore vetriculi (ut in his, quibus cruditas molesta est, quando calore innato male affecto, ut testatur Galen. in com. de rat. victus, humores dissoluti in vapores, &

φυσώδη,

ANALOGISMVS.

(vaporum spiritum dissoluuntur) vel propter
 alidam intemperiem iecinoris, aut bi-
 lem regurgitantem in ventribulum, aut
 interiosum genus intemperatum ac ve-
 nis feruido & spumoso sanguine plenis,
 spiritus atque vapores ad caput efferun-
 tur. Vbi in capite primum malum gene-
 ratur, haud dubie sensus aliquis hebetior
 est, praesertim si à pituitoso humore affe-
 ctio originem ducit. Praecedit igitur do-
 lor grauis, & distendens ac sonitus au-
 rium. Hic igitur ad indicantia proposita
 in dolore capitis à pituita atque auxilia
 recurrendum. Cum vero calidus humor
 (vt bilis, quod plerumque fit, vbi reliqua
 corporis constitutio biliosa est) causa fu-
 erit, sensus est acrior: adest dolor rodens
 & pungens. Ideoque contraria indicantur
 remedia, vt diximus. Vbi vero arteria-
 rum intemperies ad vertiginē facit, pro-
 pter feruidum spumofumq; sanguinem,
 & vehemens pulsatio sequitur, repri-
 mentium vsus indicatur. Veteres etiam
 arterias secuerunt, cum videlicet per ex-
 teriores arterias vapor ascenderet, cum
 vero per interiores (quandoquidem non

*Arteriarum
 sectio.*

D. IOH. CRATONIS

conferret, vt Galen. 3. de locis affectis & in com. de vict. ratione in morbis acutis testatur) arteriotomiam non adhibeant. Cum autem malum hoc per consensum est, atque à crudo humore in ventriculo collecto oritur, is cōcoquendus & educendus si à flauabile ex epate regurgitante, vacuantibus bilem, tempestiue subueniendum. Nonnunquam etiam cum suppressæ purgationes naturales, vel certe consuetæ (vt muliebres ac hæmorrhoides) hoc malum excitant, hæ promouendæ sunt.

DE EPILEPSIA.

Vertigo parua Epilepsia.

VEteres, vt est apud Cælium Aurelium, vertiginem, paruam Epilepsiam vocabant. Hunc autem affectum, vt Hippoc. author est, ἱερὸν νόσημα & παιδικόν etiam, quod pueris familiaris sit, appellarunt. Est vero conuulsio omnium partium corporis, propterea quod cerebrum, materia crassa & frigida id obstruente, vel malignitate sua lædente, eam expellere nititur. Quam expulsio-

nem

ANALOGISMVS.

om noxa omnium sensuum & facultatum animalium consequitur. Hæc affectio alias grauior, alias mitior est. In qua tætor, stridor dentium, peruersio partium faciei, vehemēs iactatio totius corporis, multa spuma, seminis effusio, & in solo casu acclamatio: ea admodum grauis censetur, raroq; curatur. Vbi vero vel multa, vel plurima ex signis commemoratis absunt, leuior existimatur. Concussio est symptoma, cumq; totum corpus æqualiter concutiat, & sensus lædatur, principium motus & sensus, videlicet cerebrum affici minime dubium est.

In cerebro autem tria spectantur, membrana, cavitates seu ventriculi, vt vulgo Medici appellant, & ipsa substantia. Afficiuntur autem ventriculi, ita, vt lædantur actiones motiue quidem corrupte, sensitiue ablate, vt loquuntur. Illud igitur quod lædit, morbus erit, vt quidem vnus ex tribus generibus. Est autem mala compositio, quam morbum in cavitate seu via, vel obstructionem vocamus. Ea secundum Galen. accidit vel ab hu-

D. IOH. CRATONIS

moribus crassis, vel cum vasa cōtrahuntur.

*Vasorum
contractio.*

Hoc autem postremum fit duplici de causa, vel à natura, vt cum ventriculus cibum cōcoquens contrahitur, vel propter nocuenti præsentiā, siue ob manifestam, siue occultam qualitatem naturæ aduersam. Oritur vero hic affectus vel per se, seu per *πρωτοπαθειαν* in cerebro, vel per consensum, vtpote à qualitate ascendente à quavis alia parte corporis, cum videlicet in iis materia virulenta latet, vt in abscessu diuturno, in subiectis fornicariis, ossibus corrupto, vel spiritus quidam venenosus ascendit in cerebrum, unde contractio & obstructio, hancq; convulsio consequitur. Dum per se cerebrum à causa faciente obstructionem afficitur, caput plerumq; debile est, quod repletur ex qualibet leui occasione, vt cum irascitur homo.

Signa cerebri per se affecti.

Secundo adest grauedo, quia materia crassa & frigida adest, videlicet humor pituitosus aut melancholicus, vel ab his sublatis vapores.

Tertio,

ANALOGISMVS.

Tertio, somnia terribilia & Ephialtes noctu molestant.

Quarto tristitia & mœstitia, quæ non modo à melancholico humore, verum etiam pituitoso oritur, sine causa augentur, quia materia crassa cerebrum obedit.

Quinto est subitus timor, quod tenebræ spiritibus intus miscentur, item obuius.

Sexto pallor faciei, & viriditas venarum sub lingua propter frigiditatē. Hic igitur tam intrinseca, quàm extrinseca efficientia remotionē atq; alterationem indicant, caputq; debile sui corroborationem. Cum malum per cōsensum à ventriculo est (id q̃ mordicatio, nausea, cibi inordinati appetētia, ostendit) ventriculo subueniendum. Curationē autem tradit Galenus quinto de locis affectis, cum historiam de Grammatico recitat. De Epilepsia vero per consensum à reliquis partibus vel vapore, vel maligna qualitate ascendente ad cerebrum & contractionem eam, quam sequitur obstructio & conuulsio, vibrante neruorum origi-

Per consensum.

D. IOH. CRATONIS

ne, vt Galen. loquitur, efficiente, 3. de loc. aff. prolixè agit, vbi & indicationes curatiuas & auxilia tradit. Facile autem est Medico, qui doctrinam generalem Method. tenet, indicantia videre, & ab his indicationes petere, verum cum in hoc morbo diuinum quiddam sit, quod *Quoniam Bonifacium* non admittat, sæpe in optima etiam victus ratione & medicatione naturalia præsidia atq; auxilia, parum adiuventi adferunt. Hoc tamen cum dico, neque superstitiosas neq; Homericas, vt vocant, curationes omnes, aut mirifica quædam remedia ex putrida carne humana confecta, atque his similia probo. Curatio quidem ipsa est triplex, in paroxysmo, cum iis, quæ ascensum vaporum prohibent, quæ reuoluunt: vt sunt enæmata, ligaturæ, frictiones, quæ dolorem afferunt. Item, quæ dissecant, vt suffitus, & alia naribus apponenda. Alia ante & post paroxysmum, cum videlicet vacuationi & alterationi operam damus, atq; capiti robur addere studemus, eaque remedia, quæ à tota substantia auxiliantur, exhibemus.

*Superstitiosa remedia
reiciuntur.*

DE APOPLEXIA.

HÆc quoq; affectio accidit circa cerebri ventriculos, quam Galen. 2. Aphor. com. 45. vicinam morbo comitiali seu epilepsia esse dicit. In hac autem totius corporis sensus & motus principalibus virtutis animalis actionibus laesis aboletur, vt testatur Galen. 3. de locis affectis, & 4. & non solum cerebri ventriculos, sed substantiam ipsam lædi affirmat. Huius autem affectionis magnitudinem respirationis noxa indicat, quæ quo maior est, morbum eo grauiorem magis, magisq; periculosum esse ostendit. Atque sic etiam Carus ab Apoplexia discernitur. Galenus vtriusq; affectionis in his libris verbulo saltē meminit. Cæterum causas obstructionis (nam & hic morbus eodem quo epilepsia genere comprehenditur) alias explicat, & non tam huius ratione, quam caloris & spirituum elisorum ac suffocatorum, atque virtutis impeditæ, ne possit in vniuersum corpus transire, Apoplexiam accidere ostendit, licet hanc affectionem rectius

D. IOH. CRATONIS

*Apoplexia
recte suffo-
catio dicitur.*

suffocationem dicere possumus. Porro calor & spiritus obruuntur multitudine & strangulantur vel in toto corpore, & subita mors consequitur, vt testatur Galenus, 1. Aph. vel in cerebro, de qua causa egit Galen. in libro de sanguinis missionem cap. 6. Hæc vero catalepsin afferre quibusdā potius, quam apoplexiam videtur. Sed de nominibus non litigemus. Aut virtus animalis impeditur, ne in partes inferiores defluat. Aut propter affectionem calidam, quæ Galeno comm. 2. Aph. 42. φλεγμονώδης Διέσθεις appellatur, oritur. Aut cerebri ventriculis pituitoso humore aut melācholico obstructis, quæ affectio pprie apoplexia dicitur. Cognita causa, videlicet plenitudine, vel in toto, vel in capite solo, aut obstructione, à frigido scilicet vel etiam calido humore, ostendentibus hanc signis, principale indicans est, vt ea tollatur. Cumq; adest plenitudo, atq; hic morbus magnus existimetur & reuera sit, inter omnes Medicos conuenit, præsentissimum esse auxilium sanguinis missionem. Itaq; vena secanda. Caterum si præcessit magna inanitio,

*Vena sectio
prestantissimum remedium.*

ANALOGISMVS.

itio, propter quam excrementa frigida
 in cerebro collecta sunt, vt in sanguinis
 profusionibus, immodico vsu veneris, *Cautela.*
 &c. accidere solet, merito phlebotomia
 aspecta est. Tunc igitur ad clysteria for- *Clysteres*
 iora, asperas frictiones, denique cucur- *fortiores.*
 bitulas deueniendum. Quod si tunc pul-
 sus & spiratio ac faciei color melior se-
 e ostendet nec partium frigus vehe-
 mens fuerit, ad alia auxilia, quæ euacu-
 ant & alterant cerebrum atque calefaci-
 unt, videlicet cum crassus humor & fri-
 gidus obstruit, accedendum, atq; in isto
 morbi statu inprimis cucurbita summo *Cucurbita*
 capiti (quemadmodum 11. Methodi do- *vertici im-*
 cemur) admota, & ea quæ naribus atque *ponenda.*
 palato applicantur, conducunt. Hic
 vero inter *Bonissima* Galenus recenset
 Castorium, ac vulgo nos vti herbis cali-
 dis & Theriaca atq; Mithridato, non i-
 gnotum est.

DE PARALYSI.

A Poplexiam plerumq; consequitur
 Paralysis, seu neruorum resolutio,

D. IOH. CRATONIS

cum sensus & motus amissione in aliqua parte, licet vt 3. de locis affectis ostendit Galen. interdum sensus, interdum motus amittatur, sed exquisita & vera paraly-
 lysis est, in qua partes sensu & motu pri-
 uantur. Cur autem aliquando, perditur
 motu sensus remaneat, & stupor plerūq;
 Paralyfin præcedat libro 1. de locis affe-
 ctis, & primo de causis symptomatum
 declaratur. Porro, cum tam sensitiua
 quam motrix facultas, à cerebro per ner-
 uos delabatur perspicuum est, paralyfin
 symptoma esse, quod læsas has facultates
 consequitur.

*Causa para-
 lysis.*

Causæ igitur læsionis spectandæ sunt, quæ ad tria morborum genera, videlicet
 intemperiem, morbum in compositione
 ne, & solutam vnitatem referuntur. Nam
 nerui vel immodice humectantur & re-
 frigerantur, vt in frigidissimo aëre vel
 humor crassus resolutus in principium
 eorum incumbit quo replentur, vt post
 apoplexiam; vel fit obstructio circa ver-
 tebras colli, aut inferiores partes: vel af-
 ficiuntur ab aliqua causa extrinseca, vt
 percussione vel incisione, qui affectus
 est

ANALOGISMVS.

est incurabilis. Consideratis autem causis, nisi extrinsecus adueniens sit, prima iudicatio curatiua ab ea petitur: & remotis è corpore humoribus (missione videlicet sanguinis cum plenitudo adest, & purgatione, vbi cacochymia pergrauat) ne in alteratione maior fiat affluxus, facultati atque principio neruorum subuenitur. Pars etiam resoluta non negligenda est. Remedia vero ad paralyfin videre est septimo secundum genera, & secundum locos.

DE SPASMO.

Galenus lib. 2. de causis symptomatum paralyfin, spasmum, tremorem, & torporem, voluntariæ functionis læsæ symptomata statuit: ac secundo Methodi nomen ægritudinis à symptomate deductum esse ostendit. Est autem actionis motiuæ læsio, ita vt propter breuitatem nerui mouentis musculum, pars seu membrum contrahatur. Licet vero musculus, atque chorda in contractione afficiantur, tamen neruus proprie læditur

D. IOH. CRATONIS

Causa.

*Causa spasmica
sive per consensum.*

ideoq; & motus & sæuissimus dolor comitantur i. Prorrh. com. primo. Cum autem morbi sint causæ symptomatum, & malam compositionem in nervo consequi hanc affectionem statuimus, idque vel per se, vel per consensum. Per se, quando nervus repletur, & fit breuior, vel inanitur, fitq; siccior ac contractior. Atq; hæc quidem affectio (quemadmodum lib. 12. cap. ultimo Galen. ostendit) insanabilis est. Per consensum læditur, propter humorem tenuem atque aërem atque *ῥωδῆν* seu æruginosum in ventriculo, ut exemplo declarat Galenus libr. 12. Methodi cap. ultimo. Secundo, vel à potu aquæ frigidæ, ut est in 9. libro cap. 5. Tertio vel ab ingurgitatione vini potentis, & à crapula, ut est de Temp. item comm. 50. Aph. 50. vel ab utero, aut diaphragmatis inflammatione, 3. de morbis vulg. comm. 2. Item 6. de morb. vulg. comm. 1. Quarto, vel ex medicamento maligna qualitate prædicti atque assumpti, ut comm. 7. Aphor. primo. Quinto, vel à forti aliquo frigore, & copia humoris crassi cōgelantis sanguinem, ut comm. 3. Prog.

3. Prog. 27. Sexto, vel cum propter vulnus capitis patitur principium, & nervi contrahuntur, com. 3. Aphor. 2. Galenus 12. Methodi paucis ista complectitur, cum ex repletione nervosarum partium, vel ex mordenti & tenui humore, vel ingenti frigore aut siccitate, provenire ait.

Porro conuulsio illa, in qua neruus v- *Conuulsio*
na cum chorda & musculo præter volũ *vna.*
tatem ad suum principium contrahitur,
morbus in cõpositione est, quia neruus
patitur in substantia, videlicet nimia hu-
miditate eum replente, vel siccitate
contrahente atque vibrante: fitque *Spasmus nõ*
tunc spasmus verus. Aut ratione sen- *proportiona-*
sibilitatis suæ, non quidem simpliciter *tus ad ma-*
κρίσις σπασμῶδους, sed quia neruo occurrit *teriam.*
qualitas frigida vel maligna, vel humo-
res acres, seu malitia sua mordicantes, nõ
tamen fixi in neruo. Hunc spasmum nõ
proportionatum ad materiam vocant,
qui plerumque consequitur mordican-
tem humorẽ, vt bilem vel vaporem ma-
lignum. Cæterum veri spasmi tres spe- *Species veri*
cies à Galeno atque aliis recensentur; *spasmi.*

D. IOH. CRATONIS

ἐν τῷ κεφαλῇ, videlicet cum caput vna cū
 ceruice reliquisq; partibus ad anteriora
 enditur : ἐν τῷ ὀπίσθῳ cum ad posteriora :
 ἐν τῷ μέσῳ cum distensio in recta fit. Locus
 affectus interdum est caput, vt diximus,
 seu cerebrum, interdū spinalis medulla.
 Et nota affecti cerebri hæc traditur 3. de
 locis affectis, cum muscoli faciei cum re-
 liquis partibus distenduntur.

Causa.

Causæ, vt audiuius, duæ recensentur, repletio & inanitio. Repletio à pituita & sanguine oritur: nam bilis spissum nō proportionatum ad materiam excitat: humor autem melancholicus crassior existimatur, quam vt possit penetrare neruum. Ideo, & qui molles nervos habent, vt pueri, ad hanc affectionem sunt procliuiiores.

Proximæ causæ sunt vel apostema, vel affluxus materiæ, à qua impletur neruus, vt vibretur vel contrahatur, atque cum eo caput musculi & chorda. Remotæ sunt omnia, quæ humores augent, & ad eorum prouentum faciunt. Inanitionis autem causæ perspicue apparent, euacuationes scilicet vel purgationes, vt fluxus

ANALOGISMVS.

us sanguinis vel ventris, vomitus, item
 bores, vigiliæ, animi accidentia immo-
 lice exsiccantia, &c. Item febris ardens
 maligna. Vbi autem spasmus ab inani-
 one est, nunquam subito fit, & cum
 membrum emaciatur atque arefcit, raro
 humectatione etiam diligente curatur.
 Spasmus autem ex repletione, atque in-
 flammatione cōtrarias indicationes cu-
 ratiuas habet, videlicet vt succorum re-
 dundantia subtrahatur, attenuante vi-
 ctus ratione.

Auxilia

Auxilia sunt sanguinis missio, modo
 corpus non plane sit pituitosum. Vbi ve-
 ro adest plenitudo, atque inflammatio,
 non tantum semel, sed bis, & si necessitas
 requirat, sæpius detrahendus. Purgatio-
 nes non intermittendæ, præsertim per a-
 cria clysteria & catapotia. Deinde parti
 affectæ phlegmone medendum, vt 13.
 Methodi docemur. Cum autem à frigi-
 do humore obsidentur nerui spinæ dor-
 si & colli, calefacientia adhibenda sunt,
 perseueranteque malo ad balnea atque
 frictions deueniendum, præsertim si
 morbus à frigidiorc humore originem

D. IOH. CRATONIS

duxerit, non neglectis iis, quæ intra corpus sumpta nervis conferunt. Aurelianus etiam cucurbitis vtendum censet.

*Febrim non
esse excitandam.*

Cæterum de febre ex autoritate Hipp. 2. Aph. 28. excitanda veteres Medici disputarunt, sed cum Hippoc. de ea, quæ spon- accedit spasmò à viscidis & frigidis humoribus, quibus etiam nervi aluntur, orto loquatur, minime tutum esse putant, etsi Herophilo, Asclepiadi, sicut & Arabibus, rectum videatur febrem excitare. Nam morbo non nisi vehementem febrem auxilio esse, leuem vero nõ modo nihil adiumenti afferre, verum etiam nocere, consentaneum videtur. Porro, cum magna febris viribus periculum afferat, quam recte atq; tuto ea quoq; possit excitari, facile ii, qui rationem in medicatione adhibent in consilium, intelligunt. Hippocrates etiam perfusiones ex aqua frigida (quæ καὶ συμψυχνὸς, videlicet quod calor, si modo in corpore fortis fuerit, intro repellitur) cōsulit. Verum hoc auxilium Paulus non vacare periculo ostendit. Cum vero per consensum oritur convulsio, vt ex rodentibus succis in

Perfusio aqua frigida quando admittenda.

ven-

entriculo vomitus (quemadmodū do-
 et Galenus libro duodecimo) prouo-
 andus, sic cum ex ictu venenatarum fe-
 arum, vincula membro iniicienda, vel
 ieruus præscindendus, vt testatur 3. de
 ocis affectis. Ac si æger hoc non admit-
 at, cucurbita affigenda, partiq; eschara
 vt 13. Method. docet, inducenda. The-
 riaca non modo intra corpus danda, ve-
 rum etiam parti affectæ, vt ex libro de
 Theriaca ad Pisonem cognoscimus, ap-
 plicanda. A frigore autem vehementi le-
 sis, balneis, frictionibus, atque vnctioni-
 bus calefacientibus, subueniendum. Sed
 de spasmo sicut in reliquis affectionibus
 capitis, legant studiosi diuinas Metho-
 dos summi Montani. Tyrones hoc sal-
 tem, quod initio dixi, obseruent. Spasmū
 semper esse cum motu ac sæuissimo do-
 lore, & ab hac affectione distensiones
 musculorum, quæ interdum à Paralyfi
 proficiscuntur, sicut & spasmus Cynicus
 & eam quam Gramphum vocat, *Krampf.*
 quæ à flatibus oritur crassis,
 discernant.

D. IOH. CRATONIS
DE CATARRHO.

Ostendimus hactenus studiosis bre-
uem methodum cognoscendi atq;
curandi affectiones capitis, quibus visita-
re symptomatum nomina plerumq; tri-
buuntur, quæ sumuntur vel à sensu, vt
κεφαλαία atq; *κεφαλαλγία*, vel à læsis fun-
ctionibus & *ἡγεμονικῶ*, quas temperamen-
to suo cerebrum intra se efficit, vt Galen.
ἔργα τῆ ψυχῆς καθ' ἑαυτῶν vocat, atque vel
abolent, deprauant, vel hebetant & *φαν-
ταστικῶ* actiones, vel & *αἰσθητικῶ*, vel & *μνημο-
νευτικῶ*. Aut *ἔργα τῆ ψυχῆς κατὰ τὸ* lædunt, vi-
delicet *αἰσθητικῶς*, vel *κινητικῶς*, vel vtrasque
simul, in toto corpore, aut parte, aut et-
iam pro vtrarumque functionum læsio-
ne, principum videlicet seu & *ἡγεμονικῶ*, ac
sensus & motus inter se miscentur, atque
pro ratione causarum complicātur. Re-
stat, vt de his, quæ cerebro superfluum
excernente, per defluxionem generan-
tur, agamus. Hæ generali nomine catar-
rhi vel destillationis (licet peculiariter
Medicis dicatur catarrhus & destillatio,
cum materia ad os vel vicinas partes de-
fluit)

ANALOGISMVS.

) comprehenduntur, quemadmo-
 dum Galenus in lib. de humoribus Hip-
 pocratis com. i. declarat. Etsi vero in libris
 Methodi doctrina de Catarrho absolute
 completa non sit, ac breuiter saltem mon-
 stratur, cum fluxionum curatio lib. 5. &
 Methodi præscribitur: tamen quia
 manifeste patet, & ad omnem fere mor-
 rum rectam curationem (quemad-
 modum Montanus in sua methodo de-
 monstrauit) facere videatur, nos hic ea,
 quæ Montanus fuisse lateque de doctrina
 Hippocratis (quæ in libello de glandulis
 dicitur) dixit, in pauca, quantum res ipsa fe-
 cit, conferemus, ita tamen ut hic nostras
 explicationes quoque addamus, & Mon-
 tanicam prolixitatem nostra breuitate
 quasi illustremus. Catarrhum esse deflu-
 sionem præter naturam alicuius humo-
 ris in subiectas partes, constat. Habet au-
 tem omnis expulsio seu fluxio præter na-
 turam, harum quatuor conditionum vel
 unam, vel plures, vel omnes. Primum, ut
 id quod expellitur, quantitatem natura-
 lis effluxionis superet. Secundo, ut qua-
 litate non conueniente sit præditum.

Definitio.

*Quatuor
conditiones
fluxionum.*

Tertio, ut non fluat debito tēpore. Quarto, ut feratur per loca inconuenientia. Hic autem memoria illud repetendum est, in quolibet mēbro quatuor esse vires, attractricē videlicet, retentricem, coctricem, & expultricem, quæ plurimum ad fluxionem facit. Cum enim in mēbro multiplicatur vitio coctricis excrementum, idq; vel qualitate vel quantitate pergrauat colorem, naturam, vel per loca vasa atque meatus & loca conuenientia conatur expellere, vel ad exteriora transmittere.

Membrum imbecilli causa.

Cur autē ad loca debilia materia fluat exponendum est atque tenendum, in imbecillum membrum reddi, vel à primo ortu atq; intrinsecam ægritudinem, vel extrinsecam læsionem, ut à percussione, frigore, &c. Ad id vero humor cum debet fluere, sicut cum ad cutim sistitur, nec potest ulterius pelli: & si calidus est, fit phlegmone, aut aliquis tumor præter naturam, secundum naturam humoris, quem admodum Gal. in posterioribus duobus libris Methodi exposuit, aut abscessus si vero non fuerit imbecillitas in aliqua parte, sed

Digressio de febrium exitu.

ANALOGISMVS.

Id humor aliquis in toto, & virtus ex-
 sua nō possit ratione multitudinis ex-
 ere, obstruuntur etiam tenues mea-
 & prohibetur transpiratio, ac conse-
 tur putredo, fiuntq; febres periodicæ
 intermittentes, quarum focus est in *Fomes febr-*
 nibus per vniuersum corporis habi- *um inter-*
 . Ac si tunc abundauerit humor pi- *mittentiâ.*
 tosus, isq; putrescat extra venas, orie-
 febris quotidiana: Si bilis, tertiana: Si
 mor melancholicus, quartana. Estque
 cætera indicia omittam) huius rei, ri- *Rigor quid.*
 or (quem motum musculorū depraua-
 m, à natiui caloris & spirituum, quibus
 tura vitur ad expulsionem viortum,
 um refrigeratione partiū externarum
 se scimus) satis certus index, vt de las- *Lassitudo*
 tudine (quæ plerumque febres inter *pro chronicis*
 mittentes antecedit, ac pro diuersitate *februm in-*
 humoris varia est, in tertianis quidem fe- *termitten-*
 ribus, quasi cum sensu rei pungentis, in *tium.*
 quartanis cū sensu cōtusionis, &c.) nihil
 dicam. Porro magni ingenii homines in *Focus inter-*
 errore versari, cum asserunt, focum in- *mittentium*
 intermittendum in spaciis circa membra *non circa*
 interiora, vel in ipsis membris esse, vel ex *membra in-*
teriora.

Tertio, vt non fluat debito tēpore. Quarto, vt feratur per loca inconuenientia. Hic autem memoria illud repetendum est, in quolibet mēbro quatuor esse virtutes, attractricē videlicet, retentricem, coctricem, & expultricem, quæ plurimum ad fluxionem facit. Cum enim in mēbro multiplicatur vitio coctricis excrementum, idq; vel qualitate vel quantitate pergrauat colorem, naturam, vel per loca vasa atque meatus & loca conuenientia conatur expellere, vel ad exteriora transmittere.

Membrum imbecilli causa.

Cur autē ad loca debilia materia fluat exponendum est atque tenendum, in imbecillum membrum reddi, vel à primo ortu atq; intrinsecam ægritudinem, vel extrinsecam læsionem, vt à percussione, frigore, &c. Ad id vero humor cum debet fluat, sicut cum ad cutim sistitur, nec potest vltius pelli: & si calidus est, fit phlegmone, aut aliquis tumor præter naturam, secundum naturam humoris, quem admodum Gal. in posterioribus duobus libris Methodi exposuit, aut abscessus si vero nō fuerit imbecillitas in aliqua parte, sed

Digressio de febrim exortu.

ANALOGISMVS.

Id humor aliquis in toto, & virtus ex-
 qua nō possit ratione multitudinis ex-
 ere, obstruuntur etiam tenues mea-
 & prohibetur transpiratio, ac conse-
 tur putredo, fiuntq; febres periodicæ
 intermittentes, quarum focus est in *Fomes febrim
um inter-
mittentiū.*
 nibus per vniuersum corporis habi-
 n. Ac si tunc abundauerit humor pi-
 tosus, isq; putrescat extra venas, orie-
 febris quotidiana: Si bilis, tertiana: Si
 mor melancholicus, quartana. Estque
 cætera indicia omittam) huius rei, ri- *Rigor quid.*
 or (quem motum musculorū depraua-
 m, à natiui caloris & spirituum, quibus
 natura vitur ad expulsionem viortum,
 um refrigeratione partiū externarum
 se scimus) satis certus index, vt de las- *Lassitudo
pro chronicis
febrim in-
termitten-
tium.*
 tudine (quæ plerumque febres inter-
 mittentes antecedit, ac pro diuersitate
 humoris varia est, in tertianis quidem fe-
 ribus, quasi cum sensu rei pungentis, in
 quartanis cū sensu cōtusionis, &c.) nihil
 dicam. Porro magni ingenii homines in *Focus inter-
mittentium
non circa
membra in-
teriora.*
 errore versari, cum asserunt, focum in-
 termittentium in spaciis circa membra
 interiora, vel in ipsis membris esse, vel ex

D. IOH. CRATONIS

*Focus conti-
nuarum.*

*Causa trās-
mutationis
februm.*

eo perspicuum est, quod & ipsa membra
sunt plena venis, & cavitates, venas vicinas
habent, ita ut si in iis esset focus & locus
cuius, in quo primum igneus calor præter
naturam accenditur (qui tamen calor
prius non dicitur febris, quam ad eum
quod propriū subiectum febris est, perti-
tingat) vix fieri posset, quin febres contin-
nuæ, quarum focus in venis est, generen-
tur. Nam plane continuæ, id est, quæ ve-
re sine periodis existunt, fiunt, cum ma-
teria putrida est, in vicinis locis cordis &
magnis vasis. Continuæ autem, quæ ta-
men intermittunt, & quasi periodos ha-
bent, generantur, cum in minoribus &
remotioribus venis focus est. Atque hinc
apparet, cur ex intermittentibus conti-
nuæ, & ex continuis intermittentes fi-
ant. Quando enim in continuis materia
minuitur atque coquitur, & à natura extra
venas pellitur, sæpe intermittentes has
consequuntur. sicut è contrario in mala
victus ratione atque erroribus Medico-
rum, cum obstructio & materia augetur
ac extra venas in musculos, qui habitum
corporis constituunt, excuti nequit, non

raro

ANALOGISMVS.

ex intermittentibus continuæ fiunt.
 Mod autem obiiciunt nobis, qui aduer-
 tur huic sententiæ, curationem non
 pigi, (præcipue in intermittentibus) ad
 teriam, quæ in habitu corporis est: i-
 n multos liberari vomitu, purgationi-
 s, sanguinis fluxione: inditium est, il-
 minime considerare curatiuam Me-
 odū, cuius ratio eiusmodi est, vt quem-
 modum lib. 7. testatur. Nullus affe-
 us possit vel debeat curari manente e-
 unde ortus est causa. Cum igitur in
 tuitosis febrib. prima & præcipua cau-
 abundantis pituitæ sit ventriculus, sic-
 in biliosis seu tertianis (quæ tamen ra-
 sunt exquisitæ (iecur atque vesica fel-
 , in quartanis lien, necesse est, vt iis
 membris, quæ materiam & fomitem ma-
 suppeditant, non tamen focus sunt,
 accurramus: sicut in continuis, ne san-
 guinis missionem negligamus: Sed lon-
 ius progredior aliud agens. Quia vero
 e febribus deinceps plura dicere, quam
 Galenus nos docuit, nō est propositum,
 in his libris doctrina de foco atque fe-
 ribus intermittētibus designata verius,

*Obiectio re-
 fusatur.*

D. IOH. CRATONIS

quam explicata sit: hæc isto loco pro
 Tyrones, qui sæpe sine iudicio appli-
 cunt nouis sententiis, volui referre. Eius-
 norem autem de his tractationem aliam
 instituemus. Nunc ut ad doctrinam
 Catarrho seu fluxionibus in genere tra-
 deamus. Perspicuum est ex iis, quæ nunc
 do diximus, in omni fluxione primum
 considerandos esse duos terminos, videlicet
 a quo oritur fluxio, & ad quem ter-
 mit: quorum prior vulgo dicitur mem-
 brum mandans, posterior membrum in-
 cipiens. Obseruandæ sunt & viæ, per
 quas fluit: denique ipsa materia quæ fluxio-
 ne cessante neque mandante transmitti-
 tet per vias aliquid, neque recipiens pe-
 grauabitur. Materiam autem tanta est di-
 uersitas, quanta humorum in corpore
 re. Cumque in humoribus putredine
 consequitur, tum varie afficiuntur ho-
 mines, ut nemo omnes differentias affec-
 tionum explicare possit. Itaque non mi-
 rum, si infinitæ morborum species orian-
 tur. Secundo speranda sunt efficientia
 alia quidem in mandante seu transmitten-
 tente membro, alia in recipiente. Man-
 dante

*Duo termi-
 ni in fluxio-
 ne conside-
 randi.*

*Catarrhalis
 materia di-
 uersitas in-
 explicabilis.*

*Causa effi-
 ciens.*

ANALOGISMVS.

ens vel aliqua intemperie laborat, vel
 eo compositio læsa est, ita vt non possit
 efficere bonum alimentum, & neces-
 sit excrementa prouenire: vel quia
 fertur eo alimentum vitiosum mali-
 a qualitate præditum impetu quodã,
 vel propter imbecillitatem aliquam re-
 pit excrementa à vicinis partibus. Hæc
 ostrema causa etiam si & in recipiente
 eaderetur, tamen duæ aliæ accedunt, vi-
 licet quia vel calor in eo est, vel do-
 r attrahens, id q̃ non debet attrahere.
 Non attingã hic disputationes, quo pa-
 to hæc trahant. Porro in omni fluxione
 el natura est superior, atq; vincit humo-
 rem, vel ab eo superatur. Cum superior
 sit materia, vel dissipatur per halitum,
 vel cum sit abscessus, suppuratur, vel
 transit in duritiem & scyrrhum, vel cri-
 tice per vrinam, aluum, sudorem, orifi-
 cia venarum, quæ in naribus & hæmor-
 hoidibus sunt, expellitur. Si fluxio vin-
 cit naturam & temperiem membri, vel
 suffocatur calor, & sequuntur gangræ-
 næ, vel contingit putrefactio & arefa-
 ctio: vt cum ad pectus descendit fluxio,

*Natura se-
prior.*

Succumbēs.

D. IOH. CRATONIS

sunt ulcera pulmonis, & phthisis. Sic propter defluxum ad coxendices, membrum consumptio comitatur. Interdum mors subita consequitur, ut cum cor constitit, iracundia, aut aliquibus de causis resolutis spiritibus fluxione tentatur. Morbus autem ipse à catarrho vel defluxione ortus spectatur, non in membro mandante sed recipiente. Ideoque mandantis præservatio debetur, ne cumuletur in materia, quam expellit, atque ut roboretur, quo illam concoquat. In recipiente autem sequitur vel intemperies, ut inflammatio vel mala compositio, ut tum mor aliquis præter naturam, vel alia, ut variolæ, morbilli, scabies in cute, atque omnes cutis affectiones: vel alia symptomatica, ut coloris mutatio in ictero. Dupliciter vero recipitur nocumentum in membro, vel ut à sano, & quod nullam Algeion præter naturam in se habet, atque hic morbus dici potest per consensum vel affectum aliquo modo, & tum difficilis est curatio, cum præsertim materia affluens est contraria affectioni prioritati tamen ut nihil adiuventi ad curatio nem

*Recipiens
morbus.*

ANALOGISMVS.

rem morbi, qui per se adest, afferat: vt si
 mala intemperies calida sit in ventricu-
 lo, & is recipiat à capite fluxionem frigi-
 dam. Cæterum vix vlla fluxio timenda, *Fluxio rita*
 membro mandante sano existente, quia *mandante*
 membrum vel non curabitur, vel materia *membro sa-*
 concoquetur: nisi forte *no.* *κνηχυμία* in to-
 corpore, vel in venis fuerit, ratione
 cuius nutrimentum vitiosum delatum
 confici nequeat, atque necessario pella-
 tur. Tunc igitur ad totum corpus respi-
 ciendum, vel certe ad illud membrum,
 inde præcipue copia humoris mali sup-
 editatur. Oritur autem isto modo ple-
 tumq; *καὶ συμπαύθειον*, sicut in illis apparet,
 quibus propter vitiosos humores in ven-
 triculo caput afficitur, ita vt vertigine &
 epilepsia tententur, qui vbi aliquod vi-
 tiosum nutrimentum ingesserint, statim
 deterius valent. Sed cum per se affectum *Signa capitis*
 est caput, vel oculos, vt deterius videant, *repleti.*
 vel aures, vt grauius audiant, vel nares si-
 mul affectas videmus, vel palatum ple-
 num pituita, ita vt de repletionem capitis
 non possit dubitari: Etsi autem repletio
 ista sit morbus, tamen nisi transmittatur

D. IOH. CRATONIS

*Differentia
fluxionum.*

A meatibus.

A materia

ad membrum aliquod recipiens, & in eam
affectionem præter naturam inducens
fluxio dici nequit. Consideremus vero
hic differentias fluxionum, quarum
quædam sumuntur à septem meatibus
per quos materia fertur, quædam à materia
tertia, quædam à causis efficientibus. Septem
vero meatus monstravit nobis Hip. in
lib. de Glandulis, videlicet aures, oculos,
nares, palatum, gulam, & trachæam atque
arteriam, venas & arterias, vertebrae spinæ
& nervos. Hi ad 4. quasi generales deducuntur,
cum in foramina, ut sunt aures, oculus,
oculi, nares, palatum: & vias amplas, ut
asperam arteriam, & Oesophagum: atque
que angustiores, videlicet venas & arterias,
nervos capitis & spinæ dorsi disceruntur.
quælibet autem fluxiones per
tres vias singulas morborum species, ut de
inceps declarabimus perducunt. Materiam
vero ipsa catarrhi (si propria illius appellatio,
h. e. de fluxione materię in capite
generata, sumatur) est pituita. Cum enim
cerebri temperatura sit frigida & humida
tantum hunc humorem generat. Verum
pro varia intemperie sua, & varietate humo-
rum

ANALOGISMVS

morum atque vaporum, qui in caput de-
 feruntur congerie, materia quoque ipsa
 varia est: Si caput per se calidius tenuem
 pituitam generat: Si vero propter calidi- *Pituita*
 atem hepatis putrescat, & aduratur par- *salsa.*
 tes tenuiores, vt fit in aqua marina, salsa
 pituita prouenit. Sed de putredine ma-
 teriæ ante monui. Nunc illud repeten-
 dum est, catarrhum communissima ap-
 pellatione posse dici de omni materia,
 etiam sanguine ad fauces destillante: si-
 cut fluxionis vocabulum de omni hu-
 more, qui defertur de loco in locum v-
 surpamus. Hic autem de fluxione à capi-
 te ad partes subiectas agemus. Huius cau-
 sæ efficientes vel sunt à cerebro ipso, vel à *A causis ef-*
 membris inferiorib. Quæ in cerebro i- *ferentibus.*
 pso sunt & immediate dicuntur, proue-
 niunt vel ob eius intemperiem calidam
 aut frigidam. Calida quidem per accidēs
 efficit catarrhum, quia calor plus attra-
 hit, quam possit concoquere, & in halitū
 digerere. Frigida per se catarrhi causa est,
 quia alimentum ad cerebrum delatum,
 non conficitur, nec per halitū diffila-
 tur. Cum autem à membris inferiori-

D. IOH. CRATONIS

bus oritur, & efficientis intrinseci rationem habet, vel ventriculus intemperatus, vel iecur calidum, à quo eleuantur plurimi vapores, reperitur: atque tunc morbus per consensum dicitur. Extrinsecæ vero causæ sunt, primo intemperies acris calida, in qua plerumq; falsi catarrhi & excoriantes, vt loquuntur, vel frigida, in qua crassi proueniunt. Secundum affectiones animi requirantur spirituum vel eos resoluentes. Tertio ocium, in quo excrementa cumulantur, & spiritus torpescunt. Quarto vigiliæ, quæ absument spiritus. Quinto somnus nimis, qui refrigerat, & maxime à prandio, quia tunc violento motu calor ad interiora retrahitur, ac spiritus crassiores & frigidiores fiunt. Sexto inanitio & repletio, quia crapula & ebrietas plurimum facit, vt pergrauetur caput, cum crapula inde nomen habeat. Immodicæ enim inanitiones, vt Medici loquuntur, vires exhauriunt, & frigidiora corpora reddunt. Ac cum per vsum venereum multum exhauriantur spiritus, id quod concauitas oculorum indicat, venus superflua non

ANALOGISMVS.

in parum catarrhosis nocet, etiamsi in-
dum adiuuare videatur, sed intrinse-
cas causas, & cur in capite potissimum

*Cur in capi-
te potissimè
generentur
catarrhi.*

generetur catarrhus, persequamur.
Prima autem est intemperies cerebri
frigida & humida.

Secunda raritas illius, vt apparet quo-
die in glandulis, quæ prompte suscipi-
unt pituitam. Et Hippocr. inquit, cere-
brum tanquam magnam glandulam ef-
ferre, atque caput ὡς πρὸς σῶμα in-
umbere, ideoq; πρὸς τῶν ἀνθρώπων νοση-
μάτων esse.

Tertia, magnitudo viarum in cere-
bro, videlicet foraminum & vasorum
interiorum & exteriorum.

Quarta locus cerebri, ad quem ascen-
dunt vapores, atque in eo, quia laxum
est, figuntur, eiusq; frigiditate densan-
tur, vnde postea, nisi coquantur à natu-
ra, & ad benignum redigantur, destil-
lant. Nam cum materia catarrhi ad ca-
put fertur, vel in ipso prouenit, principio
est cruda, id est, tenuior vel acrior, quam
vt naturæ accommodata sit: Verunta-
men quia nondum ad eam malignita-

D. IOH. CRATONIS

tem peruenit, principio est cruda, i. tenuior vel acrior, quam vt naturæ accommodata sit: Veruntamen quia nondum ad eam malignitatem peruenit, vt prorsus natura eam non possit ferre, crasse faciendo & contemperando reddit benigniorem, ac superfluum expellit per loca convenientia. Sin minus & materia vel multitudine, vel malignitate sua fertur, natura quoque in officio est, & si expellere potest id quod eam pergrauat, plane reiecit. Vt exempli gratia: Catarrhus ad ventriculum delapsus vel vomitu reiecitur, vel per inferiorem ventrem descendit, & reliquū concoquitur, i. à calore superatur, vel si humor plurim⁹ ad aliquod membrum delapsus expelli nequit, nec meliorem formā, à natura accipere, medium quiddā inter alimentum & excrementū producit, sicut sanie albā, leuē & æqualē, cū materia delabatur ad pectus, vel in aliis vlcerib. Si vero natura prorsus multitudine & malignitate fluxionis superatur, membrum emoritur, & fit gangræna, vt dixi. Sin abest malignitas, & sola multitudo pergrauat, induratur materia

ANALOGISMVS.

ia in membro, & scyrrhus consequi-
 . Verum hæc per signa rectius expla-
 bimus. Materiam autem in cerebro
 contineri indicat grauitas capitis, ac tio-
 es cerebri diminutæ, atque sæpius vir-
 is motiua aggrauata. Si autem iam fluit, *Catarrhi*
 per oculos fertur, morbi oculorū con- *ad oculos.*
 quuntur, alii quidem à materia calida,
 ophthalmia, quæ Latine Lippitudo di-
 itur; estq; inflammatio in tunica agnata
 culis: vel sit *Πιφορα*, videlicet omniū
 umorum impetuosior fluxus ad oculos,
 Celsus pituitæ cursum nominat, vel *Πύ-
 ρμα*, i. suffusio à lento humore inter co-
 onam & crySTALLINUM concreto: aut alię
 affectiones, pro ratione humoris diuersi
 n partes diuersas oculi incumbētis. Si
 ad aures materia fluxionis delabitur *ω-* *Ad aures.*
αλγία, i. aurium dolor consequitur, vel
 fiunt aures purulentæ, aut oritur *ἦχος* &
οὐρεσμός, i. tinnitus: vel *κώφωσις*, i. surditas.
 Si ad nares fertur, proprie *κόρυζα* appella- *Ad nares.*
 tur, dum videlicet *μύξα*, i. mucus elabitur.
 Interdum retenta materia *ὀζάνες*, i. vlce-
 ra profunda & purrida nariū facit. Cum
 ad palatum fluit multitudo spūi molesta *Ad palatū.*

D. IOH. CRATONIS

est. Non raro etiam nausea, quia catarrhi materia inficit ita initium Oesophagi, v. quasi bolum in fauceibus habere videamur. Si illa est calida & acris, fiunt sæp vlcera, quæ Græcis ἀφθαι dicuntur, palati erosiones, item gingivarum & faucium. Sin frigida, dentes quasi vacillant, & gingivæ laxantur atq; languidiores fiunt.

*Angina non
fit à fluxu
ad palatum.
Ad asperam
arteriam.*

Nec angina, vt quidam arbitrantur, dum materia per palatum fluit, generari potest. Cum autem per secundum genus meatuum, hoc est, per asperam arteriam descendit catarrhus, & βρόγχος repletur viscidis humoribus, difficultas spirandi, quia spiritus libere transire nequit, sequitur. Item raucitas, quia aër per materiam catarrhi delatus, tanquam per aquam sonitum edit. Per Oesophagum vero cum delabitur, consequitur nausea & ventriculi imbecillitas, cruditas, κατὰ δαλγία. Si transit ventriculum, fiunt obstructions in mesaraicis, vel aucto catarrho lienteria seu leuitas intestinorum consequitur: vel si acutus, falsus atque mordicans est δυσεντερία atq; exulcerationem

Ad Oesophagum.

ANALOGISMVS.

in nem intestinorum facit. Generatur
colicus dolor à materia pituitosa, &
in ea retinetur atq; putrescit, lumbrici
item τενεσμός, id est, desidendi cupiditas.
Cum ad hepar transit, illud frigidius
additur, obstructions fiunt, inde ὕδραψ,
vel Icterus, obstructo meatu fellis. Re-
um etiam vitia sæpe à catarrho augen-
tur.

Cum materia catarrhi per arterias de- *Per arteri-*
scendit, fiunt molliores, & pulsus parui, *as.*
suboritur παλμός, id est, palpitatio cor-
dis, & λειποθυμία, id est, animi deliquia,
quia arteriæ communicant vapores cor-
di. Sin vero per venas deferatur in hali- *Per venas.*
um totius corporis, oriuntur vel lassitu-
dines, vel cachexiæ: Refrigeratur enim
sanguis ab humore crudo, & intumescit
quasi corpus, aut obstructis exiguis ve-
nis nutriri non potest, ideo sequuntur
febres πφώδεις: Continuae quidem, sed
tamen erraticæ, cum inæqualitate pul-
sus, urinis crudis, pallentibus atque spu- *Urina rosea*
mantibus, ita ut spuma non superficiem *spumosa.*
tantum (quod fit, cum à renibus oritur,
suntq; tunc etiam urinae crassiores & fla-

D. IOH. CRATONIS

na) verum ipsam substantiam occupent.
 Interdum febres ἐλῶδεις i. humidæ, in quibus
 statim prima die ægri sudant, sudor
 nihil adiuuante fiunt, quæ tenui distantia
 à Typhode febre discernuntur, nec res. li. cor-
 te digna videtur. Cæterum si materia tenuis
 est, pruritus excitatur, si crassior scabie
 hiem. Consequuntur etiam aliæ cutis affec-
 tiones & tumores præter naturam
 quas Gal. diligenter in posterioribus libris
 bris, ut dixi, explicat. Si per intrinsecas
 venas ad fauces descendit, pro diuersitate
 te locorum diuersæ affectiones fiunt, ὡς
 πρὸς quidem, cum ad tonsillas, cum ad co-
 lumellam, ἐμφυλῆ: cum ad locum mediū
 inter columellam, & tonsillas, πρὸς ἰσθμὸν
 i. faucium inflammationes. Si ad mulcu-
 los laryngis, anginae species, de quib. odi-
 ose magis quam necessario, ut ostendit
 Gal. lib. 4. de loc. aff. & 3. Prog. com. 20.
 litigatur. Curatio autem, videlicet quod
 ægri in hac affectione plurimum venarum
 fectione iuventur, indicat materiam per
 venas non per foramina fluere. Vbi vero
 per extrinsecas venas descendit, absces-
 sus proueniunt, parothides, i. inflamma-
 tiones

Ad fauces
 per venas
 intrinsecas.

Per venas
 extrinsecas.

ANALOGISMVS.

nes ad aures, strumæ &c. si ad pulmo-
 nem atq; thoracem per venas delabatur
 difficultas spirandi & cum materia pu-
 rescit, $\phi\theta\eta$ consequitur. item $\alpha\iota\mu\omega\pi\iota\omega\eta\varsigma$
 ruentum sputum, $\epsilon\mu\pi\omega\eta\mu\alpha$, i. purulenta
 excretio. Nam si humor ille tenuis fue-
 rit, sanguinem tenuiorem reddet, & ori-
 ficia venarum aperiet, si crassior flatuabi-
 tur in venis, & sic rumpuntur sæpe venæ.
 vituita etiam salsa facit erosionem, ma-
 xime quæ noxa est, propterea quod ad
 resolutionē continui, intemperies etiā ac-
 edit. Si per venas ad infimas intestino-
 rum partes descendit, sæpe per hæmor-
 rhoides, exitū molitur, ac pruritū, & simi-
 les affectiones efficit. Si ad articulos de-
 scendat, arthritidē atq; podagrā progene-
 rat. De hoc vero descensu, quia disputāt
 Medici, deinceps aliquid agemus. Cum
 autē per nervos & spinalem medullā fer-
 ritur, eas affectiones, de quibus paulo an-
 te dixi videlicet spasmus, paralyfin, &c.
 producit. Nonnunquam etiam laxatio-
 nis causa est, vt in ischia propter humorū
 descensum fieri sæpe videmus. Conse-
 quuntur vero grauissimi interdum do-

*Ad infima
intestina.*

Ad articulos

*Per nervos
& spinalem
medullam.*

D. IOH. CRATONIS

*Considera-
tio materia
varia.*

lores, quia materia per partes sensibile
transit. præterea κατὰ συνπάθειαν affecti
neruis ipsum cerebrum afficitur, & ho
mines in apoplexias atq; epilepsias inci
dunt. Indicatis hoc modo fontibus atq;
viis fluxionum omnium, cum cognitio
materiæ plurimum ad curationem faci
ciat, illius quoq; dignotionem persequemur.

Etsi vero, ut dixi, plerumque pituitosa
est, atque pituitæ differentiæ, videlicet
an sit falsa, an acida, &c. ab exeuntibus
deprehenduntur, tamen interdum quorundam
que calidam minime obscuris indiciis
caliditate videl. capitis siti, &c. esse animadvertemus. An vero cruda vel cōcocta
ita sit, in primis cōsiderare nos oportet.
Id hac ratione inuestigabimus. Si quæ
exeūt, fuerint vel tenuia, vel minus crassa
vel inæqualia, h. e. partim crassa, partim
tenuia, cruda censetur materia catarrhi.
Si vero fuerint alba, leuia atque æqualia
coctionis indicia habemus. Si viridia, &
nigra, aut subnigra, corruptionis notas
censebimus. Sapor etiam coctionis in
dex est. Cruda enim catarrhi materia

acida

ANALOGISMVS.

bidum vel salsum habet saporem. Co-
 a, subdulcis vel insipida est. Nonnihil
 a facilitas expellendi per sputum, nares,
 c. sine ardore vel cum ardore, nos ad-
 onebit. His ita obseruatis veram *Alge-*
 uosiv catarrhi habebimus, atq; confide-
 ua natura rei, videlicet fluxionis, quæ
 st expulsio ab vno membro ad aliud,
 curret primum generalissima indica-
 o, fluxionem esse sistendam.

*Indicatio-
 nes.*

Deinde respiciemus ad duos termi-
 os, videlicet vnde fluxio oritur, & in
 quem definit. Prior, vt dixi, membrum
 mandās appellatur, quod præbebit duas
 indicationes, videlicet, vt afferamus ex-
 crementum quod expellitur: deinde, vt
 vitium, ex quo proueniunt excrementa,
 in eo corrigamus. Recipiens enim duas,
 videlicet vt robaremus ne recipiat, & id
 quod fluit ad aliam partem trahamus.
 Galenus libro 5. Methodi tria spectanda
 docet in curatione catarrhi falsi, ne æger
 sanguinem eroso pulmone reiiciat. Pri-
 mum, vt expurgetur materia. Deinde, vt
 roboretur recipiens membrum, & ma-
 teria corrigatur. Tertio, vt capiti prospi-

D. IOH. CRATONIS

ciatur. Itaq; mittit aliquibus initio sanguinem, præscribit etiam catapotia ex loë, scammonio, colocynthide, agaric bdellio, & gummi Arabico, ac muliere Romana clystere iniicit, rectamque videri rationem, quo diminuatur & corrigatur materia, ostendit. Exhibet Theriacam & Diaspermaton: postremo comæ quæ exiccant caput. Atque hi scopi in omni curatione catarrhi, quæcunque species, nobis tenendi erunt. Cum igitur in qualibet fluxione & materia multa sit & cum impetu ruat, consequatur etiam propterea dolor: ideo rectissimum auxilium est, non solum ratione reuulsionis, verum etiam euacuationis materię minuire sanguinem, nisi humores plane sunt crassi, & à natura sanguinis multum distantes. Tunc etiam ἀνταρδιος faciendus per ligaturas, frictiones & clysteres, ac materia preparata medicamentis conuenientibus expurganda. Victus etiam ratione & medicatione alterandum corpus & membra deinceps roboranda, tam propriæ quam impropriæ corroborationis (vt vulgatis verbis utar) vocabulum

sum

ANALOGISMVS.

inptis. Nam proprie corroborari mē- *Roboratio*
 nam dicitur, cum ad naturalem habi- *vera.*
 m deducitur, ita vt calor innatus in eo
 as effectiones habeat. Minus proprie *Roboratio*
 αὐτὸν συμπληρῶν, cum illud densum soli- *accidentaria.*
 um efficere, laxitatem & viarum ampli-
 dinem in eo corrigere studemus, at-
 ue ita fluxionis occasiones prohibere
 onamur: Id vero fit alstringentibus, i.
 refrigerantibus & exiccantibus. Proinde
 Galen. 13 Methodi relaxantium vsum in
 methodis Theſſalicis improbat, & t
 membrorum influxionibus diligen-
 er tuendum monet. Caput autem alias
 elueribus exiccantibus, alias dropaci-
 us, ſinapiſmis, & cauteriis exiccamus,
 q; in omni fluxione hos ſcopos tene-
 imus primum, vt totum corpus & mē-
 orum mandans euacuetur. Secundo vt
 euclamus fluxionem ad oppoſita. Ter-
 io, vt vitium in membris corrigamus
 & recipientes corroboremus. Auxilio-
 rum vſus variatur, pro vt ſunt varia loca,
 per quæ fluit, diuerſæ item materiæ &
 efficientia. In membro, per quam fluit,
 obſeruemus eius ſubſtantiam, i. an ex

D. IOH. CRATONIS

carne, nervis, venis & arteriis sit confectum. Secundo, modum substantiæ, aut laxum vel solidum. Tertio temperaturam. Quarto *ἐν αἰσθησίᾳ καὶ διανοησίᾳ*. Quinto, situm an in superficie sit, vel in profunditate. Sexto operationes. Sic alia remedia adhibemus, cum fluit ad oculos, quam aures, nares, palatum, licet plerumque, nisi materia sit nimis multa vel corrupta, tuto per foramina inferatur. Si per secundum genus viarum transit, videlicet venas, modo non sit cruda propterea, optimum auxilium est missio sanguinis. Cum per canales, asperam videlicet arteriam fertur, bechica adhibemus. Cum per Oesophagum, vel vomitu vel purgantem medicamento, pro ut requireretur morbus videtur, ediscimus. Si vero ad nervos delabatur, digerentibus medicamentis vacuato corpore utimur. Ceterorum in alterantibus naturam quoque pariter in primis spectamus. Sic affectum nervum validius exsiccamus, quam musculos, venterculo subuenimus absynthio &c. Cum autem repellentibus materiam medicamentis utimur, in primis hoc cavendum

ANALOGISMVS.

onduendum, ne ab ignobiliore membro ad
 nobilius & præstantius pellamus: quan-
 quam repellendum est ad interiora, ne
 r, pulmo, vel Diaphragma lædatur. Sic
 ne dextro laborante minus refrigerā-
 um, ne materia ad hepar reprimatur.
 quando vero ad cutim, ad renes, aut per
 as vias conuenientes natura ducit, ne-
 quam repellentibus est vtendum.
 materia quoq; auxiliorum vsum variat.
 peccat autem ea qualitate vel quantita-
 . Si quantitate humores exuperant, lar-
 a missio sanguinis conceditur. In quali-
 te spectamus vel tenuitatem vel crassi-
 em humoris aut admistionem alterius.
 i sanguis sit tenuis, videlicet cū rubore
 multo, quia eiusmodi corpora facile re-
 oluuntur, nequaquam multus mitten-
 us. Si crassus, ne tunc quidem, sed con-
 temperandus prius, quam extrahendus.
 ic si bilis multa fuerit admixta, parum
 etrahendum, vt ardor illius restingua-
 ur, vel prius contemperanda. Si pituita
 lurima commixta fuerit, coquenda &
 ræparanda moderate calefacientibus,
 quia à moderato calore fit coctio: Si sa-

D. IOH. CRATONIS

por acris, falsus vel mordax sit, tunc materia non aggreditur coctionem, itaque cōtemperandum. Cum vero multa sanguinis fex est, ut melancholici humoris abundātia, utendū est calidis temperatis & humidis, fugiendaque calida & sicca item acetosa, præsertim initio, quemadmodum modum prolixè & erudite de his disputat Montanus. Efficientia autem semper postulans contraria remedia, cumque ea sint varia in fluxionibus sicut & effecta, *Βονθήματα* omnia compendio recensere fere plane non possumus. Ad Galenicū igitur nostra redeamus.

DE OCULORVM AFFECTIONIBVS.

DE Ophthalmia, quæ est inflammatio tunicæ oculi, illius videlicet, quæ orbitæ capitis & caluariæ ambit, & vulgo cōiunctiua dicitur, prolixè agit Galenus lib. 13. cap. 22. atq; de fluxione ad oculos, quæ in eis dolorē excitat, perspicuam doctrinam proponit. Doloris autē causas tres recenset, vehementē acris humoris conflu-

fluen-

ANALOGISMVS.

ientis morsum: secūdo tunicæ disten-
 sionem: tertio crassorum humorum vel
 viscosi spiritus extensionem. Paulus &
 etius differentias inflātionis ponūt,
 τάραιξιν vocāt, cum ab aliqua causa ex- *Taraxis*
 terna fit cōturbatio in oculo, quā conse-
 quitur calor, cum humiditate & rubore
 huic affectioni facile medemur οφθαλμί- *Ophthalmia*
 ν, seu lippitudinē, cum malū ab interna
 causa oritur, nempe ab affluxu humoris,
 ὀμωσιν, cum ea inflammationis vis est, vt *Chymosis*
 traxq; palpebræ ita inuertātur, vt oculos
 nequeant tegere, albū etiam oculi emi-
 net, & non solū rubere, verum nigricare
 ū summo dolore eos apparet. Cū igitur
 dfit plenitudo & inflātio ea tollēda,
 ptq; deinceps digerentibus & lenientib.
 utendum est. Hos scopos ἐνδοφθάλμους pro-
 ponit Galen. & copiose explicat. Ac pri-
 mum hoc monet non solū in omni phle-
 gmonē, verum affectione videndum, vt
 in corpore humores ad mediocritatem
 quandam reducantur, & si à capite de-
 fluāt, atq; vitiū sic à discrasia, huic subue-
 niendum. Interdum & cerebrū ipsum τὸ
 εὔμα transmittere, aliquando τῶν ἀγχείων,

D. IOH. CRATONIS

seu vasorum πύξ & vitium esse, veni
scilicet atque arteriis imbecillioribus
Hic quid faciendum sit: supra de sen
tentia Galeni exposui. Nunc ad indican
tia redeamus. Vacuationem nobis per
pharmaca & phlebotomiam præscribi
13. Method. legimus. At Galenus II. cap.
oculorum phlegmonem purgatione v
no die sanata se vidisse affirmat. Est aut
tem ea imprimis conueniens, quando
confluens humor dolorem cum morfu
atque punctione facit. Id enim bilis ab
undantis indicium est, suntq; tunc cho
laga exhibenda, atque deorsum reuel
lendo, & vacuando materia trahenda
Cum vero est distensio atque grauitas &
repletionis notæ, sanguis detrahendus
prius quam Ἀλφονήλιν medicamēta ad
hibeamus.

Porro hic Galenus generale præce
ptum tradit, semper ante vsum τῶν Ἀλφονήλιν
Φονήλιν, ne quid affluat, obseruandum
nempe, vt redundantiam ex toto corpo
re tollamus, nec prius ad ea, quæ dige
runt perueniamus. Inter digerentia vero
numerat balnea, vbi scilicet sunt acres
hu-

ANALOGISMVS.

mores, fomenta ex aqua dulci medio-
 ter calida, & decoctum fœnugræci.
 cum initio lenientibus vtendum præ-
 cipit, sumpta indicatione ab ἐναποθησία
 artis in primis albumen oui ad αἰωδιώσαν
 commendat, quia hoc minime mordēs,
 nire humores possit, atque adhærere,
 quia glutinosum: tertio, quod lentum,
 ne morfu sit. Duodecimo etiam lib. in
 quibus sanguis crassus & φυσώδης ve-
 nulas distendit, & dolorem facit, nisi sit
 lethorica corporis constitutio, ex sen-
 tentia Hippoc. vini portionem commen-
 dat. Sed vt lenientibus cum dolor adest,
 recte vtimur, ita fomenta digerētia tunc
 t dīxi, demum adhibemus, cum nihil
 amplius affluit. Nam si prius applicen-
 tur, exiguam leuationem adferunt ac
 paulo post dolorem augent, quemad-
 modum comp. sexto Aphor. 31. Galenus
 declarat. Ad dolorem vero ex flabili spi-
 ritu medicamētum Ἀλὲ καστορέας, item col-
 lyria, quæ calefaciunt, in fine duodeci-
 mi libri commēdat, & Ἀλὲ κινναμώμης no-
 minat. Ad sæuissimos etiam dolores eo-
 dem loco Ἀλὲ ὀπίς καλλύμα, dum maxima

D. IOH. CRATONIS

necessitas requirit, adhibenda: salutem
quidem hominis ἐν τῷ ὡς ἀρχεῖμα εἰς ὕστε-
ρον ἀπολαύσεως βλάβης preferentes. Περὺ γο-
Gal. 14. Meth. inter morbos in numero
recenset. Est autem affectio oculi in qua
membrana neruosa à magno plerumq;
angulo iuxta nasum exorta, vsq; ad nigrū
oculi extenditur, & interdum pupillam
tegit & visum impedit, Celso vnguis di-
citur. Oritur à crassorū humorū affluxu.
Itaq; scopi curationis duo sunt, videl. v-
amoueatur id q; affluit, & recta victus ra-
tio instituatur: illud vero q; præter natu-
ram enatū est, manu artificiose tollatur,
præsertim si inueteratum est. Nam initio
emollientibus & astringentibus meden-
dum, à Gal. 4. καὶ τὸ πρῶτον docemur περὶ τῆς
πίγ codem lib. 14. agit. Latini sugillationē
& maculam appellāt. Hac affectione a-
gnata tunica seu cornea afficitur, dum
sub ea pus, quemadmodum hic ait Gal.
colligitur, interdum etiam sanguis seu
cruentus humor. Causa plerumq; est ex-
terna. Indicatur autem post sectionem
venæ atque purgationem Ἀλεφονηκῶν
vsus. Iustum etiam medicum, oculo-
rum

Vnguis.

Sugillatio.

1

2005

Portmanteau

1840

1890

211

11

6601

79 cri

1000

1, 021

ue

0507 P
12.56

D. IOH. CRATONIS

*Depilatio
palpebrarū.*

*Oculorum
lachryma.*

rum collyrio ex thure curanda doce
Verum cum vlcerum curatio ab eo pro
lixie sit tradita, compendii ratio vetat hi
eadem prolixie persequi. *πυλώσε* et
iam, id est, cum palpebrarum pili deced
dunt, vnicō verbo bis mentionem facit
lib. 14. Affectio autem similis alopecio
est. Itaq; & curatio, licet medicamentorū
ratione particulæ affectæ varientur. *ἐγκανθίδας* quoq; inter morbos in magnit
tudine recenset. Est autem *ἐγκανθίς* affect
tio cum in maiori angulo oculi, qu
Græcis *κανθός* dicitur, caro naturæ mom
dum excedit. Curationis indicatio ebo
manifesta, scilicet vt id removeatur, c
abundat. Medicamenta *κατὰ τὸ πρῶτον* rec
tantur: opponitur autem huic affectio
ni altera, quæ *ροία* à Galen. appellatur
cum scilicet imminuta ac deperdita car
ne in maiori angulo, oculus lachrymarū
(nam anguli oculorum *πηγαί*, id est, font
tes lachrymarū dicuntur) continere ne
quit. Minuta carne intentio curatiua el
modice adstringentibus, & iis quæ car
nem regenerant, prius purgato corpore
atq; capite, vti. Recensetque Gal. lib. 14

cap

ANALOGISMVS.

cap. 16. medicamenta è glaucio. vbi vero
orsus deperdita est, insanabile vitium
inquit docet.

DE AVRIVM AF- FECTIONIBVS.

DE purulentæ auris curatione, seu vl-
cere auriũ, prolixè Galen. 5. Metho-
dici agit, cum Theſſalici medici ignoran-
tiam patefacit. Vtinam autẽ noſtri Theſ-
ſalici, qui à facultatibus medicamento-
rum diſquirendis abhorrent, vt nihil pri-
mis atq; ſecundis qualitatib. eorum tri-
buunt, aut Methodici monoculi, qui ad
manifeſtam experiẽtiam nos cæcos eſſe
ſolunt, & proprias medicamentorum
virtutes contemnunt, ſuã corrigerent inſci-
entiam. Sed de purulenta aure agimus. Cum
ulcus auris affectio humida ſit in loco ſic *vlcus curiſſ.*
ſicciſſimo, atq; morbus contraria ſibi indi-
cet remedia, partis vero tẽperatura ſimi-
lia, ſumme ſiccantia hanc affectiõẽ de-
ſiderare videmus. Aliquot autem medi-
camẽta Gal. nunc in iſto loco quinto ni-
mirum libro recẽſet, & in tertio libro ſe-

*Facultates
simplicium
ante lectio-
nem Metho-
di medendi
cognoscenda*

*Aurium
dolor.*

cundū locos repetit, atque, alia quædam
tradit. Formulas vero vel facultates me-
dicamentorum exponere, ut aliquoties
dixi, non est propositum. Illud mone-
mus studiosos, quod & Gal. semel atque
iterum præcipit, ante lectionem horum
librorum Methodi necessario libros de
simplicium medicamentorum facultatibus
cognoscendos. ὡταλγίας seu aurium
doloris bis quoque lib. 12. meminit, & 2
lib. nomen à parte affecta hanc affectio-
nem accepisse scribit. Est autem sympto-
ma non tam aurem seu auriculam exter-
nam, quam internum mētum, ad quem
neruus auditorius pervenit, affligens: i-
deo quo magis in profundo malum est,
eo vehementius, ut Galenus tertio Pro-
gnostic. asserit. Causæ hic duæ recitan-
tur, frigida intemperies & Φυσώδης spiri-
tus. Frigida quidem intemperies calefa-
cientium vsum indicat. Proinde Gale-
nus tanquam præstantissimum Βοήθημα
castorium commendat, & ratione in-
gentis doloris sedandi (licet initio libro
12. se à sapientium medicamentorum v-
su, quæ Opiata dicimus, abhorrere profi-
teatur)

F ANALOGISMVS.

ur) cum castorio papaueris succum
 recet. Cataplasma etiam è capitibus pa-
 ueris in aqua coctis, fœnugræci hor-
 atq; lini farina admista adhibendum
 aset, oleumq; ex castorio probat. Cæ-
 cum cum à stabili spiritu dolor excita-
 o, fomentum ex milio tanquam leuissi-
 um & maxime siccans, à quo etiã quic-
 id defluit innoxium experisq; morsus
 commendat. Notionem vero harum
 ectionum, & auxilia, quibus inter se
 ellatis methodica agendorum indica-
 facile elicitur, tertio secundum lo-
 s vberius persequitur. In auris vero in-
 mmatione acetum cum rosaceo in-
 ndendū decimotertio Methodi præ-
 pit.

DE NARIVM AF- FECTIONIBVS.

DE vlcere narium agit Galenus quin- *Vlcus,*
 to methodi, cumque vlceris natu-
 satis ab eo explicatã habeam⁹ sumpta
 ea indicatione, siccis medicamentis
 tendū esse intelligimus. Moderatur au-

D. IOH. CRATONIS

tem siccitatis gradum membri tempera-
tura: quod cum sit siccius oculis minime
autem siccum quam aures medicamen-
tum quod magis siccet, quam ut oculo
conueniat, minus vero quam ut auribus
adhibendum monet. Talia autem κατὰ τὴν
Polypus. τὸ πρῶτον describuntur. Polypi, quem in
Methodi à similitudine polypi carnis
nomen accepisse ostendit, mentione
facit libro decimoquarto, & curationem
morbum præscribit. Ea vero ostendit
esse affectum præter naturam in quanti-
tate seu magnitudine, & in genere tri-
um præter naturam, quæ à crassis
viscidis humoribus originem ducunt
indicatur itaque, ut auferatur illud quod
est præter naturam. Medici auxilia ex
cantia præscribunt, & ea recitat Gale-
nus tertio secundum locos. Hic vero se-
ctionis author est.

Περὶ τῶν αἱμορροΐδων.

SYMPTOMA hoc continetur sub ge-
nere immodicæ excretionis ac consue-
quitur (ut Galenus & Methodi docet) ac
cum venæ tunica diuisa est, aut reseratur

ANALOGISMVS.

vasis, aut sudoris modo sanguine
inmisso. Diuiditur ipsa tunica, seu fit
per rupturam vel ex vulnere, vel contusione,
ruptione, aut erosione. Ἀνατομία acci-
dit aut propter vasis imbecillitatem,
et sanguinis impetum ad os vasis ruen-
tem, aut acrem quandam, quæ illi extrin-
secus accedit, sanguinis qualitatem. Ἀλ-
γία vero ex tunica ipsa rarefacta, san-
guine vero attenuato oritur, nonnun-
quam etiam ex gracilium vasorum aper-
tione.

Cum ab externa causa vas afficitur,
facile eam inuestigamus. Internam ve-
ro inuenimus, cum consideramus an
colligata sint vasa (quod declarat abun- *Signa.*
dantia humiditas) vel aridiora (quod sic-
citas) vel tenuiora à natura constructa.
ubi ratione vasorum sanguinem fluere
animaduertimus, videndum an in cor-
dore sit sanguinis redundantia, an acri-
monia vel spiritus flatulentus. Quod si
hec illæ quidem causæ adfuerint, facul-
tatem ipsam ad expulsionem illius, quod
inolestum est (vt in morbis acutis acci-
dit, insurgere existimabimus. Ac si in

D. IOH. CRATONIS

Indicatio-
nes.

Cucurbita
hypochondriis
& cervici
imponenda.

tempore hoc fiat, non modo nullam no-
xam affert, nec medicationem requirit
verum salutaris est subleuatio. Cum vi-
fis est *Διείρεσις*, sistetur sanguis, si vel non
amplius confluet, aut diuisio seu apertura
occludetur, atq; si vtrumq; simul (quod
est tutissimum) fiat. Affluxiones prohibe-
bet, vel *παροχέτευσις*, id est deriuatio: vnde
q; rectius est, *ἀντίπρασσις*, id est reuulsio
quæ fit ad contraria, (sic decimoquarto
Methodi hypochondriis cucurbitas ma-
gnas affigendas præscribit) vel sanguinis
missione, vel artuum frictione deuinctio-
neq; Porro in hæmorrhagia narium dupli-
citem *ἀντίπρασιν* præscribit, videlicet
quæ totius est ad inferna, quæ capitis ad
posteriora. Ideoq; non modo hypochondriis,
driis, verum etiam cervici cucurbitas
affigendam docet. Vas autem clauditur
si vel contrahatur, vel obstruatur. Con-
trahitur astrictione, refrigeratione, deli-
gatura, atq; vinculo exceptum. Obstrui-
tur, vel intrinsecus, vel extrinsecus. In-
trinsecus quidem à sanguine concretio-
linamentis ex medicamentis emplasticis
quæ lentitia crassitie sua meatus obstru-
unt.

ANALOGISMVS.

ut, vel ἐχαρποπνέῃς, & cauteriis, ad quæ nō
 ni in maxima necessitate deueniendū.
 Conque hæc auxilia non modo ἀλγίσεις,
 rum etiam ἀνατόμωσις & ἀλμπήδωσις ad-
 benda in curatione indicat. Verumta-
 en cum acris qualitas ἀνατόμωσιν efficit,
 victus ratione & medicatione corri-
 nda est: sicut cum ἀλμπήδωσιν à tenuio-
 sanguine oriri animaduertimus, non
 modo refrigerantibus & astringentibus,
 rum etiam crassiore victu Galenus v-
 ndum monet. Quod autem ad auxilia
 inet, illud obseruandum, in hæmor-
 agia non temere nisi post auersionem
 refrigerandum, nec fronti atq; capiti illi-
 refrigerātia adhibenda. Inter ea, quæ
 titia meatus obstruunt, Galenus in-
 rimis commendat linamentum confe-
 um ex thure atque aloë cum oui can-
 do liquore, & mollissimis pilis leporis
 ceptum. Recenset etiam quædam a-
 stringentia & χαρῶν, ac de sen-
 tentia veterum multa reme-
 dia in fine libri tertii,
 κατὰ τόπον re-
 citat.

Sæua & multis modis molesta est hæc affectio, qua (vt Celsus inquit) maximè tormentis annumerari potest. Eius integram methodum hic persequerer, nisi breuis esse laborarem. Reseruabimus igitur istam interpretationi libelli Hippocratici περὶ ὀδοντοφυΐας. Nunc illud monendi sunt studiosi diligentiaæ atque methodi esse, ex vnico dicto veterum relictas colligere sententias. Sic cum Galenus 12. Methodi dicat: medicamento ἀλκιμερὶς non solum aurium dolorem sedari, sed etiam oculorum & dentium, si auribus instilletur, notionem simul morbi atque scopum ἐνδεικτικὸν demonstrasse videtur. Non enim obscure declarat huic dolori humorem frigidum, intendendum φυσώδη spiritum, quem discutit castorium, causam præbere, aut à defluxu calidorum humorum, quem opium cōpescit, oriri. Verum curationem plenior rem videant studiosi libr. 5. secundum Locos, vbi multa, quæ delectabunt, & iuuabunt, legent. Methodi 14. denticuli per

ANALOGISMVS.

rorati meminit, huncq; cum ad na-
 alem habitum reduci nequeat, aufe-
 dum monet. In Euporistis autem
 nanthium frixum tritumque cum a-
 cri applicandum monet, atque ita
 tem veluti esse permanfurum, nec
 osioni amplius obnoxium futurum
 ibit. Cæterum vt hoc obiter mone-
 , gingiuis affectis acetum, vt hosti- *Acetū gini*
 gladium fugiendum Actius præci- *giuis nexil*

DE LINGVÆ AFFE- CTIONIBVS.

Vm 13. Methodi *ἀντιπαρασκευὰς* auxilia
 declarat, lingua phlegmone labo-
 rante pituitam per os apophlegmatismis
 nime euocandam monet. Libro ve-
 decimoquarto, historiam de sexage-
 rio recitat, cui lingua tumefacta fue-
 , vt ore contineri non posset, cumque
 nec venam incidisset, nec per ætatem
 que tempus sanguis mitti posset, pur-
 uit cum pilulis ex aloë, scammonio, &
 olocynthide. Deinde reuulsis humo-

D. IOH. CRATONIS

ribus ad inferna, somnio hominis ad
nitus, refrigerantia & reprimentia, vi
licet lactucæ succum adhibuit. Not
nem morbi ex his habemus manife
quod magnitudo partis sit auēta propo
affluxum humorum. In inflammatione
sanguis detrahendus, & ne maior aff
xus fieret, attracta materia cauendū
fuit. In inflatione, quia humor mistus
rat, bilem atque pituitam euacuantib
vsus humoris affluxum repressit. Aux
autem quæ adhibuit Galenus, in consp
ctu sunt.

Περὶ Φλεγμονῆς γαργαρεῶν Θ.

Gurgulionem γαργαρεῶνα Galenus
Methodi nominat, v̄sitate autem κρινίς,
est, columella dicitur. In hac accide
morbus in cōpositione, cum inflamma
tur propter affluxum sanguinis & alio
humorum. Quid autē affluxus indic
nō necesse est repetere toties, & ubiq;
missione sanguinis, reuulsione & purga
tione, quæ tum per clysteria fit, tum p
medicamenta alia, monere, cum de h
atque recta victus ratione 6. de Comp
meo

ANALOGISMVS.

ed. κατὰ τόπους docemur. De deriuatio-
 nem etiam cum cucurbitas ceruici admo-
 uimus, & de sectione venæ sub lingua,
 sententia Archigenis præcepta tra-
 untur. Hoc vero in loco illud nobis ex
 Hippoc. autoritate, quæ est 3. Prog. præ-
 cipitur, ne ad sectionem illius propere-
 mus, nisi strangulationis adsit pericu-
 lum, atque columella iam in superiori
 parte gracilis, & ad tenuitatem loci re-
 ducta fuerit, quam affectionem Medici
 φύλλω appellāt, licet Hipp. 2. de morbis
 iter describat. Cæterum ea, quæ γαργα-
 λῶν & χάλασις, Latinis luxata columella
 dicitur, eadē remedia propemodū, quæ
 inflammatio requirit. Topica auxilia 6.
 κατὰ τόπους, vt dixi, recitantur: ἀντιὰδες atq;
 κριθμια inflammata vel exulcerata ean-
 dem curationem fere requirunt. Nam
 uia affluxus humoris est is, qui affluit,
 retrahatur & reuellatur, & ne humores
 augeātur, recta victus ratione providea-
 tur. Atq; hæc auxilia ante vsum adstrin-
 gērium & repellentiū conuenire, semel
 atq; iterum cognouimus, essetq; super-
 uacaneū ista repetere, nisi necessaria illa

D. IOH. CRATONIS

existimarem. Quæ quidem artificii
doctori fido ex sententia Galeni com.
Aphorif. 22. sunt repetenda. Medica-
menta recensentur lib. 4. Methodi, & in
primis gargarismata præscribuntur, at-
que copiose de his tota doctrina explic-
tur initio κατὰ τὸ πρῶτον, vbi Galenus dignam
observatione historiam de hortulano
securato, medicamento è nucibus recipi-
tat, & variam illius compositionem (quæ
admodum & Diamoti, quod in primis
fauciū affectionibus prodest) tradit. Re-
uulsionis vero ratio 13. Meth. docetur.
Cum autē abscessus sit aut exulceratio
ad alia remedia, recta indicatione mon-
strante viam, deueniendum. Quæ cum
sæpe in his libris repetantur, comme-
morare non oportet.

Περὶ σπινθύνης.

De hac affectione, quæ Latinis angina dicitur, agit Galenus XIII. Methodi.
Est autem in uisculorum internorū gut-
turis seu fauciū inflammatio, in qua nullo
existente in thorace vel pulmone vitio,
spiratio difficilis redditur. Afficiuntur et-
iam

ANALOGISMVS.

et ea externi musculi, & tunc *πνευμα-
τωδης* appellant. In hac color musculorū
mutatur, neque tanta est angustia vel
dolor, vt internis musculis affectis: in
his coloris non apparet insignis mu-
tatio, spiratio tamen difficilis est, ita vt
non nisi recta ceruice (quod Ortho-
doxam vocāt) trahatur, dolor maximus
cum febre adest. Si vero sic affectis ne-
mor quidem conspicuus sit, eodem
modo aut summum quarto ex autoritate
Hippocratis strangulantur, sicut & secu-
larissima est, cum rubor maxime foras ver-
tur 6. Aph. 37. Affectio ipsa morbus est
compositione, seu in magnitudine,
cum sit inflammatio, hæc igitur minuen-
da. Et quia affluxio humoris non tantum
calidi, sed etiam interdum frigidi (in quo
minor est dolor, & tumor laxior) cau-
sam præbet, indicatur non tantum de-
tractio humoris, verum etiam reuulsio
etque purgatio. Itaque Galenus primum
venas in manibus; videlicet eam, quæ
in cubito est, & humeraria dicitur (ni-
si corpus sit plethoricum, vbi media ma-
gis conuenit) primo secat, deinde eas,

D. IOH. CRATONIS

Stercus caninum cum melle appropriatum in angina.

quæ sub lingua sunt, 4. etiam de ratione victus in morbis acutis, secta vena corpus vacuandum, & clysteriis vtendum præcipit. Topicum quoq; medicamentum Muscæ, quo se nullum fortius cognouisse testatur, ex stercore videlicet canino albo (cuius præparationē 10. de Medo simp. facul. tradit) cum melle diluto 6. χ τ π ρ ς affert, atq; aliud quoddam ex sorano, de quo periculum se fecisse scribit. Ac de hac affectione 4. de Locis affectis prolixè agit, vbi species atq; differentias tradit. Methodum etiam pulcherrimam à Montano institutā legimus, & ab Hippoc. 3. de morbis vulgaribus (vbi multa historica & de notis Hippocraticis docentur studiosi) curationem petere possumus.

DE VLCERE ASPERÆ ARTERIE.

VLceris notionem & curationem Galenus copiose, vt ostensum est, prosequitur, ac hanc affectionem historia illustrat, Iuuenis Medici Empirici videlicet

ANALOGISMVS.

tēt, qui crustulam, quæ Græcis ἐφελ-
 λαντα dicitur, tussi eiecerat. Huic Galenus
 curatione à natura vlceris sumpta, fo-
 nicamentum quod siccaret, im-
 mit. Cubanti autem humidum, quod
 quam ros paulatim in arteriam de-
 beretur, vt vlcus siccaret per os, ex-
 uit. Deinde ipse lac Fabiarum
 it. Hoc in loco de Asthmate, Dy-
 cea, & Orthopnœa aliquid dicen-
 esset. Sed horum morborum
 ex methodo de catarrho patet, &
 Galenus in libris his eorum non
 minuit, studio si quartum librum de
 locis affectis & septimum de Compo-
 sitione medic. secundum locos consu-
 ant.

DE PVLMONIS VL- CERE.

Hoc quoque catarrhum consequi,
 & si ex vitiosa succi erosione proue-
 iat (cuius salsum sputum perdurans in-
 ex est) insanabile esse Galenus testa-
 ur. Itaque ad naturam catarrhi, & quæ

D. IOH. CRATONIS

ab ea petuntur indicatione, atq; auxilia, quæ Galenum proposuisse diximus videlicet purgationem, medicamentum quod Diaspermaton dicitur, & curam pituitis videlicet exiccationem, cum cera & thapsia respiciendum. Humor autem ut præcipit, recta victus ratione contentus, perandus, sanguis mittendus, vlcus abstergendum & ficcandum. Porro cum per tussim expurgetur pulmo, & quæ tussim excitant, subinde pulmonem lacerant, malum hoc *δυσίατον* efficitur. Curationem vero non omnino nisi phlegmone adfusa desperandam, sed operam dandam, velle ficcemus vlcus. Ita. n. callo inducto longiori vita hominem frui posse. Huius autem affectionis curationes indicatiuas & auxilia sequentium affectionum declaratio illustrabit.

Περὶ αἵματος πύσεως.

Non de quauis sanguinis reiectione, verum de ea, quæ ex thorace atq; pulmone prouenit, Galenū lib. 5. agere manifestum est. Cæterum ex aliis quoque partibus, ut primo de Locis affectis testatur,

ANALOGISMVS.

reici, vt è gula videlicet & ventricu-
 epate, splene, manifestum est. Non-
 quam etiam ex aliqua parte oris, gin-
 is, faucibus, & gurgulionis partibus in-
 onfluit, dum is, qui per nares purgan-
 est, ad palatum descendit. Itaque ne
 loco, vnde fluit sanguis, Medicus in-
 tus sit, etiam atque etiam videndum:
 nitu eiicitur non tatum ex stomacho
 gula & ipso ventriculo, in quo cum
 graciles venæ, minime copiosa san-
 nis reiectatio esse poterit, & non absq;
 usea. Ex iecinore autem & liene cum
 odit, tumor vel dolor in alterutro vi-
 ere præcessit, ac sanguis qui reicitur
 ger & concretus appareat, minus qui-
 si ex epate, magis si ex splene. Hic
 am imperite agant, qui non visceri
 insulunt, sed temere refrigerantibus
 que adstringentibus (pretendentes sue
 considerantiæ autoritatem Hipp. quæ
 7. Aph. 37. vtuntur, præsertim si gru-
 us & sanguis concretus dissoluendus
 t, vel copia nondum vacuata, possem
 exemplo (quod quasi in oculos incurre-
 et) declarare, verum Galenica scribere

D. IOH. CRATONIS

propositum est. Is autem, ut supra ostendi vel venarum osculis apertis, vel vasis ruptis, vel erosis, sanguinis profluvium fieri docet. Cum vas aperitur, morbus in via meatu videlicet aperto, qui clausus esse debebat, censetur. Cum rumpitur vel ab intrinseca vel extrinseca causa, sub genere solutæ cōtinuitatis comprehenditur. Externas causas ruptionis recitavimus li. 5. c. 2. Abundantia vero vel per se, vel cum crudo humore ac frigido & flatuoso spiritu ad rupturam facit. Accidit ab istis causis fit, profuse & repēte effluit. Cum vero est erosio, internā causam habet, videlicet vel catarrhū à capite acrimiam, & initio parum sanguinis reiicitur. Processu vero temporis multum sanguinis erumpit, ut testatur Galen. lib. 5. Methodi, & secundo de Locis affectis. Ac rupto vase vel eroso in pulmone pleque rumq; lethale malum, ut testatur Galenus in lib. de venæ sectione adversum Erisistratum: licet 5. Methodi nondum inueteratū curret. Vasis vero oscula aperiantur & referantur in plenitudine, & humidiori atq; calidiori victus ratione
omni

ANALOGISMVS.

q; tempore, multo vsu, balneorum
 u, vino, &c. Cognitis causis, non dif-
 s est indicationis curatiue inuen-
 Cause externe cum iam desierint, ni-
 indicant. Abundantia autem quam
 num vacuanda: deinde sanguis si-
 dus obturato eo, quod est apertum
 ilatatum, quod vero ruptum est, cō-
 rinatur, quod erosum, per renutritio-
 n corporum, ut est apud Galenum 7.
 π 85, ad quæ studiosos remittimus,
 cum Gal. & lib. 5. σκόπ 85 ἐν δὲ κλινῇ 85, at-
 auxilia, prolixa doctrina atq; exem-
 declarat, nō debeo hic ea, quæ supra
 ensumus, omnia repetere: Illud mo-
 o, ut quæ de missione sanguinis in a-
 lescente, qui refrigeratis spiritus in-
 nimentis sanguinem reiiciebat, docet,
 de acibus clysteriis in muliere Ro-
 ana, de vinculis & frictionibus, de vsu
 heriacæ & opiatorū, confectione Dia-
 ermaton, lactis & mellis, de madefa-
 endo pectore, de cerato ex thapsia, de-
 q; de dropacib. sinapismis, & colum-
 rum stercore capiti admouendis, ut
 iccent materiam, & foras trahant, de-

D. IOH. CRATONIS

nique de victus ratione docet, diligenter atque accurate considerent. Videtur Græci atq; Arabes interdum contra dicere Galeno, verum cum Galeni doctrina evidens sit, hac in parte non libere disputationes attingere: Methodum vero, cum vomitu ex stomacho (è quo nunc nime multus) vel ex hepate, liene, atque vicinis sanguis reicitur (cum & multus & niger atque grumosus apparet) alio loco reservabimus. Nunc pulmonis & pectoris affectiones persequamur, illud admonentes iuniores, cum ex pulmone reicitur tussi, flavum, tenuem, & spumifum (vt Gal. 4. de Locis affectis declarat) sanguinem excerni. Cum ex pectore crassiolem, feruidum, & non sine doloris sensu excuti. Minus autem periculum habere, sicut cum ex faucibus secreta ducitur, vel ex gingivis leui spuitione cum ex capite defluit, ac cum plerumque multus est sanguis interdum niger atque concretus, sed qui facile eiicitur. Ruptis convenire conglutinantia citius morsum, dilatatis & apertis adstringentia, erosiois sarcotica atq; cibos boni succorum

*Sanguinis de
pulmone
nota.*

ANALOEISMVS.

Asleno, vt ostendi docemur. Auxilio
in materiam atque vsum tum in his li-
tum $\kappa\epsilon\tau'$ $\tau\acute{o}\pi\alpha\varsigma$ atque alibi monstrat.
Cetero de hac affectione cognoscant stu-
di. 2. Com. in Gal. in Hipp. de humo-
is & tex. 31. 32. 33. Item quomodo si-
ur com. 7. in 6. Hippoc. de morbis
garibus tex. III.

DE TABE.

Ab his tres species recenseri à Medi-
cis, non est studiosis obscurum.
Prima dicitur $\alpha\iota\tau\epsilon\sigma\phi\acute{\iota}\alpha$, in qua affectis
membris naturalibus, resolutis nervis
propter intemperiem, vt est Metho-
4. Altera, in qua alimentum, quod
geritur, corrumpitur, ita vt paulatim
sumatur corpus, defectu boni nutri-
enti, & $\kappa\alpha\chi\epsilon\acute{\xi}\iota\alpha$ inducatur. Tertia $\phi\theta\acute{\iota}$ -
seu $\phi\theta\acute{\iota}\sigma\eta$ dicitur, quæ ab vlcerosa pul-
monis dispositione est, vt testatur Gal.
m. 5. Aph. II. & plerumque sputū san-
guinis sequitur. Hippoc. $\omega\epsilon\iota\tau'$ $\epsilon\upsilon\tau\acute{o}\varsigma$ $\pi\alpha\theta\acute{\omega}\nu$
es quoq; tabis species recenset. Vnam
æ à fluxione pituitæ à capite in pulmo-

D. IOH. CRATONIS

nes oritur, alteram quæ à labore, terti
spinali medulla, qua in primis luxuri
laborant. Verum nos de ea loquimur
quæ à pulmone exulcerato oritur, qua
febris consequitur: licet & hæc exulcer
ratis vicinis partib. non absit. Ad *Aléx*
facit primum ipse sensus. Nam cum
pulmone est vlcus, sine dolore reicit
purulenta materia: cum in thorace
aspera arteria, dolor in loco affecto sen
titur, sputum autem in vera phthisi gr
uiter olet, præsertim carbonibus impo
tum, & cum curuantur ungues, capite
defluunt, & facies illa quæ cadauerosam
Hippocrates descripsit, conspicitur, mor
lum plerumq; incurabile est. Cum vero
morb. sit exulceratio, nemo dubiat quin
ad solutam vnitatem referatur: indicat
tur igitur vnio. Quæ cum fieri nequeat
nisi abstergatur vlcus, & resiccetur, fac
le apparet, qualia remedia requirantur
Quia vero dum hæc fiunt, instauratio
corporis non negligēda est; Galen. vsur
lactis, & quidem à muliere lactante lib
j. commēdat. Pulmonem non indigere
astrictione ii. Methodi docemur. D
astringit

ANALOGISMVS

ingentibus autem & exiccantib. tum
 Methodo (vbi & modum exhibendi
 idit) tum 7. καὶ τὸ πρῶτον agit. Plurimum
 o, nisi malum sit immedicabile, recta
 tus ratio prodest. Ad caput etiam cū
 fluxionem transmittit respiciendum,
 Nam admodum 5. Method. cauteria
 describit. Præcedit vero tunc destilla-
 , sicut eam affectionem, quæ ex pul-
 one originem ducit, sanguinis reie-
 o: nonnunquam etiam suppurationes,
 ripneumonia aut pleuritis. Difficilia
 nino sunt curatu pulmonis vlcera,
 opterea quod pulmo tussi expurgatur,
 ex 5. Meth. & 8. de Locis affectis, pa-
 , nisi in valde sicca corporis constitu-
 one. Sed quæ in thorace fiunt, facilius
 ram recipiunt.

Περὶ ἐμπύματος, seu de suppuratione.

Ἐμπύς, quos Latine suppuratos vel
 rulentos vocamus, Gal. 5. atq; 14 Me-
 modi appellat, quib. inter pectus & pul-
 monem pus continetur. Est igitur locus
 affectus thorax. Affectio autē morbus in
 numero, quia quiddā præter naturā ad-

D. IOH. CRATONIS

est. Ex sententia etiam Galeni 14. Methodi morbus in magnitudine censetur quia fit abscessus, cum in inflammatione materia collecta in pus conuertitur. Huius notas habemus apud Hipp. 2. Progn. & Galenum, videlicet dolores & febres interdum remissiores, noctu vehementiores, pectoris gravitatem, tossim valde, aliquando siccam, aliquando humidam. Cum rumpitur Apostema seu abscessus, horrores fiunt, ac effuso pure inter spacia pulmonis & thoracis febres remittunt. Notas etiam, quæ ex pulsu sumuntur, tradit Galenus quarto de causis pulsuum. Item in lib. ad Tyrones. Sudo quoque multus est, oculi caui, genæ rubent, quorum omnium causas Galenus 2. Prog. explicat. anginam quoque consequitur hæc affectio, ut 3. Aphorismorum 10. Hippocrates docet, & Gal. declarat. Item à pleuritide ut 5. Aph. 15. oritur. Ex sanguinis etiam eruptione atque catarrho a capite, ut asserit Paulus & Aëtius, qui ex seroso quoque & pituitoso humore, ex reliquo corpore, in cavitate thoracis delato fieri dicunt, & ex

ANALOGISMVS.

Galeni orisate Hipp. 7. Aph. 38. Item primo
 et tenoribus confirmatur. Concocta vero
 materia catarrhi puri similis est: ideoq;
 vere *ἐμπυοι* tunc vocari possunt.
 Hæc ad notionem. Curatiua indicatio
 cum quiddam præter naturã sit col-
 lum vt educatur, id autem fit tussien-
 Quare materia præparanda seu dif-
 anda, & viæ, vt pateat aditus, præpa-
 da, Galenus 14. methodi tenuiora
 dicamenta ad hoc præscribit, & dum
 egmone adest mediocria, vt ptisanæ
 morem, & mulsam eligenda: cum
 cessauerit, valentiora. Nominat au-
 hæc auxilia, vrticæ videlicet semen
 m mulla, origanum, hyssopum, cala-
 antham, pulegium, & radicem Illyri-
 m. Quæ cum recipiat oxymeli, cuius
 scriptionem ad meminit Clarissimus
 que doctissimus vir CONRADVS GE-
 IERVS (bonorum remediorum pro-
 per ingenii, iudicii atque industriæ ex-
 allentiam, & quod vt Plutarchus Var-
 nem in historia, ita hunc *ἐνία τρικῆ βι-
 ακώτατον* & literatissimum appellare
 ossumus, inuestigator maximus) cumq;

*Oxymel
 Gesneri cõ-
 mendatnr.*

D. IOH. CRATONIS

in grauiſſimis morbis auxilio fuerit, p
fertim vero in aſthmate, diligenter ſt
dioſos hunc locum Galeni, & cōpoſit
nem oxymelitis ē marrubio, obſeru
velim. Περὶ πνευμονίας libro 2. verbu
meminit, cum à loco affecto nomen
ditum huic morbo dicit. Affectus ip
quia eſt inflammatio in pulmone, m
bus eſt in compoſitione. Cuius *Aléyva*
primo de Locis affectis, & 2. Prog. à G
leno traditur, vbi & ſigna prognōſt
declarantur. Curatio multa cum pleu
tide habet communia. Ideoque cum
his libris nihil ſupeditet nobis ampl
Galenus ad methodicam Pleuritidis c
rationem feſtinabimus.

DE PLEVRITIDE.

LIB. 12. Methodi de hac paucis ver
agit, notionem nullam certam tr
dit, curationem autem, vbi de inter
inflammationibus lib. 13. docet, per
quitur. Quia vero hæc affectio frequ
eſt, & diſputationes de his longæ & d
ficiles, quantum licebit paucis veras ſe

ANALOGISMVS.

alias proponemus. Quod ad notio-
 nem attinet, nomine admonemur de
 affecto, videlicet de membrana
 costas cingit, vt sup. de locis affectis
 & signo hoc declaratur. Quia cum
 membrana ista spirationi subseruiat, ea
 spiratio fit frequens, parua & tussis
 insequitur. Item locus doloris & speci-
 alius, videlicet pungens, testantur ma-
 gnam membranam obsidere. Est autem id
 in egmone, atq; ad tria morborum ge-
 nera referri potest. Quatenus tumor ad
 morbum in compositione, quatenus in-
 inflammationem sequitur calor & tensio,
 & in membranis (propter quam et-
 iam pulsus duriores, quam in febribus
 solent, fiunt) ad intemperiem reduci-
 tur. Quia vero tussis ab hoc affectu sepa-
 ri non potest, dum abscessus rumpitur,
 conluitur vnitas. Hic igitur sputa in cogni-
 tionem materię nos deducunt. Sputi au-
 tem notas Hippocrates explicat, cum
 ait, sputum in omnibus dolorib. quĩ
 pulmonem & costas obsident, cito &
 facile excerni debet, quodque flauum &
 admodum permixtum reliquo sputo ap-

D. IOH. CRATONIS

paret, tutum: non flauum, & quod sy-
cerum est, periculosum. Album ve-
glutinosum & rotundum, inutile cen-
ri. Si vero admodum viride & spumeum
malum esse, sed grauius, cum nigrum,
hæc Galenus copiosius in com. i. lib. de
Humoribus secundum Hipp. persequi-
tur: vbi sputum flauum, aut pallidum
biliosum sanguinem: spumeum & can-
didum, pituitosum, nigrum aut liuidum
melancholicum indicare asserit. Cui
autem integra Methodo notionem &
curationem huius morbi Montanus (quod
à me est edita) persequatur, & distinctam
exquisitam plurimè à nota discernat
eam studiosos, vt cognoscant, moneo.
Cæterum quia intelligimus fluxionis esse
se sobolem, & ex doctrina Galeni didici-
mus, semper fluxionis motum ad contra-
rium (quod ἀντίπασις est Græcis) tran-
sire, atq; indicationem inflammatio-
num, quæ sunt νόσημα γινόμενον, seu (vnde
in scholis loquuntur) morbus in fieri, in-
hibitionem materię affluentis priore
esse vacatione, vt 13. Methodi ostendi-
tur, quo illud quod futurum est, seu in
generando

ANALOGISMVS.

& operatione precauamus, quod factum
 mouemus, auersio seu reuulsio, quæ fit
 sanguinis missionem, ab uacuacioni
ἀποκένωσις, præferenda est, atque dum
 nitudo adest, præmittenda. Hæc si qui-
 attente considerabimus, minus cō-
 ationibus quibusdam odiosis quo-
 dam de missione sanguinis, in hoc
 orbo mouebimur. Nam vt in crisi, cū
 iura seruat rectitudinē, expulsio pluri-
 m adiuuenti adfert. Sic etiam in
 lulsionibus cum *κατ' ἰζιν*, id est obser-
 o partis è directo situ sanguinem mit-
 us, non recte facere minime dubium

*Vena à late-
 re affecto
 secunda.*

Itaque de sententia Hipp. & Galeni
 de ratione victus 2. & 4. internam
 biti venam recto à latere affecto se-
 bimus, quia & refellit talis sectio, &
 cuat, vt testatur Gale. atque sic ph'e-
 noni tutissime succutrimus. Sanguis
 m vero vsque ad coloris mutationem
 trahendū, nisi vel malignitas inflam-
 ationis, vel vires hoc denegent, & æ-
 i facile (propter calidam atque humi-
 m temperiem, qualis est in pueris, &
 quib. mollior corporis habitus) resol-

D. IOH. CRATONIS

*In plethora
ex opposito
sanguis, aut
è brachio
emittitur, aut
è pedibus.*

uantur. Cæterum magna plenitudine in corpore existente, cū humores ferantur ad affectam partem, & ex sectione venæ eiusdem lateris haud dubie maior affluxus sequatur, atque ita pro reuulsione atque abuacuatione sectio venæ eiusdem lateris adhiberi nequeat, perspicuum est primum vel ex opposito brachio vel (vt Arabes volunt) venis pedum incisis, sanguinem, quam è directo vsque ad coloris mutationem semel atque iterum (si res requirit vt refellamus & vacuemus) mittendum. Possem hanc sententiam autoritate Galeni declarare & manifeste ostendere, sententiam illam quæ in libro de curatione per sanguinis missionem est, vbi obscuram utilitatem afferre dicit si ex opposito mittatur, nobis non aduersari. Verum cum hoc factum sit à doctioribus, & mihi breuitatis sequenda, huic operæ supersedeo. Illum moneo Galen. vt est com. 3. tex. 33. in Hipp. de humoribus in placida, ac miti pleuritide etiam si homo sanguinem exspuat, ne quidem sanguinem mittere necessarium, scripsisse, sed aliis remediis

accommodatis

ANALOGISMVS.

commodatis morbum curari posse.
 vero moneo, ne in vera pleuritide
 sanguinis missionem negligamus, ac nisi
 plenitudo, semper ex vena lateri
 octo vicina mittamus. Attente tamen *Pleuritis*
 morbos (qui pleuritidem quasi imi- *Spuria*
 tur, vt cum materia ad fibras, quibus
 inferioribus hepar coniungitur,
 abitur: ita cum in membranis flatu-
 ta materia dolorem facit, vel in mu-
 lis ipsis est inflammatio & dolor gra-
 quidem, sed non pungens, atq; mol-
 (pulsus) à pleuritide discernant. Mem-
 anæ etiam thoracis sæpe inflamman-
 r. Interdum & in costis inferioribus,
 quæ quidem affectio veræ pleuritidi si-
 millima est. Omnia igitur distinguenda
 ant, & vbi sanguinis missione opus sit,
 quo pacto etiam non tantum ad eius colo-
 rem, sed pulsus quoque mutationem re-
 piciendum, vbi purgatione sementis,
 & aliis topicis vtendum, quando, &
 qua ratione sputa promo-
 uenda videndum
 est.

D. IOH. CRATONIS
DE CORDIS AFFE-
CTIONIBVS.

NON multa de his tradit, nisi quis do-
ctrinam de Febribus, (quæ citra cor-
dis intemperiem, esse nequit, quan-
reperere non est animus) huc referre ve-
lit. Libro 2. cum de siccitate agit, cordis
corpus leuiter siccatum senectutem ac-
celerare, plures tamen annos homines
superuiuere posse, asserit. Ad grauiorem
autem ariditatem, Marasmū consequi,
atq; à Philippo ex morbo senium dici mo-
net. Vt autem senium non curatur, ita &
hæc affectio curationem non admittit.
De facultatibus etiam cordis læsis agit,
Secundo libro dum intemperiem simi-
laris partis affectæ declarat, & quomodo
naturalis calor per respirationem serue-
tur: in aliis autem partibus per transpira-
tionem, lib. 9. ostendit.

Περὶ συνουπνίας.

*Vires in
quibus con-
sistunt.*

Prolixe lib. 12. agit de syncope, & eam
precipitem virium delapsum definit. Vi-
res

ANALOGISMVS.

utem consistere in solidorum cor-
 porum substantia, temperamento atque
 viribus. Proinde si spiritus qualitate
 vel quantitate se naturaliter non habeat,
 si solida corpora fuerint mutata, vel
 si temperamentum læsum, syncope con-
 sistitur. Etsi autem videmus sensu &
 priuari affectos, tamen facultatem
 eandem, vel cordis in hac affectione præ-
 se affici existimemus. At solidorum
 corporum substantiæ resolutionem non
 in longissimis morbis incidere ani-
 mante ex frequēte atrophia extenuato,
 in febribus acutis, quæ corpus li-
 quant, testatur Galenus. Temperiem au-
 tem substantiæ mutari, cum immodice
 corpora calefiunt, refrigerantur, hume-
 rantur, aut siccantur, scimus. Spiritus
 quoque alterantur, vel à vitiosis humori-
 bus, vel ab aëris ambientis malitia, & iis,
 quæ venenum spirant, aut eiaculantur.
 Substantiam quoque seu essentiam eo-
 rum corrumpunt affectiones & motus
 vehementes animi, & labores immodi-
 ci, sed spiritibus alteratis *Ἀλγύωσις* mini-
 me difficilis est. De syncope vero ab ore

D. IOH. CRATONIS

ventriculi, erudis videlicet vel pituitosi humoribus eo affecto, multis verbis ne docet. In hac quidem cor per consensum afficitur, vomitusq; atque nauseam alius index est. Mordicatio etiam & stomachi vellicatio atque dolor à bile & tenui humore suboritur. Quod si sic affectus inflammatione ventriculi vel iecinoris laborent, *συναχκῶς* anima deficiat, exitiosa erit syncope. Curatio in utraq; directa est, ad τὸ κατεπεῖργον, quemadmodum declarat Galenus, tum in 12. lib. Methodi, tum ad Glauconem: cumque *Βονδοματὰ* nobis explicata sint, non debet prolixè à Galeno tradita prolixius repetere.

DE VENTRICVLI AFFECTIONIBVS.

ET si supersedere huic complexioni possem, cum à Galeno abundanter notiones & curationes harum affectionum sint libro 2. demonstratæ: tamen ut ordini seruiam, breuiter quædam attingam. Octo tradit laborantis ventriculi

ANALOGISMVS.

ad intemperie notiones, & totidē tro-
 acurationis, quæ habent communem
 mum alterationis, isto nimirum mo-
 vt pro eo, quod exuperat, contrari-
 inducamus eouſque, donec ventri-
 tum ad ſymmetriam & naturalem ha-
 tum reduxerimus. Sic calida intem-
 peries eſt refrigeranda: *Conſignata* vero
 tenſet Galenus capite 4. Frigida cale-
 cienda inter auxilia recitatur vinum
 uſus, & nutrimentum cum largo pipe-
 Humida ſiccanda, id recte fieri pro-
 aſſatis & cibis natura ſiccis ait. Tam-
 om per tria integra capita de curatio-
 ſicci ventriculi, & qui ab hoc eſt ma-
 ſmi, agit. Ac deinceps uſque ad ſineu
 ere libri, *ουζυγίας διχρησίων* prolixè pro-
 quitur. Quemadmodum ſtudioſe,
 ni hæc legent, de ſuperioribus expo-
 tionibus cognouiſſe, atque quæ de in-
 temperie cum materia & defluxione
 nos docet, percepisse, non ſi-
 ne magno fructu,
 ſpero.

D. IOH. CRATONIS

DE INFLAMMATIONE
VENTRICULI

QUæcunque pars ventriculi inflammatione laborat morbus in compositione, intemperie, atque soluta unitate adest. Quia tumor præter naturam, calor etiam præternaturalis manifestus, atque ardor plane cum plus bilis, quam sanguinis adest. Signa non sunt obscura, febris dolor, sitis vehemens, tumor & gravitas. Vna autem salus in eiusmodi affectionibus virium robur, quemadmodum Galenus docet 10. Methodi. Quia vero est affluxus materiæ, oportet, à parte longissime reuellere. Sanguis igitur detrahendus largius, cum is abundet porcius, quam bilis: utendumq; quemadmodum 13. Methodi docemur, Ligaturis, quibus artus vincimus. Nequaquam vero purgantibus medicamentis per superiora. Victus autem ratio exquisitissima esse debet, ut 11. Methodi quoque tradit: quia cum munus ventriculi toti corpori seruiat, nisi probe conco-

Au n

ANALOGISMVS.

Si alimentum fuerit, maxima noxa
tenetur. Indicatio quæ à natura phle-
gmones sumitur, Διφύρεσιν præscribit,
ab effecta parte τὸνιν, i. robur con-
stantia remedia dicuntur: sunt igitur
conuenienter miscenda, vt doce-
r 13. Methodi.

Περὶ ἀπεψίας.

Inditas est priuatio alterationis, cui vi-
cognata est aliquando διαψία, in
deprauatur coctio, aliquando βρα-
ψία, in qua diminuitur. Causæ vel à
multate sunt, vel externæ. Facultas læ-
tur, propter intemperiem aliquam ca-
mam, frigidam, humidam, vel siccam,
genus notæ ex septimo Methodi peten-
: vel ab instrumētali morbo, vt phle-
gmonone, erysipelate, abscessu. Nonnun-
quid vtrumq; genus morborū concurrat.
Internæ causæ sunt crapulæ, ingurgita-
ones, intempestiuus cibi vsus, eiusque
irritetas. Nidorosa & fumosa cruditas in
pericholis noxia est, vt docemur 8 Me-
thodi, minus autem, si aluus lubrica sit.
adeest materia pergrauans, & quæ co-

DE INFLAMMATIONE
VENTRICULI

QUæcunque pars ventriculi inflammatione laborat morbus in compositione, intemperie, atque soluta unitate adest. Quia tumor præter naturam, calor etiam præternaturalis manifestus, atque ardor plane cum plus bilis, quam sanguinis adest. Signa non sunt obscura, febris dolor, sitis vehemens, tumor & gravitas. Vna autem salus in eiusmodi affectionibus virium robur, quemadmodum Galenus docet 10. Methodi. Quia vero est affluxus materiæ, oportet, à parte longissime reuellere. Sanguis igitur detrahendus largius, cum is abundet porcius, quam bilis: utendumq; quemadmodum 13. Methodi docemur, Ligaturis, quibus artus vincimus. Nequaquam vero purgantibus medicamentis per superiora. Victus autem ratio exquisitissima esse debet, ut 11. Methodi quoque tradit: quia cum munus ventriculi toti corpori seruiat, nisi probe conco-

Et un

ANALOGISMVS.

Etum alimentum fuerit, maxima noxa
sequetur. Indicatio quæ à natura phle-
gmones sumitur, *Διὰ φύσιν* præscribit,
quæ ab effecta parte *τονικὰ*, i. robur con-
seruantia remedia dicuntur: sunt igitur
hæc conuenienter miscenda, vt doce-
mur 13. Methodi.

Περὶ ἀπεψίας.

Cruditās est priuatio alterationis, cui vi-
tio cognata est aliquando *διὰ πepsίαν*, in
qua deprauatur coctio, aliquando *βρα-
δυπepsία*, in qua diminuitur. Causæ vel à
facultate sunt, vel externæ. Facultas læ-
ditur, propter intemperiem aliquam ca-
lidam, frigidam, humidam, vel siccam,
cuius notæ ex septimo Methodi peten-
dæ: vel ab instrumētali morbo, vt phle-
gmone, erysipelate, abscessu. Nonnun-
quā vtrumq; genus morborū concurnit.
externæ causæ sunt crapulæ, ingurgita-
tiones, intempestiuus cibi vsus, eiusque
varietas. Nidorosa & fumosa cruditās in
picrocholis noxia est, vt docemur 8 Me-
thodi, minus autem, si aluus lubrica sit.
Si adest materia pergrauans, & quæ co-

D. IOH. CRATONIS

qui nequeat, illa ut descendat, glande vel enæmate promouenda, ut est in octauo Methodi. Purgatur autem ventriculus per superiora vel inferiora, ut est in quinto. Deinde coctioni consulendum, recta victus ratione, somno & quiete. Indicatur igitur vsus moderate calidorum medicamentorum, eaq; 8. Methodi monstrantur.

IN INFLATIONE

VENTRICULI.

HÆc affectio frequens est, facileque *in quoniam* ab œdemate per sonitum, ac quod pressa non relinquunt vestigium, discernuntur. Consequitur autem intemperiem frigidam, licet per se sit mala compositio. Nam cum insitus calor fortis est, per halitum transpirat illa humiditas: cum vero imbecillior, & humor semicoctus, crassus, & glutinosus, crassior excitatur halitus, quam ut transpirare possit, itaque in flatum conuertitur, ut docemur 14. Methodi. Indicatione à natura affectionis sumpta, intelligimus calorem

ANALOGISMVS.

orem insitum corroborandum, & dimi-
nuendum humorem crassum, calidis &
siccis, quæ sunt tenuium partium. Gale-
nus præscribit oleum rutaceum, & semi-
num calidorum vsum, atque cucurbi-
tæ magnæ absque incisione bis terve ad-
hibita.

DE HEPATIS AFFE- CTIONIBVS.

Indicatione à natura membri (cuius
substantia, vt Erasistratus appellauit,
παχύχυμα est) sumpta, Galen 13. Metho-
di præcipit, vt in omnibus medicamen-
tis siue per os assumptis, siue foris adhi-
bitis, in curatione harum affectionum a-
liquid de adstringentibus, quo visceri ro-
bur cōseruatur, adhibemus: laborat au-
tem interdum morbo instrumentali, qui
non in substantia, sed venis illius obstru-
ctis, oritur. *ἐμφραξίως* causa sunt crassus
& tenax humor, vt docemur octauo &
vndecimo Methodi, crebroq; hoc ma-
lo afficitur, propter copiam permean-
tis ipsam substantiam, & angustos mea-

D. IOH. CRATONIS

rus, ut est 8. Methodi. Magnitudinem autem affectionis, febris magnitudo indicat: facile enim obstructis istis meatibus sequitur putrefactio, unde febris continua. Indicatio semper est morbo contraria: Cum igitur adsit obstructio, aperitio per abstergentia & incidentia crassos

*Abundantia
subducenda
ante obstru-
tionum a-
percionem.*

succos præferibitur. Observata igitur re-
cta victus ratione teneamus illud, quod
Galenus octauo & undecimo Methodi
præcipit, ut priusquam remediis, quæ
obstructiones solvunt, utamur, abun-
dantiam vacuemus. Nam nisi id factum
fuerit, non modo nihil proficiemus, sed
affectum maiorem pugnantibus scilicet
inter se indicationibus, faciemus. Pro-
inde etsi 13. Methodi, atque alias sæpe à
Galeno doceamur, laborantibus gibbis
partibus hepatis per urinam educendum
esse, concauis per alui excretionem, in-
dicante illud situ & connexu partium:
tamen ubi viscosi succi abundantia est,
etiam per *rospelingæ* & alui deiectionem

gibba hepatis expur-
gantur, ut 7. Meth.
docemur.

ANALOGISMVS.

DE INFLAMMATIONE

HEPATIS.

Galenus decimo, 13. & 14. Medici de natura & generatione inflammationum agit, ostenditq; à sanguinis affluxu eam fieri. Itaq; cum is in hepate redundat, mittente aliqua parte multitudine, qualitate, aut utroque pergrauata, & recipiente membro, calore, & dolore molestato, etsi per se hepar propter suam substantiam non dolet, tamen dolor ad nothas costas, in quibus hepar alligatur, pertingit, magisque in magna spiratione molestus est, tussi arida spiratio crebra, lingua primum rubra, postea nigricans, sitis vehemens, cum cibi fastidio & vomitu bilioso ac suppressa aluo, &c. Causam cum intelligamus esse affluxum sanguinis, indicantia curationem (videlicet ut reuellamus, & sanguinem educamus) in conspectu sunt. Itaque nisi quid sanguinis missionem vetet, statim eam adhibendam Galenus 13. Methodi consulit, interna in dextro cubito vena secta, atque hac non apparente media vel hu-

merali τὸ πρὸν vacuationis, redundantia
modum atque alia ostendere docet. Vi-
ctu vtendum tenuissimo 11. Methodi
præscripsit, & cauo visceris inflamma-
to, procedente tempore, vacuandum
quoque esse per superiora. Initio autem
per clysteres, vt est 13. Methodi. Cæte-
rum cum per superiora vacuamus, mi-
scenda medicamenta cibo. De vsu vero
Topicorum, & qualia conueniant, pro-
lixè in curatione Theaginis, & 2. ad Glau-
conem monemur. Phlegmonem sæpe
præsertim cum membro laborante ca-
lore non adhibentur ea, quæ tepent, vel
cum in principio humore affluente
λασινᾷ admouentur, atque nimium hu-
moris attrahitur, scirrhusa durities con-
sequitur. Huius duplicem differentiam
tradit Galenus 2. ad Glauconem. Exqui-
situs scirrhus dicitur tumor sine sensu,
qui non curatur. Non exquisitus, qui
nondum est insensibilis. Hunc Galenus
se in principio sæpe sanasse scribit. Est
vero morbi in compositione causa len-
tus & crassus humor. Cōmunis indica-
tio seu scopus indicatiuus, vt id quod est
in par-

Scirrhus le-
coris.

ANALOGISMVS:

in partic. euacuetur, 14. Methodi tradi-
tur : Methodum autem *Bonifacius* ibi-
dē, atque 2. ad Glauconem prolixè do-
cet. Hic vero obseruetur, etsi ea, quæ
extergendi vim atque aperiendi habent,
conueniant, tamen vehementer calefa-
cientia, & exsiccantia fugienda, eaque
quæ molliendo digerere possunt, adhi-
benda, atq; his aliquid, quod incidat ad-
miscendum.

DE LIENIS SCIRRHO.

Natura morbi est eadem. Proinde &
Διέγνωσις non differt, neq; curatio-
nes indicatiuæ, cum eadem conferant
remedia, & maioris saltem minorisque
habenda sit ratio, vt 13. Methodi doce-
mur. Curationem autem tum in isto lo-
co, tum ex 14. Methodi, & ex 2. ad Glau-
conem, prolixè cognoscimus, & inter
Topica inprimis ammoniacum cum a-
ceto liquato, non tamen sine emol-
lientium vsu, commendari
intelligimus.

D. IOH. CRATONIS

DE HYDROPE.

CVM has affectiones, quemadmodum testatur Galenus, plerumque sequatur aqua inter cutem, hoc loco de hydrope agemus. Tres autem recitantur huius morbi differentia. Quarum

prima *τυμπανίτης* dicitur, altera *ἀσκίτης* tertia *αἰνὰ σάρκα* vel *ὑπὸ σάρκα* interdum etiam *λόφω φλεγμαῖα*.

Consequuntur autem ad iecoris intemperiem frigidam, siue per consensum aliarum partium, dum videlicet non amplius nutrimentum in sanguinem transmutatur, sed vel in pituitosum humorem) quem & flatus consequitur) vel in serosum. Anasarca.

Anasarca oritur à pituitosi humoris in vniuerso corpore collectione, in qua totum corpus intumescit instar spongiae, ita vt carnes sint emortuo corpori similes, & pressæ digito cauitas oriatur.

Ascitis.

Ascitis, cum aquosus vel serosus humor inter peritonæum & intestina transiens per venas mesaraicas, quæ terminantur ad intestina, colligitur, & ingrauescente malo ad fœmora tumor progreditur, suntque in ven-

ANALOGISMVS.

In ventre fluctuationes veluti in vtre.
 Tympanitis est, cum eadem ventris loca *Tympani-*
 spiritu flatuoso replentur, & cum flatu *tu.*
 quasi nebulosus humor est, vt testatur
 Aëtius, ita vt percussus vter veluti tym-
 panum sonet. Consequitur hydrops *Hydrops à*
 multas ægritudines, maxime vetustas, *morbis acu-*
 vt quartanam, etiam podagram, vt est *tis lethalis.*
 apud Aëtium, & cum acutos morbos se- *In qua hy-*
 quitur, mala atque lethalis est, vt testa- *dropis specie*
 tur Hipp. 2. Prog. Disputant autem Me- *maior frigi-*
 dici, cum omnes species eius à *duo νερό*
 frigidiorē ortum habeant, quānam à
 maiori proficiscatur. Ex sententia Ga-
 leni 4. Aph. II. concludunt ascitem de-
 teriorem tympanite, quia in hac intem-
 perantia maior, cum flatus non nisi à ca-
 lore rarefaciente materiam oriatur. A-
 nasarcam etsi his non comparant, tamen
 hanc frigidiorē intemperiem cōsequi
 arbitrantur. Quia in ascite sanguis vel-
 uti in serosam humiditatem colliquatur.
 Hipp. autem 4. de ratione victus in acu-
 tis, Anasarcam non nisi cum summa dif-
 ficultate curari asserit. Hancq; senten-
 tiam cum Galenus Hippocratis esse ne-

D. IOH. CRATONIS

get (ait enim Hippoc. Aph. 20. forti ventris fluxione superueniente, ægros à leucophlegmatia liberari) ac totam rem silentio inuoluat, fortasse rectum erit cum Aërio concludere, qui tympanitem difficilimam curatu esse existimat: vel anasarca à leucophlegmatia discernere. Sed
Raro una species sola. raro vna species sola est, & plerumque huic partialia membra consentiunt, vt in tympanite ventriculus, in anasarca totius corporis intemperies, non tamen inducunt flatus in hydropem, vt Hippo. loquitur, siccam, nisi hepate fouente, vt in colico morbo apparet. Galenus 14. Methodi ascitis meminit, & eam in numero tumorum præternaturam collocat. Indicationes curatiuas non tradit, victus autem ratio, quæ contraria sit causæ, & detractio materiæ per purgationes indicantur. Nam in ascite & tympanite non mittendus sanguis: In Anasara tunc, cum ex suppresso sanguine, vt mēsis, hæmorrhoidibus, &c. (vt est apud Galenum 4. de Ratione victus) oritur. Semper autem purgantibus roborantia admiscenda: Auxilia multa docent

ent practici, rectum autem auxiliorum
Methodus. Cum *ἡ γὰρ ἐν τῷ* adhi-
temus, vniuersam vitiosi humoris eua-
uationem periculofam 6. Aph. 27. do-
nemur.

DE DOLORE COLICO,
ET INTESTINORVM
morbis.

DE huius affectus dignotione atq; cu-
ratione, ita luculentur agit Galenus,
2. Methodi, vt propemodum superua-
caneum fit aliquid hoc in loco repetere.
Quatuor autem causas tradit. i. Pituito- *Causa.*
sum humorem intra coli membranas
collectum, qui vētrem excruciat & tor-
mina facit. vnde aluus suppressa est, &
nausea atq; vomitus molestus. ii. Spiri-
tum *φυσώδη*, à quo tensio atque rugitus
sentitur. iii. inflammationem, cum qua
adeft febris, dolor pulsans in ventre, vri-
næ retentio, bilis vomitiones, qui nihil
leuant, atque internus feruor. iv. mor-
dētium humorum collectionem, quam
similia propemodum symptomata con-

D. IOH. CRATONIS

sequuntur, sed tamen mitiora, quam in phlegmone: vrina in sic affectis acris est, & alui deiectiones biliosæ, agnito malo indicationes curatiuæ patent. Ac cum à crasso & pituitoso humore oritur curatio, à Galen. per ea, quæ calefaciunt atq; digerunt, traditur. In his autem vitanda monet ea, quæ non vere digerunt, sed tantum in flatum dissoluuntur, & malū augent. Conueniunt igitur clysteria ex oleo, in quo adeps anserinus sit liquatus, & rutæ semen coctum, item castorium, vbi spiritus *φυσώδης* causam præbet, similis fere est curatio. Cucurbita autem magna cum flamma copiosa admota in primis commendatur. Si ab inflammatione malum oritur & ægri vires valentes sint, sanguis mittendus & curatio per digrentia medicamenta persequenda. Laudat autem fomētum siccum ex milio, & ea, quæ prius recitauimus clysteria. Doloris vero, qui à mordentibus succis oritur, curationē duarum historiarum curatione illustrat, & vsum seui (quo ne vnquam absque oleo vtatur, Medicos moneo) docet.

*Seiulum absq;
oleo in cly-
steribus non
vsurpandū.*

DE

ANALOGISMVS.

DE DYSENTERIA.

OEalui fluxionibus Methodus Montani, quæ in expositione secundæ artis Aph. traditur, diligenter cognoscenda est. Sunt autem duplices, vel humorum pituitosorum atque corruptorum, qui vitio ventriculi atque intestinorum, etiam capitis excitatur, vel cruentæ. Harum vero quatuor differentias præcipit Galenus 3. de causis symptomatum. Quarum prima est, in quibus ipse sanguis non per hæmorrhoides, sed ventrem eiicitur. Hoc autem corporibus, quæ non exercitantur, item mulieribus, quibus menstrua retinentur, vel membrum aliquod mutilatum est, vt 5. de locis affectis videmus, accidit. Hæc fluxio periculo vacat, nisi modum excesserit. Altera, cum propter hepatis imbecillitatem sanguis, loturæ carniū similis profluit. Hoc malum noctu in primis molestum est, cum magis incalescit hepar, quia ex caliditate intemperies oritur. Tertia cum melancholicus atque crassus sanguis excernitur. Quarta cum

Fluxus sanguinis, tum differentia.
1. Plethora.

2.
Imbecillitas eius species.

3.
Melancholia.

4. *Solutionis*

*Signa exul-
cerationis
superiorum
& inferiorū
intestinarū.*

alias sincerus sanguis, alias cōcretus minutim exit cum pure & interioribus intestinorum tunicis à pituita ortis: In hac postrema affectione cum intestina sunt exulcerata. 2. Method. dysenteria nominatur, est & illa ab atra bile, sed lethalis, ut Hip. 2. Aph. 24. & Galenus nos docet. Porro exulcerantur, vel superiora intestina, vel inferiora. Si pingue quiddam cum abrasionibus excernitur, crassiora intestina affecta esse monstrat, ut tradit Galenus 5. de Locis affectis. Item, Si sanguis supernatet in excrementis. Vbi vero excrementis mixtus est, gracilia intestina læsa iudicamus. Semper autem hæc affectio solutæ unitati ascribitur, hancque præcedunt mordaces dolores & humores; excernitur autem, ut dixi non modo sanguis & sanies tenuis, ut in hepatica fluxione, verum etiam in progressu mali intestinorum abrasiones. Atque sic quasi tres gradus huius mali constituimus. Causæ sunt aliquando externæ, nonnunquam internæ: Externæ facile patent: Internæ vel pituitæ falsæ, vel bilis prouentus. Nam cam,
quæ

ANALOGISMVS.

æ ab attrabile oritur, lethalem de sen-
 tentia Hippoc. esse audimus. Hic au-
 tem monendi sunt studiosi, ne quibusvis *Succi Me-*
 ingris deiectionibus deterreantur. Ob *lancholici*
 seruandum enim est discrimen inter a-
 tram bilem & succum melancholicum,
 præsertim coctum, qui sine periculo ex-
 ernitur. Ideo ab Hipp. 4. Aph. 48. lie-
 ntosis superuenientem dysenteriam, bo-
 num esse docemur. Curatio in recta vi-
 cetur ratione magna ex parte consistit.
 Fluxio autem ipsa auertenda est: Itaque
 sanguis mittendus. præcipue in inflama-
 tionibus & magnis doloribus. At ubi
 biliosi humores abundant, vel falsa pi-
 ruita, purgandum est. Vomitus etiam *Vomitus &*
 necessarius ex Galeni auctoritate, atque *urina pro-*
 urina promouenda. Deinde ad vlce- *motio pro-*
 ris absterfionem & consolidationem ve-
 niendum. Indicatione autem à parte
 affecta sumpta, Galenus 4. Methodi, in-
 terioribus & crassioribus intestinis affe-
 ctis, per sedem medicamenta iniicienda
 esse docet: Gracilioribus vero ea quæ su-
 perne assumuntur, & per sedem infun-
 duntur. Medicamenta autem ad interna

ulcera Galenus recitat, ex quibus prudenti Medico facile licet conuenientia eligere.

DE LUMBRICIS.

Eλμίνθας seu lumbricos inter ea, quæ toto genere sunt præter naturam Galenus 11. Methodi recenset. At triplex eorum statuitur differētia, teretes videlicet, quos σπογύλως, qui & longi sunt: latos, quos πλατείας & κειρίας nominant, atq; ἀσκάριδας. Oriuntur autem omnes ex putredine humoris crudi in locis humidis, à calore extraneo, qui corruptionis autor est, frequenter quidem in pueris & adolescentibus, raro in senibus & infantibus. Teretes & longi plerumq; in ilio gignuntur, quia in ieiuno est meatus fellis etsi descendant, atq; ascendant, sicut in recto ascarides: Non enim multū materiæ humidum fertur, ad rectum, & in extremo intestino calor præternaturalis minus fortis est. Quo maiores sunt lumbrici, eo magis noxi. Ideo teretes & longi plurimum obsunt: lati, quos cucur-

*Teretes &
longi plerū-
que in ilio,
Ascarides
in recto.*

ANALOGISMVS.

urbitinos à similitudine seminis cucur-
bitæ appellant atque ita cohærentes &
longitudinem protēsi, vt vnus vermis
esse videatur minus: minime ascarides,
cum etiam à membris principalib. pro-
cul absint, & in extrema parte intestino-
rum prope musculum *σφρυγγίνα* gene-
rentur. Color quoque malignitatem
arguit. Si enim albi & vnius coloris fue-
rint, minus censentur mali. si diuersi co-
loris, deteriores, quia in his putredo ma-
ior est. Habent autem vermes interdum
rationem morbi, interdum causę, vt cum
alii morbi eos consequuntur: interdum
cum plane sine omni noxa expelluntur,
solum symptomaticis. Cum morbi censen-
tur quiddam toto genere præter naturā,
quod est auferendum, adest. Cum cau-
sæ rationē obtinent, consequuntur mor-
bi, videlicet febres, epilepsiæ consenti-
ente cerebro, id interdum ita grauiter
lęditur, vt spasmus periculoso, & nō raro
exitiali corripiantur. Interdum tantum
vertigo & stridor dentium consequitur.
Symptomata existimamus, cum vt ex-
crementa considerantur, & signi ratio-

D. IOH. CRATONIS

*In initio fe-
bris vermes
generari
malum.*

nem habent. Sic cum in febrium initio
eiciuntur, malum indicant, videlicet
putridæ materiæ multitudinem. Sicut
& in vigore symptomatice expulsi, eius
malignitatem. In declinatione autem
cum expulsio critica est, sanitatis spem
præbent. Ostendi *Ἀγνοω* per causas: si-
gna sunt varia, cum: b illis ascendūt ma-
ligni vapores, conuelluntur nonnunquā
atque contrahuntur interdum quædam
partes. Is motus si est in toto, læditur
principium, videlicet cerebrum, si in
parte, vt cum crura conuelluntur, nerui
inferiores. Turbatur somnus, atque vo-
ciferantur, quia fit perturbatio in cere-
bro, & molestia sentitur. Pueri etiam
dormientes, quasi cibum vel lac ore at-
trahunt, quia vermes humiditatem exu-
guunt. Tussis adest sicca, propter consen-
sum spiritualium membrorum cum na-
turalibus, à quibus putridi vapores at-
tolluntur, qui cum lædunt os ventriculi,
adest singultus: cum ad caput ascendūt,
pruritus narium oritur, rubent genæ, &
quia calor facile reuocatur, mox iterum
pallent, interdum quasi deliquium ani-
mi

ANALOGISMVS.

ini suboritur. Indicatio communis est, vt
 quod præter naturam adest, remoueatur.
 Unde alia insurgit, vt præparetur mate-
 ria & viæ. Præparabimus, si efficiemus
 vt descendant stupefacti aut semimor-
 tui, vel prorsus emoriantur. Deorsum
 pelluntur acribus & acetosis per os as-
 sumptis. Inimica enim vermibus qua- *Clysteres*
 le est oleum non sunt inicienda per cly- *absque o-*
 steria, quia retrocedunt elminthes ad *leis in ver-*
 superiora & grauiora symptomata indu-
 cunt, Ad teretes necandos Gal. lib. 14.
 absynthium præscripsit, latos autem & a-
 scarides vehementiora medicamenta,
 cuiusmodi est filix, desiderare ait. Sedis *Sedis infla-*
 inflammatae curationem 13. Methodi at- *matio.*
 tingit, cum non alium in ea mouendam
 monet, quia per locum affectum non sit
 vacuandum: sed dignotio facilis est, &
 curatio quoq; causa cognita, per ea quæ
 refrigerant cum quadam astrictione:
 Vlceris vero hac in parte medica-
 tionem 5. Methodi tradit,
 eam repetere super-
 uacaneum
 est.

D. IOH. CRATONIS

DE RENVM AFFE-
CTIONIBVS.

INFLAMMATIO renum cognoscitur à loco dolente. Dolor autem est pulsatorius, quem (vt Aëtius inquit) stupor propinqui cruris consequitur. Vomitus etiam bilis, & vrinae difficultas, cum assiduo mingendi desiderio, ventrisq; astringione. Scopos curatiuos inflammationis non repetemus. Gal. 13. Methodi venam circa poplitem secandam monet, nisi inflammatio sit recens, vbi reuellendum est, & cubiti vena secanda, & quæ vrinas prouocant vitanda, quibus locus est, cum quieuerint inflammationes, ne inflammationem scyrrhus incurabilis aut vlcus sequatur.

DE CALCULO RENVM.

SERVNT hic λοκομαχίας, qui negant affectionem hanc esse morbum in numero abundante, eo quod toto genere præter naturam est, & lædat actionem.
Ac

ANALOGISMVS.

scio, quo pacto controuersari docti
 possint, sed res, quibus medemur, con-
 sideremus. In hoc libro notio huius af-
 fectionis absolute non traditur, verum
 de locis affectis patet, vbi à colico do-
 re, in quo neque sabulum subsidet, ne-
 que lapis, neq; sanguis, sed humor quem
 oxagoras vitreum appellat, vt in com.
 de humorib. Hippocratis, docemur,
 discernit. Modus generationis à Gale-
 no quoque, 6. de morbis vulgaribus, vi-
 delicet dum quod in renes recens influ-
 it, priori circumdatur, ostenditur. Hi
 vero vt scirrhi facile deprehenduntur
 quemadmodum 13. Methodi docemur)
 & in nephritidas, sic enim dolorem
 calculo ortum appellant, ægre solubi-
 les incidunt. Materiam etsi præbet victus
 ratio, vt ostenditur 14. Methodi, tamen
 lerumq; nascitur cum hominibus huic
 affectioni obnoxiiis quoddam vitium,
 unde mali prima origo est. Effectrix au-
 tem causa est renum caliditas, vt doce-
 mur 6. de morbis vulgaribus. Indicatio
 communis manifesta est: proprie iis,
 quæ incidunt, propellunt vias, dilatant,

*Diuretica
triplicia.*

1.

2.

3.

*Diuretica
in præserua-
tione nullo
modo con-
ferunt.*

corpore prius euacuato perficitur: Sed quia in usu diureticorum sæpe erretur, hic quædam monebo. Diuretica triplici ratione dicuntur, vel quæ ad copiam vrinæ faciunt, vt vinum tenue, vel tenuitate substantiæ suæ abstergunt, vt semen melopeponum: vel quæ colliquando vel incidendo serositatem à sanguine segregant. Et hæc cum sint calida & sicca, proprie diuretica censentur. Illa vero an in renum affectionibus conueniant, quæritur. Sciendum autem est, in præseruatione nullo modo conuenire, neque proprie neq; improprie dicta, nisi forte quatenus alterant, aut alterando corroborant. Nam si fuerint renes calidi aut frigidi, per accidens, quia deducant medicinam alterantem, conuenire dicuntur, atque si tunc materia calida fuerit, diureticis frigidis vtendum. Cæterum hic obseruandum, in medicatione nunquam ea exhibenda, nisi corpore prius expurgato, præsertim si materia sit frigida atque crassa. Quod si non fuerit intemperies in renibus, sed vitium in compositione, & viæ

ANALOGISMVS.

via nimis amplæ, adstringentibus potius quam diureticis vtendum. Si strictæ premium, per accidens saltem, id est, ratione materiæ, quam incidunt, conuenire existimamus. Itaque in obstructione, dum scilicet aperientia & incidentia inquirimus, illis locus erit. Tutissimus autem est balnei & lenientium vsus, post quæ extergentia & siccantia adhiberi possunt, vt 10. de com. med. docemur.

Calculos autem vesicæ à renibus ducere originem, consentaneum est. De calculis in puris generatione, videant studiosi Galen. 3. com. de Humoribus.

Calculi vesicæ à renibus.

περὶ Περιαπομῆς.

Ex inflationum genere est hæc affectio. Eius notionem tradit Galenus libro 4. Causa duplex est, vel naturalis calor imbecillior, vel humor crassior. Curationem & remedia non difficile est ex Galeni textu elicere. Est autem hic obseruandum commune præceptum ferme omnium affectionum, quos vitiosus succus creât, vt in fine calefacientib. & siccantib. (quo reliquum humoris prorsus absumatur) vtamur. Sarcocœlen autem & hydrocœlen chirurgia curandam monet.

D. IOH. CRATONIS
DE VTERI AFFE-
CTIONIBVS.

INFLAMMATIONIS vteri bis 13. Me-
thodi meminit. Com. autem primo in
lib. Hipp. de humoribus notionem per
causas atq; signa succincta breuitate do-
cet, dum inquit, vteri inflammatio ex
multis causis excitatur, vt ex ictu, vt ex
mēstruis suppressis, vt ex refrigeratione,
vt ab inflammatione, vt ex abortu, vt ex
partu ægræ edito. Sequitur autem inflā-
mationem febris acuta capitis, oculo-
rum ac sedis dolor, colli conuulsio, in-
clinatio in aduersum, stomachi ex con-
sensu dolor: tum vero os vuluæ conui-
uet, pulsus parui crebrique redduntur.
Cum vero inflammatio in abscessum
transit, inordinate cum horrore accessi-
ones inuadunt. Exulcerantur etiam sæ-
pe vterus ex difficili partu, aut foetu ex-
tracto, aut corrupto, vel ab acribus me-
dicamentis, aut à fluxu, aut à ruptis abs-
cessibus, atq; interdum in cancrum de-
finit. Indicationes curatiuæ reliquis in-
flammationibus communes sunt. Cum
proue-

ANALOGISMVS.

conueniunt & sanguis affluit, is reuel-
endus est: Reuulsio autem fit, ad partes
cinginuas. Ideo 13. Methodi Galen.
quaquam inflammato utero vel pu-
endo menses prouocandos monet, ve-
um eam, quæ circa poplitem est, vel
alleolum, & perpetuo venam è dire-
co aperiendam. Est autem in omni cu-
atione inflammationis, non simplex,
ed composita *Ἰπτιμέλεια*, vt testatur Ga-
enus. Topica traduntur 7. de com. med.
ecundum genera, versibus Democra-
is conscripta, & in libro de simpl. med.
acultate.

DE IMMODERATA

VTERI PURGATIONE SEV

HÆMORRHAGIA.

INTERDVM sine noxa hæc affectio ac-
cidit, in ocio & victu abundantibus,
nec indiget curatione. Nonnunquam
autem hic affectus est symptoma, ex ge-
nere immodice excretorum, non toto
genere præter naturam, sed multitu-
dine vel qualitate. Causæ fluxionis san-

D. IOH. CRATONIS

guinis 5. Methodi recensentur, & sunt à nobis alias relatæ. Ad tres autem reduci possunt, videlicet vt vel ratione virtutis fortis, cum vterus natura sit factus ad expurgandum corpus, vel ratione humoris, quia vel multitudine, vel mala qualitate, acri videlicet & stimulante, vel membri propter vasorum nimiam imbecillitatem, vel compositionem læsi, videlicet apertis vel reſeratis aut erosis osculis venarum, accidere statuamus. Magnæ autem noxæ ex erosis venis consequuntur. Cum verò immodice fluens sanguis *αιμαδαρτος* indicationē præbeat, Galenus sursum reuellendum, cucurbita magna sub mammis defixa, lib. 5. & 13. docet.

*Fraternitas
uteri cum
mammis.*

Quo pacto vero vterus, cum mammis communicet, declaratur 6. de morbis vulg. & 3. comm. de humoribus, text. 30. Variantia humores, præsertim acres, repellentia & adstringentia, item quæ robur addunt, alibi traduntur. Profunt & ea, quæ prouocant lotium & sudorem, vt testatur Galenus lib. 1. de Præcognitione ad Posthumum. Fieri hoc deriuationis causa manifestum est. Sed Medici, qui

ANALOGISMVS.

qui tuentur sententiam Auerrhois, ^{Auerrhoes}
 quod diuretica menses prouocēt, recla- ^{vult diu-}
 mant. Ad dubitationem vero eximendā ^{retica men-}
 hoc obseruetur, Non esse deriuandum ^{ses prouoca-}
 iusquam cessarit fluxio. Ac Gal. diffe- ^{re.}
 rentiam nos docet, inter generantia lac,
 prouocantia menses, & diuretica, quod
 proprie diuretica calida & sicca sint. Hęc
 autem curatio, nempe per diuretica, re-
 te ad alium morbū muliebre distin-
 ctum ab hæmorrhagia, qui ῥῆς γλυκῆς ^{Fluxus al-}
 licitur, in quo serosa, non raro corrupta, ^{bis.}
 alba, vel diuersi coloris exeunt, refertur.
 Hic igitur vitium humoris inquirēdum,
 utq; huic succurrendum, & videndum,
 an retentrix facultas vel expultrix sit læ-
 sa. Videant studiosi curationem Galeni
 in Bœthi coniuge, pro qua aureos qua-
 dringentos accepit.

DE RETENTIS ET SUP- PRESSIS MENSIBVS.

SICVTI Thucydides in bellis & moti-
 bus ciuilibus, quę consilio carent, cō-
 sequi dicit, vt ἐξ ὀλίγης καὶ πολλὰς oriantur:

D. IOH. CRATONIS

Ita ex breuitate sapiente sæpe nobis de paucis multa sunt colligenda. Galenus vero verbo ἐποχῆς ἐν μένων in his libris meminit, dum rationem, quo pacto sanguis ad vterum cucurbita in pube & inguine defixa deferatur, monstrat. Cæterum suppressionis illius quod debet expurgari, causam triplicem erudite secundo com. in lib. Hipp. de Humoribus explicat. Ac primam esse dicit, expurgantium partium imbecilitatem: alteram, angustiam viarum: tertiam, excrementi ipsius vitium. Inbecillitatis causam esse intemperiem: angustiae obstructionem vel tumorem præter naturam à defluxione humorum: obstructionis, crassitudinem aut tenacitatem humoris, vel cum aliquid velut germen vasi annatum est. Cum autem tot sint τρόποι ἰάσεως, quot morborum idæ, cognito morbo per suas causas non difficile erit indicationes curatiuas atque medicamentorum εὐμερίαν ex aliis libris, in primis 5. de simpl. med. facultate petere.

ANALOGISMVS.

DE MOLA.

Vasi ἐν παρόδῳ molæ 14. Metho. me-
 minit, dum affectuū in numero ef-
 ficat, toto genere præter naturam. In
 libris περὶ σκοπῶς, videlicet, vt aufe-
 tur, tenendus sit. Id vero cum manu
 βραχύτης τῆς θεραπείας, ἀνώδυνία, & ἀ-
 λεία obseruanda, atque vel omnino,
 quod præter naturam est auferendum,
 si id consequi non possumus, ægrum
 non lædendum, denique opera danda,
 ne malum reuertatur. Dignotio huius
 affectus 14. de vsu partium traditur, vbi
 quo subuentaneo molam comparat, &
 carnem inutilem & informem esse scri-
 bit. 11. de simpl. med. facultate, inter ea,
 quæ adnascuntur recenset. Causam ef-
 ficientem esse caloris imbecillitatem, si-
 militudo de ouis subuentaneis ostendit,
 & ab Aristotele 4. de Generatione ani-
 malium docemur. Materialem autem
 explicat Hippocrates libr. de Morbis
 mulierum, & sterilibus, videlicet men-
 ses plurimos, cum paucō semine com-
 mixtos. Errant igitur Medici, qui mulie-

D. IOH. CRATONIS

res accusant, cum Hippocrates de viril
semine modico & morbofo agat, & ine-
pte practici multiplices differentias mo-
læ tradunt. Curatio quoq; ex Hippocra-
te petatur.

DE ARTHRITIDE ET
PODAGRA.

ARthritis seu morbus articularis no-
men generis est, à parte læsa sum-
ptum, vt docemur 2. Methodi. Sic po-
dagra dicitur, cum pedes afficiuntur.
Chiragra cum manus. Ischias cum coxa
vel coxendix, &c. Oriri autem has af-
fectiones à fluxione, & referendas ad in-
flammationes, docemur 6. Aph. 49. V-
timur vero nomine inflammationis ge-
neraliter, cum tumor à frigido humo-
re ortus, ascititio calore præditus est, vt
docemur 2. ad Glauconem. Porro etsi
ἐξ τῶν πρῶτων ea perspicuitate dignotionem
atque curationem harum affectionum
tradat, vt plane superuacaneum videat-
ur, hoc in loco aliquid referre, præser-
tim cum nihil pene è libris Methodi præ-
ter

ANALOGISMVS.

pauca, quæ de victus ratione 13. do-
 nantur, atq; de balnei vsu lib. 10. cap. 20.
 dicere possimus: tamen cum præstan-
 tissimi Medici de fluxione ista digladien-
 tur, vt tyrones se rectius ex illorum tri-
 bus expedire possint, quædam monebi-
 mus. Est autem initio duplex causa ob-
 seruanda. Vna à loci affecti considera-
 tione, altera à materia fluente ad locum.
 In loco affecto semper est *εὐπάθεια*, quia
 firmus & laxus, vel à prima origine, vel
 à aliis causis, vt labore nimiaque exer-
 citatione. Materia plerumq; est pituito-
 sa, cui admiscetur calida quædam, à qua
 quatur quasi, vt sit fluxioni commoda.
 Ea vero facile digeritur, siue sit bilis, siue
 sanguis, remanente frigida, ex qua tophi
 generantur. Locus à quo fluit frequen-
 ter, est cerebrum, interdum tamē à ven-
 triculo quoq; & intestinis oritur. Vnde
 in affectis doloribus ventriculi, quiesce-
 re hoc malum videmus: item dolores
 colicos articulare morbum sequi. In-
 terdum & ab utero propelli, vt cum non
 purgatur mulieres post partum, vel sup-
 primuntur purgationes.

*Causa du-
plex.*

*Locus affe-
ctus.*

Materia.

Locus à quo.

D. IOH. CRATONIS

*Via siue lo-
cus per quē.*

*Fernelii o-
pinio non
semper vera.*

Fluit autem materia alias per vias pa-
tentes, alias obscuras, de quibus non an-
xie cogitandum, cum ex doctrina Hip-
pocratis sciamus in corporibus omnia
esse confluxibilia. Vir summi ingenii &
iudicii censet, à capite rātum, & quidem
partibus extra caluariam positis, humo-
res pituitosos & serosos expressos è ve-
nis iugularibus ascendentibus, atque ibi
collectos defluere, & per summa corpo-
ris deorsum ad articulos decurrere, & ar-
ticulorum membranas, vincula, tendi-
nes implere atq; obsidere. Rationes af-
fert, primum quia tumor atq; dolor ple-
rumque percipitur in summitate capitis,
& cum descendit, hoc sentire in dorso
laborantes. Etsi autem hoc interdum,
imo sæpe fieri non negemus, tamen cer-
to constat, multos sine vlla grauitate ca-
pitis incidere in morbos articulares, &
non raro materiam expelli, superioribus
partibus capitis non affectis. Neq; sem-
per per ista loca, cum vt diximus, omnia
sunt confluxibilia, ac nullus interdum
honor vel rigor sentiatur. Iuuari etiam
missione sanguinis. Ergo non esse solam
pitui-

ANALOGISMVS.

nitam vel serosum humorem. Alios
om dolores mitescere à calefacienti-
bus, alios à refrigerantibus, vt Hippoc.
ph. 27. & Galenus ostendunt. Anim-
uertimus quoque semper in partibus,
doloribus corripuntur, venas tu-
das, quæ eo fieri confluxionem, atque
primi inde materiam, commonstrant.
bet & locus, non à dolore, sed ab hu-
ore, pulsa videlicet materia foras, &
eto tumore mitescit dolor. Nec licet
ndines atq; nervos per consensum af-
ci dicamus, propterea malum in caui-
te articulorum non est. Nequaquam
tem ab nervis absorberi materiam in-
icio est, quod conuulsione non corri-
antur. Cæterum quod tophi reperiun-
ur in membranis, eo fit, quia partes cale-
actæ protrudunt humores ad membra-
as, calidis quidem erumpentibus, re-
nantibus crassis. Ex his vt arbitror, di-
gnatio vera harum affectionum perspi-
ua est, & manifestum, nequaquam eas
sua natura esse incurabiles: Verum quod
raro curantur vel propter intemperan-
tiam ægrorum fieri, vel quod mala for-

*Materia
non esse in
nervis.*

*Tophi in
membranis.*

*Pedagra nō
sua natura
incurabilis,
sed vitio æ-
grorum &
imperatorū.*

D. IOH. CRATONIS

tuna vtuntur & in imperitos Theſſalos, qui nunquã vſurpantes illud quod Plato dicebat τὸ εἶναι θεὸς ἐθέλη, vno remedio ex Ciconia, aut Alchymicis fumis petito, ſi forte ſemel atq; iterum tempeſtiue adhibi- tum ſucceſſit, ſe omnes ſanare poſſe ia- ctitant, atq; ſe magiſtros huius curatio- nis, ignari naturæ fluxionis & humoris profitentur. Verum non facile eſt, vt Ga- lenus ait, reuocare ab errore eos, qui ſe ſectæ alicuius ſeruituti addixerunt, & experientiam atq; rationem ex æquo ar- ti conferre neſciunt. Falsæ enim opinio- nes animos hominum præoccupantes, non ſolum ſurdos, verum etiam cæcos faciunt, vt idem inquit. Nos hæc bonis ingeniis non ambitione, aut κενοδοξία elatis ſcripſimus, atq; iis grata & vtilia futu- ra ita optamus, vt ſperemus & confida- mus. Ne autem inualeſceret temeritas & vanitas ſupra veritatem, τὸ ἐμὸν μένος, vt puto præſtiti. Quod effecerim haud ſcio. Voluiſſe me, & quod habui optimũ de- diſſe, certus ſum, atq; ſi bonitas aliorum iſta ſuperabit, vt non dubito, ex animo lætabor, & communi bono gratulabor.

De

Concluſio.

ANALOGISMVS.

De vulnerum, vlcerum, tumorum præ-
ternaturam, & febrium dignotione, &
curatione, cum doctrinam integram &
resolutam in his libris habeamus, non
debuimus semel studiosis recte propo-
nere, mutata quasi forma Orationis repe-
re. Et Deo volente, in nostra Methodo
therapeutica hæc diligentius explica-
bimus, ac morborum partium cu-
rationem, si vita suppetet, pe-
culiari libro tracta-
bimus.

F I N I S.

CONSI-

D. IOH. CRATONIS

runa vtuntur & in imperitos Theſſalos, qui nunquã uſurpantes illud quod Plato dicebat τὸ εἶναι θεὸς ἐθέλη, vno remedio ex Ciconia, aut Alchymicis fumis petito, ſi forte ſemel atq; iterum tempeſtiue adhibitum ſucceſſit, ſe omnes ſanare poſſe iactitant, atq; ſe magiſtros huius curationis, ignari naturæ fluxionis & humoris profitentur. Verum non facile eſt, vt Galenus ait, reuocare ab errore eos, qui ſe ſectæ alicuius ſeruituti addixerunt, & experientiam atq; rationem ex æquo arti conferre neſciunt. Falfæ enim opiniones animos hominum præoccupantes, non ſolum ſurdos, verum etiam cæcos faciunt, vt idem inquit. Nos hæc bonis ingeniis non ambitione, aut κενοδοξία elatis ſcripſimus, atq; iis grata & vtilia futura ita optamus, vt ſperemus & confidamus. Ne autem inualeſceret temeritas & vanitas ſupra veritatem, τὸ ἐμὸν μέρος, vt puto præſtiti. Quod effecerim haud ſcio. Voluiſſe me, & quod habui optimũ dediffe, certus ſum, atq; ſi bonitas aliorum iſta ſuperabit, vt non dubito, ex animo lætabor, & communi bono gratulabor.

De

A N A L O G I S M V S.

De vulnerum, vlcerum, tumorum præ-
ter naturam, & febrium dignotione, &
curatione, cum doctrinam integram &
absolutam in his libris habeamus, non
debuius semel studiosis recte propo-
nita, mutata quasi forma Orationis repe-
tere. Et Deo volente, in nostra Methodo
Therapeutica hæc diligentius explica-
bimus, ac morborum partium cu-
rationem, si vita suppetet, pe-
culiari libro tracta-
bimus.

F I N I S.

CONSI-

D. IOH. CRATONIS

runa vtuntur & in imperitos Theſſalos, qui nunquã vſurpantes illud quod Plato dicebat τὸ ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ, vno remedio ex Ciconia, aut Alchymicis fumis petito, ſi forte ſemel atq; iterum tempeſtiue adhibitum ſucceſſit, ſe omnes ſanare poſſe iactitant, atq; ſe magiſtros huius curationis, ignari naturæ fluxionis & humoris profitentur. Verum non facile eſt, vt Galenus ait, reuocare ab errore eos, qui ſe ſectæ alicuius ſeruituti addixerunt, & experientiam atq; rationem ex æquo arti conferre neſciunt. Falfæ enim opiniones animos hominum præoccupantes, non ſolum ſurdos, verum etiam cæcos faciunt, vt idem inquit. Nos hæc bonis ingeniis non ambitione, aut κενοδοξία elatis ſcripſimus, atq; iis grata & vtilia futura ita optamus, vt ſperemus & confidamus. Ne autem inualeſceret temeritas & vanitas ſupra veritatem, τὸ ἐμὸν μέτρον, vt puto præſtiti. Quod effecerim haud ſcio. Voluiſſe me, & quod habui optimũ dediſſe, certus ſum, atq; ſi bonitas aliorum iſta ſuperabit, vt non dubito, ex animo lætabor, & communi bono gratulabor.

De

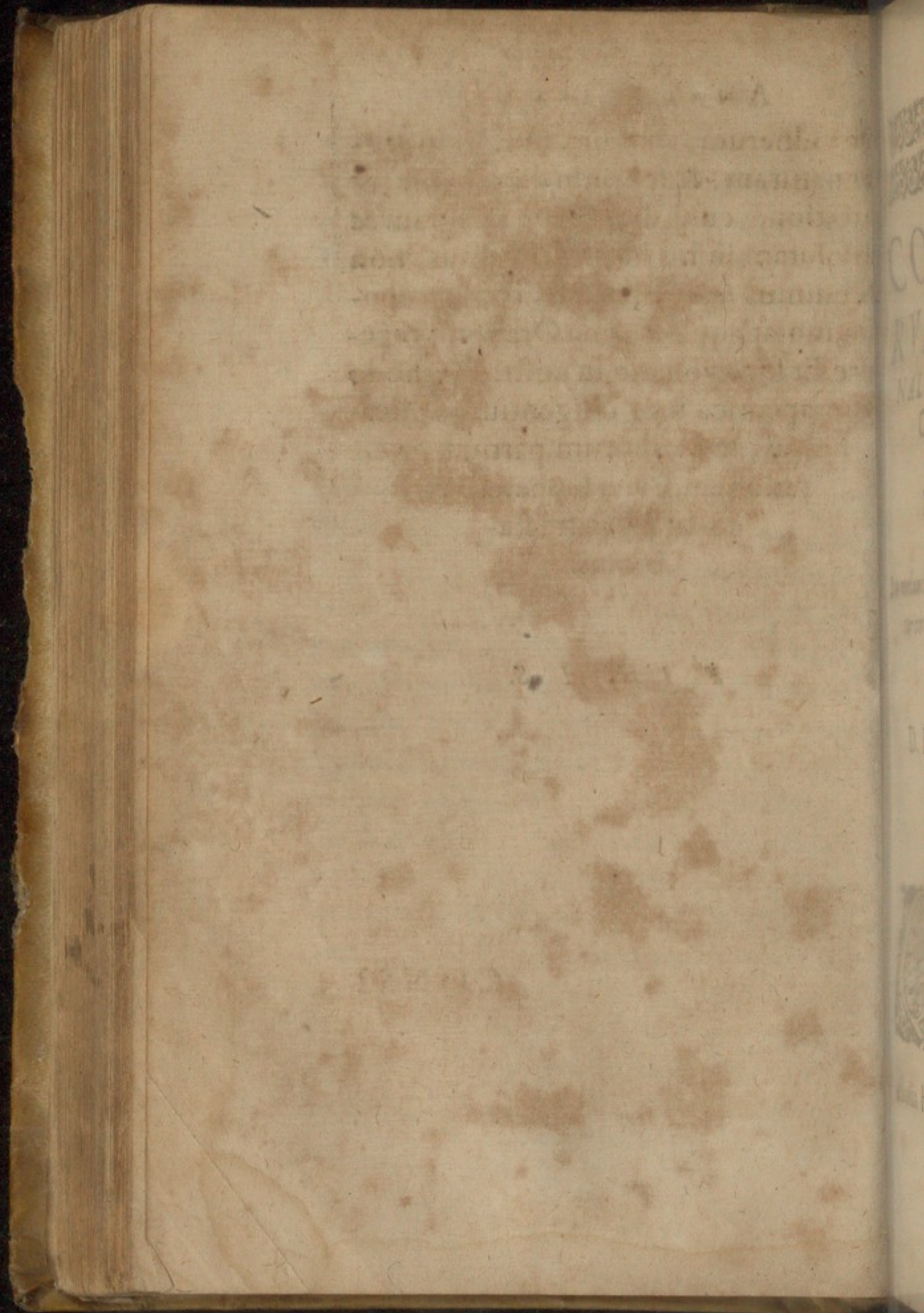
ANALOGISMVS.

De vulnerum, vlcerum, tumorum præ-
gnatione naturam, & febrium dignotione, &
curatione, cum doctrinam integram &
absolutam in his libris habeamus, non
debuimus semel studiosis recte propo-
nere. Et Deo volente, in nostra Methodo
Therapeutica hæc diligentius explica-
bimus, ac morborum partium cu-
rationem, si vita suppetet, pe-
culiari libro tracta-
bimus.

F I N I S.

CONSI-

CONSILIO-
RVM MEDICI-
NALIVM IOANNIS
Cratonis à Kraftheim

LIBER VII.

*In melancholia hypochondriaca, qua tentaba-
tur vir complexionis Melancholicæ an-
norum quadraginta,*

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIUM I.

QVAMVIS multa sint vitia
de quibus conqueritur vir
egregius, nullum tamen est,
de quo magis esse sollicitus
debeat, quam de melan-
cholia hypochondriaca, cum inde o-

*Causa hy-
pochondria-
ca.*

omnia fere mala prodire videantur. Hoc autem symptoma cū sit imaginatio deprauata, necessario deprauatur frustrata facultate imaginatrice, ob permixtionem vaporis melancholici cum spiritibus animalibus, cuius vaporis copia vigilæ quoque oboriuntur. Hic autem vapor non in capite generatur; sed ab hypochondriis sursum in caput attollitur.

Generatur autē in hypochondriis ex materia melancholica, quæ cum sit opus quoddam præter naturam, necessario sequitur sanguificationem, tum labefactata facultate ob intemperiem calidiorē, tum impedita propter obstructionem venarum lecoris, quæ obstruuntur à materia pituitosa, crassa, dura, lenta & viscida, quæ sequitur læsam ventriculi chylicationem, labefactata facultate ob intemperiem frigidam, nec non frustrata ob errorem externum, ob prauam scilicet viuendi rationem. Unde reliqua quoque symptomata excitantur.

Hæc autem cum ita se habeant, curationis

tionis ratio sic erit instituenda, vt materia quæ facit obstructions, emolliatur, *Indicationes.* attenuetur, incidatur, ac detergatur, vniuersum corpus purgetur & euacuetur, lecur refrigeretur, & ventriculus calefiat, atque vniuersus corporis ambitus attemperetur. Interim tamen virtus non erit negligenda. Quod negocium quam *Prognosticon.* arduum ac difficile futurum sit, norunt illi, qui huiusmodi vitia, & præsertim inueterata tractarunt. Quod si huic difficultati accedat inobedientia, nihil certi possumus polliceri. At si optimis præceptis parere voluerit, multa quidem polliceri possumus, & reuera præstabimus. De cuius optima voluntate, quemadmodum non diffidimus, ob id præsidiorum materiæ sunt proponendæ. Atque vt de re Chirurgica primo loquamur, laudamus vt sanguis primo euacuetur, *Vena sectio.* secta vena iecoraria cubiti dextri, dein hirudinibus hæmorrhoidibus applicatis, sanguis in ea quantitate detrahatur, quam virtus sustinebit. Cauteria vero *Cauteria.* duo vt fiant non improbamus, verum suademus vt vtrunque inuratur, cum

*Lenientia.**Præparan-
tia.**Euacuan-
tia.**Decoctum
galli.**Melanago-
ga.*

materia, quæ in ventre inferiori gene-
ratur, per ea euacuari debeat. Et quæ
furfum tendit, deorsum fit reuellēda. Vt
vero hæc tuto administrari queant, sua-
demus vt leniatur alius cum melle ro-
farum solutiuo & Manna. Electuario le-
nitiuo & Manna. Præparetur vero cum
brodiis alteratis, cum iis, quæ vim ha-
bent attenuandi, & emolliendi, cuius-
modi sunt cichor. borrago, quinquefo-
lium, capillus veneris, malua, vbi vero
præparati fuerint humores, tunc purga-
bitur corpus cum infusione ellebori ni-
gri, & mellis rosarum solutiui. Purgato
corpore semel atque iterum si opus fue-
rit, ius galli non admodum antiqui sum-
mopere laudamus, quod tamen para-
tum sit cum borrag. quinquefolio, agri-
mon. radicibus altheæ, & filicis maris.
His nonnihil Chynæ addi potest, si bo-
na habetur, sin minus, modicum falsæ ac
ligni. Hinc vero alternis diebus vel ter-
tio quoquo die adhibeantur ea, quæ vim
habent humorem melancholicum edu-
cendi, veluti est Epithymus, polypodi-
um ac fena, vel huius loco exhibeatur sy-
rup.

up. de polypodio. Quod si serum opti-
 ne paratum haberi posset, alternatim,
 nunc ius, nunc serum esset exhibendum,
 dummodo alternis diebus, vel tertio
 quoquo die euacuans aliquod medica-
 mentum exhiberetur. Theriaca vero
 non noua, neque admodum antiqua po-
 test exhiberi. Extrinsicus vero laudabi-
 tur stillicidium ex oleis, quæ vim habent
 calefaciendi, si ventriculo admoueantur
 ac instillantur. Epati vero ut admouean-
 tur refrigerantia, non improbamus; Im-
 mo si obseruentur obstructions insi-
 gnes, non tantum ex Cichorea lauda-
 mus Diachylon, sed etiam Ceratum sa-
 crum: Immo ad synapismata licet deueni-
 re. Inter cætera vero summopere proba-
 tur balneum aquæ dulcis recta cum ra-
 tione administratum, quibus recta vi-
 ctus ratio adiungenda. Aer itaque in a-
 ctius sit temperatus, in passiuis vero ad
 humidum potius, quam ad siccum ver-
 gat. Panis sit optime fermentatus, & sit
 ex optimo frumento, & spongiosus: Car-
 nes sint laudabiles: Probantur oua re-
 centia: Inter olera laudantur, borrago,

Topica.

*Diachylon
è cichorea.*

*Balneum a-
qua dulcis.*

Aer.

Cibus.

Potus.

bugloss. lactuca, & quæ sunt huius generis. Acetaria item sint ex borrag. cichorea, & cocta potius, quam cruda. Inter fructus laudantur amygdalæ dulces, & si refrigerantibus utatur, parce admodum fiat. Vinum sit medicatum, quare hoc tempore parari potest ex multa borragine, bugloss. meliss. quinquefol. malua, althea, agrimon. &c. radicibus capparorum cum modico Salsæ ac ligni. Somnus sit paulo consueto longior; atque ut prouocetur, conuenit usus lactis amygdalarum dulcium, lactuca cocta ante cœnam, suffumigium ex decocto capiti papaueris & lactucæ. Ablutio etiam capitis ex lacte recenter ex vberibus excepto. Vrgente necessitate semina papaueris albi, Syrup. de papauere, Philonium, & quæ sunt eius generis adhiberi poterunt. Exercitium non sit vehemens, & sit ante cibum aluo inanita. Quare laudamus peregrinationes, aluum mollem & fasam habeat, si minus, arte prouocetur. Venere, si uxorem habet, parca utatur. Animi vero curas, & sollicitudines longe propellat. Et hæc sunt, &c.

In

In melancholia hypochondriaca, anhelitus difficultate, & urina sabulosa,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIUM II.

Melancholia hypochondriaca, cum sit illa, quæ hoc tempore Illustriss. Virum valde sollicitat, præter quandam anhelitus difficultatem, & urinam sabulosam, videndum est, quænam sit horum affectuum præcipua causa, ut curatio recta quadam ratione institui possit. Atque ut de Melancholia primo loco loquamur, non est dubitandum, quin timor & tristitia sint affectus imaginationis deprauatæ, quæ deprauatur frustrata facultate, ob errorem externum, qui nihil aliud est, quam vapor quidam melancholicus, qui cum spiritu animali suapte natura æthereo commiscetur; quo fit ut obscura quadam caligine perfundatur. Vaporem autem melancholicum in capite generari, non est existimandum; sed à par-

Causa melancholia hypochondriaca.

tibus internis, utpote ab hypochondriis
 sursum in caput, & ab humore melan-
 cholico excitari, qui generatur ob insi-
 gnem Iecinoris caliditatem, quæ pluri-
 mum quoque adaugetur, propter obstru-
 ctionem venarum, quæ alimentum à
 Ventriculo suscipiunt, sanguine in illis
 crassiore facto, quod mirum non est,
 propter multas cruditates, quæ in ven-
 triculo generantur, ob ineptam & im-
 portunam viuendi rationem; Quare
 nec mirari quispiam debet, si ex insigni
 flatuum copia tunicæ illæ extendantur,
 quo motu tanquam obiecto communi,
 acerbo, & insuaui, sensibilis facultas ex-
 citata, dum eiusmodi obiectum perci-
 pit, sensationem efficit corruptam, quo
 fit, ut obiectum hoc sensui communi ob-
 latum, ad appetitum sensitium transfe-
 ratur, à quo tanquam à re molesta cum
 refugiat, dolor excitatur. Et quo inui-
 cundius est illud obiectum, eo vehe-
 mentiolem fieri dolorem putare debe-
 mus.

Dolor unde.

*Eructatio-
 nes unde.*

Fit etiam propter illas cruditates, quæ
 in ventriculo generantur, ut flatus exci-
 tentur,

entur, vnde eructationes; & quoniam
erositas illa copiosa, quæ in ventriculo
generatur, in omentum defertur, hinc *Vnde mur-*
murmura & strepitus illi. *mura.*

Quod si spectemus materiam pituito-
sam, quæ à ventriculo ad renes transmit-
titur, si illorum caliditatem considere-
mus, non erit difficile urinæ calculosæ
causam reddidisse.

Et quia fœces paucas & cum difficul-
tate excernit, in aliam causam non est
referendum, quam in intestinorum sic-
citatem & flatuum copiam. Anhelandi
vero difficultas non aliunde proficisci-
tur, quam à materia, quæ vias spiritus an-
gustiores reddit, quæ materia à capite in
pectus præcipitatur, atque in eo fortasse
generatur, tum labefactata facultate, ob
intemperiem humidam, tum frustrata
ob errorem externum. Etenim cum suc-
cus crudus & imperfectus in ventriculo
generetur copiosus, vix fieri potest, quin
maior copia nutrimenti in caput attolla-
tur, quam gubernari possit, vnde mate-
riæ excrementitiæ quamplurimæ gene-
rantur, ex quibus destillationes. Hi sunt

Prognosticum.

Indicationes.

Serositas in omento exsiccare non potest.

affectus, & horum omnium causæ, à quibus indicationes sunt desumendæ. Atque ut à causis primum exordiamur, pro viribus studendum est, ut materia ex qua flatu excitantur, & cuius causa obstructiones fiunt, prius præparata euacuetur & penitus absumatur, ut errata in viuendi ratione corrigantur, & serositas illa in omento existens exsiccetur, renes, pectus & caput expurgentur; deinde, si opus fuerit, caput exsiccetur. Intestina humectentur, & omentum calefiat, & exsiccetur, lecur & renes refrigerentur, & virtus nedum partium, verum etiam totius conseruetur. Sed omnia hæc præstare non solum est difficile, sed fere impossibile. Quandoque indicantia & plurima habemus, & inter se pugnantia. Præterea quis est ille, qui serositatem in omento existentem euacuare, aut exsiccare possit? Sat igitur fecisse videbimur, si ventriculi aut hypochondriorum dolores mitigemus, ne vehemētiore fiant. Neque id cōsequi poterimus, nisi Pater Illustriss. se mandatis Clarissimorum virorum obedientem præstiterit. De cuius optima

optima voluntate, quoniam non dubi-
amus, ob id ad præsidiorum materias
descendemus. Atq; ut de re Chirurgica *Cura.*
prius loquamur, si sanguis aliquo modo *Phlebotomia.*
eccabit, vel habebit rationem causæ
ne qua non, euacuabitur. Quantita-
tem docebit vis indicantis, & robur per-
mittentis; Locum per quem euacuan-
dus sit, quantum coniectura consequi
possumus, est vena iecoraria cubiti dex-
tri. Modum docebit sanguinis resisten-
tia: quo enim crassior est, eo foramen la-
tius fieri debet. Quando vero agen-
dum sit cognoscitur ex præsentia indi-
cantis, & absentia prohibentis. Ut vero
materia, quæ in caput attollitur, & à capi-
te ad pectus destillat, ad commodiorem
locum auertatur, probamus ut duo fiant *Cauteria.*
cauteria; alterum quidē in crure dextro,
alterū in brachio sinistro. Et si forte fuif-
sent excitata, conseruentur. Frictiones *Frictiones.*
partium extremarum, si quando corpus
exercere non potest, adhibeantur. Pluri-
mum namq; ad materiā auocandam pro-
desse possunt. Ut vero hæc tuto admini-
strari queant, corpus erit mundandum;

Lenientia. Quare leniatur aluus cum melle rosar. solut. & Manna, vel cassia & Elect. lenitiuo. Deinde præparetur materia cum mell. rosar. simpl. vel Oxymel. absq; diluto. Vbi præparata fuerit materia, purgabitur corpus cum diluto Agarici, Fol. *Præparantia.* Senæ & Epithymi : Quibus licet addere Mel rosar. solutium cum syrupo ros. solut. Et si vnica purgatio non sufficit, iterum præparanda erit materia, cum syrupo de Beton. de pomis simpl. & Cichor. & alternis diebus, vel singulis tribus, capiat syrupum aliquem purgatorium, vt est de pomis compositus, de polypod. vel Epithymo cum syrupo de Cichor. Ex his autem syrupis cum 3. vel 4. sumpserit, iterum purgabitur corpus, cū diluto Agarici & veratri nigri vel Epithymi, prout hoc vel illud magis sustinere videbitur; Hisq; addatur mel ros. sol. & syrupus de polypodio. Vel ad pillulas Cochias cum Elleboro confugere licebit, quæ tamen cum masticinis corrigantur. Corpore exquisite purgato, caput sternutatoriis purgabitur. Primo quidem leuioribus, veluti est succus maioranæ

Erythina.

anæ, radicū Betarum, deinde ad valio-
 ra erit confugiendum, veluti est de-
 coctū Cyclaminis, succus hederæ, myr-
 hæ, cumini, quibus etiam addere licet
 duplum medullæ cucumeris asinini,
 quæ trita & lacte muliebri, vel caprillo
 nacerata, & subacta, atque in collyria
 edacta, licet administrare, præsertim si
 caput repletum esse videbitur. Interim

vero decoctum Salsæ & Chinæ cum *Decoctum
salsæ &
China.*
 hemorrhagie est exhibendum, ut obstru-
 ctiones penitus auferantur, & materia
 excrementitia exsiccetur, & absumatur.

Dosis autem non præscribitur, quia pro *Cautio in
decocto chi-
na & salsæ
adhibenda.*
 tolerantia patientis est instituenda. In
 quo decocto administrando, ea semper
 cautio est adhibenda, ne iecur incalescat,
 quod ex vrina & siti facile cognoscitur.

Quo tempore vtetur decocto, victus sit
 mediocris: subtrahatur enim tertia pars
 illius cibi, quo alias vti consuevit. Potus *Potus.*
 sit vinum tenuis substantiæ, & in pauca
 quantitate, & singulis decem diebus vta-
 tur aliquo purgante. Quod si sudor illæ-
 do capite quandoq; euocabitur, non erit
 præter rationem, idque instrumentis ap-

Sudor.

positis & accommodatis. Et quo tempore sudabit, muniatur iecur vnguento sandalino, vel succo Cichoreæ, cum modico aceti, penetrationis gratia; Renes vero vnguento Rosar. Mes. vel refrigerante Galeni. Atq; vt serositas illa quæ murmura facit, si fieri potest elidatur, ac penitus absumatur, & partes illæ roborentur, non improbamus stillicidiū illarum aquarū sulphurearū, nec luti administrationem, si forte aderit, qua in re illud est cauendum, ne oblædatur iecur, quod facile succedere poterit si instrumentum habebunt accommodatum, quod tanquam paries quidam & vallum distinguat regionem vnā ab altera. Locum vero vbi administrandum est stillicidium, sit paulo infra ventriculi regionem, atq; post stillicidium, aut luti administrationē. pars illa foueatur Cerato aliquo, quod vim habeat calefaciēdi & exsiccandi, veluti est sacrum, vel ex pulueribus & liquorib. calidioribus & siccioribus, cum modico ceræ paratum. Eodem modo caput erit exsiccandum, ni forte cum capitis humiditate fuerit coniuncta
cali-

*Stillicidium
aquarum
thermalium.*

*Ceratum à
stillicidio
applicandū.*

aliditas; quia tunc exsiccantibus quilem; sed frigidis, aut minus calidis erit gendum. Veluti si paretur lixiuium aliquod, cum fol. Rosar. Beton. cum agaric. adic. filicis maris, fol. salicis, & huiusmodi aliis. Quod quidem stillicidium bras capillis, fiet in sutura coronali. Post huius administrationem, eodem modo pars illa Cerato, quod eadem vim habeat, muniatur. Tempus vero opportunum administrandi stillicidii erit ieiunio ventriculo. Et quia gutta cauat lapidem, non vi, sed sepe cadendo, ob id pluribus diebus hæc alterantia erunt usurpanda, & quam diu indicantis presentia postulat. Ne vero materia ita facile à capite ad pectus delabatur, noctu ad eam intercipiendam probamus, vt sub lingua detineat sacch. ros. antiquum cum bolo Armeno permixtum, aut cōfectiōnem illam, quam Diacodion appellant, aut Diatragacanthum. Vt vero materia quæ in pectore existit educatur, medicamentum aliquod probatur, quod vim habeat incidendi, detergendi, concoquendi, & stomachicum existat, cuius-

*Saccharum
rosatum an-
tiquum.*

*Caput ro-
borantia.*

*Victus ra-
tio.*

Cibus.

modi erit, si paretur ex melle optime de
spumato, cum modico aceti, vel ex oxy-
melle simplici cum penidiis, vel saccha-
ro violar. & Diatragacantho mistura, &
sub lingua detineatur. Peracta purgatio-
ne ad caput & partes inferiores robo-
randas habeat in frequenti vsu aliquod
genus conseruæ, vt est Conserua Beton.
cum saccharo Rosar. vel Borrag. vel cō-
seruæ de Cichorio tempore æstatis. Fri-
gidioribus diebus, non nihil etiam The-
riacæ, vel alicuius magnæ confectionis
admiscere licebit. Verum omnis medi-
catio vana & irrita est futura, nisi recta &
diligens viuendi ratio adiungatur. Qua-
re cibaria habeant vim attenuandi, &
flatus discutiendi, & sint facilis coctio-
nis, atq; inter cibum & potum par sem-
per ratio seruabitur. Carnes itaque lau-
dabiles & oua sorbilia probantur, nec
non fercula, quæ ex his parantur; quæ
condiri possunt cum speciebus paratis
ex Coriandro & Saccharo, pro gustus
iucunditate: Acetariis potius coctis,
quam crudis vtatur, & potissimum ex
Borrag. Cappar. & Cichor. Inter fructus
lau-

bludantur amygdalæ dulces, pistacea, &
 in secūda mensa, vel diacydoniten cum
 coriandro confectum, vel pulu. Cori-
 andri cum modico saccharo, vel aliquod
 aliud, quod flatus discutiat, & os ventri-
 culi roboret, vsurpabit: Potus sit vi- *Potus.*
 um maturū, non potens: sed mediocre,
 non nigrū, sed rubeum, & in pauca
 quantitate:

Somnus sit moderatus, à meridiano *Somnus.*
 aueat, nisi forte noctu vigilauerit. *Exercitatio.*
 exercitium laudatur; sed ante cibum aluo
 nanica, sedes quotidie procurabit, & si
 natura fuerit auara, iure passulato, & in
 quo pruna damascena admodū dulcia,
 vel caricæ pingues & dulces, incoxerint,
 prouocetur: pro quo passulæ & pruna,
 & caricæ, detiorari debent, neq; semel id
 agendū, sed pluries, donec aluus lubri-
 cus fiat. Huius loco probatur etiā brodiū
 caulium vel betarū, vel mercurialis, cum
 oleo & saccharo sæpius administratum.
 His enim leuioribus aluus erit mollien-
 da, si opus esse videtur, in reliquis verò
 rebus non naturalibus, optime quoque
 gerat. Et hæc &c.

In hypochondriaca passione, pro quodam consiliario Marchionis,

D. ABRAHAMI SEYLLERI

CONSILIUM III.

Signa hypochondriaca.

Causa.

Myrachialis passio quid.

Hypochondriaca passione te laborare ita certum est, ut nulla egeat demonstratione. Indicant hoc grauitas circa hypochondria, flatus, & eructationes nidorulentæ, acrimonia recrémentorum, rugitus in latere sinistro, & vaporum magna ad cerebrum eleuatio. Quæ partim ex obstructione alui, partim etiam Lienis, à sanguinis crassitie proficiuntur, ut autem fiat effumatio obfusans cerebrum, necessum est, subesse calorem assantem humorem crassum in mesenterio, aut venis mesaraicis. Quod si (ut Diocles asserit, quæ Galenus imitatur) esset oris ventriculi inferioris, quod intestinis cōtinuatur, inflammatio adesset, febris continua, & ad multos annos malū hoc minime protraheretur. Hinc cōstat myrachialem passionē nihil aliud esse,

esse, quam intemperie mesenterii & venarum, agentem in sanguinis crassitiem, menem obstruentem, ex qua effumationes obscurantes cerebri actiones resultant. Essentia itaque affectionis per suas causas cognita, facile curationis via inveniatur. Est ergo intemperies calida, *Scopi curatiui.* quę sibi siccitatem associat, emendanda, & flatus discutiendi, atque obstructio lienis aperienda, & cerebrum roborandum, ne exhalationes recipiat. Verum *Diata.* cum hic affectus sit circa partes concoctioni inferuientes, optima victus ratio est instituenda, & medicamenta quę nullam vim inferunt, præscribenda, præsertim cum ob alui adstrictionem continuam aluum ducentia exhibenda sint. Series autem curationis hæc erit: Primo *Curatio.* leniatur aluus, deinde tollatur obstructio lienis leuiter aperiētibus, postea extinguatur intemperies mesenterii, & venarum mesaraicarum: postremo addatur robur membris affectis. Quæ omnia hoc autumnali tempore subsequētibus perficientur. Primo die capiat Diacatholiconis ℥j. cum anisi puluer. ℥j. & imme-

Potio leniens.

diatē hauriat aquæ Cichorii, vel Endi-
uiæ, vel bugloss. aut borrag. ℥ iij. vel com-
misceantur simul & fiat haustus. De-
cimo 2. 3. 4. & 5. die omni mane sumat
leuiter aperiens:

*Potio aper-
iens.*

℥. Syrup. Capill. ven.

Byzantin. an. 3vj.

Aq bugloss. ℥ iij.

Misce, pro vna, & sic pro quatuor vi-
cibus. Sexto die sumat medietatem
subscripti decocti, alteram partem die
septimo mane quatuor horis ante pran-
dium:

Eucuanis.

℥. Rad. polypod. m. j.

Herb. mercurial. m. j.

Flor. bugloss.

Violar. an. p. ij.

Passular. ℥ j.

Sebesten. nu. xii.

Anisi 3j β.

Medull. sem. carthami.

Fol. senæ an. ℥ j.

Decoq. in s. q. aq. ad medietatis con-
sumptionem lege artis, & coletur:

℥. Colaturæ ℥ viij.

Syrup. rosac. solut. vel de tribus ℥ iij.

Misce.

Misce, fiat potio pro duabus vicibus.
 roboranda autem sunt membra affecta,
 & q; flatus discutiendi. Non sunt sumentia
 quæ corpus siccant, neq; subsequens
 electuarium indies assumendum, nisi
 interpositis aliquot diebus, vel necessi-
 tate urgente:

℥. Anisi vnius cooperturæ ℥j.

Electuarium.

Specier. diarrhod. abb. ℥j. β.

Cortic. citri. ℥j.

Margaritar. præparat.

Flor. bugloss.

Melissophyll. an. ℥ β.

Sacchar. rosac. ℥ij. β.

Misce,

Et cum syrupo de pomis fiat Electua-
 rium.

Temporibus, si sit magna effusio:

applicetur aqua plantaginis cum aceto

rosaceo. Assumantur alimenta, quæ non

siccant vehementer, neq; exhalant, neq;

ventram bilem gignunt, qualia sunt, quæ

cum aromatis, multa pinguedine, & o-

leo cōficiuntur, item fumo & aëre exic-

cata, caseus & lacticia. Ex usu sunt, car-

nes omnes, exceptis ferinis, & præsertim

Affectus a-
nimi.

Loriorum pedum.

Balneum a-
quæ dulcis.

si fuerit incocta borrago. Profunt poma
cocta, & incocta, passulæ, cerasa, lactuca.
Iuscula in pauca sumantur quantitate, a-
lias ventriculi fluctuationē pariunt. Cre-
mor ptisanæ est utilis. Est autem animus
fabulis, cantu, instrumentis musicis ex-
hilarandus, præsertim à pastu ab omni-
bus curis & cogitationibus arcēdus, ob-
est & ira mirum in modum: Tribuatur
quoq; corpori quies repleto ventriculo:
Sunt & pedes sæpius lauandi ex chamo-
milla, & violaria. Conficiendum & bal-
neum aquæ dulcis singulis septimanis
bis, quinq; horis à prandio. Anno 69.

*In melancholia, vertigine, & muscis ante ocu-
los apparentibus,*

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIUM IV.

CVM Nobilissimus patiens multo tē-
pore, assiduoque studiis operam de-
disset, factum est, vt non solum ventricu-
lus, cerebrumque debilia redderentur,
verum

erum etiā totius corporis actiones ma-
celebrarētur. Quorum causa crudita- *Cause.*
es in ventriculo genitę sunt, quę omniū
malorum, de quibus cōqueritur, in cau-
sa fuerunt. Quia dum attrahuntur à le-
core, obstructions fiunt, quę lecur cali-
lius, quam par est, reddere valent: vn-
de fit, vt humor melancholicus produ-
catur, à quo cum vapores eleuentur, &
ad cerebrum perueniāt, melancholicos
affectus producant. Cum vero in ventri-
culo cruditates illę detinentur, ab eis si-
militer eleuantur vapores, qui petentes
caput miscentur cum spiritibus animal-
ibus, qui in anterioribus cerebri ventri-
culis reperiuntur, vertiginem efficiunt,
& cum portio quędam eorum vaporum
ad oculos aliquando perueniat, fit vt
muscas quasdam ante eos volare sibi vi-
deatur. Pro curatione scopi esse debent, *Scopi cura-*
ventriculum calefaciendo & exsiccan- *tius.*
do corroborare, causam obstructionum
remouere, vapores vt caput petunt, re-
uellere atque intercipere, habita prius de
toto prouidentia. Nec desperamus hos *Prognostica.*
scopos impleri posse, quia ad eam vehe-

Hæmorrhoides.

Cauteria.

Lenientia.

*Præparan-
tia.*

*Euacuan-
tia.*

mentiam intemperantiæ illæ non deuenire, ut beneficio medicamentorum in pristinum statum fere reduci non possint. Facile etiam erit remouere causam obstructionum illarum. Quare quoad Chæurgiam semper obseruet, ut hæmorrhoidas quas innatas habet, fluere permittat, & in hoc autumno, in quod tempus tota medicatio differenda est, si clausæ erunt, per hirudines aperiantur: nec alia erit per venas sanguinis missio. Paretur præterea in crure dextro cauterium, quod valebit vapores illos reuellere. Et hæc quoad Chæurgiam. Leniatur alius cum Diacatholicone & speciebus Hieræ, & præparentur humores cum Syrupo de Beton. & melle rosar. & expurgentur cum Rhabarbaro Agar. fol. senæ, Polypod. infusis in decocto fructuum & florum. Iterum præparentur cum syrupo de fumaria compos: & de cichor. simplici. cū decocto Borruginis, Ceterach. Agrimon. Meliss. & Beton. & iterum expurgetur cum Agarico, Helleb. nigro, additis Epithymo & sena. cui, si placuerit, magis bolus quam potus poterit exhiberi,

beri, vt Confectio Hamech, Electua-
rum lenituum. Expurgandum deinde *Masticato-*
caput masticatoris confectis è cera & *ria.*
Mastiche. Ex his peractis deueniendum
erit ad aliquod generosum præsidium,
cuius ratione possumus calefacere &
exsiccare ipsam ventriculum. Quare
conueniet ius galli non admodum de- *Ius galli.*
repiti, alterum cum mentha, ceterach,
grimon, beton, mel ss. fœniculo, & por-
tione etiam saffrafas, stillicidium etiam
parabitur ex oleo medicato, vt ex oleo
de spica, de mastice, cum aromatibus, &
in vino albo generoso, quod secun-
dum ventriculum administrari poterit.
Utatur tota hac futura hyeme conserua-
ta ex betonica ex men ha vel ex melissa. In
quibus aliquando misceatur portio ali-
qua Theriacæ. Et hæc requirent diligen- *Diatæ.*
tiam viuendi rationem, quare caueat ab
frigidioribus. Cibi sint boni succi &
facilis digestionis. Caueat à lacticiniis &
piscibus, fructibus moderate vescatur,
vinum paretur tempore autumnii, in
quo bullierint Stæchas, Betonica, Gua-
iacum, Salvia, Rosmar. Borrageo & simi-

lia. Cætera vero omnia præscriptis correspondant, &c.

In scirrho lienis,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIVM V.

*Causa Scir-
rhi lienis.*

Scirrhus iste lienis duas habet causas, altera est facultas alteratrix imbecillis reddita, quæ imbecillitas est hæreditaria, quia patientis mater & frater eodem morbo correpti fuere, altera causa est nimius hepatis feruor, qui copiosam humoris melancholici copiam gignit, qui à splene attractus ob expultricis imbecillitatem expelli nequit, ideoq; congestus tumorem excitat.

Indicationes.

Indicationes.

Splen roborandus. Prohibenda humoris melancholici generatio, hepar refrigerando; Humor in liene congestus, ut copiosus euacuandus, ut crassus, attenuandus; ut viscidus, incidendus. Sed attenuan-

uantia non erunt immodice calida &
 scca, ne humor crassus rebellis redda-

ar. Quo ad chirurgiam, aperiunda in-

terna vena sinistri brachii. Cōuenit etiā

hemorrhoidum apertio. Quo ad Phlegma-

ta, locū habent interna & externa me-

dicamenta. Leniatur ergo aluus, & quia

uerfatur portiones, fieri potest bolus:

℞. Elect. lenit. 3vj.

Confect. Hamech. 3ij.

Misce, & cum saccharo, fiat bolus.

Præparentur humores hoc medica-

mento:

℞. Rad. filicis.

apii an. 3ss.

Fol. ceterach.

Eupatorii.

Borrag. an. m. ss.

Fiat decoctio s. artem, deinde ℞. di-

sta decoctionis 3v. Syr. de duabus radi-

cibus.

Oxymell. simpl. an. 3vj.

Misce, pro vno syrupo, & sic pro a-

liis.

Purgentur hoc modo:

℞. Agar. trochiscat. 3j.

Phleboto-
mia.

Hæmorrhoi-
des.

Bolus.

Decoctum
preparans.

Potio pur-
gans.

Confect. Hamech ʒij.

Rhabarb. ꝑiiij.ʒ.

Spicæ ḡ.iiij.

Mannæ electæ.

Flor. cassiæ an. ʒʒ.

Misce, & cum decocto flo. & fruct. f. brevis potio. Et quia magna est collu- uies: ideo hæc purgatio repetenda addi- ta solum portiuncula hellebori nigri.

*Ventriculi
& lienis ro-
boratio.*

Postea ad ventriculum & lienem corro- borandum, vtatur conseruis, & chalybe præparato. v.g.

℥. Chalybis præpar. ʒj.ʒ.

Conseru. borrag.

Cichor. an. ʒij.

Misce, huius conseruæ ʒij. capiantur horis quatuor ante prandium: superbi- bendo vini albi generosi, aut vini malua- tici. Confectiones magnæ, præsertim theriaca, mirifice conducunt. Inter cæ- tera autem maxime probamus vinum chalybeatum, quod paratur, sumendo vinum album cum limatura chalybis confectum. Quoad externa, profutura speramus luta D. Bartholomæi, quæ mo- derate calefaciunt, & exiccant, tumo- remq;

*Vinum cha-
lybeatum.*

*Lutum D.
Bartholo-
mæi.*

istum tollunt. Priusquam tamen
ministretur, probamus fomenta &
crata, quæ emolliunt, attenuant & di-
cutiunt. Fomentum sic paretur:

Fomentum.

℥. Aq. loturæ lanarum ℔.xx.

Rad. Althææ.

Maluæ an. ℔.j.

Fol. maluæ.

Lapathi.

Violar. an. m. ij.

Bulliant secundum artem simul ad
consumpt. 4. partis. In hoc decocto spō-
ma noua madesiat, & expressa locus af-
fectus septies singulo mane & toties ve-
luti foveatur. Ceratum hoc erit:

Ceratum.

℥. Diachyl. magni.

Ammoniacy aceto dissoluti an.

℔. ℔.

Misce,

℥. Ammoniacy aceto dissoluti ℥.vj.

Ceræ flauæ ℥.iiij.

Resinæ abiegnae ℥.ij.

Ol. de capparibus q. s.

Misc. fiat ceratum. victus ratio à Me- *Diatæ.*
dicis præsentibus præscribi potest. Illud
item suademus, vt à dulcibus maxime

caucat, nam ab his lien maxime intumescere cōsuevit. Cibi visceri & crassi sunt fugiendi. Exhibeantur quæ obstructiones eximunt, attenuant & detergent. Vina sint non generosa; sed diluta. Item aqua, in qua ferrum candens frequenter fuerit extinctum. Exercitium quotidianum maxime prodest: Nam quies potius ad huius morbi incrementum facit.

In reiectione sanguinis Melancholici per sedem, & vomitum, pro generoso quodam Domino,

D. GVLIEL. RONDELETII

CONSILIUM VI.

Signa & causa sanguinis à liene profluentis.

Sanguis ater & melancholicus, qui præclarissimo viro per superiora & inferiora fluxit, est à splene, & per venas eas, quas splen cum ventriculo cōmunes habet, haud dubie fluxisse videtur. Mea hanc opinionem confirmat dolor tensorius partis sinistrae cum dolore ventriculi. Humor itaq; melancholicus cum obstructio-

obstructionem splenis ab eo recipi non
 possit, hinc inde, & potissimum in ramos
 venæ portæ regurgitat, replentur eo &
 venæ, quæ ad ventriculū & intestina fe-
 runtur: ex ea repletionē secuta est vena-
 rum quodāmodo disruptio: quare por-
 tionem illius sanguinis tenuioris quidē
 in ventriculū, quem vomitu reiicit, cras-
 sioris vero in intestina quem per inferio-
 ra dimisit, natura detrudit. Vocatur hic
 affectus improprie dysenteria, quum nul-
 la adsit exulceratio: Vocari posset sple-
 neticus fluxus. Accidit is plerumq; qui-
 bus membrum aliquod præcisum & mu-
 latum est, ociosis & carniuoris. Pericu-
 lum est de hydrope. Omnis enim im-
 moderatus fluxus hydropem excitare po-
 test. Periculū etiā de suffocatione, cum
 vomitu reiicitur, remedia instituenda
 vel ad symptomatis sedationem, vel ad
 morbi curationem. In priori quidem
 cauendus immoderatus sanguinis flu-
 us, quia vires mirum in modum deiicit.
 Impedienda etiā sanguinis in ventre
 coagulatio, & refrigeratio, talia siquidē
 symptomata induceret, ac sanguis tauri-

*Fluxus sple-
neticus.*

*Curatio
symptoma-
tis.*

*Curatio tu-
moru & ob-
structionis
in splene.*

Vomitus.

*Cucurbitu-
la spleni aut
medio vetrici
imponenda.*

nus assumptus, de quo Dioscorides. sym-
ptomate hoc vicunq; sedato & remisso
veniendum est ad splenis tumorem, &
obstructionem. Aperiendæ obstructio-
nes medicamentis minime calidis, ne sua
caliditate, venas aperiant, & fluxum au-
geant. Sedato sanguinis fluxu, sumat ius
galli antiqui cū pauco saccharo & sale,
deinde accipiat cremorem hordei addi-
to saccharo. Ventre & intestinis ab eo
sanguine melancholico repurgatis, utat-
ur oriza in fumo exiccata & decocta,
cui aliquid admistum sit sacchari, & gra-
nado vel tria piperis, cum pauca quan-
titate cinamomi crassioris. Utatur eu-
chymis, abstineat à flatulentis, humidio-
ribus alimentis & adstringentibus. Vo-
mitus non est vlllo modo prouocandus:
sed is sanguis, & excrementa illa melan-
cholica per inferiora ducenda clysteri-
bus, & medicamentis purgantibus. Re-
linquenda venæ sectio, & eius loco ap-
ponenda supra splenē aut medium ven-
trem cucurbitula. Tempore quo san-
guis fluet, utatur syrupo acetoso cū aqua
& pauco aceto. Extra paroxysmum bi-
bat

at vinum album, aut claretum vulgo
dictum, multa aqua fontana, nec frigi-
diori, nec calidiori, sed temperata dilu-
um. Quod si vomat adhuc, sumat iuscu-
actu frigida, non calida, ne vomitum
rouocent. Dum fluit sanguis, vel per
omitum, vel per sedem, vtatur sequen-
bus:

℞. Camphuræ ℥ β.

Potio.

Syrupi acetosi simpl. ℥ j. β.

Aquæ rubecæ maioris vel decoctio-
nis eiusdem ℥ iij.

Fiat potio, detur fluente sanguine.

℞. Carabæ ℥ j.

Aquæ portulacæ ℥ iij.

Syrupi acetosi simpl. ℥ β.

Capiat vt supra.

℞. Aceti ℥ iij.

Aquæ portulacæ ℥ iij.

Fotus.

Foueatur regio splenis cum spongia,
frigide.

℞. Farinæ hordei quart. j.

Decoquatur in aqua & aceto: appli-
cetur supra regionē splenis, post fotum
fiat clyster sequens, vt sanguis deorsum
trahatur.

Clyster.

℞. Hordei integri p.j.

Florum chamomillæ p.ß.

Fiat decoctio in lb.j.ß. in colatura dissolue mellis rosati colati ℥j. Misce, fiat clyster, detur frequenter. Si non moueat hic, augeatur quantitas mellis ad ℥ij. Extra paroxysmum ad effectum curandum vtatur sequentibus:

Syrupus.

℞. Rad. rubiæ maioris ℥j.

Cichorii cum radicibus.

Herbarum capillarium.

Portulacæ.

Borraginis an.m.j.

Sem.portulacæ ℥ij.

Agarici.

Apii.

Petroselinii,

Sem.porri an.℥j.

Flor.Cordialium.

Thamarisci an.p.j.

Fiat decoctio in aceti & aquæ absinthii Romani an. lb.j. in colatura dissolue sacchari q.s.f. syrupus. Aromaticetur cū ℥ij. fantali albi & ℥ß. cinamomi crassi: Capiat quatuor matutinis, quibus finitis capiat potionem sequentem.

℞. Poly-

℞. Polypodii quercini ℥ ij.

Sem. Cathami ℥ j.

Senæ ℥ β.

Epithymi ℥ iij.

Fiat decoctio in iure galli antiqui be-

cocti & farciti passulis, & in quarta j.

olaturæ, dissolue syrupi rosat. laxat. ℥ ij.

Mannæ ḡ. ℥ j.

Syrupi acetosi simpl. ℥ β.

Fiat potio, detur bis in hebdomate

est usum syrupi:

℞. confervæ flor. thamarisci ℥ j.

Flor. cichorei ℥ β.

Opiata

Capparorum conditorum in
aceto ℥ iij.

Pulveris diarrhodon. Abb. ℥ ij.

Cum syrupo acetoso, fiat opiata, de

qua capiat ad quantitatem castaneæ, su-

perbibendo aquæ absinthii ℥ iij. Aceti

albi ℥ β.

℞. Sem. Anisi.

Fœniculi.

Pulvis

Coriandri an. ℥ j.

Rutæ ℥ j.

Cimini ℥ β.

Temperentur in aceto & siccentur,

quibus adde coralli rubri, intestinorum
gallinæ vstorum, & lotorum in aq. ab-
sinthii & pauco aceto an. ʒj. sacchari ro-
sati tabulati ʒvj. Cinnamomi crassi ʒß.
Fiat pulvis de quo capiat cochlear vñ
post pastum nihil superbibendo. Si ven-
ter & pedes inflectur, vt in hydropis prin-
cipio accidere solet, tunc mutanda erunt
remedia, & victus ratio.

*In aluo fluida, & flatuienta, pro quo-
dam Norico;*

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM VII.

NON dubium est siue intemperies sit
in epate, siue in ventriculo & inte-
stinis, quin cum tam diu durarit, ea iam
habitum contraxerit. Itaq; curationem
difficultatem magnam habere, Medicus
recte in arte institutus, dubitare non po-
test. *Hepar calidū.* Hepar ineunte ætate fuisse calidum
& multos vapores transmisisse ad caput,
qui corrupti fluxiones atq; scabiem ex-
cita-

carint, nullū est dubium. Illud successu temporis factum est frigidius, minusque ad se humiditatis è chylo traxit. Itaque alius fluidior, quemadmodum demonstratur à Galeno 2. aphor. 20. & 53. huiusmodi autem caliditatem ventriculi nativum calorem corrumpere notum est Medicis. Itaque non mirum si flatus & corruptomata, quæ diligentissime propostata consignataque sunt, consequantur, cum chylus in intestinis corrumpitur, vel stypticorū usu excretiones retineantur.

Indicatio autem curatoria prima est Indicatio: ad obur membris addere, & corrupta in nes.
inductionibus removere. Hoc an therapie vel usus ligni Guaiaci vel sarsæ parisiæ præstare possit sane apud me ingens est dubium. Cum autem præmissa optima & exactissima victus ratione, quæ si in villo corpore, in hoc est necessaria, secundum doctrinam Auicennæ, non a restrictione, sed vacuatione hic fluxus curandus sit, mea sententia nihil convenientius vel utilius fieri posset, quam si omnino die, vel alternis, Rhabarbaro isto modo utetur.

Sarsa, &
Guaiacum.

*Morsuli de
Rhabarbari
extracto.*

℞. Sacchari in aqua Cinamomi disso-
luti ℥ iij.

Extract. Rhabarb.

& Rhabarb. opt. ac subtil. puluerisati
an. ʒj.

Rosar. ʒ iij.

aq. Rosar. q. s. fiat cōfectio in mor-
sulis pondo drachmarum
duarum.

Sumet de his vnum ieiuno stomacho,
& tribus horis ante cibum. Non solum
enim vitiosos humores, & maxime bi-
lios, qui intempestiue aluum incitant,
educerent, sed ventriculum ac hepar in-
primis roborarent. Vt autem robur ma-
ius addatur, foris quoq; quædam adhi-
beri possent, videlicet hoc, vel simile vn-
guentum;

*Vnguentum
pro abdomi-
ne.*

℞. Comarum Absinthii Pontici vel
Romani p. j.

Rosar. rub. p. ʒ.

Ligni aloes.

Santalorum an. ʒj.

Rhabarb. ʒ ʒ.

Mastiches ʒ ij.

Ol. cydonior. vel amygdal. in quo
flores

flores prunellorum syluestrium sunt macerati.

Vini ana ℥ iij.

Coquantur ad vini consumptionem & dentur in vitro.

Hoc vnguento mane inungatur totus venter, & pannus duplex lineus applicetur. In hyeme potest addi parum olei, aucis moschatæ, & maxime cum Lienaria molesta est. Caput autem atq; pedes contra hyberna frigora probe muniat, & ne somnus nocturnus vlllo modo impediatur, caueat.

Sic quoque roborandi gratia sumere interdum conseruam è floribus cichorii hoc modo præparatam, non inutile futurum arbitrarer.

℥. Conseruæ flor. cichor. ℥ iij.

Electuariū.

Melissæ.

Rosar. an. ℥ β.

Specier. aromat. ros. fideliter dispensatar. 3 j. β.

Corallor. præpar. 3 j. Misce.

Vtatur etiam orbiculis ex saccharo, mastiche, & corallis factis.

Hæc potui in ista symptomatum va-

rietate, & occupationum mearum gravitate in præsentia consulere, quæ ut à Præpotenti DEO benigne fortunentur, precor.

In aluo fluida, cum variis symptomatibus,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIUM VIII.

CVm à die Septembris decimo septimo, anni LXXII. facile observaerim, quod vitæ genus Nobilis adolescens N. N. piæ memoriæ, ad vigesimum sextum Iunii, hoc est, extremum usque vitæ suæ diem duxit, non erit mihi difficile, symptomata, quæ tam extra morbum, quam in ægritudine viuum accesserunt, paucis enarrare. Relicta igitur Germania, Brixia ad diem vigesimum septimū mensis prædicti, in itinere aluus ei primum fluere cœpit, idque durans per dies forte quindecim debile valde reddidit. Quo fluxu tandem cessante, iterum

em cōualuit, nisi quod faciei color vsq;
oneritius remansit. Porro circa Ianuarii
medium aluus ei strictior reddita est, re-
mansitque deinceps semper ita, vt, nisi
proppositorium adhiberetur, rarius sedes
haberet, forte tertio, vel quinto, nonnun-
quam etiam sexto die, laxari prunorum
autque passularum vuarum coctarum vsu
non potuit; Nihilominus tamen come-
dit multum, & hilariter, nullos sentiens
dolores, aut capitis grauedinem vllam,
victus ipsi cum cæteris nobis commu-
nis. Ei vinum sine aqua, & extra pran-
dium, vel cœnam nunquam bibenti, nec
excessum vllum faciēti, semper fuit gra-
tissimum. Ingruente æstate ei in facie
pustulæ obortæ sunt rubicundæ, atq; ad
diem Aprilis vigesimum nonum Febr-
tertiana duplici laborare cœpit. A qua
Doctorum auxilio mox liberatus, nun-
quam satis feliciter valuit; Cœnans ni-
hilominus ac prandens more solito, vsus
subinde lactis sero vsque ad decimum
septimum Iunii, quo denuo per integros
decem dies incepit vi febris putridæ, &
hecticæ decumbere, ac Medicorum præ-
scriptio-

scriptionib. parere, quoad vigesimo sexto prædicti mensis, statim post solis occasum vitæ diem vltimum clausit. Huius igitur cadauer cum post horas decem vehemēter intumesceret, nigerque sanguis è naribus erūperet, diuersa suspicatus, vt apperiretur, omnino volui. Quocirca in aperto corpore primum pulmones, pustulis affecti, omnino putridi reperiuntur. Lien nigrior & grandior, Iecur ponderosum adeo, & plane exiccatum, stomachus cum reliquis partibus purus & integer, cōtinens (sicuti Medici hæc omnia viderunt) adhuc aliquantulū brodii hordeacei, quatuor horis ante mortem sumpti, apertū corpus fœtidissimum edidit odorem. Cum igitur prædictus Nobilis ad minus mensibus novem (quod ego cum cæteris quidē optime testari possū) semper maxime sobrie, imo sine minimo etiam excessu quam temperatissime vixerit, ab Excellentissimis Medicis causas scire quam avidissime desidero. Primum vnde alvus adeo stricta permanferit: Deinde, Vnde Iecur, vnde lien vsq; adeo affecti, atq; pulmones

Questio.

veniones tam valde putridi redditi sint, undeque mors ipsa prouenerit, cum tam ægritudine, quam extra, nullum commiserit errorem, eiusque optima habitatio ratio, tam Medicorum, quam domesticorum omnium, victum quoque semper habuerit optimum. Num aer hic Italicus morbi huius causa extiterit, & an tutius forsitan in Germania vivere potuisset. Postremo quoque, vnde cadauer post mortis horam decimam prius inrepperit intumescere, & tantam cum maximum foetore nigri sanguinis copiam per nares eiecerit? Desuper Excellentissimorum Dominorum syncerū, liberum atque constantissimum requirens iudicium.

De affectibus, quos passus est Nobis iuuenis, de illius morte, nec non de *Responsio.* illis, quæ post mortem sint subsecuta, ut ex arte loquamur, hoc vnum in primis statuendum est, tanquam manifestum, & confessum, iuuenem hunc à primordio generationis suæ iecur calidissimum habuisse, caput vero humidius, & pulmones satis imbecilles, matrem nō vsq; adeo

Epar calidum.

Color faciei liuidus.

Tumor lienis.

eo sanam. Quo factum est, ut iecinoris caliditate humor melancholicus indies magis magisque augeretur, inde obstructions, & propterea etiam caloris incrementum, ex quo iecinoris incendio omnia mala tandem sunt subsecuta. Etenim Galenus 6. de decret. 3. & 1. de loc. aff. cap. 7. dicebat: Affecto iecinore sensim animal, mora que temporis lesionem in alimento percipere, & colorem contrahere. Quare mirum non est, si ex generatione humoris melancholici, & propterea frigidi alimenti color ille liuidus & cineritius exortus est. Sique ex multis obstructionibus iecur exarsit, & lien tumidior factus est. Etenim cum plurimum sanguinis melancholici generaretur, atque ad lienem transmitteretur, neque virtus lienis tanta esset, ut humorem illum distribuere, aut absumere posset, hunc lienis tumor subsecutus est. Et hanc esse causam putamus, cur iecur siccius, ac veluti aridum in cadaueris sectione obseruatum sit, & lien tumidior apparuerit, quod secundo loco quaerebatur. Hinc etiam apparet causa, cur post alui

hui profluuium, aluus adstricta perman-
erit. Etenim, sicuti aluus fit humidior,
quando cibus in chylum conuersus, par-
cius distribuitur in Epar, sic rursus sic-
cior, & adstrictior redditur, cum omnis
humor in ea contentus, ad Epar fertur:
et, sicuti parcius distribuitur, vel, quia
plus assumitur, quam Epar indiget, vel,
quia citius traicitur, quam Epar attra-
hit, idque vel ob multitudinem bilis, ex-
pultricem facultatem irritantis, vel pro-
pter alui vim retentricem debiliorem;
sic omnis humor ad Epar fertur, vel, quia
minus sumitur, quam Epar indiget, vel,
quia epar sui caliditate citius attrahit,
quam par sit, & omnem chyli humidita-
tem absumit, imo propter obstructions
venarum Epatis ad intestina bilis non
transmittitur, cuius causa facultas expul-
trix proritatur, atque propter calidita-
tem & siccitatem iecinoris, intestina
quoque sunt calidiora & sicciora, & ob
id ad retinendum robustiora, vt mirum
non sit, si in hoc Nobilissimo adolescen-
te, præcedente alui profluuiio, subsecuta
sit alui adstrictio, non quod cibus plus

*Causa alui
humidioris.*

*Causa sic-
cioris alui.*

iusto fuerit subtractus, sed propter iecinoris caliditatem & siccitatem, quæ omnem fere humiditatem absumpsit, ad auctam fortasse propter obstructions, quarum causa bilis quoq; transitus ad intestina fuerit impeditus, & vis retentiva intestinorū facta fuerit robustior, & fæces sicciore, & hæc, vti arbitramur, est causa illius, quod primo quærebatur: Quod vero & humorum exustio, cum quadam prauitate coniuncta in corpore contracta, fuerit in causa, vt pulmones putrescerent, ex hoc facile coniectari licet, quoniam fieri potuit, vt vapores, & prauī succi, in caput delati, cum in optimum nutrimentum commutari non potuerint, ob humiditatem capitis computruerint, qui ad pulmones transmissi, pustulas in pulmonibus excitarint, aut cum pulmones suapte natura imbecilliores extiterint, ob prauum alimentū pustulæ istę fuerint excitatę, aut vtroq; modo perpeffi fuerint, quibus pustulis excitatis, vti par est, febris maligna & fixa fuerit excitata, vt voluit Gal. 2. in 3. de vulg. morb. 1. Hoc autem persuadere quoq; videtur
 rauce-

Causa putredinis pulmonum.

ducedo, & catarrhus insignis, qui appa-
 nit, vt mirum non sit, si ob pustulas illas
 veneficas & malignas, quæ virus & ma-
 teriam veneficam generarunt, calor na-
 tus pulmonum fuerit extinctus, vnde
 intredo illa pulmonum insignis, & tan-
 tem mors per suffocationem est subse-
 quuta, quod tertio, & quarto loco quære-
 tur. Quod cum ita sit, cur mirari debe-
 mus, si post mortem intumuit, cum hoc
 opus materiæ veneficæ, in iis præser-
 uem, qui per suffocationē pereunt? Quo-
 niam humores & spiritus à proprio prin-
 cipio in materiā deleteriam reuocati, li-
 beri, & soluti, quin imo ab eadem refu-
 gescentes quodāmodo ad partes optimas
 delabuntur, & sic vniuersum corpus at-
 tollunt, & ora venarū aperiuntur, vnde
 sanguis effluere solet, quemadmodum
 in hoc præsentī cadauere contigit, è cu-
 ius naribus sanguis niger & melancholi-
 cus, & ob insignem putredinem valde
 fetidus, effluxit. Et hoc est, quod postre-
 mo loco in dubium vocabatur. Vt con-
 cludendum sit, materiam hanc, quæ fe-
 trem excitauit, & tandem mortem indu-

*Cur cada-
 uer intum-
 uerit.*

*Cur sanguis
 niger è nari-
 bus demor-
 tui effluxe-
 rit.*

xit, veneficam quidem fuisse; sed in corpore genitam, quod aliquando in corporibus male affectis contingere potest. Quare non aëri Italico, non prauæ vitæ, non ætati rationi, non ineptis, & importuni medicamentis, non alicui causæ externæ; sed prauæ illius corporis constitutioni malum hoc est adscribendum.

*In fluxu ventris immodico, cum nephritide,
& ulcere vesicæ,*

D. GVLIEL. RONDELETII

CONSILIUM IX.

℞. Cassiæ nouiter extractæ ℥ iij.

Bolus.

Tamarindorum ℥ ij.

Pulpæ Sebesten ℥ j.

Rhabarbari infusi in aqua Endiuicæ

Sem. Plantaginis an. ʒ iij.

Cum syrup. ros. laxat. q. s. fiat opiata. Capiat ℥ j. in forma boli, vel capiat in brodio pulli.

Decoctum.

℞. Rad. bis maluæ.

Glycyrrhiz. rasæ.

Cortic.

Cortic. cucurbitæ.

Rad. consolidæ.

Plantaginis an. ʒβ.

Ceterach.

Cichorii cum radicibus.

Plantaginis.

Endiuia.

Portulacæ an. ʒj.

Capit. papaueris nu. j.

Flor. rosar. siccar. p. j.

Fiat decoctio in aq. hordei lib. j. in cō-
tura dissolue sacchari q. s. & fiat syru-
us, vtatur quinq; matutinis, quibus fini-
is capiat ʒβ. Opiatæ præscriptæ.

℥. Terebinthinæ ʒij.

Abluat cum aq. plantag. capiat in cra. *Electuariū.*

℥. Conseruæ consolidæ.

rosar. an. ʒj.

Boli præparati ʒij.

Gummi Tragacanthi, & Arabici
an. ʒj.

Corticis cucurbitæ ʒj. β.

Cum syrupo de papauere, fiat opiatæ
cordialis, capiat ad quantitatem casta-
neæ, superbibendo aquæ plantaginis

& rosarum an. q. s. bonum haustum.

*Clyster vesi-
ca iniicien-
dus.*

℥. Hordei integri leuiter torrefacti ℥j.

Rosarum rubearum p. j.

Lentium p. s.

Corticum cucurbitæ.

Mali Granati an. ℥j.

Fiat decoctio in aqua plantaginis ad lib. ij. per syringam iniiciatur, addendo albuminis ouorum fortiter agitatorum q. s. vtatur frequenter.

℥. Massæ Emplastri Dyachylonis cōmunis ℥ij.

Fiat emplastrum, applicetur in peritonæo, & gestet diu.

℥. Ol. rosati.

Myrtini an. ℥j. Misce.

Vngantur renes frigide. incipiat ab opiata laxatiua, modo tamen non fluat aluus. Quod si fluxerit, vtatur apozemate, aut decocto, quod vtrumque præstabit, ventrem adstringet, & vlceri vesicæ cōducet. Sumat singulis diebus ad quantitatem vnius castaneæ de opiata cordiali. Iniiciat per syringā statim vbi minxerit de decocto præscripto tam diu, donec sit curatus ab vlcere. Supra tumorem

em imponat emplastrum, & tam diu re-
 sineat, donec tumoris sit resoluta mate-
 ria. singulis mensibus capiat ℥ss. opiatae
 laxat. & in crastinum ℥ij. terebinthinæ. *Diatæ.*
 Abstineat ab usu omnium herbarum,
 præterquam à portulaca, qua in iusculis
 utitur, quibus amyllum admiscere pote-
 rit. Vinum sit dilutum multa aqua: Ani-
 mi & corporis omnem motionem fu-
 giat. Quod si aluus immodice fluat, pa-
 ret clysterem ex decoctione parata ad
 vesicam addendo ℥j. mellis rosati. Absti-
 neat à salsis, piperatis & crassis. Utatur
 euechymis.

In constipatione alui,

C O N S I L I U M X.

TRibus istis medicamentis subinde,
 cum opus est, aluus molliatur:

℥. Prunor. Pannon. ping. & dulc. Pas-
 fular. mund. infus. in aq. Cichor. in
 quibus bullierint Rhab. Elect. opr.
 ℥ij. & fortiter expressi per setaceu
 eribrum an. ℥ij. quibus adde:

Diaprunis.

Lenitiui.

Diacatholic.an.℥j.

Flor. Cassiæ ʒx.

Mannæ Calabr.rec.℥j.β.

Specier.diarrh.Abb.℥j.

Pulu.Rhabarb.elect.℥j.β.

Cinamomi elect.℥β.

Cum syrupo infusionis rosarum q. s. f.
Electuarium, sumatur ℥ β. ante cibum,
vt bolus, aut dissolu. in iusculo pruno-
rum.

Morsuli.

℥. Specier. Diarrhod. Abbat.

Diatrion fantal.an.℥β.

Diambrae ʒβ.

Specier. diatur. cum Rhabarb. ʒ iij.β.

Electuar. de succo rosar. ʒ ij.

Sacchar. albiss. in aq. fumar. dissol.
℥vj.β.

Fiat confectio in morsulis magnis.

Sumantur similiter duabus horis an-
te cibum, obseruatis obseruandis.

Puluis.

℥. Pulu. Senæ præparat. Mont. ʒ ij.

Specier. diaturb. cum Rhabarb.
℥β.

Diarrhod. Abbat.

Diani-

Dianisi an. ʒß.

Pulu. Cinamo. el. acuti saporis ʒj.ß.

Sacchar. albiss. ʒj.ß.

Misce, omnia exacte, & fiat puluis.

Dosis pondere aurei Vngarici.

In dysenteria,

D. IOHAN. PFEIL

CONSILIUM XI.

Nisi fæces cruentæ, viresque insigni-
ter deiiciantur, non temere & subi-
to fluxus comprimendus. Bibat mane
unconum haustum Aq. hordei, cui Planta-
go, Bursa pastoris, & sacch. rosac. inco-
nerint. Ex eadem etiam aqua vitello oui
addito, clyster applicetur. Superbibat
alein Euacuans sequens:

℥. Sem. Plantag.

Acetosæ.

Portulacæ.

Endiuia an. ʒij.

Herbar. Cordialium an. p.ß.

Fiat decoctio s. a. Colature pro vna dosi

d 3

*Potio pur-
gans.*

℞. ʒ iij. In hac dissolue Diacathol.
ʒ iij.

Rhabarb. pulu. ʒ j. f. haustus.

Digestiuū. Sequentibus quatuor diebus sumat
digestiuum infra scriptum:

℞. Syrup. ex infus. rosar. sicc ʒ ij.
de Endiuia ʒ j.

Aq. Plantag.

Acetof. an. ʒ ij β.

Misc.

Quinto succedat decoctum sequens :

℞. Sem. Endiuia.

Portulacæ.

Plantagin.

Acetofæ ʒ j. β.

Flor. cordial. p. j.

Coq. in aqua Chalyb. f. q. ad consump.
med. colat.

℞. ʒ iij. in his distempera Micletæ ʒ iij.
add. Pulu. Rhabarb. Elect. ʒ j. & fiat hau-
stus. Nisi remittat dolor, vngatur venter
calide.

℞. Ol. Rosati omphacin.

Cydonior.

Myrtini an. ʒ j.

Rosar rub.

Corall.

Corall.rub.

Masticis.

Nucis Moschat.an.3ß.

Puluerisanda pulueriscentur subtilit.

cum modico ceræ fiat vnguentū molle:

Potiunculam etiam Rhabarbari tosti

interdum masticet: Ante cibum sumat

Cytonii simplicis buccellam, aut cōser-

uæ rosarum veteris cum succo Cytonio-

rum.

Fœcibus cruentis & intestinis vulne-

ratis Clyster fiat è lacte, admisto succo

Plantagin. & ol. rofac. bibat lac capri-

num.

Necessitate vrgente foueat manus &

pedes Aceto, cui scoria ferri incoxerit.

Fumus etiam aceto & terebinth. ferro

æstuanti affusis per anum excipiatur.

Commendatur similiter fumus excre-

menti asinini in clibano exsiccati. Mun-

dificato corpore cataplasma conuenit è

pane, vino rubro, & aceto, aut vnguento

hoc:

℞. Trochiscor. de Carabe.

de Terra sigill.an.3 iij.

Gallia moschat.

*Vnguentum
pro ventre
aliud.*

Aliptæ moschat. an. ʒj. β.

Corall. rubr.

Sem. ros. rubr.

Masticis.

Thuris an. ʒ β.

Puluerisentur omnia subtilit. infund.
horis 24. in aceto fortiss. Post exsiccen-
tur, & denuo puluerisentur, addendo ol.
rosati omphacin.

Cytonior.

Mastic. an ʒ iij.

Ceræ albæ parum, & ad lentum ignē,
f. vnguentum molle.

*In excrescentia in ano, pro Nobili quo-
dam viro,*

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM XII.

Quomodo cunq; appelletur hæc affe-
ctio, vel appellari debeat, non pu-
gnandum arbitror. Oculi vident esse
quiddam præter naturam, ac cum mu-
sculi claudentis anum actionem impe-
diat,

liat, & in loco humido atq; excrementi-
cio mala peiora minetur, auferendum ac
collendum esse. Duo autem sunt modi:
videlicet vt excreſcentiæ illæ ita exſic-
centur, ne incrementum ſumant, & ali-
quando ſucco ſuo deſtitutæ, decidant:
vel affluxus, qui extuberantiam & luxu-
riam iſtam, quaſi auget, intercipiatur.
Quo ad primum attinet, nihil mihi vſu
croci Martis rectius vel tutius videtur.
Scio, ſuffumigia plurimum adiuventi
afferre; verum illud quod præſcriptum
eſt in conſilio Medici, haud dubie ſpiri-
tus cordis atq; cerebri grauiter offen-
deret. Proinde tanquam parum tutum o-
mittendum puto. Eius vero loco ex pi-
ce, thure, & cornu cerui vſto ſuffumigiū,
humectato prius loco parietaria cocta
appoſita, vſurpari poſſet, & deinceps cā-
cri contuſi applicari. Pulueres Antimo-
nii crudi cum ſucco cancrorum Paulo
fortiores ſunt. Sed, vt dixi, in croco Mar-
tis magna & tuta ſpes eſt. Alterum reme-
dium per ligaturas efficiatur, neceſſe eſt.
Cum vero ligaturæ radici quaſi excre-
ſcentiæ adhibeantur, ſuperponatur hoc
vnguentum:

*Excreſcen-
tia tollenda
duo modi.*

*Crocus
Martis.*

Suffumigia.

Ligatura.

℥. Butyri recentis diligenter loti ℥ iij.
Lap. calaminar. præparat. ℥ j.
Misc.

Applicetur autem inuncto loco non linteolum, vel lana, vel simile; sed spongia terrestris, quam vulgo Bomfist appellamus.

*Filamenta
Iohannis de
Vigo.*

Quod si etiam spongiæ huius loco filamenta illa Iohannis de Vigo imponantur, plurimum haud dubie proderunt. De consolidatione postea perito chirurgo res non erit in difficili posita. Rectam autem victus rationem requiri, & corpus excrementis in hac curatione vacare debere, Medicis notissimum. Itaque de his plura (quod plane non conceditur) præscribere, minime necessarium.

De imminuto teste, & de hernia intestinali,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIVM XIII.

DE duobus Illustris Baro conqueritur, de magnitudine diminuta testis
fini-

ministri; & de hernia intestinali in sinistra
 parte scroti, quo ad testis imminutam
 magnitudinem, author quidem libri de
 hoc morbo ait: vasa partis sinistrae es-
 se minora. Sed tamen imminutio maxi-
 ma patientis est præter naturam. Quia *Causa testis*
 nimis ob herniam illam, pars imbecilli- *imminuti.*
 tem contraxit, frigidiorq; reddita est;
 non potuit, ut par erat, probum alimen-
 tum sibi allicere & apponere; è quo fa-
 ctum est, ut in atrophiam testis ille incide-
 rit. Tumor sinistrae partis scroti est mor- *Causa her-*
 bus in magnitudine aucta, vel in situ, si *nia intesti-*
 spectemus intestinum prolabi è sede *nalis du-*
 propria. In hanc partem duo tantum in- *plex.*
 testina decumbere possunt, ileum &
 caecum: Causam autem tumoris esse
 caecum intestinum, ab omnibus vnani-
 miter est statutum. Flatum in intestino
 esse, pars manibus contrectata, testatur:
 & solet in eo intestino materia flatuosa
 subsistere. Lapsum autem est hoc inte- *Causa her-*
 stinum è propria sede, quia in suo robore *nia interna.*
 non confirmatur: Non confirmatur:
 quia peritonæi foramen amplum ipsi præ-
 bet ansam, ut possit in scrotum descen-

*Causa her-
nia externa.*

dere : præbet autem ansam, vel ob ruptionem, vel relaxationem : ruptio locum non habet, quia nulla scabrities vel inæqualitas sentitur, & quia nulla causa præcessit : nec enim tussis, cursus, clamor, equitatio, saltus, immodica commotio in usu Venereo præcessit. Sed id facessit negotium, quod præteritis mensibus in egerendis fecibus valde laboravit; quæ posset alicui videri occasio disrupti peritonæi: sed quoniam ex eo tempore in hunc vsq; diem, non habuit deterius; signum certissimum est, malum hoc talem non habuisse occasionem : sequitur ergo vaginalem tunicam relaxatam esse: Et cum nullus externus error, ut cursus, saltatio, &c. accesserit, dolorq; non sentiatur, statuere licet, relaxationem hanc esse nativam. Statim enim ac ex infantia excessit, tangens illas partes, cognovit, eo affectu se laborare, in qua ætate nec ratione clamoris, nec aliorum similium laborum, credendum est affectum esse exortum; sed potius hoc tribuendum est innatæ humidiori complexionis, victuiq; humidiori, quæ omnia istas

stas partes laxare valent, vnde intestinum in scrotum descendit.

Scopi.

Testis emaciatus reficiendus & augendus; intestinum in propriam sedem reponendum, repositumq; conseruandum: partes relaxatæ constringendæ & roborandæ, illaq; humiditas exsiccanda. His scopis mitioribus medicamentis vix possumus satisfacere: sed si ferro res erit agenda, speramus à toto patientem euasurum, & ad generandum quoq; aptissimum, maxime ad mares generandum, quia dexter testis nulla è parte est culpatus. Veteres enim Medici præcipiunt, vt si quis mares gignere velit, in coitu sinistrum testiculum liget.

Indicationes.

Prognosticon.

Curatio.

Quoniam autem testiculo imminuto calida præsidia sunt adhibenda, ne, si quæ sunt in primis viis cruditates, eo, tanquã ad partem debiliorem deducantur, tutius erit aluum lenire, vel mell. rosat. solut. vel syrup. rosat. solut. & manna. Leni-

Curatio.

Lenientia.

Fomenta.

ta aluo, vt testiculus nutrimentum ad se alliciat, & sic augeatur, non erit præter rationem, spongia eam partem fouere, quæ sit imbuta decocto chamæmel. maluæ; & rad. althææ, & fouendæ erunt illæ partes ad ruborem. Non enim licet hanc rem moliri frictionibus, in partibus sensibilibus & debilioribus. Peraçto hoc fomento, pars molli cerato erit circumlinienda; quod fieri poterit ex ol. fisti-
corum, amygdal. dulc. & pinear. addita cera noua: Hæc de testis diminutione.

*Ligaturæ in
hernia.*

*Decubiti
longioris no-
xæ.*

Quoad herniam, intestinum, à quo procreatur, erit manibus in propriam sedem reponendum, ibique erit conseruandum ligaturis & medicamentis adstringentibus. Et cum ligaturæ variæ esse soleant, nimirum è ferro, ligno, corio, & plumaceolis è tela paratis; in hac ætate reliquas omittentes, eas solum laudamus, quæ fiunt è tela bombacea. Et hæc ligatura ita accommodetur, vt totum scrotum amplectatur, sustineatque. Solent patientes huiusmodi per 40. dies in lecto contineri: sed quoniam
hoc

quod admodum esset molestum, & periculum esset, ne ex otio immodico cruditates in toto corpore generarentur, quæ osses (vt in pluribus obseruauimus) febres variosq; affectus producerent; nos eodem ligaturæ beneficio assequi conuincimur. Medicamenta porro adstringentia sunt interna vel externa. Interna sunt confectiones, electuaria, & potiones, quæ è pilosella, herniola, pentaphyllo parari solent, quæ omnia possunt exhiberi, pauciore numero. Suspecta enim nobis visa sunt, quippe quæ solent insignes obstructions procreare. Consulto igitur hæc omittentes, descendimus ad ea, quæ externis partibus applicantur. Multa sunt ad hanc rem apta: quemadmodum est, quod ceratum ad crepatos depelle arietina nūcupatur. Extant & alia, quæ tamen omnia, cum patiens sit mollioris naturæ, debent esse mitiora, ne impediant unionē. Supra hæc cerata subligaculum gestabit: & hoc modo totam hyemem transiget. Tempore veris non esset præter rationem, illam partem stillicidio subiicere, ex aquis montis Orthonis, in

*Adstringentia interna
caute adhibenda, cum
insigniter
obstruant.*

Externa.

Stillicidio.

quibus res quædam adstringentes bullierint. Iam enim agitur sextus mensis, è quo patiens alius, eodem fere affectu laborans, à nobis sanatus est. Ex his possunt etiam infussiones parari. Hæc omnia si non contulerint, consulimus, vt ad extrahendum testiculum deueniatur. Adeo enim dextre à nostris ministris hoc munus obitur, vt omnes incolumes euadant.

Secundo secunda.

Diatæ.

Quo ad victum, vitanda sunt flatulenta, vt legumina, poma, & vina valde diluta. Testes gallorum tota substantia nutriunt hominum testes, qui in frequenti sint vsu. Motus sit moderatus. Cauendum à cursu, equitatione, saltu, clamore, tussi, risu immodico, vociferatione. Audimus oleum reperiri apud magnum Hetruriæ Ducem, sexagenarios ruptos sanans:

In

In eodem casu,

D. HIER. DONZELINI

CONSILIUM XIV.

IN sinistra scroti parte tumor manifestus est ac mollis, sub quo testis vix tacta percipitur, ut verisimile sit, è descensu intestini in scrotum, testē esse læsum, & ita redditum imbecilliorē, ut iusto alimento destituatur, unde etiam videtur imminutus. Disruptum esse peritonæum minime putamus, cum nulla præcesserit causa, quæ hoc efficere potuerit, & præterea tumor sit exiguus, & sine dolore. Exigua igitur vicinioris intestini pars in scrotum illabitur, cuius certum est indicium, quod egestionēs non impediuntur. Difficilis quidem curatio, quia morbus ab infantia contractus: sed cum hætenus eum patiens celauerit, & nulla adhuc medicamenta sint administrata, bonam salutis spem concipimus.

Scopi.

Corpus totum ab excrementis purgā.

e

*Causa diminuti testis.**Prognosticon.**Indicationes.*

*Curatio.**Pillula angelica.*

dum: deinde intestinum in suum locum reponendum: mox, vt non amplius descendat, curandum, exsiccato & roborato peritonæo, additoque post ceratum applicitum conuenienti vinculo. Testis per fomenta, balnea, linimenta & suffumigia calefaciendus & roborandus. Initium curæ à purgatione est sumendum, cui certe præsens cœli tempestas aduersatur: nec tamen interrim putamus otian- dum, ne morbus augeatur, dum cōmodius cœlū expectamus. Consulimus igitur, vt per integram septimanam sumat singula vespera initio cœnæ pillulas duas angelicas paruas & lenticulares, quæ secundum nostram descriptionem parari solent, quibus ita repetitis, idem consequemur, quod per medicamentum purgans vehementius, idq; sine incommodo ætatis alioquin tenellæ. Corpore purgato, parandum erit decoctum, quo calido cum spongia molli fouendus est ille locus, scrotum scilicet, & inguen, idque mane & vesperi ante cibum: Fouendus autem locus est, per quartam horæ partem. Decoctum tale erit:

℞. Ori-

℞. Origani.

Saluæ.

Dictamni an. m. j. ℞.

Absinth.

Ros. rub.

Bursæ past. an. m. j.

Aquæ optimæ lb. x.

Sem. anisi.

Fœniculi.

Cimini an. 3 ij.

Misce, fiat decoctio ad consumpt. tertiae partis, postea coletur, & colatura seruetur ad usum. Post fomentum exsiccatâ parte fiat suffumigium, quod excipiatur in pudenda, iniecto super prunas nithure, aut myrrha, aut baccis iuniperi. Post suffumigium, madesiat locus cum aqua vitæ optima, additis aliquot granis moschi aut zibetti. Aut illinatur hoc linimento:

℞. Ol. mastich.

Absinth.

Anethin. an. 3 j.

Aloës hepaticæ.

Ladani.

Myrrhæ an. 3 j.

Decoctum
pro fectu.Linimen-
tum.

Aq. vitæ ʒß.

Zibetti ḡ.v.

Misce, fiat linimentum molle. Oleum etiam è terebenthina illitum solū, optimum. Hisce remediis per decem dies administratis, manu periti chirurgi intestinum reponatur in locum suum, & appposito cerato loco accommodato, conveniens vinculum è molli tela bombacina adhibeatur, quo intestinum in loco proprio retineatur, nec in scrotum delabi possit. Ceratum paretur hoc modo:

Ceratum.

℥. Picis Hispan. ℥ß.

Ceræ nouæ ʒ iij.

Misce, & liquefiant simul: Liquefactis adde sequentes pulueres:

Tragacanthi.

Gummi arabic.

Bdellii an. ʒ ij.

Acaciæ.

Hypocist.

Thuris.

Myrrhæ.

Alōes.

Mastich. ʒj.

Boli

Boli arm.

Carabe alb. ʒj.

Ladani.

Terebint. an. q. s.

Pilorū leporis subtilis. incisor. q. s.

Ad ceratum idoneum conficiendum. Sa-
luberrimum interim fuerit per multos
dies, mane in lecto bibere iusculum ca-
pi aut gallinæ, in quo decocta sit radix *Radix con-*
consolidæ maioris. In mensa bibat pri- *solida ma-*
mum haustum è vino absinthite. Vfus *ioris.*
heriacæ erit salutaris, bis aut ter in se-
ptimana, in lecto: Dosis ʒj. Sit etiam in
frequenti vsu zinzib. cond. diacydoni-
um, conserua ros. rub. addito bolo arme-
na. Plurimum proderit mane in iusculo
calido sumere ʒj. boli arm. orient. pulue-
risat. aut terræ sigillatæ. Cum autem nil
magis augeat hunc morbum, quam fla-
tus copiosus, extendens & dilatans in-
testina, ac peritonæum laxans: frequens
est vsus seminis anisi, quod paulatim *Anisi semen*
smasticetur & deglutiatur, quia valenter *flatus discus-*
flatus discutit. De teste abscindendo *tit.*
dubitemus, num eius substantia sit ita læ- *Sectio dis-*
ua, vt de eo tollendo sit cogitandum, quo- *suaderur.*

nam à testibus virtus quædam in vniuersum corpus distribuitur. Quare, nisi summa virgeat necessitas ad sectionem non veniendum: præsertim quia scopi sunt exiccatio, calefactio, & roboratio. Imbecillitas enim non ablationem, sed confirmationem & roborationem indicat. Quando tamen scrotum erit liberum, & intestinum in locum suum restitutum; de tota hac re certius quid statui poterit.

Dieta.

Fructus.

Vitentur olera, lacticia, pisces, legumina, & fructus horarii. Soli illi fructus salubres sunt, qui integri totum annum durant, nuces iuglandes, auellanae, pinei nuclei, amygdalæ, caricae, pistacia, dactyli, passulæ maiores & minores.

Carnes.

Carnes auium aquatiliū prauæ sunt, auium reliquarum optimæ, præsertim corticalium, ut sunt capi, gallinæ, pulli gallinacei, turdi, turtures, alaudæ, & aues nemorales, & campestræ, palumbes, &c. Caro vituli, & iuuenis iuueni, & caro ferina optima. Suis autem domestici & verue-

eruecis pinguioris, mala. Oua, quocun-
que modo vsurpata, optima sunt, modo
recentia. Iurulenta omnia vitentur, & in
niuersum victus sit siccior. Vinum nec *Potus.*
dulce, aut acidum, nec album, nec di-
lutum, aut aquosum; sed rubrum, ma-
turum, pellucidum, ac minime crassum.
Radices esculentæ omnes insalubres, vt
rapa, tubera, pastinacæ, fungi; acres et-
iam radices fugiendæ, propter flatum, vt
silalia, cæpæ, porrum, sobrietas seruanda;
compotationes vitandæ. Si alius sit
adstrictior, sumantur vna aut duæ è pil-
lulis angelicis initio cœnæ. Venus o-
mnino fugiēda. Somnus diuturnior ma-
lus. Motus omnis immoderatus malus;
nec tamen in otio perpetuo degendum:
sed ad caloris naturalis excitationem,
corpus quotidie semel exercendum. Po-
tus ne pondere superet alimenta sicca.
Ordo seruetur in cibis, vt mollia duris &
siccis præmittantur. Inter vnā men-
sam & alteram, nullus aut cibus, aut po-
tus ingeratur. Ciborū varietas in eadem
mensa fugienda. Rotas in mensa, ne ni-
mium acceleretur, sumpto prius cibo

*Exercitia
nimia vi-
tanda.*

conuenienti. Vmbratilis vita damnatur, Soli igitur corpus exponatur; quia roborat, viuificat, & vires suscitatur. Cœna par-
cior prandio. Cursus, clamor, tripudia, saltationes, ludus pilæ maioris & minoris, & sciomachia fugienda. Si non omnia auxilia supra notata, nunc videbuntur adhibenda, aliquibus saltem vtendum erit, donec ineunte vere iusta curatio administrari queat.

In ruptura, pro quodam Consule,

D. IOH. SIGISMVNDI

CONSILIVM XV.

ALvo supposito parum exonera-
ta, supinum iniūgetur decubitus,
& quietem quam maximam aliquot die-
rum, intestinis tamen prius suo loco re-
stitutis. Si tumor repositionem impedi-
ret, fomentum præmitterem:

Fomentum.

℥. Sem. Lini m.ß.
Fœnugræc. m.ij.
Maluarum m.j.

Fol,

Fol. altheæ m. ß.

Coq. in aq. fluuiali pro fomento: Ex-
cipiatur spongia. Apponerem deinde se-
quens Emplastrum:

℥. Glutinis piscium ʒ ij.

Emplastrū.

Colophonix ʒ j. ß.

Picis naualis.

Gummi Ammoniac. an. ʒ j.

Omnia frustatim incisa ponantur in
acetici ʒ j. & ol. Mastich. ʒ j. ß. per noctē &
diem, post liquefiant in patella, & colen-
tur per stramen: colatura inspissetur se-
quenti puluere:

℥. Masticis.

Thuris.

Boli armeni.

Muniz.

Sanguin. Draconis.

Tragacanth.

Farin. fœnugræci an. ʒ ij

Misce, & diutius agitentur, vt fiat Em-
plastrum. Inducatur supra alutam, & ar-
tificiali ligatura apprime retineatur: Re-
nouetur quinto quouis die. Potionis
etiam vulnerariæ cochlearia duo, de die
bis, horis duabus ante cibum propina-
rem calide.

Potio vul-
neraria.

℥. Fol. Arnoglossæ.

Saniculæ an. m. j.

Rad. Tormentillæ.

Consolid. maior. an. ʒ ss.

Sigilli Salomonis ʒ ij.

Sem. Anisi.

Fœniculi an. ʒ j. ss.

Herb. Pyrolæ.

Fragariæ an. m. j. ss.

Decoq. in s. q. aq. s. a. ad ℥b. j.

Colatura dulcoretur saccharo candi, ve
modice dulcescat, & fiat potio delecta-
bilis. Lecto supinus decumbat quietus,
capite, si potest, decliuore. Vocẽ quam
maxime comprimatur. Cibis assis potius,
quam humidioribus vescatur.

Vinum nigrum bibat, aut tenuem ce-
reuisiam bene defæcatam, cui infundat
parum galangæ, & baccarum lauri. Huic
curæ quatuordecim diebus insistat. Sed
nec in posterum motus vehementior
accedat: sed quiescat, quam maxime
potest. Emplastra vero & ligaturas
per integrum continuet annum. Con-
solidabitur ita absque dubio, noua ru-
ptura.

Potio

Potio etiam vulneraria interdum per
nensem reiterari posset. Alui benefi-
cium cassia acquiratur.

*In eodem casu, sed sudore nimio accedente
prius sublato,*

D. ISAACI SCHALLERI

CONSILIUM XVI.

SINGVLIS diebus decocti longi coch-
learia nouem, decem, aut vndecim
assumantur:

℥. Fol. senæ Alexand. sine stipit. & *Decoctum
longum.*
follic. 3 vj.

Prunorum dulcium Vngaric. exos-
fat. nu. vij.

Herb. Scabiosæ.

Fumariæ an. m. β.

Cichor. m. j.

Cuscutæ m. β.

Rhapont. 3 j. β.

Polypodii quercin. 3 β.

Graminis 3 vj.

Petrofelin. 3 β.

Sem. Anisi.

Fœniculi an. 3j.

Cymini.

Genistæ an. 3ß.

Flor. Sambuci p.ij

Betonicæ.

Bugloss. an. p.j.

Rad. Leuistici 3 ij.

Liquirit. 3 vj.

Cort. Myrobalan. citrin.

Chebulator. an. 3 iij.

Passular. paruar. el. 3ß.

Agar. albiss. trochiscat. 3 ij.

Comarum lupuli m.ß.

Scopolend.

Incisa & conquassat. decoq. in f. q. aq.
ad tertias, colentur & exprimantur.

℥. Colaturæ lb. j. ß.

Dein ℥. Rhabarb. elect. 3j.

Spicæ g. vij.

Cinamom. 3ß.

Terantur grosso modo, fiat Nodulus
ex syndone rubro alligato filo, bulliant
parum, dein iterum colētur sine express.
addendo syrupi de Lupulo 3j.

de Borrag.

Mellis

Mellis rosat. an $\text{z}\beta$. Misce.

Quod si minus quam conueniat, pur-
gat, addantur Boli sequent. zij .

$\mathcal{R}$. Elect. lenitiui $\text{z}\text{ij}\beta$.

Diaphœnic. ziiij .

Diaſebesten zj .

Misce, f. bolus.

*Bolus pur-
gans.*

Quod si magis, quam vires ferant, e-
uacuabit, abſtineat per diem vnum, aut
plane omittat : Conserua corroborans
vesperi ante somnum : Rotulæ vero post
somnum mane assumantur:

$\mathcal{R}$. Conser. rosa. $\text{z}\text{j}\beta$.

Specier. rosat. nouellæ $\text{z}\beta$.

Cortic. citri condit. zij .

Cum syrupo Rosat. de Rosis siccis,
fiat Conditum.

*Electuariū
corroborans.*

$\mathcal{R}$. Specier. diatrion fant. zj .

Rosatæ nouellæ zij .

Corall. rubr. præparat. g. v.

Folior. Auri fini num. j.

Specier. aromat. rosat. $\text{z}\beta$.

Rosula.

Cum saccharo albiss. in aq. rosarum,
& scabiosæ solut. zij . fiant Rotulæ.

Cohibebunt sudorem, si conueniens
victus ratio adiungetur, præsertim vi-

num adstringens, in quo chalybs ignitus extinguitur.

*Ruptura
inmeterata.*

Nunc ad rupturā, tam nouam, quam veterem, cui sequentia conferrent præmisso phlegmagogo & cholagogo supra præscripto:

I. ℥. Saniculæ:

Matrisyl.

Pyrolæ.

Arnogloss.

Auricul. muris.

Caudæ equinæ an. m. ℥.

Maluæ m. j.

Flor. Verbasci m. ℥.

Rad. consolid. maior. ℥ j. ℥.

Tormentillæ ℥ ℥.

Rosar. rubear. m. ℥.

Aluminis crudi ℥ iij.

Conquass. grosso modo, & incisa incidenda includantur sacculis, qui incoquantur vino rubro aut stiptico, & aq. dulci, ruptura his calidis diligenter foueatur, dum labro insidet, prolabantia: dein intestina suo loco Emplastris & ligaturis coerceat. A balneo vnā aut alterā horam lecto quietus supinusq; incumbat.

Nulla enim salutis spes sine quiete: si
 balneum occupationes non concedant,
 saltem locus præscriptarū her-
 barum decocto cum spōgia calide. Hæc
 de veteri ruptura. Nouam utpote par-
 tiam, non puto ligaturis & cerotīs indi-
 gere: nihilominus nihil omittendum.
 Probarem sacculum ex Althea.

Sacculo aut spongia fomentata ita ru-
 ptura & exsiccata, inungat medulla cer-
 uina: Locum vero oppositum dorsum &
 lumbos axūgia vrsina, cui pinguedo an-
 ferina admista sit. Verum omnia frustra,
 nisi aliquot diebus cōtinuentur cum in-
 signi quiete: sine qua curationem perse-
 qui impossibile. Quapropter & ego ean-
 dem per decem vel quatuordecim dies
 iniungo diligēter. Postea cereuisiæ her-
 barū potionis vulnerarię incoquantur. As-
 sumatur de hac bonus haustus in bal-
 neo, aut harum aqua destillata vino quo-
 tidiano pro potu ad mensam commi-
 sceatur. Curationi huic, omnium tutissi-
 ma & commodissima, Dominus in no-
 mine Domini se committat, successum-
 que in pōsterum mihi significet, non de-
 ero pro virili.

*Ruptura no-
ua.*

*Locus oppo-
situs ruptu-
ra inungen-
dus.*

In bubonoccele, pro quodam Gallo,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIUM XVII.

Scopi.

TVMOR iste in inguine ab ileo intestino, bubonoccele demonstrat. Hoc malum, etsi inter reliquas herniarum species mitissimum videatur, graue tamen est, praesertim cum ileon flatu suscipit. Itaque in victus ratione flatulenta omnia vitanda, nec arcte nimium tumor comprimendus, ne in scrotum cogatur intestinum, & relaxatio maior fiat. Deinde opera danda, ut aluus sit lubrica, nec duriores faeces, cum ileon tantum chylum contineat, in eo colligantur. Tumorem muniat leni perizomate, & de-rasis pilis totum inungat Terebenthina, ac deinceps hunc puluerem inspergat, & ut dixi, perizomate muniat:

℥. Sanguin. Draconis.

Mastiches.

Thuris.

Myr-

Myrrhæ an. ʒj.

Sumach.

Balaustior. an. ʒij.

Aloes.

Tormentillæ.

Mumiæ.

Colophonix.

Boli Armen. an. ʒj. ʒ.

Xyloaloës.

Spicæ an. ʒʒ.

Misce, fiat puluis.

Vbi decidit iterum locum inungat, & alium puluerem superinspergat. Possent *Prognosticon.*

multa alia perscribi, verum cum perfectam consolidationem vix liceat sperare, hæc, ne malum grauius fiat, prodesse poterunt.

Foueri etiam locus priusquam Terebinthina inungatur, decocto

absinthii ex vino poterit, & saccu-

lus parvus ex foliis absin-

thii apponi.

*Sacculus
absinthii ad
herniam.*

*De præseruatione à podagra, pro quodam
Illustri Domino,*

CONSILIUM XVIII.

*Dolor pun-
gitivus cum
calore, rubo-
re, venarum
tumore un-
de.*

*Podagra
mista.*

ELAPSI S proximis hisce diebus Illu-
stris Dominus in pedum dolorem
pungitivum, non quidem illum, quātum
intellexi, vehemētem & diuturnum, sed
tamen cum calore, rubore, & venarum
manifesto tumore incidit. Et inter am-
bulandum, præsertim in loco inæquali,
in figendis pedibus incommodum &
dolorem sentit. Hisce occasionibus Il-
lustris Dominus non immerito victus,
podagram cœpit timere. Et in hanc su-
spicionem eo facilius venit, quod Illu-
stris Domina Mater, piæ memoriæ, olim
simili morbo obnoxia fuerit. Quare
non de nihilo cœpit & hunc morbum
timere, & qua ratione ab eo præservari
possit, mihi in mandatis, vt adnotarem,
dare: quod libenter pro mea erga Illu-
strem Dominū observantia feci. Quam-
obrem, quæ ad hanc rem facere, & Illu-
stri Domino necessaria esse existimaui:
paucis

paucis adnotaui. Cum igitur Illustris Dominus ætatem iuuenilem, in constitutione totius corporis, optima sane illa & vere sanguinea præseruari cupiat, omnino Illustri Domino video necessarium fore, vel hoc ipso medio Aprilis, vel *Præseruatio à podagra.* proximi mensis principio, si tum fortasse per occupationes ciuiles & regias, magis commodum erit, ex vena interna dextri brachii, quam Epaticam vocamus ad *Vena sectio iterata.* quantitatem v. vel vj. ℥ prima vice, ac vno interposito die tantundem mittere. Hoc bolo tamen Cassiæ pridie sub horam cœnæ præassumpto:

℥. Flor. Cassiæ recent. tract. ℥j. β.

Cinamom. Elect. 3 β.

Bolus.

Misce, fiat bolus.

Hæc cassia si quid impuri succi in ipso vetriculo, & intestinis, ac primis venis & capacibus illis ductibus erit, educet: ac ne etiam in locum emissi sanguinis, quod non raro solet fieri, crudus humor in ipsa missione sanguinis, aut paulo post succedat, præcauet. Per octo aut septem dies ante venę sectionem minus solito edat, & cibum optimi suc-

ci, & facilis concoctionis sumat. Quod si obseruauerit, optimam concoctionem sibi procurabit, omnem cruditatem fugiet, & in omni reliquo vitæ decursu Illustris Dominus sibi ipsi apprime consullet. Ac in his duobus magna ex parte tota sanitatis tuendæ ratio consistit. A cassia deuorata, & vena secta Illustris Dominus quinque aut sex diebus assumat hunc syrupum, qui:

*Syrupus
preparans.*

℞. Syrup. rosat. solut.

de succo Endiu.

de Lupulis.

de Granatis an. ʒß.

Aq. Endiu.

Acetos.

Lupulor. an. ʒj.

Misce, fiat haustus pro vna vice, & sic pro quinque sequentibus.

Sumptis syrupis die sequenti à primo somno Illustris Dominus deglutiat has pillulas, quæ:

Pillula.

℞. Pillul. de hermodactyl. minor.

Aggregatiu. an. ʒß.

Misc. & cum aq. betonic. f. pillulæ nu. xv. & deaurentur.

A pil-

A pillulis sumptis octo horis, vel amplius, ante prandium per horam cyathum vnū iuris pulli insipidi cum cochleari sacchari hauriat. Coquatur pullus cum hordeo, & de eo iure bibat, post vnam horam prandeat, & edat minus solito, & cibum facilis concoctionis. Die sequenti ad corroborandum ventriculum in aurora, vel etiam per horam vnam atq; alteram ante prandium deuorabit sequentem bolus.

*Ius pulli cū
saccharo &
hordeo à
purgatione.*

℥. Sacchar. rosat. ʒj.

Electuariū.

Specier. aromat. rosat.

Diarrhod. abbat. an. ʒ. v.

Misce, fiat bolus.

Quod si Illustris Dominus à pillulis abhorruerit, & libentius potionem sumere voluerit, seq. *Φάρμακον* idem facit:

℥. Rhabarb. Elect. ʒj.

*Infusum
Rhabarbari.*

Agaric. præparat. ʒij.

Spicæ ʒ. v.

Infundantur omnia per sedecim horas in decocto florum cordialium, plantaginis, acetosæ, & myrobalanorum omnium, cum modico odor feri vini. Vt

nullus cōtingat error Apothecarius, sumatur ex floribus cordialibus herbar. acetos. plantag. & omnibus myrobalanis an. parum & decoq. s. a. in s. q. aq. ad tertie partis consumptionem : De hac decoctione colata sumat q. s. ad infundenda præscripta medicamenta. Mane vero facta forti expressione, & colatura, adde Diacatholic. ʒ v.

Diaphænic.

Electuar. de succo rosarum an. ʒj.

Rhabarb. puluerisat. ʒß.

Syrupi rosat. solut. ʒj.

Misce, & dissolue in supra dicta decoctione q. s. & fiat potus, bibat calide in aurora. Leuatium, & prandium sumat, vt supra. Et hæc de venæ sectione, & verna purgatione sufficiant. Quod si Illustrem Dominum in Autumno similis dolor, & symptoma inuaserint, aut certis indiciis & coniectura, ea futura formidauerit, poterit tunc temporis venæ sectionem iterare, ac sanguinem mittere semel tantum ad ʒ v. vel vj. sumpta primo Cassia, vt supra, & sequentibus diebus syropos, & purgationem

*Præseruatio
& curatio
autumnalis.*

nem eodem modo, quo supra sumet. Reliquis vero temporibus æstate & hyeme Illustris Dominus sequenti ratione sanitatem tuebitur, si ex infra scripto pharmaco, siue Electuario semel in mense, aut bis sumpserit ad ℥℥. aut paulo plus, idque per vnam horam ante prandium, siue cibum, cuius descriptio est:

℥. Rad. Iridis.

Stœchad.

Liquirit.

Epithymi.

Iuæ arthetic.

Passular. an. ʒ ij.

Folior. senæ oriental. recent.

Agarici correcti.

Cinamomi an. ʒ℥.

Aq. fontis q. s. ad prædicta excipienda & decoquenda, quorum decoctorum sumatur quantitas conueniens, in quam infundantur die vna:

Rhabar. Elect. ʒj. ℥.

Spicæ ʒj.

His colo expressis add.

Carui.

*Electuariū
tempore æ-
statis & hy-
emis à poda-
gra præser-
uans.*

Cassia fistulæ.

Mannæ Elect.

Sacchari optimi an. ʒj.

*Electuarii
usus.*

Coq. denuo summa diligentia ad decentem consistentiam. De hoc Electuario sumat Illustris Dominus, vt supra, plus vel minus, prout eius successum in humoribus educendis expertus fuerit. Est enim medicina securitatis, & nobilissima contra vertiginem, nervorum tremorem, imbecillitatem visus, anhelitus difficultatem & angustiam, pectoris dolorem, renum & vesicæ vitium, crassum gignens lotium, & crassius sedimentum, corporis totius plenitudinem, non eam modo, quæ ad vasa sed etiam ad virtutem dicitur. Subtrahit omnem vitiatum succum & humorem corruptum citra offensam, bilem quidem vtramq; pituitam, serosamq; humiditatem educit, flatus discutit, nec ventrem sicciorum reddit, quo beneficio pleræq; Medicinæ aliæ carent, nervos roborat, vertigini opitulatur, pectus lenit, iecur atq; lienem ab obstructionibus liberat, & vt summatim dicam, eius usus est tutissimus, &

mus, & à multis incommodis & morborum generibus præferuat. Quare eius utilitates, facultates, & laudes, nèuti- quã ascribere piguit, ac est per me mul- toties hæc benedicta medicina experta. Quare Illustris Dominus eam magnifa- ciat.

Porro hyeme harum pillularum vsus erit & conuenientissimus & utilissimus, quod paulatim materias & humores ad pedes defluentes educendo per seces- sum diuertunt, quarum hæc est compo- sitio.

℥. Aloes optimæ.

Rhabarb. Elect. an. ʒ ij.

Agarici elect. an. ʒ ij.

Caryophyllor.

Nucis Moschatæ.

Santalor. citrinor.

Rosar. rubear. an. ʒj.

Myrobal. chebulor.

Indor. an. ʒß.

Pillula.

Puluerisentur omnia per se, deinde misceantur, postea aspergantur succo i- uæ, & permittantur exiccari, & ita ite- rum aspergantur, donec fuerint septies

exiccati, postea cum syrupo de betonica q. s. fiat massa pillularum, ex 3 j. fiant pillulæ, nu. iij. aut v. deaurentur. Sumat per mensem semel aut bis in ingressu læti. ad pedes autem ipsos vtatur Illustris Dominus hoc linimento, remedio profecto vt vetustissimo, sic & optimo & decantatissimo, quamuis familiari & domestico:

*Linimentū
vetustissimū
& decantatum.*

*Mihi magis
arridet sal
D. Erasmi à
ligno ianiperino.*

Lotio pedū.

℞. Salis communis in tenuiss. pollicem redacti q. s. ol. rosac. q. v.

Et reducantur ad formam linimenti, hoc pedibus affricetur, vt coram docui. Si quando voluerit pedes lauare, vtatur hac lotionē:

℞. Flor. chamomil.

Rosar. rubear.

Iuæ arthetic.

Betonicæ.

Fol. salicis.

Nucum cūpress. an. m. j.

Salis vulgaris m. ss.

Decoq. in s. q. aq. & aliquoties inter decoquendum chalybs ignitus in hac decoctione extingatur. Potest etiam affun-

affundi mensura vna vini boni rubri, vel albi. Hac lotionē vtatur ante cœnam, vel ingressum lecti, vel, quod omnium optimum est, mane exoneratis primum aluo, & vesica. Et hæc sufficiant, quantum ad præseruationem cum medicamentis attinet.

Quod vero ad victus rationem pertinet, quandoquidem eam, quæ sit salubris *Victus ratio.* Illustri Domino coram explicauī, paucis hic perstringam.

Præstabit aqua cocta cum cinamomo, cuiusmodi iam multis honoratis, & Principibus viris in quotidiano vsu est, loco potus in prandio & cœna, quam vino vti. Vel si hanc non possit, vtatur vino rubello, vermiglio Italice dicto, pellucido & tenui, vel albo & tenui. *A Vinum artificiale medicatum.* A generoso abstineat. Adhæc in vindemia Illustris Dominus parabit ad suum vsum, infra scriptum vinum. Accipiat tres metretas aquæ, in qua coquantur cistelli quatuor saluiæ, & totidem betonicæ decoquantur, donec vna pars aquæ consumatur; facta forti expressione & colatura, adde octo metretas albi vini

boni & maturi, bullire permitte, & reponne ad vsum, idq; postea bibe, vbi defæcatum fuerit. Caueat Illustris Dominus omnem cruditatem, frigus capitis, & pedum, Venerem immodicam: comestationes, stationes aulicas diutius extractas, celeriores progressum, crebrum equitatum, animi omnes immoderatos affectus, ac hanc auream sententiam semper præ oculis habeat: NE QUID NIMIS, vigilia, somnus, Venus, exercitia, cibus, potio, quies, omnia moderata sunt. Pisces, fructus, legumina, caseum fugiat. Optimum quemque cibum, pullos, capos, gallinas, carnes vitulinas, hœdi lactantis, perdicum, phasianorum, auicularum in montibus degentium, oua recentia, & sorbilia, fercula ex auena, hordeo, amygdalis, & passulis, prunis, &c. edet, ac reliqua, quæ à me coram intellexit.

*Herbis non
verbis mor-
bi curantur.*

Hæc sunt, quæ Epistolari forma & stylo pro meo more, citra superstitionem omnem, ac verborum fucum, quod morbi (vt vulgo dici solet) herbis & non verbis curantur, Illustri Domino libenter & diligenter

ligenter pro mea erga illum obseruantia adnotaui, quibus si, vt spero, imo neuti- quam dubito, pro sua singulari pruden- tia acquiescet, procul dubio se & sanita- tem suam, non solum à podagra, sed & o- mni alia graui ægritudine, facillime tue- bitur, & quam diutissime, præsertim in hac sua fœlicissima corporis constitutio- ne, & ætate hac florida, incolumis per- manebit. Quod faxit DEVS optimus ma- ximus, cuius gratia & clementia sanitas præsens conseruatur, amissa recupera- tur, sermo recipit gratiam, & doctrina perfectionem. Postremo, non possum, non iterum atque iterum Illustrem Do- minum pro mea erga illum obseruantia & rogare & adhortari, vt memor sit eo- rum, quæ coram dixi, de cruditate omni cuitanda, & proba concoctione procu- randa, & cibis boni succi, & facilis con- coctionis sumēdis, cōuenienti tempore & quantitate. Et in summa, diligenter in omni vita obseruet, à quibus lædi se, iu- uarive sentiat. Ita enim fiet, vt in paucis- simis Medicorum opera indigeat. Quod faxit Trinus & Vnus, cui laus & honor, Amen.

*Regula in
diata obser-
uanda.*

In eodem casu,

D. ANDREÆ GALLI

CONSILIUM XIX.

Illustris & Generose Comes, cum
M. V. quadam pedum cum imbecil-
litate, tum dolore affici quandoque so-
leat, suspicatur, ne quando podagra af-
ficiatur. Quare me rogatum voluit,
ut cum rectam victus rationem, tum &
medicamenta, quibus à tam miserabili
morbo se tueri possit, describerem.
Cæterum omnibus in confesso est, quod
quis ab aliquo morbo se tueri nequit,
nisi prius præcognouerit causam illius
morbi, cum amota causa aboleatur effe-
ctus.

*Causa mor-
bi podagrici.
Causa cru-
ditatum.*

Causa autem podagrici morbi est, hu-
morum crudorum repletio. Eorum e-
nim cruditas oboriri solet, aut ex immo-
derato otio, desidia, Venere, aut ex praua
victus ratione, siue ex ciborum copia,
siue sint boni aut mali succi; aut non
præconsideratis imprimis eorum quan-
tita-

titate, qualitate, ordine, numero, horis, aut arte coquinaria: aut ex pluribus comestationibus, & in eis longa mora, & lautioribus, ingluvie, ebrietate: aut ex potentioribus vinis eorumque in eadem mensa diuersitate. Quibus omnibus crudis, incoctis, & vitiatis humoribus venæ inde opplentur. Insuper concurrunt membrorum imbecillitas, morbus hæreditarius, & prauorum, ac crudorum humorum copia. De prauis humoribus scribit Galenus, in lib. de cibis boni & mali succi: *Quod autem ex vitiosis humoribus morbi gignantur, cruditas assidua in causa est, siue ex boni, aut mali succi oriatur cibus. Sed illud euidentius*

Cruditās & vitiosis cibis.

palamque est, eam cruditatem longe aliis deteriorem esse, quam vitiosi succi cibaria effecerunt. Hæc autem duplici modo se habent, vel cum tenuem succum reddit, & acutos morbos, cum maleficis quoque febribus inuehit, succorumque vstione in unam duntaxat particulam decumbente, erysipelata, herpes, aliæque affectiones calide oriuntur: aut crassum efficit succum, ideoque articulorum, & renum vitia, arthritides, nephri-

tides, podagras, & anhelationes progignit. Scribit insuper Galen. super Aphorismū 30. sexti libri: Si quis podagra correptus est, una cum hoc, quod genuum & manuum articuli intumescunt, in quendam etiam articularis morbi modum repente incidit, ob plenitudinem ex multis cruditatibus aceruatam.

*Imbecillitas
partium non
est causa per
se podagra.*

In secundo loco facit membrorum suscipientium imbecillitas, ut admonet Galenus in 3. Method. cum aliquando vasorum ipsorum vitium est, cum venæ, vel arteriæ imbecilliores sunt, sic ut aliorum vasorum superuacua recipiant. Ad hæc refert Galenus super Aphorismum 20. sexti libri: *quod res tota ita se habeat, necesse est: pedes esse imbecilliores natura, si quis podagra affici debeat.* Imbecillitas autem partis non est sufficiens ad generandam podagram, ut patet ex intermedio tempore accessionum, in quo prorsus non infestantur, quamuis naturalis imbecillitas continua sit, nisi influente aliquo ad pedes humore superfluo: si nunquam igitur hic humor flueret, liquet, quod nunquam accederet passio: non flueret
autem,

autem, si corpus semper vacaret superfluitatibus, si mediocri vteretur exercitio, & homo cibum bene coqueret. Vnde desidæ, & crapulæ eis nocent: nocet etiam, vina potentia multum bibere, præcipue cum aliquis ieiunus ea potauerit. Hæc enim neruorum substantiam promptissime offendunt, sicut & coitus, teste Galeno prædicto loco: Nostri autem temporibus vsq; adeo auctis numerosis eduliis, vt nihil eis addi posse videatur, infinita est podagricorū multitudo, cum nonnulli sint, qui ne exercetur quidem, sed cruditatibus & ebrietatibus incumbunt, & ante cibum bibunt vina potentia, ac Venere vtuntur immoderate. Nonnulli vero, etsi in omnibus non peccant, tamen in vno saltem, aut altero delinquant. Atqui peccatum magnum cum fuerit, in vno eorum, quæ diximus, sat est deliquisse.

Vina potentia ante cibum nocent.

In tertio causarum loco occurrit morbus hæreditarius, quem Galenus prænotato Aphorismo describit, dicens: *Quod pleriq; & patres, & auos habuerunt podagricos, in quibus semen erat vitiatum, atq; ideo*

filiis vehementior est. Et Auicenna dicit: Quod ebrietates, comestiones lautiores, uina potentia, & diuersæ in una mensa delitiæ, Venus immoderata, & maxime post cibum, statim cruditates efficiunt, à quibus podagra ortum habet. Itaque necessum est, ut in tempore paruam prouidentiam desideret. In Magnificentia uestra iam paratæ sunt aliæ concausæ: Effectiua scilicet, Instrumentalis, & Patiens. Effectiua causa est temperamentum Magnificentiae uestræ, cum sit calidum & humidum. Nam humiditatis ratione humores redduntur fluxibiles, caloris ratione colliquesiunt, & magis fluidi efficiuntur. Instrumentalis autem causa in Magnificentia uestra est meatuum naturalium mollities & relaxatio, quæ temperamentum Magnificentiae uestræ calidum & humidum sequuntur, nec non vacuitas, iuncturarum raritas, situs, quæ omnia etiam sequuntur temperamentum Magnificentiae uestræ. Patiens autem est, cum Magnificentia uestra ad concipiendam podagram procliuis quodam pedum affectu corripiatur, qui affectus, si diu

Temperamentum.

Partium imbecillitas.

diu pedes teneat, imbecilliores eos reddit, quorum imbecillitate iuncturæ humoribus replentur, ex quibus deinde podagra suboritur. Ex his considerare poterit, quam paratū habeat corpus M. V. ad concipiendam podagram, quo fit, ut si ab ea sospes fieri cupiat, caueat sibi à præscriptis causis. Quoad rectam victus rationem, ut M. V. ea se præservare possit, hoc loco eam nō duntaxat, sed etiam medicamina, quibus se præservare queat, describam. Intentio autem præservatiua à podagra hæc requirit. *Præservatio.* In primis diminuendi sunt humores, ne venæ illis oppleantur. Postmodum firmandæ sunt iuncturæ, ne eos suscipiant. Tandem præscribenda est victus ratio, ne in venis coaceruentur cruditates. De prima intentione admonet Galenus in sexto, de tuenda sanitate: *Si longo tempore vitiosum succum augeri sinas, grauis quispiam morbus te inuadet, sane possunt eam curam impendere iis diebus, quibus publicum festum aliquod celebratur, quo nimirum liberi à serui ministerio sunt. Verum multi ob intemperantiam adeo nihil agunt, ut quod vitio-*

sum in corpore collectum est, ne dum corrigant, sed ipsum magis accumulent, dum vitioso victu in ipsis festis utuntur. Quo fit, ut plerisque diuturni morbi accidant, quibus tota vita explicare se nequeunt, cuius generis mala sunt, podagra, & articularis morbus, & calculus.

Hac vero nostra tempestate sepe contingunt bacchanalia, frequentes ebriitates, longæ comestationes, ista nempe, per festa Galeni intelligimus. Nunc autem cum conuiuamur, tota die mensam haudquaquam relinquimus, tota die ac nocte bibimus, alteri propinamus pocula, quo usque ebrii existamus. Non admirandum ergo erit, si innumeri sint Podagrici. Quare cum hæc contingant ex tali culpata victus ratione, tunc operæ precium erit, minuere tales humores singulo anno, veris tempore initiante. Scribit enim Hippocrates in Aphorismo 47. sexti libri: *Quibuscunque vena sectio, vel purgatio cum medicamento conuenit, hos vere purgari oportet, vel venam incidere. Galenus in commento exponit: Hos enim oportet, ut anticipemus, euacuare vere adueniente,*

Vena purgationes.

ente, vel per vena sectionem, si plenitudinis passionibus subiiciuntur, vel per purgationem, scilicet eorum, quæ ex corruptione proueniunt. Ita plurimos sanauimus amicos, qui lōgo tempore antea singulis annis morbis capiebantur. Atq; podagram & morbum articulare, adhuc incipientem, & nondum nodos circa articulos facientem, ex tali euacuatione multis iam annis fieri prohibuimus. Quam sententiam approbat Galenus in libro de curandi ratione per sanguinis missionem, vbi scribit: Equidem complures ipse sanauit, qui tribus aut quatuor annis per intervalla pedum doloribus laborassent, exundante humore veris initio expurgato, aut sanguine diminuto.

Cæterum, neminem id latere puto, illos deinceps in omni victus ratione debere esse moderatos. Nam intemperantes, vinososque, ac Veneri, gulæque deditos, neque purgatione, neque sanguinis diminutione magnopere adiuueris. Nam per vitæ intemperantiam, crudorum humorum copiam ocysime colligunt: Verum his, ne manum quidem

admouere, tentandum est. Illis vero, qui præceptis salubribus obsequuntur, summo opere profueris, si veris initio primum quidem eos euacuabis; deinde ad exercitia, victusq; rationem salubrem perduxeris. Itaq; initiante vere, id est, in medio mense Martii Magnificencia vestra in primis deuorabit has pillulas, per horas quinq; ante prandium:

Pillule.

℞. Pillul de agarico Mes. 3j.

Cum aqua betonic. fiant pillul. num. vij. deaurentur.

Post has pillulas septem diebus sequentibus, omni mane in crepusculo diei, potabit vnum ex his syrupis:

Syrupus.

℞. Syrupi ros. de rosis siccis.

Oxymel. simpl.

Mellis rosat. col. an. ʒß.

Aq. absinthii.

Betonic.

Enulæ an. ʒj.

Misce, & dentur septies, clarificentur & aromatisentur cinamomo. Postquam potauerit hos syropos, die sequenti deuorabit has pillulas per horas quinq; ante prandium:

℞. Pillul.

℞. Pillul. foetidæ.

Pillula.

Cochiar. an. ʒß.

Cum aqua betonic. fiant pillul. nū. viij.
deurentur.

Die sequenti post pillulas per tres ho-
ras ante prādium comedat hoc Electua-
rium totum:

℞. Conser. borrag. ʒiiij.

Bolus.

Mithridat. elect. ʒj.

Misce, fiat bolus.

Diebus sequentibus omni mane co-
medat vnam ex his rotulis per horam an-
te prandium:

℞. Specier. plirisarcot.

Rotula.

Diambra.

Diamosch. dulc. an. ʒß.

Sacchar. dissol. in aq. betonic. fiat cō-
fectio in rotulis.

Item: Comedat cochlear vnum de
seq. Electuario in fine mensæ.

℞. Gelatin. cytonior. cum saccharo,
℥j.

*Electuariū
cytoniatum.*

Liquefiat in vino albo, postea add.

Corall. rubeor.

Sem. coriand. præparat. an. ʒij.

Zinzib. puluerifat. ʒj.

Piperis ḡ.x.

Cinamom. ʒj.β.

Misce, & optime incorporentur, & fiat mixtura puluerisatis puluerisandis. Diebus sequentibus post eas vltimas pilulas per tres horas ante prandium trahat per nares de isto caputpurgio calido medium cochlear pro vice:

Eyrhinon.

℞. Succiacori.

Cyclaminis an. ʒβ.

Clarificentur, postea adde:

Aq. maioran. ʒvj.

Sacchar. candi ʒij.

Misce pro caputpurgio calide.

Item, postquam attraxerit per nares, easque purgauerit, tunc per mediam horam mastice de sequenti masticatorio, & aquam, quæ in os veniet, expectet.

Apophegmatismus.

℞. Pyrethri.

Costi.

Staphysagr. an. ʒij.

Folior. lauri.

Origani.

Rorismar. an. ʒβ.

Rad. ireos. ʒj.

Mastich.

Mastich 3 vj.

Gummi arabic.

Tragacanth.an. 3 iiij.

Mastix & Tragacanthum, & gummi arabicum mollicentur cum muccagine Sebesten, & cum aliis rebus pulueres misceantur, & fiant pillulæ ad magnitudinem auellanæ, exsiccentur sub tegula calefacta. Item omni nocte cum vadit dormitum, aspergat de isto puluere super commissuram coronalem, & mane cum pectine amoveat istum puluerem:

℥. Stœchad.

Origani.

Calament.

Pulegii.

Aristoloch.rotund.

Asari.

Maioran.

Sandarac.an. 3 iiij.

Betonic.

Macis.

Flor.hyperici añ. 3 ij.

Puluerisentur omnia per se, deinde permisceantur. Item, in die semper
odo-

*Puluis ad
futuram co-
ronalem.*

odore tales pilas manu gestandas, quoniam aperiunt oppilationes profundas cerebri, & confortant ipsum, expurgant materias ab auribus, ab oculis, & a palato:

Noduli odoriferi.

℥. Herb. puleg.

Origani.

Calaminth.

Serpilli an. ʒj.

Granor. paradyfi ʒʒ.

Sem. rutæ.

Stœchad.

Maioran. an. ʒj. ʒ.

Macis ʒij.

Caryophyll.

Storac. calamit. an. ʒj.

Ambræ ʒʒ.

Moschi ʒv.

Lig. aloes ʒʒ.

Flor. rorismar.

Sem. basilicon. an. ʒʒ.

Cubear.

Sandarac. an. ʒj.

Rosar.

Cortic. citri an. ʒij.

Pulueriscentur omnia per se, & ligentur

ur in sindone. Item, omni mane & sero
per duas horas ante cibum accipiat ta-
lem fumum per aurem:

℥. Serpill.

Abrotan.

Stœchad. arab.

Maioran.

Pulegii.

Menthastri.

Origan. an. m. j.

Absinth. m. ij.

Colocynthid. ℥. β.

Flor. Chamæmel.

Melilot.

Fol. Saluiæ.

Calamenth.

Asari.

Betonic. an. m. β.

Sem. anethi.

Origanian. ℥. β.

Herbæ indantur, & bulliant omnia si-
mul in quinque lb. aq. & aceti ad con-
sumptionem tertiæ partis; deinde per
vas simile infundibulo deferatur fumus
huius decocti in aurem, & cum am-
plius non effumabit, tunc iniiciatur in

*Vapor auri-
bus hauriē-
du.*

ipso decocto lapis fluuiialis ignitus. Talis enim suffitus efficacissimus est in aperiendo aurium obstructions, exsiccat & remouet tinnitum. Post talem suffitum statim obstruat aures cum sequenti sacculo.

*Tinnitus
aurium.*

*Sacculus
auribus in-
datus.*

℞. Flor. origan. ʒ iiij.

Pulpæ colocynth. ʒ j.

Contundantur minutim, & ponantur in sacculo, qui calefiat super asserem nouo calefacto. Item, omni decimoquarto die deuorabit septem ex his pillulis, in quibus est magna facultas mundificandi caput, & omnium sensuum instrumenta corroborandi.

*Pillula in
tinnitu au-
rium.*

℞. Succu Eupator.

Liquirit.

Salis indi. an. ʒ j.

Zinzib.

Cinamom.

Caryophyllor.

Cubebæ.

Roris marin.

Nucis moschat. an. ʒ ss.

Lig. aloes veri ʒ j.

Aloes Epatic. elect. ʒ ij.

Ag-

Agaric.

Hermodaetyl.an.ʒj.

Pulpæ colocynth.ʒß.

Puluerisentur & infundantur in ʒ vj.
aq. maioranæ, diligenter commiscendo,
& ita fiet quinquies exsiccando, fiatque
Magdaleon, & pro omni drachma fiant
pillulæ nu.viij.

Hæc sunt, quæ conferre debēt ad præ-
seruandum à podagra, sed magis contra
tinnitum & sibilum aurium, quibus cō-
tinuo afficitur M.V.

Cæteram ad institutam orationem
revertor. Postquam se purgauerit in ve-
re, M.V. animaduertat, an initiante vere
venæ sint sanguine valde expletæ, tunc
epotis tribus syrupis, minuat sanguinem
ex vena basilica dextri cubiti, & extra-
hat ʒ v. sanguinis, & hoc per horas duas
ante prandium, & eodem die non dor-
miat.

Vena sectio.

Cum ergo M.V. voluerit se præserua-
re à podagra, admonitu Galeni non per-
mittat, vt coaceruentur humores in cor-
pore, vbi in sexto de tuenda sanitate sic
scribit: *Si longo tempore vitiosum succum*

augeri sinas, grauis quissiam morbus incidit
 &c. Et subdit: Eorum aliis diuturni morbi
 incidunt, quibus tota vita explicare se neque
 unt, cuius generis mala sunt: Podagra, articu-
 laris morbus, & calculus. Itaq; cum M. V.
 perceperit corpus seu venas exuberantibus
 humoribus, aut prauis succis op-
 pletas esse, tunc deglutiat septem ex illis
 pillulis, superius descriptis, sumendis om-
 ni decima quarta die per horas quinque
 ante prandium. Postmodum omni die
 fricet pedes mane, cum vult surgere è le-
 cto, sero quoq; in introitu lecti, cum o-
 leo oliuæ & sale communi optime com-
 mixtis & tritis ex sententia Galeni in m-
 de simplicium medicamentorum facul-
 tate, & Aetii lib. 12. cap. 21.

Vnguentum
 ad articulos
 roborandos.

℞. Ol. oliuæ, vel rosar. ʒj.

Salis communis, vel quod melius
 est, salis ex lig. Iun. perij ʒj.

Fiat vnguentum.

Ac cum his ex frictione tali insitus ca-
 lor augetur, & si quid præter naturā est,
 discutitur, recrementaq; consumuntur,
 & affecta membra sunt robustiora, &
 aduersus affectionem firmanantur. Reli-
 quum

quum est, ut hoc loco doceam M. V. in- *Diata.*
culpatam victus rationem.

De aere.

Nō degat in aere crasso, foetido, nebuloso, pluuioso, ventoso, fumoso, clauso, etiam aere humido. Purus sit ergo aer, calidus, moderata caliditate hyberno tempore, in æstate non admodum frigidus. Calor stubarum in hyeme non ferueat. In hyeme suffumigentur cameræ & stubæ, huiusmodi trochiscis ponendis super carbonibus ignitis:

℥. Styrac. calamit.

Galliæ Moschat. an. ʒ β.

Pulu. caryophyllor. ʒ vj.

Camphoræ ʒ j.

Fiant Trochisci cum aq. rosar. moschat. & in vmbra siccentur. Vitentur radii Solis & Lunæ.

De motu & quiete.

Vtatur matutino exercitio vsque ad sudorem exclusiue, sed quiescat post cibum, & eo tempore, quo somnus corpori debetur. Caueat etiam ab exercitio, stomacho cibus repleto.

*Trochisci
pro fumo.*

*De somno & vigilia.**Regula de
decubitu.**Volutatio
prohibetur.*

Dormiat septem horis in nocte, in diebus
haudquaquam dormiat. Eat dormitumum
post horas duas ab assumpta cœna. Dor-
miat capite eleuato, toto corpore benens
tecto, non dormiat super ventrem, quia
nocet oculis talis decubitus, neq; super
dorsum, cum talis decubitus facit fluere
humores ad nucham & neruos; sed ini
primis decumbat super latere dextro,
deinde super sinistro, demum iterum su-
per dextro. Nec sæpius de latere ad latus
se prouoluet, quoniam ex tali agitatio-
ne impeditur cibi concoctio, rugitusq;
& flatus, & eructationes in ventriculo
suboriuntur. Sed quando se peruoluerit
voluerit de latere ad latus, sit intercape-
do duarum horarum.

De inanitione & repletionē.

Corporis repletio est illa, quæ omniū
ægritudinum materialium est mater, po-
dagræ præsertim. Hæc est illa, qua plus
iusto caput, nerui & iuncturarum caui-
tates, cum per viam defluxionis, tum per
viam paulatinæ ingestionis, crassis, inco-
ctis,

Etis, serosisve humoribus opplentur. Ita- *Regula de*
que nunquam cibus ingeratur, nisi adfit *cibo.*
appetitus. Item cum appetitus adfit, non
tardetur cibus. Item eo appetitu intenso
existente & voraci, non tantum cibi in-
geratur; quantum appetitus cupit: Item,
cum in ventriculo grauitas aut fastidiū,
aut satietas quædam, aut nausea, aut abo-
minatio percipiatur, à cibo tam diu ab-
stinendum est. Item, non ingeratur ci-
bus, vsq; quo cibus prior ingestus ad in-
testina descenderit, quod communiter
esse solet post horas septem & octo. I-
tem, quantitas cibi tanta sit, quantum
calor innatus concoquere possit, qua vi-
delicet ventriculus non grauetur. De-
terior enim est, teste Auicenna 3. primi,
comestio, quæ ventriculi grauitatem fa-
cit. Potus similiter tantus sit, quo cibus *Potus.*
in ventriculo non nater. Item: Nullus
cibus, nullus potus actu vel potentia fri-
gidi in multo vsu habeantur. Item: Cibi,
qui sunt facilis corruptionis, quemad-
modum oua recentia & fructus horarii,
& qui aluum remolliunt, quemadmo-
dum olera nonnulla, vt spinachia, bli-

tum, &c. aliis cibis præmittantur. Item: Ante cibi ingestionem corporiscrementa excernantur. Quemadmodum mucositas narium, scretio, lotium, alui excrementum. Item: Si post salutem aluum naulea, vel grauitate, vel fastidio ventriculus affectus fuerit, ante cibi ingestionem vomitus prouocetur, fiatque sponte imponendo digitum, vel pennam in gutture, linguam comprimendo; vel propinetur talis haustus tepidus:

Vomitoriū.

℞. Syrupi acetos. simpl. ℥ ij.

Aq. fontis ℥ iij.

Sacchari ℥ j.

Misce, & tepide potus iste exhibeatur. Postea parum deambulet. Deinde ponat digitum in guttur comprimendo linguam, & prouocetur vomitus. Post talem vomitum, quiescente ventriculo, cibum suscipiat.

De cerealibus.

Conuenit vsus hordei optime decocti. Lentes, etsi crassum succum generant; non tamen omnino aspernari debent, abiecta prima decoctione. In asthma con-

re conueniunt, in illis præsertim diebus, quibus carnes comedere non licet. Fabæ, nisi flatus excitaret, & somniare faceret, concedi posset, quoniam non est mali succi, neq; obstruit. Pīsa fabis ad omnia præstantiora sunt. Lupinus satis crassi succi est, & nutrit, non est mali succi: similis est lentibus, nisi quod minus exsiccat. Chondus, id est, alica, siue far, si exacte in ventriculo cōcoquitur, & in sanguinem à iecinore conuertitur, optimi succi est. Omittantur cicera, phaseoliq; cum adiuncturas humores deferant. In æstate conceduntur milium, panicum, cocta in brodio carnis. In hyeme conceduntur far, risum, dulcorata cum oleo amygdal. dulc. vel cum earum lacte & modico saccharo.

*Faba non
mali succi,
neq; obstru-
unt.*

*Pīsa fabis
præstantiora.*

*De carnibus & animalibus dome-
sticis.*

Castratorum caro approbatur, cum animalium suauior sit, magisq; nutriendum, & melior concoctu. Hædorum, ac vitulorum caro valde approbatur, cum natura sint sicciora animalia, cæterisq; multo

*Carnes ani-
malium.*

meliora ad concoctionem & nutrimentum. Caro arietis non improbatur. Vituperantur carnes, quæ sunt difficilis concoctionis, & crassi ac lenti nutrimenti, quales sunt, suum, boum, agnorum, hircorum, &c.

De volatilibus domesticis.

Pullorum, gallinarum, caporum caro inculpabilis est, cum inter tenuem & crassum medium succum generent. Omittantur carnes anserum, anatum, & cæterarum auium aquaticarum.

Ex sylvestribus quadrupedibus

Conueniunt capreoli, lepores iuuenes, apri iuniores. Omittantur ceruorum carnes, vrsorum, &c.

Ex sylvestribus volatilibus.

Aues fere omnes sunt boni succi præter eas, quæ in lacustribus, vel palustribus, vel in immundis aquis fluminibusq; degunt. Perdicum ergo caro inter tenuem & crassum succum optimum generat sanguinem. Caro phasianorum, columbarum volare incipientium, attagena-

genarum, turturum, turdorum, memularum, coturnicum, franguillinorum, passerum paruorum, auiumque in montibus, in syluis, & dumis degentium, &c.

Ex partibus animalium.

Mammarum caro si fuerit animalis boni habitus, bonum succum efficit. Articulorum caro animalium iuuenum, quemadmodum hœdorum, vitulorum approbatur. Omittatur cordis caro, cum sit difficilis concoctionis & tardi transitus. Venter gallinarum & anserum, quamuis difficilis sit concoctionis, tamen multum nutrit, ideo non reprobat. Iecur animalium bene habentium, boni succi est, & suillum melius, si caricis animal nutriatur. Iecur anserinum, si anser nutriatur cibus, cum lacte mistis, non solum suauissimum est, sed etiam maxime nutrit, & optimi succi est. Intestina & matrix minus boni succi sunt, ideo non approbantur. Testiculi animalium iuuenum, quemadmodum hœdorum, vitulorum, non reprobantur. Testiculi gallorū sunt suauissimi, & bo-

Iecur anserinum.

nam corpori dant nutrimentū. Suilli pedes meliores sunt rostro, quemadmodū hoc auribus. Alæ volucrum iuuenum, quæ copiose nutriunt, optimæ sunt, pessimæ macilentorum & senum, & anserum. Partes anteriores posterioribus sunt meliores. Carnes assaræ sunt meliores el xatis partib. extrinsecus tostis. Pro appetitu cōseruando infundantur in vino vel succus granatorum, vel succus arantii cum pauco sacchari, si minus acerba fuerunt.

Ex his, quæ ab animantibus decidunt.

*Lac capril-
lum.*

Lac caprillum inter cætera lactis genera moderate se habet, cum non admodum pingue sit, nec crassum. Non repro- batur caseus nouus, dulcis, mollis, oua- nu, errime nata, optima sunt suffocata, vsq; ad mediam consistentiam. Elixata meliora sunt assis. Butyrum ventriculum imbecillum reddit, & pituitosas gignit agnitudines.

*Butyrum
pituitosos
producit
morbos.*

De piscibus.

Pisces.

Pisces concedi possunt, ac illi præfer-
tim,

im, qui in purissima aqua degunt, maxime vbi terrea non existunt littora, sed arenosa vel saxea, vnde pisces saxosi sunt, velocis concoctionis, & finalis bonitatis, conuenientes ad conseruandam sanitatem. Itaque omnes alii omittendi sunt, cum in ventriculo longam moram trahant, & cum in corpore praua & tenacia procreent excrementa. Ideo non approbantur pisces lacunales, palustres, & similes, qui degunt in quietis vel foetidis locis. Item: Sale conditi & infumati.

De oleribus.

Lactuca in æstate in acetariis cōcedi- Olera.
tur, acetosa pariter & lupulus, & cichorium, spinachia, cucurbita, portulaca, quibus addatur mentha, fœniculum, petroselinum. Hyemali tempore calidorum olerum vsus expedit, eorum præsertim, quæ à proprietate substantiæ cerebrum, nucham, neruos, vētriculum corroborāt, quemadmodum saluia, amarus, rosmarinus, mentha, serpillum, hyssopus. Non approbantur ea olera, quæ

aquosum & fluxilem succum & tenuem sanguinem gignunt.

De radicibus olerum.

Rapæ nō conueniunt, quia aquosum sanguinem gignunt. Rapunculi, bauciæ, caricæ admittuntur, & radices petrolelini, asparagi, allium, porrum, cæpæ, raphani, napi, licet primarum qualitarum ratione competerent: attamen caput & nerui sua acrimonia lædunt, cerebrum fuliginibus replent, ideo omitantur.

De fructibus olerum.

Cappares approbantur. Cucurbita in æstate non est mali succi, attamen cum aliis horariis fructibus omittatur. Quoniam ut refert Galenus 11. de aliment. facult. cap. 11. *Hi terra fructus, quales sunt cucurbita, melones, citrulli, cucumeres, & huiusmodi, gelida & humida sunt substantia, ideoque nimia humiditate affecti, humidam progignunt alimoniam.* Huius generis omnia vitioso succo notata, omnino dimittantur.

De seminibus olerum.

Conueniunt semina fœniculi, anisi,
&c.

De fructibus arborum.

Castanæ, licet non sint mali succi, *Arborum fructus.* uia aluum supprimunt, ac difficilis concoctionis, & flatuosæ sunt, dimittantur. Ficus recens, & vuæ, cum sunt exquise maturæ, non sunt mali succi. Ficus in ventriculo concoquuntur, medium plant succum inter crassum & tenuem, præsertim cum sunt bene maturæ. Vua autem cum est bene matura & appensa, quod flatuosum abiicit, exacte vitio caret. Caricæ & boni & mali succi sunt, si *Carica cum nucibus comedenda.* comedantur, cum nucibus optimi sunt alimenti, & bene nutriunt. Cum amygdalis non ita bonum succum generant, nec ita nutriunt. Approbantur cybebe, amygdalæ dulces cum saccharo, auellana torrefacta, & melle condita, pyra cocta, cytonia cocta, aspersa semine fœniculi, anisi, & saccharo condita post cibum. Cytoniorum paucus sit usus, quoniam teste Auicenna 2. Canon. non tan-

tum lædunt iuncturas, sed etiam in eis
dolorem inferunt: ideo raro comedantur.
Cæteri omnes euitandi sunt fructus
quorum mollis & humida quoq; est cō-
sistentia, quia nō tantum tenuem & hu-
midam ex se alimoniam corpori afferūt
verum etiam flatuosam cerebro ac ner-
uis noxam procreant, quales sunt cerasa,
tam acerba quam dulcia, chrysomela,
persica, mora, mespila, granata, præfer-
tim acerba, dactyli nuces, poma, melo-
nes, pruna citrina, vel rubea dimittan-
tur, nisi vrinx crudæ gratia, vel excernē-
di ingererentur: Oliuæ Medicis vitupe-
rantur, eoq; maxime, cum fuerint mace-
ratæ in aceto, &c.

Cerasa.

De condimentis.

Aromata.

Aromata omnia stāte corporis reple-
tione, humores ad iuncturas deferunt
Inanita corporis repletionē hyemali tē-
pore aromata expediunt, qualia sunt v-
trumq; piper cinamomum, crocus, nux-
moschata, caryophyll. Zinzib. cardamo-
mum, vtrumq; galanga, amygdalæ, fisti-
ci, pineæ præparatæ cum saccharo vel
melle

elle condita; cum passulis & mica pas-
 s. & vino granatorum, cibi in diuersos
 pores condiri possunt. In æstiuo tem-
 ore expedit salsa facta cum acetosa, vi-
 o granatorum, vel cum saccharo dul-
 orata, vel cum passulis decoctis in ea.
 Hyberno autem tempore approbatur v-
 is Zinziberis conditi, pulpæ exterioris
 corticis citri conditi, eryngii condi-
 ti, acori conditi, ingestorum per horas
 res ante prandium. Omni tempore ex-
 pediunt myrobalani conditi, nuces con-
 ditæ, lupuli conditi, conferva rosar. vio-
 lar. borrag. bugloss. coriandrum præpa-
 rat. cuius v. grana post cibum comedan-
 tur.

*Condimen-
ta ciborum
in æstate.*

Hyeme.

*Omni tem-
pore.*

De potu.

Vbi vinum, teste Auicenna 2. primi, *Potus.*
 immoderate epotum, in ventriculo &
 neruis acetosatur, illis noxium est. Vina
 tenuia validiora humores ad iuncturas
 deferunt. Galenus 5. Aphorismor. com-
 ment. 5. admonet, quod repletis ner-
 uis conuulsio fit: solet autem facillime
 eos replere vinum, vt quod calidum

*Vinum co-
piose sum-
ptum nocet
neruis.*

*Podagra &
arthritis
quid diffe-
rant.*

*Abstinencia
à vino cu-
rauit poda-
gram.*

habet temperamentum, talis siquidem
natura omnia subintrat, dummodo non
admodum crassam substantiam habue-
rit. Substantiæ igitur copia nervis affert
convulsionem. Id quod dicimus de ner-
uis, idem possumus intelligere de poda-
gra & arthritide, qui affectus parum dif-
ferunt. Dicit Aëtius lib. 12. cap. 6. Poda-
gra & arthritidis affectio eiusdem speciei
inter se existunt. Differt autem podagra
ab arthritide, non toto genere; sed affe-
ctis locis. In omnibus est articulorum
debilitas diuturna cum fluxione. Aui-
cenna in capite de cautela à doloribus
iuncturarum: *Devitent potare plurimum
vinum generosum, imo omne vinum.* At in
cura dolorum iuncturarum scribitur: *O-
portet ut dimittant vinum omnino, usque
quo sanentur ex ea agitudine integre.* Pa-
tiens dolores iuncturarum non bibat vi-
num toto tempore vitæ suæ, & si non po-
test ab eo abstinere, abstineat saltem v-
no, aut duobus annis. Rhasis 12. Conti-
nentis testatur, quod vidit plures patien-
tes dolores iuncturarum vini potum re-
linquere, & sanati sunt de podagra o-
mni

omnino, aut ad minus diminuta est passio
 illis. Tamen admonet Rhasis confi-
 erandum, an ex abstinētia vini aliquid
 aliud nocumentum eueniat, hoc si con-
 ingat, iubeas omnino non abstinere à
 vino. Magnificētia vestra ergo confi-
 leret, quantum noceat vini potatio, &
 maxime cum excedit modum, quan-
 tumque eo magis noceat ebrietas, calo-
 rem innatum suffocat, epatis & cerebri
 temperamentum corrumpit, nervos e-
 neruat, quamuis vinum moderate epo-
 tum, calorem innatum viuificat; sed e-
 ius copia, & superflua potatio, quemad-
 modum nimium oleum in lucerna lu-
 men extinguit. Nocet facultati naturali
 & sensibili, & eius organis, vt latius de-
 clarat Auerroes in canticis Auicennæ.
 Cæterum, cum Magnificētia vestra ad-
 huc non laboret podagra, bibere poterit
 vinum, sed cum moderamine. Verum
 in mensa non bibat diuersa vinorum ge-
 nera, neque crassa, neque turbida, neque
 dulcia, neque acerba, neque potentia;
 sed bibat vinum rubrum, ad facultatem
 adstringentem declinans, quod non sit

*Ebrietas
incommoda.*

*Vinum ru-
brum ad-
stringens.*

valde potens. Caueat, ne inebrietur dum
cereuicia. Ipsa enim, teste Dioscorido in
cerebri membranis & neruis nocet, a
prauos in corpore gignit humores, cono
turbat mentem etiam.

De accidentibus animi.

*Accidentia
anmi.*

Animi accidentia, quæ in humoribus
repentinos motus efficiunt, ac à centro
ad circumferentiam & è conuerso spiritus
commouent, penitus sunt euitanda
qualia sunt validus risus, gaudium repē
tinum, timor, verecundia, ira, furor, sol
licitudo. Expedit autem mediocriter læ
tari, bene sperare, & suauissima frui ani
morum cōsuetudine; sed non in come
sationibus & ebrietatibus. Venus mode
rate exercenda quandoq; est, sed caueat
ne post ingestum cibum, nec villo modo
stomacho ieiuno eam exerceat, sed post
horas quinque post ingestum cibum tem
pus commodum est. Et hæc, quantum
ad præseruationem à podagra, & cūra
tionem tinnitus aurium sufficiunt. Quæ
omnia præpotens DEVS in salutem Ma
gnificentia vestra dirigat, cui sit honor
& gloria.

In eodem casu,

CONSILIUM XX.

Primo & ante omnia utatur bona vi- *Dietā.*
 et ratione, vitando cibaria cuncta
 crassæ & viscidæ substantiæ, ut sunt car-
 nes animalium magnorum, pisces, præ-
 sertim carpiones, anguillæ, truttæ, & hu-
 iusmodi. Legumina omnia, caseos, lacti-
 cinia, & pasticillia, & reliqua id genus.
 Potus sit semper vinum tenue dilutum.
 Vitet semper vina potentia, & præ omni-
 bus modice bibat inter capiendum ci-
 bum: inter vnum autem & alterum ci-
 bum nunquam. Quod si aliquando infe- *Sitis lenien-*
 ritur siti, habeat aquam decoctam cum *da.*
 passulis, & semine fœniculi, aut bibat eo
 tempore cerevisiam ex hordeo. Utatur
 infrascriptis pillulis semel, aut bis in mē-
 se, capiendo ex illis ʒj. duabus horis an-
 te cœnam.

℥. Myrobal. citrin.

Chebulor.

Indor. ʒj. β.

Pillula.

Infundantur in succis rosar. endiu. fu-

miterræ an. $\mathfrak{z}$ iij. maneat in infusione
per diem naturalem, & postea calefiat
ad ignem. Deinde colentur & exprimantur.
Colaturæ add.

Rhabarb. elect. $\mathfrak{z}$ β .

Vini aromatic.

Aq. absinthii parum.

Spicæ nardi an. $\mathfrak{z}$ j.

Rursus stent in infusione per horas
duodecim, postea colentur & exprimantur.
tur, deinde iterum add.

$\mathfrak{z}$. Agarici præparat. $\mathfrak{z}$ iij.

Salis gemmæ.

Zinzib. an. $\mathfrak{z}$ β .

Cassia recent. extract.

Mannæ elect. an. $\mathfrak{z}$ j.

Aloes Epatic. $\mathfrak{z}$ ij.

Mellis rosac. $\mathfrak{z}$ β .

Bdellii $\mathfrak{z}$ j. β .

In superscriptis infusionibus dissoluatur
tur cassia, manna, bdellium; postea ex-
siccentur paulatim, semper agitando cū
spatula, donec veniant ad pastam pillu-
larem; quibus deinde utatur, ut supra in-
dicatum est. Item: Utatur bis in anno,
vere & autumnno, infra proposita confe-
ctione,

otione, fumendo ex ea ℥℥. ante prandium per quatuor horas.

℞. Tragacanth. alb.

Succi cytoniorum an. ℥j.

Hermodactyl.

Zinzib. elect. an. ℥℥.

Succirofarum puri.

Mannæ elect. an. ℥℥.

Turbith. elect. ℥℥.

Mucillag. sem. cytonior. ℥ iij.

Sacchari fini ℥ viij.

*Confectio in
podagra.*

Fiat confectio solida, vtatur vt supra,
superueniente dolore podagrico, adhi-
beat infra scriptum linimentum.

℞. Mucillag. sem. fœnugr.

Sem. altheæ.

Psyllii an. ℥j. ℥.

*Linimentũ
in nimio do-
lore.*

Additis oleis rosarum & chamomel.
an. q. s. fiat linimentum. Extrahantur
mucillagines cum aceto.

Ad idem:

℞. Medullæ panis infusæ in lacte

q. s.

Cassiæ recent. extract. ℥j.

Vitelli oui nu. j.

Cum ol. rosar. omphacino & cha-

mæmel. an. ʒj.

Fiat emplastrum in mortario.

In principio mensis Maii quotannis mittatur sanguis ex basilica dextri brachii copiose pro iudicio præsentis Medici. Quin etiam eodem tempore poterit purgare corpus conuenienter, & uti parte artis præcautrice, tum vero præsentis dolore pro eo, ac visum illi melius fuerit remediis uti, quæ nisi in præsentia affectus non possunt recte præscribi.

In eodem casu,

D. PET. ANDR. MATTHIOLI

CONSILIUM XXI.

CUm non solum podagra, sed & cæteri corporis morbi, (ut inquit Galenus lib. 3. Aphorif. 19. & primo de morbis vulgaribus) ex malo victus regimine plerumque proueniant, non possum non probare Illustris Domini cōsiliū, quandoquidem, cum futuram vereatur podagram, Medicum consulere voluerit,

merit, qui vitæ regimen illi cōscriberet,
 quo ab hoc infestissimo affectu se tueri
 & præseruare possit. Quam in re pruden-
 tissime agit Illustris Dominus, quod pro-
 ul dubio longe magis præstet futuris
 nalis in tempore præuenire, quam præ-
 sentibus occurrere. Ac cum id à me fieri,
 scribique, pluries expetiuerit, tamen si
 non desint hic Medici præstantissimi,
 qui id muneris doctius, ac fortassis dili-
 gentius, quam ego, præstitissent, ego ta-
 men, qui illi ob suæ humanitatis beni-
 gnitatisq; candorem plurimum debeo,
 id sane recusare non potui. Quapropter
 diligenter, & quo potui studio, præser-
 uatiuum hoc regimen describere decre-
 ui, quod si ea seruabit cura ac diligentia,
 qua ad id scribendum me excitauit, mi-
 nime mihi verendum est, quin illa non
 solum à podagra se tueri poterit, sed à
 quocunque etiam morbo, quo homi-
 nes vexari possunt. Est enim Galeni sen-
 tentia, vt quemadmodum ex mala vi-
 ctus ratione omnes possunt prouenire
 ægritudines; ita e contra prohiberi opti-
 mo vitæ regimine. Quod tantum consi-

*Melius est
 præseruare
 quam cura-
 re.*

*Diæta secun-
 dissima cu-
 ratio,*

stit in metiendis, ordinandisq; sex rebus
non naturalibus, in quibus tota vita non
stra consistit. Sunt itaque res non natu-
rales: Aër, cibus & potus, repletio & e-
uacuatio, exercitatio & otium, somnus
& vigilia, & animi accidentia. Quæ om-
nia corpora nostra conseruant, & de-
struunt, pro eorum bona vel mala vi-
uendi norma, qui sub cœlo viuunt, &
habitant.

De aere.

Aer.

Cum sine aere omnia, quæ spirant, a-
nimantia viuere nequeant, & à Galeno
pluribus in locis dictum sit, ambientem
nos aërem corpora nostra plurimū im-
mutare, de eo in primis verba faciam. E-
ligat itaque Illustris Dominus aërem sa-
lubrem qui (vt Galenus habet lib. 1. de
tuer. da sanitate) mundus lucidusque sit
nec stagni, aut paludis, nec cloacæ, sta-
buli, fimi, aut alterius tetri odoris halitu
infectus, nec qui editis vndique monti-
bus, clausus est. Quod conclusus aër
qui diffilari non possit, facile putrescat.
Quamobrem suam eligat habitationem

in lo-

loco mundo, ubi optimus sit aer, & v-
 flumen vicinum non sit, quod ibi ac-
 crassum ac nebulosum efficiat. Tha-
 mus deinde, ac cæteræ eius mansiones
 ad Orientem magis, quam ad Austrum
 Septentrionem respicere deberet, cū
 Aster sua humiditate capita repleat, ex
 sua repletionē facile defluxiones oriun-
 tur, quæ in nervos & articulos excuriūt,
 & Aquilo, vel Boreas sua frigiditate, ca-
 pitis & cerebri excrementa, ac etiam suc-
 cos exprimat, quo postea nō magno ne-
 gotio fit, ut expressa inde materia pitui-
 osa in subiectas corporis partes labatur,
 & præsertim ad articulorum propagi-
 nes, fiatque inde podagra, vel chiragra,
 vel Ischiadicus affectus. Tegaturque ca-
 put, ut non adeo cale fiat, quod materiæ
 in ipso existentes colliquescant, nec no-
 ua ibi à subiectis trahatur membris, &
 quod nec tum à frigore lædi possit. Ce-
 rebrum enim, ubi præter id, quod decet,
 calefiat, non solum colliquata à calore
 excrementa in subiectas expellit partes,
 sed etiam vapores ex aliis attrahit mem-
 bris, & novā regenerat materiam. Qua-

*Conditiones
bona habi-
tationis.*

*Caput mo-
derate regē-
dum.*

propter temperie quadam vti oportet, quæ calorem non excitet, & à frigore tueatur. Quæ quidem ratio pariter habenda est, cum cæteris totius corporis indumentis, tam æstate, quam hyeme.

*Hypocausta
moderate
calida.*

Hypocausta etiam moderate calefiant, vt neque caput aggrauent, neque sudores cieant, vt sæpe ac sæpius hic in Bohemia & Germania fieri solet. Quando quidem cum nos ambiens aer calidior fuerit, quam par sit, corpus totum arefacit, naturalem calorem extrahit, concoctiuam facultatē imbecillem reddit, cruditates gignit, & vniuersi corporis succos commouet. Itaque vitandus etiam est Sol, cum eius radii nimis flagrāt.

Pedes à frigore muniendi.

Quin etiam vitanda est itineratio, vel mansio sub lunaribus radiis nocturno tempore. Præterea, qui podagram futuram verentur, pedes à frigore tueri debēt calceis, vel caligis suffultis leuiusculis pellibus. Tales enim sunt leporum pelles, quæ præter id, quod sua leuitate nullum sane incommodum adferunt, præstant etiam probatissimorum autorum testimoniis, ad roboranda vniuersa cor-

*Leporum
pelles.*

sa cor-

corporis membra. Præstabit etiam,
quandoq; mansiones suffimentis odora-
alterare, quod etiam non solū conten-
m ibi aerem ab omni mudent infe-
dione, & puriorem reddant; sed quod
iritus reficiant, & principalia membra
oborent: quamobrem ad huiusmodi
uffitus parandos suauissime incendi po-
erit super prunis ignitis, vnus ex infra
criptis pastillis:

℥. Styrac. calamit. ping. ʒj.

Suffumigill.

Benzoi elect. ʒß.

Lig. alors ʒij.

Contundantur omnia crassiuscule,
deinde simul bull. in lb. j. ß. aq. rosar. &
deinde cochleari ferreo extrahantur res
llæ odoratæ, & formentur inde pastill.
x. pro ʒj. & siccentur.

Cibus & potus.

Panis sit ex flore triticeæ farinæ con- *Cibus.*
fectus, cui parum salis admisceatur, sit-
que bene fermentatus, & optime deco-
ctus, secundum Galeni dogma, qui
primo de alimentorum facultatibus:
Panis, inquit, ad concoctionem approbatiss.

*Panis bene
coctus.*

mi sunt, qui plurimum fermentati, & probe elaborati in clibano igne moderato percoquuntur. Nam perfusior ignis primo statim occursum adurens, exterioriorem superficiem in testam modum adurit & indurat, crudis incoctisque remanentibus interioribus partibus: quo fit, ut panis tum ineptus, tum prauus euadat. Qui autem longiore spacio undique æquabiliter præassatur, hic & probe in ventriculo concoquitur, atque ad sequentes functiones accommodatissimus euadit. Hæc Galenus. Nec quidem abs re tam accurate de pane cōficiendo scripsit, cum sit primum inter omnia humanæ vitæ alimentum. Sit etiam panis, non ex longiori tempore cōfectus, ideoque laudatur biduanus, triduanus, quatruiduanus. Nam durus (ut Galenus ait) corpori quidem imbecillo præbet alimentum, sed aluum constringit, ægreque ventriculo labitur. Quamquam laudatur aliquando recoctus in his, qui ventriculum humentiores habent, atque destillationibus obnoxium. Carnes eligantur ex quadrupedibus, hædinæ, vitulinæ, veruecinæ, cum cæteris facilius coquantur. Abigantur è conuerso bu-

Panis nec nimium recens, nec nimis diu asservatus esse debet.

Recoctus.

Carnes.

bubulæ, agninæ, arietinæ, ac suillæ:
 um non nisi magno labore conficiantur,
 & crassos lentosq; procreent succos.
 Inter syluestria vero, quæ venationibus
 capiuntur, cōferunt ex capreolis, & ex iu-
 enibus lepusculis sumptæ. Nam leporis
 senioris ac pariter cerui, non solum con-
 coqui nequeunt; sed atrabiliarios, pitui-
 ososque procreant succos. Quanquam
 ut Galenus lib. de attenuante victu scri-
 bit) ceruorum hinnuli aspernandi non
 sunt, sicut nec hœdi ob ætatis mollitiem.
 Ex domesticis & altilibus volatilibus,
 nullæ erunt præstantiores carnes, quam
 pullorum gallinaceorum, scilicet capo-
 num, gallinarum, & aliarum iuuenum.
 Nam anatum & anserum carnes conco-
 ctu contumaces sunt, & succos tum pi-
 tuitosos, tum melancholicos procreant.
 At iuuenum columbarum valde nutri-
 unt, si concoquantur; sed ob nimiam,
 quam habent humiditatem, ab excre-
 mentis non vacant. Ex syluestribus au-
 tem laudantur perdices, phasiani, atta-
 genæ, syluestres gallinæ, turtures, turdi,
 merulæ, & auium fere omnium carnes,

*Carnes feri-
na.*

*Carnes vo-
latilium do-
mesticorum.*

*Carnes vo-
latilium syl-
uestrium.*

Carnes assæ.

*Carnes mu-
ria asserva-
ta.*

*Partes ani-
malium.*

quæ in nemoribus, montibus & campe-
stribus locis victum quærunt, sicuti
vituperantur coturnices, quas quaglias
vocant, ac anseres & grues, ac cætera
volatilia, quæ lacustribus & paludosis lo-
cis nutriuntur. Commendantur igitur
laudabiliore, tum assæ, tum elixæ, cum
hac tamen conditione, ut elixa semper
præcedant. Nam assæ cum longiori con-
coctione indigeant, non immerito sunt
postponendæ. Sed hoc etiam non igno-
randum, scilicet assaturæ idoneas esse
pinguium ac humidorum animalium car-
nes, magis quam sicciorum. Salitæ etiam
carnes quandoque ad conciliandum appe-
titum concedi possunt, si tamen fuerint
ex præstantioribus quadrupedibus, de
quibus superius meminimus. Verum,
quoniam ægre concoquuntur, & sitim
excitant, parce iis utendum & vescen-
dum est. Verum quoniam carniū
temperamentum & vices variant, secun-
dum partium ac membrorum differen-
tias, ea propter de animalium particulis
aliquid nobis differendum est, à capi-
te incipiendo: quod cum diuersis quo-
que

que constet partibus, cerebro, oculis,
auribus, naribus, labiis ac lingua, diuer-
sum exhibet corpori alimentum. Cere- *Cerebrum.*
brum itaque in primis si largius edatur,
vitiosum præbet alimentum, ægre cõ-
coquitur, & stomachum relaxat, quin
tiam cibi appetentiam destruit. Ve-
rum si, vt Galenus inquit, 3. de faculta-
te alimentorum, recte in ventriculo con-
coquatur, alimentum corpori non in-
imæ notæ præstabit. Sed & illud sci-
re operæ precium est, quod volatilium
cerebrum longe præstantius est, quam
quadrupedum. Oculi licet cæteris ca- *Oculi.*
pitæ membris facilius concoquantur in
ventriculo, ob pinguedinem tamen sibi
admixtam, vt Isaacus scribit, laborem
ventriculo inferunt, & lentum præbent
alimentum. Aures & nares, Isaaci, & Ga- *Aures & nares.*
leni testimoniis, parum alunt, & diffici-
le concoquuntur, quemadmodum cæ-
tera cartilaginea, quæ tanto concoctu
sunt difficiliora, quanto seniores sunt a-
nimalia, à quibus sumuntur. Labia *Labia.*
quanquam lentum succum gignunt, ta-
men, vt Galenus inquit, lib. de cibis boni

& mali succi, commode concoquuntur.

Lingua.

Lingua temperata est substantiæ, & mediocriter alit, quam obrem cæteris capitis partibus præstat. Nam omnes aliæ

Ossium medulla.

partes podagricis minime competunt,

cum pituitosos generent succos. Ossium

medulla, si largius sumatur; vt Galenus

3. de aliment. facult. inquit, nauseam fa-

cit, & appetitum destruit, & ventricu-

lum laxat, quare parcius medullis ve-

Cor.

scendum est. Cordis caro substantia du-

ra, fibrosa que est, ideo non sine magno

Pulmo.

negotio concoqui potest. Pulmo quan-

to iecore lieneque mollior & rarior est;

tanto concoctioni accommodatior est,

leuiuscule nutrit, & non illaudabile præ-

Ventriculus

bet alimentum. Ventriculus & intestina

& intestina

pedestrium animalium ægre concoquũ-

pedestrium

tur, vt Galenus inquit, & difficile in san-

animalium.

guinem conuertuntur, quo fit, vt ab iis

abstinendum sit. Verum volatiliū ven-

Volatiliū.

triculi, vt gallinarum, caponum, & anse-

rum aliter se habent. Nam & facile con-

coquuntur in ventriculo, & bonum præ-

Iecur.

bent alimentum. Iecur ex quadrupedi-

bus sumptum, crasso succo constat, &

diffici-

difficile conficitur, & tarde comseat.
At si ex lactentibus adhuc animalibus
præuerit, ut hœdi, agni, vel vituli, melius
conficitur, & recte nutrit. Porro anseri *Anserinum.*
num iecur, ubi anseres ficibus & lacte
nutriuntur, non solum præstantissime
nutrit; sed & magnam cum palato init
gratiam. Præstant item gallinarum & ca-
ponum iecinora, quod belle nutriant.
Lien cum melancholici sanguinis fons *Lien.*
sit & officina, prauis succi habetur alimen-
tum. Renes prauis admodum sunt succi,
& concoctu pertinaces, quin & gustui
insuaues. Sed in volatilibus aliter se ha-
bent, cum gustui placeant, facile confi-
ciantur, & bonum exhibeant alimentum. *Renes in vo-
latilibus pro-
bantur.*
Testes difficile cōcoquuntur; at si ven- *Testes.*
triculi robur illos probe concoxerit, ali-
biles sunt, iisque præsertim, qui ex ani-
malibus siccioribus sumuntur, ut sunt
hœdini ac vitulini: Galeno tamen præ-
feruntur cæteris suilli: Sed gallorum *Testiculi
gallorum.*
testiculi omnium præstantissimi habentur. *Vbera.*
Vbera cum lacte tument, ut Galenus
inquit, magnopere commendantur, &
expetuntur: alimonia enim, quæ ex eis

prouenit, cum probe in ventriculo concoquantur, cum carnis alimonia certatim. Si vero non concoquantur, crudum & pituitosum humorem procreant, quod fit, ut ab iis hi abstinere debeant, qui ventriculi imbecillitate laborant. *Pedes*, & præsertim suilli, si per elixationem probe ac diutius cocti fuerunt, bonum præbent nutrimentum, deinde hœdini ac vitulini: Nam seniorum animalium non probantur. *Cauda* cum à calore naturali longinqua sit, & à sanguine incocto nutrita, contumax concoctui habetur, ideo ventriculo inimica. *Alæ* pinguium anserum concoctioni, & nutritioni idoneæ sunt, his vero magis ipsarum gallinarum. *Caro adensæ* Adensæ caro, quæ circa pectus animalium congelari lactis instar habetur, nutritioni præstat, eaque præsertim, quæ ex siccioribus accipitur, nempe hœdi ac vituli pinguis. *Pinguedo* autem omnium in vniuersum improbatur, quod vētriculum eneruet, improbum generet sanguinem, cibum in ventriculo suspendat, pituitam gignat, & alia incommoda quam plura pro-

procreet. Sanguis omnis concoctioni re-
 bellis est, tantoq; peior est sanguis, quan-
 to ab animalibus defluerit melancho-
 licis, vt bubulus, ceruinus, & leporinus.
 Suauissimus est gustui suillus: verum in
 cibis podagricorum ego nullum lauda-
 verim sanguinem. Oua belle conueni-
 unt recentia, gallinarum scilicet, quæ suo
 in cortice cocta potabilia nuncupan-
 tur, præsertim si ante saccharo albissimo
 aspergantur, ac etiam sine cortice elixa,
 quæ perdita vocant, lacti coagulato simi-
 lia, & non dura, non iniucundum præ-
 bent, alimentum. Sicuti nec illa, quæ iu-
 sculis ac plurimis inseruntur ferculis. Fri-
 xa enim cum ægre cōcoquantur, aluum
 sistant, nidorosas pariant eructationes, vt
 Gal. inquit, & facile in vapores caput pe-
 tentes vertantur, vt dura etiam, omnino
 sunt dimittenda. Lac etiam in casu no-
 stro improbandum videtur, cum omni-
 bus capitis affectibus obsit, ac facile in
 ventriculo putrescat, pariterque caseus
 abigendus est, præcipueq; vetus. Nam
 nō modo falsos procreat succos; sed cras-
 sos, lentos ac pituitosos, quæ omnia de-

*Sanguis.**Suillus gu-
stui suavissi-
mus.**Oua forbilia
cum saccha-
ro.**Lac.**Caseus.*

Pisces.

stillationis materiam augment. Hinc itaque fit, quod iusculum ex caseo paratum, mihi nimis laudare possim. Verum si quando caseo vesci libet, is quidem vltimo loco sobrieque sumatur, & ventriculi tantum figillet osculum, sitque potius recens quam vetus. Pisces etsi podagricis non admodum conueniunt, cum frigidum & glutinosum præbeant alimentum, comedi tamen possunt, qui saxatilibus fluminibus ac sabulosis capiuntur, sicut sunt lupi, truttæ, tinnuli, capitones. Hi enim valde excrementosi non sunt (vt Gal. inquit) ac velociter permeant. Verum enimvero animaduertendum est, ne in frequentiori habeantur usu, nec cum lacte vel caseo misceantur, nec infrigidati comedantur, præsertimque cum humenti asseruantur loco. Præterea si pisces eiusmodi pingues inueniuntur, vt tinnuli, craticula assari potius debent, quam aqua & aceto, vel vino elixari. Anguillæ ex omni piscium genere pessimæ sunt, & podagricis infestissimæ. E quorum genere cum etiam lampretæ sint, etsi à quibusdam expetuntur, non tamen eas podagricis

podagricis probauerim. Testacei autem
 velut olivæ, ut olivæ, cæcorum, & coch-
 learum omne genus, cum omnes con-
 tractu contumaces existant, ego non ita
 facile podagricis concesserim frequen-
 tem eorum usum, quamvis nec illos o-
 mnino improbauerim, ubi quis robu-
 rem habeat ventriculū, & parce de iis
 comederit. Ex cerealibus & legumini-
 bus quædam sunt, quæ facile concedi
 possunt, quædam vero minime. Conce-
 ditur itaque hordeum, far, auena, halica o-
 ryzæ, panicum milium, præsertim si an-
 tequam coquantur, macerentur prius in
 aqua calida, quousque ad summum tu-
 nescant, & deinde abiecta prima co-
 ctionis aqua, decoquantur in probata-
 tum carniū iure, vel lacte amygdala-
 rum dulcium. At legumina, quæ fere o-
 mnia inflant, & crassum generant san-
 guinem, mihi dimittenda videntur, tam-
 etsi a pisorum probe coctorum esu Illu-
 stre Domum non auerterim; quod
 in Bohemia in frequentissimum veniāt
 usum, quem tamen non laudarem, si is
 frequentior fuerit, & abundantior. Itaque

Legumina.

*Modus co-
quendi legu-
mina.*

*Pisa probe
cocta.*

& fabas, & lentes, & cicera, & phaseolos podagricis nunquam laudauerim, nisi quandoque appetitus conciliandi gratia. Ex oleribus ea eligi debent, quæ temperamento sunt proximo. Commendatur à Galeno inter cætera lactuca, quæ tamen magis æstate quam hyeme conuenit. Præstabunt etiam intybus, cichoreum, borrago, quod duæ prior res iecori sint idoneæ, posterior vero corpus ipsum roboret. Vitet brassicam, & præsertim capitatam, betam, spinachiam: hæc enim plus serositatis, quàm sanguinis gignunt & fluxibiles reddunt humores. Probantur in ciborum condimentis anethum, fœniculum, saluia, amaracus, petroselinum, melissophyllum, quæ cum calida sint, non ita conueniunt in æstate, ut in vere, hyeme, & autumno. Æstate itaque his parcius uti licebit, vel aliis frigidis admixtis, nempe lactuca, portulaca, oxalide, & similibus. Asparagus autem & lupulum non admodum probamus; quod hic etsi sanguinem mundet, maxime tamen corporis meatus referet, & adius fluxioni præbeat:

Ille

Condimentis.

*Asparagus
& lupulus
podagricis
nocent.*

Ne vero relaxet, aperiat, & humores
 fluxibiles reddat. Improbantur ea et-
 nam olera, quæ nimis acuta deprehen-
 duntur, ut eruca, serpillum, farricra, na-
 sturtium, sinapi, tum quod iecur exca-
 lefaciant, & sanguinem adurant, tum
 etiam quod caput petant, & eo vapores
 mittant. Id quod etiam faciunt cæpæ, al-
 lium, porrum, & raphanus, tam dome-
 sticus quam sylvestris, quam Germani
 Krehn oder Merretig vocant. Ex radici-
 bus, quæ in cibum veniunt, cum omnes
 (ut Galenus inquit) ægre concoquan-
 tur, & flatus gignant, nullæ penitus con-
 veniunt. Rapatamen, quandoque ap-
 petitus gratia sumpta, ubi probe fuerit
 elixa ex iure carniū, concedi potest,
 præsertim si parcius & rarius comeda-
 tur. Cæteræ tamen, ut napus, pastina-
 ca, carotæ, fiser, quod Germani Mörlin
 vocant, vitandæ sunt, & pariter aliæ
 omnes, si quæ sunt, quæ in ciborum ve-
 niant usum. Detestamur fungorum
 omne genus, cum admodum mali sint
 succi, stuporem, paralyfin & apople-
 xiam generent. Sunt etiam inter olera,

*Raphanus
 terrestris.*

*Radices es-
 culenta.*

Fungi.

*Melopepo-
nes.*

*Cappares
correcta.*

*Fructus ho-
rarii.*

quæ suos edunt fructus, quales sunt, melopepones, cucurbita, cucumis, anguria: verum cum serosum generent sanguinem, facile putrescant, & pro frigidis & humidis habeantur, probare non possumus, tamen si adeo morosus Medicus dici nolim, quin quandoq; melopeponis parum concefferim, ubi optimus, odoratusq; fuerit ad manus, & in principio prandii, vel cœnæ parcius deuoretur. Probatur cappares sale asseruata, si prius aqua macerata, & deinde elixæ cum oleo, aceto non admodum acri, & uvis passis comedantur. Eas vero paruas & duriusculas, quæ in aceto asseruata afferuntur, pariter probamus, si prius diebus aliquot in aceto macerentur, quod cum uvis passis efferbuerit, & suam remiserit acredinem. Fructus etiam, qui horarii vocantur, & crudi comeduntur in æstate, ut sunt, cerasa, pruna, mora, fraga, pyra, mala persica, ficus & vix, cum frigida & humida sint, sanguinem aquosum generent, ac facile putrescant, frequentiori vñui non competunt. Etsi maturæ ficus & vix (cum frigida & humida sint,

nt, sanguinem aquosum generent, ac
 facile putrescant, frequentiori viui non
 competūt) vt Galenus inquit, ceteris in-
 nocentiores habeantur, & fugacibus o-
 mnibus præclarius nutriant. Sic etiam *Pyra & cy-*
 pyra, & cytonia mala super prunas, vel in *tonia.*
 cineribus cocta, secundis mensis recte
 conceduntur, saccharo vel aniso aspersa:
 ipsa enim non modo ventriculi ostium
 roborant, & aluum ciunt, sed & vapores
 in caput exhalari prohibent. Illud etiam *Mala cocta,*
 de malis, quæ in hyemem asseruantur, *saccharo &*
 pollicetur Galenus, præsertim cum co- *aqua rosarū*
 cta deuorantur, saccharo, & rosar. aqua *respersa.*
 respersa. Oliuæ tabe asseruatæ, etsi ad *Oliuæ.*
 cibi appetentiam faciant, cum tamen æ-
 gre concoquantur, & sua salsedine hu-
 mores inficiant, dimittantur. Sicut et-
 iam aurantia poma, limones tam recen-
 tes, quam muria asseruati, & huiusmodi
 alia, tum frigida, tum acida (nisi appeti-
 tus gratia parce sumantur) minime ad
 rem faciunt. Punica mala quæ nec ad-
 modum acida, nec dulcia reperiuntur,
 possunt Medicinæ vice quandoq; sum-
 pto cibo assumi. Ipsa enim vapores ad

*Amygdale,
pinæ, pista-
cea, pectori
& nervis
profunt.
Nuces pon-
tica.*

caput permeantes non obscure repellunt.

Amygdalæ, pinæ nuces, pistaceaq; , anhelanti pectori & angusto, optime conveniunt, ac etiam affectis nervis. Laudant

aliqui ponticas nuces, quas auellanas appellant, attamen cum à Galeno improbantur, quod dolores capitis inferant, in bilem facile vertantur, & concoctu sint difficiles, eorum quidem sententia penitus est reprobanda: Improbamus

& castaneas ea de causa, quod concoctu sint contumaces, & flatus gignant. Siccas ficus probamus, præsertim si cum nucibus vel amygdalis deuorentur. Quin

etiam & sicca pruna concedimus ex vino elixa, & saccharo aspersa. Acetum

Acetum.

deinde quod plurimis ferculis commisceri solet, quamuis tum crassa tenuia facere, tum lenta incidere valeat, pectori tamen, cerebro, & nervosis partibus obest, ideoque non competit, nisi prius

passulis iniectis diu insoletur, vel leuiter decoquatur. Butyri usus sit etiam, sicut olei mediocris, quoniam omnia pingua ventriculum laxant, & facile vapores

Butyrum.

ad caput euolare faciant. Saccharum

Saccharum.

res ad caput euolare faciant. Saccharum

um probatur, nam vbi fercula sunt dul-
coranda, maxime præstat: id quod et-
iam de melle cocto, ac despumato intel-
ligi potest. Aromata omnia, nempe, *Aromata.*
piper, Zinziber, Caryophylli, Cina-
momum, & alia, quæ in ciborum vsum
expetuntur, vbi corpus excremento-
rum inuenerint, longe magis obstruunt,
quam prosunt: quod excrementitios
succos in caput, in nervos, & in articu-
los ducant: atqui vbi corpus excremen-
tis vacet, præstabunt sane, & præser-
tim hyeme, quod concoctionem adiu-
uent, flatus expellant, & vniuersum ro-
borent corpus, si tamen modum non
excefferint. Nam vbi copiosius, quam *Incommoda*
par sit, deuorentur (vt passim in Bohe- *frequentio-*
mia fieri solet) non solum iecur admo- *ris aromati-*
dum excalefaciunt, & sanguinem ac- *us.*
cendunt: sed sitim etiam excitant, &
caput, nervos ac articulos afficiunt.
Crocus parce obsoniis admixtus, suo ca- *Crocus.*
lore in cibis plurimum placet, cor exhi-
larat, & pectus dilatat: copiosior vero
sumptus (vt Galenus inquit, secundo de
com: uni medicina secundum locos)

*Cinamo-
mum.*

*Confectio-
nes saccha-
rate.*

Potus.

*Potus utili-
tas.*

caput ferit, & intellectum perturbat, quo
postea fit, ut affecto cerebro, pariter affi-
ciantur & nervi, & corporis totius arti-
culi. Probamus inter cætera aromata Ci-
namomum, quod non admodum sua a-
credine excalefaciat, & dulcedine qua-
dam mitescat, possitque tam hyeme, quã
æstate usurpari. Ex fructibus, nucleis, &
seminibus saccharo asseruatis, proba-
mus myrobalanos chebulos, acorum,
quem calamũ aromaticum vocant, zin-
zib. citri corticem, amygdalas, nucleos
pineos, pistacia, coriandrum, anisum, ci-
namomum. Præstabit itaq; his pro bel-
lariis uti, præsertimq; coriandro, quod
ventriculum roboret, & prohibeat ne
vapores caput petant. Restat modo di-
cendum de potu: qui, (ut Galenus in-
quit, libro de dissolutionibus continui,
Haly Abbas quinto Theoricor. & Isaac
in particularibus dictis) duabus de causis
humano corpori necessarius existit. Pri-
ma quidem, ut corpus humectet, ac loca
humidarum substantiarum repleat, quæ
continuo dissoluuntur. Secunda, ut ci-
bum transmittat, ad omnia perferat cor-
poris

ris membra, ac ipsum adeo per commixtionem tenuem reddat, ut per meatus facilius penetrare valeat. Ignorantem præterea non est, quod potus, qui cum alimentis sumitur, tam in prandio, quam in cœna, recte commixtius appellatur, ob sui ipsius cum cibo commixtionem: ille vero, qui completa concoctione in ventriculo, & incompleta in iecore bibitur, delatius appellatur, eo quod per corporis particulas cibum penetrare faciat. Is enim in consuetis, & in insuetis, qui impinguari volunt, conducens est. Insuetis vero, & qui commixtium secundum rectam metam hauserunt, minime. Potest igitur Illustris Dominus bibere vinum rubeum, vel subrubeum mediocris vinositatis, maturum, à fæcibus purgatum, clarum & odoriferum, adeo ut ventriculum roboret, & cerebrum vaporibus non inficiat. Cuius tanta quantitas hauriatur pluribus vicibus, ut pro ciborum ingestorum commixtione sit satis. Nam cum potus cibi quantitatem excedit in ventriculo, absque dubio supernatat cibis, quo fiet, ut vaporibus

Potus commixtius.

Delatius.

Vinum.

*Vinum ie-
iuno ven-
triculo non
bibendum.*

*Comessatio-
nem incom-
moda.*

bus inficiatur cerebrum. Præter hæc post præassumptum alimentum, aquam vel vinum bibere non conuenit, priusquam fiat alimenti descensus, quippe quod concoctionem intercipiat, & cibum supernatare faciat. Pariformiter ieiuno ventriculo vinum bibendum non est, cum corpori vniuerso, præsertimque cerebro & nervis ex Galeni & Auicennæ sententia, magnam admodum inferat noxam, sicuti tam post mulierum congressum, quam post balneum, vinum statim bibitum, maxime nocet. Videret pro posse Illustris Dominus crebras conuiuiorum computationes & ebrietates, quandoquidem non modo potus ex vino largius, atque immoderate hausto calorem naturalem suffocat & destruit adeo, vt tantam alimentorum molem neque concoquat, neque regere valeat, sed (veluti Galenus 3. de victus ratione in acut. 3. de temperamento. Item in lib. de morb. & symptr. causis. Aristoteles 30. problem. Auicenna 3. primi, & Halyabbas 5. Theoricorum testantur) caput vaporibus replet, corpus totum

accidens infrigidat, cum naturalem
 focet calorem, cerebro, spinali me-
 llæ, nervis, nervosisque particulis
 maxime nocet. Item, apoplexiam, pa-
 ysin, epilepsiam, attonitum morbum,
 nuulsiones, tetanos, & tremorem pro-
 gnit, articulorum dolores excitat,
 mentem corrumpit, animam attenuat,
 animales facultates eneruat: quæ o-
 nia non alia de causa infert, nisi quod
 cerebro maxime noceat. Sit itaque po-
 tus moderatus ex vino iam præscripto,
 quod tamen non sit, neq; multorum an-
 norum, neq; mustum, vel valde novum:
 novum enim sanguinem tum paucum,
 tum turbidum generat, pituitam auget,
 gre concoquitur, & frigidos procurat
 morbos: sicuti pluribus annis inuetera-
 tum, cerebri membranas sua tenuitate
 & caliditate ledit, præsertimq; liberalius
 mustum. Ad hæc vitanda sunt vina po-
 tentia ac generosa, & præsertim, quæ
 sunt tenuiora, quod non modo exalefa-
 ciant, plus quam par sit; sed & iecur, &
 cerebrum, & nervos, & articulos ledant.
 Cauendum præterea est à vinis arte cum

Mustum.

*Vina poten-
tia.*

*Vina refri-
gerata vi-
tanda.*

glacie vel niue, vel alio modo admodum refrigeratis, vt multis in locis fieri solet æstatis tempore, quippe, quoniam nervis, pectori, pulmone, cerebro, ventriculo, intestinis, vesicæ, renibus, iecinori, spleni, dentibusq; maxime nocet: Item, paralyfin, & frigidos procreat morbos. Ideoque lib. de cibis boni & mali succi, dicebat Galenus: Qui minime exercentur summa æstate, cum vehementi calore vrgentur, fontis aquam bibant, niuisque & vini refrigerati vsum vitent: hæc enim, quamuis protinus nullam iuuenum corporibus sensibilem læsionem inferant, sensim tamen, occulteque crescete vitio, cum iam ætas progressu temporis inclinaverit articulos, nervos, cerebrum & viscera iis morbis vexant, qui vel difficulter admodum, vel omnino tolli non possunt. Ac tamen si non desint Medicæ facultatis grauissimi authores, vt Auicenna, Rhasis, & alii nonnulli, qui podagricos à vino omnino abstinere velint, idque rationibus comprobant: cum tamen Illustris Dominus nullo podagræ affectu hætenus fuerit vexatus, non est, quod

ciod nunc censeam, debere illum à vi-
 potu abstinere. Cereuisiam autem po- *Cereuisia*
 agricis sane laudare nequiverim, quòd *podagricis*
 Dioscoride scriptum sit, eius potu non *noxia.*
 modo lædi cerebri meninges, ac etiam
 nervos; sed & prauos inde procreari suc-
 cos. Veruntamen cum frequentissimus
 in Bohemia cereuisiæ vsus, qui tractu
 temporis vertitur in naturam, cereui-
 nam nec præferam, nec auferam:

De repletione & inanitione.

Comédât bis in die, labanturque sem-
 per à prandio ad cœnam septem vel o-
 cto temporis horæ, quibus vniuet saliter,
 & vt in pluribus alimentorum conco-
 ctio fieri solet, quorum eduliorum quan-
 titas nō sit adeo magna, vt laborem ven-
 triculo inferat. Nam multa alimento *Immodica*
 um quantitas, etsi sit optimi succi, (vt *cibi repletio.*
 Galenus inquit, in lib. de morbor. causis,
 & de continui dissol. & Auicenna 3. pri-
 ni) & quæ plurimum alimenti præbere
 possit, frigidos tamen morbos excitabit.
 Maxime autem (vt Galenus inquit in
 lib. de cibis boni aut mali succi) ad mor-

borum generationem facit cruditas humorum, quæ ex crapula generatur, siue boni, siue mali succi cibos sequatur, quâquam peior sit, quæ à mali succi provenit alimento. Etenim immodica repletio tam cibi, quam potus perniciosissima est. Alimētorum enim abundantia (vt Galenus inquit, libro de morborum causis) eo pacto naturalem nostri corporis calorem suffocat, quo magna lignorum strues incensum ignem, & olei plus quam par sit, lampadis flammam extinguit. Quapropter eodem libro dicebat

Auicenna: Ciborum equidem mensura existat, quam ventriculi robur conficere possit.

Ea enim recta erit mensura, quæ cum ingesta fuerit, grauitatem non affert, in ventriculo nō natat, nauseam non commouet, neque ingenii hebetudinem facit, neq; somnia tumultuantia repræsentat, neq; ructus sui ipsius saporem redolentes, post tempus excitat. Ideoq; cibi quantitas mediocris, & secundum concoctricis facultatis robur esse debet. Illud etiam non ignorandum (vt Galenus 3. de victus ratione in morbis acutis

Mensura cibi.

ait) in

(t) cibos multiplices, & præsertim fa-
cultate dissimiles, magnam progignere
ventriculo turbationem, à quo su-
perueniens Auicenna tertio primi; Nil dete-
ritus est, inquit, quam diuersa nutrientia
muladiungere, & comedendi tempus
erogare, quoniam cum postremum
duenit nutriens, primus iam incipit di-
teri cibus, quod his in regionibus sæpius
in tanto Magnatum & Nobilium nume-
ro accidere in conuiuiis solet, ideoque
animaduertat Illustris Dominus, ne sæ-
pius in hos incidat errores. Sciendum
præterea est magni etiam esse momenti,
non ignorare ea alimenta, quæ prima
q; posteriora, tam in prandio, quam in
cena ingeri debeant. Lubrica enim,
iufcula humida, & corruptibilia, vt
fructus & pisces, concoctu facilia, vt iu-
uenum pullorum carnes, & oua recētia,
semper præcedere debent: sicuti stypti-
ca, crassa, & concoctu contumacia suc-
cedere. Nam hæc, si cōcoqui debēt, lon-
giori tempore in ventriculo permanere
neceffe est (vt Galenus de alimentorum
facult. 2. memoriz prodidit.) Pariterq;

*Varietas ci-
borum fugi-
enda.*

*Ordo cibo-
rum.*

*Qui cibi pri-
mum assu-
mendi.*

*Sanorum
cœna.*

*Aluus sin-
gulis diebus
respondere
debet.*

*Quare po-
dagricorum
hoc tempore
tanta mul-
titudine.*

cauendum, ne plus potus, quam cibi ingeratur, ne inde postmodum ventriculo innatet cibus, & vapores caput petentes affatim oriantur, quo nihil certe peius in omni cerebri destillatione, ac articulorum doloribus. Cœna breuior sit prandio, ne multi vapores inde oriantur, & caput in somno petant. Nec obstat, quod dixerit Galenus contrarium, scilicet cœnam prandio copiosiorē esse debere, quippe quoniam à sanis, non à catarrho & articulorum doloribus vexatis, hoc fieri debere ait, cum calor naturalis in interiorib. frigiditate noctis magis deliteſcat. Postremo pro posse curandum est, ut quotidie aluus subducatur, quod si naturaliter fieri non possit, fiat supposito balano ex melle parato. Inquit Galenus: *quod tempore Hippocratis pauci podagra laborabant, propter vitæ moderatiorē. Nostriſ vero temporibus vsq. adeo autis eduliis, ut nihil eis addi posse videatur, infinita est podagricorum multitudo, cum nonnulli sint, qui ne exerceantur quidem: sed cruditatibus & ebrietatibus incumbant, & ante cibum vina bibant potius, & rebus Venereis utantur*

antur immoderate. Ex quibus Galeni
 et bis facile conicere poterit Illustris
 hominus, nulla alia de causa magis gi-
 ni podagram, quam crapula, ebrietate,
 malo victus regimine. Et hæc suffici-
 nt, quoad repletionem & inanitionem,
 ad ea, quæ tanquam regulæ vniuerfa-
 is in alimentorum assumptione haberi
 debent.

De exercitatione & quiete.

Maximum corporibus adiuumentum
 est moderata, debitoque tempore facta
 exercitatio, adeo, vt victus omnimodam
 regulam & medicamentorum omnium
 vires antecellat. Quod attestatur Gale-
 nus l. de sanitate tuenda, cum inquit:
exercitationis commoda victu & medica-
mentis attenuantibus præstant. Nam medi-
amenta, quæ obstructos meatus, tum crassitu-
line, tum abundantia, tum excrementorum
ventore referare valent, ea quidem tum calida,
tum sicca esse oportet, ideoque & carnem liquant
& solida extenuant, quod etiam ab extenua-
oria victus ratione fieri accidit: at exercita-
iones tum soluere excrementa, tum per sudo-

*Utilitas ex-
 ercitiarum.*

ris meatus eiicere possunt, nullo habitus nostri corporis incommodo. Nam iis firmitas quædam membris accedit, cum & naturalis ipse calor accenditur, & ex partium inter se attritu durities quædam indolentiæ comparatur.

Hæc Galenus. Sed animaduertendum

Exercitationis nimia incommoda.

est, ne exercitiū modum excedat. Nam teste Galeno 1. de sanit. tuend. Motus, qui modum non seruant, vituperandi sunt, siue ex rationali, vel appetitoria, vel animosa animi parte cientur. Nam motus, qui modum nimium excefferunt, biliosum animal reddunt, febres, phrenesin, erysipelata, & cæteros calidiores procreant affectus. Ideoque exercitationes modum excedentes, nullo pacto ad tuendam sanitatem faciunt. Verum quemadmodum immoderata exercitatio maxime nocet; ita quidem etiam obest exercitatio illa, quæ intra modum subsistit, cum teste Galeno, loco præscripto, etiam animal pituitosum reddat, viscerum quorumlibet obstructions faciat, apoplexiam, epilepsiam, & fluxiones cōcipiat, & podagram, & articulorum dolores excitet. Nam ea de causa Galeni

tempo-

tempore (vt refert 6. Aphorismor. 28.) & affectus intemperantia Eunuchi podagra laborabant. Quo autem tempore & termino ab exercitatione sit desistendum, optime docuit Galenus secundo & quinto, de sanitate tuenda, cum inquit: *Qui exercentur, exerceri debent, quousque corpus intumescat, color floridus appareat, & prompte & equabiliter sudorem, cum caliditate vaporis mixtum, exundet. Nam cum aliquod horum fuerit mutatum, statim inhibenda exercitatio est.* Ac hæc proprie medicocris dicitur & salubris; sicuti levis in-tilis, & immodica nocens. Quapropter dicebat idem Galenus 3. de sanitate tuenda. Qui tantum tuendæ bonæ valetudinis causa exercentur, iis nec necessarium, nec vtile plane est, immodicos adhibere labores, cum non solum corpus attenuent, & lassitudines inferant: sed humores agitent, & defluxionibus aptent. At contrarium agit moderata exercitatio, vbi quis podagram fugare cupiat, Quippe, inquit Galenus, 6. Aphorif. clarum est, & in podagricis manifeste appa-rens, quod influente aliquo ad pedes hu-

*Terminus
exercitii.*

more superfluo, passio generatur, si nunquam igitur hic humor influeret, liquet, quod neque vnquam accideret passio: non fluere autem, si semper vacans superfluitatibus corpus extiterit: erit autem vacans superfluitatibus, si mediocri exercitio utatur, & homo bene cibum coxerit, unde & desidæ, & crapulæ eius nocent.

Somnus & vigilia.

*Somnus &
vigilia.*

Somnus, ut in definitionibus inquit Galenus, est quies, vacatioq; ab animariis actionibus, quam conciliat utilis materia, quæ ex ventriculo in cerebrum colligitur. Vel est remissio animæ secundum naturam à finibus ad principatum: Et prorrh. comment. ii. inquit idem Galenus: *Demonstrauimus vigilantiam quidem fieri, tum propter siccitatem, tum caliditatem primæ sentientis partis, id est, cerebri, sicuti somnum ex contrariis, cum scilicet ex humidi utilis copia grauetur corpus, quomodo ex crapula profundus erit somnus.* Is autem necessarius omnibus est, ut sensus ab exercitatione quiescant, ut alimentum nõ modo

modo in ventriculo concoquatur, sed in
 corporis mole, vt resolutæ corporis
 facultates instaurentur, & vt corpus to-
 taliter in labore affectum refocilletur. Pro-
 pterea autem (vt Paulus & Auicenna at-
 testantur) nocturnus scilicet, duabus vel
 tribus horis à præsumpta cœna, & cum
 cibum in ima ventriculi parte residet.
 nam ad concoctionem perficiendam
 longiori somno indiget natura. Id enim
 longe melius nocte, quam die fieri po-
 test. Nec tamen ob id longiori tempore,
 quam septem vel octo, ad summum ho-
 minum spacio est protrahendus. Cum
 Galeno teste 2. de victus ratione in acu-
 tis somni prolixitas corporis & capitis
 grauedines efficiat, admodum hume-
 tet, vt halituosa concipiat excrementa.
 Quo fit, ex Pauli & Auicennæ sententia,
 importunus somnus animales faculta-
 tes imbecillitate afficiat, innatum calo-
 rem extinguat, caput aggrauet, memo-
 riam destruat, nauseam inducat, calo-
 rem inficiat, & malum totius corporis
 habitum gignat. Cauendum præterea
 pro posse est à meridiano somno. Nam,

*Somnus do-
 bet esse no-
 cturnus.*

*Importunus
 somnus.*

Somni diurni incommoda.

Non statim à cibo dormiendum.

Dormiturus latus dextrum preme, mane sinistrum.

Decubitus super dorsum incommoda.

qui interdium, ut Paulus lib. 1. fatetur, obdormiscunt, integrum tempus ad absolutam alimentorum concoctionem non habent: Nam interrupta ante horam suam coctione, à meridie resurgentes, subinde acidus ructus edunt, ac cerebrum etiam flatibus repletur, & ut Auicennæ testimonio comprobatur, humores procreat morbos, colorem inficit, lienem auget, nervos imbecilles reddit, segnitiam parit, & memoriam destruit. Ideoque nervorum & articulorum doloribus vexatis admodum improbat. Statim præterea à cibo dormiendum non est, quippe quoniam oculis obest, caput replet, & corpus totum multis impedit modis, sicuti statim post exercitationem, post balneum, & euacuationem, etiam non obscure nocet. Decubitus autem, ut Auicenna iubet, primo in dextrum latus, capite mediocri altitudine super puluinari collocato, aptari debet, ac deinde in sinistrum, quo cibus prompte ad ventriculi fundum descendat, ut à iecore illic incumbente concoctio adiuuetur. At su-

per

probrum dorsi decumbere ab omnibus improbatum auctoribus, cum multorum testimonio, fluxione tentatis sit pestilens, comitiales morbum, apoplexiam, paralyfin, & ephialten concitet. Ex quibus concludi potest, quod longiori tempore contrahere somnum, catarrho & podagra vexatis, sit admodum inconueniens, oleoq; recte probari potest dictum illud: *Esuriant, sitiant, vigilent, qui rheumata curant.*

Accidentia animi.

Sub hoc membro Doctores etiam de ^{Animi accidentia.} coitu tractare consueuerunt, quo fit, ut ego eorum prosequar institutum. Coitus. Coitus igitur cum superfluum quiddam semen appellatum, è corpore educat, necessarius omnino existit. Nam cum in assuetis non exercetur (vt latius Galenus in 6. de locis affect. attestatur) tam in viris, quam in foemellis, morbos valde graues excitat, scilicet melancholiam, mœstitiā, capitis grauitatem, ciborum fastidium, ac etiam febres. A quo sumens Halyabbas 5. Theoricarum:

Si feminis, inquit, exuberantia suis aucta in vasis, coitu non euacuatur, aut à natura nō expellitur, in inguinibus fit, & aliis corporis partibus non levis extensio, omniq; in corpore grauitas, sæpeque suis semen calefit in vasis, & fit febris. Nonnunquam autem eius ascendunt ad cerebrum vapores, vbi & pessimos generant morbos, scilicet sensuum, & intellectus hebetudinem, capitis grauitatem, oculorum tenebras, temperamenti permissionem, ciborum inappetentiam, cordis tremorem, & venenum viperino simile, quo repentina morte quandoque nonnulli correpti sunt. Quamobrem à moderato coitu Illustris Dominus nullatenus absteineat. Quapropter in arte Medicinali dicebat Galenus: *Etsi Venerorum, iuxta Epicuri sententiam, nullus est vsus salubris: attamen reuera confert. Si tantum interualli in eorum usu adhibetur, ut neque resolutio aliqua sentiatur, & ipse homo quodammodo leuior factus videatur, ac melius spirare.* Tempus vero ad coitum exercendum opportunum erit, cum in excessuum omnium mediocritate corpus fuerit

Venenum
vipereo si-
mile è semi-
ne.

erit constitutum, cum scilicet neq; su-
pra modum plenum, neque vacuum ex-
erit. Quare ratione concludi potest, ho-
m coitus commodissimam esse, cum
m prima alimentorum concoctio sit
soluta. Ideoq; errore ducuntur, qui
iatim post cœnam, vel prandium tenso
nimentis ventriculo, ac crapula largio-
repleto, cum suis vxoribus congregi-
untur, minime animaduertentes, quod
magna corporis iactura naturalem calo-
rem ab alimentorum coctione diuertât.
erum ab immoderato Venereorû usu
maxime abstinendum est. Nam sicuti eo-
um abstinentia maxime nocet, parifor-
miter frequentia multa humani corpo-
is naturam destruit. Et propterea libro
de semine dicebat Galenus: *Omnia ani-*
malis vasa, & membra tantisper euacuari ne-
esse est, quoad repleatur id, quod potētissimū
est. Atq; hoc modo accidit, vt his in oc-
casionibus omnes animales partes, tam
feroso humore, quam vitali spiritu pri-
uentur: siquidem hic quoque ex arte-
riis vna cum genitali humiditate excer-
nitur. Nihil igitur mirandum est, si ii, qui

*Immodera-
tus coitus.*

*Voluptas.**Ira.*

immoderato coitu vtuntur, imbecilliores euadant, cum & vniuersum corpus vtrorumq; horum purissima parte fraudetur, & accedat etiam voluptas, quæ vel sola adeo idonea est, ad vitales vires dissoluendas, vt nonnulli iam nimia voluptate affecti interierint. A nimio igitur coitu abstineat Illustris Dominus, ac neque repleto corpore, neq; post balneum, aut purgatorium medicamentum, aut post sanguinis missionem, aut post labores, aut vigilias, coitu statim vtatur. Quanquam minus longe sit malum ex Galeni sententia, in arte Medicinali, cum mulieribus congredi corpore repleto, quam euacuato, calefacto quam infrigidato, humecto quam exsiccato. Abigat præterea à se omnem pro posse iracundiam, & quamlibet tristitiam. Quippe, quoniam sicut hæc corpus infrigidat, naturalem calorem extinguit, concoctionem corrumpit, & ossa, vt inquit Salomon, exsiccant: ita illa bilem accendit, ventriculum inficit, sanguinem perturbat, tremorem commouet, & maniam inducit: sicut etiam magna & ponderabilia

alia negotia cerebrum & intellectum
 debetant, & melancholicos humores
 cocreant. Pro posse igitur omnia hæc
 ala animi machinamenta à se auertat,
 omni quidem studio & prudētia gau-
 eat & lætetur. Postremo, sciat Illustris
 Dominus, quod teste Galeno rectum vi-
 nendi regimen tanti existat momenti, vt
 quam plures ab eius instituto non disce-
 ētes, à diuturnis, & admodum pericu-
 losis morbis euaserint: ideoq; in hac non
 parua est habenda fiducia. Sed de his ha-
 tenus.

Reliquum nunc est, vt de sanguinis
 missione ac purgantibus medicamentis
 aliquid in medium adferam. Nam cum
 arduum admodum ac difficilimum sit,
 mo etiam impossibile, vt quis adeo pru-
 denter ac diligenter se habere possit in
 seruando victus regimine, quin quan-
 doq; non erret, & ob id coaceruet excre-
 mentitios humores, hos quidem expel-
 lere necesse est, ne tractu temporis ad ar-
 ticulos permeent, & ibi, vt solent, cru-
 ciatus excitent. At si hoc in iis fieri expe-
 dit, qui seruandæ victus rationi pluri-

*Quare an-
 nua vena
 sectio & pur-
 gatio sit
 necessaria.*

mum student, quid igitur prohibet, quin hoc longe magis fieri debet iis, qui sæpissime ac latius delinquant. Id enim hoc in regno quotidie euenire obseruabimus. Nam adeo hic increbuit compotandi mos ac coëpulandi consuetudo, ut impossibile sit, illam effugere posse quæquam, ac præsertim Nobiles ac Magnates, cum quotidie fere lautissima parent conuiuia.

Quamobrem non solum viuendi regimen ad fugiendam podagram mihi scribendum fuit, sed ea etiam afferenda ratio, qua cum venę sectione, tum exsoluente medicamento excrementitios vniuersi corporis succos expellere possit. Vbi autem excernendorum fuerit multitudo, ut plerumque iis inesse solet, qui crapula, & compotationibus se replent, iubet Galeni liber, de his, quos purgare oportet, iis ineunte vere secari venam. Vbi vero humorum sit tantum corruptela, solam dare potionem, dum adhuc sani degunt, ne subinde ægrotent. Verum, vbi quis & plenitudine, & humorum corruptela laboret, non solum sangu-

si sanguinis missione illius corpus inanien-
 tum fuerit; sed etiam potione. At cum
 nihil addubitem, Illustrum Dominum
 depletionem fere continuo esse affectum,
 mihi facile accedere crediderim, nonnul-
 lum humorum etiam corruptelam, ni-
 hil sane prohibet, quin putem duo hæc
 remedia illi esse necessaria. Cæterum,
 in quo anno tempore hæc fieri debeant, nõ
 solum libro nuper citato docet Galenus,
 sed & lib. 6. Aphor. 46. sic inquit: *Li-*
quet, quod de his, qui adhuc sani degunt: sed
grisi futuri sunt, nisi euacuentur aere adue-
niente. Quo fit, ut ad Februarii finem,
 vel ad Martii initium statim euacuatio
 debeatur suscipi, quæ ita mihi instituenda
 videtur.

℞. Elect lenitiu.

Minorati-
um.

Diacatholic. an ʒ iiij. β.

Misce cum saccharo, & fiant boli iiij.
 vel v. & deuorentur horis quinque ante ci-
 bum. At si magis hæc in potu, quam in
 Electuario haurire cupiat. Dissoluantur
 cum aq. betonicæ q. s. & pauca aqua ci-
 namomi, & fiat potio.

Sequenti die hora vna vel altera ante

Phleboto-
mia.

cibum secanda erit vena communis, siue
 mediana dextri brachii, nec prius clau-
 denda, quam sanguinis ℥vj. effluxerint.
 Post hæc sequenti die ad concoctionem
 humorum, qui pellendi sunt, paretur hic
 syrupus.

Digestivum.

℥. Syrupi de Endiuvia.

de Betonic. an. ℥℥.

Aq. betonic. ℥iiij.℥.

Misce pro syrupo.

Sumatur quinque diebus continuis te-
 pidus in aurora, post cuius sumptionem,
 si possit, dormiat ad libitum, & ieiunet
 deinde horis quatuor. Sumptis hisce sy-
 rupis, accipiat sequenti die in aurora in-
 fra scriptam potionem calidam, post quam
 dormiat statim, si potest, vna tantum ho-
 ra, & ieiunet horis quinque. Potio ita pa-
 ratur:

*Euacuati-
 uum.*

℥. Myrobalani.

Sebesten.

Prunor. Damasc. an. nu. iiij.

Passular. ℥j.℥.

Polypod. quercin. confracti ℥ij.

Flor. cordial. an. p.j.

Folior. betonic. m.℥.

Senæ

Senæ oriental. ℥j.

Cinamomi.

Zinzib. an. ℥j.

Sem. anis. ℥ß.

Misce, & s. a. ex omnibus fiat decoctio
in aqua ad consumptionem tertiæ par-
tis, & coletur.

℥. huius Colaturæ ℥ iij. ß.

Aq. cinamom. ℥j.

Diacatholic. ℥ v.

Diaphœnic. ℥ ij.

Rhabarb. subtilit. puluer. ℥ iij.

Agaric. Trochiscat. ℥j.

Misce, fiat potio, & dulcoretur cum
sauculo saccharo.

Hoc facto, poterit tribus sequentibus
diebus horis tribus ante cibum mane
tantum ad roborandum ventriculum, &
cerebrum sumere infra scriptum Ele-
ctuarium.

℥. Confer. rosar. ℥j.

Mithrid. elect. ℥ß.

Electuariū.

Spec. aromatic. rosar. Gabriel. ℥j.

Misce, & fiant inde boli tres, & inaurē-
tur, sumatur quotidie bolus vnus ex his
tribus, vt dictum est.

Hæc itaque sunt Generose Domine Comes, quæ pro regimine præservatiuo contra podagram tibi scribenda duximus. Quæ si servabit, non vereor, quin illi maxime sint profutura, ad laudem Dei omnipotentis, & optimi maximi, qui solus omnes sanat languores.

In podagra, pro quodam Magnifico Domino,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM XXII.

MAgnificus Dominus rectam victus rationem tutissimam & verissimam Medicinam, quemadmodum Hippocrates noster nos admonet, esse putet: Eam igitur, siquidem se à medicamentis iuvare postulat, obseruet. Longum vero esset recensere singula, quæ in victu observanda: in pauca igitur contraham. Simplicissimo victu contentus sit. A potu vini, si potest, abstineat, aut vinum minime potens, neq; acetosum, quam par-

cissime

*Vinum nec
potens, nec
acetosum
Podagricis
in pauca
quantitate
conceditur.*

fime bibat. Pisces modice & raro at-
 gat. Cancris non vtatur. Olera & le-
 mina vitet. Sunt tamen magni Medi-
 qui vsum brassicæ singulariter cōmen-
 unt, & laborantibus podagra tunc cum
 est dolor, solam brassicam edendam
 præscribunt. Hoc quidem certum est,
 vno victus parcius alimentum præbet, &
 lubriorem esse. Itaque podagricis ca-
 bendum à gallinarum & caponum car-
 nibus, quia multi sunt nutrimenti, & co-
 ssum sanguinem generant. Ab vno
 iustu ad alium septem ad minimum ho-
 ris interponat. Post cibum neque statim
 ambulat, neq; dormiat. Ante cibum se exer-
 ceat, pedes tamen neque eundo, neq; e-
 uitando exerceri velim. Horis tribus
 post coenam cubitum eat. Venus mode-
 ratissima sit. Balnea, nisi sudorifera, nul-
 la. Alius vt quotidie sit aperta, operam
 det. Si facile vomere posset, nihil con-
 uicibilius, quam si vel singulis mensi-
 bus, vel certe tunc, cum accessiones ti-
 nendæ, vomitu se expurgaret: sed vt
 naturæ quasi vim faciat non suadeo. Vti-
 ssimum autem est podagricis, vt singu-

Brassica.

*Regula po-
dagricorum.*

*Gallarum
& caponum
carnes poda-
gricis vitā-
dæ.*

Balnea.

Vomitus.

*Sudor.**Signa ad-
uenturi pa-
roxysmi.**Succus è bac-
cis sambuci.**Fotus post
paroxysmū.**Curatio po-
dagra inua-
dentis.**Succus ver-
basci.*

lis diebus mane in lecto sudent, & si non consueuerē hoc, facere adfuescant: Nam ferosi humores plurimum sunt podagricis noxii. Itaque per sudorem & vrinam expurgandi. Ac quoties sudores non prodeunt, & vrina pauca est, certum esse podagræ aduentantis initium sciat. Ad vtramque intentionem recte dantur matutine duo cochlearia succi è baccis sambuci, cum saccharo præparati ad modum syropi. Fomenta etiam pedibus admoventur ex decocto artemisiæ, origani, absinthii, & chamomillæ in vino & aqua. Fiat autem vas, in quo fumum pedibus excipiat, ita vt bene concalescant, tecti. Hoc fomentum vtiliter adhibetur post paroxysmum podagricum. Sed cum iam dolor est præsens atq; incipit malum, nequaquam fomentum adhibendum. Applicanda vero sunt initio, quæ partem roborant, & affluxum nimium prohibent. Itaq; scobem cornu ceruini sumat, in aquam verbasci ponat, & percolatam aquam pedibus seu parti, ad quam fit affluxus, applicet. Deinde sola aqua verbasci vtatur, vel succo, qui in vase

vase vitreo floribus verbasci repleto,
 foli exposito, reperitur. Nam iste
 succus est longo potentior. Postremo
 Folia Tabaci calefacta apponi possunt,
 cum dolores remittunt, fomenta ad-
 mittere. Pedes neque inungi neque ab-
 luere. Caput autem abluere ante
 Capitis ablu-
 tio.
 renatu ex lixiuio, in quo polytrichum
 decoctum, nec postea se aëri expo-
 nere, vel hoc facere in balneo sudori-
 cro vtilissimum est. Sed cum Magni-
 ficus Dominus lotiones non ferat, de
 his plura non scribo. Vfus Theriacæ
 vel Mithridatii in hyeme valde conue-
 niens. Abstinencia vero maxima Me-
 dicina.

In eodem casu, pro eodem,

D. CASPARIS NÆVII

CONSILIUM XXIII.

Magnifice Domine, ex literis M. T.
 intellexi, M. T. nunquam grauius
 ex doloribus podagricis laborasse, quam

hoc semestri, in absentia Doctoris ordinarii, quod sola nihil remedii applicaretur, ausa fuerit. Et cum M. T. à me petat, in his consilium, & remedia, nihil omnino mallet, quam me M. T. hac in parte pro declaranda voluntate gratificari posse. Quamuis M. T. meo consilio non magis gnopere egeat: cum Cæsareum Medicum cum Cratonem habeat, cuius consilio & opera uti possit. Est præterea in hoc morborum genere podagra, quæ mitigationem nonnunquam admittit, curationem raram aut nullam, iuxta illud ingeniosissimi Poëtæ:

Solvere nodosam, nescit medicina podagram.

Cause externa podagræ.

Sunt tamen remedia, quibus insultus podagrici præueniri, auerti, & mitigari possunt, quæ puto M. T. à Medicis adhibita esse. Est autem ex morbis rheumaticis, qui certis quibusdam periodis inuadere solent, hæc tamen certitudo magna admissa victus ratione interdum turbatur, ut & inuasionis tempus consuetum anteuertat, aut protrahatur nonnunquam.

unquam. Animaduertenda igitur vi-
tus ratio, qua citius solet accersiri & ex-
acerbatur sæpe ira, &
excandescencia animi, venere intempe-
stiuæ, & collecta plenitudine humorum,
quæ purgantibus clementioribus, &
refertim clysteribus, humores non mo-
uentibus valide, tempestiuè est submo-
uenda, & prius tollenda, quam illa ratio-
ne temporis anni, aut mole mouetur ad
fluxum. Si igitur humores suauiter sub-
tracti, imo reuulsi fuerint, minus mole-
stia inferre possunt, nec tam grauem
morbum generare. Hoc tempore M. T.
prescriberem rationem purgandi, si de
tempore inuasionis paroxysmorum cõ-
staret, & credo hæc Medicum præsen-
tem pro sua doctrina administraturum,
cum ratione victus, in quo suadeo,
ut à vinis Morauicis abstineat, quæ ner-
uis valde nociua esse existimo. De Ther-
mis Landeccianis, quæ à Medicis M. T.
proponuntur, nihil iudicare possum, cum
mihi sint ignotæ prorsus, & ignota etiam
causa morbi, sit ne calida, an frigida. Fri-
gidæ causæ non oberunt, si erunt tempe-

*Vina Mo-
rauica ner-
uis infesta.
Therma
Landeccen-
ses.*

ratae. Sin minus, & morbus est à calidis
 humoribus, ab iis M. T. omnino absti-
 nendum puto. Ne tamen M. T. defuisse
 se omnino, aut non gratificari voluisse
 videri possim, mitto duorum remedio-
 rum formulas, altera qua usus sum, &
 adhuc vtor in doloribus à calida causa
 signatum litera A. altera, qua in frigida
 B. quarum facultates M. T. experiri po-
 terit etiam, non nocebunt spero, si ni-
 hil iuuerint. Vellem tamen aptiora ad-
 ministrare, si mihi de certa morbi causa
 constaret. Aqua imponitur tepida lo-
 co doloroso, panno lineo, qui ubi exi-
 catur, iterum humectatur & imponi-
 tur, quemadmodum etiam agendum
 cum Emplastro, quod calidum imponi-
 nitur. Consul quidam noster grauite-
 cum podagra cōflictatur, pinguedinem
 equinam calidissime imponit ex parte
 colli equini desumptam ex qua iuba de-
 pendet, multis remedium prædicauit.
 Usus est & medulla equorum, ex equis
 sanis occisis desumpta. Usus est & lixi-
 uio ex stercore ciconiæ, quod loco dolo-
 roso imposuit. Et ne fluxio podagrica
 augeatur

*Pinguedo e-
 quina.*

*Lixiuum de
 stercore cico-
 niæ.*

ugeretur, subinde auerterem clysteri,
 ut pillulis ante coenam sumptis, qua-
 rum descriptionem subiunxi, non quod
 autem ignorare Medicos: sed potius,
 ut ostendam voluntatem M. T. meam.
 Gratias autem ago M. T. pro transmissa
 Ambra, cuius cum tres species ab Arabi *Ambra*
 bus describantur (fuit enim Græcis igno-
 ra) ex iis grysea censetur optima. Puto
 autem odorem illius resolutum in trans-
 missione, nam meliorem vidi. Est au-
 tem maxime familiaris calori nostro na-
 tiuo, exhibita cum ligno aloes & coral-
 liis redacta in pillulas. Noui summum
 Principem, qui his pillulis alternis die-
 bus pro arcenda cachexia utitur. *Cachexia.*
 Puto autem ambram non esse ex piscibus,
 ut quidam opinantur, sed ex naphthæ ge- *Ambra è*
 nere, quod succinum orientale demon- *naphthæ ge-*
 strat, moschum vel ambram olens, cuius *nere.*
 momentum, vel particulam M. T. trans-
 mitto. Nec magnopere interea inter-
 est, ex quibus oritur, scire, modo usum
 cognoscamus, quem ex Arabibus peti-
 mus, qui in artem nostram ambram in-
 duxerunt. Vsi sunt ea creberrime ob

eam facultatem, quam præstat calori nativo. Gratias ago M. T. quod transmiserit, & cum studiosissimus sim simplicium medicamentorum, nulla re M. T. me tibi deuinctiorem reddere poterit, quam transmissione talium rerum & materialium rariorum, Christus M. T. ab hoc pessimo dolore custodiat, & conseruet, cui M. T. commendo. Lipsiæ 12. August. Anno 1579.

Sequuntur formula remedium, quarum fit mentio in hoc consilio,

Aqua podagrica.

℞. Locustarum tilia, hoc est, propaginum recentium tilia incisarum ℥j. Infundantur in aquis, Ungula Caballina, Endivia an. ℔.β. Extrahatur mucillago s. a. in qua dissolue: Boli armen. oriental. opt. ℥iiij. Misce, detur in fictili. Signetur A.

Emplastrum.

℞. Pulpa similæ durioris non acidæ trita ℥j.

Pulver. Folior. Chamomel.
Verbasci.

Melilot. citrin. an. ℥β.

Cum sem. papaver. in expressione olei

ne olei illius relictar. ℥ ij.
Radic. Hyoscyami alb. ℥ ij.
Mandragoræ ℥ j. β.
Flor. cassiæ recent. extract. cum a-
qua semperuiui ℥ j.

Coq. in lacte caprino, in quo opii ḡ. j.
dissolutum fuerit, ad spissitudinem pul-
vis. Utatur pro emplastro, quoties exci-
ratum fuerit, imponatur recens, siue die,
siue nocte. Signetur B.

℥. Turbith Hermodactyl. an. ℥ β.

Pillule.

Cinamom.

Galangæ.

Anisi.

Serapin. an. ḡ. xv.

Zinzib. ḡ. x.

Sacchar. crudi ℥ ij.

Diagrid. ḡ. v.

Puluerisata subigantur cū succo cau-
lium, & formentur pro ℥ j. pill. vij. Den-
tur in pixide M. T. sumat pro vice pillu-
las vij. hora ante cœnam, & elapsa hora
moderate cœnet, contenta vno ferculo.
Quod si sequenti die non ter aluum sub-
duxerint, augeat numerum pillularum,
donec ter vel quater aluum subducant,

& reuellant humores ad debiles partes
fluentes.

*In præseruatione, & curatione podagra,
pro quodam Nobili
viro,*

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIUM XXIV.

*Historia ca-
sus.*

Nobilis quidam Salisburgensis Po-
dagra subinde hoc modo iam diu
laborat, quo infra scripsi, ea de causa, vt
Excellen. D. Medicus ægroto consilium
dare facilius posset. Iste igitur Nobilis
alias rarissime ægrotauit, & habet cor-
pus satis plenum atq; robustum. Dum
in istis locis, nimirum Salisburgi, vbi o-
mnium generum vina optima, & for-
tissima habentur, vtpote Vngarica, Au-
striaca, Rhenensia, Tyrolensia, com-
moratur, & in Aula Reuerendiss. Prin-
cipis Archiepiscopi Salisburgensis de-
gebat: vino bono, vt fit ab Aulicis, ni-
miū vsus est, & potus semper fuit maior
& cre-

crebrior ipso cibo. Ex ea re ante de-
cem annos sensit podagrę initium, quam
podagram cum per aliquot annos non
vehementem experiretur, existimauit
tam planetolli posse, si Thermis utere-
tur. Itaque Episcopali Medico etiam
dissuadente, discessit tamen in Ther-
mas, quas vocant, Gasteinenses, in Rau-
tica valle sitas, quę insignem præ cæ-
teris vim calefaciendi habere dicuntur.
Reuersus ex Thermis, paulatim peius
habere cœpit, nec tamen sæpe à vino
forti & copiosiore abstinuit, nec corpus
multum exercuit. Ab eo tempore Po-
dagra paulatim augescente superiori-
bus proximis annis sæpius quotannis la-
borare cœpit, maxime vero circiter
mensē Martium, aut paulo post, dein-
de æstiuo tempore, tertio circiter men-
sē Nouembris. Et quanquam alias
præter ista tria tempora podagra labo-
ret: tamen ita leuem dolorem sentit, ut
non necesse habeat decumbere, sed mē-
se Martio, item æstiuo tempore Po-
dagra eum vehementior inuadit, ita ut
etiam nec pedibus, nec manibus per-

*Therma
Gasteinens
ses.*

aliquot septimanas vti queat. Quando autem eum Podagra istis tribus temporibus inuadit, tunc primo die & nocte satis magnum sentit dolorem, sed posteaquam dolor remittit vehementior, tunc ægrotus, si modo in lecto quiescit, nec se mouet, dolorem admodum tolerabilem sentit, atque eo modo in lecto se sustentat, ita tamen, vt nec Podagrici tumores interim abeant & euanescant, nec membra atque nerui relaxari videantur: atq; hinc fit, (quemadmodū nuper hoc mense) vt per quinque aut sex septimanas, aut etiam paulo diutius, nec stare, nec ire possit, & a famulis ex alio lecto in alium portari debeat. Porro ægrotus podagricum dolorem non tantum in pedibus, sed interdum etiam in genibus, & manibus percipit, interdum etiam circa cubitos, axillas, coxas, femur vtrumque. Interdum etiam in sinistro latere Podagra laborat, sicut hoc mense, quo iam diu in tergo tantum decumbere cogitur, nec latera mouere potest. Quod autem ad ipsius dolorem attinet, eum ægrotus non tantum sentit, quantum alii podagrici sentire

Podagra lateralis.

entire dicuntur. Etenim in ipso etiam
colore tactum ferre potest, etiam non
debilem. Ægrotus delicatis cibis non
est assuetus, sed gaudet cibis crassioribus
et fortioribus. Itaque hætenus carne
subula Vngarica libenter vesci solitus
est, sed non in magna quantitate. Quod
vero attinet ad exercitium corporis, eo
admodum raro usus est. Munus enim
quo apud Principem fungitur, ei potius
ingenium quam corpus exercere permi-
sit. Agit autem annum circiter quinquage-
simum. Etiam decem fuit liberorum
pater, uxorem autem cum duceret, an-
zonos habebat circiter triginta. Quoties
autem Podagra laborat, tunc quo ad cæ-
tera bene valet, nec vllum stomachi, aut
aliorum membrorum vitium animad-
uertit. Quia vero sibi vehementer timet,
ne Podagra tam diuturna, & in singulos
annos vehementior, radices tandem a-
gat, atque sibi lethalis existat, ideo ad Ex-
cellentiss. D. Medici consilium confu-
git, & etiam atque etiam rogat, ut sua Ex-
cell. sibi præscribat atque suadeat, quo-
modo morbus iste (qui communiter in-

curabilis habetur) si non tolli, saltem aliqua ex parte leuari, eiusque progressus impediri possit. Hoc quoque non o-mittendum puto, urbem Salisburgum, ubi ægrotus habitat, esse prope montes altissimos sitam, & aërem habere haudquaquam subtilem, sed crassio-rem. Ægrotus existimat morbum suum oriri ex calidis fluxionibus, atque eum morbum leniri posse sperat, vel purgationibus singulis annis certo tempore adhibendis, vel venarum sectionibus, vel adhibitis cucurbitulis, vel bona diætâ in cibo & potu, aliisque rebus instituenda, vel aliis modis, de quibus Excellen. Dn. Doctor optime consulere poterit. Ægrotus alioquin difficili natura est præditus, & medicamenta atque purgationes in ipso non facile operantur, præsertim leui-ores. Hæc igitur est ægroti istius Nobilis & morbi eiusdem descriptio, secundum quam ut E. V. consulere, & consilium li-teris mandare dignetur, sæpe dictus ægrotus tam rogat vehementer, quam va-lerudinis amans erga E. V. cupit esse gra-tissimus.

D. Hie-

*Hieronimi Capiuaccii, Medicinæ Practicæ
in schola Patauina Professoris Primarii,
ad propositum casum re-
sponsio.*

INTELLEXI Nobilem hunc virum
per singulis annis ab articularum dolori-
bus cruciari, quos dolores volūtarię mo-
tionis noxa comitatur, vi cuius cogitur à
ibi consuetis muniis abstinere, quia nō
itare nec ambulare potest, sed à famulis
de loco ad locum deferitur. Ipsum do-
lores hi præsertim secundum inferiores
artus molestant, qui non tamen vehe-
mentes adeo & intensi sunt, vt vitalium
indicationum rationem subeāt, imo nec
affectedas partes digitis prementibus hos
exacerbari contingit. Ab his malis, quā-
do absunt, corpus suum præseruari No-
bilis optat, atque ita, vt vel in hæc non
amplius incurrat, vel ea saltem placide
magis, & per maiora interualla affli-
gant: sed cum Medicos rationales non
deceat affectionis alicuius præseruatio-
nem præscribere, nisi prius affectionis
causa inuenta & inspecta: Idcirco prius-

*Causa lesio-
nis facultatis
et motus.*

quam, ut ab his malis præseruetur, quid opus
sit agendum, quave ratione procedendum
dum, scribam: necesse fore existimaui, ut
breuissima oratione horum morborum
causas exquirere. Motionis igitur voluntariae
noxa contingit à natura offensa, quae
labefactata pariter & impedita. Labefac-
tatur ob malam compositionem, quae
consistit in angustia, repletionemque ca-
uitatum articulorum, & in aucta supra quod
modum magnitudine ligamentorum,
tumore scilicet. Impeditur autem ob in-
temperiem earundem partium frigidio-
rem & humidiores.

Cæterum malae compositionis & in-
temperiei iam dictae causa opifex pro-
xima est humoralis materia conflua,
quae sui corpulentia malam structuram
efficit, sed qualitate altera. Solet autem
in membris materia præter naturam col-
ligi, vel paulatim & via quadam conge-
stionis, quando nimirum pars infirma æ-
gre concoquit, ratione eius offensae con-
coctionis excrementa in parte multipli-
cantur & aceruantur: vel confertim &
via confluxionis, quando materia vel at-
trahi-

trahitur, vel transmittitur. In hoc Nobili
iuro materiam humoralem in artus con-
uere iudico, quia ipsum repente affe-
tus hi arripiunt. Namq; cum horum lo-
rorum nullus calor immodicus præcef-
erit, nullus etiam dolor hæc grauiter læ-
dinans antegrediatur, existimo mate-
riam humoralem in artus excurrere per
uiam transmissionis. Accidit autem in
artibus materiæ fluxionem firmari pro-
pter imbecillitatem, quam ascititiam ex
relatis coniicio, propter malam viuendi
ationem in cibo & potu, & ob veneris
usum. Quas causas multum posse & ad
efrigerandos, humectandos, & immo-
lerate laxandos artus, omnes norunt.
Materia huiusmodi ab initio mista est ex
anguine, bile, & pituita. Dico autem ab
initio, quia temporis interuallo humo-
res calidiores in tenuitatem resoluuntur
& transpirant. Pituita vero sui frigidita-
e, crassitie, & lentore calori resistens per-
nanet. Atque hinc euenit dolores esse
in principio acerbiores, qui postea disso-
lutis diminutisq; calidioribus humori-
bus mitescent. A toto corpore materia

hæc in artus per venas propellitur, quæ materia peccans, cum opus præter naturam sit, læsam aliquam functionem consequitur. Et hæc functio est & chylicatio & sanguificatio. Chylicatio quidem ratione pituitæ, sanguificatio ratione calidorum humorum. Offensa autem est chylicatio, non læsa facultate coctoria, quia ex casu mihi proposito intelligo, ventriculum Nobilis viri & robustum satis, & bene temperatum esse: sed ob errorem externum, qui oritur à causa externa, à cibis scilicet crassis, & immodico vini haustu. Sanguificatio etiam vitatur partim læsa facultate & labefactata ob intemperiem calidiorum iecoris, & ob errorem externum, vinum scilicet merum & potens, à quo vino potuit etiam iecur accendi. Dum peccantes hi humores copiosi & noxii colliguntur in venis totius corporis, non mirum est si otio & quiete, cum nequeant consumi, sæpe aggrauantes atque molestantes vim expulso-riam, propellantur ad artus, tãquam ad cloacas quasdam, & præcipue ad inferiores; tum quia

nia naturæ impetu crassiores humores
deorsum potius vergunt, quam sursum,
nam etiam, quia hi magis à fonte caloris
stant. Gratia igitur præseruationis o- *Indicatio-*
culos ad duo potissimū dirigere expedit, *nes.*
ad materiam scilicet peccantem, & ad
partes affectas. Ratione materiæ iam
genitæ, oritur indicatio euacuandi, ra-
tione vero confluxionis reuellendi. Et
quia non licet materiam peccantem in
quali, purgare, nisi primo alteretur &
preparetur, ideo oritur etiam indicatio
preparandi. Cumque non liceat ma-
teriam peccantem in quanto euacuare,
si primo, si quæ sunt in primis viis ex-
crementa, educantur, ideo oritur indi-
catio leniendi. Quoad partes affectas,
autus omnes, præsertim inferni, calefa-
cendi, siccandi, vel leuiter densandi
sunt. Iecur etiam moderate refrigeran-
dum. Scopus hos absolui quidem pos- *Prognosti-*
sum confido, cum in visceribus effatu di- *cor.*
stæ distemperantiæ non sunt, (quæ
si semper hos ita affectos comitan-
tur) non ex toto tamen, nec ita facile, fu-
ram hanc præseruationem polliceor,

*Auxilia.**Vena sectio.**Prouocatio
hemorrhoi-
dum.**Cauteria in
brachiis.*

propter antiquam & inueteratam articu-
lulorum imbecillitatem. Iam ergo au-
xiliorum materiæ proponantur. Ex chi-
rurgico fonte elicio sectionem venæ, hi-
rudines & cauteria. Nam cum vitia arti-
cularia sint magni momenti, quis exi-
stente plenitudine hæc efficiente & fo-
uente, aut producere potente, magnum
auxilium sanguinem minuens differret?
Cuius magni auxilii materia est venæ se-
ctio. Hoc ergo vere futuro proximo ab-
sentibus malis, audacter vena basilica
dextri cubiti, aut communis aperiatur,
& sanguis in ea educatur copia, quæ vi-
debitur præfenti Medico congrua & i-
donea, pro ratione & plenitudinis indi-
cantis, & virium permittentium. Autu-
mno postea antea malorum inuasionem
sanguis adhuc euacuari poterit debili
auxilio, ac proinde hirudinibus hæmor-
rhoidibus adhibitis, ne magna nimium
fiat bis in anno secta vena, ratione æta-
tis & virium spiritus vitalis dispendium.
Cauteria etiam probo, non in cruribus
quidem, propter maximam harum par-
tium

num imbecillitatem, sed in brachiis po-
sus. Per hæc enim emissoria fiet reuul-
sio, maxima humorum colluie à natu-
ra extra corpus per hæc depulsa & ex-
urgata. Ex fonte Pharmaceutico gratia *Lenitiva.*
lenitionis ventris elicio, vel mel rosa-
cum solutium cum Manna, si excre-
menta pituitosa & satis crassa primos ob-
sidebunt ductus, dissolutum in aqua stil-
latica betonice, sin minus rosat. solut.
dissolutum cum aqua stillatica cicho-
rii. Gratia præparandæ materiæ peccan- *Digerentia.*
tis in quali, probo serapia ex betonica &
ex cichoreo, additis decoctis, vel aquis
stillaticis cichorii, betonice & iux.
Pro hac materia purganda sunt in usu *Euacuatio.*
pillulæ illæ de hermodactylis maiores,
cocoche, addita masticinæ particula,
ne venter labefactetur, & ipsius pul-
ueris iux gratia vehiculi, vt longius ha-
rum vis perueniat & ad artus ducatur.
Non semel sed bis fiet præparatio cum
purgatione. Pro corroborandis articulis *Corroboratio.*
intrinsecus & quamprimum vtatur de-
cocto ligni, corticis & salis.

℥. Salsæ ℥ iij.

Ligni ℥ iij.

Cortic. ℥ ij.

*Pill. ex pulu.
salsæ.**Diacorallid
Tralliani.*

Decoq. in lb. xij. aquæ stillaticiaē endiuiæ, sonchi & cichorii, ne iecur accendatur, ad consumptionem dimidii, vel in aqua cōmuni, additis in fine quasi decoctionis m. iij. fol. cichorii & endiuiæ. Pulueres etiam probantur ex betonica, salsa & cortice, redacti ad formam pillularum, cum pauxillo syrupo, ex cichoreo & tres ex his ante syrupum ligni, corticis & salsæ semper assumat. Bis in die hoc vratur, & spacio quadraginta dierum, plurimumque pro tolerantia. Intrinsecus autumnno futuro & hyeme probatur therebinthina illa Cypria, elota in aqua betonica cum pulueribus iuæ & betonica. Probatur illud celebre Alexandri Tralliani Diacorallium, probantur magna antidota. Ea tamen lege his vtatur, ne ratione caliditatis iecur accendant, vnde vel rosarum conserua, aut cichorii corrigantur, abluique poterit therebinthina ex aqua cichorii. Extrinsecus
gratia

ingratia crurum pedumq; administrentur *Loto cru-*
nitiones, paratæ ex aqua alterata cū ma-
rum.
ritiche, nucibus cupressi, betonica, iua &
saluia. Gratia iecoris non desunt, quæ
intrinsecus assumantur aëre calidiore, vt
post vsum ligni refrigerantia mitia, vel
vti conserua rosarum, cichorii, serum la-
ctis caprinum. Extrinsecus etiam dum
lōgo temporis interuallo ligni bibet de-
coctum, regioni iecoris poterunt ad-
moueri Epithemata confecta ex succo
vel cichorii, vel endiuia addito modico
aceti. Linimenta etiam veluti est ro-
faceum & santalinum. Diligens insti- *Victus ratio.*
tuatur viuendi ratio, nec cibis illis crassis
vtatur, sed tenuibus & coctu facilibus.
A vino per annum abstineat, & loco vi-
ni bibet aquam alteratam cum corian-
dris, & tempore frigidiori addatur mo-
dicum cinamomi. Vinum postea eli-
gattenuæ & aquosum. Veneris volu-
ptuosæ vsum relinquat, nec nisi per ra-
rissima interualla coeat. De aliis rebus
non naturalibus non loquor, cum certo
sciam Clarissimos Medicos in ea regio-

ne non deesse, qui congruam & idoneam ipsi viuendi rationem instituere & præscribere possint. Et hæc currenti calamo dicta sunt pro salute Nobilis huius viri. Patauii, Anno 1575.

*Medicus Archiepiscopi Salisburgensis ad D.
Hieronymum Capiuaccium de
precedenti casu.*

NOBILIS hic vir articulari morbo iam annis circiter duodecim vexatur, qui quidem ab initio dolores in pedibus solum, comitâte tumore rubeo circa malleolos & digitos excitauit aliquomodo tolerabiles, nec diu durêtes. Nunc vero procedente tempore & ætate, magis affligit, nec in vno loco fixus permanet, sed diuersas corporis partes oberrando, præter pedes etiam genua, manus & coxas, & scapulas occupat, qui vt plurimû præterquam quod verno & autumnali tempore accessiones suas facere consueuerat, etiam æstiuo tempore inuadere solet. Duraruntq; accessiones fere menstruum tempus, præter proximam, quam autumnno habuit. Hæc enim per septem septi-

intimanas fere duravit. Causam ipse ar-
ratur longioris doloris, quod consue-
corporis euacuationes distulerit, ac
num omiserit. Et quamvis toto anni
tempore accessiones non permaneant,
interim, quia à doloribus liber, sanus
vi videatur: perpetuam tamen imbe-
cillitatem in pedibus percipit, ac graui-
tatem cum tumore impediēte faculta-
tem motricem. An vero membra exter-
iora, ob primarium aliquem affectum do-
cant, ac functione sua destituantur: an
vero ab intemperie, vel affectu aliquo
membrorum corporis internorum cau-
sa morbi dependeat, facile diiudicari po-
terit, si huius Nobilis viri principalium
partium, quæ toti corpori actiones suas
mutuant, temperamentum considere-
tur, ac eius virium ratio habeatur. Quan-
tum ad tria principalia corporis mem-
bra attinet, videtur vitalis actio æqualis
temperamenti esse, quæ tum ex pulsus
magnitudine & robore, tum etiam ani-
mi magnitudine, ac aduersorum tole-
rantia, ac constantia talis esse deprehen-
ditur. Cerebrum humidum arguit de-

*Perpetua
molestia pe-
dum.*

fluxio & destillatio, qua subinde laborat. Quamuis ingenii acumen & ratiocinandi vis ac memoria firma in eo vigentes, temperatum id esse indicent: ex accidente tamen propter intemperantiam in cibo & potu, & præterea ætatem declinantem & canitiem, in humidius & frigidius mutatum videtur. Nam vino vaporoso & potente gaudet, & si largius biberit, præsentem gravitatem in cerebro percipit, quam etiam constitutione æris frigida & humida persentire solet. Epatis temperamentum in calido excedere dubium non est, quia venas habet latas, plenas, conspicuas, urinam citrinam, croceam, spumofam cum pauca hypostasi, & in fundo farina arenosa, rutila & rubicunda residet. Acepar præcipue vitiosum esse ex sanguine ipso diiudicatur, quod in omni sanguinis detractione, nunquam sincere rubeus apparuerit, sed liuidus, subniger, & cum multa aqua citrina immixtus. Venter quoque vitiose concoquere indicio est, quod non multum appetat, & parce comedat, nec cibis euechymis delecte-

etetur. Nam fastidit auiculas, capones,
fagines, pisces, oua, & omnes carnes assas:
contra sapiunt, caro bubula cocta, pe-
des & intestina bouum, lac & omnia pul-
menta ex lacte parata. In potu, vino v-
tur potente Rhetico, fastidit tenuia
oligophora, cereuisiam & frigidam
bibere solet, nisi immodica siti la-
oret. Dulcia vina omnino non curat.
si quid ventriculum fastidire faciat,
geslerit, id facillime per vomitum rei-
it, ac putat se ventriculum à futuro mor-
per vomitum præseruare. Ante bi-
nnium scabie laborauit per vniuersam *Scabies*
utim, quæ adeo molesta fuit, quod dies
noctesq; dolores pruriginosi nunquam
cessarent. Hoc vero solatii inde habuit,
quod articularis morbus tum mitius ac-
cederet. Et ex vsu Thermarum nitro-
arum scabies curata fuit, at dolores arti-
culares intensiores redierunt. Cumque
ex his facile constet, morbum hunc ex
internarum partium, & potissimum Epa-
tis vitio causam suam traxisse, scire cupit
Nobilis hic vir, an affectus iste, si non ex
toto curari: tamen aliquo modo, ne acer-

bius in posterum affligat, præseruari possit. Dubitat etiam, num si à vini potu abstinerit ex toto, propter longum eius usum aliqua noua corpori alteratio accidere possit, cum audierit aliquos articulari morbo laborantes, à vino abstinuisse, in deterius relapsos ob consuetudinem mutatam. Decoctum ligni cum salsa pariglia abhorret, quod viderit eius usum aliquibus hic non feliciter successisse. An vero decocto ligni posthabito, alia curandi ratione affectui huic subuenire possit, à Doctiss. & Clarissimo D. Medico certior fieri cupit.

*Decoctum
ligni & sal-
sa quibus-
dam male
cessit.*

*Responsio D. Hieronymi Capiuaccii Me-
dici Patuini.*

NOBILIS hic vir pro præseruando corpore à doloribus articularibus multa scire optat. Atq; primum rationem prognostici : Nunquid omnino euelli & profligari possint: vel si fieri hoc non poterit, vtrum mitiores & per rariora intervalla corpus eius affligentes, hoc fieri sit possibile. Galenus noster in 6. lib. quem scribit de regenda valetudine: Dolores articulares, ait, esse affectiones præternaturam

*Galenus de cu-
ratione po-
dagra pro-
gnosticon.*

nam diuturnas, rebelles, remediisq; re-
paratione administratis valde resisten-
s. Et præsertim hoc debet intelligi,
quando dolores hi diu progrediuntur.
Nam cum ad hos promouendos dolores
articulorum imbecillitas præter natu-
ram concurrat, rationi consentaneum
est, doloribus his per longum temporis
interuallum perseverantibus articulos
imbecilliores reddi. Cum res ita sese ha-
beat, & dolores, qui Nobilem virum cru-
diant, non sint vnus mensis, nec duo-
rum, nec sex, nec vnus anni, nec duo-
rum annorum, nec sex, sed duodecim:
Concludo esse impossibile, vt hi dolores
penitus remoueantur: spero tamen quod
materiis, auxiliorum iam propositis mi-
diore euadent, & q; non ita frequenter i-
nosum inuadent. Nam si articulorum im-
becillitas præsertim est in causa horum
dolorum, nonne hac imminuta imbecil-
litate, dolores minus acerbi, & rarius in-
festantes efficientur? Dubitatur deinde
circa exhibitionem ligni & radicum sar-
sæ parillæ, cum multi perceperint vsum
huius decocti nocumentum. Ego sum

*Prognosti-
con.*

*Rationes,
cur salsa da-
riglia & li-
gnum san-
ctum poda-
gricis sint
exhibenda.*

Obiectio.

*Responsio ad
obiectiōem.*

huius sententiæ, quod maximam ex usu
huius vtilitatem percipiet. Et ratio est,
quia omnia remedia conferunt, dum
adsunt ea, quæ indicant remediorum
exhibitionem. Cum in articulis huius
Nobilis viri introducta sit imbecillitas
propter intemperiem frigidiorē & hu-
midiorē, nonne maxime conducent
remedia calefacientia, siccantia, & ad
longinquas partes penetrantia? Materia
autem remedii calefacientis, siccantis, &
ad longinquas partes penetrantis, præ-
stantissima & efficacissima est decoctum
ligni Indici, & radicis falsæ. Sed præ-
terea nonne cerebrum habet frigidius
& humidius: Nonne ventriculum fri-
gidiorē: Atqui horum membrorum
distemperantiis magnopere opitulabi-
tur decoctum ligni Indici, & radicum
falsæ. Sed aliquis obiiciet iecur eius ca-
lidius, quod non indicat remedia cale-
facientia & siccantia, sed refrigeran-
tia. Respondeo: Quando adsunt con-
tra indicantia, debemus attendere sem-
per ad ea, quæ magis possunt. At in hoc
magis potest excessus frigiditatis quam
cali-

frigiditatis. Ergo præcipue sunt oculi
 refrigerandi ad frigiditatem. Nam habe-
 re articulos frigidos, cerebrum frigi-
 dum, & ventriculum frigidum. Iecur
 tantum duntaxat calidius est. Ecce quod
 sunt membra habentia frigidita-
 tem non excedentem, & vnum tantum repe-
 ritur membrum calidius. præterea inci-
 pit prima ætas declinans, in qua solet ca-
 liditas diminui. Extrinsecus etiam dum
 iecur decoctum, regioni iecoris potu-
 erunt adhiberi epithemata refrigeran-
 tia, & vnguenta refrigerantia iam alias à
 me proposita. Et post huius assumptio-
 nem, si iecur calidius redditum videbi-
 tur, poterit uti illis conseruis refrigeran-
 tibus, & fero lactis caprini. Sed obii-
 citur: At multi non perceperunt iuua-
 mentum ex usu huius decocti. Respon-
 deo, Quandoque remedia non iuuare,
 quamuis adsunt horum indicantia, dum
 perperam administrantur, vel ob inso-
 lentiam patiētium, vel ob inscitiam Me-
 dicorum. Læto itaque animo præparet
 ad sacrosancti Remedii huius assum-
 ptionem. Quærit nunquid præterita

*Est hama-
ra.*

*Cur optima
medicamen-
ta adhibita
non iungant.*

huius remedii materia possit alio modo curari: Ego constanter affirmo, nullo alio modo curandi nos posse vti, qui tantum iuuamenti sit allaturus, vt iam prædictus. Quia ex Hippoc. in magnis & extremis affectionibus magna remedia conueniunt. Dolores autem articulares duodecim annorum sunt affectiones magni momenti. Ergo expostulabunt magna remedia. Vnde cum multa reperiri possint, artus frigidiores, cerebrum frigidius, & ventriculum frigidiorum corroborantia, nullum tamen erit magis idoneum in hoc indiuiduo, quam decoctum ligni & salsæ. Quantum attinet ad vinum, si non poterit à vino commodam abstinentiam per annum integrum perferre, mensis saltem spacium huius vium relinquat: vel si fieri id non poterit, eo spacio temporis saltem vinum relinquat, in quo Medici curationem aggredientur. Nam vinum solet præcipitare materias ad locos debiles.

*Abstinentia
à vino.*

*In dolore articulari, & scabie, seu
impetigine,*

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIUM XXV.

MALA hæc à tribus causis originem *Causa poda-*
duxere, ab hepate nimis calido; à ca *gra.*
pate humido, & à ventriculo frigido &
humido. Iecoris incendium inde facile
coniicere possumus, quod vere proximo
lapso, quando lue venerea admodum
aborabat, sicut & iam quædam assunt
pileliquiæ; decoctum guaiaci per plures
dies assumpsit, quod veneno quidem
congenereo profuit; obfuit tamen iecori, &
indimpense calidum & aliquo modo sic-
cum reddidit. Hoc igitur postea maiori
feruore correptum, multos humores a-
cres, mordaces & lue affectos genuit; qui *Causa im-*
in partibus nobilioribus & robustioribus *petiginis.*
ad ignobiliores & imbecilliores, scilicet
ad cutim, quæ excrementorum quasi
corporis sentina est, propulsi sunt: vnde
pustulæ exortæ sunt per vniuersum cor-

pus, quæ in vlcus pruriginosum & serpens versæ & expansæ sunt. Humores autem, qui suapte natura sunt frigidi & pituitosi, ascititia autem qualitate calidi & falsi, quadam bilis portione permista, ad articulos delati sunt: partim à capite transmissi; partim ab articulis, propter imbecillitatem recepti; vnde dolores articulares exorti sunt. Generatio horum humorum pendet è peccatis in victu commissis, maximeque in potione.

Scopi.

Indicationes.

Victus ratio mutanda. Hepatis feruor extinguendus. Vniuersum corpus vacuandum. Caput exiccandum, ventriculus calefaciendus & exiccandus. Articuli roborandi & exiccandi, ne fluxionem facile recipiant, Gallica virulentia extirpanda; scabies delenda. Cura est difficilis, quia lues in præcipuo viscere contraxit habitum, & dolores articulares ob diuturnitatem sunt veluti confirmati. Non tamen impossibilis cura: cum tota dirigatur potissimum ad euacuan-

Prognosis.

vacuandum humores, & extinguendum
hecoris incendium. Ligni Indici deco- *Curatio.*
ctum non habet locum, quod plus iusto
calefaciat hepar; sed decoctum salix & *salsa part-*
chinæ, quæ attenuant, moderate exic- *glia.*
cant, citra immodicam caliditatem. O-
mnia enim, quæ valde calefaciunt, in hoc
casu sunt vitanda. Salix & chinæ dosis
sit ab ℥ iij. ad v. aquæ ad lb. v. fiat deco-
ctum ad consumptionem medietatis &
colatura seruetur pro syruo. Quod re-
supiquum est, decoquantur in lib. x. aquæ
ad consumptionem tertiæ partis, & pro
motu communi retineatur. Decoctum
parari etiam potest, cum hordeo; ci-
thoreo, hepatica, vel etiam lactuca: sic
enim magis feruor hepatis compescere-
tur. Hordeum præter frigiditatem, ha- *Hordeum.*
bet etiam vim absterforiam: sed opor-
tet esse hordeum copiosum, & optime
coctum, cum longam patiatur coctio-
nem. Magis potest ad indicandum he-
patis intemperies; quam virulentia ad
prohibendum; ideo magis intemperies,
quam virulentia demus operam. In
maximo usu habemus pillulas quasdā ē

*Pillula ex
china & sar
sa.*

Sudor.

Dieta.

*Serum ca-
prinum.*

china falsa, & herbis refrigerantibus iam
descriptis: hæ semel diebus alternis per
horam ante prandium capiendæ erunt.
Quo ad sudorem: hic obesset, si specta-
mus iecoris incendium: quia tamen ope
sudoris facile huiusmodi morbus finiri
solet; suademus utendum esse sudore;
Desistendum tamen per aliquot dies,
dum hepatis incendium aliquo modo sit
extinctum. Dum decoctum administra-
bitur, caueat à vino, & utatur aqua secū-
do loco præparata. Victus sit tenuis; ita
tamen, ut tolerari possit. Decocto utetur
ad minus quinquaginta, aut sexaginta
diebus, cum aduersus longam & diutur-
nam affectionem sit pugnandum; eoq;
quamprimum utatur, nam in hoc præsi-
dio salutis spem positam habemus. Ideo-
que non placet, quod eius usum patiens
in aliud tempus differre vult ob quædam
negotia. Quod si tamen iam administra-
ri non possit; interim serum caprinum
ad extinguendum hepatis calorem su-
mere potest. Ideoque pluribus diebus se-
cum domi detineat tres vel quatuor ca-
pras, easq; nutriet rebus refrigerantibus,
ut la-

lactuca, endiuia, cichorio, hordeo, fo-
 lis salicis rubi, vt lac magis fiat frigidum.
 caueat autem summopere ne capræ fa-
 cem comedant, quia contrarius sequere-
 tur effectus. Si vero vsus feri ventriculo
 officeret, & ipsum labi faceret in *Algi-
 p-
 v, vt huic obfistamus incommodo, in*
 primo cyatho syrupum de mentha im-
 monamus. Extrinsecus autem inunctio-
 nes, ex ol. mastich. de absinth. in regione
 ventriculi non improbatur. Si cupimus,
 vt viam vrinæ petat serum, in primo cya-
 tho miscemus aut syrup. de beton. aut lac
 melonum. Laudamus etiam vsum
 trochisc. qui multum in scabie ista pos-
 sunt: & affectibus etiam articularibus
 profunt. Sic parentur:

℞. Salsæ ℥j.

Trochiscorum viperinor. ℥j.

Misce.

Sint in frequenti vsu: Quemadmo-
 dum & terebinth. ad ℥j. hac hyeme vsur-
 pabitur sæpius, cum partium imbecilliū
 roboratio exoptetur. Integram sanita-
 tem pollice nūr ægro, quia ætas robusta,
 & patiens obtemperans. Quo ad chirur-

*Diarrhœa
 ex sero capri-
 no orta, quo-
 modo corri-
 genda.*

*Trochisci
 viperini.*

Vena sectio.

giam igitur conuenit venæ sectio è basilica dextra; sanguis enim peccat, secundum quantitatem, formam & motum. Quia autem sanguis impurus & falsus per vniuersum corpus est dispersus, non sufficit venæ sectio; sed alio etiam opus est præsidio, quod hunc humorem probe possit euacuare. Proinde multæ cucurbitulæ numero xvj. plus minusve, diuersis corporis partibus applicabuntur, quot videlicet sufficere pro patientis quantitate videbuntur. Et hæ erunt affigendæ post purgationem. Fonticulum vnum in crure gerit, qui non est submouendus, licet locum idoneum non habeat, attamen nec dolorem inducit, nec aliud symptoma affert, imo si opus esset, alterum in brachio efficiendum proponeremus. Sed prius optamus, vt remedia proponenda experiantur; quæ si non prodesseent è toto, tunc in brachio nouum cauterium figere oportet. Corpore per venæ sectionem optime inanito, ad *Opapaneian* veniendum. Leniatur alius mell. ros. sol. aut melle & manna, aut cass. vel elect. lenit.

*Cucurbitula.**Fonticulus.**Lenientia.*

Præpa-

Præparentur humores, syrup. de cichor. *Digerentia.*

de borrag. de succo ros. cum mell. rosa.

simpli. & decoctis accommodatis. Pur- *Purgantia.*

gentur diluto rhabarb. & agar. & folior.

genæ, quibus addatur mel. ros. sol. aut mā-

na. Et quia colluies non potest vna vice

exhauriri, ideo grauioribus iteranda est

purgatio. Præparentur ergo demum

humores syrupis tum simpl. tum com-

pos. vt est syrup. de pomis compos. de ci-

chor. cum Rhabarbar. de fumar. Hic

autem ordo in syrupis obseruetur, vt ter-

cio quouis die compositi exhibeantur,

interpositis diebus simplices. Euacuen-

tur pil. coch. vel assaiaret, de agar. Mes.

Quandoque, vt iecur attemperetur, vi-

ce syruporum forte tutius erit, toto eo

tempore serum lactis caprini ad mini-

mum ad lb. iij. propinare. Post corporis

purgationem, contra luem pugnandum,

decocto paulo ante descripto. Exter-

na respiciant cutim & articulos. Cutis

nobis videtur nimium exiccata, ob hu-

morum calidorum & siccorum desu-

zum: Proinde laxanda erit & rarefa-

cienda, vt humor acris, qui puritum &

*Pro cute &
articulis.*

pustulas facit, insensibiliter possit euacuari. Laudamus igitur, ut foueantur partes corporis, procul ab articulo, cum aquis, in quibus violæ, maluæ, & lactuæ sint positæ. Post fomentum ad cutem corroborandum & siccandum, non improbantur aquæ mannæ, & aq. montis orthonis. Inunctiones olei viperini exsiccant, & si in cute remanserit qualitas mala, prohibent ne rursus possit repululare. Inunctio huius linimenti prodest.

*Linimentū
pro scabie.*

℞. Olei rosati ℥ ij.

Cerussæ ℥ j.

Sulph. viui ℥ j.

Salis ℥ j. Misce.

Et cum aqua hellebori nigri, aut succo limonum fiat linimentum, vel rad. hellebori nigri decoctum paretur. Articuli roborandi & exiccandi vinaceis, oleo salito. Caput humidum, quod multam pituitam gignere videtur, expurgetur masticatoriis & errhinis. Ventriculi frigiditas & humiditas, cum non sit effatu digna, decocto supra scripto poterit auferri. Quoad dietam, cauendum à plus iusto

Dietæ.

oto calefacientibus & exiccantibus, vt
nt cibi calidiores, aromata, falfa, acria,
magenerosa.

In Arthritide,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIUM XXVI.

Procurandum est, vt aluus quotidie
faciat officium, id aut cibis lubrican-
tibus, aut leuibus medicamentis fieri po-
tuit. Cibi, qui id præstare poterunt, sunt
Circula ex beta, Spinacia, brassicave, o-
leo & sale confecta. Caricæ quatuor aut
vix, in prima mensa sumptæ. Pruna o-
ptime matura ac dulcia recetia quatuor,
aut plura si parua sint. Temporibus ve-
ro, quibus recentia nō adsunt, sicca ma-
teretur in vino dulci, ac in eo coquatur,
aut in iusculo pinguiori adiecto saccha-
ro, aut optimo melle. Poterit & hoc præ-
pare passularum vsus, si sub dio fuerint
expositæ quatuor, aut quinque noctibus
persæ Saccharo Thomasino, non ad-

*Cibi aluum
mollientes.*

*Medicamē-
ta lenientia.*

modum albo, si earum sumpserit duo, aut tria cochlearia, & eas optime masticauerit initio prandii; siq; cum iis comederit offam panis cōfecti ex tenuiori parte furfuris pauca adiecta farina, & mellis modico. Medicamenta lenientia sunt, Cassia ex arundine excepta ad quantitatem ℥ iij. cum arundine. Aut si electuarii lenitiui ℥ j. sumat ante prandium per horam. Non abs re fuerit, etiamsi saltem semel in mense (euitando tamen calorem) capiat ex hoc medicamento ℥ ij. vel iij. vel ad summū quatuor mane horis quatuor ante prādium, quod maxime commendandum est in hoc genere morbi, sicut experimento fuit sæpissime probatum, quod tale est;

℥. Hermodactyl. albor. mundorum
à cortice

*Electuariū
solutiuum
in podagra.*

Diagridii an. ℥ ij.

Costi.

Cymini.

Gingiberis.

Caryophyllorum an. ℥ j.

Terantur omnia, & cum syrupo facto è melle & optimo vino, fiat Electuar.

Hoc

hoc soluet aluum, & materias quæ do-
mies crearet, educet. A somno diurno *Diatæ*

contineat, n. si noctes duxerit infomnes.

pro casu non statim à cibo erit dormi-
endum, sed interiecto saltem horæ spa-

o. Cibaria sint panis optimus, fermentus, mediocriter salus, bene coctus in
forno, non permixtus caseo, butyro, aut
pingui aliquo, sed sit purus ex optima fa-

na. Carnes sint gallinacæ, vitulinæ,
bedinæ, veruecis castrati, perdicum, Fa-
sionu & auicularum, quæ in montibus,
et nemoribus degunt. Aromata non *Aromata*

mnino interdicenda; sed sit eorum
modicus usus. Salsamentorum usum non
mnino in prima mensa, verum in parua
quantitate, vt pituita è ventriculo deter-

mant. Sicut etiam admittuntur aliqui *Carnes &*
coctes saliti ea de causa, vt sunt sardæ, Ha- *pisces saliti*
pces, & similia mollia salita. oua recen- *molliter co-*
duntur. *caduntur.*

ora, tenera, & tremula optima sunt, mi-
come vero indurata, aut frixa admittan-

ur. Casei usus maxime damnatur. Bu-
turrum pro condimento parce concedi-

ur. Pisces in minima copia concedun-
ur, ac raro, qui in craticula affati, aut eli-

xi sunt, & cum mediocritate aromatum conditi. Frixi vero deteriores sunt, & adhuc magis si in butyro. Et qui concedi possunt, sunt aut maritimis vndis agitati, aut fluuiatiles, non palustres, aut ex aquis stagnantibus; & eorum caro mollis, friabilisque sit, non viscida, aut lenta.

Cancr.

Testudines.

Cancr. & omne genus testaceorum cochylum, & ostrearum damnatur. Testudines concedi possunt; Acetaria, quia acetum nocet nervosis partibus, non sint in frequenti usu, & sint cum aceto non admodum forti permixta, aut saccharo, aut melle, aut passulis, ut sunt cappares sale exemptæ. Radix & folium cichorii, Endiuia, borrag. bugloss. fœniculi comatenera, melissaq; conceduntur. Radicula esculenta etiam admittitur, ut ex ventriculo detergeat pituitam. Potest aliquando Moretum, siue salsam viridem pro condimento edere, & Diasinapi, quod nos mostardā nuncupamus. Amygdalas etiam cum iusculo, aceto, & saccharo mixtas concedimus. Fructus etiam conceduntur, ut pruna, ficus, vuæ bene maturæ, pistacia, pinæ, amygdalæ,

*Diasinapi
Mostarda Italorum.*

mauellanæ nuces. Pyra & cydonia da-
mantur; Quia faciunt dolores arthri-
cos; & non nisi cocta, & cum saccharo
asperfa, & melle condita, & raro in par-
quantitate. Ceraforum omne genus
precissime admittat, & omne genus fru-
ctuum mollium quod comederit, præ-
conatur omnibus cibis. Duri vero fru-
ctus postponantur. Persicis optime ma-
ris parce etiam vescatur. DE VINO V- *Vinum.*
tum dixerim, si Dominatio sua per bi-
nium vino abstinerit, à morbo hoc
berabitur omnino. Quod si minime
velit facere, saltem parcissime bibat, &
vinum nō sit dulce, crassum, vel nouum.
si rubrum habere possit, magis proba-
rem quam album; & sit olygophorum,
aut aqua cocta lymphatum, & si aliqua
acribitate foret præditum, non tamen
multa, maxime videretur opportunum.
Vina illa Cretica, & similia potentia sunt
vitanda. Nam ultra hoc, quod nervis no-
cent, caput etiam replent, & deinde ex-
citantur fluxiones; Vitanda etiam est
cereuisia potens. Bis in anno mittatur *Phleboto-*
sanguis è dextro brachio ad ℥ xij. vel cir- *mia.*

Hæmorrhoides.

citer, prout visum fuerit Medico, qui tū aderit. Et hoc erit agendum in fine Aprilis, & in initio Septembris, vel citius, vel serius, prout regio calidior vel frigidior fuit eo tempore. Quod si hæmorrhoides eo tempore fluxerint, sanguis mittendus non erit, sed differendum, donec per aliquot dies non fluxerint. Quod si toto anno fluerent, & corpus non videretur admodum grauatum ob plenitudinem, tum à venæ sectione omnino erit abstinendum. Facta autem missione sanguinis, si eam fieri contigerit, etiam expurgandum est corpus à superfluitatibus tum pituitosis, tum biliosis. Primum aluus leniatur hoc medicamento, per horam ante prandium.

Purgatio.

Bolus.

℞. Electuar. lenitiu. ʒ x.

Puluer. Hermodactyl. ʒj.

Misce, & cum saccharo, fiat bolus. Deinde coquatur materia per dies octo, aut decem.

℞. Syrup. de betonica.

Mel. rosati.

Syrup. de stœchade an. ʒ ss.

Decocti betonicæ.

Cicho-

Cichorii an. ℥ iij.

Misce.

Quibus assumptis expurgabitur corpus assumendo pill. seq. quinq; horas ante prandium, quibus super dormire poterit per horam:

℞. Pill. de Hermodactyl. ℥ j.

Pillula.

Specier. Episcopi ℥ ss.

Misce & fiant pillulæ v. deauratæ. In defectu Specier. Episcopi succedere possunt pill. cochix præparatæ cū rad. Hel-lebori nigri. Commēdantur etiam thermæ sulphuræ & aluminosæ, aut etiam falsæ tempore Maij, per dies decem. Purgato tamen ante corpore medicamentis supra scriptis. Hyeme ter in septimana mane surgens accipiat seq. medicamentum:

Therma.

℞. Resinæ therebinthinæ, aut abieti. *Bolus.*

næ in vino albo, bis terve lotæ

℥ ij.

Puluer. hieræ simpl.

Turbith albi. ḡ. vj.

Fiant boli, quos in placentis azymis vino madidis capiat. Item in septimana semel tribus horis saltem ante prandium

*Mithrida-
tium.*

*Nuclei pi-
nei.*

*Folia Sal-
viae.*

*In dolore iū-
cturarum.*

*Ligatura
infra genu
podagram
excitatur.*

sumat ex Mithridatio ꝓ. β. superbibendo
haustum vini generosi. Non oberit et-
iam si in ultimo cœnæ comedat 50. nu-
cleos pineos ablutos aq. rosar. aut aqua,
in qua aliquid sit Cinamomi incoctum.
Aliquando etiam comedat folia Salviae,
vel sola, & sine condimento, vel cum mo-
dico salis olei, ac vini respersa, & accipiat
quando it cubitum. Pro superfluitatibus
expurgandis sumat semel in mense (mo-
do calor non vigeat) medicamentum su-
pra scriptum, quod constat ex Hermo-
daetylīs. Doloribus absentibus, bonum
erit pro iuncturis roborandis, quæ dolo-
re affici consuevere, eas inungere oleo
salito calidiusculo eo tempore quo lectū
ingredi volet. Et sit oleum hoc pacto pa-
ratum;

℥. Olei Oliuæ Omphacini lib. j.

Salis ꝓ ij.

Bulliant in duplici vase, quod balneū
Mariæ vocant, ad cōsumptionem quar-
tæ partis, & seruetur in vsum: Caligas in-
fra genu non liget. Nam hoc, si quid a-
liud, facit ad podagram excitandam. Pa-
riter etiam nil habeat, quod pedes, aut
com-

comprimat, aut adstringat. Si quando abluere volet pedes (quod raro fiat) consulo, ut id fiat vacuo existente ventre, nempe ante cœnam, nec postea ambulet multum, sed quiescat potius. Et incoctum sit in aqua, qua vult abluere, Rosmarinum, salvia, Rosæ, betonica, & salis modicum. Vel utatur, si possit haberi, aqua marina, in qua eadem sint incocta. Si facile vomat, laudo, ut saltem semel in mense euomat à prandio, aut à cœna, & si ieiunus vomere posset facile, bonum esset, ut mane euomeret. Nam in arthritide nulla melior est euacuatio & diuersio, quam ea, quæ per vomitum fit. Eo tempore quo vult euomere (quia vomitus nocet oculis) ut eos etiam tueamur ab hoc incommodo, bonum erit, ut liget oculos aliqua fascia; nec statim à vomitu soluat eam, sed sinat ad octauam horæ partem vel circiter. Dum dolores instant, à reliquorum usu abstineat, & rosaceo tantum utatur. Leguminum frequens usus pedes debilitat, 6. Epidem.

Vomitum in Podagra laudatur.

Oculi à vomitu defendendi.

In Podagra,

D. GVLIEL. RONDELETII

CONSILIUM XXVII.

Pillula.

℞. Aloës Epaticæ ʒj.

Agarici recenter trochiscati.

Rhabarbari electi an. ʒij.

Castorei ʒj.

Mastiches.

Spicæ nardi an. ʒj.

Syrup. ros. laxat. q. s. fiat massa pillularum, de cuius ʒj. formentur pillul. vij.

*Electuariū
solutiūm.*

℞. Catholici ʒj.

Electuar. de citro soluti

Diacarthami an. ʒß.

Rhabarbari electi ʒij.

Cum syr. ros. lax. q. s.

Fiat Opiata.

Syrupus.

℞. Rad. Acori vulgaris.

Glycyrrhizæ recentis.

Calami aromatici.

Cyperi an. ʒvj.

Cortic. citri siccor. ʒß.

Herbar. Betonice.

Melis-

Melissæ.

Hyssopi.

Chamedryos.

Chamepytios.

Primulæ veris.

Scabiosæ.

Agrimoniæ an. m. j.

Cichorii vtriusq;

Acetosæ cum rad. an. m. ij.

Iuiubarum.

Sebesten an. par. viij.

Prunorum dulc. par. x.

Passularum contusarum ℥j.

Sem. Anisi.

Fœniculi an. ℥ iij.

Flor. cordial. an. p. j.

Polypodii querc. recent. ℥ iij.

Turbith. elect. ℥j.

Hermodaetyl. ℥ β.

Salis Gemmei ℥ ij.

Fiat decoctio.

Cape de colatura lib. j. β. in qua dissolue syrup. viol. ℥ iij. syrup. de stœchade, & mellis Anthosati an. ℥ ij. Pulu. Diarrhodon Abbat. ℥ iij. Gingib. ℥j. Fiat syrup.

clarificatus & aromatizatus pro quatuor
dosibus.

*Potio pur-
gans.*

℥. Polypodii querc. recent.

Sem. Carthami contusi an. ℥j.

Glycyrrhizæ recent. ℥ij.

Sem. anisi ℥j.

Fiat decoctio in ℥iiij. Colaturæ in-
funde

Rhabarb. elect. ℥j. β.

Agarici recenter trochiscati
℥iiij.

Fiat expressio, cui adde syrup. ros. la-
xat. ℥j. β. Capiat finitis syrupis.

Rotula.

℥. Pulver. Diarrion santal. ℥iiij.

Rhabarb. elect. ℥ij.

Conseru. rosar. ℥j.

Sacchari dissoluti in aqua absinth.
q. s.

Fiat confectio in rotulis ponderis

℥ij.

℥. Theriacæ elect. & mediæ ætatis
℥j.

Conseruæ rosarum ℥j. β.

Misce.

Olum.

℥. Ol. rosati omphacin. ℥iiij.

Myrrhini.

Masti-

Masticini.

De lentisco an. ℥ ij.

Salis communis ʒj.

Myrrhæ electæ ʒij.

Iridis Florent. ʒj.

Misce.

℥. Medullæ Cassiæ recent. extract.

Cataplasma.

℥ ij.

Fecum olei rosar. ʒij.

Croci ʒj.

Misce.

℥. Medullæ panis syncomisti ʒ iij.

Maceretur in lacte caprino, cui adde mucilaginis seminis pŷylli extractę cum aq. rosar. ʒj.

Croci ʒ iij.

Farinæ hordei ʒ β.

Ol. de Nenuphare q. s.

Reducantur ad formam cataplasmat. Arthritis quancunq; partem afficiat, præcautione magis, quam curatione e- gere videtur, ut & alii affectus qui paro- xysmos habent, nec assidui sunt. Præoc- cupatur autem frequenti ac sedula cor- poris expurgatione, quod nisi excremē- tis scateat, quæ ad articulos transmittun-

*Præcautio
consistit in
expurgatio-
ne corporis.*

*Pillula tem-
pore hyemis.*

*Electuariū
tempore
verno.*

tur, nunquam podagra excitabitur. Est autem excrementorum prouentus maxime a ventriculo, non satis recte cibos conficiente. Quamobrem huius maxima sollicitudo esse debet. Quando igitur celebrata est vniuersalis purgatio, ventriculus minime est negligendus. Itaque præscripti in hyeme vsus cataportionum, quibus & humores excrementitii e corpore educuntur, & viscera robur excipient. Eorum integram drachmam singulis tribus mensibus deuorabit, atque eo intervallo semel in hebdomade assumet duas tresve pillulas, si aluus non sponte & libere deiiciet, vel in corpore grauitatis sensus aliquis percipietur. Hora assumendarum pillularum esto crepusculum matutinum, vel hora vna aut altera præcedens, si commode expergiscatur. Transacta hyeme, vel aliis sex mensibus vtetur Opiata purgatrice. Cuius dosis pro singulis duobus mensibus est ℥j. neque frequentior esse debet, aut vehementior tum temporis excitata medicamentis purgatio. Præter hæc quibus assuescere suadeo optimum erit

vere

vere & autumnno solennem purgationem instituere, quomodo præscripsi ex syrupo vtcunque purgatorio, & potione sequenti. Atq; si videatur, pro minoratio, vt vocant, assumat pillularum, vel opiatae purgatricis præscriptarum dosin vnam. Cæterum, vt magis, magisque & ventriculus, & cætera viscera confirmentur, erit operæ precium, vt tabellis vocatis; & opiata, quæ theriacam recipit, alternatim scilicet, bis singulis hebdomadis assumpta tabella, vel opiata, quanta est iuglandis magnitudo, horis quatuor ante prandium vtatur. Si tamen displiceat frequentior vsus; satis esset singulis hebdomadis semel alterutrum deuorare. Est autem conuenientior hyemi opiata; æstatitabellæ. Hæc præcautionis gratia instituta (vt mūdum euadat corpus, & nutritioni inseruientia viscera firmiora euadant, nec sit quod ad articulos transmittere cogitent) multo efficaciora habebuntur. Si victus ratio admodum cauta accedat. Atque ea *Diatæ* sit omnino frugalis, & vt plurimum abstemia, Venerisque nescia; quæ huius

partis præcipuæ sunt. Quia tamen matrimonio coniunctis, & natura salacioribus condonandum est aliquid; esto Veneris exercitium non nisi cogente natura; atq; horis antelucanis à somno libero, & cœnæ hesternæ concoctione facta. Vinum hyeme sit Lora, nisi tortinum reperiatur, quod Loræ substitui potest. Æstate aqua potetur. Nocet plurimum à cibo sumpto lectio, cogitatio, & quiuis animi, aut corporis excellentior motus; Tibiarum nulla sit defatigatio, seu ambulatio, seu equitatio instituatur. Pedibus frigidum omne valde inimicum, iisdemq; & cæteris partibus extremis imbecillitatem afferre solet; ac arthritidem accelerat. Victus reliqua præcepta, Medico præsentis, prudentis, & docto sciens relinquo. Aliud aggredior, quod pars est curationis, quando infestat dolor. Variis est utendum remediis, quorum alia dolorem ipsum demulceant, alia morbum deleant prorsus. Demulcet omnium maxime linimentum ex Cassia medulla, & aliis quibusdam præscriptum; quod initio statim imponi debet. Ab hoc utendum,

Curatio doloris.

dum, quod ex mica panis conficitur, donec absoluta sit curatio, quam ubi consecutus fuerit, deinde illinat affectas partes oleis, cum sale, & myrrha præscriptis, ut articuli confirmantur, nec novæ defluxioni locum dent; atq; huiusmodi remedium familiare admodum esse debet, bis terve, singulis septimanis repetitum.

Quod si aliquando displiceat, & malit ipse emplastrum articulis male affectis applicare, fiat id ex Diapalmate remollito oleo Rosarum omphacino. Prætermiseram fere, quod minime est negligendum ad Arthritidis præcautionem, maximi momenti esse, vomitum singulis mensibus excitatum bis duobus diebus continuis vel sponte ieiuno ventriculo, vel cibis repleto pluribus, variis & pinguibus, nisi tamen corporis constitutio, pectoris angustia, & colli longitudo vomitum dissuadeant. Ac faxit DEVS Optimus, ut his præfidiis bene munitus, aut nunquam tanti mali accessiones sentiat, aut solito maiora intervalla, & mitiores omnino paroxysmi accidant. Spe-

*Vomitum
Arthriticis
prodest.*

ro tamen futurum, vt nunquam repetat morbus, si ad vnguem à nobis præscripta, & æquo animo seruentur.

In podagra confirmata,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIUM XXVIII.

*Consolatio
podagrico-
rum.*

Cum videam, Nobilissimo Dn. consilia Medica parum frugifera esse: Consolationem substitui medicam, quæ recte considerata, etsi morbum auferre non possit, tolerabiliorem tamen reddet eundem, & demulcebit dolores implacabiles.

Patientia.

*Potus con-
ueniens me-
dia curatio.*

Paucos habui podagricos, qui adeo de potus electione solliciti fuere: ac profecto verissimum est, potum conuenientem mediam esse curationem. Quare pro potu vnice suaderem, cereuisiam præsertim diureticam, eam tamen, quæ & ventriculo vna accepta esset, ne co-
ctioni

ctioni officeret nausea, qua si ventriculus refrigeraretur, haustulum interdum vini Rhenani puri subiicerem. De delectu vini sententiam meam antea exposui.

Potus medicamentosos cibis admiscere, nescio qua vera ratione defendi possit: quibus colorentur non ignoro: *Potus medicamentosus male permiscetur cibis.* nihilominus re bene examinata non tam facile, ut admittam persuadebor. Rationes adducit Medicus plausibiles, quod videlicet ventriculo arrideat, potus cum ligno sassafras, quod aquæ ante assueuerit: nihilominus plures contrarias firmiores adducere possem. Mistruram cereuisiæ, & vini etiam culpa-ri posse non me latet: Sed ita omnis cibi & potus commistio in vitium vocaretur. In concoctione potissimum amplexus ventriculi nutrimentum concoquentis expetitur: *Ventriculi concoctio.* At fœlix æger, cui recta victus ratione hic procuratur. Iudicium de balneo Laconico non mihi displicet: sudor tamen rectius & tutius *Balneum Laconicum.* in lecto prouocatur: subitæ enim alterationes initio non nihil periculi por-

*Lotio capitis
noxia.*

*Mel aci-
dum.
Oleum vi-
etrioli.*

tendunt. Medicamenta sufficienter in consolatione Medica docui: vbi & Emplastrum vertici imponendum commendo: Lotiones enim capitis iustis de causis non facile admitto. Fricare interdum leniter caput curare furfuribus hordea-
ceis, rosis rubeis, & santalis commistis: idem hæc præstat frictio, de rasis aut brevioribus pilis, & tutius quam crebra aquæ perfusio. Medicorum consilium non laudo neq; vitupero. Si ego vero eius essem constitutionis & ætatis omnibus mellis acidum usum præferrem, aut in iusculo aliquot olei vitrioli bene correcti guttulas dissoluerem. Scio illius præstantiam. Aliqui ab eodem, ut metallico & corrorente abhorrent, sed temere. In corpore humano aliam vim & effectum habet: quod quotidie in gingivis exulceratis experimur. Putridam enim consummit carnem, sanam abstergit & corroborat. Sed plura de his cum Domino D. Monauio agam.

Melacidum tale est:

Accipiatur mellis rosati, vel quod in
hoc

hoc corpore conuenientius esse vide-
tur: Syrap. de Betonica ꝯij. His adiciantur
nouem guttæ olei Vitreoli. Accipiat
primum de hoc vnum cochleare, matu-
tine ieiuno ventriculo, dein duo coch-
learia postea tria: atq; sic eo vti pergat, ab
vno scilicet de nouo incipiendo. Vfus il-
lus est tutus, ac suavis, & ventriculum
humidum mirifice adiuuat, atque pitui-
tam è corporibus remouet.

De præseruatione à Podagra,

D. ABRAHAMI SEYLLERI

CONSILIUM XXIX.

POdagram subinde recurrere tam no-
tum est, vt demonstratione non e-
geat Quid causæ inqu rendum. Tritum
enim illud: Nil sine causa. Itaq; causæ *Causa diffi-*
cognitæ si euitabuntur, & iste affectus *cilæ cura.*
molestissimus minime redibit. Variant
Medici in causarum podagræ assertionem,
quod facit, quo minus affectos hoc ma-
lo restituant, neque affectum recens ac-

quisitum ex integro depellant. Quod autem etiam interdum optime causis cognitum malum recurat, facit ægrotorum inobedientia, & mala victus ratio. Ita enim peruersa est hominum consuetudo, ut etiam saluberrima nonnunquam auersentur consilia. Approbant quidem meliora: at deteriora sequuntur, seducti ea persuasionem, non esse immutanda, quæ à teneris perperam consuetudine sint contracta, præsertim cum videant plurimos crapula obrutos, ut etiam neque mens, neque pes suum officium faciant, vitam protrahere, nec morbos incurrere. Sed hi neque Deo, neque hominum nomine digni sunt, & aliquando haud dubie pœnas dabunt. Utinam omnibus is sit animus, qui Rogatiano podagrico fuit, qui semper vnico contentus ferculo, pristinae valetudini restitutus fuit, profecto numerus podagricorum minime cresceret. Hinc Poëtæ experientia edocti padagram Bacchi filiam merito esse voluerunt. Certum est fundamentum podagræ malam cōcoctionem esse in ventricu-

Mala consuetudo.

Rogatiani abstinencia.

triculo & epate. Non enim euenit podagra, vbi concoctio elaboratur perfecta, quæ fit, cum ventriculus & epas non laborant, & omnia, quæ assumuntur, & circa corpus fiunt, modum non excedunt. Ita sane innati caloris robur conseruatur, cuius adminiculo omnes corporis actiones dextre perficiuntur, & corpus minime à morbis tentatur. Podagræci suam fortunam non deplorent: sed gulam & reliqua, quæ sunt immoderatio-
 ra. Ex his enim calor innatus, epas & ventriculus labefactantur, vnde cruditas & destillationes resultant, quæ tanquã superflua & inutilia ad articulos detruduntur, & dolores excitant, & quanto plus delinquitur, tanto citius etiam dolores vehementiores recurrunt: Sunt in aliquibus pedes, seminarii à parentibus ægris, apti ad recrementa suscipienda: Etiam ex morbo præcedente, vel cõsuetudine defluxionis artuum intemperies augetur, quæ tandem materiæ affluxum admittit. Vt autem eiusmodi malum euitari possit, causæ omnes amouendæ sunt. Facilius enim est inhibere,

*Podagra ex
initio actio-
nis oritur.*

*Podagra hæ-
reditaria.*

*Oris collutio
cum posca.*

Dieta.

quo minus causæ agant radices, quam cum dolores adsunt, remouere. Idcirco M. V. summopere studebit, ne latum, ut dicitur, vnguem ab ordine subscripto recedat, ita demum sane à molestissimis doloribus liberabitur. Mane cum M. V. surrexerit, ac alius responderit, & urinam reddiderit, os colluatur cum aqua, cui modicum aceti admistum fuerit, ut pituita faucibus adhærens educatur. Deum caput pectendo repurgetur, & facies ac manus aqua frigida vel vino lauentur, hinc ad Deum precibus fufis ad munia consueta recurrendum, quibus absolutis corpus, vel deambulando, vel equitando, vel vehendo, &c. exercendum. Ita enim excrementa ultimæ coctionis expelluntur, calor innatus vegetior redditur, ac membra solida robur acquirunt. Quod si deprehendatur precordiorum tensio, ructus ventriculi, amaror linguæ & oculorum caligo, posteriori die somnus protrahendus. Victus sit moderatus, neque multa fercula simul misceri debent, quæ coctionem turbant. Dum carnibus M. V. utitur, non velca-

vescatur piscibus, cum valde inconueniens sit in prandio pisces & carnes miscere. Sit M. V. contenta prandio, & cœna, reliquas comestiones, præsertim nocturnas fugiat. Prandii & cœnæ tempus sit statutum, ita vt intercurrent septem ad minimum horæ, ne cibus priori admixtus cruditates cieat. Cibi, qui sunt optimi succi & liquidi & leuiore, semper solidiores præcedant. Et quanto moderatiores & simpliciore extiterint, tanto naturæ familiariores & salubriore.

Piscium & carniū mixtio noxia.

Nunquam utilis est nimia satietas, id eo tantum M. V. comedat, quantum cōsuetudo & natura ferunt. Semper utilis est frugalitas, vt exemplum Rogatiani & experientia comprobant, quæ neque cibum, neq; potum ad satietatem vsque requirit, sed desiderium adhuc aliquod post se relinquit. Cibi enim liberalius si assumuntur, naturam non solum aggrauant, verum etiam opprimunt. Nec ex usu est inedia & abstinentia nimia. Seruabit ergo Mag. V. victum moderatum. Conueniunt sorbitiones, ex pisces, auena, ptisana.

Nimia satietas fugienda.

Cibi prohibiti.

Haleces.

Capones podagrici.

na, gallinis, caponibus, carnibus & amygdalis, pisces omnes saxatiles, aues nemorales, leporum, capreolorum, aprorum, vitulorum, hœdorum, veruecum carnes. Admittitur & caro suilla nonnunquam. Fugiat autem M. V. quæ in sartagine frixa sunt, quod malum non mediocriter præbeant, & inter coquendum foetorem in ventriculo excitent, aliosque cibos mistos corrumpant. Præterea omnia opere pistoreo confecta, ex farina, butyro, caseo, lacte. Item raphanum, cæpas, allia, porrum, caules, fabas, lentes, pisca, milium, omnes pisces in limo, stagnis, lacubus capios. Fumo deinde & aëre induratos, vel sale maceratos, exceptis halecibus. Neque caro fumo indurata ex usu est: Aues quæ in aquis degunt, ut anas, anser, gallinago aquatica, rosticillæ, item capones, qui & ipsi creberrime podagra laborant, non sunt M. V. utiles. Potus sit vinum album, clarum, tenue, non dulce, non acidum, neque nimium potens, & cereuisia optime despumata, clara & tenuis, non recens, quia difficulter per meatus urinarios transit, neque vetusta,

sta nimium, quod sua acredine ventricu-
 lum lædat. Potio plus iusto frigida, vel
 aqua puteana, vel glacie, vel sale nitri fri-
 gidior reddita, summe vitanda, quod
 ventriculo & omnibus partibus neruo-
 sis inimica sit. Est & euitanda summo-
 pere temulentia & ebrietas, quæ cor- *Ebrietas.*
 poris, & animi vires deiciunt, sene-
 ctutem accelerant, articularesque mor-
 bos inducunt augentque. A pastu ca-
 uendum ab omni vehementiori corpo-
 ris exercitio, agitatione, meditatione, a-
 nimi graui contentione, ira, mœsticia:
 Tempus honestis & iucundis colloquiis
 terendum, & absoluta concoctione ad
 munia consueta redeundum. Si somnus
 obrepat, non statim illi indulgendum
 est, nisi M. V. consueuerit, vel nocte præ-
 cedente vigilauerit, hac ratione potest
 admitti duabus horis à prandio. Inua- *Comessatio-*
 luit apud nostrates pessima quædam bi- *nes Germa-*
 bendi consuetudo, cum se lecto dare *norum ca-*
 volunt, prius ventriculum potione one- *tariorum*
 rant. *Mit dem schlaffdruck.* quod sane *cause.*
 in causa est, quod plurimi catarrhi ori-
 antur, & variis malis homines affligan-

*Pedibus ma-
didis aut re-
frigeratis nō
eendum.*

tur. Noctu diligenter aduertendum ne caput vel corpus aëris inclementia vel radiorum lunæ contactu lædantur. Cum surgendum est muniatur caput mitra, corpus vero pellita veste, pedes etiam artus à frigore tutentur, neq; nimium calefiant. Calcei & caligæ artus non stringant, & nunquam mensæ affidendum, dum pedes madent, aut refrigerati sunt. Nocet & veneris immoderatioꝝ vsus, quod calorem innatum reddat imbecillioꝝ, & coctio nulla integre absoluitur, id quod pallor corporis, auditus, & visus obtusio, & omnium sensuum exteriorum deiectio ostendit. His ita obseruatis secunda valetudo sine vllō medicamentorum auxilio seruari, ac morbi per periodos inuadentes facile euitari possunt. Verum cum M. V. non habeat eam vitæ liberratem, vt præscripto ordini debite satisfaciat, ipseq; varia in hoc statu turbulento videam negotia vestra, quæ vel cibum sumere oppòrtunum, vel alimenta assumpta foeliciter conficere non semper admittunt : idcirco à morbis præsertim à podagra immunis M. V. esse non

non potest, nisi per interuallaalui subdu-
ctione, & conuenienti, & tēpestiua san-
guinis detractiōe v̄sa fuerit. Hæc enim
materia ex quotidiano victu collectam
tollunt, eamq; auctam, ne ad loca affecta
delabatur, subtrahunt. Fiet hoc omne
commode si M. V. vere & autumnno cor-
pus purgando, venam secando, & deco-
cto sudorifero mundificauerit. Ita mate-
ria in corpore collecta, etiam illa, quæ ar-
ticularis inbibita est, impressaq; mala qua-
litas extinguetur. Tempore intermedio
conferent M. V. morsuli prius ordinati,
vt & ante præscripta potiuncula, quo-
tiescunque senserit aliquod incommo-
dum.

*Euacuatio
verna &
autumna-
lis.*

Sunt & pillulæ alephanginæ & masti-
chinæ ex vsu. Ad ventriculi & Epatis ro-
bur conseruandum, & caloris interni te-
norem augendum M. V. capiat vnum &
alterum de orbiculis subscriptæ confe-
ctionis, alternis semper diebus:

℥. Specier. diarrhod. Abb. ʒij.

Diamargar. frig. ʒj.

Santal. omnium.

puluerifat. an. ʒij. β.

*Rotula epæ
corroboran-
tes.*

Margarit. præpar. ʒ β.

Sacchari solidi & optimi lb. β.

Dissolu. in aqua endiuia & parum cina-
momi, & fiat confectio in orbiculis.

*Radix artemisia
cibus
incoquenda.*

Approbatur etiam Theriacæ & Mithridatii assumptio. Confert mirifice v-
sus rad. Artemisiæ si cibus incoquatur,
instar radicum petroselini. Multi enim
solo earum usu ab articulorum dolori-
bus liberati sunt. Pedes ne materiam re-
cipiant, lauentur sæpius mane & vespere
ex hoc lauacro.

℥. Herbar. Artemisiæ.

Absinthii.

Origani.

Flor. Chamomillæ an. m. ij.

Aluminis.

Salis an. m. j.

Lixiuii parati ex cineribus fagi
q. s.

Hæc simul calefiat ad ignem, & cum
opus est, pedes immittantur, vt liquor su-
pra talos emineat. Resoluit, absumitque
materiam nervis articulisq; adhærentem,
reuocat calorem extinctum, & incessum
adiuvat reparatque. Etiam hoc lauacro

uten-

utendum, cum tumor vel rubedo in pedibus apparent, & ubi incessus inhibetur. Hæc brevibus, ut M. V. valetudini consulerem, literis mandare volui. Christus cœlestis & summus generis humani Medicus & conservator bene fortunet.

De podagra,

D. ABRAHAMI SEYLLERI

CONSILIUM XXX.

PRIUSquam decocto ligni utaris, O- Preparatio corporis. ante usum ligni. pus est purgatione corporis exquisita, nō vna vice, sed per *Prinexon* molienda, quam Doctissimis Medicis vestratibus relinquo. Quia autem humorum falsedo & adustio vsui ligni aduersari videtur, sine noxa vsurpari potest si contemperetur medicamentis temperatis, inter quæ Scorzonæræ radices numero, Lignū temperandum rad. Scorzonæræ. quas falsis atque adustis humoribus moderandis semper expertus sum efficacissimas. Potest etiam vltiori

adustioni occurri, si cichoracea permisceantur decoctioni. Arthritidis ratione adiicerem chamæpityos m.j. vel ij. Ac ne epatis & renum calor in igneum extollantur, munire vellem refrigerantibus & robur conciliantibus. Vsum vero ligni cōtinuarem ad quadraginta dies, & paulo amplius. Interim circiter vigesimum primum, aut vigesimum quartum conuerterem me ad articulorum dolores, si qui superessent, mitigandos, & materiæ articulorum internodiis impactæ discussionem. Hisce præfidiis non dubito malum cessaturum:

*Decoctum
ligni.*

℥. Ligni Guaiaci limati ℔.j.

Rad. Scorzonæ ℥.ij.

Passular. ℥.j.

Sem. anisi ℥.ij.

Cinamom. ℥.j.β.

Santalor. citrin. ℥.iiij.

Infundantur in lib. xvij. aq. simpl. feruentissimæ in olla vitreata, postea bene clausa ponatur super cineres calidos per noctem, mane coquantur ad medieta-tem supra ignem clarum, colatura diuidatur in partes viij. Remanentiis add.

Cinamomi ʒj.ß.

Santal.citrinor.ʒij.

Aq.communis lb.xx.

Coquantur ad tertias pro potu communi.

Hac deficiente

℥. Lig. Guaiaci ʒij.

Rad.Scorzoneræ ʒß.

Passular. ʒij.

Sem.anisi ʒj.

Cinamom.ʒij.

Santal.citrinor.ʒß.

Coq.in lib.xx.aq. ad tertias, Colatura bibatur inter edendum.

Potio secundaria.

In Arthritide, pro quodam Theologo,

D. CASP. HOFFMANNI

CONSILIUM XXXI.

R Euerende, doctiss. ac humaniss. vir,
cum pietati tuæ res sit cum morbo
gravi & diuturno, qui iamdudum pedi-
bus vincula iniecit, ac brachiis etiam

*Dua arthri-
tidis causa.*

*Exercitium
caloris fla-
bellum.*

manibusque infestus est, paroxysmis subinde recurrentibus, ego quidem P. T. consilio meo non defuturus essem, si vel vna essemus, vel plus mihi ad scribendum spacii suppeteret. Sed quia P. T. hinc discedere properat, & temporis angustia cogitare me de tanto morbo non satis finit, scribam interim consilii mei paulo ante expositi summam, stans pede in vno, ut quia gratificandi facultas, qualem cupio, non adest, voluntas tamen appareat. Morbus P. T. Arthritis est, seu articulorum dolor, & quasi quædam eorum inflammatio: Ea oritur ex fluxione, quæ duas præcipuas causas habet, nempe materiam fluxionis & membrorum imbecillitatem. Primum igitur quo ad materiam fluxionis attinet: magnus est in corpore tuo superfluarum humiditatum proventus, & ablata etiam veteri materia, paulo post gignitur nova. Culpa residet in ventriculi frigidi & humidi languore, qui cibos non satis elaborare potest, præsertim destitutus flabello exercitiorum. Itaque lente & minus integre cibi concoquun-

coquuntur, inde cruditates & humiditates superfluas existere necesse. Postea hep̃ debile, cum errata primæ concoctionis corrigere non possit, sanguinem minus laudabilem procreat, redundantem humiditate multa, quæ sanguinem dilutiorem efficit, & simul rudimenta arenularum in se continet, unde postea renum fit obstructio. Renibus vero obstructis & ex obstructione incalescentibus, humiditas serosa non secernitur à sanguine per renes, quorum hoc peculiare est officium, sed quodammodo regurgitat, ita sanguis vehementer ad fluxiones idoneus efficitur, & facili incitamento ad pedes decurrit. Hiante etiam ṽtriculo & renibus obstructis, & ex obstructione incalescentibus, multa fit ad caput effusio, & ex fumis repletur caput, usq; condensatis iam præsto est fluxionis materia.

*Hep̃ quo-
modo sit causa
fluxionis.*

*Capitis re-
pletio.*

Altera causa est, imbecillitas membrorum, & quidem triplicium. Primum mandantium seu mittentium, quæ veluti scaturigines quædam sunt fluxionum, qualia sunt caput & hepar, quæ fluxio-

*Ad mem-
brorum im-
becillitatem
concurrunt
caput & he-
par.*

*Viarum laxitas.
Extremorum debilitas.*

Caput quomodo fluxionis causa.

Defluxus subcutaneus.

num materiam minuere & consumere non possunt; sed qualitate irritata, aut quantitate grauata, eam ad membra remotiora & imbecilliora amandant. Deinde laxitas viarum per quas fluxiones argenti viui instar decurrunt. Tandem membrorum recipiētium fluxiones, debilitas, quæ aduentanti materiæ resistere non possunt; sed eam recipere coguntur. Cum igitur in capite collecta est materia, decurrit illa è supernis partibus (vel frigore expressa, vel calore dissoluta, vel copia nimia incitata) & sub cute ad articulos imbecilles delabitur, ibiq; se in cavitates articulorum insinuare studet, & sub membranis, quæ articulorum extrema ambiunt, locum quærit. Ita ad hæc loca protrusus humor implet articulum, eousq; , vt membrana, ligamenta, nerui atq; tendines distendantur, & ex ea distensione oriantur dolor, calor & tumor. Eadem est ratio redundantiæ humiditatum in venis, & sæpe hæc operas tradunt mutuas. Quod vero tam prompte fluxiones in articulos irruūt, causa est imbecillitas articulorum, quæ prouenit ex ligamentorum

torum aliarumq; partium laxitate & viarum amplitudine. Hic P.T. morbus est, & hæ sunt causæ, siue in pedibus, siue in brachiis & manibus sentiatur malum. Ac quando fluxionum frequentia & vehementia debilitantur partes affectæ, solent interdum circa articulos durities seu topi enasci, quæ usum extremarum partium, aut inhibent, aut faciunt impeditiorem. Quæritur iam quid agendum hoc rerum statu? Dicam paucis (quia ob temporis breuitatem multis non possum.) Ad duo præcipue hic respiciendum est: nempe ad præseruationem & euacuationem. Præseruatio consistit in remotione causarum; Ostensum autem est causas harum fluxionum esse collectam materiam, & membrorum imbecillitatem. Igitur necesse est, ut primum corpus liberetur ab inutili noxiarum humiditatum sarcina, remedia humores educantia, non agitantia, utq; ea per commoda interualla vsorpentur, ne materia nimium cumuletur. In hunc usum expediret habere medicinam aliquam familiarem, quæ ad constitutionem corporis tui qua-

Præseruatio

*Euacuatio
materia.*

- draret, qua per interualla detrahi possent humores. Hoc consilio scripsi potiunculam A, quæ calida vno haustu ebibenda esset, mane hora quinta dilato interim prandio ad decimam vsque. Huius vsus non tantum est in vere & autumno, quibus temporibus potissimum mouentur humores; sed intermediis etiam temporibus, rarius tamen aut frequentius pro animaduersione collectionum. Quod si post vsurpatam potionem in capite adhuc restare humiditatem, animaduersum fuerit, posset P. T. pillulas B, interdum vsurpare, vt reliqua illa humiditas ex capite detraheretur. Sumenda vero essent mane hora quinta, & ieiunandum quinque horis. Prodesset etiam interdum sub cœnæ tempus pillulas quasdam vsurpare non tam purgandi, quam diuertendi causa. Tales sunt pillulæ C, quarum medietas vno die ante cœnam, altera sequenti vsurpare posset. Haftenus de ablatione materiæ. Verum non satis est ablatam esse materiam, nisi etiam prouideatur, ne generetur noua. Prohibetur autem nouæ materiæ generatio,

ratio, castigata & idonea victus ratione
 & correctione debilitatis membrorum
 concoctioni seruientium, præterea cloa-
 carum corporis apertione. De victu
 non vacat scribere, & P. T. procul du-
 bio ipsamet infelici multarum rerum v-
 su obseruare didicit, quæ pdesse aut no-
 cere soleant. Debilitati autem ventricu-
 li (quandoquidem calor exercitiis non
 excitatus, languet) succurrendum est
 remedio aliquo familiari, & minime ad-
 uerso, quod ventriculum calefaciat, &
 hepati (quod natura sua calidius est, li-
 cet accidentaria ratione, à naturali con-
 stitutione iam declinare conspiciatur)
 non noceat. Tale remedium est Tragæa
 stomachalis crassa D, quam P. T. Crof-
 na sibi afferri curare poterit. Sumitur
 mane quantum cochleari modico, aut
 quatuor digitis apprehendi potest. Ro-
 tulis etiam & morsulis, Zinzib. condi-
 to, calamo aromatico cōdito, & foris vn-
 guentis & sacculis stomachalibus, ven-
 triculi imbecillitas emendari potest. Et
 claudi præterea usu granorum masti-
 chis & thuris, vt interdum à sumpto ci-

*Generatio
 noua mater-
 ria quomo-
 do prohibea-
 tur.*

*Ventriculus
 & epas cor-
 rigenda.*

D.

*Os ventri-
 culi claudē-
 tia.*

*Renes con-
temperandi.*

bo sex, aut septem deglutiantur, aut sumptione Coriandri vna saccharacea tunica obducti. Ego diacydonium parare soleo, cum speciebus incisiss, os ventriculi claudentibus & calefacientibus, &c. Præter hæc omnia accurata cloacarum corporis habēda est ratio, nempe, vt primum aliud teneatur aperta, ne à fæcibus induratis retineantur, quæ à corpore educi conducibilius esset, ac ne sordida fiat in caput effusio. Deinde, vt renes ferocem aquositatem à sanguine abstrahant, quod facere non possent obstructi & incalescentes. Ideo præsentē grauitate circa renes vtile erit vnguentum E, quod calidum inungatur regioni renum sub cingulo circa os sacrum, & imponatur linteam calidum triplicatum.

*Corroboratio membro-
rum mandantium.*

De tertia cloaca capitis, videlicet de naribus dicam paulo post. Quæ hæcenus dicta sunt, omnia spectant ad ablationem materiæ præsentis, & ad præcautionem futuræ. Altera præseruationis pars consistit in correctione membrorum debilium, de quibus ordine paucula dicam. Membris mandantibus (quæ flu-

xio-

xionum fontes sunt) non melius consuli potest quam euacuatione, quæ sane fit per venæ sectionem in iis, in quibus sanguis abundat, & hepate sunt calidiore. Quibus vero caput nimium repleti solet, iis vtilior est purgatio, qualis illa est, quæ fit per pillulas supra notatas litera E. Reliquæ vero deriuandæ sunt subinde per nares, per aquam F, infusam volæ manus, & attractam. Plurimum inde humiditatis reiicitur, & fluxio hoc pacto diuertitur, ne ad scapulas, & porro ad brachia & manus delabatur. Possent institui gargarismi ad diuertendum humorem ex capite, deinde ad exsiccandas reliquias herbæ cephalicæ imponi lixiuio, ad caput lauandum, atq; etiam inspergi puluis exsiccans futurę coronali, vt parti mandati adimeretur humor, antequam ad loca, ad quæ non debebat, perflueret. Viarum vero laxitas adstringi, & hoc pacto fluxus inhiberi potest, fumo absinthii excepto in linteum triplicatum & ceruici imposito. Sed cum id fit, necesse est, vt humoribus alia ostendatur via per pillulas. Tandem reliqua articu-

E.

Capitis.

F.

Euacuatio.

Viarum laxitas

quomodo

adstringenda.

*Familiare
linimētum.*

Therma.

*Dolor leni-
endus pro
diuersitate
temporum
morbi.*

lorum & neruorum membrorumq; re-
cipientium confortatio, fieri potest per
vnguenta, ex lumbricis & radice ebuli
parata. Familiare istud est, vt accipian-
tur salis torrefacti, & in mortario contu-
si cochlearia duo, & affundantur olei o-
ptimi ℥v. & bene misceantur. Hoc vn-
guntur & confortantur articuli; quan-
quam si ad thermas proficiscendi dare-
tur occasio, egregiam opem viis & mem-
bris recipientibus allaturæ essent, resol-
uendo quod influxerat, & adstrictio-
ne firmitudinem membris concilian-
do. Sed illa duo præire oporteret, ma-
teriæ educationem è corpore, & mem-
brorum mandātum correctionem. At-
que hæc totius fere præseruationis sum-
ma est, & ad hæc capita eam dirigi neces-
se est. In curatione vero ad lenitiuam
doloris præcipue respicitur, & indiget
hoc Medico præfente, qui iuxta illa qua-
tuor morbi tempora, principium, au-
gmentum, statum, & declinationem
morbi remedia applicet. Hæc reueren-
de vir, domine & amice humanissime,
in summa temporis angustia puero exci-
pienti

pianti dictaui, vt constaret P. T. consilii mei ratio, & vt satisfacerem P. T. desiderio. Oro autem DEVM, vt is pro sua misericordia P. T. integram valetudinem restituat, & benedicat remediis, quæ usurpabuntur. Si quid etiam à me requireretur amplius, in eo hominis amici & Medici diligentis officium in me desiderari non patiar. Data Freistad. 27. Martij, Anno 1579.

Sequuntur medicamentorum descriptiones.

℞. Rad. polypod. quercin.

Fœniculi.

Cichorii an. ʒ ij. β.

Calami aromat.

Pœoniæ an. ʒ β.

Herbar. primulæ veris.

Chamædr. veræ.

Iux arthet. an. p. j.

Sem. anisi.

Fœniculi an. ʒ β.

Passular. minor. ʒ v.

Conquassata decoquuntur in s. q. aq. ad tertias, Colaturæ

*Haustum
purgans.*

℞. ʒvj. in quibus feruentibus infunde
per noctem

Folior. Senæ elect. ʒv.

Agarici trochiscat. ʒß.

Turbith ʒß.

Rhabarb. ʒij.

Cinamom. opt. ʒj.

Spicæ Ind. ʒv.

Zinzib. ʒß.

Flor. anthos.

Stœchad. an. p.ß.

Mane calefiant saltem, colentur &
exprimantur. In colatura dissolue man-
næ elect ʒj. ʒij. Misce, fiat haustus, no-
tetur A.

Pillule.

℞. Mass. pill. artheticarum.

de hiera cum agarica.

Cochiarum an. ʒj.

Arabicarum ʒv.

Cum aq. primulæ veris q. s. fiant pillu-
læ xxx. signentur ʒissen B.

℞. Mass. pill. Affaiareth.

Mastichinarum.

Cochiarum an. ʒj.

Cum aq. betonicæ, fiant pillulæ xxxx.
signentur ʒissen ante cœnam G.

℞. Tra-

℞. Trageæ stomach. crassę ex aromat. *Pulvis sto-*
 incis̃s ℥ iij. *machalis.*

Detur in scatula. Notetur grob Ma-
 genpuluer D.

℞. Vnguenti ros. Mes. ℥ ij *Vnguentum*
 Infrigid. Gal. ℥ ij. *nephriticū,*

Spec. cerot. sandal. ℥ j.

Sem. fcenugr. ℥ ss.

Ol. violar. & ceræ albæ lotæ pa-
 rum, fiat vnguentum zum Len-
 den E.

℞. Aq. Sambuci.

Maioranæ.

Beton. an. ℥ j.

Errhinon.

Succi betæ per residentiam depu-
 rati ℥ ss.

Sacchari albi ℥ j. ss.

Misce. Signetur Wasser zur Nasen F.

In arthritide, pro generoso quodam
Domino,

CONSILIUM XXXII.

CVm podagra, Vir generose, frequen-
 ter recurrat, adeo, vt pluries & vehe-

mentius indies afficiantur iuncturæ; imo iam nodi & tophi genuum liquido appareant; diligens certe cautio & cura adhibenda est, ne firmiores radices agat, pedesq; penitus grauissimis & acutissimis fluxionibus ac doloribus debiliten-

Præseruatio. tur. Cogitandum igitur primum de præseruatione, qua si malum expugnari nequeat, mitius tamen & rarius inuadet. Deinde de cura malo iam affligente & urgente.

Causæ antecedentes potest agere dua.

Illa consistit in remotione causarum antecedentium, quarum principales duæ sunt:

I. Copia humorum excrementitiorum serosorum in capite, in sanguine, cū insigni acrimonia ob salsam & biliosam materiam.

II. Imbecillitas neruorum & articularum, forte ob refrigerationem, & alias causas procatacticas, qua vltro contra naturam humorem affluentem recipiunt. His duabus concurrentibus causis facillime errore externo, frigore, ira, motionibus intempestiuis, crapula præsertim, vini ingluvie irritatur malum: Imo

mo pro natura fluxionum absq; his, vere & autumno, excrementitii humores fluidi, consueta sua per consuetas vias & meatus repetūt hospitia, articulos. Hinc ardor, tumor, dolor tensio & lancinatio: denique subtilioribus discussis partibus, crassioribus relictis, nodi & tophi. His ita vires articulorum deiiciuntur, vt in posterum nunquam naturale possint acquirere robur: Imo via ita patula & trita humores excrementitii vix collecti, à leuissimo errore externo commoti, qua data porta ruunt, iuncturasque subinde plures infarciunt, & distorquent. Præseruatio autem sequens instituenda: Cum complexio tua à natura catarrhalis sit, cauendum maxime, ne illius materia augeatur: imo collecta, priusquam fluat, *Euacuatio.* ad aluum deriuanda & deducenda. Præstabit hæc potio sequens;

℞. Rad. Polypodii.

Fœniculi.

Cichorei an. ʒj.

Calam. aromatic. ʒj.

Herbar. primulæ Veris p. j. iux Ar-
theticeæ.

*Potio pur-
gans.*

Agrimoniæ an. p.ß.

Folior. Senæ Orient. 3 v.

Agarici Trochiscat.

Rhabarb. elect. an. 3j.

Turpethi optimi 3ß.

Sem. anisi 3j.

Zinzib.

Cinamom. an. 3ß.

Flor. Cichor.

Anthos an. p.ß.

Conquassata infundantur in brodiũ iuris feruentis, stent per noctem. Mane leniter ebulliant, in colatura dissolue:

Mannæ elect. 3 v. fiat Potio.

Hac potione cum cacochymia exquisita non detrahi possit; sed præsertim in capite mucilatiſcent, qui vim huius eludant; etiam particulari euacuatione per pillulas cephalicas reliquæ subducantur.

*Pillula capi-
tales.*

℥. Massæ pillul. Cochiarum de Hiera cum Agarico sine quibus an. 3j.

Aurearum 3 v.

Cum Aq. Beton. q. s. f. pillulæ num. xxx.

Sed cum quotidie omnis superfluitas
ad

ad iuncturas feratur, eam meo consilio
 commodissime & tutissime frequentio-
 ri pillularum lenientium (quas multis
 proficuas fuisse apprime gloriari vere
 possum) usu hora vna ante cibum auer-
 temus;

℞. Massæ Pillul. Assaiareth.

Aggregat.

de Hieracom. an. ʒj.

Agaric. trochiscat.

Rhabarb. elect. an. ʒij.

Turpethi optim. ʒß.

Cortic. Myrobalan. citrin. ʒj.ß.

Diagridii.

Stœchad. an ʒj.

*Pillule leni-
 entes in Po-
 dagra.*

Seorsim & cum syrup. de stœchad. q.
 f. fiat Massa, è ʒj. formentur pillul. xv. sin-
 gulis 14. diebus assumendæ.

Talis euacuatio accurata, præsertim
 vere & autumno, decernenda; cui & ac-
 cedat venæ lecorariæ, aut Medianæ se-
 ctio. Cucurbitulæ vero solum vltima
 Lunæ quadra dorso applicandæ, præmis-
 sis pillulis Cephalicis. Non hæc genera-
 lis capitis sufficit purificatio, nisi & par-
 ticularior insequatur, quæ diuersionem

*Vene sectio.
 Cucurbitu-
 læ quando
 conueniant.*

& euacuationem acceleret, utpote per Errhina;

Errhinon.

℥. Aquæ Sambuci.

Maiozan.

Beton. an. ℥j. β.

Sem. nigellæ subtilit. puluerifat. ℥β.

Bulliant parum; post adde

Succi Betæ depurati ℥β.

Sacchari albi ℥ij.

Misce pro Errhino.

*Renum ro-
boratio.*

Nec renes aut lumbi negligendi. His enim obstructis, & feruentibus serum à sanguine non ita, ut conuenit, sequestratur, sed retentum fluidiorem facit. Hinc fluxiones crebriores & vehementiores in articulos. Interna Diuretica hic non admittuntur: inter externa vero sequens vnguentum præcipuum est;

*Vnguentum
ad renes.*

℥. Vng. rosati Mes. ℥ij.

Dialtheæ.

Infrig. Gal. an. ℥j. β.

Ceroti santalini ℥ij.

Ceræ albæ parum, fiat vng.

Prædicta omnia saburram ab articulis diuertunt, & subducunt. Sed quid faciendum

endum ne de nouo producat. Duobus
hoc cauebimus.

I. Alteratione & corroboratione par-
tium quarum imbecillitate & vitio hu-
miditas illa generatur.

II. Diata exquisita, qua sine nulla
spes præseruationis, multo minus Cura-
tionis.

Cum igitur ventriculo frigido, plus
appetente, & ingerente, quam conco-
quente, epate vero calido & humido la-
bores, necessario euaporationes ad ca-
put fiunt, & inde Catarrhi decidunt. Ille
itaq; necessario calefaciendus, & exsic-
candus erit, quo concoctio fiat perfe-
ctior, & cruditas, morborum mater, pro-
hibeatur. Præstabunt id Puluis & Mor-
suli alternatim duabus horis ante cibum
sumpti;

℥. Trag. stomach. crassæ ℥ iij.

Cinamom. elect. ʒ j.

Galangæ.

Calami aromat.

Zinzib. an. ʒ β.

Caryophyllor.

Nucis moschat.

*Cruditatis
remedia.*

*Pulvis sto-
machalis.*

Morsuli.

Zedoariæ an. ʒj.

Macis.

Cubebærum.

Glycyrrhizæ an ʒj β.

Amygd. dulc. ʒij β.

Incidentur omnia grosso modo. Adde Pulv. Sacchari albiss. dissolut. in aqua rosarum ʒv. β.

addendo Ol. Cinamomi gutt. iij.

Macis gutt. v.

Fiat confect. in morsulo.

Quo tempore etiam sacculus stomachalis applicari poterit, à latere vino irrorato feruente calefactus.

Iecoris intemperies, quam urinæ rubor & sitis monstrant, blande sequenti temperabitur confectio:

*Electuariū
iecur refri-
gerans.*

℥. Conser. rosarum ʒj. β.

Anthos ʒij.

Radic. Cichor. condit. ʒj.

Bugloss. condit.

Lactuc. Hispan. an. ʒβ.

Cinamom. incis. ʒj. β.

Macis incis. ʒj.

Incisis conditis, & aromatibus ac reliquis mistis, fiat confectio.

Hæc

Hæc auxilia, licet contraria videantur, sunt tamen ita comparata, & temperata, vt neutrum alteri officiat; sed quodlibet suo loco ventriculo & iecori profit.

His diæta & quantitate, & qualitate *viæ ratio.* moderata, quæ caloris proportioni respondeat, accedat, necesse est.

Superest, vt nervis & articulis fluxionibus correptis præsto simus; nempe receptorum humorum discussione & exsiccatione, tandemq; ne novos facile admittant adstrictione.

Huic scopo inferuiet vtiliter sequens *Euporiston* & *sale*.
Euporiston: ℥. Salis bene tosti cochl. ij. contund. in mortario optime, & affunde olei comm. ℥ v. commisceantur optime, & seruentur ad illinitionem. Benefaciet *Pellis canina.* & pellis canina, inuncta oleo costino. Interdum & pedes lauentur decocto origani, artemis. absinthii, chamomillæ, rosar. &c. nec thermæ omittendæ. Hæc de præseruatione: Verum, quæ cura doloris? Doloribus vrgentibus anodyna expetuntur, quæ, vt audio, tibi in promptu *Cura doloris.* sunt. Non tamen omnia sine discrimine

*Narcotica
non temere
adhibenda.
Cataplasma
in princi-
pio Sangmē
to conueniē-
tia.*

admittuntur. Imo cum dolores & paro-
xysmi varient, ac nūc articuli, nunc mu-
sculi magis & minus afficiantur. Non ea-
dem certe semper conueniunt narcoti-
ca, sed præsente Medici docti & experti
requirunt oculum & iudicium. Illud ge-
nerale in principio dolorum, linteum
nimirum lacti calido imbutum appone-
re, sæpius in augmento etiam prodest,
sicut & cataplasma commune ex pane
albo, vitello oui, croco & lacte. Confert
etiam dolori & tumori ex oleo Iuniperi,
chamomæl. axungia taxi, canis, ana æ-
qualibus partibus inunctio.

*In arthritide, pro generoso quodam
Comite,*

D. ABRAHAMI SEYLLERI

CONSILIUM XXXIII.

EX informatione literarum transmis-
sarum cognouimus abunde causas
inualetudinis, quas etiam singulari, cum
diligentia inter nos trutinando fere ex-
ami-

aminauimus. Duo initia dolorum articu- *Causa dolo-*
culorum, ischiadis, podagræ, & reliqua- *rum arthri-*
rum specierum, quæ loco duntaxat, non *ticorum.*
natura differunt, concurrunt, copia
congestorum humorum, & articulo-
rum imbecillitas, quæ vel à primo ortu, *6. Aph. 28.*
vel ex erroribus in victus ratione com-
missis pro tractu temporis contrahitur.
Verum membrorum imbecillitas dolo-
rem exacerbare non potest, nisi humo-
res noxii ad articulos defluant. At non
confluunt, nisi impellantur. Impulso-
ni occasionem præbet humorum abun-
dantia, vel quantitate, vel qualitate, quæ
ex victus ratione incongrua resultat. Est
nunc peruersa viuendi ratio, præser-
tim aulicorum, qui varietate multiplici
ciborum delectantur, vnde ventricu-
lus plus iusto repletus, suum munus dex-
tre non perficit, & vitium in eo contra-
ctum postmodum non emendatur. Id-
circo cruditates voracitatem & luxum
comitantur, quæ ansam arthritidi, & eius
speciebus præbent. Duo in nostra deli-
beratione proposuimus capita, quæ bre-
uibus literis mandauimus. Primo, ut

*Scopi cura-
tionis.*

*Prognosti-
con.*

Præservatio.

morbis præseruetur, vel quo ad fieri potest, omnibus modis euitetur, vt tardius suam sæuitiam, & minori cum molestia exerat. Deinde si rediret, vt quamprimum commodis propellatur remediis. Solet enim malum sæpius redeundo nō solum diutius durare, verum etiam in reliquos corporis articulos serpere. Ad partem enim semel affectam ex iterata fluxione materia copiosior decumbit, pluraq; loca occupat. Ne ergo malum inuale scat, & radices altius figat, non erit difficile hoc perficere, cum morbus non sit hæreditarius, neq; sæpius afflixerit. Ad præcauendum diligens cura requiritur in victus ratione, cum fundamentum huius mali sit coctionis in ventriculo & epate aliqualis labefactatio. Hoc autem euitatur, cum omnia, quæ assumuntur, & circa corpus fiunt, modum non excedunt; sed sunt omnia moderata. Ita caloris innati robur conseruatur, cuius adminiculo omnes coctiones, atq; actiones in corpore dextre perficiuntur, & corpus immune à morbis efficitur. Immoderata omnia calorem innatam

tum deiiciunt, epar & ventriculum labefactant, vnde cruditates & destillationes resultant, quæ tanquam superflua & inutilia ad articulos detruduntur, atque dolores concitant. Et quanto plus delinquitur, tanto citius dolores etiam acerbiores recurrunt. Itaq; vestra Magnificencia conabitur, ne à præscripto ordine recedat. Mane cum cibum in cœna assumptum per somnum idoneum dextre coxerit, os cum vino vel aqua, cui modicum aceti rosacei admixtum sit, colluat, vt materia laryngi, & faucibus adherens detergatur, prius tamen caput pectendo emundetur, & facies, manusque lauentur, hinc ad DEVM precibus fufis munia demandata exequenda, quibus absolutis corpus deambulando, vel equitando, vel vehendo exercendum, vt excrementa vltimæ coctionis expellantur, membra solida à contracta intemperie liberentur, atq; calor innatus vegetior reddatur. Quod si præcordiorum grauitas, vel tensio, oculorum caligo, ventriculi ructus, vel amaritudo linguæ deprehenduntur, die posteriori somnus sit lōgior,

*Collutio oris
matutina.*

Varietas ciborum vitanda.

Carnes non piscibus commiscenda.

Carnes laudabiles.

Multa fercula non debent simul assumi, quod non solum ventriculi coctionem turbent; verumetiam animum & corpus effœminent. Vitet vestra Magnificentia pisces, cum carnibus vescitur, sic vice versa. De die contenta sit Magnificentia vestra cœna & prandio, ita tamen instituantur, vt intercurrent ad minus septē horæ, ne cibus nouus prior admistus cruditates generet. Cibi sint optimi succi, atque liquidi semper solidiores antecedant. Nimia satietas nunquam utilis est, tantum M.V. comedat, quantum consuetudo & natura ferunt, semper frugalitas ex usu est. Si plus ingeritur, quam concoqui potest, cruditates crebræ & infinitæ oboriuntur. Nunquam comedendum, nisi appetitus inuitet, & prior cibus coctus sit. Seruabit ergo Magnificentia vestra vitum moderatum. Conueniunt sorbitiones ex pisis, auena, ptisana, branca vrsina, gallinis, capis, carnibus, & amygdalis dulcibus. Caro laudabilis est vitulina, aprina, leporina, capreolorum, hædina, gallinarum, caponum, perdicum,

cum, phasianorum, columbarum, tut-
 dorum, merularum, auium nemoraliū.
 Assæ, quam elixæ salubriores. Oua pro-
 sunt. Lactis vsus non confert, nisi raro
 & temporibus calidis. Caseus nocet.
 Pisces saxatiles, & ex aquis currentibus *Pisces.*
 capti, profunt assi magis, quam elixi,
 vel aromatibus conditi, ne frigidos &
 pituitosos humores generent, qui ma-
 ximam huic morbo præbent occasio-
 nem. Legumina vitanda, vt oriza, pa- *Legumina.*
 nicum, milium, spinachia, beta, & cu-
 cumeres conueniunt temporibus cali-
 dis. Ac ne nimis stricta sit diæta omne
 genus lactucæ admittitur. Cappares
 commendantur. Ficus, passulæ, cera-
 fa dulcia, pepones conceduntur, si pa-
 rum vini potentis superbibatur, auella-
 næ, amygdalæ, granata dulcia non ob-
 sunt. Reliquorum fructuum nullus vsus.
 Allio tamen fercula condiri possunt.
 Raphanus quoq; ante pastum prodest. *Raphanus*
ante pastum
conceditur.
 Aromatum vsus, vt cinamomi, maceris,
 gingiberis, piperis, croci admittitur.
 Fugiat Magnificentia vestra, quæ sarta-
 gine friguntur, quæ malum succum præ-

bent, & inter coquendum nidorem in ventriculo excitant, qui etiam alios corrumpit cibos. Præterea omnia opere pistorio confecta, ex farina, butyro, caseo & lacte, artocreas, caules, fabas, lenticulos, pisa, milium, omnes pisces stagnantes in limo, & lacu captos, fumo & aëre induratos, vel sale maceratos, exceptis halecibus, carnes fumo exsiccatas; aues, quæ in aquis degunt, vt cygnus, grus, anser, item pedes caponum, quod & ipsi podagra laborent. Vinum sit clarum, non admodum dulce, nec acerbum, nec acidum, neque adeo potens, & cereuisia optime depurata, clara, non recens, neq; vetusta nimium, ne suo acore ventriculum, & nervosas partes lædat. Potio aquæ puteanæ, vel glacie, vel sale nitri frigidior reddita, summe vitanda, quod ventriculo & nervis maxime inimica sit. Euitanda summopere temulentia & ebrietas, quæ corporis & animi vires enervant, senectutem immaturam accelerant, atq; articulares morbos concitant. Vt Poëtæ experientia adducti arthritidem, & eius species Bacchi filias
nun-

Haleces.

Vinum.

nuncuparint. Incessus velox & vehemens summopere obest. Multum stare quoq; nocet, quod materias ad iuncturas delabi facit. Ideo cauendum ab omni corporis vehementioris exercitio, præsertim à pastu, nec meditationes animi graues, ira aut mœstitia cibum sequantur. Corpus enim à naturali dispositione euertunt, & morbos conciliant. Absoluta coctione ad consueta munia redeundum. Quod si somnus obrepet, non est statim indulgendum, nisi Magnificencia vestra cōsueuerit, vel nocte antecedente vigilauerit, is potest admitti duabus horis post pastum. A cœna vltra duas ho- *Duabus ho-*
ris à cœna
dormiendū.
ras protrahere somnum summe corporis vires hebetat, præsertim si lucubrationes nocturnæ accedant. Noctu diligentia singularis adhibenda, vt euitetur, ne caput contactu radiorum lunarium lædatur. Aër nebulosus, ventosus, & maxime frigidus, euitandus. Ideo pedes, & artus bene muniantur. Calcei & caligæ artus ne stringant. His rite obseruatis secunda valetudo absque medicamento-
rum vsu conseruabitur. Sic enim morbi

*Præservatio
tempore ve-
ris & autu-
mni.*

per circuitus affligentes evitantur. Verum cum Magnificentia vestra non habeat eam vitæ libertatem, ut præscripto ordini satisfaciat, ob muneris demandati magnitudinē: Idcirco materia coaceruata ex intēpestiuo victu per interualla subductione alui, & tempestiua sanguinis detractione abigēda, & membra debilitata roboranda, ne materiam collectam facile recipiant. Quod commodè fiet, si vere, antequam humores incipiāt fluere, & autumno, Magnificentia vestra præfente Medico omnia dextre subierit. Is enim habita ratione temporis, anni, constitutionis, corporis & loci, omnia ordine instituere poterit, ut materia in corpore collecta, & articulis imbibita, educatur, & impressa membris qualitas mala extinguatur, atq; membris læsis robur inducatur.

*Decoctum
sarsæ.*

Proinde, si omnia consenserint, vere & autumno vena secanda, atque iisdem temporibus, ac crebrius, si videbitur, corpus expurgandum. Non abs re esset vsus decocti sarsæ parigliæ, quod peculiari vi materiam peccantem educit, & inte-

interiora membra roborat, ac intemperiem inductam extinguit. Commendatur vomitus singulis mensibus, instar ^{Vomitus menstrui.} auxilii non postremi. Opportunum esset interpositis diebus vri Tryphera persica, pondere ʒss. cum aqua Endiuia, hyeme Tryphera saracenica, cum aqua menthae, vel salviae. ^{Thryphera persica & saracenica.} Principes partes robur acquirant, si Magnificentia vestra mane morsulum, vel Electuarii portionem capiet:

℞. Specier. aromatic. rosac.

Diamarg. frig. an. ʒ ij.

Puluer. agallochi ʒ j.

Spodii præparat. ʒ j. ss.

Sacchar. in aqua meliss. dissolut.
℔. ss.

Ol. nucis Moschat. gutt. iiij.

Fiat confectio in morsulis.

X.

℞. Sacchar. rosac. ex rosis Damasc. si ^{Electuarii.} haberi possunt ℔. ss.

Caryophyll. grosso modo incisor.
atq; aq. rosac. irrorat. ʒ iiij.

Spodii præparat. ʒ ij.

Cum syrupo de corticib. citri q. s.

Fiat electuarium.

Ad coctiones foelicius celebrandas
proderit sequens pulvis à pastu:

*Pulvis pe-
pricus.*

℞. Coriandri præparat.

vnus cooperturæ ℥ v.

Diacydōnit. sine speciebus

℥ iij.

Specier. rosatæ nouell.

℥ ij.

Cinamomi elect. 3 j. β.

Maceris 3 β.

Sacchari rosacei tabul. ad pondus o-
mnium, fiat Tragæa.

Cubeba.

Conferunt etiam optime grana cube-
barum, si sex mane nonnunquam deglu-
tiantur. Item, sub noctem thuris granum

Thus.

*Theriaca &
mithridatiū
ante somnū
data.*

sumptum. Theriaca æstate, Mithrida-
tium hyeme omni mense sub ingressum
lecti si capiuntur, multum præstant inte-
rioribus roboris. Si forte, quod DEVS a-
uertat, malum rediret, victus ratio tenuis
instituenda, & à vino omnino abstinen-
dum, donec morbus inclinauerit. Effet
autem potus cōmodus aqua, in qua mel
& semina coriandri ebullierint, in fine
aliquid Cinamomi grosso modo contusi
inii-

iniiciendum. Purgandum est corpus aliquoties, vel cariocostino, vel pillulis, quibus hermodactyli admiscantur, quæ materiam & influentem, & iuncturas iam influxam educant. Quod si phlebotomia expedire videatur, in principio nullo modo negligenda. Est etiam doloribus prospiciendum, ne multum materiæ attrahatur, & materia influxa resolvenda. Maxillæ luciorum puluerisatæ, & lacti caprino commixtæ ad sopiendum dolorem plurimum virium habent, vel cornu cerui lima rasum, & in vino decoctum, fomentando locum mirifice confert. Sic aqua cypri: Item, vlmi folia in vino decocta loco tumentis adhibita, multum profunt. Confert & hoc ad sopiendum dolorem, si dicta non contulerint:

℞. Aq. plantagin.

Sambuci an. ℥b. β.

Solatri.

Vini destillat. an. ℥ iij.

Misce.

Vel applicetur aqua Tapfi barbati, in qua aliquid Thuris ebullierit. Item, Mu-

Pillula de hermodactylis.

Vena sectio.

Anodyna in podagra.

*Pulvis maxillarum luciorum dolorem com-
pescit.*

Rasura cornu cerui.

Aqua cypri.

*Item:
Vlmi folia.*

Aqua podagrica.

Tapfus barbatus.

cilaginem fœnugræci, cum aqua & acetato extractam, adiecto melle, multi comprobant, tanquam efficax auxilium. Hæc aqua quoq; optima censetur in declinatione, si in ea panni imbuti sæpe admoveantur. Item:

℥. Salviæ.

Rutæ.

Iuæ arthetice.

Hyssopi an. m. j. ℥.

Salis an. ℥ ij.

Macerentur in octo libris vini, addendo aceti vini ℔ ij. & destillentur.

Pinguia vitanda.

Roboratio pedum.

Pinguia omnibus modis euitanda, quod sua humiditate membra relaxent, & idonea ad recipiendos humores redant. Ad corroborationem articulorum lotiones pedum singulis septimanis bis vel ter adhibita multum faciunt. Sumatur lixiuium, in quo chalybs extinctus sit, adiiciantur flores chamomillæ, herbæ paralytis, absinthii, artemisiæ, pedis columbini, & vna atq; altera ebullitione facta, addatur partum salis & aluminis.

In Ar-

In Arthritide nodosa, Melancholia hypochondriaca, atq; renum affectione, pro quodam Episcopo,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIUM XXXIV.

IN Arthritide iam nodosa facta, longe facilius esse consilium dare, quam consulta exequi, ipse optime scio: Ac quam pertinax sit malum Melancholiz, quam difficiles curationes in renum affectionibus, intelligo. Itaque si vel diutius deliberasse, vel tardius respondere videor, in bonam partem interpretari cupio. Non enim tantum varietas affectionum: verum etiam curationum, cogitationes meas est remorata, dum quasi ad ædificium, quod ruinam minatur, Artifices concurrere, & vndique subiici remedia animaduerti. Semper autem Melancholici eo difficilius sanantur, quod de spe boni facile decidunt, & varie pollicitationibus, ac reprehensionibus Medicorum afficiuntur, & impelluntur.

tur. Vt ut autem ista sese habeant, recti & tenacis propositi virum, rectum animi cursum tenere, nec sermunculis ab eo dimoueri oportet. Scribo igitur hæc optimo animo, etiam si me vel iudiciorum varietati, vel etiam morborum grauitati satisfacere non posse, minime ignorem. Chiragra atq; podagra iam amplius non latent in obscuro. Ne autem articulorum morbus grauior emergat, cauendum. Id quod consideratis causis fieri necesse est. Causæ vero duæ sunt: Vna morbifici humoris natura, altera partium laborantium imbecillitas: Hæc autem vel à semine parentum est, vel intempestiuo vsu vini & Veneris, vel ab intemperie calida, resolvente atq; laxante partes, vel frigida calorem naturalem in membris opprimente, vel ab externa aliqua læsione, vt luxatione, contusione, plaga, &c.

*Podagra
causa dua.*

*Causa im-
becillitatis
partium.*

*Regula A-
uicenna.*

Verum sola partis imbecillitas non facit, vt necessario doloribus articulorum aliquis infestetur, nisi materia sit in corpore, quæ ad partes imbecilliores demãdetur. Itaq; præclare dixit Auicenna:

Sub-

Sublata materia, nec membrum mandans, id est, à quo fluit materia, mandabit, nec recipiens suscipiet.

Danda igitur in præcautione opera in primis est, ne materia in corporibus colligatur atq; cumuletur. Est autem materia podagræ duplex, crassa atque tenuis, crassa quidem cruda, tenuis, serosa, & inflammationi (nihil enim aliud est, quam inflammatio, licet non exquisita intra ipsum articulum) obnoxia. Sunt vero humores alias crassiores, alias tenuiores, plerumq; tamen coniuncti. Crassiores minus inflammantur, tenuiores magis, propterea & vehementiores dolores fiunt, & interdum febris consequitur, irruente materia, cum impetu. Nam quando hæc in membro sensim colligitur, grauitas prius in eo, quam dolores percipiuntur. Porro materia ista partim à

*Præcautio in
arthritide.*

*Materia po-
dagræ du-
plex.*

*Vnde afflu-
xus fiat.*

*Materia di-
uersa argu-
mentum.*

turam extrudere istum humorem, à quo maxime læditur, atq; offenditur: sicut in Vomitu videmus vnum genus cibi eiici retento altero: Materiam autem non esse vniusmodi apparet, cum aliis dolores mitescant calefacientibus adhibitis, aliis refrigerantibus applicatis, vt Hippocrates, quinto Aphorismorum 25. ostendit.

*Signa pitui-
tosa materia
à capite de-
scendentis.*

A capite quidem fluens materia pituitosa est, & grauitas capitis, colli, Scapularum, seu humeri dolorem articulorum præcedit.

*Si malum
ab epate.*

Ab hepate autem, cum per venas extruditur, plerumq; Inappetentia ægri laborant, & vrinas pauciores solito mittunt, venæq; pedum intumescunt, alias magis, alias minus.

Si à capite.

Cum autem materiam à capite defluere animaduertimus, nihil melius, quam per nares, sputa, & capitis purgationes collectam in capite euacuare.

*Curatio si à
liene.*

Cum à liene operam dare, vt per hæmorrhoides, sudores, inediam, missionem sanguinis, vomitum, purgationes, prius amoueamus, quam morbum faciat.

His recte consideratis, tota ratio præcau-

cautionis iam patet: Sed paulo accuratius omnia explicabo, ut officio meo plane me voluisse satisfacere agnoscat.

Primum, quia intelligimus consistere *Cumulatio materia quomodo vitetur.* præcautionem in eo præcipue, ne materia fluxioni idonea in corpore cumuletur. Ideoque optimam victus rationem in primis requiri manifestum est. Non dubito autem, quin de victus ratione alii Medici multa monuerint, & vulgares etiam libelli monere possint: Proinde de iis, quæ præcipue noxia censentur, saltem pauca adferam.

I. Cruditas vitanda, & cum nausea *Cruditates.* adest, à cibo abstinendum, ac si fieri potest vomendum. Vomitu enim ad præcautionem in morbis articularibus nihil conducibilius. *Vomitua.*

II. Monentur Medici ratione & observatione, ut morbis articularibus obnoxiiis interdiciant usum pomorum, caponum frequentem, anserum & carpionum. Nam poma humores solvunt, & fluere faciunt; & caponum caro humorem quendam habet, quem ad articulos natura extrudit; piscium vero humi- *Pomanoxia.* *Humor, qui in caponibus ad articulos natura extrahitur.*

diorum omnium par est noxa, sed caponum caro, licet nimium etiam nutrire videatur, tamē parcius vsus nequaquam reprehendi potest.

*Vina acida
podagricis
noxia.*

III. Non minus nocent, quę replent corpus cruditatibus, quam quę vel materiam ipsam fundunt, vel ad articulos deducunt. Itaq; vina potentia & acetosa quoque fugienda; nec prius bibendum, quam cum solidior cibus ingestus fuerit. Valde enim noxium est, sumpto saltem iusculo, aut paucio cibo vinum bibere, multo vero magis, inani & ieiuno ventriculo, vel iam concoctionem cibi elaborante, vino se obruere.

*Annua pur-
gationes.*

Vena sectio.

*Scarificatio-
nes.*

Cum autem in exactissima etiam vitus ratione semper aliqua superfluitas colligatur: Medici annuas purgationes, vernas atq; autumnales præscribunt, ac Galenus affirmat se multos ita tutos reddidisse, præsertim vero sectione venę adhibita. De hac autem cum difficultates quasdam in hoc corpore consecutas cognouerim, non ausim vrgere, præsertim cum scarificationes repetitę venę sectionis loco esse videantur. Plurimum
tamen

ſamen in hoc corpore adiumenti afferre
eam poſſe, ſi prudens Medicus tempe-
ſtiue illa vtatur non dubito. Sed interea
ſcarificationes octies vel ſexies repetitæ,
tantum præſtabunt, quantum venæ ſec-
tio.

Vt autem hæmorrhoides quoq; fluē-
rent, optimum eſſet. Ego quidem pro-
pter alterum morbum, videlicet Melan-
choliā diligenter de mouendo iſto flu-
xu cogitaui: Verum cum hepar admo-
dum ſit calidum, & aliqua ex parte ſic-
cum, per medicamēta, vt ſunt, Aloë Ro-
ſata, Extractum calami Aromatici, pro-
ritare non auſim. Fomenta foris adhibi-
ta parum faciunt. Relinquuntur igitur
nobis ſanguifugæ, quæ haud ſcio, an poſ-
ſint facile applicari, etiamſi ex Italia ha-
bere eas non difficile ſit. Nam ſi latent
tum euertere muſculum in quo inſidēt,
minime tutum eſt. Imponere autem
fortiora medicamenta, vt ſuppoſitoria
ex radice Cyclaminis, item ex ſtercore
columbino, felle taurino & oleo, in quo
colocynthidis pulpa decoquatur, parum
conueniens. Cæpa excuari poteſt, atq;

*Hæmorrhoi-
des.*

*Hæmorrhoi-
des epate ca-
lido ſiccis
medicamen-
tis non irri-
tanda.*

*Ratio pro-
uocandi hæ-
morrhoides.*

que imponi oleum amygdal. amararum, & ita coqui sub cineribus succoque expresso hæmorrhoides inungendæ. Ut autem ferro aperiantur, non velim consulere.

Cæterum, quod ea medicamenta attinet, quæ subducendo aluum materiam paulatim euacuant, multa possent perscribi, sed in ista calida hepatis intemperie, & renum quoque calidiore & sicciore affectione etiam atque etiam cauenda sunt. Itaque licet catapotiiis non sine successu possimus uti; tamen in his quoque cautio adhibenda est; Minus vero calente aëre externo, (modo etiam nimium intensumq; frigus non sit) & pedibus bene munitis istas pillulas capere poterit;

℞. Aloës rosatæ ℥ß.

Rhabar. electiss. subtilit. puluerisati & aq. cinamomi aspersi ℥ij.

Pillula.

Agarici recenter trochiscat. cum syrup. conseruat. Zingib. dissoluti ℥j.ß.

Mastichis.

Specier. aromat. rosat. an. ℥ß.

Cum

Cum syrupo rosar. solu. fiat massa, de qua pro vna drachma reform. pillul. .ix. eas capiat semel in mense hora vna, vel duabus ante prandium.

Cæterum, cum aër paulo est calidior, Morfulos, quorum descriptio sequitur, assumere poterit:

℥. Manne Calabrin. electæ ℥ij. dissol-
uantur in aq. cinamomi, & ad-
de carnis passular.

*Morsuli &
Rhabarbaro.*

Myrobalan. Emblicor. an. ℥β.

Rhabarb. electiss. & aqua cinamomi
aspergi ℥ij.

Extract. Rhabarb. ℥j. cum saccharo q.
s. fiat confectio in Morfulis.

Sumat matutinis horis vnū vel duos,
prout aluum subduxerint.

Prout, vt annuas purgationes vere videlicet, & autumno, præscribamus, & si non necessariū videatur, cum hæc præsentis sint Medici; tamen vt consideratis circumstantiis habeat aliquid, quod vel sequatur, vel mutet, formas quas ego rectissimas esse arbitror, addam.

Præparatis igitur humoribus, non vè vulgo fit, syrupis istis longis, quibus

*Syrupi longi improban-
tur ob ven-
triculi infir-
mitatem.* primum ventriculus, ita multis diebus
obruitur, vt deinceps natura citius reii-
ciat medicamētum, quam ad actum de-
ducatur; sed solis syrupis, cum extracto

Preparantia in podagra. aliquo, veluti in vere syrupo de succo
cardui, vel veronicæ, cum extracto cala-
mi aromatici. In autumno de succo Be-
tonicæ vel Melissæ, cum extracto Galan-
gæ; ita, vt matutinis horis duo cochlea-
ria saltem assumeret per aliquot dies.
Verno tempore eiusmodi medicamen-
tum purgans exhiberem:

*Potio pur-
gans tempo-
re veris.*

℥. Passular. 3 vj.

Galangæ 3 β.

Melissæ.

Flor. violar.

Borrag. an. p. j.

Agarici albissimi ʒ iiij.

Rhabarb. electiss. ʒ j. β.

Folior. Senæ elector. ʒ iiij.

Fiat horum decoctio & infusio in q. s.
aq. puræ l. artis.

℥. Expressionis ʒ iiij.

Syrup. rosac. solutiui.

Mannæ Calabrinæ an. ʒ j.

Misce.

Possetq;

Posssetq; repeti, si forte semel non satis expurgaret.

In autumno possset vti sequenti potione;

℥. Passular. 3vj.
 Capillor. Vener.
 Melissæ.
 Scolopendriæ.
 Ceterach.
 Cuscutæ an. p.j.
 Epithymi.

Folior. Senæ, an. 3ß.

Fiat horum decoctio l. a. in q. s. aquæ puræ.

℥. Colaturæ diligenter expressæ
 3iiij.

Syrup. de pomis solutiui 3j.

Mannæ Calabrinæ.

Syrup. ros. solut. an. 3ß.

Misce.

Atq; hæc de euacuationibus.

Quibus autem modis membra principalia sint roboranda, & calor naturalis fouendus, deinceps cum de altero morbi genere dicendum erit, agamus. Nunc

*Potio pur-
gans tempo-
re autumni.*

*Membrorū
roboratio.*

Præservatio. de præcautione à doloribus podagricis, ac potius arthritidis agemus.

Podagra non est incurabilis.

Primum autem hoc explicandum, vtrum sua natura articulares morbi, siue podagra sit, siue chiragra, incurabiles existant: Non esse sua natura morbum incurabilem, ratio & experientia demonstrant. Ratio manifesta est, quia videmus inchoante hoc malo absq; vlllo medicamento adhibito sedari dolores, solui materiam, & membra ad suam integritatem redire.

Fluxiones etiam posse verti & intercepti: in multis vero ita roboratas esse partes, vt postea, quam tentatæ aliquoties sint fluxionibus; tamen deinceps non susceperint.

Cur raro ciantur.

Cæterum, quod raro curentur, culpa hominum & imperitia Medicorum accidit.

1. Nam, vt plurimum hæreditarium est malum, vel intemperantia accersitum, ad quam cum redeant homines, non mirum, si morbus quoq; reuertatur.

Varietas huius morum.

2. Deinde certum est, in isto morbo non esse materiam, quæ fuit vniufmodi, &

di, & difficulter à peritissimis etiam Medicis naturam humoris discerni. Cum *Tophi in podagra quomodo generantur.* igitur calidiores humores in ligaturis & chordis, per quas articuli mouentur, dissoluantur, & pertruduntur crassi ad membranas, quibus postea hærent, maloque inueterato partes fiunt debiliores, ut facile fluxiones suscipiant. Inde si non dolores, saltem tumores consequuntur, quemadmodum in hoc corpore superioribus mensibus vidimus.

Proinde, etsi apud me propemodum sit firmum & certum hoc usu venisse; fidissime tamen, quæ diligenter à me cogitata & obseruata sunt, monebo. Duo autem mihi considerata videntur: *Indicationes.* Primum, an in hoc corpore membra recipientia sint roboranda. Deinceps, quid vigentibus & cessantibus etiam doloribus (si forte tophi solui possent) tentandum.

Quod ad primum attinet, verissimum est intemperantibus, qui rectam victus rationem tenere nequeunt, denique qui nec phlebotomiam, nec vacuatio-

*Roborantia,
quæ & quã-
do adhiben-
da.*

*Roborantia
articulos.*

*Axungia
suis castrati.*

*Antophi po-
dagrici solui
possint.*

nem ullam admittunt, non temere cor-
roborantia partes adhibenda; Natura e-
nim roborata, materiam ad alias partes
depelli atq; trudi animaduersum: Ve-
rum in iis, qui temperanter viuunt, &
tempestiue purgantur, recte localibus
medicamentis vri posse, antequam mor-
bus inuadat, etiam doloribus vigentibus
(modo tempestiue atq; recte adhibeantur)
nullum plane est dubium. Ad corrobora-
tionem quidẽ vtũtur medulla bouina, &
ceruina, cum sale subacta, ad formam li-
nimenti, & ea confricant articulos flu-
xioni obnoxios; sed longe mihi utilius
& conuenientius videtur, si oleo com-
muni admisceatur axungia suis castrati.
Fomenta etiam exsiccantia ex lixiuio,
cum sale & alumine parari possunt. Ca-
uendum vero in hoc corpore, cum ma-
teriam crassiorem in tophos coire vi-
deamus, ne eos indissolubiles redda-
mus.

Cæterum, an aliquo modo possint
dissolui, & quibus medicamentis, cum
maxime curationi obstare videantur,
magnam hæc difficultatem habent. Sed
dum

Idum adhuc quasi in dubio est malum,
anceps potius remedium, cum ratione,
quam nullum est adhibendum.

Quidam magnæ eruditionis & autho-
ritatis viri existimant, atque sic præscri-
bunt, posse solui tophos, si caseus putri-
dus, cum iure, in quo suilla perna cocta
fuerit, imponatur. Iulius Scaliger pulve- *Scaliger.*
rem piperis vsti addit. Quidam cocco-
gnidium, cum myrrha & aceto tritum
adhibent, ut erumpant emollita. Hæc
experiri minime laboriosum atque diffi-
cile, sed inter optima remedia & tutissi-
ma, quæ partes etiam affectas roborant,
& calorem innatum fouent, hoc ponen-
dum, & diligenter singulis annis, cum
amplius fieri nequeat, vsurpandum: Vi- *Vinaceorū*
delicet, ut tempore vindemiæ immer- *usus.*
gantur pedes, atq; manus affectæ vina-
ceis, post expressionem calentibus ad-
huc, vel musto calido calefactis, mane
per dies quindecim. Etsi enim hoc re-
medium non plane tophos discutit, ta-
men articulis maximum robur addit. Ac
possum nominare virum præstātem, cui
hoc medicamentum communicavi, at-

que ab eo præclaro munere sum donatus, qui plane incedere non poterat, & isto remedio, beneficio Dei, restitutus est. Quo autem vix maturiores, eo plus adiuventi vinaceorum usus affert. Alia remedia non addo, nisi forte vigentibus atque urgentibus doloribus catulum parti affectæ, (volunt autem quidam, ut illius pilis sit concolor) vel destillatum foliorum verbasci, cum thure & myrrha modica adhibere velit: Vbi inflammatio magna est, decoctum atque destillatum foliorum salicis: item corticis illius, cum vino, cum malum iam est in declinatione. Fomentationes ex artemisia, origano, chamomælo, & absinthio, cessantibus iam doloribus præclare iuuant. Quemadmodum & superiore proxima æstate re ipsa declaratum est. Satis multa de podagra, & quidem ea, quæ vix curari omnino poterit, egimus; nunc ad aliud malum, videlicet Melancholiam, quæ haud scio, an non ipsa podagra sit molestior, accedamus. Eam autem vere ex hypochondriaca affectione esse possum statuere. Fit enim
ea,

*Destillatum
verbasci.*

*Decoctum
& destilla-
tum fol. sa-
licis.*

*Fomenta-
tiones.*

Melancholia.

ea, cum in venis Mesaraicis humores, *Cause hypochondriaca.*
 partim crudi in ventriculo relictī, par-
 tim in epate superaffati quasi, cōcurrunt
 & efferuescunt, obstructione etiam ipsis
 venis laborantibus, ac interdum hepate,
 interdum splene male affectis, vel etiam
 utroq; mēbro sicq; fumi inde eleuantur,
 à quibus cerebri spiritus perturbantur,
 & quasi caligine corripuntur; vnde
 nocturni quasi pauores, timores, & *Symptomata melan-
cholica.*
 desperationes oriuntur, & vita quasi æ-
 grotantibus molesta, atque acerba red-
 ditur. Hoc malum, vbi altius radices
 egit, vix ita tollitur, vt non aliquando re-
 currat. Sunt tamen, quæ mitigent, &
 vehementia illius, quasi retundant.
 In primis autem remedium petendum
 est à pietate & sapientia; pietas, pro- *Pietas in
morbis
quid?*
 uidentia & promissionibus diuinis niti-
 tur, eas certas statuit, & capillos capitis
 nostri, omni que vitæ momenta, DEVM
 patrem cœlestē in numero habere cre-
 dit. Prudentia vero moderatur affectio- *Prudentia
in morbis.*
 nibus, cōsiderat rerum causas, & sollici-
 tis animi cogitationibus malum non mi-
 nui; verum augeri perspicit. Cum igitur

alios lædere minime sit licitum, ne nobis ipsis manus inferamus, cauendum. Cæterum multa sunt remedia; sed non æque omnia iuuantia. Primum autem opera danda, vt cruditates & flatus vitentur; Id recta victus ratione fit, & iis, quæ vim discutiendi flatus habent. De victus ratione ad quam rectissime Asclepiades, Vetustissimus & sapientissimus Medicus, curationem morborum retulit, nihil amplius dicam. Quæ autem cruditates corrigunt & flatus discutiunt, ea calorem, vel foris adhibita, vel intra corpus sumpta, augent. Foris Venter, imo hypochondria quoq; hoc vnguento possunt inungi, atq; foueri.

*Cruditates
corrigentia
& flatus discuti-
entia.*

*Vnguentum
pro abdomi-
ne.*

℥. Ol. amygdal. dulc. recentis, in quo folia rosarum decoquantur, vel simul recentia exprimantur ℥ iij.

Medullę cruris vituli recent. ℥ j.

Mastiches pulueris ℥ j.

Olei caryophyllor. ḡ. v.

Olei nucis moscat. ℥ j.

Misce.

Inungatur mane ventriculus, & pan-
nus

mus lineus vetus, super imponatur. Intra
corpus fumenda varia sunt; vt manus
Christi, quemadmodum vocamus, cum
margaritis, & oleo cinamomi, vel anisi:
Emulsio nostra Margaritarū: Cum
vero dissolutæ Margaritæ non vbique
reperiantur, & rationem dissoluendi
tradere nobis difficile sit, præsertim im-
peritis pharmacopolis, hoc interim vta-
tur:

*Emulsio
margarita-
rum.*

℞. Margaritar. præpar. ʒ ij.

Chrysolyt. præparat. ʒ j.

Commisceantur, cum lulepo rosato,
& addatur aquæ borraginis è floribus in
vitreo vase destillatæ ʒ iiij.

Syrup. de succo borraginis ʒ j.

Aq. cinamomi ʒ ʒ.

Misc. sumat de hoc singulis diebus tria
cochlearia, maxime cum malum mole-
stat. Hi etiam morsuli matutinis horis as-
sumpti plurimum proderunt;

℞. Sacchari in aqua rosacea dissoluti, *Morsuli,*
& cum albumine oui agitati lb.
j. ʒ.

Pistaceor. elot. & contus. ʒ vj.

Pinear. elot. & incisar. ʒ ʒ.

Specier. aromat. ros. fideliter dispensat. & completar. ʒ ij.

Olei Cinamomi gutt. ij.

Conseruæ rosar. ʒ iij. fiat confectio in Morfulis.

Sumat de his vnum prius eloto ore & purgata lingua: quod matutinis horis omnino fieri debet. Non tamen quotidie his vtatur: sed interdum prius indicata medicamenta (quæ non parum ad podagræ & doloris renalis curationem valēt) sumat.

Obstructiones quomodo tollantur. Syrupus è succo centaurii minoris præstantissimus in melancholia.

Amuleta.

Altera autem curationis ratio est, vt obstructiones tollantur. In eo ego primas tribuo vel syrupo è succo centaurii maioris facto, vel radice ipsa in vino macerata, donec vinum roborem à sanguineo radicis succo contrahat. Syrupi sumat duo vel tria cochlearia ante cœnam: de vino quinq; cochlearia tribus horis post parcâ cœnam assumere licet, non obstante, quod vinum omne ieiunio quasi ventriculo sumptum, podagricis maxime noxium sit. Adhibentur quoque in hoc morbo multa amuleta: sed ego istis omnibus emulsionem

ex

ex margaritis & Chrysolito præpono.

De Renali dolore fateor me non satis certum esse: Cum autem plerumque *Renalis dolor.* affectiones renum, cum podagricis congruuntur, & dolor in ea parte, qua renes & vretes sunt, percipiatur, sane à calculo, vel certe materia crassa, quæ calculum possit producere, accidere arbitror.

A diureticis autem medicamentis, *Diuretica calculosis vitanda.* & quæ calculos pellere solent, abstinendum diligenter moneo: Nisi enim illud confectum fuerit, vere calculosus efficietur, vel grauioribus doloribus, quam vel podagrici sunt, vel Melancholicæ molestiæ, afficietur. Foris igitur ea, quæ renes emollire, & materiam attenuare possint, quemadmodum doctrina Hippocratica monemur, adhibeat. Superiore ætate cataplasmate ex parietaria & emplastro ex cancris *Emplastrum ex cancris.* vsus sum; quæ deinceps quoque poterunt urgente malo adhiberi, ita tamen, vt emollientia clysteria, prius iniiciantur, & viæ communes vacuentur, quale hoc est:

℥. Maluæ.

*Clyster in
calculo,*

Parietariæ.

Veronicæ an. m. iij.

Decoquantur in aqua pura, & diligenter exprimantur:

℥. Colaturæ ℥ xv.

Olei amygdalar. dulc. recent. amarar. an. ℥ j. β.

Sacchari ℥ j.

Misce.

Talia Clysteria, quæ non continent medicamenta solutiua, nihil lædunt intestina, renes emolliunt, & cum oppressi excrementis intestinorum grauiter doleant, à dolore liberant: flatibus, qui in renali dolore morbum augent, viam aperiunt, & multis modis profunt.

*Vinaceorū
facultas.*

Cæterum cum Vinacei, de quibus antè dixi, moderato suo calore materiam collectam attenuet, substantiam autem renum molliorem reddant, ita, vt calculi per eam facilius transeant, vel si sola materia, nondum compacta, & excocta adsit, eam placide secernant, deniq; cum adstringente facultate robur renibus addant, omnino velim ea renibus quoque atque vreteribus seu meatibus vrinariis inter

inter duos panniculos lineos inuoluta,
 quinq; saltem diebus vna hora matuti-
 na, aut ante cœnam applicari. Nam quin-
 gnamagnopere profuturæ sint non dubito,
 cum ratione, autoritate atq; experientia
 me edoctum sciam. Remedia autem,
 quæ intra corpus sumuntur, propemo-
 dum infinita sunt, sed minime tuta. Ego
 vsum radicum Eryngii vel conditarum,
 vel in vino maceratarum, & syrupum è
 succo Veronicæ, omnibus aliis antefero.
 Etiam si radices Rubi atq; Ononidis, vbi
 calculi manifesti iam sunt, plurimum
 quoq; valere non ignorem.

*Syrupus è
 radicibus e-
 ryngii.
 Syrupus è
 succo vero-
 nica.*

Ab aquis vero destillatis, & omnibus
 diureticis abstinendum; semel memo-
 nuisse satis. Ob renum quidem calidita-
 tem haustus aquæ fragorum conuenien-
 tissimus, si modo ventriculus eam ferat;
 sed vnguento hoc renes inungere longe
 tutius;

*Destillata
 & diuretica
 non tuta.*

℞. Vnguenti Rosacei M℥. ʒj. β.

Olei amygdal. dulcium ʒ β.

amarar. ʒ ij.

Misce.

Adde aliud, quod renes emollit : Ac-

*Vnguentum
 pro renibus.*

cipiatur succus maluarum & misceatur lento igne ad formam linimenti, eoque lumbi in ea parte, qua renes sunt, vngantur.

Hæc omnibus medicamentis, quæ singulari modo à Chymistis, & principibus viris offeruntur, qui sæpe tamen opinione, & peruersitate hominum falluntur, anteferenda esse certus sum. Cum autem candide, ingenue, aperte & plane liberaliter cōmuni cauerim, spero eum, cui sunt communicata, ita vsum, ne Medici indocti, qui ex aliorum laboribus atq; industria sua confectantur commoda, nomen mereatur, operamque daturum, vt Cratonem hæc scripsisse non pœniteat. DEVS æternus fons omnis boni, & qui dat salutem ægris, Medicisque facultatem iuuandi, benigne ea, quæ

& optimo & fidissimo animo perscripsi, fortunet.

Pro iuvene Ischiade laborante, luxatione imperfecta pedis dextri, & eiusdem stupore,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIUM XXXV.

NOTISSIMI sunt affectus, qui Nobilissimum patiētem sollicitum tenent, in primis vero Ischiadicus dolor, secundum coxam dextri lateris, ita, ut pars illa luxata imperfecte reperiatur, & propterea claudicare cogatur. Sunt etiam querelæ de stupore quodā pedis dextri, qui per intervalla quædā ipsum inuadit. Et quātum pertinet ad Ischiadicū illum dolorem, quamvis ab initio satis mitis & blandus se ostenderit, ut ipse vllam medicinam exhibere minime coactus fuerit, adeo tamen nunc inualuit, ut ad medicamenta accedere cogatur, ne imperfecta luxatio in perfectam euadat.

Et quanquam referat Galenus lib. de *Galeni loci* anatom. administratione, Ischiadis ar- *cus de imperfecta Ischiadis ar-* ticulum, non posse imperfecte luxari,

*riculi luxa-
tione expli-
catur.*

*Interna cau-
sa luxatio-
nis.*

*Causa stupo-
ris.*

hæc tamen sententia, non solum nobis, qui hanc imperfectam luxationem esse statuimus, aduersatur: sed etiam ipsimet Galeno, qui in lib. de usu partium talem luxationem posse fieri censuit. Nos autem hos locos ita solemus conciliare: Fieri nempe posse imperfectam luxationem à causa interna: à causa vero externa, minime. Vt cum à causa interna hoc malum, ut iam diximus, fiat, imperfecta luxatio dici possit. Quæ inde habuit originem, quia cum adolescens esset, ludens cecidit, sicq; illa pars debilitatem contraxit, unde facillime potuit excrementa fuscipere, quorum causa tendines sunt relaxati: Sicq; cum os non potuerit ex toto detineri, inceperit luxari. Hi autem humores nulli alii fuerunt præterquam pituitosi, qui generantur in capite, quod humidius esse grauitas, quam in ipso persentit, optime ostendit. Et cum hi humores copiosi satis sint, sequitur, ut expultrix à grauitate irritetur, ad expellendam materiam ad illas partes. Et hæc eadem etiam materia est in causa stuporis illius, quandoquidem ab ea eleuentur

tur vapores, qui trāsmiffi ad neruos per-
tinentes ad genu dextrum impediunt il-
lustrationem spirituum animalium. Vn-
de, quia à vaporibus id contingit, idcir-
co stupor ille cito fit, citoq; dissoluitur.
Reliquum modo est, vt videamus quid
agendum sit, vt mala hæc remoueamus.
Curandum itaq; erit, vt humor emollia-
tur, incidatur, attenuetur, atque etiam e-
uacuetur, parsq; corroboretur, ne excre-
menta ille suscipiat. Cerebrum vero erit
exiccandum atq; expurgandum. Quæ *Prognosti-*
con. quanquam factu facilia esse videantur,
tamen quia morbus inueteratus est, &
in partibus internis reperiatur, non vi-
dentur facilia. Verum cum iuuenis sit, &
hucusq; nullam sit expertus medicinam,
speramus, si non in pristinum, saltem in
multo meliorem statum euasurum, atq;
ab integra luxatione præseruatum iri.
Et cum æstus ab omni medicatione nos
deterreat, cum hoc malum tantum tem-
poris pertulerit, consulimus, vt tota me-
dicatio in autumnii tempus differatur:
Et interim tantum diligentem victus ra-
tionem præscribemus, vt fructus, cibos

crassos, vinum, Venerē immoderatam, cursumq; & omnia, quæ non solum valent crassos succos producere; sed etiam ea, quæ membri robur euertere possunt, ipsumq; debile reddere, prorsus euitet. Sed hoc tempore relicto, in autumno erunt hæc molienda. Et primo initium curationis sumet à venæ sectione dextri cubitus, cum corpus & plenum sit, & calidiora medicamenta sint exhibenda. Post venam sectam brachii, pedis affecti vena etiam aperiatur, & cauterium parabitur in brachio sinistro. Sic enim materia pituitosa deriuabitur & euacuabitur. Postremo loco, postquam scilicet expurgatum fuerit ex toto corpus: si malum non cedat, erit deueniendum ad remedia caustica & vesicantia, & à mioribus incipientes ex iberide, ex cantharidibus conficiatur pasta, quæ si non proderit, ad ferrum ignitum erit descendendum, & fiet vstio in quatuor vel sex locis. Leniatur alius, cum mell. ros. solut. & elect. lenit. Præparentur humores decocto beton. iux, cichor. Et expurgetur corpus cum pillulis cochiis. Iterum

Cauteria.

Vesicantia.

um præparentur humores etiam fyrup-
 bis cōpositis, vt syrupo de beton. de stœ-
 chad. & expurgetur rursus corpus pillu-
 ais de hermodactylis. Caput erit expur-
 gandum, cum masticatoriis confectis ex
 mastiche & cera. Deinde, vt absumantur
 humiditates, quæ in capite & ligamentis
 reperiuntur, erit deueniendum ad alia
 maiora præsidia. Quare conueniet de-
 coctum guaiaci & salsæ, & portio adda-
 tur sassafras cum iua. Et tunc temporis
 ea victus ratio præscribatur, qua vti so-
 lemus in lue venerea, à qua immunem
 esse egregium patiētem, minime cense-
 mus, cum bis iam antea bubones perpes-
 sus sit. Stillicidium paretur supra futu-
 ram coronalem, vel ex aquis Aponensi-
 bus, vel arte factum, vt ex sulphure cum
 beton. stœch. & agar. Parti affectæ appo-
 natur emplastrum ex iberide, suffumigi-
 um paretur ex lapide molari. Luta et-
 iam! D. Bartholomæi admodum conue-
 nient. Item & vsus vinaceorum. Hyemis
 vero tempore laudamus, vt singulo ma-
 neumat pillulas ex terebintho, cum sale
 theriacali, & puluere iuæ. His etiam addi

*Decoctum
ligni & sal-
sa.*

*Stillicidium
supra futu-
ram corona-
lem.*

*Pillula ex
Terebinthi-
na cum sale
Theriacali.*

Diacorallium.

possunt pillulæ artheticae. Et si magis efficacax medicamentum requirit, poterit sumere medicamentum illud ab Alexandro adeo laudatum & expertum, nempe diacorallion. Multum ipsi conferet, si ad scrupulum vnum per totam hyemem sumpserit per sex horas ante prandium. Et ea ratione exhibeatur, quam nos docet Alexander. Et hoc medicamentum est cæteris anteferendum. Magnis etiam antidotis vtatur, vt theriaca, mithridatio, & vtatur ea victus ratione, quam superius proposuimus, id in memoria habens, vt tempore autumnii vinum sibi paret medicatū, in quo bullierit lignum, betonica, & similia.

In dolore circa os sacrum,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIUM XXXVI.

COnqueritur egregius patiens de dolore infenso circa os sacrum, ratione cuius sæpe sæpius fit, vt ambulare non possit. Et præterea de tumore in inguine
dex-

extro. Quorum affectuum causæ ea
iligentia sunt inuestigandæ, vt earum
ssentia pateat, ac inde indicationes ex
su hauriri possint. Hic dolor procul du-
io inde traxit originem, quod materia
ratarrhalis destillans, ad illas partes eas
listendat. Ex quo solutio vnitatis, vnde
lli acerbissimi dolores oriuntur. Gene-
atur autem hæc materia in capite, cum
æsa facultate coctrice ipsius cerebri, ob
ntemperiem frigidā & humidam, tum
etiam frustrata ob errorem externum:
Ventriculus enim debilis redditus, cum
non possit optimum chylum generare,
usprauum demittit ad iecur, ibi non po-
test in bonum sanguinem mutari. Talis
defertur in cerebrum, à quo, cum non
possit regi, facultas expultrix aggrauata
illam materiam detrudit ad prædictas
partes subiectas. Tumor autē inde factus
est, quoniam pars plus iusto alimentum
suscepit, vnde caro concreuit. Hæc ma-
la, cum ita se habeant, vt auferantur, o-
porteret caput & ventriculum calefacere
& exsiccare. Materiam morbificam,
præsertim pituitosam, auertere, deriua-

*Causa dolo-
ris circa os
sacrum.*

*Indicatio-
nes.*

*Prognosti-
con.*

re, & prorsus extirpare, tumorem vero auferre. Quibus scopis satisfacere, meo quidem iudicio non est impossibile. Licet autē materia illa catarrhalis sit vehemens, ratione propriæ essentiæ, ratione tamen dignitatis & facultatis corpus regentis nulla est vehementia, siquidem pars, quæ obsidetur, non est nobilis, licet non sit spernenda. Præterea virtus facile tolerat. Nam est satis robusta, & ratione quantitatis & qualitatis. Patiens enim noster est in virili ætate constitutus, ut sit optime sperandum. Qua salutis spe concepta, ad materias deueniendum, & primū chirurgicas: Inter quas laudamus, ut secetur vena communis cubiti dextri, sanguis detrahatur ad quinque vel sex vncias, si consonum præsentī Medico videbitur.

Vena sectio.

Cauteria.

*Lenientia
aluum.*

Præterea probantur duo cauteria, vniuerso corpore expurgato, alterum in crure dextro, ut materia illa reuellatur & euacuetur. Quoad pharmaciam, leniatur aluus vnciiis ij. β. mellis rosarum solut. cum decocto florum & fructuum. Deinde præparentur humores, cum iuribus

bus alteratis, cum fol. borrag. betonic. *Præparan-*
 chor. Præparatis humoribus expurgē- *tia humo-*
 ur, cum ʒj. Rhabarbari elect. agaric. tro- *res.*
 hiscat. ʒj. infusis in decocto florum & *Euacuan-*
 ructuum, addendo ʒij. Mannæ, & tan- *tia.*
 ndem mellis rosar. solut. Quod si cor-
 pus non videbitur optime euacuatum, i-
 terum assumat iura illa alterata per tres
 dies, & iterum propinetur prædictum
 purgans. Probatum præterea, ut caput ex-
 purgetur nasalibus & masticatoriis, quæ
 possunt parari ex pipere, pyrethro an.
 ʒj. cum ʒij. mastic. & cum cera in debi-
 ta quantitate. Nasalia cum ʒj. Mannæ,
 & ʒj. succi betæ. Purgato corpore & ca-
 pite, probatur decoctum salsæ, cum mo- *Decoctum*
 dica ligni portione, per viginti quinque *ligni & salsæ*
 vel triginta dies. Paretur autem hoc mo-
 do:

ʒ. Salsæ pariliæ crasso modo contusæ
 ʒij.ß.

Ligni ʒvj.

Aq. fontanæ lb. ix.

Misc. & fiat infusio per viginti qua-
 tuor horas. Dein fiat decoctio ad con-
 sumptionem medietatis. In fine deco-

ctionis adde fol. borrag. beton. cicho. an.
pugill. j. β . & fiat expressio. Seruetur pro
syrupo. Deinde recipe, quod residuū est,
adde aque simplic. $\mathfrak{lb}$. xiv. fiat decoctum
ad consumptionem tertiæ partis. In fine
ebullitionis adde passul. dulc. libram se-
mis, & facta expressione, seruetur pro
potu communi. Assumat mane ante
prandium, per horas quinque vnc. viij.
Post prandium per horas sex assumat vn-
cias vij. Transactis dein quatuor horis,
cœnet. In assumendo autem decocto
singulis decem, aut duodecim diebus as-
sumat pillulas paratas ex terebinthina
cypria ad drachmas duas, cum puluere
falsæ formatas. Pro corroborando capi-
te paretur lixiuium alteratum, cum aga-
rico, cum folio rosar. & beton. quo sæpe
caput abluatur. Tumor autem, cum aliis
materiis auferri non possit, caustico a-
periat, & chirurgus cura tota relinqua-
tur. Ratio viuendi dictis correspondeat.
Aër ad calidum & siccum vergat. Panis
sit optime fermentatus. Carnes sint lau-
dabiles. Fugiat agnorum & porcorum,
item omnia lacticia ac legumina. Vi-
num

*Lotio capi-
tis.*

num sit mediocre, & rubrum potius,
quam album. Somnus moderatus, item-
que exercitium ante cibum, & aluo ina-
bita, quæ semper mollis & fusa sit, aut ar-
te talis fiat. Et hæc, &c.

In febris quartana,

D. CASPARIS NÆVII

CONSILIUM XXXVII.

CVM domum, Vir humanissime, co-
gites redire, febris in declinatione
existente, ne in itinere succumbas, regi-
mine & consilio prudentis Medici opus
est. Quare non ratione febris modo, sed
& metu symptomatum eo die, quo redi-
re solet, ad minimum tempore paroxy-
smi neq; dormiat nec bibat: Si sitis & de-
bilitas vigent, cochleare vnum syrupi as-
umat, aut electuarii castaneæ quantita-
tem, aut morsuli medietatem.

℞. Rob de Ribes ℥ iiij.

Ceraforum.

Iulepi ros. an. ℥ j.

*Syrupus si-
sam sedans.*

Misce.

*Electuariū
idem pra-
stans.*

℥. Conseru. Acetosellæ ʒ iij.

Flor. arant. condit.

Cortic. citri an. ʒj.

Incidantur grosso modo flores & corti-
ces mistis his adde:

Puluer. Xyloaloës ʒß.

Corallor. rubr. ʒß.

Cum syrup. acetositatis citri, in quo
Moschi ʒ. v. exacte dissolut. fuerint, f. E-
lectuariū.

*Morsuli cor-
roborantes.*

℥. Corall. alborum.

rub. an. ʒß.

Margaritar. præparatar. ʒij.

Doronici Romani ʒß.

Sem. citri excort. ʒj.

Cort. citri exter. ʒß.

Ossis de corde cerui ʒj.

Santali albi ʒß.

Flor. rosar. alb. odorif.

Nenuphar. an. ʒj.

Cort. citri liberati à saccharo suæ con-
seruationis ʒj.

Sem. quatuor frigid. maior. excor-
tic. ʒj.

Folior. auri puriss. num. ij. minutim
inci-

inciduntur pulueres, & cum lb. β. sacchar. alb. dissol. in aq. borrag. fiant mor-
suli.

Eo die, quo febris induciæ sunt, mane
assumat cochlearia xj. digestiui, dum ad-
huc decumbit, vt bene vinosum genus
& cor refrigerari possit antequam se viæ
& aëris iniuriis committit.

℥. Aq. fragorum ℥ iij.

Cichoreæ.

Endiu.

Acetos. an. ℥ iij. β.

Syrup. de Endiuia.

Acetos. simplic.

Byzanti. an. ℥ j.

Misce.

*In tep. refri-
gerans &
digerens.*

Aqua etiam virtutis subinde facies &
cordis regio, ac pulsus aspergantur:

℥. Caryophyllor. ℥ j.

Cortic. arant. exsiccat.

Mali citrii exsiccat. an. ℥ ij.

Ligni aloës ℥ j.

Macis ℥ j.

Cinam. interior. ℥ iij.

Benzoin. ℥ β.

Styrac. calamit. ℥ j.

*Aqua vir-
tutis pro fa-
cie, corde, &
pulsibus.*

Incid.& contund.grosso modo, stent
in infusione in ℥ xvij. aq. rosar. odor. &
vini albi ℥ j. per horam in loco tepido.
Post bulliant ad casum ℥ iiij. colentur cū
expressione forti. In colatura dissolue
Moschi ḡ.j. signetur Aqua. Sequitur a-
lia:

*Aqua vir-
tutis alia.*

℥. Aq.rosar.odor.℔.℔.

Santalor.albor.

citrinor.an.፬℔.

Ros.rubr.፬j.

Aceti vini albi ℥ vj.

Ligni aloës ፬℔.

Cortic.citri recent.abras. exterio-
ris ℥℔.

Stent in infusione per mediam horam
in loco tepido. Post bulliant ad casum
tertiæ partis. Colentur cum expressio-
ne. Domum vero reuersus, mane se-
quens Enema duabus curet sibi infundi
vicibus.

Enema.

℥. Maluæ.

Bismaluæ.

Parietar.veræ.

Spinachia an.m.j.

Betonic.

Vero-

Veronic.

Scabiosæ.

Capill. Veneris.

Polypodii an. m. ß.

Sem. pœoniæ.

Carui an. ʒj. ß.

Radic. pœoniæ.

Cappar. an. ʒiij. ß.

Scabiosæ ʒij. ß.

Endiuiæ ʒj. ß.

Flor. chamom. m. ß.

Prunor. dulcium pann. maior. exossator. nu. v.

Agar. trochiscat. ʒij. ß.

Incident. & contund. stent tota nocte in f. q. aq. fluuialis tepesactæ, claræ, in loco tepido, mane bulliant ad casum medietatis, vt remaneant ʒxxiiij. Colentur, colaturæ

℞. lb. j. in qua dissolue:

Cassia recent. tr. ʒß.

Elect. lenitiui.

de hiera simplic. an. ʒj. ß.

de sebest. sine diagr. ʒj.

Diaphœnic. ʒß.

Ol. chamom.

Violacei.

Anethi an. ℥j. β.

Mellis anthoscat. ℥β.

Salis comm. triti ℥ij. β.

Misce, fiat clyster.

Applicetur duabus vicibus horis tribus ante cibum. Tertio quoque à reditu die leniens repeti potest, quod bene cessit aliquoties:

Potio leniens aluum.

℥. Decocti flor. & fruct. cord. ℥ij.

in his dissolue flor. Cassiæ extr. cū

Aq. endiu. ℥β.

Elect. lenitiui ℥j. β.

de Psyllio ℥j.

Rosat. Mes. ℥β.

Syrup. de endiu. ℥j.

Misce.

His febrem, accedente diætā præscripta, fugari posse confido.

Adiicio Epithema, quo hepar foueatur, cum febrili calore corpus æqualiter inæstuat.

Epithema.

℥. Specier. diarrh. abb. ℥j.

Iecor. lupi præparat. ℥β.

Rasuræ cort. mali citri ℥ij.

Folior. Epaticæ ℥j.

Sem.

Sem. Endiuia.

Portulacæ an. ʒß.

Rasuræ eboris ʒj.

Spodii de ebore ʒß.

Rosar. rubr.

albar. an. ʒß.

Nenuphar. albi ʒj.

Santali citr. ʒij.

albi ʒß.

Sem. citri excort. ʒj.

Folior. citri odorat. ʒß.

Camphor. præparat. ʒ. j. boni ponderis.

Aq. Hepatic.

Rosar.

Acetosæ.

Solani.

Endiuia an. ʒij.

Aceti vini albi ʒj.ß.

Puluerisanda pulueriscentur subtilissime,
& cum aquis præscriptis, fiat mixtura.

Tempore decubitus & declinationis
paroxysmi febrilis sex, aut septem deglu-
tiantur, sequentium granorum:

℥. Granor. Mastic.

Sandar. rot. lotor. ex vino rubro, &
exsiccat. an. 3j.

Misce.

Pro eodem quartanario,

E I V S D E M

CONSILIVM XXXVIII.

Quartanam cōtumacem esse febrem, docet experientia, & vnanimis Medicorum consensus. Vnde vulgo Medicorum scandalum dicitur; nihilominus, si præscripta salutaria medicamenta circa festum Nicolai continuasset, procul dubio post Luciae diem vinci potuisset. Cum vero hæc neglexerit, proximus & consuetus terminus est Gregorii festum, si quatuordecim dies ante euacuationes præmittantur. Ac licet lethalis per se morbus non sit; grauissima tamen valde-
dicens post se relinquit symptomata; hydropem & tabem nō infrequenter: quibus de causis certe non contemnenda. Diligenti igitur domi forisq; in itinere
opus

Symptomata hydropis.

opus erit regimine. Die paroxysmi, vtut
leuissimus sit, domi se contineat. Quie-
tis vero diebus morsulos assumat he-
pat, & lienem aperientes & corroboran-
tes.

℥. Specier. arom. ros. Gabr. 3 ℥.

Diarrhod. abbat. 3 j.

Trochisc. de cappar. ʒ ij. ℥.

Sem. agni casti.

Fœniculi an. ʒ j.

Ceterach.

Cuscutæ an. ʒ j. ʒ. vij.

Rad. Enulæ campan. ʒ j.

Fœnicul. 3 ℥.

Verbasci ʒ j.

Bitumin. iudaici ʒ j. ʒ. v.

Rasuræ ebor. ʒ ℥.

Cranii ʒ j.

Margaritar. præparat. ʒ ℥.

Corall. rubr. 3 ℥.

Cinamomi elect. 3 j.

Puluer. puluerifat. subtiliss. & cum
℥. ℥.

Sacchar. albiss. dissolut. in aq. con-
uenientis q. s. Fiat confectio in Morsu-
lis.

*Morsuli in
quartana
quietis tem-
pore sumen-
di.*

Lien inungatur portiuncula vnguenti quantitate auellanae, super carbones liquefacti:

*Vnguentum
pro liene in
quartana.*

℥. Ceterach.

Cuscutæ.

Scolopend. an. ʒss.

Rad. cappar. ʒij.

Fœniculi.

Enulæ campan. an. ʒj.

Sem. agni casti ʒij. ss.

Fœniculi ʒss.

Summitat. absinthii nostri ʒj.

Trochiscor. de cappar. ʒij.

Bitum. iudaic. ʒj.

Incidantur & contund. dein stent per horas duas in loco tepido affusis Ol. amygd. dulc.

Cappar.

Vini maluatici an. ʒij.

Aq. cuscutæ ʒij.

Aceti vini albi ʒss.

Deinde bulliant, agitando cum spatula ad consumptionem aquositatis totius, quibus adde

Bdellii aceto resoluti ʒj. & colentur.

tur. Colaturæ adde Cera, pa-
rum & fiat Vnguentum.

Quod si in via metus deliqui, assumat
eq. Rotulas.

℞. Manus Christi perlat. ros. ℥ iij.

Balneo aquæ dulcis tepidæ iltar la-
tis mulcti, in qua flores Chamom. de-
cocti fuerint, vtatur per semi horam, aut
ad pulsus vsq; mutationem diebus quie-
tis.

*Balneum n.
qua dulcis.*

Diebus ita decem domi se contineat,
& eventum expectet.

Die paroxysmi mane assumat iuscu-
lum, vt saltem fami resistat. Horas quin-
que ante inuasionem assumat potionem
sudoriferam. Tegatur corpus accurate,
imo & facies:

℞. Aq. lupul. ℥ j.

Fœniculi ℥ ij.

Fumiterræ ℥ ℔.

Aceti vini albi ℥ v.

Syrup. de lupul. ℥ vj.

Puluer. sudoriferi transmissi ℥ j.

Misce exacte.

Quod si sudor ex sententia nō succe-
dat supponatur pedibus Vesica aq. calida

repleta; & dentur Aq. fœnicul. calide septem vel octo cochlearia.

Tabis remedia.

Tabem auertent I. Balneo Aquæ dulcis.

II. Inunctione spinæ sequenti vnguento:

℥. Ol. Violar. loti quater ex Aq. lactucæ ℥ iiij.

Vnguentum pro spina in tabe.

Infrig. Gal. loti toties ex Aq. violar. ℥ j. β.

Mucilag. sem Cydon. ext. cum Aq. Barbæ Iouis.

Sem. papauer. alb. ℥ j. β.

Tragac. dissolut. Aq. Maluar. ℥ j.

Camphoræ præparat. ḡ. j. β.

Misc.

Addantur semper cochlearia duo lactis muliebris puellam lactantis.

III. Inunctione artuum & pectoris quarto quoque die, ex Ol. Violar. ℥ iiij. aut iiij. cum lactis mulieris puellam lactantis cochleari vno mistis ductisque.

IV. Vsu frequenti sequentium morsulorum:

Morsuli in tabe.

℥. Amygd. dulc. præparat. & macer. in

in aq. calidiss. per horam ꝑ iij. β.

Pinearum.

Fisticor. purgat.

Nucis longob. præpar. ʒj.

Semin. 4. frig. maior. excortic. an.
ʒ β.

Portulacæ ʒj.

Papauer. albi ʒj.

Iecoris gallin. cocti ʒ iij.

Caudar. cancror. coctar. ʒj. β.

Pulpe muscul. pectoris gallin. coct.
ʒ ij.

Corall. albor. ʒ ij. β.

Margarit. præpar. ʒ β.

Ligni aloës ʒj.

Semin. citri excort. ʒj.

Carnium citri odor. condit. & li-
berat.

Sacch. suæ conseruat. ʒ iij.

Conseru. rosar. alb. ʒ iij.

Macis ʒ β.

Incid. incidend. grossiori modo, &
pulu. pulu. Misce & cum saccharo ʒ x. dis-
solu. in Aq. Lactucæ, f. Morfuli.

V. Eiusdem efficaciz erit Emulsio *Emulsiones*
Amygd. facta, cum Aq. hordei, Viola- *ex amygda-*
lis.

rum aut Lactucæ. Proderunt etiam Auell. excort. pineæ pistacæ per horam vnā ante Aqu. calidæ infusæ. Paf-fulæ mundatæ & ablutæ. Iuscula Caponum non pinguium cum Pane & Vitellis ouorum. Item alii cibi euchymi noti.

Pro eodem quartanario,

D. BALTHAS. SCHEIDERI

CONSILIUM XXXIX.

*Simplicia
preferenda
compositis.*

*Longa &
varia medi-
camentorū
compositio-
nes impro-
bantur.*

ET si plures plura in morbis compo-
ta habeant & commendent: parum
tamen hæc mihi placent: cum sæpissi-
me duobus, aut tribus simplicibus, mul-
to maiora efficiamus, quam si totum
Dioscoridem ægro propinarem. Ac-
cedit, quod illi ipsi compositores sæpe
causam reddere nequeant, cur hoc vel
illud ingredientium addatur. Imo &
multi è tot simplicibus confusis resul-
tans temperamentum ignorant; quare
non modo ruditatem suam & stolidita-
tem

tem ostendunt : sed etiam sæpe , mor-
bum longius , imo & alium producant
& excitant. Verum hæc est peruersitas
& infania seculi nostri , vt potius ven-
trem & oculos pluribus sine ratione cō-
fusis repleti malint , quam paucis salu-
briter & ex arte curari : Sed quorsum
multis disputo , aut inuehor ? curam po-
tius propositi casus aggredior. Cum
quartana satis cōtumax fuerit , cuius ad-
huc præsentis notæ non obscuræ appa-
rent , facile certe autumno augeri , imo
duplicari triplicariq; , nec non alios peri-
culosos secum inferre morbos posset.
Quibus occurreretur diligenti vsu iusculi
sequentis :

℥. Rad. borrag. 3 ij.

Cichor.

Cortic. capp. an. 3 j.

Incid. & coq. in iusculo gallinæ iuuenis
macro , pro duabus dosibus , diebus quie-
tis horavna ante prandium assumendo.
Repetantur octies herbæ superius ordi-
natæ.

Temperabit humorem melancholi-
cum , obstructions iecoris & lienis rese-

*Decoctum
in quarta-
na.*

rabit. Imo materiæ formæq; febrili resistet egregie.

Lien vero dolens singulis matutinis, quibus feriæ febris inungatur sequenti vnguento:

*Vnguentum
pro liene.*

℥. Ol. Cappar. ʒj.

Amygd. dulc. rec.

Chamom. an. ʒij.

Bdellii aceto scyll. dissol. ʒj.

Ceræ parum, f. vnguentum molle.

*Decoctum
senæ in canicularibus
non nocet.*

Et si vero purgationes in diebus Canicularibus noxiæ; necessariæ tamen cum sint, decoctum foliorum senæ, ut apud nos præparari solet, non nocebit.

Continuentur hæc ad Laurentii usque diem, quo significari poterit successus; actum alia, si opus erit, præscribentur.

In quartana,

D. IOH. SIGISMVNDI

CONSILIVM XL.

Septem ordinaui, Affinis honorande,
tibi adhibenda:

I. Le-

I. Lenitium.

*Lenitium
in quarta-
na.*

℞. Diacatholic.

Cassia extract. an. ℥ β.

Dissoluantur in decocto prunor. &
passular. ebibantur calide duabus horis
ante prandium.

II. Digestium, quater diebus quie- *Digestium*
ditis vsurpandum:

℞. Syrup. de fumaria.

De epithymo.

de endiuia an. ℥ j. β.

Aq. Betonic.

Fumariæ.

Borrag. an. ℥ iiij.

Misce.

III. Purgans.

Purgans.

℞. Diacathol. ℥ v.

Electuar. Hamech. ℥ ij.

Misce, fiat bolus.

Dissoluatur in aqua fumar. q. s. ebiba-
tur die quietis.

IV. Electuarium.

Electuariū.

℞. Conser. Borragin.

Bugloss.

Violar. ℥ v.

Rotulæ lætif. Almans: vel Gal. ℥ j.

Cum syrup. de Bugloss. & borrag. an.
q. s. f. f. Electuarium liquidum ante cœ-
nam & prandium sumendum.

V. Pulvis.

*Experimen-
tum contra
quartanam.*

Electuario succedat tribus diebus pul-
vis sequens :

℞. Pulver. sem. Hypericon. ʒ ij.

Ciner. caluariæ ʒj.

Misce.

Pro tribus dosibus vsurpandis tribus
horis ante prandium.

VI. Sumantur cum aq. Agrim. ʒ iij.

VII. Inungatur lien sequenti oleo.

℞. Ol. chamomillæ.

De Cappar. an. ʒj.

Misce.

In duplici quartana,

D. IACOBI SYLVII

CONSILIUM XLI.

Electuariū.

℞. Conser. borrag. ʒ ij.

Theriacæ honæ & veteris ʒ s.

Cortic. citri condit. ʒj.

Pul-

Puluer. elect. lætitia Galen.

Elect. de gemmis an. ʒ ij. cum pau-
co syrup. epithymi, fiat in mo-
dum opiata.

Capiat quotidie ad quantitatem ca-
staneæ duabus horis ante cibum, cum
ʒj. vini absinthitis.

Victus ratio in quartanis.

In die accessionis abstineat à cibo &
potu horis sex ante accessionem, & po-
tus ac cibus sit facilis coctu, vt lingua
veruecina, vitelli ouorum sorbillum &
recentium. Si debilis est, statim post
sudorē comedat, & bibat vinum tenue,
album, subadstringens. Alio die, sci-
licet intermissionis & quietis, sit victus
plenior, ex decocto & expresso capi, ab-
stineat ab aceto, pane furfuraceo, carne
bubula, suilla, ceruina, leporina, bras-
sica, caseo; Cappares cum melle horis
duabus ante cœnam sunt salubres. Si
possit ex intervallo, vt octauo die, me-
lancholiam per syrup. de fumo terræ &
byzantiis, & de buglossa, cum duplo a-
quarum lupuli, & scabiosæ, & morsus

*Syrupi ma-
lancholiam
preparantes
& vacuan-
tes.*

diaboli præparatum vacuare. Item, infusione fol. senæ, aut epithymi Cretenfis, esset salubre. Æger hic tandem incipiebat inflatione tibiæ laborare, ita, vt hydropem minaretur,

*In febre nocturna pituitosa, cum Ictero epate obstructo, pro quodam
Comite,*

D. IOH. CRATONIS

CONSILIUM XLII.

SCribit Illustris Comes, se ineunte autumnno laborasse duplici tertiana. Oportet igitur corpus, plurima bile abundare, ex cuius putredine est orta. Cum igitur sub hyemem pituitosa febris successerit, necessarium est, vel tertianas istas, admodum nothas fuisse, & calorem innatum ita debilitatum, vt immodice pituita sit aucta, vel in curatione refrigerantibus in victus ratione atq; medicatione erratum. Vt cunq; est, cum sit febris nocturna, non negligenda. Solent enim

Diurna febres minusque nocturna pituitosa sunt.

enim diurnæ febres, minus, quam nocturnæ pituitosæ esse. Quod autem videatur mitior, illud non solum à natura humoris habet; verum etiam calor insignis imminutus est, & minus nunc succendi potest. Itaque in primis diligentissima adhibenda est victus ratio, in qua omnes causæ cruditatis vitentur, & in primis in potu à vino & aqua cruda abstinendum. Nec velim, Generosum Commitem bibere aquam, præsertim isto anni tempore, hoc est, in media propemodum hyeme.

Cum autem icterus huic febri sit coniunctus, nullum est dubium, maximas in hepate obstructions esse. Hæ vero recte curari non possunt, nisi pituitosus humor è primis venis tollatur. Nam nisi hoc fiat, ea quæ obstructioni profunt, non modo nihil adiuventi adferent; sed cum periculo etiam assumentur, cum materiam crudam in angustiores, venas epatis protrudant. Proinde consulerem, ut Generosus Comes interdum talibus catapotiiis vteretur:

*Pillula de a-
loe.*

℞. Aloës succo endiuie aliquoties im-
buti ℥β.

Rhabarb. electi puluerisati, & aque
cinamomi aspersi ℥β.

Agarici albissimi incisi, & vino, in
quo Zingiber decoquatur, af-
fusi ℥j.

Pulueriscentur omnia seorsim, & cum
syrup. rosat. solutiuo, ac parum syrup. de
absinthio commisceantur, atque addi-
to salis gemmæ & mastichis an. ℥β. for-
mentur pro qualibet drachma pillul. nu-
me. xj.

Harum pillularum vndecim, horis
duabus ante cibum bis, vel ter in septi-
mana sumat, horis duabus ante prandiū,
& si aluum non commoueant, dosin au-
geat.

Dum hoc fit, hypochondria isto vn-
guento matutinis horis vngantur:

*Vnguentum
pro hypochō-
driis.*

℞. Olei amygdal. dulcium recent,
℥ij.

Vini optimi ℥ij.

Absinthii pontici m. j.

Rosar. rubear.

Chamæmeli an. p. j.

Deco-

Decoquantur ad vini consumptionem, & exprimantur fortiter, & seruetur expressum vsui. Deinceps bibat aquam cuscute probe destillatam, cui prius per noctem infundatur

Agrimoniae.

Absinthii pontici an. p.j.

Irrorentur herbae per horam vino, deinceps imponantur aquae, stent per noctem, & exprimantur fortiter. Bibat Illustris Comes ad ℥v.

Vbi hoc fuerit factum per sex dies, tandem singulis diebus, matutine cum aqua cuscute, simpliciter destillatae, sumat Trochiscorum de absinthio bene *Trochisci* *plerumque* *antiqui,* praeparatorum (sunt enim Trochisci plerumque antiquiores, quam debebant) drachmam mediam vsque ad duos scrupulos. Vbi obstructiones prorsus cessauerint, ex eadem aqua cuscute sumat eboris scobem ex iusculo. Bibat & decoctum rad. cichorii & taraxaci. Cum flatu nimium sunt molesti, ventri imponat sacculum ex furfuribus tritici, sale & *sacculus* *flatu discutiens,* floribus cotulae foetidae. Quod si flores cotulae non habentur, flores chamame-

li sumantur. Hæc potui in præsentia monere, quæ ut à præpotente DEO benigne fortunentur, toto pectore precor.

In febris tertiana continua, pro quodam Generoso Domino,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIUM XLIII.

Affixit Generosum Dominum tertiana febris, quæ secundo etiam rediit, & vires vniuersi corporis debilitauit. Itaq; & lassitudinem, & loco motuæ debilitatem sentit, ac pedes intumescere animaduertit. Ut autem deinceps tutus sit, primum optima seruetur victus ratio. Vitet varietatem ciborum, repletionem immoderata: Abstineat à crudis, lacticiis, piscibus, ouis cum butyro, & cæteris rebus omnibus in sartagine coctis. Iusta tempora prandii & cœnæ obseruet. A prandio non dormiat, nec nisi tribus horis post temperatam cœnam cubitum eat. Caueat ab exercitiis post cibum,

*Dieta pro
precautione.*

cibum, & à potu sibi temperet. Utatur
vino Neccarino, & cereuisia pura, &
probe defœcata. Fugiataërem noctur-
num, nec in loco humido cubet. Ut al- *Pro subdu-*
uus sit mollis, interdum ante cibum pas- *cenda alio.*
fulasumat. Quod si nihil subducerent,
orbiculum vnũ vel alterum de Rhabar-
baro assumere poterit. Mane cum lecto
furgat, subito mundetur os, & deinceps
leuiter totum corpus perfricetur, maxi-
me brachia & crura : deinceps caput
quoq; pectine & leui frictione purgetur.
Sumat etiam de hoc electuario ad ma-
gnitudinem nucis moschatae:

℥. Conseruæ rosar. ʒ iiij.

borrag ʒj.

Specier. aromat. rosar ʒj.

Caryophyllor. incisor. ʒ ij.

Misce.

Electuariũ.

Deambulet postea, aut moderate se
exerceat ante cibum. Utatur deinceps
prandio, à quo, vt dixi, absit varietas ci-
borum, & repletio. Mollia autem, vt iu-
scula, cibos præcedant: deinde assis vel
elixis vtatur. A prandioumat cochleare
vnum de isto puluere:

*Pulvis pe-
pricus.*

℞. Panis albi tosti ℥ iij.
Coriandri præparat. ℥ j.
Cinamomi ℥ j.
Mastiches ʒ β.
Misc.

Hic pulvis ascensum vaporum ad ca-
put mitigabit, & vt catarrhus minus mo-
lestus sit, faciet.

In hectica Marasmode,

D. IACOBI SYLVII

CONSILIUM XLIV.

*Destillatum
caponis in
macie totius
corporis.*

℞. Portulacæ.
Lactucæ nouellæ.
Cichorii.
Oxalidis.
Maluæ an. m. iijj.
Cucumerum maturorum recen-
tium in taleolos sectorum,
& cum seminibus tritor. nu-
me. ij.
Peponis maturi, cum succo & se-
minibus triti nu. j.

Semi-

Seminum quatuor frigidorum tri-
torum an. ℥ss.

Vuarum passarum purgatarum
℔ss.

Pistaceorum pinear. tritarum pa-
rum an. ℥j.

Conser. Rosar.

Borraginis.

Buglossæ.

Cichorii an. ℥iij.

Cortic. citri conditi ℥iij.

Aquæ decoctionis perfectæ duorum
caponum, & coxæ vitulinæ alteratæ, cū
prædictis herbis ℔. iij.

Cum carnibus duorum bonorum, &
carnosorum caponum, & mica panum
duorum paruorum fiat destillatio lento
igne, qua vtatur, cum vino, vel per se,
cum saccharo rosat. & puluere dia-
margar. frigid. & diatragacan-
thi, passetur per ma-
nicam.

Præservatio à peste,

D. GVLIEL. RONDELETII

CONSILIVM XLV.

IN primis accipe semel in hebdomada
duas vel tres pillulas, mane cum surre-
xeris, secundum ordinationem, quæ se-
quitur. Quamuis autem pillulæ istæ non
valde operentur, sufficiet tamen pro
tempore pestis, in quo non opus est ma-
xima purgatione:

*Pillula tem-
pore pestis
Rondeletii.*

℞. Rhabarb. elect. ʒj.ß.

Cortic. myrobal. citrin.

chebulor. an. ʒß.

Myrrhæ.

Croci an. ʒß.

Cinam. ʒij.

Aloës lotæ in aq. absinthii & Ci-
chorii ʒß.

Cum succo rosar. fiant pillulæ sex pro
drachma. Capiat pillulas duas, vel tres
mane ante prandium.

Theriaca. In crastinum, postquam accepit pillu-
las, sumet ʒj. Theriacæ, quinque horas
ante

ante prandium. Et nunquam accipiet
 hanc Theriacam, quin fecerit prius pa-
 rum abſtinentiæ, vel poſt pillulas acce-
 ptas, quemadmodum dixi, & ſero ante,
 nunquam accipiet pillulas, vel theriacam
 cenabit leuiter. Aliis diebus accipiet
 pulueris, qui ſequitur, cochlear vnum,
 die vno de puluere, & altero de opia-
 ta;

℞. Conſeru. roſar.

Acetoſæ an. ʒj.

Flor. cichorii ʒß.

Cortic. citri cum ſacchar. condito-
 rum ʒij.

Myrobal. emblic. condit. nu. ij.

Raſuræ eboris.

Cornu cerni an. ʒij.

Coralli rubri ʒij.

Semin. bombacis.

citri an ʒj.

Puluer. dimargar. frig. ʒij.

Fragmentor. lapid. precioſorum.

Margaritarum non perforat. an. ʒß.

Cum ſyr. de acetofitate citri. Fiat opia-
 ta, de qua capiat, vt eſt dictum.

℞. Margaritar. non perforatar.

*Opiata cor-
 dialis Ron-
 delerii.*

*Puluis cor-
 dialis.*

Rasuræ eboris an. ʒj.

Cornu cerui ʒij.

Boli armen. præparati ʒiij.

Rosar. rub. ʒj.

Zedoariæ.

Cinamomi an. ʒj. β.

Sacchar. rosar. tabell. q. s.

Emplastrū.

Fiat pulvis, capiat postea, & eo die
quo non acceperit de opiata:

℞. Nitri.

Caricarum.

Stercor. mulæ an. q. s.

Fiat Emplastrum.

*De præseruatione, & curatione
pestis,*

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM XLVI.

*Antidotus
solica.*

VERVM & certum præseruandæ &
curandæ pestis Alexipharmacum
soliū DEI Omnipotentis manus & me-
dela: à quo exoranda (huius enim soliū
est secundum Regium Prophetam) fa-
lus.

as. Certe is solus quem DEVS custodit
santus & liber. Cui cor adimit iam semi-
mortuus est.

Quantum vero humanum consilium *Præseruatio*
prudentia admittit, tribus curatur: *in tribus.*

I. Excrementorum subductione, &
ne cumulentur obseruatione.

II. Cordis, sedis nimirum & fontis
spirituum, corroboratione.

III. Aëris infecti fuga, aut certe, ne
ita noceat, correctione.

I. Corpus autem vacuandum & gu- *Corpus ab*
bernandum consilio, & iudicio pruden- *excrementis*
tius Medici, qui euacuationem, Venæ *liberandū.*

sectionem & dietam pro corporis & æ-
tatis varia dispositione imperabit. Vniuer-

saliter pillulæ de tribus commendantur,

quomodo è bona constet myrrha, qua Ruf- *Pillula Rufi*

si descriptio caret. Semel aut bis per *fi.*

Hebdomadam deglutiri tuto ab iis pos-

sunt, qui non adeo insigniter sicci sunt.

Potus & cibus ne sit superfluous, aut ex- *Victus ratio*

crementitius. Aceto, limonibus malis *tempore pe-*

Citriis, Acetosa, cibi omnes condian- *stis seruandū.*

tur. Iusculis pulvis Tormentillæ insper-

gatur. Vinum Cardui Bened. loco potus

*Diacytoniū
in peste.*

domestici sit, cui nodulus è rasura cornu ceruini infundatur. Claudatur coena, & prandium semper Diacytonio cuius lib. β. recipiat Cort. Citri aut Limon. ℥j. β.

Cardiaca.

*Adolescentibus qua-
tuto adhi-
beantur.*

II. Electuaria Cardiaca, morsuli & similes compositiones in omnibus officinis reperiuntur: ac iure hæc variantur, pro varia aëris anni & corporis constitutione. Adolescentibus enim non ita tuto fortiores dantur compositiones, quales sunt Theriaca, Mithridatium, Electuar. de ouo, & alia, quæ ex spiritu vini fiunt. Tuto exhibetur Limonum succus, semen citri. Item Pul. è partibus æqualibus cornu ceruini, sem. Citri & tormentillæ. Pro familia non commodius inuenitur, quam electuarium de nucibus:

*Electuariū
de nucibus
pro familia.*

℥. Iugland.

Ficuum an. ℥β. β.

Rutæ ℥ij.

Aceto contund. addendo parū Croci
& succini albi.

Mane dimidia Iuglandis quantitas
sumatur. Vratislauia, & albi pluribus
duo-

duobus istis electuariis potissimum pro-
ui:

I. Nomino electuarium Libera- *Electuariū*
tis: *Liberantis.*

℥. Conser. rosat. opt. ℥vj.

Nenuph ℥ij.

Mithridatii opt.

Theriac. præstant. an. ℥vj.

Pulu. tormentill.

Semin. citri an. ℥j. β.

Margaritar. præparat. ℥ij.

Succini albi præparat.

Hyacinth. præparat. an. ℥ij.

Boli oriental. præparat. ℥ij.

Croci torrefact. ℥β.

Extracti Angel. ℥β.

Succi cytoniorum ℥ij. Misce.

& fiat electuarium.

II. Electuarium salutis:

℥. Macis præparat. in aceto, vel suc-
co limonum ℥j. β.

*Elect. Salu-
tis.*

Mithrid. optim. ℥ij. β.

Theriacæ electiss. ℥ij.

Xyloaloës ℥j.

Specier. liberantis Ferd.

Terræ sig llat.

Pulu. succini albi præparat. ʒj.ß.
Cortic. Citri siccat. & puluerisa. ʒj.
Confer. rosar.

Borraginis.

Nymphææ an. ʒj.ß.

Cum syr. Acet. Citri. q. s. fiat electua-
rium. Plura alia expertus sum, sed hic ea
prolixius recitare nolo.

*Aeris corre-
ctio.*

*Suffumigia
& odora-
menta.*

*Ore tenen-
da.*

III. Aër corrigitur suffumigiis & i-
gne. Illa fiant è fol. quercuum, granis &
ligno Iuniperi. Habentur etiam in offi-
cinis Trochisci pro fumo. Grana Iu-
niperi in aceto rosaceo contusa, puluere
succini admisto, carbonibus utiliter in-
sparguntur. Infundatur Ruta aceto, pa-
rumq; camphoræ inspergatur, & hoc li-
quore spongia odoratus gratia imbua-
tur, imo hoc ipso facies & manus lauen-
tur. Zedoaria linguæ supponatur: sed e-
go cortices citri præfero. Angelica hyc-
me aceto macerata ori recte imponitur
Radix etiam leuistici non sine commo-
do masticatur. Hæc breuiter de præser-
uatione: Curationem Physicis vestrati-
bus committo: qui certa iam præscri-
pserunt

offerunt remedia, verumque eorundem
 docuere vsum.

Illud subiicio, in gratiam vulgarium. *Euporiston*
 infectis utiliter dare: Tanaceti deco- *decoctum*
 tum: *Tanaceti.*

℞. Florum Tanaceti.

Bulliant in Aq. & Aceto, æqualibus
 partibus optime: bonum subinde hau-
 tum ebibat. Camphora adiecta idem
 efficacius reddit. Cardiaca huc acce-
 dant oportet.

*In peste, pro quodam Generoso Do-
 mino,*

D. IOH. CRATONIS

CONSILIUM XLVII.

Cum hoc tempore vbique fere mor-
 bi contagiosi disseminentur, poterit
 Generosus Dominus in suo vaporario
 vel locis, in quibus degit, cum his orbi-
 culis suffitum facere:

℞. Benzoini ʒ ij.

Suffitum.

Styracis calamit. ʒj.

Ligni aloës.

Cinamomi an. ʒß.

Caryophyllor. ʒj.ß.

Moschi electi ḡ. iij.

Conseruæ rosarum è floribus q. s. ad incorporandum: parentur orbiculi seu trochisci.

Cum autem est in locis suspectis, in ore gestet hos orbiculos:

Orbiculi.

℥. Cortic. citri select. ʒj.

Boli armeni oriental. ʒß.

Zedoariæ.

Ligni aloës.

Ireos an. ʒj.

Moschi.

Ambrae an. ḡ. iij.

Cum conserua rosarum formentur orbiculi. Si poma etiam odorifero vti volet, ita poterit confici:

Pomum odoriferum.

℥. Flor. rosar.

Ligni aloës.

Santali citrini an. ʒj.

Ireos.

Caryophyllor.

Macis an. ʒj.

Benzoini.

Ladani

Ladanian. ʒj. β.

Gummi Tragacanthi, in aqua rosa-
rum dissol. q. s. fiat pomum, & aromatise-
tur in fine Moscho. In hyeme pro Mo-
scho parum olei caryophyllorum addē-
dum.

Intra corpus vero sumat vnam de istis
rotulis.

℞. Sacchari in aq. cinamomi dissoluti *Rotulas*
℥β.

Margaritar. præparatar.

Smaragdi præparat. an. ʒβ.

Boli armeni orient. præparat. ʒij.

Olei cinamomi gutt. v.

& fiat confectio in rotulis.

*Electuariū
preservati-
uum effica-
cissimum.*

In locis periculosioribus de isto Ele-
ctuario ad magnitudinem castaneæ su-
mat.

℞. Macis præparati in aceto & succo
limonum ʒj.

Ligni aloës ʒj.

Theriace optimæ ʒij.

Sem. citri excort. ʒij.

Cortic. citri conditor.

Confer. borrag. an. ʒj. β.

Syrup. de corticibus citri q. s.

Misce.

His si recte Generosus Dominus usus fuerit, DEO propitio & conseruante tutus erit.

In febre peticulari, pro quodam Generoso Domino,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIUM XLVIII.

*Symptoma-
ta febris pe-
ricularis.*

ANte duos menses, Generosissimus Baro sensit dolorem capitis, & grauitatem pectoris multis diebus, tandem vna nocte in toto corpore eruperunt exanthemata rubra, minime lata, quæ in pectore euanescere paulo post cœperunt. In pedibus vero atque dorso siccatæ, tanquam squamulæ deciderunt. In manibus autem quasi papulæ aliquid humoris conceperunt, & ichor effluxit. Maximus autem pruritus consecutus est, & cutis in manibus tota renouata, ita, vt vngues quoque decessuros existimari. Cum vero erupissent exanthemata, & papulæ, copiosissime quinque noctibus

Etibus sudavit; & tandem decimaquar-
 ta die post per aluum expurgatus, me-
 dius se habuit. Cum vero rursus in capi-
 te & pectore ipsi male sit, consilium no-
 strum requirit. Magnam fuisse in isto
 corpore plenitudinem, & cacochymiam
 atque malignitatem humorum apparet.
 Itaque naturam se ista expulsionem exo-
 nerare voluisse, satis evidens est. Facta *Ratio &*
 autem est tota massa sanguinea feruida, *causa sym-*
 & aliquo modo putredine affecta, *ptomatis.* ut
 cum quasi ebullire cœpit, excrementa
 tenuiora, tanquam bullæ ad cutim re-
 iecta sint. Præcesserunt autem hanc
 quasi ebullitionem multi fumi & vapo-
 res, qui in capite intemperiem & dolo-
 rem excitarunt, in pectore autem graui-
 tatem & ardoris sensum. Nam nullis
 idoneis medicamentis initio adiuta est,
 longa igitur pugna. Postquam vicit,
 exanthemata conspecta, in pectore, ubi
 calor & virtus propter cordis præsen-
 tiam fortior, evanuerunt ubi cutis den-
 sa & calida. Et quoniam sanguini a-
 liquid pituitæ falsæ admixtum fuit, ut
 pruritus vehemētia indicat, in squamu-

las resoluta. In densissima autem parte, videlicet in manibus, papulæ exortæ. Virus autem illud corrumpit cutem, proinde corrupta decidit, & renouata. Materia partim fuit sanguis, cum fæluginosa pituita, partim ichor sanguinis, id quod color & exētia ostenderunt: Nam copiosissimo sudore materia tenuior est à natura expurgata, fœculenta autem per al-

Præseruatio.

uum deiecta. Itaq; cum petatur consilium præcautione viēdum, (de curatione enim, cum iam abierit malū, non necesse est dicere) ne morbus iste recurat, paucis, vt in hac festinatione possum, meam exponā sentētiam. Ortū est malū ex plenitudine & corruptione humorū, est igitur ea cauenda. Primū moderata victus ratione, deinceps tempestiua euacuatione, iisque quæ putredinem atq; corruptionem humorum impediunt. De victus

Dieta.

ratione longus futurus esset sermo; sed vt in pauca contraham, non modo copiam, sed varietatem ciborum vitet. A piscibus, cancris, lacticiiniis, oleribus, salitis, frixis, & in sartagine coctis leguminibus, crudis omnibus abstineat. Simplicissi-

plicissimo cibo vtatur, & parca sit cœna. Quod in debilitate capitis à vino abstinere in cœna, recte facit, velim in prandio tamen minime vinosum bibere, si diluere volet, faciet hoc multis horis, antequam bibat. Ad euacuationem nunc non idoneum est tempus anni. Verum si interdum ante cœnam ꝑj. pillul. mastincinar. sumpserit, capiti, pectori, & stomacho recte consulat. Ineunte autem vere, vt iusta euacuatione & missione etiam sanguinis vtatur, moneo. Interea ne corrumpantur humores (quanquam corrumpi vix poterunt, nisi immodice fuerint aucti) sumat de electuario, quod mitto, mane ad magnitudinem nucis castaneæ. Et semel in septimana cochlear vnum de succo, & in lecto, si poterit sudare, maneat. Frictiones matutinas per vniuersum corpus non negligat, & exercitiis moderatis ante cibum vtatur: à cibo exerceri minime rectum est, multo minus statim dormire. Dormiat autem in loco sicco, non concamerato, vel fœtoribus vicino. Excrementa alui simul ac surrexit, reiicere conetur. Et si alius

*Vinum diluendum
multo ante.*

*Clyster.**Sanguinis
missio.**Emulsio.*

adstrictior est, ante cibum vis passis
vel prunis emollire studeat. Non exi-
stimo, si hæc obseruata fuerint, malum
reuerfurum. Verum si (quod Deus a-
uertat) iterum inuaderet, clyster statim
iniiciatur, & si nihil ad manus sit, mal-
ua in iure gallinæ coquatur, & saccha-
rum addatur. Deinceps mittatur san-
guis, si modo nihil dum erupit: sin au-
tem eruptionis indicia, detur emulsio
semin. citri & napi, cum vnicornu, vel si
id non habetur, cum cornu ceruino. V-
bi sudauerit probe, margaritæ præpara-
tæ in aq. borrag. & syrupo de acetosita-
te citri exhibeantur, & æger in aëre tem-
perate calido detineatur. Hoc nunc
in magna festinatione, & temporis
angustia potui perscribere,
quæ vt M. V. profint,
Deum pre-
cor.

*In faciei rubore, pro quodam Magnifico
Domino,*

D. IOH. CRATONIS

CONSILIUM XLIX.

QVod ad ruborem istum faciei attinet, potissimum opera danda, ut he- *Scopi cura-
tini in rubo-
re faciei.*
pati consulatur, deinde materia illa, quæ
ad faciem defertur, diuertatur: postre-
mo, ut exulcerata consolidentur, & par-
tes ne fluxionem suscipiant, roborentur.
Ad hepatis roborationem nihil conue- *Eparroba-
rantia.*
nientius, quam sæpe infusum Rhabarba-
ri, in aqua Endiuæ, aut Taraxaci bibere.
Item flores cichorei conditos edere, ab-
nere, ab omni fortiori vino, à piscibus in
butyro coctis, ab esu carnis suillæ, anseri-
næ, &c. Cæterum modo sanguinem ex
vena mittere, nihil aliud esset, quam vi-
res imminuere, itaq; id plane non con-
sulo. Deriuare autem, imo reuellere ma-
teriam poterit cucurbitis ad scabulas ap- *Cucurbitu-
la.*
positis. Ut partes exulceratæ sanentur ex-
siccantibus quibusdam aquis utendum:

*Aqua exsic-
cans ulcera.*

℞. Lythargyri ʒ ij.

Tuthiæ præparat.

Sulphuris an. ʒ j. β.

Sief albi ʒ ij.

Aceti ʒ j.

Stent per noctem in vitreo vase, deinde
affundatur

Aquar. lactucæ ℥ j.

è floribus nymph. an. ℥ β.

Misce.

Prius autem quam hac aqua vtatur, pa-
rum fricentur pustulæ radicibus rumicis
seu lapathii, in aceto maceratis ter vel
quater. Deinde vt roboretur locus, & fa-
cies tota mundetur, hac aqua abluat:

*Aqua ablu-
enda facie
rubente.*

℞. Nucleor. persicorum.

Sem. Melonum an. ʒ β.

Aq. fragorum ℥ ij.

Misce.

Fiat seminum & nucleorum emulsio,
quæ asseruetur in vitrō, eaq; vtatur ma-
ne. De usu thermarum nihil possum ad
has affectiones consulere: vt autem
hec à præpotenti Deo be-
nigne fortunentur opto.

*In pustulis, rimulis, & denudatione labio-
rum, pro quodam Illustri
viro,*

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIUM L.

PUstule, rimule, & decorticationes la-
biorum, oriuntur ab humore misto, *Causa pu-
stularum &
fissurarum
labiorum.*
pituitoso scilicet, & deurente sanguine,
qui descendit à capite, quod præter alia
certa, demonstrat calidæ materiæ ad de-
xtrum oculum descensus, quæ in ipso
quidem capite partim oritur, partim ve-
ro aliunde recipitur. Habitus patientis
est ficcior, & iecur calidius. Cuius causa
iam pridem exustus generabatur san-
guis, qui in cruribus vlcera curatu diffi-
cilia excitabat. *Curatio:* Curatio moram non pa-
titur; facile enim illa vlcera, quæ prau-
tate non carent, fœditatem & contuma-
ciam adipisci possent. Labia sane ad con-
cipiendum fluxiones prona sunt, eisque
non ægre ob consortium, & ventriculi
& cerebri vitia communicari possunt.

*Indicatio-
nes.*

Primum corpus expurgandum est ab his, quæ iam exusta sunt, & quæ leuiter deuri possunt, & serofus falsus humor à sanguine expurgandus. Deinceps afflictis partibus succurrendum erit repellentibus leuioribus, euacuantibus, detergentibus, siccantibus clementioribus. Tandem rimulæ & decorticationes auferendæ: & labra sanitati pristinæ restituenda. Interim dicta ita instituetur, vt & noxiarum generatio inhibeat, & viscera roborentur. Primum sequentibus absol- uendum:

Lenitiuum.

℞. Electuar. diacatholic. & lenitiui
an. ʒ β.

Misce, cum saccharo, fiant boli, capiendi sesqui hora ante cibum. Sequenti die cephalica dextra tundenda ad ʒ iiij. aut ʒ v. Interposito deinde vno aut altero die, basilica sinistra secanda, & eadem quantitate detrahendus sanguis. Pera- ctis ambabus venarum sectionibus, sera- pium hoc præscribatur:

*Syrupus a-
credinem
humorum
temperans.*

℞. Syrup. de succo cichor.
de succo borrag.
Iulepi violar. an. ʒ β.

Deco-

Decocti folior. endiuia.

Capillorum Vener.

Radic. Buglossæ.

Passular. ℥ iij. Misce.

Huius usu humoribus temperatis, & corpore parato ad purgationem, soluens eue dabitur hoc:

℥. Syrup. rosat. solutiu.

*Potio soluti-
ua.*

de fumo terræ sol. an. ℥ j. β.

Cum aqua endiuia & bugloss. an. q. s. fiat potio. Absoluta hac purgatione, si humorum contumacia perdurauerit, repeti poterunt serapia: addendo beton. i. itemq; repetetur soluens, addendo momētum Rhabarbari & Agarici: Vel purgans erit componendum, è leniente, agarico trochiscato, & confect. hamech, nec non & tantillo rhabarb. Hæc de primo scopo.

Alter scopus est retrahere humores repententes in cerebrum, & alias laborantes partes. Quamuis autem ea, quæ iam in primo scopo egimus, hoc mediocriter faciunt; tentanda tamen sunt, quæ magis idem agunt. In quorum albo sunt vlcuscula excitata in sinistro crure

Vesicantis.

Frictiones.

& dextro brachio, quibus mirifice retractio fit à supernis partibus ad infernas. Ad idem faciunt infernarum partium frictiones, superne & deorsum validiores. Sicut etiam earundem partium lotiones, è simplici aqua institutæ, quæ exerceri etiam poterūt in brachiis.

Cauteria.

Ulcusculum in occipitio summopere esset commendandum, nisi nos deterreret vocis raucedo quædam, significans lingulam, caputq; trachæ arteriæ, aut acquisitio, aut natio temperamento imbecilliora esse. Cæterum si concursus humoris non potest his compesci, aut retrahi; generosius quid præscribendum, nimirum decoctum salsæ parilliæ diligenter paratum, cum rad. cichoreæ, bugloss. & fol. beton. quorum quantitatem medicis adstantibus relinquimus, monentes decoctum leuiusculum esse debere: Huius enim usu, non tantum humores auerti poterūt ad externas partes; sed omnis etiam suspicio luis veneræ tolletur; & commendaremus eius usum hoc tempore. Hoc præsidio una, cum mediocri diætâ per viginti dies v-

*Decoctum
salsæ parilliæ.*

ten-

tendum, si morbus superius præscriptis non cedat. Deriuantium à capite medicamentorum vsum reprobamus; quia deductio ad consueta emunctoria, per quæ cerebrum mundari solet, potest obesse oculis, & aliis partibus afflictis. Vltimo loco satisfaciendum ipsis partibus affectis, vbi probamus vnguentum Laurentii Lazari Medici & Chirurgi excellentis, quod omnes propositos scopos perficere potest, & sic habet:

℥. Lithargyri argenti.

Plumbi vsti an. ℥j.

Myrrhæ.

Aloës.

Tuthiæ præpar. an. ℥ij.

Pingued. vituli ℥j.

Succi Solani.

Plantagin.

Vini granat. an. ℥ß.

*Vnguentum
Laurentii
Lazari.*

Bulliant humida omnia ad consumptionem succorum; deinde colentur, quibus adde ceræ albæ q. s. ac reliqua omnia in tenuissimum pollinem redacta, atque per pannum transmissa adde, & fiat vnguentum in mortario plumbeo refor-

Dieta.

matum: quo panni linei subtilissimi imbuti, parti affectæ applicandi, & bis in die permutandi. Viuendi ratio hæc esto: Vinum sit album, non potens, nō astringens, ne aluus ficcior reddatur, sed substantiæ tenuis. Cibi elixi potius quam assi, medicati cum rad. bugloss. & foliis borrag. Cauendum ab omnibus acris, item à sale conditis, nec non à generantibus crassum & pituitosum succum. Fugiendus aër caliginosus, valde frigidus & nocturnus. Profunt corporis motus mediocres, congruo seruato tempore: quos si adire non poterit, frictiones administrandæ. Labia minime exercenda, quantum fieri potest. Aluus si sponte mollis non sit, iusculis paratis è passulis & prunis Damascenis mollienda erit, vel clysmis lenientibus.

In scabie fæda manuum,

D. STANISLAI WEISKOPF

CONSILIUM LI.

QUÆSITVM est à me, quo morbo
hic

hic adolescens nobilis laborarit, & qui-
 us remediis in eo curando sim usus. A
 quintodie Nouembris ex malo habitu
 coniuñcto, cum ictero ipsum curare cœ-
 i. Laborabat enim epar ipsius magna in-
 temperie, cū materia, & summa obstru-
 ctione; ita vt nec lien suum officium fa-
 cere potuerit. Itaq; magnam copiam vi-
 ciosissimorum humorum secum circū-
 ferebat, totus deniq; sanguis infectus e-
 rat serosis, & ex vtraq; bile generatis pes-
 simis humoribus, &c. Ordinata itaque
 conuenienti victus ratione, hanc subse-
 quentem potionem illi exhibui:

℞. Herbar. fumarix m. ij.

Cuscutæ.

Marrubii an. m. j.

Flor. Violar.

Borragin.

Bugloss. an. m. β.

Sem. Melon.

Endiuix an. 3 ij.

Rad. Cichor.

Polypod.

Folior. Senæ an. 3 vj.

Cortic. myrobal. citrin.

Potio per al-
 bum & uri-
 nam eua-
 nuans.

Indor. an. ℥β.

Agaric. elect. ℥ iij.

Rhabarb. elect. ℥ ij.

Spicæ.

Cinamom.

Zinziberis an. ℥j.

Decoq. s. a. in s. q. aq. scabiosæ, fumarix, tertiæ partis, stent per noctem, simul & colentur, colatura dulcoretur cum s. q. sacchari, deinde clarificetur, cū albumine oui, & aromatizetur, cum Ligni aloës,

Santal. alb.

Ros. rub. an. ℥j.

Fiat potio, dentur pro vice ℥ iij. Haustit eam sexies, & indies partim per urinam, partim per aluum ea egressit, ut statim inde icterus paulatim remittere, & epar ab obstructionibus intemperie mala liberari videretur. Septima die potionem ordinaui infra scriptam.

℥. Confect. hamech ℥β.

Rhabarb. electi ℥ ij. β.

Syrup. violac. ℥β.

Misce.

Fiat potio. Hæc potio ea eduxit, ut
postea

postea natura liberior reddita, omne re-
siduum ad exteriora magna vi pepule-
rit. Hinc secuta est tanta scabies, tamq;
fœda prurigo, vt nihil supra. Ac hacte-
nus saltem adolescens iste monitis meis
acquieuit. Volui deinde exteriora suo
modo canonice prosequi, sudoribus vi-
delicet, balneis, fomentationibus, &c.
Sed sibi visus est, quo ad interiora opti-
me valere, quemadmodum etiam me-
lius habere, manifestissime à quouis cō-
spiciebatur. Postea ex frigido aëre, in
quo contra omnem meam voluntatem
est versatus, & Barbitonorum inun-
ctionibus, me inscio, adhibitis, frigidis &
repercutientibus, scabies illa fœda ma-
nuum, præcipue dextræ, quæ ad miracu-
lum vsq; sanie quotidie manabat, mate-
ria percussa est, & scabies sanata; sed
in malum habitum, & magnum pedum
tumorem, ita vt fit, rursus incidit. Vixit-
que deinde in publico cœnopolio, & ci-
bo, potuque vberiori, intempestiuoque
somno, &c. facultatem actionemque
naturalem posttrauit. Et nisi succurratur,
ac quidem cito, aqua intercus subsequer-

*Pœna negle-
ctæ Metho-
dica curæ.*

tur. Atq; ita malum, quod bona obseruatione sex rerum non naturalium, & paucis alterantibus medicamētis (quod imperiti non intelligunt; sed pro nugis reputant) potuisset tolli, auctum est multis modis, vt aliis, & quidem maioribus præsidiis opus habeat. Nec diffido, quin auxiliante Deo optimo maximo illi restitui possit sua sanitas; sed cepit ipsum fatietas mei propter crebras admonitiones de rebus non naturalibus, vt vocantur: ita vt aliunde opem minori labore, & molestia speret. Itaque facile fero, vt se alio conferat curandum. Quare rogo Medicos doctos, vt candide iudicent, neque vt aliqui indocti faciunt, alios vituperando sibi gloriam vendicent.

In scabie, ab adustis humoribus,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM LII.

ANTE oculos nobis Hippocraticum
versatur praeceptū: Remedia secundum

dum rationem instituta non esse mutan-
 da, nec transeundum ad alia, etiam si non
 conferant. Hæc autem cura, cum non
 modo rationalis sit, sed etiam utilis ma-
 nifesto appareat; merito concluditur,
 eam nequaquam mutandam esse, imo
 sperandum, hac ipsa spacio menstruo
 morbum, cum symptomatibus omni-
 bus profligari posse penitus. Non hæc
 è meo fingo & loquor cerebro, sed ex-
 perientia Hippocratis antiqua. Quare,
 ut ita continetur, diligenter consulo.
 Vere autem, quo penitus expellatur, per-
 fectior reiteranda cura. Hoc tempo-
 re meliorem priori subiicere nequeo,
 nihilominus adhiberi potest quotidie
 pulvis è succino præparat. cum aqua ve-
 noronicæ sumptus horis duabus ante coe-
 nam vel prandium. Thermae Austria-
 cæ licet scabiei conferre possint; reli-
 quis tamen affectionibus manifeste ob-
 noxi sunt. Approbarem rectius Laconicum,
 si tamen illa non remiserit, diligentius
 de hac cogitabo; & Domino Monauio
 meam significabo sententiam. Consi-
 derem alioqui in iusculo ex decocto ci-

*Hippocratis
 de remedio-
 rum conti-
 nuatione
 præceptum.*

Succinum.

*Therma
 Austriacæ.*

*Euporiston
 in scabies.*

chorii & melissæ continuato. Item, vt potui communi rad. Helenii concisæ infunderentur, superioribus & hoc adiacere liber: Quod in curatione, euacuatione, & victus ratione potissimum considerandum sit, num fluxus hic à maligna quadam materia & scaturigine ortum trahat, quod prius significari mihi debuerat. Si vero ex transmissione materiæ, vel partium debilitate producat; præscriptis commode auferetur medicinis, præsertim si mane iusculum mace conditum ebibatur, aut iulepus è syrupo viol. cum aq. maluarum & portulacæ, parum camphoræ adiecto, sequentibus trochiscis assumatur.

℞. Spodii.

Rosar. rub. an. ℥ ij. β.

Sem. portulacæ.

Succini albi.

Boli armeni an. ʒ β.

Sem. Lactucæ.

Coriand.

Berber. an. ʒ β.

Camphoræ ḡ. v.

Cum succo granatorum, f. Trochisci,

ici, dissoluatur vnus in præcedente sy-
rupo.

EX LITERIS D. PETRI
Monauii.

Summa consilii hæc est: Vt rectam
victus rationem teneat, & potu illo ex
falsa parilla glycyrrhiza, & passulis vtatur
toto hoc tempore veris. Si deinde serum
lactis biberet, & infuso senæ atq; epithy-
mi, cum syrupo violarum purgaretur:
recte mea sententia valetudini consule-
ret. Abundat enim adustis humoribus,
atque ex praua victus ratione eosdem
auget. Mihi non videtur rectum, vt in
thermis Austriacis lauet. Item in alia E-
pistola vacuetur corpus, sanguis detra-
hatur, & decoctum Guaiaci, cum rad.
Cichor. detur.

In Elephantiasi, pro quodam Nobili viro,

D. GVLIEL. RONDELETII

CONSILIUM LIII.

*Curatio E-
lephantiasis
incipientis.*

Vena sectio.

*Inueterata
Elephantia-
sis.*

Alia longè ratione curari debet Elephas, quam ab antiquis factum est. Quia facta distinctione, à qua materia antecedente fiat, & quam diu perdurabit, sitne incipiens, an inueteratus, instituenda erunt remedia pro diuersitate humoris, qui eum excitauit. Incipiens, in quo obscure adhuc apparent notæ, ut in quo nulla adhuc est exulceratio, tuberculum nullum apparet: & præsertim circa faciem, curabitur sanguinis missione primum, deinde usu opiatae infra describendæ. Curabitur quoque frequenti usu balneorum tepidorum & frigidorum. Qui vero notas habent manifestiores, ut in quo exulcerationes narium, & tubercula carnosæ apparent, sanguis è naribus fluit, nō est curandus amplius, ut incipiens. Sanguis siquidem in hoc non è venis maioribus mittendus, ne laudatus sanguis in his adhuc cōtētus (quem tamen omni studio & cura conseruare debemus) educatur. Est enim velut frenum omnium humorum, sua temperie reliquos contemperans, & ad mediocritatem reducens. Quare cum

cum paucus sit in Elephantiasi, omnibus modis retinendus & conseruandus est, & eligenda potius medicamenta, quæ cum delectu humorem noxium, & peccantem purgant. Non sufficiunt igitur illa, quæ citra delectum purgant, vt antimonium à chymistis præparatum. Quod sua acrimonia velli-
cando, vel potius vlcerando ventricu-
lum, humores, quos repetit, euacuat.
Hoc si dandum, dandum statim in prin-
cipio ante alia remedia, vt recremento-
rum copiam minuat. Dosis illius erit
ad ḡ. iij. iiij. vel v. pro ægrotantis viribus,
cum saccharo rosato tabulato ad ʒ ss.
Debebit autem illud sumi, ventricu-
lo cibus pleno, & corpore (iuxta Hippo-
cratis præceptum in assumendo Helle-
boro) prius agitato & commoto. Vte-
tur postea syrupo sequenti, qui antimo-
nii erratum castigabit, & humorem cum
delectu purgabit, ac vtendum erit in
multos dies, vt continua ac frequenti
purgatione materia antecedens educa-
tur, & à carne & habitu corporis auer-
tatur per partes interiores. In quo gra-

*Antimoniū
euellendo
purgat.*

*Antimoniū
dandū ven-
triculo re-
pleto cibus.*

*Vulgaris
prælicorum
error in si-
doriferis.*

uiter accusandi nostri practici, qui præmissis aliquibus leniter purgantibus medicamentis sudorificis, & syrupis apertivis & incidentibus materiam ad cutim mittebant; cum tamen earum partium sit affectus. Hoc enim est deducere excrementa ad partem affectam, & morbum augere. Satius itaq; erit materiam per interiora deriuare. Syrupus sit talis:

Syrupus.

℞. Rad. Borriginis.

Glycyrrhizæ an. ʒij.

Rosar. recent.

Borriginis.

Cichorii.

Endiuia.

Scariolæ.

Lactucæ.

Violaria.

Lenticulæ an. m. j.

Polypodii quercini recentis ʒ iiij.

Carthami ʒij.

Senæ.

Epithymi an. ʒj.

Prunorum.

Sebesten.

Passu-

Passularum mundatar. an. num.
xxx.

Anisi ℥ij.

Quatuor semin. frigidior. maior.

Ocymi an. ℥j.

Flor. Violarum.

Buglossæ.

Borraginis.

Nenupharis an. p. ij.

Fiat decoctio in aqua hordei, vel aqua borrag. & in lb. iiij. dissolue syrupi crofat. & violati laxat. an. lb. β. Sacchari q. s. fiat syrupus. Aromatizetur cum ℥ij. Cinnamonomi, & utatur mane & sero. Mane capiat ℥vj. Vespero vero ante cœnam ℥iij. Continuet per duodecim dies. Intererea nutriatur bonis alimentis, & potissimum iusculis ex pullis, quibus incoquantur herbæ refrigerantes & humectantes, ut violæ, borrago, buglossa. Quod si non possit ferre tantam euacuationem, intermittat duos dies. Post euacuationē sex dierum, nutriatur optimis alimentis, multum nutrientibus ad virium restorationem. Alimenta autem erunt ptisanæ sorbitio, item ex tritico, alica, oriza

Diata.

cum lacte & ouis. Utatur carnibus assatis & elixis. Piscibus aquæ dulcis elixis, non frixis. Illi enim plurimum humectant, & humorum acrimoniam extinguunt. Si vero exsiccant, & bilem exacuunt, conuenientiores sanis & pituitosis. Laudantur & commendantur anguillæ in iure carnis, vel cum hordei decocto. Utatur vino multa aqua diluto: Ad maiorem humectationem, & virium corroboracionem utatur sequenti opiata:

Anguilla.

*Opiata in
roboracione
virium in
hecticis.*

℞. Conser. bugloss.

Violar. an. ℥ ij.

Flor. cichorei.

Borraginis an. ℥ j.

Specier. diatragacanthi frigid. nouiter dispensatar. ℥ iij.

Triasantalon.

Diarrhodon. abb. an. ℥ j.

Cum syrupo de pomis, fiat opiata. Capiat ad quantitatem nucis, superbibendo aquæ borraginis ℥ vj. His medicamentis, & ea victus ratione venis repletis & viribus restauratis, vt sanguis partium externarum euacuetur, & nouus

ius minusque siccus regeneretur, aperiantur venæ omnes externæ, primum duæ venæ malleoli vtriusque pedis, & quæ est inter primum digitum, & annularem, vel inter medium & indicem, idque sequenti die. Tertio vero die aperiantur venæ frõtis, & harum qualibet vice extrahatur sanguis ad ℥ ij. tantum vel tres, si corpus sit plenum. Facta sanguinis missione, vt alimentum ad externa membra trahatur, vtq; ea omnia resiccata aliquantulum humectentur, & reficiantur, & præsertim cutis, in qua est præcipua affectio, nater in balneo aquæ tepidæ quinque horis à prandio, vt alimentum in secunda coctione elaboratum ad externa trahatur. Continuabit per aliquot dies in primo & secundo balneo poterit leuiter sudare, ad aliquam euacuationem eorum excrementorum, quæ adhuc in habitu corporis continentur. In reliquis nullo modo sudandum, ne ad partem affectam deducantur excrementa. Poterit ingredi in his posterioribus balneum tepidum, quod sensim aqua frigida, vt à puteo vel flumine

Phlebotomia.

Balneum aquæ tepidæ.

erit contemperandum & refrigerandum. Natet diu in balneo illo frigido, vt alimentum ad eas partes attractum retineri, & assimilari possit, easq; humectare, ac reficere. In aqua primi & secundi balnei ad curis deterfionem poterunt sequentia decoqui:

*Herba pro
balneo in
hecticis ex-
tenuatis.*

℥. Hordei integri & leuiter conquassati ℔.iij.

Folior. borraginis.

Maluarum.

Parietariæ.

Morsus gallinæ.

Lactucæ.

Endiuia.

Cichorii an. m. j.

Flor. Nenupharis p. iij.

Violariæ p. ij.

Fiat decoctio pro primo balneo, & secundo. Præceptum illud de balneo primum tepido, deinde frigido, non solum in hac affectione seruandum; sed etiam in hecticis extenuatis, & iis, quos reficere volumus. Tepiditate balnei aperiuntur & relaxantur venæ, alimentum facilius attrahitur, & si quid excrementorum in
carne

carne & cute sensim educitur. Attra-
ctum autem alimentum frigiditate bal-
nei retinetur. Si tumores sunt duri, au-
ferantur prius, vel post balneum, quod
si non possint, medicamento sequen-
ti:

*Ad tumores
duros.*

℞. Sublimati ℥ss.

*Aqua can-
stica.*

Vitrioli.

Cantharidum an. ℥ij.

Aquæ fortis ℥j.

Aquæ plantag.

Solatri an ℥ij.

Bulliant simul, & postea tangantur par-
tes affectæ, donec inflentur & intume-
scant, procuretur casus Escharæ, dein
dealbetur locus ablutione aquarum se-
quentium:

℞. Aq. papauer. rubr. ℔. j. Abluatur
pars.

℞. Succi semperuiui ℔. j.

Sulphur. viui ℥ss. Abluantur par-
tes.

℞. Cerussæ.

Linimentū.

Lithargyri an. ℥j.

Tuthiæ ℥ij.

Succi ceterach.

Solani.

Plantagin. an. $\text{ʒ} \text{ iij.}$ Ol. rosati $\text{ʒ} \text{ ij.}$

Fiat mixtura, qua fricentur partes vlceratae, & etiam cicatrices inducantur, addendo pro $\text{ʒ} \text{ j.}$ Vnguenti sulphuris $\text{ʒ} \text{ j.}$

Vere & autumnno curetur hoc modo:

*Curatio tē.
pore æstatis
& autu-
mni.*

Per æstatem autem totam vtatur sequenti opiata laxante. Vtatur etiam opiata cordiali supra scripta, balneo aquæ tepidæ & frigidæ, vt dictum est, vel sedeat in flumine quotidie à prandio per aliquot horas in vmbra, ne vratur à Sole, vel sedeat de nocte, tribus aut quatuor horis à cœna, vbi coctio ventriculi & epatis fuerit perfecta. Opiata sit talis.

*Opiata siue
Electuariū
lenitium.*

$\mathcal{R}$. Cassiæ extractæ, cum fumo decoctionis maluæ & borrag. $\text{ʒ} \text{ iij.}$

Mucilag. seminis Psyllii, extractæ cum eadem decoctione. Pulpæ prunorum acidorum.

Passularum.

Tamarindorum an. $\text{ʒ} \text{ j.}$

Folior. Senæ.

Medullæ seminis carthami an.

$\text{ʒ} \text{ β.}$

Scam.

Scammonii ʒ iij.

Anisi.

Liquiritiæ an. ʒ ij.

Syrupi violacei q. s.

Fiat opiata, capiat in iure capi ab ʒ β. ad ʒ vj. Capiat ter in mense, bene nutriatur, multum dormiat & quiescat, vitet omnem corporis exsiccationem, quæ fit aut ira, cogitatione morbi, aut curis multis, exercitatione immodica, aut Venere, à qua omnino abstinendum. Videndum igitur diligenter, vt corpus mundum sit à recrementis. Cauendum etiam, ne ad cutim vlllo modo ferantur: Morbus enim hic est partium externarum, & cutis potissimum affectus. Retrahantur eiusmodi cutis recremēta, & per ventrem frequentissime deducantur, & expurgentur. Expellantur à partibus externis ad internas vsu balneorum aquæ frigidæ. Nam cum affectus sit in cute, & carne, arcenda sunt excrementa, & eorum resiccationem retardare conuenit, quia essentia est in siccitate, sanguis salus & serosus ob id partibus assimilari non potest, neque nutrire, quia

*Elephantin-
cis & hec-
tis vitanda.*

Cur mulieres, pueri & eunuchi raro elephantiasi infestentur.

Viperarum caro.

Ius & carnem vipera laxare.

finis nutritionis est assimilatio. Ob id mulieres, pueri, & eunuchi raro hoc morbo infestantur. Sunt enim humidiores, humiditas ea exsiccationi resistit. Multi, ut ait Aëtius, castratione se ab hoc morbo vindicarunt. Hac ratione iuuenem hoc anno liberauimus, qui incipiebat, & ultra principium fuerat progressus. Quare si in totum morbus curari non possit, quia iam sit in habitu, laudabitur illa morbi retardatio, remediis superioribus parata. Refert Galenus, aliquos fuisse curatos usu viperarum in vino suffocatarum. Quidam carne earum in theriaca utuntur, & eam assumunt, quod à me non probatur ob summam vim siccandi, quam habet. Neque trochiscos etiam probo: Magis laudo carnis, aut iuris usum, non quod efficiat, quod Galenus significat, nempe digerat valenter per cutem; sed quod ventrem instar medicamento laxantis ducat. Eam ob causam mihi magis probatur, quam si ad cutem excrementa deduceret. Regio id non patitur. Adde, quod excrementa sua natura crassa & terrena ad habitum corporis medicamen-

Camentum vi deducta, non possunt per
 eam, & tam angustas vias commode ex-
 gurgari. Ea siquidem, quæ in carne &
 cute, siue habitu recepta sunt, per poros
 cutis euacuari debent, tanquam per pro-
 priam regionem. Quod si tantum à vi-
 peris expectat auxilium, oportet eas in-
 eunte æstate capere & autumno. His e-
 nim temporibus pingues esse solent, &
 obesæ. Æstate autem sicciore & cali-
 diore. Quare istis duobus temporibus
 venandæ ad theriacam & trochiscos pa-
 randos. Sed ne interea destituatur hoc
 æstatis tempore aliquo remedio, vtatur
 carne erinacei terrestris, exsiccata in fur-
 no. Hæc non Elephantiacis tantum; sed
 & cachecticis, nephriticis, & conuulsio-
 nibus obnoxiiis, & iis, qui aqua intercu-
 te laborant, conuenit, vt testatur Gale-
 nus cap. de Erinaceo terrestri.

*Carnes syl-
 uestris eri-
 nacei.*

Potest in locum carnis viperarum sub-
 stitui. Seruetur igitur caro erinacei ter-
 restris, quæ si multa haberi potest, ad for-
 mam placentæ reducatur, comedat ma-
 ne ante alia omnia, vel si velit, elixet cum
 salvia & borragine, & de ea comedat.

Eodem modo parari poterit & vipera-
rum caro, &c.

De Meliceride,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIUM LIV.

*Non omniū
abscessuum
materia a-
cris est.*

TUMOR hic pertinet ad secundam
quantitatem, quia pendet à materia,
non solum copia; sed etiam qualitate
peccante. Non autem in omni absces-
su materia est acris, alias diu non posset
contineri, sed faceret vlcus. Galenus,
quoniam abscessuum materiam acrem
esse dicit, loquitur de inflammatione,
quæ in pus degenerat. Hi autem ab-
scessus, quia fuerunt diuturni, propter-
ea materia non fuit acris, alias erosio
subsecuta fuisset. Materia est pituitosa,
quæ degenerauit in substantiam melli
similem. Ergo hic tumor est meliceris.
Prior tumor, cum hoc eiusdem fuit na-
turæ: apparuit in eo materia pulticulæ
similis, ideoque hic tumor fuit, cum A-
the-

heromate mistus. Non autem omnis *Non omnis*
 Meliceris habet folliculum. Nam libro *Meliceris*
 decimoquarto Meth. datur Meliceris, *habet folli-*
 cedens digerentibus: tumor autem fol- *culum.*
 liculum habens certe digerentibus tolli
 nequit. Quæritur autem, quare materia *Dubium*
 degenerauerit in materiam similem mel-
 li, & pulticulæ? Si id fieret ratione pro-
 prietatis loci aut membranæ, vna tantum
 materiæ species fuisset genita. Nam in
 vna membrana vna tantum est proprie-
 tas, vt si habet proprietatem mutandi
 materiam in substantiam melli similem,
 non habet aliam proprietatem. Quare
 fieri potuit, vt materia pituitosa diu ibi
 detenta degenerarit in materiam pituita
 crassiorem. Soluta enim tenui parte,
 portio crassior in pulsem, minus crassa
 in substantiam melleam est conuersa.
 Generatur materia in capite, labefactata
 facultate, fouetur à ventriculo. Nube-
 cula non antestat crySTALLINO. Ergo
 ne materia demissa fuerit ad hu-
 mores oculorum, vnde iam spiritus ani-
 males non ita queant transmitti. Tumo- *Indicatio-*
 res pendent à materia toto genere præ- *nes.*

*Prognosti-
con.*

Curatio.

*Decoctum
salsa.*

ternaturam. Ergo è toto materia vacuanda, non per repercussionem, quia materia non cedit, sed per modum digestionis, discussionis, ac putrefactionis. Materia, quæ humores impuros reddidit, euacuanda. Totius etiam ratio habenda. Quoad prognosticum: impossibilis est curatio. Materia enim in tunica non potest è toto remoueri: nec folliculus medicamentis tolli potest. Per digestionem materia nõ euacuatur, quia habet folliculum: Ergo per putrefactionem & discissionem aliquid præstari poterit. Quo ad auxiliorum materias. Sanguis habet rationem causæ, sine qua non fieri potest curatio. In hac ætate posset quidẽ quid sanguinis demi, sed quoniã vires non sunt robustæ. Ergo ad cucurbitulas confugiendum, quæ apponendæ dorso, vel infernis partibus. Hoc enim modo sanguis non tantum vacuabitur, sed & deriuabitur. Quo ad medicamenta, probo hieram & reliqua mitiora, non fortiora. Decoctum fiat è salsa, cuius beneficio fiat materiæ præparatio in capite, & reliquo corpore, & resolutio materiæ

iæ in tumoribus. Non improbo etiam
 chinam. Superioribus enim diebus qui-
 dam Nobilis laborās imbecillitate ven-
 triculi non potuit curari, nisi sumpta
 china. Pro ventriculo potius proba- *China.*
 rem in decocto euphrag. fœnicul. stœ-
 chad. quam lignum & præcipue corti-
 cem. Quæ validiora videntur in hoc iu-
 venili corpore non esse vsurpanda. Non
 improbo aquas exhibitas & admotas: *Therma.*
 maior tamen vis est in decocto. Hoc
 enim diutius moratur, aqua celerius
 transit. Detur decoctum per quadra-
 ginta dies. Topica nil prosunt, quia
 folliculus adest. Vehementiora primum
 vsurpari non debent, ne materia eua-
 dat scirrhusa, quare malua & althea mi-
 scenda. Ego sectionem suaderem
 corpore recte expurgato.

Probarem etiam
 cauteria.

§

*In ictu ex lapide in sinistra capitis parte, quem
secuta sunt varia sympto-
mata,*

D. BALTHAS. SCHEIDERY

CONSILIUM LV.

QVandoquidem indicandum est, qua ratione dominus victus rationem & reliqua instituere debeat, quo minus denuo sentiat illa incommoda, seu potius, ut nos loquimur, symptomata, quibus hactenus fuit cruciatus: Ideo initio obiter saltem aliquid dicam, eo enim sublato, symptomata aut sua sponte cessabunt, aut sine magno labore remouebuntur. Quantum autem ex relatione mihi facta, intelligere potui, certum esse arbitror, quod ictus ex lapide in sinistra capitis parte acceptus, non tantum cutem *μενεγχιον*, & *νεγχιον* læserit, verum etiam, quod intrinsecus ex venis Menyngū sanguis sit effusus, qui putrescens, & mentis interdum alienationem, gravem dolorem, scintillationem in oculis, ani-

*Sanguis
grumosus.*

animi deliquium, & alia quædam symptomata, satis horrenda peperit.

Quamquam ne hoc quidem negare poscolo, quod caput per ictum debilitatum, primum toti corpori haud aliter sicut Hippocrates inquit, quam cucurbitula incumbat, etiam ex ventriculo, & toto ambitu venarum atque arteriarum excrementa receperit, quibus capitis imbecillitas non solum non est sublata, sed etiam magna ex parte aucta & confirmata.

Quapropter hætenus in id potissimum intenti fuimus, ut totum corpus & caput expurgaretur atque corroboraretur. Deinde etiam ut putredo, cuius indicium & certissimum argumentum nobis fuit odor ingratus, quem plerumque sequebatur animi deliquium, tolleretur. Quibus expeditis, vehemens capitis dolor, foetor ex naribus prorumpens, *λειπθυμία*, & scintillationes frequentissimæ, si non omnino sublatae, certe valde sunt mitigatae.

Quemadmodum autem in primo accessu dixi, quod nihil prorsus de mu-

Fœtor à pu-
tredine.

tatione in melius esset sperandum, nisi fœtor amoueretur: Ita etiam nunc affirmo, quod neque in posterum Dominus mediocri valetudine fruetur, nisi magna diligentia impediuerit, ne fœtor unquam reuertatur. Prohibere autem fœtorem est tollere putredinem. Ea enim sublata sponte fœtor cessare solet. Sed qua ratione hoc fiet? Si ex sententia Hippocratis, Aristotelis & Galeni stare volumus, quod omnino facere cogimur, cum simus Medici dogmatici, scimus quod omnia, quæ putrescunt, propter nimiam humiditatem & caliditatem putredine afficiantur, quando nimirum humiditatem caliditas vincere nequit. Si itaque putredinem amouere cupimus, contraria ut adhibeantur necesse est, iuxta Axioma Medicum, quod dicit: *Contraria contrariis curanda esse*. Quapropter iussimus aquas parare, quæ per nares attractæ non tantum ingratum odorem sustulerunt, verum etiam materiam peccantem, quæ in occipite dolores ingentes excitauit, ad coronalem futuram attraxit, ita ut partim sit resoluta, partim per

per nares & palatum excreta, & subinde
magis magisque excernetur. Si modo
requens illarum usus fuerit. Neq; vero
existimandum est, quod tantum hoc fiat:
sed etiam quod inde cerebrū valde cor-
roborabitur, vt magis idoneum sit futu-
rum ad resolutionem atq; excretionem
materiae peccantis. Vellem autem, vt
pro redundante humiditate exsiccan-
da, & pro cerebro magis magisque corro-
porando etiam sequens pomum parare-
tur, & saepe naribus odoris gratia admo-
ueretur. Est autem compositio talis:

℞. Rosarum rubearum puluerifatar.

*Pomum o-
doratum.*

3j.℞.

Santalorum omnium 3j.

Myrtyllorum 3℞.

Galliae Moscatæ 3℞.

Ladani 3j.

Mastiches 3j.℞.

Conficiantur cum aqua Rosata Mo-
schata q. s. & fiat pomum. Hoc facto cu-
randum est, vt Dominus quotidie laxam
aluum habeat. Quotiescunq; enim feces
retentæ fuerint, fumi ascendentes dolo-
rem capitis excitabunt, & scintillationes

augebunt, nec nō foetorem renouabunt;
 ex quibus *λεπθυμία*, tremor pedum, &
 pleraque alia sequentur incommoda.
 Nisi itaque sponte quotidie aluus lubri-
 ca fuerit, suadeo, vt Dominus foliis se-
 næ vtatur. Nam ex eorum vfu citra
 molestiam non tantum materiæ, in viis
 contentæ, seu communes, vt vulgo lo-
 quuntur; sed etiam omnis generis hu-
 mores vitiosi siue Melancholici, siue pi-
 tuitosi, siue biliosi fuerint, educuntur. At-
 que ex horum omnium mixtura caput
 laborasse, & adhuc nō nihil debilitatum
 esse satis superque symptomata illa, quæ
 vidimus, testantur. Quare meo iudicio
 nihil erit vtilius, quam hoc pharmaco
 tanquam conuenientissimo & familia-
 rissimo vti. Interdum tamen, ne in capite
 & ventriculo multa excrementa con-
 gregentur, Dominus etiam sequentibus
 pillulis vtetur:

Pillula.

℞. Pillular. cochiarum ʒß.

Mastichinarum.

Aurearum an. ʒj.

Et cum aqua pœoniæ, aut cinamomi
 formantur pillulæ num. xiiij. & deauren-
 tur.

ur. Nam hoc pharmacum non tantum
ex ventriculo; verum etiam ex capite
conducet, & utriq; erit valde accommo-
datum. Sed postquam dominus hoc medi-
camento purgatus fuerit, utile erit, vt de
sequente cōfectione portiunculam ma-
iorem in similitudine nucis castaneæ, vesperi sub in-
pressum lecti deglutiat, pro corroboracione
tam capitis, quam ventriculi. Imo
etiam, si sæpe Dominus eam acceperit,
non dubium est, quin optime conue-
niet;

℞. Conser. Borruginis ℥ij.

Rosarum ℥j.

Specier. Diamarg. frigidi ℥j.

Diarrhod. abbat. 3 ℔.

incorporentur cum modico aquæ Ma-
ioranæ, & deaurentur.

Cæterum, cum etiam subinde ex ca-
pite aliquid in asperā arteriam defluat, o-
mnibus modis prohibendum est, ne illa
materia nimium incrassetur. Incrassata
enim difficultatem spirandi tantam in-
terdum efficere solet, vt cum tussi intole-
rabili suffocationis periculum sit cōiun-
ctum. Frequenter itaque oxymel scilli-

*Electuariū
caput & vē-
triculum re-
borans.*

*Oxymel
scilliticum.*

ticum, quod in pharmacopolio ordinavimus, assumendum erit, quia nihil, teste Galeno & experientia, quæ rationem coniunctam habet, melius crassos & viscosos humores in aspera arteria & pectore contentos incidit, & ad educationem parat, quam hoc ipsum pharmacum. Et quia non facile corrumpitur, ideo hic poterit parari & avari, ne Dominus necessitate exigente eo destitua-

Diuerſiones. tur. Quod ad diuerſiones attinet, nihil melius esse arbitror, quam ut quotidie, antequam Dominus cubitum eat, pedes lauentur, aut calido linteo fricentur. Deinde, ut singulis mensibus, Luna decreſcente, cucurbitulæ cum scarificatione ſcapulis affigantur. Nam his præſidiis auertetur à capite magna ex parte quicquid nocuū erit. Hæc initio dicēda fuerunt. Nunc ad victus rationem instituēdam, & ad alias res non naturales explicandas, accedam, initio facto, sicut vſitatum est, ab aëre, de quo Galenus in medendi Methodo inquit, quod ambiens aër is sit, sine quo nec morbus tolli, nec ſanitas tueri poſſit: Vnde & cauſa, sine qua

Dietæ.

Aer.

qua non, rationem obtinet. Considerata
autem diligenter ægritudinis natura, &
capitis dispositione, aërem censeo eli-
gendum, qui in actiuis qualitatib. omni-
bus sit temperatus, & in passiuis ad sicci-
tatem declinet. Siue enim totum cor-
pus, præcipue tamen caput, nimium ca-
lens, vel factum aut refrigeratum, siue nimia
humiditate aspersum fuerit, necesse erit,
ut semper dolores in capite percipian-
tur. Nimius enim calor attrahit, & fun-
dit materiam in capite contentam, ita ut
ex agitatione eiusdem necessario crucia-
tus sequantur. Idem facit frigus; sed di-
uerso modo. Nam poris ex frigore ob-
structis, necesse est cerebrum incalesce-
re, vnde similiter agitationem & dolo-
rem sequi necesse est. Neque hæc tan-
tum metuenda sunt; sed etiam *κατὰ πρὸς*,
qui sine dubio ingēs esset futurus. Qua-
propter diligenter radii solares & venti
septentrionales vitandi erunt, munito,
sicut conuenit, capite. Pedes vero sicut
minime frigus ferunt; ita maxime calidi
esse debent. Humiditas ideo capiti no-
cet, quia ab ea caput valde repletur. Fu-

giantur itaque loca omnia subterranea, venti occidentales & meridionales vehementes. Et eligatur habitatio in loco superiore, quæ ortum respiciat, in qua neque caliditas, neque frigiditas, sed temperies, ut dixi, in actius percipiatur, & ad siccitatem declinet. In huiusmodi habitatione commodissime Dominus & sine periculo versabitur. Si vero meridiem aut occidentem respexerit, non erit usque adeo commoda, nisi aer fuerit alteratus. Quemadmodum autem omnis foetor spiritus animales & vires prosternt: ita in primis aer foetidus hoc facere potest. Quare stabula equorum, vaccarum, & multo magis porcorum, omnino declinanda sunt, & præterea omnia alia loca, in quibus non est purus aer.

Lixivium.

In capitis lotionem observanda.

Et quia diximus, quod caput non debeat nimium humectari: Ideo quando lauandum erit, fiat lixivium ex sarmenis vitium, aut sitale haberi nequit, interea accipiatur lixivium commune, in quo bulliant parum betonica, maiorana, ruta, rosarum, & drachmae duae agarici, in linteo-

ante eolum ligati. Loto capite statim excutitur, neque fricando, neque agitando, sed in pannis moderate calidis. Atque hoc faciendum est paulo ante coenam, ita ut iuxiuium tantum sit tepidum, & nequaquam ferueat.

De victu hæc regula tenenda est, quod ^{Cibus.} nihil prorsus admitti debeat, nisi sit boni succi. Nam cum *κακὸν χυμὸν* potissimum ex mala victus ratione gignatur, ideo vniuersum cibi boni succi appetendum, & contrarii fugiendi sunt. Vocamus autem bonum cibum, qui levis est, & ^{Cibi boni succi.} tenuium partium, & bonum succum agnit: qui vero contrarium efficit, malas censetur. Atque hoc in genere nunc dixisse satis sit, quia paulo post omnia maius exponemus. Sed non sufficit uti bono cibo, nisi etiam iusta mensura ferretur: Ideo nunquam plus ingerendum est, quam natura exigit, iuxta Aphorismum Hippocratis, qui dicit: *Vbi cibus præter naturam plus ingestus fuerit, hic morbum facit.* Nolo tamen, ut omnino tenuis victus instituat, qui sanis corporibus periculosus esse solet, & agris, sicut idem

Hippoc. testatur, non nisi in acutis morbis, cum certis tamen conditionibus, conuenit. Debet autem cibus magis ad siccum, quam ad humidum declinare, ne humiditas in corpore augeatur. In acrius autem qualitatibus aliquantulum ad calidum declinet: sed tamen ex huiusmodi rebus præparetur, quæ non facile fumos mittunt sursum. Et assata sint elixis frequentiora, aut saltem vtraque simul accipiatur, ita ut elixa semper præcedant, & assata sequantur. Nolo tamen, ut Dominus à consuetis prorsus abducatur, præcipue ubi senserit se melius habere, propterea quod, teste Hippocrate, ea quæ ex longo tempore consueta sunt, etsi deteriora minus nocere soleant inuinitatis. Si vero Dominus esset assuefactus ab ineunte ætate ad cibos aliquos mali succi, & iis adhuc delectaretur, sicut interdum fieri solet, consultum foret, ut paulatim ab eo animum alienaret, & palatū melioribus accommodaret. Paulatim dico, quia ut Hippocrates in sexto Epidemicor. inquit: *Repentina mutationes sunt vitandæ.* Et rursus in alio loco:

Omne

Consuetudo
agri conside-
randa.

*omne nimium natura est inimicum, quod
vero sensim fit tuto.* Concedo tamen, ut
conūquam suavioribus utatur, etiam si
ant aliquantulum deteriores. Ea enim,
quæ cum voluptate assumuntur, ventri-
culus avidius amplectitur, & facilius cō-
proquit; quæ vero displicent, aut nau-
eam mouent, refugit. Id quod etiam
Hippocrates in Aphorismis præcipit, cū
ait: *Parum deterior cibus aut potus, suavior
autem, melioribus quidem, sed minus suauibus
est præferendus.* Ordo in victus ratione *Ordo cibo-
rum.* talis esto, ut quæ mollia, facilioris coctio-
nis, & ad corruptionem idonea sunt, re-
quis præmittantur. Vnde liquida o-
mnia prius ingerenda sunt, quam solida.
Nequaquam autem quolibet tempore *Tempus ci-
borum.* cibus capiendus est, sed mane conuenit,
ut cibus sumatur post leue aliquod exer-
citium, de quo postea dicemus, & quan-
do hesternus cibus descenderit. Idem
etiam de cœna statuendum est; ita ta-
men, ut hora consueta diligenter obser-
uetur. Et appetitu alliciente, neq; pran-
dium, neq; cœna negligatur. Qualis au-
tem delectus in victu esse debeat, nunc

obiter subiiciam, recēsendo ea, quæ maxime in vſu ſunt, vt de reliquis ſimiliter iudicium fieri poſſit.

Panis laudabilis.

Panis ſit ex tritici farina puriſſima paratus, quod fermenti & ſalis parum habeat, ſit recēs, hoc eſt, pridie, aut ad ſummum biduo ante, & quidē bene coctus. Si vero ex impura farina, nimio fermento, aut ſale conditus, nec exacte coctus fuerit, & caput & ventriculus inde ſupra modum grauabitur, & affligetur.

Potus.

Potus ſit cereuiſia, ad quam Dominus à multis annis eſt aſſuefactus, ſed non nimium lupuli habeat: Lupulus enim fa-

Lupulus.

cile ad cerebrum euaporat, & ſecum eo deducit fumos, qui dolores gignunt, &

Vinum.

ſæua ſymptomata ſecum trahunt. Eodem modo vinum interdico, & ſuadeo, ne vſo vtatur Dominus, niſi à dolore capitis & ſcintillatione penitus fuerit liberatus. Poſtquam autem melius habuerit, vino Croſmenſi vtatur, donec ſine periculo Rhenanum bibere poſſit. Vngaricum autem toto tempore vitæ interdictum eſto.

Aqua mellis.

Quod ſi aqua mellis placuerit, nō impedio,

medio, imo potius consulo, vt Dominus
eam bibat, quando cunq; voluerit.

Carnes eligantur, quæ minimum ex-
crementorum, & mali succi gignunt, &
quæ facile coctionem admittunt. Ta-
les sunt omnium auicularum syluestriũ
carnes, videlicet, turdorum, perdicum,
cedularum, & similium, quorũ ingens
est numerus, vtatur etiam carne caponũ,
gallinarũ, pullorum, hœdorũ, leporum
iuuenum, &c. Ab auibus autem, quæ in
aquis degunt, vt sunt, anseres, anates, o-
mnino abstinere oportet, sicut etiam à
carne bubula, vaccina, ceruina, aprina,
hircina, suilla, agnina, leporum veterum,
&c. In primis autem fugiendæ sunt car-
nes sale cõditæ, aut fumo exsiccatae, quia
sunt pessimi nutrimenti, & difficilime
concoquantur.

*Carnes lau-
dabiles.*

Pisces in cœnosis aquis, aut stagnis ca-
pti, fugiantur, quemadmodum etiam sa-
liti, aut fumo exsiccati. Interdum pote-
runt admitti, qui in arenosis riuulis capi-
untur, sicut sunt funduli, auratae, simili-
ter & percæ, &c. Ita tamen, vt cum pi-
pere & croco condiantur. Nam cum

Pisces.

omnes pisces sua natura frigidiores & humidiores sint, quam temperies postulat, necesse est, ut istæ qualitates per aromata corrigantur.

Oui vitelli.

Ex ouis luteum potius, seu vitellum, quam albumen eligendum, & puluere cinamomi atque modico sale aspergendum censeo. Eligenda autem sunt oua recentia, candida & longa, iuxta vsitatos versiculos, quos plerunq; D. Philippus præceptor meus obseruandus, quando oua aperiebantur recitare, & studiosis in memoriam reuocare solebat:

*Filia presbyteri iubet hoc pro lege teneri,
Quod bona sint oua, candida, longa, noua.*

Lac.

Sint autem tremula vel forbilia, non dura, aut in sartagine frixa, neque in cineribus cocta. Lac nullo modo conceditur ex Hippocratis sententia, qui in Aphorismis inquit: *Lac dare caput dolentibus malum.*

Caseus.

Eodem modo & caseus damnatur, siue sit recens, siue vetus. Vterq;

Butyrum.

enim est pessimi nutrimenti. Butyrum autem in aqua saluiæ, aut rutæ diligenter lotum, in principio mensæ sumptum, non

con improbo: Nolo tamen, vt post reli-
quos cibos, sicut apud nos, & vbique in
 hac regione vsitatum est, accipiatur, ne
 nauuseam moueat. Ex ea enim cerebrum
 vehementer offenditur, propter maxi-
 mum illum consensum, quem cum ore
 ventriculi habet. A fructibus, legumini-
 bus, & oleribus omnino abstinendum
 erit, quia corruptioni obnoxia sunt, &
 parum nutriunt. Sitamen cerasis Do-
 minus delectabitur, non impedio, quo
 minus ante alios cibos comedantur.
 Concedo etiam poma armeniaca, sed
 marce iis vtendum erit. Et quia corpus
 repletur vitiosis humoribus, atque cru-
 ditas augetur continua quiete, ideo im-
 pero exercitium non quidem validum,
 sed vt ante prandium obambulando cor-
 pus nonnihil commoueatur. Talia au-
 tem exercitia instituenda sunt, quibus
 pedes, & inferior corporis pars exercea-
 tur, sine multa & magna capitis agitatio-
 ne, donec anhelitus mutetur, inde insiti
 caloris augmētum, & spiritus vehemen-
 tior motus sequetur. Ex quorum altero
 felicior nutritio, ex altero vero excreme-

*Fructus &
legumina.*

*Exercitiorū
utilitas.*

torū secretio expectanda erit. Vtrumq; autem maxime necessariū esse, luce meridiana clarius est. Sed cauendū est, ne exercitia instituantur, dū crudi & incocti cibi in ventre, aut vasis continentur. Nisi enim hoc factū fuerit, cruditates, obstructions, & multa alia incommoda expectanda erunt. Ab exercitiis autem cessandū erit, si vel cōtractior paulo corporis moles videbitur, vel caloris gratia euanescere voluerit, vel alacritatis equalitas & cōtinuitas remiserit, vel deniq; sudor erumpere inceperit. De somno & vigilia ita sentiendū est, quod somnus cibos conficit, animi aegritudines delet, & mentis insaniam corrigit. Statuendū est autem, quod somnus nocturnus sit convenientissimus, sicut Hippocrates testatur, cum inquit: *Interdum vigilare, nocturno vero dormire oportet.* Nam cū nox sua humiditate & tranquillitate somnū alliciat, satisq; temporis habeat, ut absoluator ciborū exquisita cōcoctio, non dubiū est, quin maxime sit utilis. Diurnus vero, & præcipue meridianus, concoctioni non sufficit perficiendæ, & caput excrementis

Somnus.

Somnus meridianus.

is replet, vnde grauedines & capitis do-
lores oriri necesse est. Debet autem no-
cturnus somnus nequaquam esse immo-
bilis, vt excrementa suo tempore expel-
lantur. Ea enim, si diutius, quam oportet,
retenta fuerint, graua symptomata sub-
sequuntur.

Cauendū est etiam Domino, ne supi-
nus dormiat, quia talis somnus grauissi-
morū morborū, videlicet apoplexiæ, e-
pilepsiæ, paralyfis, & similibus, causa esse
solet. Quare aut in dextro, q̄ est conue-
nientissimū, aut in sinistro latere dormi-
endū erit, aut certe in isto, & postea in al-
tero vel contrario modo, prout Domi-
nus sese à prima pueritia, aut etiam post-
ea assuefecit. Vigiliæ immodicæ omnino
vitari debent. Si enim modū excefferint,
cerebrum corrumpunt, spiritus dissol-
uunt, sensus interiores & exteriores de-
bilitant, cruditates efficiunt, & vires de-
iiciunt. Itaq; & somni & vigiliarum mo-
dus sit, iuxta illud Hippocratis: *Somnus
atq; vigilia utraq; si modum excefferint, ma-
lum.*

*Supinus de-
cubitus no-
xius.*

Vigilia.

Quod ad repletionem & inanitionem

*Repletio &
inanitio.*

attinet, sciendum est, quod Galenus dicat, cum vasa cibis & potionibus fuerint supra modum repleta, periculum esse, ne disrumpantur, aut calor nativus dissolvatur. Atq; hoc si fiat, necesse est, ut sequatur capitis grauitas, neruorum obstructio, & facultatis sensitivæ & motivæ diminutio. Quare in victus ratione duobus ferculis, si fieri potest, boni succi, Dominus sit contentus, neque nimium ingerat, præcipue in cœna, quæ semper parciore esse debet, quam prandium.

*Cœna parciore
prandio
esse debet.*

*Varietas ciborum
vitanda.*

Cauendum est, ne diuersi & varii generis cibi simul accipiantur. Sed si cibus maxime simplex, quia nihil magis facit ad cruditatem, ad corruptionem, putredinemq; & ad deprauatos in corpore humores multiplicandos, quam ciborum varietas & multitudo. Ita enim dicit Galenus: *Cibi multiplices, & præcipue facultate dissimiles, magnam in ventre gignunt turbationem.* Ut igitur pericula omnis generis vitentur, cibus sit moderatus, & quotidie aluus fluat. Si vero supprimatur cum foliis senæ irritetur. Deinde singulis septimanis semel pillularum

in alephanginarum pondus aurei Vn-
ci accipiat: Tandē quolibet men-
semel pillulæ supra descriptæ matuti-
no tempore deglutiantur: ita tamen, vt
nusquam accipiantur per triduum an-
te mane & vesperi aqua mellis biba-

Postremo de animi affectibus aliquid *Affectus a-*
dicendum, quod paucis absoluam, & *nimi.*
sic cōsilio finē imponam. Debent autē
omnes vehementes animi commotio-
nes vitari, ne vires inde deiiciantur, aut
liquidi humores in corpore cumulentur.
Remota igitur tristitia & iracundia, adsit
tristitia. Ea enim si sit moderata, Spiritus
valde recreantur: Si vero immoderata,
diluuntur. Hæc est mea sententia,
quam ad normam Hippocraticæ & Ga-
linicæ doctrinæ conscripsi. Nec dubito,
quin Dominus plurimum commodi ex
hoc percipiet, si modo in omnibus consili-
um meum secutus fuerit. DEVS æternus
Pater Domini nostri Iesu Christi efficiat,
ut Dominus pristinæ sanitati restituatur,
diu saluus atque incolumis seruetur.
Ratislau. 8. Cal. Iunii, Anno 1556.

*Ad brachium à fractura tabescens, &
gonorrhœam,*

D. IACOBI SYLVII

CONSILIUM LVI.

*Ossa conglu-
tinata non
frangenda.*

CVbitus & radius (vt audio) fracta & male composita, partem non solum breuiorem reddunt : sed etiam atrophiam excitant. Ex quo autem conglutinatio iam inueterauit, non suaserim rursus frangenda ossa, tum quia difficile nunc eodem in loco frangere, tum quia iam callus durior repositioni impedimento est futurus. Reliquum est, vt alimentum in parte læsa attrahatur, frictione inter mollem & duram media : attractum exhalare prohibeatur, cute densata à modice frigidis, aut astringentibus, vel occlusa ab emplasticis, cera nimirum cum butyro recenti, liquata in liniamenti formam. Sique partis breuitas incurata maneat, atrophia curetur. Sed videatur ne labore immodico, contemperer scribendo, alimentum attractum dissi-

quæpet. Gonorrhœa laxo pudendo fa- *Gonorrhœa*
retentricis imbecillitatem in vasis
infirmaticis significat: hac roborata sa-
roboreris. Roborabis autem sumpta ho-
duabus ante pastum Conser. ros. ʒj.
se, aut cum aq. ros. aut plantaginis. Si
ero alia intemperies quædam calida
in retentricis deicere videatur, con-
eam pugnato contrariis. Si erectio
dendi, cum Veneris & puellarum i-
gaginatione fuerit, vitabis apprehensio-
em mulierum, & omnia quæ semen au-
ent vel promouere possunt, quæ à do-
is Medicis audire poteris. Cubabis
montem in latus sinistrum magis, quam
extrum, & in ventrem potius, quam spi-
ram, & tecto corpore ad tibias magis
quam ad lumbos. Proderit etiam lamina
lumbi tenuissima foraminulenta linteæ
inuoluta lumbis circumdata, aut folia sa-
licum, vrticæ, linteis calefactis sub-
strata. Quod si te plura vrgent,
à Medicis plura ac-
cipies.

In extenuatione Brachii, pro consiliario quodam Palatino,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM LVII.

IN primis necessarium est, vt recta vi-
ctus ratione vtatur, & corpus expur-
getur, si quidem brachium curari debet.

Fomenta.

Ad curationem primum adhibean-
tur formentationes ex floribus verbasci,
verbenæ, & chamæmeli in vino atque a-
qua coctis. Deinde hac aqua destillata
confricetur: Accipiatur hepar vituli-
num, & totum in partes minutas con-
scindatur: addantur folia Saluæ, roris-
marini, contusa, & in vase vitreo balneo-
que Mariæ, vt vocant, destillentur.

*Destillatio
epatis vitu-
lini.*

Ista aqua, vt dixi, post fomentatio-
nem, brachium confricetur, & interdum
pulueres lumbricorum, cum confrica-
tur, adhibeantur. Si post decem dierum
vsum nihilo se melius (quod tamen non
existimo) habebit, accipiatur lixiuium,
& cum eo misceatur oleum rosatum,
com-

Lixiuum.

completum ad æquales partes, ac probe
 in aqua assentur, calefactusq; in eo made-
 re pannus lineus, qui brachio matutinis
 horis per nouem dies applicetur. Vbi
 hoc factum fuerit ad aquam destillatam
 usus redeat. Optimam victus ratio-
 nem seruet, & in singulis septimanis an-
 ticipatam bis pillulas Mastichinas ad
 drachmam vna cum melle rosato su-
 mat.

Hæc si diligenter præstantissimus
 obseruabit, haud dubie optatam sani-
 tatem consequetur. Id vt eueniat DEVM
 precor.

*in macie, & magnitudine diminuta cruris,
 ac lesa deambulatione,*

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIUM LVIII.

OVÆ sunt in hoc Egregio Patiente
 Gallo actiones læsæ, quarum altera
 pertinet ad cruris dextri nutritionem,
 reliqua vero ad eiusdem deambulatio-

nem. Quarum actionum læsarum, non est, ut in præsentia argumenta in medium afferamus, siquidem manifestissime oculis subiiciuntur. Macies enim & magnitudo, ut ita dicam, diminuta cruris apparet. Item & læsa ambulatio, cum neque flectere, neque etiam ex toto crus illud erigere valeat, ut propterea videndum sit, à quam causa hæc mala dependant. Vnde cum actiones lædantur, vel læsa facultate, vel ob errorem externum, certissimum est utramque hanc actionem lædi, non ob errorem externum, sed ob morbum. Nutritio enim læditur, læsa facultate alteratrice ipsius cruris, cuius ratione factum est, ut alimentum, quemadmodum opus esset, attrahi non possit. Redditum autem est crus intemperatum, id est frigidum, ob otium & diuturnam quietem, quoniam ob morbum in genu non se movet, quemadmodum antea facere solitus erat.

*Causa læsa
actionis.*

*Causa ma-
sici.*

Præterea hæc cruris frigida intemperies occasionem habuit, ob præsentiam seu viciniam materiæ pituitosæ frigidaæ in genu existentis. Ambulatio autem
læsa

est ob morbum in magnitudine au-
 , ob tumorem scilicet circa genu ex-
 untum, & in ipso etiam genu, non quod
 materia occupauerit ossium genu caui-
 nem: sed quia collecta est extra caui-
 nem circa dearticulationem ipsius ge-
 , ratione cuius tumoris & materiae
 lectae, cum patiens noster crus fle-
 ere vult, partes neruosa à materia illa
 onoris comprimuntur, fit solutio vni-
 is, vnde dolor ille excitatur. Hic au-
 in tumor inde ortus est, quoniam
 m crus illud ob ictum violentum fra-
 cum fuisset, pars illa secundum genu
 debilis reddita, cuius debilitatis ra-
 one materia pituitosa suscepta est, ac in
 unu, vt diximus, collecta. Hæc autem
 uris debilitas indies semper aucta est,
 oniam hic Nobilis patiens, cum de-
 mbulationis modum aliquem non ser-
 ret, factum fuit, vt sæpe sæpius in ter-
 m ceciderit, & partem illam percusse-
 , neque adhuc 15. sunt dies, ex quo ite-
 m in terram ruere coactus fuit, vt no-
 ssima debilitatis, causa huic parti addi-
 sit.

*Causa laesa
ambulationis.*

*Fractura ab
ictu.*

*Indicatio-
nes.*

Hæc mala cum ita se habeant, vt auferantur, necessarium est prouidere, vt crus illud renutriatur, quod vt commode fiat, opus est intemperiem illam frigidam calefaciendo corrigere & auferre. Materia autem tumoris causa, vt dura est emollienda, vt crassa attenuanda, vt frigida calefacienda, & vt locum indecentem occupat elidenda, genu est corroborandum, item & crus, seruando semper eorum virtutem & tonum, vna cum virtute totius, habita de toto prouidentia.

*Prognosti-
con.*

Quibus scopis satisfacere non est impossibile, quamuis sit ad summum difficile. Nam si consideremus vehementiam ratione propriæ essentia, ea est satis insignis, quoniam & intemperies cruris, & eius figura multum recedunt à naturali statu. Est enim tertius annus, ex quo, hic tumor ortus est, & crus macie illa tentari incepit. Præterea materia tumoris, vt diximus, est frigida, crassa & dura, vt non nisi cum summa difficultate & longo temporis spacio hæc omnia vinci possint. Nec est, vt vehementiam ratione di-

dignitatis contemnamus, quoniam
 debilitatur deambulatio, quæ est actio causa
 commodioris vitæ satis necessaria. Spe-
 mus tamen Nobiliss. Dn. Patiētem ad
 constantiam sanitatem reduci posse, cum
 virtus ipsius robusta sit secundum quan-
 titatem & qualitatem. Et quoniam est in *Vena sectio.*
 iuvenili ætate, hinc ergo laudamus, ut
 tamprimum cōueniet, fiat aliqua san-
 guinis missio, secta vena iecoraria dextri
 brachii. Leniatur aluus cum melle rosar. *Lenientia.*
 ut. cum Manna, in iure dissolutis, vel
 cum similibus. Præparentur humores, *Præparan-*
 cum iuribus alterantibus Beton. Farfar. *tia.*
 garrag. Endiuia & similibus. Purgen-
 tur cum Rhabarb. cum Agarico infusis
 decocto florum & fructuum, cum fol.
 & addendo mell. rosar. sol. & Manna.
 Post omnibus diligenter peractis, lauda-
 mus ut Thermas Diui Bartholomæi ad- *Therma &*
 ut, ibique utatur luto D. Bartholomæi, *lutum Diui*
 mergendo in illud vniuersum crus, & *Bartholo-*
 mæi. *mai.*
 coxam. In eo enim luto est vis e-
 bulliendi, calefaciendi, & aliquo etiam
 modo digerendi, hocq; luto uti poterit
 per octo vel decem dies. A luto autem

mundato vniuerso, & crure & coxa, vino generoso tumor genu inungatur, vel illinatur adipibus, vituli, anatis, gallinæ, cum modico croco permixtis. Trans-

*Lutum Di-
na Helena.*

*Diachylon
gummatum
cum colo-
cynthide &
veratro.*

Lutis Diuæ Helenæ, quæ luta magis digerunt, & his vti poterit modo & forma, vt supra diximus. A luto postea parte vino prædicto diligenter mundata supra genu imponi poterit Diachylon cum gummi, cui sit permixtus puluis colocynthidis, nec non etiam vtriusq; veratri. His peractis si ex toto non fuerit forte liberatus, & æstus non vrgeant, per sudorem materia ex toto discutiat & euacuetur. Vt autem crus, quod est, vt supra diximus, emaciatur, renutriatur, laudamus vt inungatur cum oleis, v. g. Liliorum alborum & similibus, addito vino generoso pro vehiculo. His addatur diligens viuendi ratio, quam quia nota est, consulto prætermittimus. Et hæc sunt,

&c.

tumore utriusq; cruris, & colore secundum
totius corporis partes defædato, ac
lienis scirrho,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIUM LIX.

Conqueritur Vir strenuus ac Ma-
gnificus, de tumore utriusq; cruris,
& colore secundum totius corporis par-
tes defædato, ac insuper, quod magis est,
per quodam lienis scirrroso tumore, qui
eundem nō difficulter prementibus ma-
nifestatur. Et quia nullus percipitur do-
lor, quamquam valide comprimatur, in-
de clarum redditur, hunc tumorem scir-
rum confirmatum, ac penitus exquisi-
tum existere. De colore autem mutato
nonnulla quædam recensenda videntur.
Nam cum ad nigredinem vergat, facile
ut unicuiq; percipere, hoc esse sympto-
ma in genere qualitatis mutatæ, ac à Me-
dicis morbum arquatum, icteritiamve *icteritia nō*
pergram appellari. Tumor vero in utroq; *gra.*
ore excitatus, cum & ipse oculis subii-

*Hydrops a-
nasarca.*

Cachexia.

*Causa ca-
chexia & i-
steritia.*

ciatur, nihil est vt de ipsius signis quicquam in præsentia dicamus. Illud tamen non reticere conabimur, huic crurum tumori, hydropem anasarcam prope esse. Cum enim digitis huiusmodi humorem comprimimus, euidentissima fouea in cruribus relinquitur, vt proinde manifestissimum sit, hunc patientem malo habitu totius corporis, seu Cachexia, vt proprie loquamur, laborare: quæ affectio, vt norunt Medici, ad introducendum hydropem præuia existit dispositio, vt propterea, quemadmodum diximus, hydrops anasarca imminere videatur, vnde omni cum diligentia horum affectuum causæ sunt indagandæ. Dubium non est, splenis tumorem horum omnium malorum originem & fundamentum extitisse. Nam cum lien ob huiusmodi tumoris præsentiam melancholiam à iecore sibi transmissam suscipere non valeret, fuit in causa, vt iecur sit iusto frigidius redditum, ob quam frigiditatem cum chylum in optimum sanguinem permutare non posset, factum est, vt sanguis pituitosus, & proinde frigidus sit

fit genitus, cuius altera portio ad crura decumbens tumores illos euidentissimos excitauit: pars vero reliqua cū melancholia permixta ad reliquum corpus diffusa, & cachexia & regio morbo, nigraue Ictericæ opportunam occasionem præbuit. Lienis vero scirrhusus tumor ex eo ortum habuit: quoniam cum elapsis mensibus copiosa sanguinis excretio, & per sedem & per vomitum facta fuerit, in frigidam intemperiem extemplo lien incidit. Cuius ratione cum melancholiam à iecore transmissam, quemadmodum opus erat, regere non potuisset, eam ibi concreescere necessarium fuit, & cum pituitosa materia à ventriculo frigidiori eo delata, in tumorem scirrhusum degenerare. Hic vero scirrhus deinde exquisitus euasit, quoniam ob diutinam moram materiæ & pituitosæ & melancholicæ in ea regione, partes tenuiores per resolutionem euauere, terrestriores vero crassiores & viscidiores remansere, vt hac ratione adhuc durior materia reddita, in scirrhum exquisitum migrauerit. Ventriculus au-

Scirrhus lienis.

*Indicatio-
nes.*

*Prognosti-
con.*

tem ob promiscuam, qua semper est usus
patiens, viuendi rationem, aliquam frigi-
ditatem acquisiuit. Hæc mala cum ita se
habeāt, ad illud omne nostrum studium
est conuertendum, vt errata in victu cor-
rigamus, deprauatum illum colorem au-
feramus: materiā scirrhusi tumoris cau-
sam emolliamus, digeramus ac dissipe-
mus: Lienem, iecur, nec non etiam ali-
quo modo ventriculum calefaciamus &
corroboremus: horum viscerum virtu-
tem & tonū vna cum virtute totius con-
seruemus, habita tamen prius de toto
prouidentia, quæ eo tendere debet, vt
cachexiam ex toto auferamus. Quibus
scopis satisfacere, omnino est impossibi-
le. Nam si consideremus vehementiam
ratione dignitatis, eam satis intensam
esse reperiemus. Leditur enim ventricu-
lus, nec non iecur, etiam quod est mem-
brum principalissimū, quorū viscerum
actiones à natura pro totius corporis nu-
tritione sunt ordinatæ, cum in altero o-
mnium alimentorum concoctio: in al-
tero vero sanguificatio celebretur, vt hu-
iusmodi actiones pro vita meliori, nec
non

non etiam commodiori, sint valde necessariæ. His accedit, quod splenis scirrhus est exquisitus, & pinde frigida lienis intemperies sit confirmata. Quare ratione propriæ essentiæ intensissima vehementia emergit. Plurimum ergo præstabimus, si hæc omnia mala mitiora reddemus, Egregiumque patientem ab imminente Hydrope præservabimus, idque non valde difficulter futurum esse speramus: Licet scirrhus ille sit exquisitus, quoniam alia mala non adhuc summum malignitatis apicem attigere, virtusque non adeo est prostrata, ut validissima etiam remedia ferre non possit. His ergo *Curatio.* ita constitutis ad præsidiorum materiam est deveniendum. Et ut in primis de re Chirurgica sermonem habeamus, in eam devenimus sententiam, ut sanguis in moderata quantitate euacuetur hirudinibus applicitis hæmorrhoidibus, si eas habebit innatas, sin minus secta vena sinistri cubiti. Et si sanguis niger & crassus exierit, egredi permittatur. Si autem tenuis & rubicundus fuerit, illico supprimatur. Quo vero ad fonticulos, præbatur ut unus

*Fonticulus
in regione
lienis.*

*Lenientia
aluum.*

*Humores
præparatio.*

Euacuatio.

*Vinum cha-
lybeatum.*

in crure sinistro, nisi tumor eius prohi-
beat, efficiatur: quod si prohiberet, ab eo
omnino esset abstinendum. Et ut de Chi-
rurgia ex toto sermonem expediamus,
ut materia tumoris funditus euacuetur,
suademus, si alia remedia, quemadmo-
dum opus esset, non contulerint, ut in re-
gione lienis ferro candenti inustio fiat.
Quoad pharmaciā leniatur alius Melle
ros. sol. cum elect. lenit. Diaphœnicone,
& cum similibus. Præparentur dein hu-
mores cum mell. rosato, cum syrupo de
Beton. de Buglosso, aum oxymel. & si-
milibus, sine dilutis. Expurgentur post-
ea cum electuario lenitiuo, Confect. ha-
mech & syr. de polypodio. Præparentur
iterum humores cum syrupis compo-
sitis, de fumar. compos. de pomis compo-
sitis, & id genus aliis. Expurgentur ite-
rum, vel cum prædictis medicamentis,
vel etiam cum pill. cochiis, cum pill. de
fumaria mixtis. His diligenter admini-
stratis probatur, ut vinum chalybeatum
per plures dies assumat, quousq; scilicet
aderit præsentia indicantis, & nihil pro-
hibebit. Poterit autem vinum secun-
dum

dum hanc formam à pharmacopola parari: Accipiat verbi gratia vncias viij. chalybis in diebus canicularibus, ad hunc usum diligenter parati. Deinde accipiat puluerem ex mentha, ceterach, betonica, stœchade, melissa, fassafra, capparibus, & tamarisco. Addantur præterea altheæ frustula, & hæc omnia in lb. xij. vini albi generosi infundat, & per octo dies sub radiis solaribus in vase vitreo, sæpe sæpius vas agitando, diligenter maceret. Probatum præterea, ut materia dura emolliatur & digeratur, usus luti D. Bartholomæi supra regionem lienis per plures dies administrati. Nec interea ab aliis præsidiorum materiis abstinendum erit. Quin imo suademus, ut ante & post luti administrationem singulo die, scilicet dum luti utetur, gestet supra eandem splenis regionem Ammoniacum, cum aceto dissolutum. Poterit etiam gestare diachylon, cum gummi, cui sit admixtus pulvis ex fassafra, ex utroque veratro, stœchade, ceterach, iua, colocynthide, & similibus. Poteritque modo uno, modo altero medicamento uti. Quibus

*Lutum D.
Bartholomæi.*

Ammoniacum.

*Vitus ra-
tio.*

omnibus diligenter peractis magnas antidotos in frequenti usu habere poterit, unde probatur theriaca, mithridat. & trochisci Cypheos. Probantur quin etiam trochisci de cappar. & id genus alia. Quod vero spectat ad dietam, correspondeat propositis, sit moderata, & moderate attenuet. Carnes sint laudabiles, ut vituli, hœdi, pullorum & pullarum, auium montanarum: fugiat carnes auium aquatiliū. Piscium omnium generum usus improbatur. A lacticiniis omnibus abstineat. Vinum sit moderatum & medicatum, quare parari poterit, cum ligno guaiaco, stœchade, buglossiua, & herbis aliis superius relatis. Hæc autem omnia aduentante autumno fieri poterunt, quoniam his temporibus virtus & remedia & morbos simul sustinere non posset,
&c.

In relaxatione intestini, siue Enterocelo,

D. GVLIEL. RONDELETII

CONSILIUM LX.

℥. Catholici ℥ ij.

Cassia.

Sebesten an. ℥ j.

Opiata

Rhabarb. elect. ℥ ij.

Anisi ℥ j.

Cum syrupo rosato laxatiuo, fiat opiata,
capiat ℥ j. in forma boli.

℥. Rad. consolid. maior.

Bistortæ.

*Decoctio pro
fomento.*

Narcissi an. ℔. β.

Herb. Herniariæ.

Millefolii.

Caudæ equinæ.

Polygonii an. m. ij.

Corticum mali granati.

Nucum cypressi.

Gallarum an. nu. XL.

Florum hyperici.

Centaurii minoris an. p. iij.

Fiat decoctio in aqua & aceto, & cum hac calida foueatur pars, reiectis recrementis intestinorum, mane & sero. Et cum cessare voluerit à fomentatione, foueatur eadem decoctione, sed frigida, continuet per tres dies, & in lecto quiescat, aut supra scamnum, per duos dies; deinde applicet emplastrum sequens, quod gestet diu:

Emplastrū.

℞. Massæ emplastri de pelle arietina
℥ iiij.

Radicis bistortæ.

Blattæ byzant.

Sarcocollæ.

Aloës.

Corticis mali granati an. ℥ β.

Cochlearum diligenter contusar.
cum testis, nu. x.

Malaxentur cum oleo hyperici, fiat emplastrum, applicetur supra partem, & constringatur pars arctissime subligaculo.

*Pulvis à ci-
bo.*

℞. Anisi.

Fœniculi an. ℥ ij.

Coriandri ℥ j.

Sem. rutæ ℥ ij.

Coralli

Coralli rubei vsti, & loti in aq. rosar. ʒ iij.

Cineris cornu cerui, & priapi tauri an. ʒj.

Laurentur cineres simul cum corallo, quibus adde sacchari candi, & rosati an. ʒ iij. Misce, fiat pulvis, capiat post partum, non superbibendo. Fugiat omnem corporis immodicā motionem, vociferationem, repletionem ciborum, & præcipue flatulentorum. Studendum semper, vt alius libere possit fluere, impositis suppositoriis, vel sumendo singulis septimanis semel de opiata laxat. ʒj. in forma boli, vel in iure cicorum rubeorum, aut veteris capi. Mane & sero in lecto foueat partem affectam decoctione præscripta, cum spongiis nouis decies calide, tandem etiam frigide ter. Et fouebit per viginti dies continuos, ac emplastrum gestet diutissime.

*In relaxatione peritonæi, & principio
Enterocæles,*

D. GVLIEL. RONDELETII

CONSILIVM LXI.

*Decoctum
pro fomenta-
tione.*

℞. Rad. Narcisci.

Bistortæ an. ℥. β.

Consolidæ maioris.

Chelidonæ maioris an. ℥. ij.

Plantaginis.

Caudæ equinæ.

Herniariæ.

Sanguinalis herbæ.

Centinodiæ.

Polygonii an. m. j.

Cortic. mali granati.

Gallarum.

Nucum cupressi.

Myrtillorum an. ḡ. j.

Flor. centaurii minoris.

Rosarum rubearum.

Anthos.

Stœchados an. p. j.

Fiat decoctio in aqua & aceto, foueatur
pars

pars in principio calide, in fine vero frigide, continuet per viginti tres dies, & retineat partem subligaculo:

℞. Massæ emplastri de pelle aretina

℥ iij.

Ceratum.

Radic. bistortæ.

Stellæ marinæ.

Blattæ byzantiæ an. ℥ j.

Masticis.

Gallarum.

Cortic. mali granati an. ℥ β.

Malaxentur cum oleo hyperici, & cera rubra, fiat ceratum, applicetur, & gestet per tres menses, mutando, & braccali constringendo, prius tamen fiat fortis mane, & sero, reiectis recrementis intestinorum. Quod si sit aluo constricta,

Alui ad.

prouocet suppositoriis acutis, & non ca

stricta.

piat vilo modo clysteres. Reiectis igitur mane alui & vesicæ excrementis, pars relaxata, fouenda cum spongia, decoctione præscripta calida primum, deinde frigida. Cauendum ab omni corporis immodico motu, & ab omni vociferatione, fugienda flatulenta omnia, vt pisa, fabæ, castanæ, & similia. Laxan-

tia aluum, vt poma cocta, pruna, maluæ coctæ erunt ex vsu.

MORBI PVERORVM.

In cephalalgia ex cruditatibus, cum variis aliis symptomatibus, pro puero quodam decem annorum,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIUM LII.

SI de dolore capitis filius meus conqueratur, nec calor vllus notabilis adsit, auribus rubentibus, & facie pallida, cruditate ventriculi laborat. Vomitu liberatur præsertim, si cibum differat, & super indormiat.

Aluum durum in pueris leniētia.

In lumbricis puerorū.

Venter induratus subducitur prunis, passulis coctis, præsertim cum spinachia: purgatur ꝑ℞. flor. cassiæ cum conseru. rosarum, quod ipsi iucundum esui est. Si vermibus abundet, quod frequens illi malum ab esu fructuum, aut saccharo nimio, datur illi ꝑ℞. Aloës rosat. cum vj. ḡ. Myr-

g. Myrrhæ, formentur pillulæ parvæ, & dentur cum cereuisia. Continuentur duobus diebus. In æstate potest propinari illi cochleare vnum aut alterum syrup. è foliis & flor. persicorum, aut è succo scordii.

In catarrho & tussi, quibus cum conflictatur, nihil præstantius habet interdum raparum decocto, vt aliquoties docui; præsertim si butyrū recens, & sacch. candi adiiciatur. Soleæ autem inungantur pinguedine piscis lupi.

*In catarrho
& tussi puerorum.*

In dolore dentium pro gargarismo vtatur decocto ligni guaiaci, mudentur alias diligenter. In molestia ventriculi hoc electuario vtatur familiariter:

*Dolor dentium in pueris.
Ventriculi molestia.*

℥. Conser. rosarum ʒ iij.

Specier. aromat. rosat. ʒ j.

Caryophyllor. incisior. ʒ j.

Misce.

In malignitate aëris, Semin. citri, aut limon. aliquot mane deglutiantur. Naribus vero odor rutæ, aceto imbutæ attrahatur. Omnium autem primum aërem mutet.

Aeris malignitas.

Ad dissoluendum sanguinem grumo-

*Ad dissoluē-
dum sangui-
nem grumo-
sum.* sum ex luxatione imponatur vmbilico
& lumbis cinis communis cum melle,
aut oui albumen cum stuppa cannabi-
na, &c.

*In epilepsia, & amentia pueri, agentis
annum septimum,*

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIVM LXIII.

*Fatuitas
post epile-
psiam.*

CASVS infelicis pueri, qui nobis sese
nuperrime obtulit, deplorandus
procul dubio est, quandoquidem cum
septimum suæ ætatis annum ageret, in e-
pilepsiam incidit, & ex eo tempore in
hunc vsque diem fatuum sese ostendit.
Et clarum est, fontem horum malorum
pituitam esse quæ in capite reperitur, &
generatur propter ipsius cerebri intem-
periem frigidam & humidam, quæ va-
luit multos humores pituitosos procrea-
re, quæ nunquam beneficio pustula-
rum, quæ solent in pueris erumpere, ex-
purgari potuerunt. Ex quo factum est,
vt cum

vt cum non potuerint euacuari per illas partes in capite detenti atque collecti, symptomata illa produxerint, quæ hunc in modum generantur. Nam quemadmodum dicere solebat Hippocrates: Si melancholia in ventriculos cerebri irrepat, Epilepsiam efficit: Et si substantiam ventriculorum petat, producit melancholiam: ita etiam dum pituita in hoc casu inuasit ventriculos cerebri, Epilepsia orta est: dum vero in substantiam & corpus cerebri irrepsit, fatuitatem produxit. Et quemadmodum continue pituita inhæret in ipsa substantia cerebri, sic etiam fatuum ipse sese semper ostendit, vt omnibus compertum. Neque difficile videre est, quid agendum sit. Nam caput erit exsiccandum atque calefaciendum, & euacuanda materia, quæ in ipso reperitur. Quæ omnia quam difficile sit implere posse, non est, vt dicamus, cum id penitus impossibile esse censeamus. Verum quidem est, naturam in his ætatibus monstra aliquando producere: Et forsan etiam fieri poterit, vt horum operum non oblita, beneficio &

Causa epilepsie & amentia.

Indicationes.

Prognosticon.

*Setaceum.**Lenitium.**Preparan-
tia.**Euacuan-
tia.**Decoctum
china, sassa-
fras, & gua-
iaci.**Electuariū.*

ætatis ac medicamentorum nostrorum
ab his malis puer vindicetur : quare in
præsentia nihil aliud agendum erit, quam
ut quamprimum setaceum in occipitio
paretur. Et hoc est, quod ad chirurgiam
spectat, & quod nunc agendum est.
Tempore vero autumnii leniatur alius
mell. rosar. solut. quod si sumere non po-
test, suppositoriis id erit tentandum. Pre-
parentur humores cum decoctionibus
ex Betonica, stœchade, atq; Pœonia, quæ
in iure alterata sint. Deinde exhibeatur
lenissimum medicamentum purgans, &
ad hoc conueniet Agaricus. Expurgetur
caput cum nasalibus, ex aqua sacchari,
vel ex succo Betæ, in quo Manna sit dis-
soluta. Deinde erit deueniendum ad ali-
quod generosum præsidium, cuius ra-
tione possumus caput exsiccare, quare
conueniet decoctum ex china, ex sassa-
fras & ex Guaiaco, in quo ebullierint
Betonica, stœchas atque pœonia, atque
etiam cichoracea, quæ modo in maiori,
modo in minori copia erunt ponenda,
prout Medico præsentī conueniens esse
videbitur. Electuariū etiam erit con-
ficien-

ficiendum ex Conseru. beton. cum pul-
uere pœoniæ atq; cranii humani, quo
poterit vti ante prandium. Quibus ad-
denda erit diligens videndi ratio. Quan-
tum fieri potest, caueat à vino, & aquam
bibat, in qua anisum & fœniculum e-
bullierint, præcipue in hoc tempore æ-
statis. Tempore vero autumnii pare-
tur vinum medicatum, quod sit confe-
ctum ex quatuor partibus, tribus aquæ
& vna vini, in quo bullierint betonica,
stœchas atque pœonia. Utatur opti-
mis cibis, caueat à carne suilla & hœdi-
na, à piscibus, fructibus, lacte, & ab o-
mnibus, quæ valent caput replere. Alius
lubrica seruetur, cum suppositoriis ex
melle. Et hæc, &c.

*Vinum me-
dicatum e-
pilepticum.*

*In sinistri oculi visionis obscuritate, pro Nobili
quodam puero,*

D. IACOBI SYLVII

CONSILIUM LXIV.

PEtitis à nobis consilium viri doctissi-
ce 3

mi, super re satis ambigua & obscura,
 nempe, super visionis obscuritate sinistri
 oculi. Dexter enim oculus omnino lu-
 mine priuatus est. Itaq; scribitis oculum
 illum sinistrum, & cætera, quæ nunc
 pratermittimus, obtenebrari, atque cir-
 ca corneam obnubilari. Cæterum hu-
 ius obtenebrationis, seu visus obscurita-
 tis nullam manifestā causam exprimitis,
 γλῶκωμα aut ἰσόχυμα accusatis, nō πτε-
 ρύγιον, non cicatricē, non nubeculam, nō
 μυδρίασιν, nullumve peculiarē oculi affe-
 ctum, huius hebetudinis seu obscurita-
 tis causam facitis, sed nude pronunciat
 oculum utcunq; obtenebratum esse, &
 circa corneam obnubilatum. Ideo hu-
 ius symptomatis causa nobis artificiosa
 coniectura disquirēda fuit, quam gemi-
 nam putamus esse, suffusionem siue in-
 ceptam, seu adhuc incipientem, & nervi
 visorii obstructionem à crassis, lentis &
 viscosis humoribus, quibus laborantis
 cerebrū, vel ab ipsis etiam incunabulis,
 scater. Perpetuo enim ut accepimus, pu-
 rulentæ colluies ex altera parte efflu-
 xit, non sine magno oculorum incom-
 modo.

*Causa suffu-
 sionis.*

modo. Inde enim nata in nervis obstructio, inde cerebri imbecillitas contracta, inde multorum excrementorum in ipso prouentus, in spiritus visorii & pauci & turbidi, inde, ut semel dicam, illa visionis obscuritas & obtenebratio, præsertim cum nullus apparens in oculo affectus præcesserit. Namque scribit Gal. 4. de locis aff. cap. 1. quod si in oculo nullo apparente malo, cernendi sensus deperditus est, demissum à cerebro nervum visorium, huius imminutæ aut deperditæ visionis causam in se continere. Hæc igitur ut coniiçimus, potissimum causa illius ἀμβλυωπίας, id est, visus obscuritatis, quo generosus ille puer tantum sex annos natus male diuexatur, atque utinam non aliquando hæc ἀμβλυωπία in planum & absolutum visionis impedimentum degeneret. Ex hac enim in id facilis est transitus, alteri præsertim oculo sensu visionis ablato. Si igitur huius ἀμβλυωπίας causa, ut ex scriptis vestris cōieçimus & statui-
mus, gemina est, non admodum difficile est, ex curandi methodo indicationes
sumere & inuenire. Obstructio enim no-

Indicationes.

bis insinuat referantia, & quæ recludunt, adhibenda esse. Suffusio vero, si quæ adfit, cōcrescentis inter ceratoidem & crystalloidem humoris discussionem desiderat. Verum enimvero cum huiusmodi affectus, suffusio, & visorii nervi obstructio, ex eorum genere sint, qui adhuc in gignendo sint, nec dum sui ablationem nacti, gemina de utroque sollicitudo erit. Nempe ea, quæ prouidet eam, quæ curat, præcedere debet. Frustra enim materiam, quæ obstructionem & suffusionem parit, remouebimus, si alia loco eius semper præsto sit, omnibus igitur modis studendum est, ut nulla deinceps talis materia, quæ obstructionem in nervo optico, & suffusionem in oculo faciat, generetur, aut si talis aliqua generabitur, statim euacuanda, & alio distrahenda, & auertenda erit. Quoniam vero ex imbecillitate cerebri & oculi laborantis talis materia, quæ utrumque affectum procreat, congregatur, roborandum quoque cerebrum erit, ne ea congreget, roborandi quoque oculi, atque nervus ipse visorius ne materiam recipiat.

Præseruatio.

piat. Itaq; quatuor in vniuersum intentiones erunt præseruatiuæ, vel si maius dicere quatuor auxiliorum genera, quibus futuros morbos ne increcant, aut deinceps fiant, præcauebimus, nempe victus ratio, proba vacuatio, diuersio, & membrorum affectorum roboratio, quæ si rite administrabuntur, curatiuæ quoq; intentionem forte consequentur. De his igitur sigillatim nobis dicendum est, nō tam certe, vt vos in Arte medica plurimum exercitatos doceamus, quam vt vestræ petitioni morem geramus, & parentum pueri de nobis expectationi satisfaciamus.

Victus ratio.

Degat in aëre libero & sicco, vitet maritimum, turbidum & crassum, locus in quo versabitur, nec lucidus nimis, nec multum tenebricosus sit, obscurior tamen, quam lucidior, donec visus illi firmior adfuerit. Mane ante cibum corpus *Aer.*
Labor. exerceat moderate, si non aliter saltem ambulatione, nec lenta nimis nec celeri: idq; sub dio, tempore sereno, si oculi lu-

Cibus.

men perferre possunt, sin minus sub te-
cto & in loco umbratili. Utatur cibus Eu-
chymis & minime excrementosis, vitet
vaporosa omnia, & quæ crassum succum
generant.

Potus.

Vino in totum abstineat. Vinum e-
nim caput puerorum prompte replet. Bi-
bat aquam hordei, aut Hippocratis, a-
quam, aut ptisanam vulgarem.

Post pastum utatur sequenti puluere,
cuius loco carnes cydoniorum aliquan-
do assumat, ad prohibendos vapores ne
ascendant in cerebrum:

*Pulvis post pastum.**Pulvis post
cibum pro-
hibens ascen-
sum vaporu.*

℥. Anisi.

Fœniculi.

Cinamomi an. ʒj. ss.

Coriandri præparati. ʒij.

Sacchari rosati tabulati lb. ss.

Eufragiæ ʒij.

Misce, fiat pulvis.

Mane vero, ubi surrexerit sumat de
hoc alio puluere:

*Pulvis ante
cibum.*

℥. Semin. Fœniculi.

Anisi.

Euphra-

Euphrasie an. ʒj. β.

Cinamomi ʒij.

Nucis moschatæ ʒj.

Mastiches ʒβ.

Sacchari albiss. ʒiij. β.

Fiat puluis, vtatur mane per se, aut cū aqua fœniculi.

Non ineat somnum statim à pastu, nec ipsum in longum nimis tempus protrahat, ne cerebrum eius plus iusto humectetur, dormiat capite multum erecto. Fricentur crura cum se componit ad somnum.

Somnus à cibo vitandus.

De vacuatione.

Ceterum quoniam caput rite purgari non potest, vniuerso corpore non prius repurgato, vacuandus erit frequēter hic generosus puellus, sed blande admodum & leniter, prout fert eius ætas. Itaq; non ex medicamētis purgantibus ea deligenda sunt, quæ affatim euacuant. Crebris enim potius, quam magnis vtendum in hoc affectu, & in hac ætate purgationibus, atq; illis medicamentis semper aliquid miscēdum, quo cerebrum robore-

Apophlegmatismi,

tur. Quod & in capite ipso vacuando, siue per errhina, seu per apophlegmatismos obseruandum est. Apophlegmatismos autem magis, quam errhina seu caputpurgia in affectibus oculorum probamus, quod hæc valentius humores, qui cerebrum occupant, quam illi, concitant & exagitant, eruntque deligendimitiores apophlegmatismi, vt grana mastiches in viuis passis conclusa & masticata, atq; alia id genus, quæ vestræ prudentiæ, vt & multa alia relinquimus. Porro inter purgantia medicamenta nobis magis arrident:

Agaricus.

Rhabarbarum.

Cassia, & ipsum etiam

Catholicon.

Si potio illi exhibeatur, poterit hac forma propinari:

Potio purgans pro pueris.

℞. Agarici electi recenter Trochisc.

℥ij. aut 3j.

Rhabarbari optim. ℥ij. aut ℥ij. β.

Macerentur separatim in hydromelite, probe cocto & despumato, vel in aqua Betonicæ q. s. In colatura Agarici, non expref-

expressi, aut saltem leuissima expressio-
ne colati, infunde Rhabarbari, Cinamo-
mi an. ℥ss. Dissolue cum syrup. capillor.
Veneris, & Sacchari albiss. an. ʒ iij. fiat
potio valde parua, si gratiorem potum
desideratis, percolentur infusiones per
manicam, addendo saccharum & cina-
momum. Sumatur autem paulo maior
quātitas solutiuiorum, vt ℥ ij. aut ʒ j. Rha-
barbari. Si posset deuorare catapotia, su-
mat ʒss. Rhabarb. elect. ℥ j. Agarici, quæ *Pillula pro*
malaxentur, cum aqua Betonice infu- *pueris.*
sionis ℥ss. Agarici Trochiscati, & fiant
Pillulæ. Verno tempore cum herbæ
fuerint in suo vigore, conficiatur illi sy-
rupus purgatorius, qui herbas cerebro
& oculis dicatas recipiat. Item folliculos *Syrupus ca-*
senæ, Agaricum & Rhabarb. Quo vta- *tholicus.*
tur per æstatem maxime, vitatis summis
ardoribus; per hyemem vero & autu-
mnum ac tempus frigidiusculum sumat
potius catapotia, si possit ea deuorare.
Probamus etiam clysteres quibus hacten-
us vestro prudenti cōsilio vsus est. Itaq;
ne natura vni pharmaco nimis assuescat,
& assuetum contemnat, vsus vacuan-

*Vena cephalica
sectio.*

*Pueris etiā
stimulis fe-
liciter san-
guinem mit-
ti.*

tium alternetur. Sed nec alienum fuerit corpore rite purgato verē appetente venam humerariam, quā cephalicam vocant, aut medianam, si magis conspicua sit, in cubito sinistro, qui ē directo est oculi vtcunq; obtenebrati, aperire, & ℥ij. aut paulo amplius sanguinis detrahare. In hoc enim genere vacuationis, magna spes reponenda est, neq; vos terrere debet aut dehortari, quod toties præcipiat Galenus, sanguinem pueris nō esse mittendum ante decimū quartum annum. Nos enim frequentissime puerulis sanguinem detrahimus anno 8. 7. 6. 5. atque etiā interdum 4. & 3. & felicissimo successu, præsertim in iis, qui viuidiore sunt, cuiusmodi quoq; est generosus iste puer, vt intelleximus ab iis, qui eum ab incunabulis nocuerunt. Atq; hæc de vacuatione dicta sufficiant.

De auersione.

Reuulsiones & deriuationes omnes, quæ vestro consilio factę sunt, vehementer approbamus, moneamusque, vt in iis adhuc perseueretis, cōsiliū Hippocratis

tis secuti, qui monet: cum omnia ratione inuenta sunt facta, non tamen statim conspicua apparet vtilitas aliqua, ne ad aliud præsidium, ægris etiam id à nobis importune efflagitâtibus, progrediamur, dum manet quod initio visum est: quod sane præceptû omnibus, qui artem medicam exercent, alta mente reponendum est. Cæterum præter has auersiones, quas tentastis, non fuerit forsan absurdum cum aliquo vim vrendi habente, escharam in sinistro brachio, loco *Cancerium* congruo excitare, vt monuimus chirurgum, quem ad vos misimus, factumque vlcus cum Ciceris grano, vel alia simili re diutius apertum tenere, quod & Medici quidem percelebres faciendum esse consulunt, in consimili casu, & ex scriptis eorum doctissimis, quæ posteritati reliquerunt, patet. Atque hoc auxilii genus in multis efficacissimum comperimus in diuturnis oculorum fluxionibus. Effluxus humorum, quem moliti *Seraceum* estis filo serico in posteriori capitis parte, non adhuc suppressendus, sed sinendus.

*Manardus.**Inustio sutu-
ra coronalis
vulnus in vi-
tus oculorum.**Capitis fri-
ctiones.*

Manardus vir præter longam experi-
entiã acerrimi in Medicina iudicii, præ-
ter hos duos auersionis modos, facto sci-
licet emissario in brachio, & parte capi-
tis posteriore, conscribit & tertium a-
uersionis genus, faciendum in confinio
anteriorum suturarum caluariae, vstione
auro vel ferro igni candenti, facta. Quod
presidium putat optimus vir & Medicus
non solum ad præseruationem, sed et-
iam ad curationem, si quod aliud, in vi-
sus obscuritate ex visorii nerui obstru-
ctione inducta, conferre & maxime ido-
neum atq; efficax esse. (seu vt ipse inquit)
potens ad materiam obstruentem dissol-
uendam & distrahendam. Pectendum
illi caput mane pectine, ducendo ipsum
à posteriori parte in priorem leuiter, &
satis diu, siccandum etiam caput linteo
mundo & sicco magis, quam calido. Ad-
mouendi interdum capiti, ex milio, sale
& furfure sacculi, omnibus quidẽ prius
torrefactis: sed non ita calidis, purgato
maxime corpore. Caput etiam abluen-
dum lixiuio, ex sarmentorum cinere fa-
cto, in quo maceratae fuerint herbae quas
capi-

capitales vocant, vt betonica, rosmarinus, maiorana, saluia, quibus etiam aliquid rosarum rubearum ficcarum adiiungere non abs re fuerit.

Membrorum affectorum roboratio.

Quod ad quartam intentionem attinet, pleni sunt Medicorum libri, quibus rebus cerebrum, quibus item oculi roborandi sint, præsertim iis, quæ intro sumuntur. His autem miscenda sunt nonnulla, quæ visorii nerui obstructionem referare possunt, materiam ipsam, quæ obstructionem fecit, attenuando, dissolvendo & discutiendo. Quæ quoniam vobis doctis viris & expertis Medicis notissima sunt, non est quod in illis recensendis multi simus.

Oculis conferentia.

Inter ea, quæ oculis conferunt, mirifice iuuant myrobalani Chebuli conditi mane comesti, atq; etiam nuclei eorum diu in ore contenti: Conducit etiam magnopere nux moschata, atque etiam sceniculi semina saccharo incrustata.

Oculos iuuantia.

*Ladentia o-
culum.*

Euphrasia quoq; herba crebro mastica-
ta. Prodest maxime etiam aspectus re-
rum viridium præcipue vero smaragdi:
Color etiam cæruleus valde fatigatum
oculum recreat. Cerebrum & oculos læ-
dunt crapula, mustum, legumina, brassi-
ca, præcipue salita, allium, raphianus, vi-
num dulce, turbidum, crassum, porrum,
cæpæ, & id genus alia, magni pisces, aspe-
ctus rerum lucidarū, & velocissime mo-
tarum, ac multa alia à quibus laboran-
tem arcere poteritis.

Ad suffusionem.

Suffusio.

Si initium suffusionis affuerit, vt con-
ficimus, remedia habetis paratissima ex
celebriorum Authorum libris. Ex iis,
quæ longa experiētia cognouimus. Lau-
damus inter cætera, vt iuuenis aliquis
puellus, aut iuuencula, suauem habentes
anhelitum, insufflent leniter in oculum
ipsius laborantis mane ieiuni, vbi ablue-
rint os aqua pura, in qua hora vna aut al-
tera macerata fuerint, semen fœniculi,
nux moschata, & cinamomum: Postea
vero lingua lambent oculum laboran-
tis:

tis: mandent aurem prius sem. Fœniculi & Eufragiam. Probamus maxime & fel-la animalium ab extra admota, præsertim autem piscium, atq; in primis Raia, *Fel Raia.* in hac ætate tenella. Ex terrestribus quadrupedibus agnuculorum, porcellorum, hœdorum iuuenum, & aliorum consimilium.

Fotus non admodum probamus ad oculum, quoniam magna ex parte plus *Fotus in oculis impro-* euocant, quam discutiant, nisi corpus totum & cerebrũ rite perpurgata fuerint, & munda ab excrementis. In suffusionibus nondum inueteratis sequentem aquam experti sumus successu admodum felici. *batur.*

℞. Succi Fœniculi ℥.ss.

Gallitrici.

Chelidonii an. ʒij.

Eufragiæ recentis m.ʒ.

Tuthiæ præparatæ.

Ligni aloës an. ʒvj.

Aqua experta in suffusione non adeo inueterata.

Reponentur in alembico, & destillentur lentissimo igne: Abluatur oculus aqua hac, mane præsertim, & aliquid leniter ex ea in oculum instilletur. Pleraque

alia remedia, quæ huic affectui dicata sunt, vestrae prudentiæ, & chirurgi doctissimi ac ingeniosi, qui nos de hac re differentes audiuit, doctrinæ & experientiae committimus. Verum multo magis confidimus in assumptis, quam admotis, tum ad tollendam obstructionem, tum ad auferendam suffusionem, nisi ea iam radices egerit. Præterea consulimus ut puer hic, qui victu pleniore hactenus usus est, & ob id scatet multis excrementis, præsertim pituitosis, diebus quindecim, aut viginti utatur decocto ligni Indici seu palmæ sanctæ, sed multum diluto, & in quo circa finem decoctionis apponantur passulæ, glycyrrhiza, & semen fœniculi, & tunc temporis victu utetur & tenui & extenuante, quem illi præscribetis. Valete feliciter viri doctissimi in annos adhuc plurimos, & bene consulite ea, quæ ad vos scribimus.

Lutetiæ, Anno 1546.

Mense Febr.

In

*Decoctum
ligni.*

*Intussi ex catarrho, quandoq³ suffocatio, ex
cibo suspecto assumpto, pro quodam
Generoso puero,*

D. IOH. CRATONIS

CONSILIUM LXV.

PVeri huius Generosi cerebrum esse
humidius, nec expurgari per eam viā,
quæ est conuenientissima, videlicet per
nares, manifestum est. Cum autem gra-
uiter interdum tussiat, & ne suffocetur
periculum sit, delabi catarrhum ad pe-
ctus & pulmones indicium. Vt enim sto-
machus per vomitum: ita pectus per
tussim, si materia catarrhi illabatur, ex-
purgatur. Quia vero admodum pericu-
losum censetur, præsertim in pueris, qui
ea ipsa, quæ tussiendo quasi è pectore e-
ducta, deglutiunt, sæpe etiam in ipso co-
natu, vt maiori impetu catarrhus descē-
dat, & spiritum quasi intercipiat, faciunt,
catarrhos eiusmodi diutius durare: Ita-
que omni studio temperatura illa humi-
dior cerebri corrigenda, pectus robo-

*Diuturni
catarrhi pe-
riculosi.*

*Victus ratio
in pueris ca-
tarrhosis.*

*Varietatis
ciborum in-
commoda.*

*Fraga.
Cerasa.*

randum, & causa catarrhi in vniuersa vi-
ctus ratione cauenda. At cum hoc po-
stremum, primum sit in curatione, pro-
inde diligens cura nō solum in victu, ve-
rum aëre, somno, & excrementorum re-
motione adhibenda. In victu in primis
feruetur ordo, videlicet ne vno cibo nō-
dum satis cocto alius ingeratur. Certa
igitur teneat assumendi cibi tempora, &
satis esse putet, si ter in die cibum sumat.
Deinde simplicissimo cibo vtatur, atque
vt vno vel ad summū altero ferculo con-
tentus sit, opera detur. Ferculorum e-
nim varietas maxime ad morborum va-
rietatem, & difficultate facit, & crudita-
tēs auget, quæ catarrhi quasi fomes sunt.
Cæterum ab iis, quæ multum vaporem
ad caput transmittunt, abstinendum,
vel certe raro illis vtendum. Fructus fe-
re omnes, exceptis fragis, quæ tamen al-
uū adstringunt, & cerasis, quæ vel prom-
pte adstringunt, vel si acidiora sunt, pe-
ctus lædunt, lacticinia, & omnia in lacte
cocta, olera, oua cum butyro præparata,
cancrosq; vitet: Vtatur autem iusculis
carnium interdū & amygdalis, ac prunis
coctis,

coctis, præsertim cum alius est adstricta, molliaque semper cibos præcedant reliquos. Olera, licet caput repleant, tamen cū durior est alius, atriplex Romana, quam spinachiam vocant cum pasculis & saccharo dari poterit, & oua forbilia non damno, imo ad expectorandam materiam interdum præbeantur velim cum saccharo. Carnibus vtatur elixis atq; affatis vitulinis: suillas atq; agninas, propter nimiam humiditatē non probo, capos, gallinas, pullos, perdices, attagenas, auiculas nemorales, ac mōtanas laudo, & conuenient, modo non ingerantur nimium. Nimium enim & va- Omne n^o mium natu-
ra aduer-
sum. rium omne naturę aduersum. Hordeum probe coctum & orizam post assumptas Potus. carnes poterit comedere, vel etiā in prima mensa iusculum ex hordeo. A potu vt abstineat puer, priusquam solidum cibum assumat, opera danda. Bibat autem cereuiciam puram, vel aquam coctam, in quam pauca grana coriandri præparati, & parum cinamomi coniiciatur, & à vino vsq; ad duodecimum annum arceatur. Post cibum pyrum affatum

cum semine anisi & saccharo poterit exhiberi, etiam aliquid de diacydonite; præsertim ex succis, vel carnib. tenerioribus facto. *Exercitium.* A cibo puer moderate ambulet, nec etiam grandior factus grauitè post cibum decurrat. Nam vehementiora exercitia caput replent. Multo autem minus, nisi exactis tribus vel quatuor horis à prandio vel cœna dormiat, & si fieri possit, à meridiano sommo iam plane arceatur. Non dormiat in loco humido aut concamerato, non apertis fenestris, præsertim noctu. Aërem humidum & frigidum semper vitet, nec vnquam circumducatur aperto capite. *Frictiones.* Mane cum lecto surgit, primum leuiter pannis mollioribus totum corpus perfricetur, incipiendo à pedibus, deinde tergum & brachia. Mundetur caput pectine, & os eluat aqua pura, in qua radix calami aromatici sit macerata. Deinceps sumat alternis diebus, vel orbiculum vnum diarreos simplicis, quam confectiōem ex omnibus pharmacopoliis petere potuerit, vel succum calami aromatici hoc modo præparati: Accipiantur radices cala-

calami aromatici mundatæ ad quartam *Succus calami aromatici.*
 partem libræ, & incidantur minutius, af-
 fundatur aqua pura, calefacta ad mensu-
 ram Viennensem, & decoquantur vsque
 ad tertiæ partis consumpt. ac fortiter ex-
 primatur. Huic expressioni adde libram
 dimidiam sacchari, & decoquatur ad
 spissitudinem syrupi, de quo detur mane
 cochleare paruum. Cæterum, vt materia *Errhina.*
 expurgetur per nares, vesperi foris, mane
 intus, isto oleo nares inungantur. Acci-
 piatur oleum amygdalinum recens, &
 huic imponatur pinguedo gallinarum,
 & folia maioranæ contusa, atque deco-
 quantur, exprimantur, ac vsui seruentur
 in vitro. Interdum etiam mane, vbi be-
 neficium ventris habuerit, cum puluere
 maioranæ siccæ nares poterunt confri-
 cari, & vt intueatur Solem, quo ster-
 nutatio moueatur, iubeatur. Hoc ta-
 men rariuscule fieri velim. Purgantia *Pueri ad purgantia non assuefa-
 ciendi.*
 medicamēta pueris nulla præscribo, sed
 cum nimium catarrhus irruit, & in sto-
 machum delabitur, de sequenti electua-
 rio poterit cochleare vnum exhiberi:

℞. Mannæ electæ ℥j.

*Electuarii
lenitium
pro pueris.*

Penidior. $\mathfrak{z}$ j. β .
Ol. amygdalar. dulc. $\mathfrak{z}$ vj.
Oxymel. simplic.
Syrup. violati an. $\mathfrak{z}\beta$.
Misce.

Interdum etiam de isto vncia media, hora una ante coenam detur.

*Lenitium
pro pueris.*

$\mathfrak{z}$. Conseruæ ros. $\mathfrak{z}\beta$.
Flor. cassiæ recentiss. extractæ $\mathfrak{z}$ j.
Misce.

*Decoctum
raparum.*

Hæc mixtura est pro tribus dosibus, sed ut dixi, pueros ad purgatiua medicamenta non velim assuefieri, quin potius hora decubitus, & interdum mane bibat decoctum raparum, moneo. Hoc autem modo præparandum est. Accipiantur rapæ recentes, mudentur à corticibus, & decoquantur in aqua, post primam coctionem abiiciatur ius primum, & alia aqua affundatur, ac donec prorsus emollescant, coquantur. Addatur deinceps sacchari candi, & butyri recentissimi quātū satis videtur, ut fiat dulce. Hoc decoctum frequenter mane & vesperi in hyeme puero detur. Mane etiam abluantur pedes è cereuisia, & deinde pinguedi-

guedine lucii piscis calide confricentur.
Si forte vehementius in pectus catar-
thus irrueret, hic pulvis capiti prius a-
qua maioranæ calida humectato insper-
gatur:

℥. Corallii rubri.

Myrtillorum.

Rosar. rubear. an. ʒß.

Mastiches.

Succini albi an. ʒß.

Misce, fiat pulvis.

*Pulvis ca-
tarrhos re-
trahens.*

Ligētur brachia fortiter, & pedes linteo-
lis calidis cōfricentur, sed vt spero, si præ-
dicta recte fuerint administrata, & ordo
à nobis in victu, & cæteris rebus præscri-
ptus obseruatus, his non fore opus. Cæ-
terum cum Generosus puer aliis quoq;
periculis & insidiis sit expositus, præci-
pue commendetur Deo, vt præsidio san-
ctorū angelorum, qui faciem patris vide-
rint, tutus sit. Deinde de collo gestet hya-
cinthum, ac si qua esset suspicio oblatis
alicuius cibi vel potus noxii, exhibeatur
sequens pulvis:

℥. Cor. cerui tempestiui, & de cuspi-
dibus anterioribus sumpti ʒj.

Corallii vtriusq; an. ʒij.

*Pulvis Bezo-
articus ad
preservatio-
nem venent.*

Smaragdi præparat. ℞j.

Lapidis Bezoar. si haberi potest
℞ß.

Folior. auri nu. ix.

Misce, fiat puluis.

Qui sumatur in emulsione semin. citri ex aqua cardui. Ex hoc quoq; puluere cum sacharo in aqua cinamomi dissoluta, poterunt fieri orbiculi, de quibus mane interdum puer vnum sumat. DEVM autem vitæ & sanitatis authorem oro, ut hæc, quæ optima fide monuimus, benigne fortunet, & puerum Nobilissimum ad suam gloriam conseruet.

In amissa appetentia, dolore capitis, vertigine à cibo, & diminutione imaginationis & memoria,

D. ANTHONII FRACHANZANI

CONSILIVM LXVI.

Hlc iuuenis, agens annum septimum ætatis, incidit in exulcerationē cruris sinistri, pustulam scalpebat, quam secuta

cuta exulceratio totius cruris. Pustula erat nigra, exulceratio duravit duos annos, & fuit remota appositione cinerum calidorum, & sic nono anno fuit sanatus. Nunc à duobus annis non molestatur ab his; sed cū habeat debilem ventriculum, & non exulceretur, iam patitur inappetentiam, & cum tardat prandium, incidit in vertiginem & dolorem capitis, & non imaginari potest, nec protrahere sermonem de aliqua re, sed statim obliuiscitur. Præsuppono temperaturam. Est temperaturæ frigida & sicca, & temperaturæ melancholica. Probatur tum ex ambitu totius, est tenuis, tenacis alui, caret pilis, muscoli exiles: tum à membris principalibus. Cor est frigidū, pulsus tardus, rarus, est timidus, iecur siccum & calidum, quæ caliditas non vincit frigiditatem cordis. Quod ficci iecoris: nam venæ angustæ: quod calidi; nam laboravit febribus biliosis, & illæ pustulæ indicabant humorem adustum. Cerebrum temperatum, sed quia rubet, & operationes animales bonæ, abundat caliditate. Est temperatum in

Signa temperaturæ frigida & sicca.

siccitate, est moderati somni: ventriculus semper frigidus. Cōsuetudo eius fuit medicamenta accipere, & inordinate fegit, tum in studio, & præsertim hyeme sedendo nudis pedibus aliquot horas in frigore, adiunxit ocium, & nunquam se exercuit. Inquirenda symptomata, & causæ, à quibus indicationes curatiue sumentur. Tria patitur circa ventriculum: primo, imbecillitatem, causa huius est intemperies. Nam non bene nec cito concoquit. Ergo est intemperies frigida: secundo, inappetentiam, quia frigidity causa inappetentiæ. Nam materia, quæ antea fuit euacuata per crus, recurrit ad ventriculum, & præcipue pituita falsa, inde appetentia nulla est: tertio, cum non cito capit prandium, deuenit ad vertiginem capitis, est hoc symptoma ventriculi. Nam fit per consensum, per euaporationem à ventriculo, quia appetit ventriculus ab epate humores adustos, qui peruenientes ad os ventriculi, euaporant ad caput, inde Auicenna: Famem tolerare est replere caput malis humoribus. Patitur dolorem in capite in ante-

*Causa im-
becillitatis
ventriculi.*

*Causa inap-
petentiæ.*

*Causa ver-
tiginis.*

*Famem reple-
tum caput.*

anteriori parte, & est is dolor à ventri-
culo. Diminutæ operationes animales
principum facultatum animæ. Non po-
test ita imaginari, loqui, causa intempe-
ries aliqua frigida illarum partium. Que-
ritur, à qua causa ista intemperies? Est ex
paucitate spirituum. In ventriculo enim
mala concoctio, inde in epate aduritur,
hinc cor frigidum, & paucitas spiritus vi-
talis, ac spiritus etiam animalis paucus.
Item ratione intemperiei spirituum. Nam
generat sanguinem frigidum, ex quo
spiritus frigidus. Est igitur intemperies
ventriculi frigida cū materia: Nam hu-
mores adusti ibi sunt & pituita. Secun-
do, intemperies frigida cerebri, tum à
paucitate spirituum, tum ab intemperie
eorum. Iam indicationes curatiuæ ab
his sumuntur, quæ sunt euacuatio & al-
teratio. Euacuanda materia, & alteran-
dus ventriculus per cōtrarium. Euacua-
bis igitur primo totum, & postea cale-
facies ventriculum. Ratione alterandi
auge spiritus, & fac calidiores. Augentur
illi cum consulitur ventriculo, ut con-
coquat, & epatis caliditas remittitur. O-

*Causa dimi-
nuta imagi-
nationis.*

*Indicatio-
nes curati-
uæ.*

Curatio.

pus igitur est calefacere ventriculum, epar infrigidare. Capiti nihil faciendum est, euacuare totum. Et si iecur calidum, tamen non tentarem venæ sectionem, ne sequeretur paucitas spirituum. Lenirem ventrem cassia, hiera. Nam vix in nam ruffam, crudam, & tenuem, ac excrementa multa heri vidimus. Concoquerem syrupo de fumaria, melle rosato, decocto cichorii, & aliorum. Euacuarem Rhabarbaro & cōfectione hamecho & repeterem euacuationes pro necessitate. Postea alterarem ventriculum, inungam oleo nardino, masticino, de mentha, & cum aromatibus. Aliquando darem saccharum rosatum, cum speciebus aromatici rosati.

Verum exterius pro alteratione melius est aliquid applicare. Non capiat aquas thermarū, nisi in Septembri. Cum his vtetur, inungatur epar, & roboretur vnguento sandalino, præmissis embrochis aquarum alembicarum frigidarum, pro infrigidatione iecoris.

In

*In duritie hypochondrii dextri, pro filio cuius-
dam Procancellarii,*

D. IOH. CRATONIS

CONSILIUM LXVII.

QUANTVM ex narratione intelligo,
virtutem expulsiuam officiũ suum
facere, perspicuũ est: Nam eam in pue- *Expulsio
fortis in pue-
ris,*
ris fortio rem Medicis notum. Itaq; ne
succumbat opera danda, & med. camen-
tis idoneis adiuuanda. Quæ ea sint, peri-
tis Medicis præscribere non est necessa-
rium. Recte tamen pueris syrupum de *Pueris con-
uenientia.*
succo cardui, cum aqua cardui dilutum,
& si forte videtur calidior, cum syrup. de
succo endiuizæ contemperatum exhi-
bent. Item, rasuram cornu cerui anterio-
ris, cum vnicornu rasura non habetur,
prodesse vsu didicimus, si febre caret, in-
terdum lotiones quoque profunt, & fri-
ctiones cum oleo amygdalino. Ad duri- *In duritia
hypochon-
driorum.*
tiem vero, quæ est in dextro hypochon-
drio, coquant attriplicem Romanam,
quam spinachiam vulgo vocamus, in

aqua simplici & admixto oleo amygdalæ
dulg. fiat Cataplasma, parti, in qua scir-
rhus esse existimatur, applicandum.

De reliquis, utpote humida aluo, & vi-
ctus ratione recte instituenda, Excellen-
tes Medici non videntur admonendi.

In calculo, pro quodam puero,

CONSILIUM LXVIII.

CUm in puero isto calculoso non mo-
do meatus vrinarii viscosi sint ple-
ni macis, quod stillicidium urinae satis
innuit; Sed intestina etiam similiter re-
pleta; nihil mirum, si colica quoque inter-
dum cum spasmō afficiatur. Quod si cu-
rari debet, diligētia certe & labore opus
est. Excrementa subinde lenientibus de-
trahantur: Fortiora enim puerili naturæ
noxia:

*Lenitium
pro pueris.*

℞. Flor. Cassiæ optim. recent. tractæ

ʒ ij. β.

Diaphœniconis.

Cinamomi inter. ʒ β.

Sacchar. albi q. s. f. Bolus.

Alter-

Alternis deinde diebus infideat labro
aquæ dulcis vmbilicotenus. Lumbi vero
& inguina foueantur facculis, in aqua
parum incoctis :

℥. Anethi.

Calamenthæ.

Flor. Chamomill.

Meliloti an. m. iiii.

Sem. Lini.

Fœnugræci.

Carui an. ʒvj.

Incisis incid. & contusis contund. f. fac-
culi duo interpassati :

Post balneum vero inungatur se-
quenti oleo :

℥. Ol. Chamomæl.

Scorpion.

Anethi an. ʒj.

Misce.

Oſtatio quoq; die nucis quantiratem
terebinthinæ ſequentis ieiunus deglu-
tiat.

℥. Terebinth. ter cum aq. Endiuiz
lotæ ʒj.

Puluer. cortic. Tamarifci ʒß.

Liquiritiæ rafæ ʒj.ß.

*Sacculi in
calculo pue-
rorum.*

Misce.

Hora autem vna ante cibum mane & vesperi infra scripti pulueris aliquantum assumat.

*Puluis in
sacculo pro
pueris.*

℥. Amygdal. amarar. ex cort. ʒ ij. β.

Nucleor. cerasor. ʒ β.

Sem. anisi.

Fœniculi an. ʒ ij.

Liquirit. rasæ ʒ iij.

Cinamomi inter. ʒ vj.

Sacchar. albiss. ʒ vj.

Misce.

Quod si vrina supprimatur, tempestiue Medici opera imploretur.

*In calculi præcautione, pro quodam puero, cui
è vesica euulsus fuit calculus asper, &
cornutus ingens satis,*

D. ION. TAGAVLTI

CONSILIVM LXIX.

*Præseruatio
à calculo.*

Si calculi generationem vitare voles;
hæc præscripta seruato: Ambulatio-
ne vel moderato quopiam labore, aut
exer-

exercitio mane ieiunus, post ventris & vesicæ deiectionem, vel à prandio longe à pastu, corpus exerceto. Hoc pacto enim nulla, aut pauca admodum in corpore excrementa colligentur, quæ gignendo calculo materiam suppeditent.

Ciborum multam varietatem atq; immoderantiam, nimiamve satietatem ac cruditatem vitato: Cibi duræ substantiæ, & qui ægre manducatione atteruntur, cocti sunt difficiles, pigre per aluum subeunt, & meatus obstruunt. In hac vero providētia maximi momenti sunt ciborum mediocritas, & proba cōcoctio. A flatulentis, feruidis, quæ renes & vesicam excalefaciunt, ut sunt allia, cæpæ, piperata, ac concocti difficilibus alimentis abstineti. Item ab iis, quæ crassum, viscosum, ac tenuem succum gignunt. Talis enim victus ratio iecur, ac renes obstruit, proinde & lapidem creat. Ergo suillas carnes, bubulas, duras præsertim, & sal-
 fas, ceruinas quoque præter tenellas, ne gustato. Ab omni opera pistoria caueto, ab ouis frixis, & sub calido cinere coctis, ac duris. A caseo, maxime veteri, gluti-

*Ciborum
 varietas, &
 nimia reple-
 tio calculo-
 sis fugienda.*

*Cibi calcu-
 losi interditi.*

Caseus.

*Pisces lan-
dabiles.*

*Panis quo
candidior,
hoc calculo
accommo-
datior.*

nofo & viscoso in totum abstineto, vt q̄
foueat & gignat calculū. Fructibus ho-
rariis & fugacibus parce vescitor. Casta-
neas, pisa, fabas, breuiter omnia infantia
abiicito, Cuniculos, lepusculos, gallina-
ceos pullos, capos, colūbas iuuenes, quas
pipiones vocant, ouillas carnes, passerres,
alaudas perdices, attagenas, turdos, &
si forte offerantur, phasianos non con-
temnito. Ex aquatilibus, quando tibi
carnibus vti non licebit, saxatiles siccio-
res, neglectis iis, qui sunt carne solidio-
res, vt qui crassum succū gignunt, & dif-
ficulter concoquuntur, magis amplexa-
tor, tales sunt perca, solea, rubellio, & id
genus alii. A salitis abstineto, non tamen
in totum. Horum enim vsus ex inter-
uallis, si moderatus fuerit, non est asper-
nandus. Cappares, aqua tepida diligen-
ter ablutas, ex oleo prima mensa assumi-
to. Pane medio, qui Græcis στυχεμῖς
vel αὐτόπυρ potius, quam albissimo ve-
scitor. Panis quo candidior est, ex purio-
riq; farina confectus, eo creandis calcu-
lis magis est accommodus. Desinent igi-
tur noui Canonici, & qui vitam degunt
seden-

edentariam, illum suum panem, quem *Panis de ca-*
 vocant de capitulo, plenis buccis, ita ce- *pitulo Gal-*
 ebrare, quibus longe salubrior esset me- *lorum.*
 dius seu cibarius, quem Parisienses vulgo
 vocant *pain boureois*. Ex vinis album, seu *Potus.*
 subruffe album, quod claretum vocant,
 & tenue deligito. Defæcatum & mode-
 rate calidum bibito. Idem oligopho-
 ron esto, id est, non multum aquæ susti-
 nens, quod facile distribuitur, succos ex-
 tenuat, & vrinas ciet. Vinum nouum,
 aut inueteratum nimis, dulce, crassum,
 & nigrum respuito. Tale enim iecur &
 renes obstruit, ac materiam calculo præ-
 bet.

Vino passo, quod vulgo Bastardā vo- *Bastarda.*
 cāt, per hyemem, & quadragessimam in-
 terdum vtitor. Hoc namq; ventriculum,
 qui vbi frigidior est, calefacit, roborat,
 atque vrinam mouet. Æstate plus, sed
 dilutius, hyeme minus, verum meraci-
 us bibito. Aqua purissima, defæcatissima
 leuissimaq; in iusculis, decoctis, & vino
 diluendo vtitor. In somno & vigiliis mo- *Somnus &*
 dum seruato, dormiturus sumito modi- *vigilia.*
 cum conseruæ rosarū, si fueris catarrhis

obnoxius. Somnum pomeridianum fugito, nec statim à cœna ad lectum ito.

*Ructus. acidi
di & nido-
rosi crudita-
tis signa.*

Mane dum paras surgere de lecto, si ructus acidus, aut nidorosus senseris, quæ

aperta sunt cruditatis signa, somno adhuc indulgeto, ac liberalius quiescito.

Præcordia vero admotis propriis manibus insuper, calefacito fouetoq; , donec concocta sint rite omnia, & infra substant.

Aluum mollem & laxam, per ea, quæ eduntur & bibuntur, si fieri potest,

tibi seruato. Si enim venter bene subierit, puriora lotia exhibunt. Cibus modera-

tus, concoctu facilis, & ex quo satietas & cruditas non contingat, esto, siquidem

satietas & cruditas non solum calculum exasperant, sed etiam, quando non adest,

generant. Omnem animi vehementem motum, & perturbationem fugito. Si

durus nimis & astrictus venter fuerit, clysteribus emollientibus illum subdu-

cito, vel femiunciam Cassiæ hora vna ante prandium, vel cœnam, clysteris loco assumito.

Drachmam vnam resinæ Terebinthinæ Venetæ, pellucidæ & o-

dorate, quandoq; per hyemem maxime, postri-

*Affectus a-
nimi.*

*Terebinthi-
na.*

ostridie quam clystere, vel cassia aluum
 abduxeris, deuorato. Inuoluatur in ob-
 ita vino imbuta, sumaturq; horis qua-
 uor ante pastum. Fortia ac valida medi-
 amenta aspernator. Vere & autumnos
 infusione ℥ ij. Rhabarbari corpus purga-
 o, ipsiusq; momentum quoq; per inter-
 allum mastigando assumito. Robur e-
 nim affert ventriculo, iecinori, & reni-
 bus, ac insuper aluum leniter mouet his
 saltem, qui leniter soluuntur. Frequens
 etiam vsus sequentis confectionis appri-
 me tibi tum propter hæc, tum ob multa
 utilis erit:

℥. Pulu. Electuarii Diarrhod. Abbar.

Trium sandalorum an. ℥ j.

Rhabarbari Electi puluerisati

℥ ij.

Rasuræ Eboris ℥ j.

Sacchari albiss. dissoluti in aqua

Cichorii & Endiuix an. q. s.

Fiat confectio in tabulis, pondere ℥ iij.
 sumat vnam tabellam mane semel, aut
 bis in hebdomade, maxime si ventricu-
 lus non probe concoquat, & epar aliqua
 obstructione leui laboret, quod ex gra-

*Rhabarba-
rum.*

*Rotula in
preservatio-
ne calculi.*

Calculi generationem prohibentia.

uitate hypochondrii dextri deprehendes. In summa calculi generationem cauebis, si diligenter operam primo dederis, ne excrementa præsertim pituitosa ex quibus calculus mox generari solet, in corpore colligantur. Secundo ut si quæ materia calculi genita, & coaceruata fuerit, ea ante excernatur, quam in calculum sit conuersa.

Calculi materiam euacuantia.

Verum, quoniam vix, imo nequaquam fieri potest, ut ea corpora, quæ ad senium iam accedunt, & piscibus ac ouis assidue pascuntur, vitamque degunt monasticam, & sedentariam, excrementis huiusmodi omnino vacent, leniter & blande humores excrementitii erunt euacuandi. Commode autem vacuabuntur clysteribus, aluum molliter subducentibus, Cassia recenter extracta, Resina, Terebinthina, & Catapotiiis, quæ constabunt Agarico recenter trochiscato, puluere hieræ picræ & Rhabarbari. Aliquando etiam vtendum decocto maluarum. Frequens etiam vsus hydro-melitis, probe cocti & despumati in hoc affectu maxime est utilis. Iecur enim & renes

nes obstructionibus liberat, vesicam
vrinę meatus abstergit, vt cętera com-
moda taceam, pręsertim si in principio
astus assumatur. Lac asininum recens
mulctum & calidum assumptum, hæc
eadem commoda pręstat, & pręterea v-
rinę, & puris acrimoniam demulcet,
roboremque sanguinem gignit. Sumi au-
tem debet post matutinas deambulatio-
nes, horis tribus ante pastum, cum sac-
charo aut melle optimo. Purgandum
corpus ex interuallis pro natura ægri &
temporis. Hoc solum inter lactis gene-
ra calculosis innocuū putatur Archige-
ni, & Medicis omnib. quippe quod sub-
stantia tenuissimum sit, & multum seri-
tergentis habet. Decoctum etiam ra-
dicis althę, cum melle optime despu-
mato & saccharo, ex interuallis assum-
ptum mirifice proderit. Diluendum a-
liquando vinum cum aqua purissima, in
qua maceretur radix althę & glycyrr-
hizę, vt consulit D. Claudius Iacobus
Medicus doctissimus, qui & multa alia
remedia longe optima pręscripsit, quę
faciunt ad demulcendam puris & vrinę

*Lac asini-
num.*

*Decoctum
radicum al-
thę.*

acrimoniam, quæq; vesicam & renes do-
tergent, quibus suo tempore, si res expec-
stulat, vti licebit.

*Pillula.**Pillula.*

℞. Rhabarbari electi puluerisati.

Agarici trochiscat. an. ʒß.

Malaxentur cum therebinthina Veneta
optima q. s. & fiant pillulæ, capiat semel
in mense; sed prius accepto clystere
communi.

*In dolore nephritico, cum excoriatione, atque
carnis excrescentia, in extrema glandis
parte, pro Generoso quodam
puero,*

D. IOH. CRATONIS

CONSILIUM LXX.

N Vllum est dubium, quin Nobilissi-
mus puer materia calculi abundet,
quæ post vrinæ emissionem in extrema
parte glandis, quam erodit, dolorem fa-
cit. Multa enim & magna, non solum ab

xeuntibus; verum etiam aliis accidētibus fumuntur indicia. Ea vero cum non natura continuo ad expulsionem cogatur: alias etiam magis, alias minus corrupta sit, nihil mirum, si interdum dolor non quiescat & remittat. Nam nec ipsi calculi in vesica etiam perpetuo sunt inest: Imo cum pituitoso humore vestiuntur, sæpe ante vitæ exitum vix deprehenduntur. Esse autem humorem pituitosum, tum ætas, tum albedo urinae ostendit. Itaq; in curatione, ac potius in præcautione, initio recta victus ratione proventus humoris pituitosi, etiam atq; etiam cauendus.

Cæterum cum ex Generoso Domino audiuerimus, in victus ratione Nobilissimi pueri summam atq; exactam adhiberi diligentiam, hoc saltem monemus, ut repletio quoq; & ciborum varietas, quæ non minus ad cruditatem faciunt, quam cibi mala qualitas, qualis est in lacticiiniis, leguminibus, carnibus excrementitiis, aquatilibus & piscibus vitetur. Deinde cum puer aquam bibat, ne cruda detur; sed aquæ semper cinamomum

Calculi in vesica sæpe non deprehenduntur.

Victus ratio.

*In calculo
improban-
tur semina
diuretica.*

incoquat. Semina diuretica non possumus probare, cum ea humorem pituitosum in renes & vesicam deducant. Cinamomum autem aquæ coctæ, & adhuc feruenti, iniiciatur. Et cum salsedo illa acrimonia haud dubie à putredine fiat interdum aliquid sacchari ratione abstentionis addatur. Cum vero in exactissimis etiam victus ratione prouentus pituitosus humoris, maxime in pueris, vix possit capueri. Visum est Excellentiss. Dn. D. Iulio vt Nobilissimo puero interdum detur terebinthina cypria, à quo mea ratio non abhorret; sed ego terebinthinā cypriam prius probe coqui velim, & cum saccharo & cinamomo in puluerem redigi; unde eo sumat ad drachmam vnam in iussculo, hoc modo:

Puluis è terebinthina.

℞. Terebinthinæ in aqua scolopendrii diligenter coctæ 3j.
Siccetur lege artis probe: ita vt in puluerem redigi possit. Huic adde sacchari albissimi 3j.ß.

Cinamomi electi pulueris. 3j.

Misce, fiat puluis.

Si autem catapotia sequentia semel in hebdo-

ebdomade sumere posset, longe magis
conuenirent :

℥. Terebinthinæ coctæ ʒij.

Rhabarb. elect. pulu. ʒj.

Cinamomi elect. & pulu. ʒß.

*Pillula de
terebinthi-
na.*

Pulu. glycyrrhiz. q. s. Misc. fiat Massa
e qua formentur pillulæ mediocres, &
entur ix. vel xj. Quæ si non commo-
ebunt aluum, numerum augere pote-
it. Hoc modo materia euacuata, ad ea,
quæ eam attenuant, & abstergunt deue-

niendum. Maxime autem prodest, ius *Ius cicerum,*
cicerû, in quo folia herbæ Veronicæ, & *betonica, &
veronica.*
betonicæ decoquantur, matutine hau-

tum. Possunt etiam absque iure Cice-
um istæ herbæ in aqua simplici, cum ra-
lice liquiritiæ coqui, & propinari mane
& ante cœnam. Ac si tum Nobilissimus

Balneum.

uer labro, in quod infunderetur deco-
tum raparum & betonicæ, infideret,
conuenientissimum esset. Processu tem-
poris, si ista non euidens auxilium fer-
rent ad fortiora, vt folia raphani, saxifra-

giæ, herbam, quam Kunigundis vocant, *Herba Ku-*
quæ est Eupatorium Auicennæ, deue- *nigundis*
niri posset : Sed iste est gradus sapi- *Eupatorium*
Auicenna.

*Ad fortiora
non deueni-
endum, nisi
ubi debilia
non suffici-
unt.*

*Cataplasma
in calculo
puerorum.*

entis (quemadmodum Mesue noster ait) ut ad Medicinas fortes non deueniamus nisi ubi debiles non contulerint. Idem fieri posset per cataplasmata: Initio autem sola parietaria decocta, cum coepit coctis atq; contusis, ac oleo amygdalarum amararum in formam cataplasmatum redacta, pubi seu vesicæ loco calide inter duo linteola adhibeatur: Deinde si vim maiorem huius cataplasmatum necessitas postularet, rad. saxifragiæ, rubi ononidis, ac raphani, in vino decocta addi possent, & cum oleo scorpionum commisceri, atque ut dictum est, pectini adhiberi. Inungi etiam loca pectinis, vel linteolo in eo madefacto fomentari calide.

*Sanguis bo-
vis.*

Sanguis bouis, cui acetum acerrimum sit adiectum, cum pinguedine veruecis, maxime ad eandem intentionem posset. Sed ista atq; alia fortiora remedia deinceps adhibebimus, si forte parum præsidii in his, quæ recensui, esse animaduertemus.

*Curatio ex-
crescentia
carnis.*

Quod vero ad dolorem attinet, cum manifesta sit erosio, & carnis superflue gene-

generatio, caro ista demēda est, & locus
aduersus erosionem tuendus. Id fiet
gummi Tragacanthi & ceraforum, vel
in aqua rosacea dissolutorum: vel solo
Tragacanthi gummi, in mortario plum-
beo, cum albumine oui commixto. Al-
uius sit mollis, & corpus à frigido & hu-
mido aëre tutum, opera danda. Itaq; atri-
plex Romana, quam spinachiam vocāt,
cum passulis maiorib. quas Cibebas ap-
pellant, cocta sæpe in prima mensa pue-
ro Nobilissimo apponenda: Et vt in ci-
bo semper molliora præcedant, obser-
uandum. His autem adhibitis & obser-
uatis minime dubitamus, quin omnia
symptomata meliora, vel saltem mitiora
futura sunt.

*In dolore colico, & vreterum, pro generoso
quodam puero,*

D. IOH. CRATONIS

CONSILIUM LXXI.

Hic quoq; multis & pueris & senibus,
dolores colici, & vreterum, cum
h h

*Colici & v.
reterum do-
lores pueris
familiares.*

Enemata.

*Enema ex
rad. ireos &
calamen-
tho.*

crassiores humores per vrineꝝ vias expur-
gantur, post febres, & in ipsis febribus
accidunt, ac plerumq; in vrinis materia
ipsa apparet, quæ liquatæ pituitæ indicium
est. Itaq; vt materia illa pituitosa diuerta-
tur, & per inferiora educatur, atq; atte-
nuetur, cum iis, quæ putredini quoq; re-
sistunt, necesse est. Ad diuersionem, &
vacuationē pituitosi humoris nihil con-
uenientius, enematum vsu, præsertim,
cum dolores urgent. Ego decocto radi-
cum ireos, cum calamentho inodoro v-
sus sum, hoc modo:

℞. Calamenthi inodori m. j.ß.

Radic. ireos incis. ℥j.

Ligetur Radix in petia & decoqua-
tur diligenter.

℞. Colaturæ ℥jx.

Olei amygdal. ℥iij.

Sacchari ℥ß. Misce.

Bulliant rursus, dein applicetur. Cum
febris non adest, radicem solam in iure
pulli macro, vel vino diluto exhibeo, &
vt prius parū myrrhæ æger deglutiat iu-
beo: sed hoc ieiuno ventriculo facien-
dum, & desuper dormiendum: Hoc mo-
do &

do & putredo cohibetur, & pituita attenuatur, ac dolores, qui excitantur à flatulentia pituitæ sedantur. Cæterum foris ventrem isto vnguento inungo:

℥. Succiparietariæ.

Matricariæ.

Cæpar. coctar. an. 3j.

Butyri recentis 3ij.

*Oleum pro
abdomine.*

Coquantur diligenter lento igne & deinde soli exponantur: eo inungatur totus venter inferior.

Ventriculo autem imponatur hoc ceratum.

℥. Aloes optim. 3ij.

Myrrhæ.

Mastiches an. 3ß.

*Ceratum
stomachale
& colica.*

Olei nostri stomachalis, vel de absinthio q. s. addita cera f. ceratū, & extendatur ad formam scuti stomachalis.

Calor autem præternaturalis, si quis adest, appositis sacculis ex fufurib. maris hordei, & similibus mitigandus.

*Calor præ-
ternatura-
lis.*

DEVM autem oro, vt hæc omnia benigne fortunet.

In ulcere vermiculoso, pro puero quodam Nobili,

D. CASPARIS NÆVII

CONSILIVM LXXII.

Cuniculus. **N**obilis iste puer laborat ex eo ulcerum genere, quod humores maligni, post longam in corporis partibus cuniculorum instar actionem, variis in locis tandem prorumpentes, excitare solent, & à Græcis *πρόνομα*, à Latinis vero lepusculus, seu cuniculus appellatur, propterea, quod quemadmodum actis subterraneis, iisque variis cavernis, cuniculi in diuersis locis tandem proflire, ita etiam hic humor per varias proreptas latebras, in varia tandem ulcera sese exere solet. Oritur autem à materia melancholica adusta, mista cum phlegmate, propulsa vero ab epate & liene ad exteriora per viam crisis, quemadmodum in Gallico morbo serpiginosa materia ad volas manuum, & plâtas pedum propelli consuevit. Si igitur in loco aliquo
per

per cauum meatū progressa figitur, con-
 crescit in spongiformē, & melancholicā *Spongiformis caro.*
 carnem, quæ ibi firmata, quia interclu-
 dit exitum, reliquo sibi coniuncto hu-
 mori hinc quasi repulsus cuniculi in mo-
 rem alios exitus quærit, & vermis in mo-
 rem nunc illam, nunc aliam partem ero-
 dendo aperit, atque vlcera alia super alia
 diuersis in locis cuniculosa parit, ob
 quem motum etiam chirurgi nostri ver- *Vermis fu-
 riosus.*
 mem furiosum, seu talpæ in morem, cu-
 tem euertentem, & aperientem, seu e-
 quitantem appellant. Meminit autem
 huius Auicenna in cap. de fistulis seu ca-
 uernis. Est autem vlcus sanatu admo-
 dum fraudulentum & contumax, nec
 nisi sui generis corrodentibus eradicari, *Prognosti-
 con.*
 vel vt ipsi loquuntur, mortificari potest,
 præmissa euacuatione debita. Nec est
 sanatio firma & constans, nisi etiam vi-
 ctus debita ratio, cum curatione diligen-
 ter iungatur. Itaq; si sanari puer Nobilis
 cupit, abstinebit ab omnibus cibis pitui-
 tosis & maxime melancholicis acribus *Dieta in vl-
 ceribus ser-
 pentibus &
 fistulosis ob-
 seruanda.*
 & salis, acetosis, fumo duratis, ac aroma-
 tibus acribus conditis, aut cœpis, aut ar

morantia syluestri coctis. Vitabit frixa omnia in butyro, cuiuscunq; illa generis fuerint. Utetur cibis bonis sanguinem optimum generantibus. Utatur cereuisia, & in fine prandii & cœnæ vino modice, propter ventriculum, præsertim cum huic sit assuetus. Nec satietate onerabit corpus, ne medicamenta in operatione impediantur, de quibus præsens monebit Medicus. Et quia animaduerto ex ulceris maxime difficili sanatione, corpus adhuc repletum vitiosis humoribus, digerantur potiuncula à me præscripta, & insignita litera A. cuius sumat altera die ℥ij. vel iij. mane hora quinta, ieiunet per horas tres:

Potio sanguinem vitiosum digerens.

℥. Aq. betonic.

Lupuli.

Fumariæ an. ℥j.

Syr. de betonic.

de lupulo.

de fumaria an. ℥ij.

Misce, detur in fictili. Signetur digestium A.

Altera die sumat ℥ij. de decoctione ordinata, & insignita litera B. Quod si per

per integrum diem ter, aut quater sub-
 duxerit vitiosos humores, propinetur
 eodem pondere 4. 6. 8. 10. & 12. die in-
 teriecto semper altero die potiuncula di-
 gerente, & præparante humorem ad ex-
 pulsionem. Quod si alternis diebus pur-
 gationem ob virium rationem sustinere
 non poterit, prorogetur de tertio in ter-
 tium. Quod si nec tres vnciæ purgantis
 potionister, aut quater subduxerint, po-
 terit aoui potio ℥j. vel 3 ℔. Electuarii pur-
 gantis insigniti l. tera C.

℥. Radic. cappar. 3 iij.

Cordic. radic. Tamarisc. 3 ℔.

Filicis nostræ 3 ij.

Pœoniæ 3 iij.

Polypod. 3 ij.

Cichor. 3 ℔.

Summit. & fol. betonic.

Fumariæ.

Cimarum lupuli.

Capillor. Vener. an. m. ℔.

Capit. lupulor.

Eupator. an. m. ℔.

Sem. anisi.

Fœnicul. an. 3 ij.

Potio longa
 vitiosos hu-
 mores in pi-
 xogio ena-
 cuant

Ceterach.

Scolopend.an.p.ij.

Myrobal. contusor. ademptis.nu-
cleis Citrinor.

Chebulo.

Indor.an.3 ij.

Agaric. Troch.ligati in petia 3 ij.

Folior.senæ Alexand. sine stipi-
tibus & siliquis 3 ij.

Passular. sine acillis 3 iij.

Liquirit.rasæ & incisæ 3 ss.

Cortic.mali citrii 3 ij.

Incidantur, contundantur, & stent in
infusione cum s. q. aq. betonicæ, fuma-
riæ, ac lupulorum, simul mista in loco te-
pido per noctem, mane bulliant in vase
cooperto, & non euaporante ad casum
mediæ partis, vt remaneat ss. j. ss. colen-
tur, in colaturam calidam infunde ite-
rum per horam:

Flor.cordial.temper.an.p.j.

Epithymi Cretici 3 ij. ss. dein:

℥. Rhabarb.elect. 3 iij.

Squinanthi 3 ss.

Fiat nodulus laxis ex petia alligatus
filo bulliat, cum decocto sex, aut octo
fer-

ruores, exprimatur fortiter, dein abie-
cto nodulo, adde:

Succibetonica.

Fumiterræ depurat.

recent. & defæcati an. ʒ ij.

Bull. tribus feruoribus, coletur semel
cum expressione, semel sine, dein cola-
tur adde.

Syrup. de betonic. ʒ j. ʒ.

de fumaria.

de lupulis an. ʒ j.

Misce, detur in fictili, signetur B.

℞. Electuar. Diaphœnic. ʒ j.

Diasenæ.

*Electuariū
purgans.*

Confect. hamech. an. ʒ ij.

Misce, detur in fictili. Signetur C.

Et quia ætas missionem sanguinis non
admittit, euacuetur etiam sæpius, & len-
tius, ne vires labefactentur, & corpus
mundificetur. Euacuato corpore adhi-
reantur etiam localia medicamenta, i-
n abscessibus vlceribus à chirurgo aliquo perito,
inqui si habet conuenientiora, & rationi
consona medicamenta, vtatur suis, sin
minus, sunt quædam mihi in hoc morbi
genere experta. Et primum est vnguen-

tum familiare, insignitum litera D. hoc inunctum bis in die imponatur vlceri, & erodet. & mortificabit vlcus vermiculosum. Erosa materia spongiosa, vbi mundificatum fuerit, tum consolidantibus claudendum;

*Vnguentum
expertum e-
rodens &
mortificans
materiam
spongiosam.*

℞. Axungia, vel pinguedinis porcinæ
lotæ quater ex aqua vermicula-
ris ℥ ij. β.

Puluer. Sauinæ ℥ iij. β.

Misc. & f. vnguent. crassum. Detur in fi-
ctili. Signetur D. Quod si vlcus videbi-
tur respuere hoc vnguēti genus, est Em-
plastrum aliud magis corrosiuum, & sæ-
pius expertum à chirurgis probatis: sed
cum diligētia applicādum loco affecto,
propter vehementem corrosionem, ita
ne attingat carnes sanas, insignitum lite-
ra E. Eo vtatur, & spero cum successu,
volente DEO.

*Emplastrū
vitiosam
carnem ero-
dens.*

℞. Farinæ triticeæ ℥ j.

Vitri Veneti optimi subtiliss. pul-
uerisat. ℥ iij.

Arsenici ḡ. iij.

Puluerisata singula subtilissime, &
cum s. q. mellis optimi redigantur ad for-
mam

nam Emplastri. Detur in fictili. Signetur E.

Corrofa itaq; mala & spongiosa carne, & labiis mundificatis, solidetur debilis medicamentis vlcus. Sed quia summa vlceris cura est exsiccatio, consultum videtur puero propinare, dum corroditur vlcus, & mundificatur, cochlearia duo mane calefacta, potionis exsiccantis interius, quæ insignita est litera F. & duo calida vesperi eunti dormitum. Nam & interius exsiccando prohibebitur affluxus, & sequetur exsiccatio, quæ iuuabit extremam consolidationem:

℥. Folior. Eupator.

Artemis. an. m. ss.

Radic. Bardanæ ʒ ij.

Folior. betæ rubæ, m. ss.

Herbar. tormentill. m. j.

Rad. tormentill. m. ss.

*Potus exsic-
cans.*

Incidantur, contendantur, bulliant in aquis tormentillæ, ac plantaginis an. ss. j. ss. ad casum medietatis, colaturæ adde:

Syrup. de duabus radicibus,

Fumariæ.

Lupulian. ℥j.

Misce fiat haustus. Si mauult bibere cum cereuisia cocta bibat. Signetur F.

Pro roborandis membris naturalibus mittentibus superfluitates, sumet ante prandium, mane per horas duas, rotulas duas insignitas litera G. & duas hora secunda pomeridiana, & prohibebunt generationem prauorum humorum:

*Rotula ro-
borantes.*

℥. Margaritar. præparat. ℥ij.

Corall. albor. præparat. ℥j.

Rub. præparat. ʒß.

Carabe albiss. ℥ij.

Off. de corde cerui. ℥ß.

Lign. aloës ℥ß.

Trochisc. de capparibus ʒß.

Pulv. subtil. misce, & cum ʒv. sacchari albiss. dissol. in aq. bor. f. conf. in rotulis. Dentur in scatula, signentur G.

Hæc mihi in ista penuria otii de tollendo morbo, & sanando fraudulento ulcere cogitanti in mentem venire, quæ flagitanti tibi denegare nec debui, nec potui, quæ ad pueri nobilissimi salutem fortunet is, qui sanat omnis generis languores,

uores, Medicorum summus, Christus,
 cui Puerum commendo.

*in vertigine, epilepsia, melancholico delirio,
 tremore cordis, macie totius corporis, &
 nonnullis aliis symptomatibus,
 pro fœmina quadam Ger-
 mana Styria,*

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIUM LXXIII.

Fœmina quædam Styria Germana, an- *Historia*
 norum 36. satis carnosæ, & floridica *symptoma-*
 ris ante matrimonium: quamprimum *tum.*
 vero nupsit, ac uterogere cœpit, ma-
 cilentior facta est; Peperit mares quin-
 que, & fœmellas quinque. Ante annos
 autem octo, ex febre ardēti maligna ab-
 ortum fecit. Ab hoc tempore multis æ-
 rumnis & aduersitatibus afflicta fuit. Ex
 decem enim liberis duos saltem habet
 reliquos, ita ut in perpetuo quasi luctu
 fuerit: Cœpit ante abortum vertigine
 tentari, memoria imminui, carie & dolo-

re dentium affici, horrore & tremore subito interdum concuti, præsertim noctu ante lecti ingressum, dum se exuebat aliquando etiam, sed rarius vniuersum corpus conuelli, ac in terrâ prolabi, cum principum facultatum læsione ac frigore dentium; aliquando congelari quasi, ac instar statue rigescere, tam interdeambulandum, quam sedendum, aut cubandum, nihil neq; audiens, neq; videns, neq; mouens; semper de cordis tremore, de capitis vel cerebri frigore conqueri. Qui omnes affectus superioribus annis mitiores fuere. Duobus autem ab hinc annis post acerbissimum luctum, ob lepidissimæ filix obitum, cum paucos menses ante duos elegantes filios vna hora etiam sepulture tradidisset, omnes grauiiores ac magis horrendi rediti sunt. Accessit delirium plane melancholicum: Imaginatur sibi, quasi potu aquæ fœtui vltimo nocuisset, qui tamen viuus & saluus in lucem fuit editus, ac tres integros menses superuixit. Illud imaginarium facinus dies noctesq; deplorat, grauiora sua delicta clamitans, quam

*Symptoma-
ta facultatis
imaginatri-
cis læsa.*

quam vt remitti possint, & metuit, ne si-
 ipsi manus violentas afferat, quod nu-
 er etiam ante duos menses duobus cul-
 is tentauit. Delirium autem hoc sem-
 er matutino tempore grauius est quam
 post meridiem vel vesperi. Fœtor etiam
 am sentitur ex ore cadauerosus, qui ab-
 ente delirio nō sentitur. A cœna autem
 altem quatuor horas dormit, non vltra,
 ix parum comedit & bibit. B bit autem
 inum. Et quoties bibit, confestim tota
 acies rubore denso suffunditur, ac fre-
 uenter etiam post rigescit. Interdum in
 pilepsiam incidit, dum vinū meracius
 affuratur. Interdum vrina subruffa ac
 ensa est, interdum alba, interdum iu-
 mentalis, semper cum sedimento albo
 opiose distracto. Dum delirium durat,
 uticulam vrina cōcipit de super, quæ in-
 tar glaciei supernatat, colore quasi iti-
 lis. Superiori tempore alius erat semper
 constipata, nunc autem beneficio na-
 uræ vtitur quotidiano. Post paroxy-
 mos epilepticos plerunq; ad vomitum
 commouetur, ac de ventriculi dolore
 conqueritur. Aliquando intolerabili

*Symptoma-
 ta excremē-
 torum mu-
 tatorum.*

dolore capitis opprimi, aliquando oculorum, aliquando coxæ videtur. In fine paroxysmi dum ad sese redit, deglutit quasi aliquid conspicitur, & id etiam dum riget. Dum paroxysmi obrepunt, in admirationem quandam commouetur quasi res aliqua noua & admiranda oculis subiiceretur. Conqueritur semper dolore tremore cordis continuo. Sed si locus tremoris inquitur, magis ori ventriculi superiori digitos admouere videtur. Nec tremor cordis velex pulsu, vel applicatione manus potest deprehendi à Medico. Tempore huius delirii macie pene consumpta est, ac scabie sicca per totum corpus infecta. Post paroxysmos etiam, & quando delirio hoc grauius afficitur, labra oris exsiccantur, excoriantur, finduntur. Præsentium mox obliuiscitur, præteritorum autem bene recordatur.

Superiori tempore semper de sensibili cerebri frigiditate cōquerebatur, proximo autem vere, dum purgata esset, & stillicidium admisisset, & esset vsa Cucupha ex corroborantibus & calefacientibus,

bus, frigiditas illa defuit, ut de illa am-
 pli-
 us nihil conqueratur. Remiserunt et-
 iam tum insultus illi epileptici: remisit
 elirium: remiserunt omnia alia sym-
 ptomata, reddita etiam fuit carnosior,
 bene comedebat, dormiebat, ut id omni-
 us fuerit admirationi. Menstrua etiam
 oppressa erant Menses 18. quæ iterum
 electis saphenis ad crura, rite ac decenter
 edire cœperunt. Sed accidit, peregre
 absente marito, dum oleribus frequen-
 ter in magna copia vteretur in cibis, ac
 in victu reliquo esset liberalior, ut subito
 priora mala reciderit, quæ omnia iam
 gravissima sunt reddita, ac deploranda;
 adhuc tamen generosius medicamen-
 tum non est experta. Multis & gravissi-
 mis, ne dicam, lethalibus vitiis, vexatur
 Magnifica mulier, quorum quædam ad
 facultatem animalem, quædam ad vita-
 tem, quædam ad naturalem pertinere vi-
 dentur. Ut nulla sit pars corporis præci-
 pua, quæ labem aliquam non fuerit per-
 pessa. Nam si facultatem animalem spe-
 ctamus, illam quidem vertiginosis affe-
 ctibus, convulsione totius corporis, affe-

*Symptoma-
 tum inda-
 gatio.*

*Lesio facul-
 tatis anima-
 lis.*

Lesio facultatis vitalis.

Lesio facultatis naturalis.

Cause symptomatum.

Melancholia symptomata.

ctu soporoso, epilepsia, memoria præteritorum, obliuione præsentium, melancholico delirio, ac fere maniaco, dolore capitis, oculorum, coxæ, nec nõ deglutitione illa symptomatica perturbari videmus. Si autem vitalem facultatem intueamur, tremore cordis illam impediri est iudicandum, dummodo tremor ille realis, non autem imaginarius existat, præsertim cum sensu tactus motus hic in regione cordis non percipiatur: aut si quid tale existit, ad cardiacam potius sit referendum. Vltimo si facultatem naturalem spectemus, quis est ille, qui ex macie totius corporis ex gingiuarum erosione seu carie, facultatem naturalem oblædi non videat. Quæ tamen omnia mala videntur esse partus materiæ pituitosæ, sed maiori ex parte melancholicæ, quæ aliquando ita exoritur, vt periculũ sit, ne atræ bilis sapere videatur naturam. Quod autem hi omnes affectus vni fere materiæ melâcholicæ sint attribuendi, ex eo satis cõstare arbitror, quoniam cum hæc materia sit suapte natura frigida & sicca, mirum non est, si sua siccitate

itate vigilias inducit, & frigiditate memoriam imminuit, ita tamen, ut siccitate presentium simulacra non imprimantur, & præterita succurrant. Quæ materia, si aliquantulum exuratur, delirium melancholicum inducere solet: dum venæ ab ea vapores excitantur, & cum spiritu animali confunduntur, ob eorū obsecritatem, melancholiam; ob inordinatum vero motum vertiginē inducunt. Quod si eadem materia vaporosa spinam medullam petat, & rigorem totius corporis, & Tetanum interdum fieri est necesse. Sin cerebri ventriculorum tunicas vellicat, epilepsiam. Si os ventriculi, cardiacam passionem. Si meningas, dolorem capitis, & oculorum excitat. Quod si materia humorosa petat ventriculos cerebri, & præsertim posteriorem, affectum soporosum parit. Quod si vapores illi melancholici ad coxas deferuntur, coxendicos afferunt dolores. Rursus si materia illa vaporosa, cū pituita falsa commixta ad gingivas descendit, cariem dentium, dolorem, orisq; foetorem generat. Si ad corporis totius am-

Locus generationis melancholica.

bitum, maciem. Hanc vero materiam melancholicam in epate generari non est dubitandum, ob illius insignem caliditatem, vi cuius etiam fit, ut ventriculus labem aliquā patiatur, cum citius iustus chylus imperfectus attrahatur, & quoniam continuo vapores melancholici, & eorum minera, capiti subministrantur fieri non potest ob illorum præsentiam quin cerebrum non sit refrigeratum & exsiccatum; quemadmodū etiam symptomata proposita significare videntur. Cuius frigiditatis causa vix fieri potest, quin etiam materia aliqua pituitosa, exigua tamen generetur, quæ, quamvis sua pte natura frigida sit, fieri tamen potest, ut falsedinem aliquam acquirat, & humor ille melancholicus aliqua ex parte aduratur, ut non sit mirandum, si gingivæ erodantur, si gracilescat corpus, & scabies illa ambitum totius corporis occupet. Quibus sic propositis, totius curationis ratio in hoc vno posita esse videtur, ut materia tum pituitosa, tum melancholica euacuetur, & absumatur, vel iecur refrigeretur, caput calefiat & hume-

ectetur. Venter roboretur, & vn-
ersus totius corporis ambitus attempe-
tur: Ita tamen, vt virtus totius corpo-
s & partium conseruetur. Quod vt *Prognosti-*
consequamur, vix fieri posse arbitror: *con.*
um hæc mala altiores iam radices ege-
int. Verum cum ex leuioribus medica-
mentis insignem vtilitatem susceperit,
perandum est, si eam præstabit obedi-
entiam, quam tantorum malorum natu-
a postulat, fore vt in meliorem statum
educatur. Quare non sine remediis est
relinquenda. Et quoniam ob maximam
vim frigoris medicatio grauis est, hoc
tempore non est instituenda; ob id, vt in
proximum ver, vitam, quo minori potest
fieri incommodo, traducere valeat, o-
ptimū fore iudicamus, vt singulis quin-
decim diebus assumat syrupum de poly- *Syrupus de*
podio, deinde vtatur scrupulo vno The- *polypodio.*
riacæ non admodum antiquæ, idq; ma-
tutino tempore: Interdum vero nonni-
hil mell. ros. sol. vt modo vno, modo alte-
ro medicamento vtatur, atque sibi vi-
ctus rationem instituat, quæ vim habeat
refrigerandi & humectandi, qualem in-

ferius breuiter describemus, ita tamen, ut à vino penitus vel abstineat, vel si vino utatur, sit pauciferū, vel in exigua admodū quantitate, cum non sit dubitandum ex potione meri omnia fere mala contigisse. At proximo vere, si DEVS dabit, absoluta curatio erit instituēda. Atq; ut de reb. chirurgicis primo loquamur, quo ad sanguinis missionem, videndū erit, numquid menses fluant, necne? Nam si fluxerint, vena cōmunis cubiti dextri procul à mensibus erit aperiēda. Sin minus, prope menses vena pedis erit secanda, dūmodo nihil adsit, quod impediāt, & sanguis in ea quantitate euacuabitur, quam virtus sustinebit, cuius robur ex temperatura, aëre, & his cognatis, non erit difficile cognoscere. Ad materiam vero à capite deriuandam, laudatur fonticulus in brachio sinistro. Ad reuellendā vero à iecinore, probatur alter in crure dextro, in parte interiori, dummodo nihil adsit, quod impediāt. Ad idem præstant frictiones partium inferiorum. Verum quia tuto hæc administrari non possunt, nisi corpus vniuersum prius expurgetur:

Vena sectio.

tur: propterea laudamus, vt leniatur *Aluum lenientia.*
ius aluus, vel cum melle rosar. solut.
el cū syrupo de polypodio, vel electua-
o lenitiuo. Dein præparetur materia *Preparatio materia.*
um syrupo de succo borrag. de soncho,
e pomis simplici, & similibus, quorum
ilutum fit brodium, cum malua, bor-
ag. & soncho alteratum. Vbi materia *Euacuatio.*
uerit præparata, purgabitur corpus cum
liluto Epithymi, foliorum senæ, & mo-
lico rhabarbari, nec non Agarico tro-
chiscato, quibus addere licet syrupum
de polypodio, & melle rosarum solut. in
ea quantitate, quæ præsentī medico op-
portuna videbitur. Et si vnica purga-
tio non sufficit, iterum propositis alte-
rantibus præparetur materia. Sed tertio
quoque die cum syrupo simplici permi-
sceatur aliquid syrupi de polypodio, vel
de epithymo. Et proposito iam purgan-
te, vel consimili prorsus corpus erit pur-
gandum. Corpore exquisitè purgato, ca- *Errhina.*
put errhinis purgabitur, iis tamen, quæ
non habent vim admodum insignem
irritandi facultatem expultricem, veluti
sunt ea, quæ vim tantum habent emol-

*Decoctum
falsæ & chinæ
næ.*

liendi, veluti est decoctum maluarum, althææ, fœnugræci, in quibus etiam aliquid mannæ dissolvere licet. Extrinsecus vero nasus oleo amygdalarum dulcium, vel butyro pluries in decocto maluarum diluto erit inungendus. Interim vero probamus, ut assumat decoctum falsæ & chinæ, ut pro singulo syrupo dosis utriusq; medicamenti sint drachmæ duæ, quæ quantitas augeri, minuive poterit, prout res ipsa postulabit. Decoctum autem parabitur, cum carne vel vitulina, vel caponum, vel perdicum, vel phasianorum, ut carnis capiatur uncia una pro singulo syrupo. Si virtus sustinebit, bis in die assumas syrupum, sin minus, semel tantum. Ita tamen, ut inter syrupum & cibum intercedat spacium ad minus trium horarum, & parcius sit prandium, quam coena, si bis in die syrupum accipiet. Sin semel, prandium sit liberalius: Tum tamen non plenam, non tenuissimam; sed tenuem, vel saltem mediocrem victus rationem laudamus.

*Victus ratio
in usu falsæ
observanda.*

Cibus autem sit panis, non biscoctus, sed optime coctus & fermentatus, nec
non

non amygdalæ dulces, & passulæ cum modico carnis, quæ propter maciem elia probatur, quamvis tosta etiam aliquando conuenire videatur. Loco vini statatur aqua ex recrementis illis parata, in quam gustus gratia portio aliqua passularum exprimatur. Singulis decem diebus purgans aliquod medicamentum assumat, & post primos decem dies, ante singulos syrupos deglutiat duas vel tres pillulas, ex puluere chinæ, salsæ, & porraginis paratas, quibus si aliquid crani humani, visci quercini, terebinthinæ Cypriæ adiungas, non erit improbandum. Vel interdum terebinthina cum modico Theriacæ non antiquæ vtatur, & nunc hoc, nunc illo medicamento vti poterit. Hoc autem decoctum assumere poterit per triginta vel quadraginta, & plures dies, prout necessitas postulabit. Postquam decoctum acceperit, si epilepsia non tentabitur, temporibus calidioribus. Summopere laudamus balneum aquæ dulcis, nec non stillicidium super futuram coronalem, ex oleo anethino, mastichino & amygdalarū dulcium, vna

*Pillula ex
salsa, china,
craneo, &
terebinthi-
na.*

*Embrocha
ex oleis.*

*Ab balneo in
epilepsia ab-
stinendum.*

cum vino albo non austero, in quo folia maluarum & radices althææ per diem fuerint immacerata. Quod si epilepsia tentabitur, & à balneo, & ab omnibus, quæ vim habent laxandi, esset abstinendum.

Aer.

Præter hæc laudamus Conseruam ex beton. cum saccharo borraginato, quibus etiam, si pro singula vncia addatur drachma semis Theriacæ non antiquæ, & Conseruæ, non nihil ex floribus maluarum, non erit præter rationem. His tamen omnibus diligens ratio victus est adhibenda. Quare quo ad aërem, laudatur temperatus, qui tamen ad caliditatem potius, quam ad frigiditatem vergat.

Cibi.

Quare ab omni aëris iniquitate caueat. Odores sint suaues & iucundi, quibus potissimum delectatur, calidi potius, quam frigidi: His enim spiritus animalis maxime oblectatur. Cibi vim habeant attenuandi, quare carnes optimæ sunt eligendæ. Fercula ex pane contrito, ex ouis contusis, ex carne contrita, & similibus parentur. Si condiantur cum aromatibus, caute admodum est agendum, ne iecur inca-

calefcat, quod vt iudicamus, est fons
origo omnium malorum. Quan-
tiam cordi quod aliquam frigiditatem
contraxit, vi cuius quod est splendidum
luminosum in spiritibus vitalibus,
consumitur, hincque veluti opaci red-
duntur, non nocere videantur. Ex qui-
bus si animalis non instauretur, mirum
non est, si prauæ fiant imaginationes. Si
acetario vtatur. Acetum enim neruis
inimicum, non sit admodum acre, vel
alius acrimonia passulis retundatur.
Cappares laudantur, Radices Cicho-
ree, Borrage, Buglossum, & id genus a-
lia. Præterea legumina, fercula ex pasta,
Bactinia, & quæ ex his parantur, falsa,
cra, dulcia, nec non fructus omnes,
præter pistacea & amygdalas dulces re-
probantur. A cibo laudamus pulue-
rem Coriandri, vel diacydoniten, cum
modico Saccharo & coriandro para-
tum. Somnus sit consueto longior, & si *Somnus*
haberi non potest, vesperi in cœna vtatur
panatella, cum multo lacte amygda-
larum dulcium. Exercitium sit mode-
ratum ante cibum, à cibo quiescat ac

colloquiis familiaribus, & quibus potissimum delectari consuevit, vitam traducat. Hæc sunt, &c.

In dolore capitis, & aliis symptomatibus præter naturam, pro quadam Nobili fœmina,

D. ALBERTINI BOTTONI

CONSILIUM LXXIV.

CVM sermo futurus sit de cura doloris capitis antiqui & vehementis, cū vertigine & aurium tinnitu quandoque coniuncti, in muliere temperamēti calidioris, & in ætate iuuenili constituta, ante omnia doloris huius essentia præmittenda est, quia ex hac omnis recte curandi ratio facile colligi poterit. Doloris autem propositi natura in eo consistit, ut non solum forma illius: sed etiam subiecta materia, & effectrix causa innotescat.

Dolor quid? Vt quātum sit merito formæ, dolor symptoma est, in actione læsa sensus tactus. Ex parte vero subiectę materię est ipsum caput,

caput, cuius partes quædam continentes
sunt, quædam contentæ. Merito conti-
nentium se habent cranium & pericra-
nium: cranium cum osseum sit, caret
sensu tactus ac perinde etiam dolore.
Pericranium vero etsi doloris ac volu-
ntatis particeps esse possit, non tamen in
capite muliere est locus affectus, primo
siuia ad compressionem digitis factam
dolor augeretur, tum etiã, quia nec tam
diuturnus, nec ita acutus esset.

Dolor itaq; erit in capite, sed secun-
dum partes contentas atq; tum oportet
affici vel substantiam cerebri, vel mem-
branas, quib. substantia cerebri contegi-
tur. Substantia cerebri etsi motus ac sen-
sus principium sit, utroque tamen desti-
tuitur, quare dolore non afficitur. Erit
itaq; subiectum doloris continens ipsum
cerebrum, nempe membrana eius, dura
inquam, vel pia mater. Partes enim istæ,
ratione, qua nervosæ, exquisito sensu
præditæ sunt, ut ab obiecto dispropor-
tionato & præter naturam, insigni ac a-
cuto dolore detineantur, qualis profe-
cto habetur in hac patiente. Omitto,

*Subiectum
doloris capi-
tis membra-
na.*

quod dolor ad oculorum radices perueniens, clare nobis significet, eum fieri secundum partes internas, & caput occupare modo secundum commissuram coronalem, modo etiam secundum latera utraque ipsius capitis. Causa vero effectrix huius doloris, cum non sit externa sed potius interna: hic certe alia esse non potest, quam solutio unitatis, quæ tamen etiam si immediata doloris causa habeatur, non tamen est ex usu artis, quia per se non indicat auxilium iuuans: sed solum ratione alterius causæ soluentis continuum, quæ alia esse non potest, quam materia acris, mordax & tenuis, ut ex dolore acuto & mordicatio ac pungitio colligi potest, cuiusmodi est ipsa bilis, quæ siue propriam speciem humoris seruet, siue in flatum, ac vaporem attollatur, semper talem doloris formam producere consuevit.

Causa doloris.

Materia peccans copia.

Qualitate.

Peccat autem hæc materia copia, qualitate & motu. Copiam nobis significat doloris diuturnitas, cum ne dum per menses, sed annos etiam plures dolor iste urgeat. Qualitas peccans est prima & secunda.

unda. Prima, quia materia est calidior,
 secunda quia tenuior & acrior. Hinc fit,
 et dolor intensior & acutus etiā fit, qua-
 mos certe producit vel à falsa pituita, vel
 flaua bile, vel atra. Putādum tamen est,
 hunc dolorem fieri à bile potius, quam
 aliis humoribus, vt ex specie doloris,
 et aliis dicendis colligi potest. Eadem *Mora.*
 materia, quod non solum peccet quanti-
 tate & qualitate: sed etiam motu, mani-
 festum est, quia bilis, quæ in corpore ge-
 neratur, & à natura patitur, regulariter
 recipitur in vesica fellea, hinc deinde
 intestina transmittitur. Quæ si alia lo-
 ca occupauerit, & petierit tales partes,
 non nisi molestiam afferre potest. Sic
 contingit in hac muliere, quæ tanto do-
 lore capitis afficitur, quia bilis relicto
 proprio loco ad alium incongruum im-
 portune mouetur, capitisq; dolorem ita
 insignem producit.

Fit ergo hic dolor à materia biliosa, *Essentia huius
doloris.*
 satulenta & corpulenta, peccante in
 quanto, quali, & motu, ac caput occu-
 pante secundum membranas eius, non
 solum secundum partem superiorem,

Epas calidius & siccus.

Menses acriores.

sed etiam laterales. Cæterum expendendum etiam est, vbi generetur hæc materia, an videlicet in capite vel alibi, & si alibi, an ratione totius, vel partis determinata. Quoad caput, satis constat in eo generari non posse, imo nec in toto corpore: sed solum in ipso epate, quod vni cæterorum humorum omnium est officina: ita etiam ipsius bilis erit autor. Quod cum præter naturam calidior produci-
tur, non nisi calidioris & siccioris epatis intemperiem comitari potest, cui si consensus etiam consentiat, necessario trahitur in consensus quoque totum corpus, vnde non immerito in scriptura habeatur, hanc mulierem habere epas calidius, & totum etiam corporis habitum calidiorum obtinere: inde sanguis tenuior, calidior, ac biliosior ortum habuit, inde rubedo corporis, copiosior fluxus sanguinis, præsertim in adolescentia. Per uterum vero statutis temporibus non solum menses prompte effluunt: verum etiam mordaciores, inde vrina colorata, caloris sensatio, & facilis accensio apparet. Denique à causis calefacientibus læsionem,

em, à refrigerantibus vero iuuamen-
 tem illa percipit. Humor deinde iste ca-
 lidior dum in caput fertur, sua acrimo-
 dia & mordacitate duras membranas
 cerebri mordicando & pungendo lædit,
 atque ita causat dictum dolorem. Fluit
 autem humor iste in caput, tum quia ab
 robore transmittitur, tum quia à capite at-
 trahitur. Transmittit e par, quia est robu-
 rum, suscipit caput, quia imbecille. Est
 autem tale, quia intemperatum. Detine-
 tur autem calidiore intemperie, ut colli-
 gitur ex colore faciei rubro, ex venarum
 multitudinem circa frõtem & oculos, & flu-
 xum copiosiore, & frequẽti sanguinis na-
 rum, ex læsione calidorum, & iuuamen-
 to frigidorum. Ex hac ipsa calidiore in-
 temperie capitis fit, ut etiam attrahat va-
 pores à subiectis partibus, imo non so-
 lum attrahat per hunc calorem, verum
 etiam per dolorem, quo assidue fere de-
 netur. A quibus iisdem vaporibus pe-
 tentibus & occupantibus sensorium au-
 ditus, nascitur aurium tinnitus atque sibi-
 lis, imo ex eorum permistione cum spi-
 ritibus animalibus ipsius cerebri, & co-

*Pars trans-
mittens.*

*Pars recipi-
ens.*

*Sibilus au-
rium.*

*Vertigo.**Indicatio-
nes.**Prognosti-
con.*

rum inordinata cōmotione, fit tum ver-
tigo, tum capitis illa motio deprauata &
violenta. His ita constitutis descendere
ad curationem, eamque dogmaticam
ac perinde ad auxiliorū inuentionem &
eorundem rectam administrationem.
Dolor itaq; capitis ratione, qua sympto-
ma nihil per se indicat, sed solum ratione
suæ causæ, quæ cum sit materia tum va-
porosa, tum corpulenta, ex parte vaporis
indicatur auxilium discutiens, ex parte
mineræ, cum sit bilis, quæ peccat in quā-
to, quali, & motu. Vt peccat in quanto,
indicat auxilium euacuans, vt qualitate,
auxilium alterans in contrarium, vt mo-
tu, auxilium auertens. Quæ materia si
consideretur, vt generatur, cum genere-
tur in epate calidiore & sicciore, indica-
bit auxilium refrigerans & humectans.
Quos scopos assequi admodum difficile
existimo. Nam propositi affectus sunt
valde cōfirmati, cum per quadriennium
laboret. Accedit quod multa remedia, &
ea generosa fuere adhibita: nunquam
tamen est restituta. Quia tamen dolor
ille non est natiuus & hæreditarius, sed
asciti-

icitius, nec est dissentiens à temperamento patientis, ætate, & aliis, ideo salutis spe concepta ad materias auxiliorum descendo.

In primis quod ad materias chirurgię *Chirurgica auxilia.* pertinet, ante omnia vena est secāda, tam est materia auxilii vacuantis sanguinem, indicati ab illius copia, quam nominis significat venarum latitudo, rubedo faciei, & reliqua; tum etiam, ut est materia auxilii refrigerantis. Habemus enim non solum caput calidius, verum etiam recur, imo totum corpus.

Locus autem erit vena cubiti dextri *Vena sectio.* interis, quæ basilica dicitur.

Quantitas sit mensurata & limitata à mutatione sanguinis, & à virtutis tolerantia. Tempus opportunum erit post penitam aluum, siue facta fuerit lenitio per clysterem, siue medicamento per os exhibito.

Non solum puto sufficere hanc unicam sanguinis euacuationem: sed oportere etiam per intervalla eandem repetere, quæ dum fit, ea ratione faciēda erit, ut per illam in primis sanguis euacuetur

Cucurbitula.

Hirudines.

à capite partim reuellendo, partim deriuando, vt si spatulis affigantur cucurbitulæ, vel etiam brachiis: Sed in suprema parte eorum secundum quam alligantur spatulis. Deinde applicentur hirudines, & primo post aures, ac urgente dolore maioris deriuationis gratia, vtrisque etiam naribus, & præsertim cum talis euacuatio sanguinis per nares sibi fuerit in adolescentia consueta, copiosa, & frequens. Quibus si non cederet hic dolor, tandem ego vesicatoria circa pericranium, & secundum diuersas eius partes admouerem. Quæ tamen, cum nec semper, nec diu gestari possint, vellem prodebellando tam pertinaci dolore deuenire etiam ad alia duo cauteria, quorum alterum in brachio sinistro, alterum in tibia dextra affigeretur, ad quas materias auxiliorum non est deueniendum inter initia; sed in progressu euacuationis, ita vt corpus totum & caput etiam sit diligenter expurgatum, cum medicamentis proxime dicendis.

Cauteria.

Et vt prius me expediam à materii chirurgicis, probò etiam, vt diuersionis gratia

ratia adhibeantur ligaturæ, etiam dolo- *Ligatura & frictions.*
 rosæ in tibiis ac pedibus. Frictiones et-
 iam paratæ & factæ, cum asperioribus
 cintheis incipiendo à genibus, & deor-
 um trahendo vsque ad plantas pedum,
 leinde vero coxis etiam adhiberi pote-
 runt, & dorso & brachiis. His accedunt
 etiam lotiones pedum & tibiæ, pa-
 renturq; cum lixiuio moderato, vel aqua
 etiam, in qua decoquantur folia betæ,
 tœchad. saluæ, flores chamæmeli, ane- *Medicamē-
ta.*
 thi, & similia.

Quantum ad materias pharmaceuti-
 cas, & primo vt respiciat corpus vniuer-
 sum alius in primis lenienda erit, cum
 cassia & pulpa tamarindorum, iuxta hanc
 formam:

Lenitium.

℥. Flor. Cassiæ ʒj.ß.

Pulp. tamarind. ʒij. cum sacch.

Fiat bolus. Capiat hunc ante cibum.

Præparanda est materia, cum syrupo *Præparatio
materia.*
 de cichor. simpl. rosat. recent. viol. & a-
 liis cichoraceis. Purgari deinde poterit *Euacuan-
tia.*
 corpus cum rhabarb. potissimum cum
 syrup. rosat. solut. cum manna, & his le-
 uioribus.

Progressu autem temporis præbere poterimus etiam pillulas aureas, cochias præparatas, de tribus cum rhabarb. & similes. Imo non essem contentus vnica purgatione; sed per annum integrum vellem, vt ipsa vteretur singulis mensibus aliqua purgatione, ac præsertim in vltima quadratura Lunæ, quo tempore ipsa solet peius habere, vt si illa caperet sub initium dictæ quadraturæ ʒj. β. pillul. de tribus cum rhabarb. per horas quinque ante cibum,

Menstrua euacuatio.

Post totius corporis purgationem, caput quoque erit euacuandum, tum per nares, tum per os. Per nares cum succo betæ, Mercurial. saluæ, maioran. cum decocto agarici, & similium, atq; vt materia facilius è naribus educatur, prius nasus vngatur intus & extra cum oleo amygdal. dulc. Per os vero vti poterit hyemis tempore mastiche, zinzib. pyrethro, ac similibus. Æstate autem in ore teneat de sequenti liquore:

Masticatio.

Apoplegmatismus.

℞. Coriandr. præparati ʒij.

Passularum dulc. ʒiij.

Contendantur simul: Deinde

℞. Ace-

℥. Aceti albi ℥ viij.

Misc. fiat decoctio, & facta diligenti expressione seruetur pro dicta purgatione, & epius illam iteret expuendo per integram horam. Hoc ipso tempore pro cō-
temperando epatis calore, capitis & totius corporis, probo vt vtatur sero capri-
no secundum Dioscoridem, permixto
alternis diebus modo, cum ℥j. syrup. ro-
sat. solut. vel tantundem mannæ electæ,
modo cum ℥ iij. seminū melonum. Ma-
xime etiam probo, vt post vsum dicti se-
ri per plures dies capiat singulo mane
ptisanam hordeaceam.

*Serum ca-
prillum.*

Exterius vero circa epar, vterer epi-
themate parato ex succo vel decocto
cichor. endiu. epaticæ, & aliorum eius
generis, permiscendo ad maiorem pe-
netrationem succum citri, vel portio-
nem aliquam acetī. Post epithemata vn-
gatur eius regio ol. ros. cum vnguento
rosat. aut santalino. Merito autem ca-
pitis vti poterimus aliquo stillicidio in
commiffura coronali, vel lotionē, quæ
paratur ex aqua alterata cum malua, flo-
rib. violar. nenuph. lactuca, & ad aliquod

*Epithema-
ta.*

*Stillicidium
supra sutu-
ram coronæ.
lem.*

Dieta.

robur præstandum adderentur rosæ, & pro vaporibus repellendis applicare poterimus commissuræ coronali oxyrrhodinum. Victus non sit plenior nec tenuior, sed mediocritatem seruet, sitque boni succi, & facilis coctionis, ut caro vitulina, pulli perdicum, phasiani, turdi, merulæ, & similia. A cibis salitis, vel cum aromatibus conditis cauendum erit. Potus vel sit aqua præparata cum coriandro, vel cum aniso, & si ventriculi aliqua imbecillitas prohibuerit talem potum, uti poterit vino, sed paucifero & oligophoro, quod caput minime repleat, & cœna sit parcius prandio.

A somno meridiano, & statim à cibo caueat; nocturnus autem commendatur semper. Procuret sibi aluum lubricum, ut si fieri possit, semel in die deiiciat, quandoq; utendo quoque mollioribus clysteribus.

Exercitium moderatum ante cibum conferet, præsertim per loca plana & amœna. Sollicita deniq; sit, ut omnes animi hilaritates sibi comparet.

comate, paralyſi, & apoplexia, pro quadam
Nobili ſæmina,

D. GVLIEL. RONDELETII

CONSILIUM LXXV.

℞. Maſſæ pillul. cochiar. ℥ij.

Pillula.

Caſtorei ℥j.

Trochiſcōr. Alhandali ḡ. iij.

Cum oxymelle ſcillitico. Fiant pill.

iiij. quas capiat hora xj. iisque ſuperdor-
niat.

℞. Rad. gra. Ruſci.

Aſparag. an. ℥j. β.

Rad. liquirit.

Acetoſæ.

Cichorii.

Bugloſſæ an. ℥j.

Iridis Venetæ.

Galangæ craſſæ an. ℥β. .

Cortic. citri ſiccor.

Betonicæ.

Meliſſæ.

Hyſſopi.

Maioranæ.

Chamæpythios.

Origani.

Calamenthi.

Saluix minutæ an. m. j.

Cichorii.

Endiuix.

Agrimoniæ.

Capillor. Vener.

Adianti.

Polytrichi an. m. ij.

Caricar. pingu. part. x.

Passular. mundatar.

Tamarindor. elector. an. ʒj.

Radic. pœoniæ ʒß.

Sem. eiusdem ʒ iij.

Sem. fceniculi.

Seseleos an. ʒ ij.

Sem. Dauci ʒ j.

Flor. cordial. p. j.

Stœchad.

Saluix.

Sambuci.

Genistæ an. p. ß.

Agarici recent. in panno ligati
ʒvj.

Fiat decoctio in s. q. aquæ. Cape de cola-
tura

stura lb. j. & β. In qua dissolue sacchari al-
miffimi q. s. Oxymelit. simpl.

Syrup. capillor. Vener. an. ℥ iij.

Puluer. diarrhod. Abbat. ℥ ij.

Nucis moschatæ ℥ j.

Zinzib. ℥ β.

Fiat apozema clarificatum & aroma-
tatum, de quo capiat singulis matutinis
℥ vj.

℥. Castorei recent. ℥ ij.

Vnguent.

Cineris priorum capill. ℥ j.

Dissolue oxyrrhodino, deducantur ad
formam vnguenti, quo vngatur capitis
pars rasa.

℥. Radic. pyrethri cocti in oxymel. q. *Masticato-
rium*
s. masticeur parum ter vel quater
quotidie longe à pastu.

℥. Theriacæ veteris ℥ ij.

Castorei ℥ j.

Succi maioranæ parum.

Misce, illinatur palatum.

℥. Maioranæ.

Serpilli.

Hyssopi.

Pulegii.

Calamenthi an. m. j.

Flor. stœchad. p. ij.

Sem. rutæ ʒ iij.

Fœniculi ʒ j.

Fiat decoctio, cuius vaporem excipiat
naribus.

*Electuarium
post cibum
præstantissi-
mum.*

℥. Conser. Rosarum antiquæ ʒ j.

Carnis cytoniorum conditor.

saccharo, & lotor. aqua rosa-
cea ʒ vj.

Puluer. Diacytonii sine speciebus
ʒ iij.

Coralli rubri, vsti, & loti aqua rosa-
cea.

Sem. coriandri diligenter præpa-
rati an. ʒ ij.

Sacchar. rosati tabulati q. s.

Fiat mixtura, de qua capiat post pa-
stum cochlear vnum. A vino absteineat
tum propter fumos, quos ad caput
transmittat, tum etiam ra-
tione febris.

catarrho, una cum adustis, & salsis humoribus, pro quadam Generosa Domina,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIUM LXXVI.

Nobilissima Domina abundat multis crudis, adustis etiam, & salsis humoribus, qui partim recta victus ratione, quoque ad non corrupti, contemperandi sunt, partim expurgandi.

Recta victus ratio consistit in fuga earum rerum, quæ humores vitiosos generant, ut sunt pisces cocti cum butyro, omnia cocta in sartagine, omnia fumo & ale macerata, lacticinia, & quicquid est crudum, siue fructus, siue oleris. Lactuca quidem non omnino videtur obesse: sed si fumosa, & Nobilissima Domina fluxionibus, quæ à capite in scapulas decumbunt, & brachia quoque occupant, sit obnoxia, eam quoque vitet, maxime autem cœpas, allium, carnem suillam, anserinam, carpionum, anguillarum, &

*Victus ratio
in catarrho
salso.*

piscium, qui degunt in aquis limosis. Bibat potum purum, & si non est satis defœcatus, imponat panem è filigine. Fugiat animi graues commotiones, tristitias, curas, sollicitudines anxias. Mane ante cibum bibat decoctum Melissæ & radicum Cichorei. Accipiat autem herbæ pugillus vnus, & radicum mundatarum duo, ac in cyathis iuris gallinacei acris decoquatur, & hora vna ante cibum ebibatur.

Bis in septimana, hora vna ante cœnā de sequentibus pillulis nouem accipiat, & cum cereuisia deglutiat:

℞. Aloës cum succo Endi. ter imbut.

Pillule.

3 ℔.

Rhabarb. electissimi puluer. & aqua Cinamomi aspersi 3 ij.

Agarici recens trochiscati in oxymelite dissoluti 3 j.

Mastiches pulueris. 3 ℔.

Commisceantur omnia probe & pro vna drachma reformetur pillulæ, nu. jx.

Hæ pillulæ moderate aluum mouebunt, & sæpius repetitæ idē præstabunt, quod vacuans medicamentum forte.

Vbi

Vbi ter istas pillulas sumpserit, absti-
neat ab usu decocti Rad. cichorei & me-
lissæ: locoque eius sumat

Syrup. de succo betonic. ℥j. β.

Extract. calami aromatici.

Galangæ an. ℥β. Misce.

Quod si ventriculus esset debilior, in-
terdum loco cerevisiæ vinum purum &
naturum bibat, & ventriculum isto vn-
guento inungat mane, cum lecto sur-
git, ac linteolo complicato stomachum
tegat:

℥. Olei de Absinthio ℥ij.

Mastichini.

Nardini an. ℥β.

Mastiches puluerifat. ℥j.

Ol. Nucis Moschat. ℥β.

Medullæ cruris vituli ℥j.

Misce, fiat vnguentum.

Scarificationes & appositiones cu-
rbitularum non negligat, & si quidem

Vere & Autumno sanguinem mit-
tere consuevit, mit-

tat, &c.

*Oleum sto-
machale.*

In catarrho, ad pedes in primis, ob cerebri constitutionem calidam, & crudorum ciborum appetitum, pro serenissima quadam Regina,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIUM LXXVII.

ET si non dubitamus, quin ab excellentissimis Medicis, omnia secundum rationem in curatione valetudinis serenissimæ Reginæ sint facta, cum res ex sententia successerit: tamen cum iussi simus cogitare atque perscribere ea, quæ ad præcautionem & curationem, si forte morbus recurreret, nobis idonea viderentur, submisisse morem gessimus. Itaque excellentiss. Doctores hæc in bonam partem, cum amor omnis sit sollicitus, accipient. Nihil autem mirum, si serenissima Regina catarrhis sit obnoxia, cum cerebri constitutio sit calida, & tanquam cucurbita, ut Hippocrates ait, ad se vapores & humores trahat. Deinde in hoc corpore maior, quam esse debebat, crudorum

*Calida constitutio cerebri catarrho
sa.*

ciborum appetitus. Nihil hic de aëris &
 nota ratione victus, vitæq; subita muta-
 tione, quæ periculo vacare non potest,
 memoremus. Rectissime enim à Celso no-
 stro est præceptum: paulatim assuescen-
 dum, cum aliquid mutare volumus: sed
 nim facta infecta reddi nequeant, ne de-
 ceptus errata magna præsidia valetudi-
 nis euertant, cauendum, cumq; verissi-
 ma sit Hippocratis sententia: Tutissimam
 Medicinam esse, optatam victus ratio-
 nem, quam ad Celsus ita expressit inqui-
 ens: Optimum Medicamentum esse op-
 portune cibum datum, vt serenissima
 Regina in vniuersa victus ratione sit cō-
 mens admonenda: & in primis ab iis
 obstineat, quæ faciunt, vt non appeten-
 ter (quemadmodum præceptum Socra-
 tes est) appetamus. Abhorret serenissima
 Regina à medicamentis, neque imme-
 merito: Itaque ne medicamentis sit opus,
 obstinentiam, & tempestiua atq; mode-
 rata exercitia adhibeat, ac omnia, quæ ad
 catarrhum faciunt, prouidentia accura-
 ta auertantur. Hæc vero præscribere ex-
 cellentissimis Medicis non superuaca-

*Paulatim
 assuescendū.*

*Victus ratio
 bona tutissi-
 ma medici-
 na.*

neum modo, verum plane ineptum est. Illud non reticendum, serenissimam Reginam licet leuibus catarrhis interdum fuerit obnoxia, valetudine tamen minime aduersa, usam esse, semel paulo grauius catarrho laborasse cum febricula meminimus, actum quoq; materiã decubuisse in pedes, & exulcerationẽ consecutam: sed minime graue fuit malum. Superiori anno cum aëris constitutio quasi popularem morbum afferret, serenissima quoq; Regina exanthemata habuit. Vixit deinde liberius, & crudis admodum prolixè est vsa. Itaque non mirum si in tanta humorum copia, natura quasi ad omnes partes, & in pedes sese exoneravit. Cauendum igitur, si pedes lædi nolumus, ne corpus multitudine humorum oneretur, atque ideo cibo detrahatur, & exercitiis aliquid addatur. De membrorum, quæ fluxionem suscipiunt, alteratione & corroboratione, nihil quod moneamus, in mentem venit, præter hoc, suspecta esse multa remedia topica, quod reprimentia fluxionem, in principio non videantur tuta, ac anodyna

na in varietate humorum & fluxionum
 liuerſitate incerta. Ferendum igitur, &
 tempus naturæ dandum, Thermarum
 ſum nondum arbitramur neceſſarium,
 & ſperamus abſtinentiam (quæ vt Cel-
 ſus ait: ſola ſine periculo medetur) & tē-
 perantiam fore optimum præcautionis
 præſidium. Habet Sereniſſima Regina
 domeſticum exemplum, ſacratiffimam
 Auguſtam matrem, quæ iam multis an-
 nis vinum non attigit. Plura non debe-
 mus addere: ſi forte res vacuationem
 corporis demum poſtularit, admoniti
 noſtram ſententiam (licet minime ne-
 ceſſarium eſſe videatur) pro officio ſub-
 ſcriptionis debitæ libenter exponemus.

*Reprimen-
 tia in prin-
 cipio fluxio-
 num minus
 tuto, anody-
 na incerta.
 Therma.*

*In phthiſi, à catarrho, pro Matrona qua-
 dam Nobili,*

D. IOH. SIGISMVNDI

CONSILIUM LXXVIII.

Diligenter affectum, vir Nobiliſſi-
 me, coniugis tuæ, matronæ hone-

stissimæ perpēdimus; quatuor vero præcipue elegimus remedia, per octo dies continuanda.

I. Electuarium iucundum, pectus blande detergens, tussim mitigans & euacuans, quod quatuor dosibus biduo ante cœnam & prandium assumatur:

℞. Mannæ elect. ℥j.

Flor. Cassiæ recent. extract.

Lenitiuum.

Sacchari penidii an. ℥ss.

Succi liquirit. liquid. ℥iij.

Cum syrup. violar. q. s. f. Electuarium.

II. Eclegma expectorans subinde, cū libet, glycyrrhizæ baculo sensim delingendum.

Eclegma.

℞. Trochisc. Bechic. rubeor. albor. an. ℥iij.

Syrup. Iuiubin.

Succi glycyrrh. an. ℥j.

Misce.

III. Alterans, consumpto Electuario lenituo, tribus matutinis in lecto calide ebibendum:

Digestiuum.

℞. Syrup. de glycyrrhiza. Iuiubini.

Mel-

Mellis rosat. colat.

de hyssopo an. ℥j.

Aq. Tussilaginis ℥iij.

Capillor. Veneris.

Betonicæ.

Scabiosæ an. ℥ij.

Misce.

IIII. Catarrhus cum magno impe-
ta & ferocia pulmones & thoracem pe-
tat, bis de die Errhino sequenti diuer-
tendus:

℥. Succi radic. Betæ ℥ß.

Errhino.

Aq. Maioran. 3 vj.

Misce.

Appendix.

Sed quia prædictis nihil proficieba-
mus, ordinabamus sequentia:

℥. Iuiubarum nu. xv.

Sebesten nu. vij.

Passular. ℥j. ß.

Capillorum Vener.

Tussilag. an. j.

Sem. Myrtillorum 3 ij.

Radic. Liquiritiæ ℥ß.

Caricarum pingu. nu. v.

Hordei integri p. j.

Flor. Borragin.

Buglossæ.

Nenuph. an. m. ß.

Sem. Papauer. albi.

nigri.

Maluæ.

Cytoneorum an. ʒ ij.

Portulacæ ʒ j.

Coque in s. q. aq. ad remanentiam lb. j. & ʒ iij. colatura dulcoretur cum sacchar. candi & penidii, ac depuretur, & f. potio clara. Huic decoctioni potest addi: Radic. symphyti, & semin. anisi, & potest in ea etiam dissolui Conseru. rosarum. Vtatur hac mane post somnum, & vesperi i-tura cubitum:

Rotula.

℞. Rotularum diapienidii absque camph.

Diamarg. frigid.

Diatrag. frig. absq; camph. an. ʒ j.

Misce.

Vtatur quando libet.

*Pulvis syn-
cipiti insper-
gendus.*

℞. Sandarac. ʒ j.

Sem. Papauer.

Caryophyllor. an. ʒ ß.

Rosarum.

Balaust.

Balaust. an. ℥ij.

Macis ℥j.

Misce, fiat puluis, vtatur pro futura coromali; mane iterum abstergatur.

℥. Nigellæ Roman. macerat. in aceto, & iterum exsiccat.

Nodulus ad odorandum pro exsiccatione catarhi.

Anisi torrefact. an. ℥ij.

Misce, & cum syndone f. Nodulus, odoretur sæpe ad exsiccandum catarhum.

℥. Maluæ.

Fomentum pro pedibus.

Betonicæ.

Artemisiæ.

Absinthii.

Rutæ an. m. ij.

Chamomel. m. j.

Incisa dentur in charta pro fomentatione pedum. Horum medicamentorum vusu se paulo commodius habuit: tamen pro meliori curatione iussimus, vt porro vteretur etiam subscriptis, & primo quidem hoc bolo:

℥. Mannæ elect.

Bolus.

Flor. Cassiæ recenter extract.

Diacatholicon an. ℥ iij.

Cum saccharo, fiat Bolus.

*Serum lactis
caprini.*

Deinde accedat ad vsum lactis capri-
ni, inspergendo pro vno haustu sacchari
candi, quantum capere potest tribus di-
gitis. Lac sit recens multum, & bibatur
calidum, quantitate boni haustus, non
superdormiat, & vitetur omne vehemens
exercitium. Mane ieiuno ventriculo v-
tatur tribus horis ante prandium, conti-
nuet per integram hebdomadam. Ve-
rum cum appetitum deiecerit, coacta
fuit desistere.

Iisdem diebus, quibus mane vtitur la-
cte, ante coenam per horam vtatur dimi-
dio ex subscriptis morsulis:

*Morsuli re-
staurantes,*

℥. Pulp. caponis 3vj.

Pinearum infusar. in aqua hyssop-
pi.

Amygdalar. præparatar. an. 3℔.

Specier. elect. resumptiui cordi 3j. ℔.

Diapenidii 3j.

Passularum minorum bene pur-
gatar. 3ij.

Conseruæ rosarum 3ij.

Cinamomi 3℔.

Sacchari q. s. dissolut. in aqua rosa-
rum odorifera, fiant morsuli.

Plane

Plane usu horum restituta est. Quod
imply necesse fuisset aliquid agere,
fuissemus, vt quater alternis videlicet
diebus vteretur balneo aq. dulcis, & pro
curacione capitis ad exsiccandum catar-
actum sequentibus herbis & radicibus:

℞. Rosarum rubear. m.℞.

Maior. m. j.

Balaust. m.℞.

Radic. Afari ꝓ iij.

Agarici albiss. ꝓ j.℞.

Incid. grosso modo pro lixiuio. In-

ungat deinde totum corpus sequentio-
ne:

℞. Olei rosati amygdal. dulc.

Lactis vaccini an. ꝓ j.

Misce.

Item, vtatur rotularum Diambri. descri-
ptionis Cordonii. Vel:

℞. Sacch. candi.

Canar. an. ꝓ j.℞.

Misc. & cum succo caulium f. rotu-
la.

*Lotione capi-
tis*

In phthisi, ex retentis menstruis,

D. IOH. SIGISMVNDI

CONSILIVM LXXIX.

CAusam morbi pectoralis vxoris tuæ nullam aliam inuenio, quam ex retentis menstruis, & venis repletis, rupturam aut resectionem venarum pulmonis; vnde sanguis spumosissimus (Pathognomonicon affecti pulmonis signum) reiectus, & inde procul dubio abscessus exortus. Neque credo, catarrhum capitis acriorem huius primum fuisse principium; quamuis nunc accessisse non negem.

Esset nunc sanguis reuellendus, & detrahendus venę sectione, clysteribus, frictionibus, vinculis, lotionibus pedum, si vires deiectæ, febris hectica, putrida, tabida concederent, quæ Medicis præsentibus diiudicanda. Commendo potionem mundificantem, detergentem, expectorantem, consolidantem, de die ter assumendam:

℥. Herb.

℥. Herb. capillor. Veneris.

Hyssopi.

Betonicæ.

Plantagin. an. m. j.

Quatuor semin. frig. maior. an. ʒ j.

Sem. fœniculi ʒ iij. ss.

Anisi ʒ ij.

Plantagin. ʒ ij.

Hordei mundi p. j.

Rad. liquiritiæ recent. ʒ iij.

Ireos flor. ʒ ij.

Iuiubarum.

Sebesten. recent. an. nu. xiiij.

Passular. sine acillis ʒ ij.

Flor. rosarum. .

Maluæ hortensis an. p. j.

Croci integri linteo puro illigati
ʒ ss.

Fiat horum omnium in aq. q. s. lege artis
per noctem infusio & decoctio, ad lb. j.
remanentiam. In colatura fortiter ex-
pressa dissoluat. syrup. iuiubar. de liqui-
rit,

Mellis rosati colatur. vel eius loco:

Syrup. de hyssopo an. ʒ j. ss.

Misce.

*Potio deter-
gens & con-
solidans pul-
mones.*

Fiat potio delectabilis, aromatizetur cū cinamomo elect. q. s.

Calide etiam sequenti vnguento pectorali inungatur:

*Linimentū
pro pectore.*

℥. Ol. amygdal. dulc. recent. 3 iij.

Butyri recent. non saliti 3 ij.

Ping. gallinæ recent. 3 j. ℔.

Olei rosati 3 ℔.

*Vnguentum
ad spinam.*

Lactis mulieris puellam lactantis q. s. tam diu in mortario probe commisceatur, donec fere linimenti formam referant. Vnguento vero infrig. Gal. mane & vesperi spina illinatur.

Rotulæ corroborantes de die sæpius sub lingua retentæ colliquescant & defluant:

Rotulæ.

℥. Gummi Arabici clari.

Succi liquirit. non adusti.

Tragacanthi albissimi an. 3 ℔.

Sem. citonior. excort.

Boli armeni an. ʒj.

Thuris albiss. ʒj. ℔.

Cum syrup. de liquiritia, fiant Trochisci bechici.

Ratione putridæ febris & acutorum humorum octauo quoq; die lenitium è Man-

è Manna, flor. Cassiæ, Diapruni solut. aut
Diacatholicon non improbat. *ur ci*

Per ostiduum continuato ita deco-
cto & vnguento Eclegma sequēs quan-
titate fabæ sæpius similiter sensim, per o-
stiduum in ore tabescat, & consumatur:

℥. Conser. rosarum recent. ʒj.

Eclegma.

Looch de pulmon. vulp. ʒj.

Rotul. manus Christi perlati ʒj.

Diapenidii ʒvj.

Boli armeni præparat. ʒj.

Diacodii ʒß.

Cum melle rosat. colat. fiat mixtu-
ra in formaliquida. Sternon vero linteo
calide foueatur imbuto sequenti oleo:

℥. Olei Amygdalarum dulc. recent.

*Oleum pro
pectoris illi-
nitione.*

ʒvj.

Chamomel ʒß.

Myrtini ʒijj.

Misce, fiat oleum.

Catarrhus Errhino diuertendus.

Pulvere etiam futuræ coronali insperso
retrahendus & exsiccandus:

℥. Pulver. caryophyllor.

*Pulvis ca-
tarrhos ex-
siccans.*

Sandaracæ an. ʒij.

Macis.

Spodii.

Rosarum.

Balaustior. an. ℥j.

Misce, fiat puluis.

Nodulus etiam è nigella vera præparetur naribus adhibendus: Imo nec sinapismus, si necessitas urgeat, omittendus. Si deglutitio difficilis & laboriosa:

Gargaris.
smm.

℥. Herb. Prunell. cum flor. m. j. β.

Flor. Rosarum m. j.

Malux hortensis.

Tormentillæ an. m. β.

Misce.

Et fiat decoctio in aqua pluuiali ad
℔β.

Adde mellis rosati colat. ℥j. β.

Syrup. Iuiubar. ℥β.

Misce, fiat gargarismus.

Cibus sit optimi nutrimenti, confectio etiam amygdalarum dulc. & pinearum: Item morsuli restauratiui è pulpa perdicum commendantur.

A cibo ventriculus semper cydoneato, Conseru. rosarum, Coriand. præparat. aut pyro asso, saccharo candi asperso obfignetur.

In anhelitus difficultate, capitis destillatione & raucedine,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIUM LXXX.

Affectus, de quibus in præsentia Illustrissima. fœmina conqueritur, tres potissimum esse videntur, anhelitus difficultas, capitis destillatio, & raucedo. Cum enim altiora loca ascendere & descendere incipit, statim anhelandi difficultas oboritur. Raucedo autem cum clare auribus percipiatur, aliis signis non indiget. Destillatio vero ex eo clara deprehenditur, quoniam assidue ferme materia quædam pituitosa, insipida, crassa & lenta per sputum excernitur: Quæ cum non bonum odorem redoleat, ut ipsa refert, argumentum est aliquam etiam contrahere putredinem, unde omni cum diligentia horum affectuum causæ sunt indagandæ, ut illis inuentis indicationes ex usu hauriantur, materiæque remediorum inuenian-

*Rauedo.**Causa an-
helitus diffi-
cilioris.*

tur. Dubium non est, anhelitus difficul-
tatem, vocis raucedinem, & materiæ il-
lius pituitosæ excretionem esse partus
destillationis. Nam vt à raucedine exor-
diamur, materia illa pituitosa, descen-
dens ad instrumenta vocis Glottiden ac
Epiglottiden irrigans, est in causa, vt vox
rauca euadat. Decumbens vero ad pul-
monis asperas arterias, ac ibi aliquam
moram trahens à calore cordis & pul-
monū, nec non ab illa mora & crassitiem
& putredinem quandam contrahere vi-
detur. Cuius putredinis signum est, quo-
niam Illustrissima patiēs, dum hanc ma-
teriam excernit, insuauem quenpam o-
dorem in ore persentit. Ad quod acce-
dit, quod quamuis non sit exactū pus, ad
puris tamen cōditiones & naturam pro-
xime accedere videtur. Hæc itaque ma-
teria ob sui copiam bronchia pulmonis
aliquo modo obstruens, est in causa, vt
illa respirandi difficultas oboriatur. Ge-
neratur autem hæc pituitosa materia in
ipso capite, læsa coctione ipsius, quæ qui-
dem actio læditur, labefactata facultate
alteratrice, tum ob intemperiem humi-
dam,

dam, quoniam in actiuis qualitatibus nullus est recessus à naturali statu, quod si caput aliquo modo calidum esse videtur, illa caliditas est naturalis, & ipsiusmet capitis, natiua temperies; tum etiam ob errorem externum, ratione nempe obiecti, id est, prauis alimentis, in quod agit capitis alteratrix. Quod quidem alimentum ex eo gignitur prauum, quia ut nobis relatum est, hæc Illustrissima femina assidue fere praua viuendi ratione utitur. Cuius ratione etiam aliquando fit, ut aliquæ cruditates in ventriculo generentur, à quibus flatus eleuari, & à ventriculo erumpere, ut plurimum solent. Quæ cum ita se habeant, ad illud omne *Indicationes.* studium nostrum est conuertendum, ut caput humidum exsicceetur; pituita, cum præter naturam moueatur, & proinde præceps ruat ad fauces & pulmones, est intercipienda, deriuanda, repellenda, & cum bronchia occupet, elidenda, dissipanda, ac penitus extirpanda. Virtus vero horum viscerum & tonus, una cum virtute totius est conseruanda; habita tamen prius de toto prouidentia. Qui-

*Prognosti-
con.*

bus satisfacere, non est quidem impos-
sibile, est tamen ad summum difficile.
Nam si consideramus vehementiam ra-
tione dignitatis, eam satis insignem es-
se reperiemus. Caput enim quod est
membrum principalissimum, læditur,
læduntur instrumenta vocis, offendun-
tur pulmones, quorum actio causa vitæ
est summe necessaria. Si autem consi-
deremus vehementiam ratione propriæ
essentiæ, eam quoque satis intensam in-
uenimus, siquidem excernitur mate-
ria, longe recedens à naturali statu; Ex-
puit enim materiam pituitosam, insipi-
dam, frigidam, crassam, viscidam, &
quod peius est, aliquando semiputri-
dam. Quam vehementiam capitis *διου-
ρασία*, iam iam in habitum conuersa,
augere videtur. Duobus enim ab hinc
annis ab hac capitis destillatione sese in-
festari refert, quamvis vnus tantum sit
elapsus annus, ex quo hæc materia & pra-
uam qualitatem & crassitiem contrahe-
re incepit. Cæterum de hoc casu o-
mnino non est desperandum, postquam
virtus secundum quantitatem & quali-
tatem

etatem satis robusta existit. Est enim Illustrissima foemina in iuuenili etate constituta, satisque bono corporis habitu praedita, nec ullum adhuc generosum praesidium est experta. His ergo hunc in modum constitutis, alacri animo ad praesidiorum materias deueniendum. In dubium vero vocatur, an sanguis e- *Vene sectio,* uacuari debeat, necne? Cum menses in hac Matrona Illustri secundum debitam quantitatem & consuetum ordinem fluant, nullo modo sanguis in hoc corpore exuberare videtur, ut hac ratione ab omni sanguinis missione sit abstinendum.

Veruntamen si consideremus mensis medietatem, quod sane tempus ab hac consueta vacuatione procul abest, facillime unicuique apparebit, tunc aliquam copiam sanguinis redundare, unde & merito huius & etiam, quia tunc sanguis habet rationem causae, sine qua non possumus tuto uti medicamentis calorificis, quae necessario in hoc casu sunt usurpanda, propterea suademus, ut sanguis euacuetur, secta vena com-

*Cauterium
setaceum.*

muni dextri cubiti, in moderata tamen quantitate. Quantum vero ad fonticulos necessarium esset, non solum cauterium in sutura coronali excitare, sed etiam setaceum in occipitio; sed quoniam hæc speciem & pulchritudinem defædare soleant, & propterea, cum hæc fœminis præter cætera charissima sint, ab hoc genere remediorum valde abhorre-re solent, propterea suademus, ut in vtroque brachio, vel saltem in vno fonticulus fiat. Nam si vllum est præsidium, cuius ratione hanc δυσκρασίαν, & capitis destillationem auferri posse speramus, hoc vnicum existit, ut hac ratione huic Illustrissimæ fœminæ sit maxime persuadendum: Imo, si fieri potest, etiam cogenda, ut hunc vnicum saltem fonticulum admittat.

Curatio.

Quod ad pharmaciā, leniatur alius cum melle rosarum solut. vel cum cassia, præparentur humores cum decocto ex herbis non calefacientibus, sed potius remperatis, ut verbi gratia, cum decocto ex farfar. beton. Quinimo ascendendum est etiam ad cichoreum. Præparatis humori-

moribus expurgentur deinde cum agarico & rhabarbaro, quibus addatur mel rosarum solut. vel etiam syrup. rosar. solut. Hac peracta purgatione, iterum præparentur humores, ac denuo expurgentur. In hac autem secūda purgatione ratione capitis probantur pillulæ cochix, cum portione mastichinarū permixtæ.

Cæterum, quia omnia æstuarē incipiunt, poterit Excellentissimus Medicus aliquē diem obseruare aliis tepidiorem, vel ob pluuiam, vel etiam ob aliam causam, & tunc prædictas pillulas exhibere, quarum caliditas, vt magis atque magis corrigatur, illis assumptis statim poterit aliquod apozema propinare, vt esset serum lactis optime depuratum, & vt caput melius & exactius mundetur, expurgari debet errhinis illis ab Excellentissimo viro propositis. Quod si capitis destillatio perseueraret, probatur Lambitium, paratum ex Looch de pulmone vulpis, cum syrupo de liquiritia, cum syrupo de farfar. de betonic. addita etiam manna. Vt autem expurgetur materia in pulmonibus existens. Probatur

*Sulphuris
cum cera
preparatio.*

fulphur cum cera ad ignē, donec rubeat præparatum, & cum ovo recenti exhibitum. Ratione vero faucium & raucedinis, hortamur, vt sub lingua & in fauces imponatur oxymel præparatū, cum puluere ex scabiosa, ex betonica, cornu cerui, & urgente necessitate, cum bolo armeno puluerisato. Non esset autem præter rationem ad intercipiendam materiam illā pituitosam, quæ assidue in pulmones præcipitatur, si in ore, quando is dormitum, Theriacam recentem, vel Diacodion detineret.

*Theriaca.
Diacodion.*

Stillicidiū.

Cæterum ante omnia, vt illa humida capitis temperatura aboleatur, probatur stillicidium per plures dies, quousque scilicet aderit præsentia indicantis, nihilq; prohibebit, supra futuram coronalem paratum ex aqua nostra Latrensi: & quia capitis temperies est conseruanda, temporibus calidioribus parandum erit, cum aqua Latrense, & aqua Tegulæ permixta, imo urgente æstu, cum sola aqua Tegulæ. Probatur præterea, vt statim à stillicidio capiti exsiccato, supra futuram prædictam ceratum de betonica, vel aliud

liud aliquod simile imponatur. Et quoniam non speramus, hanc Illustrissimam fœminā hac vnica medicatione tot tantisque malis liberari posse ex toto, ob temporis angustias, tum quia ob purgationem, repurgationem, & stillicidium præsens hæc curatio satis longa est futura, tum etiam, quia iamiam æstus adsunt, ut decoctum ligni & aliorum propinare non liceat: (virtus enim & æstum, & medicamento vires eodem tempore sustinere non posset, imo ob vtramque causam nimis dissolueretur.) Propterea aduentante autumno suademus, si ab his malis liberari cupit, ut denuo purgetur, repurgetur, & decoctum chinæ, salsæ, & ligni per aliquot dies assumat. Nam tunc vires, cum æstus non ita vigeant, imo aer temperatus existat, melius horum alexipharmacorum facultates tolerare poterunt. His omnibus addenda est compar, & diligens viuendi ratio, quæ quoniam

Excellentissimo viro est perspecta,

consulto prætermitti-

mus, &c.

35

*In raucedine à catarrho, pro quadam Nobili
Matrona,*

D. IOH. NÆVII

CONSILIVM LXXXI.

Eccoprotico alius emolliatur:

℥. Cassiæ nouiter tract.

Bolus.

Electuar. lenitiui an. ʒ iiij.

Diaphœnicon. ʒ β.

Misce, & cum saccharo, fiat Bolus.

Concoquatur, exsiccet, intercipiatur,
& expectoretur dein materia sequenti
digestiuo & Rotulis:

Digestiuum.

℥. Syrup. Iuiubini ʒ vj.

Violarum.

de Hyssopo.

Oxymel. simplic. an. ʒ β.

Aq. Capillor. Veneris.

Violarum.

Scabiosæ an. ʒ ij.

Sperm. ceti ʒ β.

Misce, fiat haustus.

Rotula.

℥. Specier. Diarrhod. abbat.

Diacinamom.

Pliri-

Plirisarc.an. ʒj. β.

Sacchari albissimi in aqua fœniculi dissoluti ʒ iij. β. fiant rotulæ.

His vsa est Dresdæ : Redeunti vero domum subscripta ordinata fuere :

I. Repetatur digestium ordinatum, quod raucedinem apprime mitigabit :

℥. Syrup. Capillor. Veneris ʒ ij.
de liquirit. ʒj.

*Digestium
ad raucedi-
nem.*

Spermatis ceti ʒj.

Aq. fœniculi ʒ vj.

Misce pro duabus matutinis potionibus.

II. Assumat sequentes pillulas, horis quinque ante prandium :

℥. Pillul. de Agar. Mesue.
Cochiarum.

Pillula.

Aurearum an. ʒj.

Diagridii ʒj.

Misce, & cum aq. betonicæ formentur pillulæ nu. xxj. Iusculum pisorum prandium antecedit ablutionis gratia.

III. Eclegma deinde sensim lambitione per arteriam in thoracem instilletur :

Eclegma.

℞. Looch sani & experti ℥ ij.
de Pino ℥ j.

Spermatis ceti ℥ β.

Cum syrup. de liquiritia q. s. fiat Electuarium liquidum.

IV. Substituantur deniq; Trochisci sublinguales:

*Trochisci
sublingua-
les.*

℞. Spec. Diatrag. frigid. ℥ ij.
Diapapauer. ℥ j.

Cum syrup. violarum fiat massa, ex qua formentur pillulæ ad formam Bechicarum. Hæc cum DEO raucedinem penitus abigent.

*In extenuatione corporis, cum tussi, & tumore
pedum, ex multis precedentibus affectibus,
diuturna febre, ictero, & matricis im-
becillitate, pro Illustri quadam
Matrona,*

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM LXXXII.

EX iis, quæ mihi prolixè & diligenter
relata sunt, colligo Nobilissimam
Domi-

Dominam, quæ non longe à quadragésimo anno abest, & mediocris constitutionis corporis fuit, ad hydropem inclinatam esse. Præcesserunt autem hanc affectionem, videlicet, aquosæ materiæ ad pedes defluxionem, alii affectus, tussis diuturna, febres, icterus, etiam matricis imbecillitas cum bis abortiuerit, nec ordinate menses fluxerint, & sinistri hypochondrii malum, de quo nondum satis exploreare possum iudicare.

Quod ad tussim attinet, manifestum *Tussis.* indicium est pulmones, atq; pectus affici, siue materia in pulmonibus contenta, atq; collecta in pectore, siue delabente. Durauit autem tussis illa multis annis, unde colligo, vel pertinax esse malum in pectore, vel diuturnum catarrhum. De hoc igitur initio respondendum erit, sit ne malum in ipso pectore, an vero à catarrho descendente. Cæterum quod febris atq; icterus est consecutus, non est mirum, cum haud dubie cruditates & obstructions sint ortæ, ac bilis aucta, propter frequentem usum dulcium, quæ in morbis pectoralibus à Medi- *A dulcibus bilis auge- tur.*

cis adhiberi solent. Ac audio planē prophētica nobilissimam Dominam habitam, cum tamen deinceps decocto quodam ē cineribus Iuniperi, & passulis sit restituta, corporis nutrimentum sumpserit, bis conceperit, abortiuerit tamen fere propter vteri imbecillitatem, siue tussim, aut alias causas externas, de quibus tamen necesse est inquirere, cum vterum non recte affectum esse, menses decolores, nec ordinate fluentes ostendant. De præsenti autem affectione, videlicet, extenuatione corporis, cum tussi & tumore pedum dicamus, & symptomata ista ad suas causas referamus, necesse est. Primum hæc considerare oportet, an extenuatio illa sit à febricula aliqua hectica, vel affectione pulmonis, qua concitatur tussis: An vero, quod refrigerato hepate non generatur bonus sanguis, & ita corpus utili & necessario nutrimento destituatur. Sane cum diutius illa tussis duret, non dubito, quin aliqua adsit febris habitualis. eaq; à prandio assumpto cibo intemperiem calidā prodatur. Itaq; de ea, vt certior fiam, necesse est:

*Extenuatio
cum tuss.*

*Signa hec-
tica.*

est: Nam si adesset, significandum quomodo spiret, an facies sumpto cibo rubicundior, pulsus citatior reddatur: hæc à Medico diligenter sunt attendenda. Si nulla febris adsit, de catarrho, vt admo-
neat, necesse est. Item de sputaminibus ac remediis, quæ vel conferre visa sunt, vel obesse: Nam ne medicamenta illa, quæ ratione tussis adhibentur, hepati no-
ceant, & frigiditatem atque obstructio-
nem augeant, ac maius periculum hy-
dropis adferant, etiam atque etiam cogi-
tandum. Vidi enim, atque ipse observa-
ui, quosdam in longis morbis pectorali-
bus propter vsum dulcium factos hydro-
picos, obstructo & refrigerato deinceps
hepate: Ac valde vereor, ne in Nobilis-
sima Domina idem euenerit. Quibus
etiam medicamentis purgantibus sit No-
bilissima Domina vfa, vt sciam, necesse
est. Si tussis illa consequatur hydropem,
pessimum indicium esse monuerunt O-
ribasius & Hippoc. noster 34. Aphorif. 6.
cum inquit: *Aqua intercute laborantibus
tussis superueniens malū: sed cum tussis præ-*
cesserit, nullum ex eo malum prognosti-

*Vfus dulcium
quā noxius.*

*Tussis post
hydropem
malum in-
diciū.*

*Diaeta.**Ius caponis
consumma-
tum.**Serum la-
ctis.*

cum potest desumi. Itaque ne deterio-
ra consequantur, primum optima victus
ratione præcauendum : deinde vt in-
tēperies in pectore, quæ haud dubie est
diuturna, corrigatur, & hepār corrobo-
retur. Quod ad victus rationem attinet,
hanc optimi succi oportere esse ; cum
nec appetat, nec nutriatur bene omnes
Medici intelligunt. Non possum in ista
festinatione multa perscribere, aut sin-
gula recitare ; ius consummatum, vel vt
vocat, caponis contusum : Item, ca-
ro perdicum & attagenis, optima sunt.
Item, amygdalata cum pineis & pista-
ceis, item ex nucibus facta, panatella (vt
appellant) ex optimo iure capi cum sac-
charo. Vitet pisces omnes, carnes durio-
res, lacticia, in sartagine frixa, mul-
tum falsa, vel aromatibus condita, item
nimis pingua & acetosa. Simplicissimo
cibo vtatur, & cum nec appetat, nec con-
coquat bene, sæpius, hoc est, ter vel qua-
ter in die comedat. Vinum suaue & le-
ue concedo. Verum si febris adesset,
mallem serum lactis caprini, in quod
parum cinamomi contusi in lineo pan-
niculo

niculo imponatur, bibere: Ac plurimum prodesse inchoante hydrope serum lactis, cum urinam moueat, cognoui; ad pectus quoque non parum faceret, & catarrho, cum minus sit fumosum, quam vinum, prodesset. Mane autem ad utramq; affectionem tam pectoris, quam iecoris nihil conuenientius raparum decocto, quod fit hoc modo: Incidantur *Decoctum raparum.* rapæ mundatæ ab exteriori cortice, decoquantur in aqua pura, ubi semel ebullierint, primum decoctum abiiciatur, & alia aqua affundatur, & decoquantur diligenter; tandem succus exprimatur, & addatur parum butyri recentis, ac bibat bonum haustum. Adderem saccharum candidum ratione pectoris; sed aliarum partium habenda quoq; est ratio: poterit tamen parum sine vlla noxa adiaci. Post assumptum decoctum inungatur ventriculus & hypochondria hoc unguento:

℞. Olei amygdalar. dulcium recentem expressi 3j.ß. *Unguentum ad ventriculum & hypochondria.*

Medullæ cruris vituli 3j.

Olei nucis Moschatæ 3ß.

Caryophyllor. ꝯ. vj.

Mastich. puluerifat. 3j.

Misce, & fiat linimentum.

Prius autem, quam è lecto surgat, totum corpus fricetur leuiter, manibus oleo amygdal. dulcium recentissimo madefactis; & dum ita confricatur corpus, non quidem in calido admodum loco, sed tepido, interea pedes immergat vinaceis, quibus iamiam mustum sit expressum, quoque adhuc caleant: si refrigerata sint, affundatur mustum calidum, atque ita detineantur per horam vnam. Valde enim vinacea ad istum modum adhibita, calorem naturalem roborant, & tumorem œdematosum tollunt. Ac nisi istorum vsu sublatus fuerit, deinceps ad alia remedia perueniemus. Si forte esset debilior, & aliquid, quod corroboraret, assumendum; accipiat vnum morsulum, quorum hæc est descriptio:

Morsuli corroborantes.

℥. Pulpæ caponis vel perdicis 3j.ß.

Pistaceor. elotor. an. 3j.

Pinearum elotar. an. 3j.ß.

Sem. melonum 3ij.

Cina-

Cinamomi minutim incisi ʒj.ß.

Conseruæ rosar. ʒ iij.

Sacchari in aq. cinamomi dissoluti q.
s. fiat confectio in morsulis.

Possem plura remedia ad pectus & hepar ordinare; sed priusquã de iis, quæ à me quæsitæ sunt, certior fiam, nō debeo plura addere. Hoc vnum moneo, si icterus est grauis adhuc, vt ante cœnam bibat aquam cuscutæ in vitro optime destillatam, & ei imponat absinthium ponticum, idq; exprimat. Quod si absinthiū ponticum nō habetur, agrimoniam, vel ipsam cuscutam destillatæ aquæ incoquat. Et quomodo ista medicamenta, de quibus nunc monui, cōtulerint, me certiore reddant. Si vires sunt integræ, nō dubito, quin auxilium sint allatura. Cæterum si prostratæ, cum, vt Hippocrates noster inquit: *Natura sit curatrix morborum*, nec medicamētis, multo minus arctissimæ voluntati Medicorum imputabitur. DEVM autem fontem omnis boni & auxilii oro, vt medicationem istam benigne fortunet.

*Remedium
pro ictero.*

*Aqua cusc.
scuta.*

In constipatione alui,

D. CASPARIS NÆVII

CONSILIVM LXXXIII.

*Symptoma-
ta ex alui
constipatio-
ne.*

VArii Generosæ Dominæ affectus
potissimum, salua venia, ab aluo ob-
structa & duriore causantur. Hinc graui-
tas illa ventriculi, hinc vapores copiosi
capitis molestiam concitant: imo cum
humiditates excrementitiæ, per locum
naturalem educi nequeunt, per venas
Renibus trāsmittuntur, & ita secum do-
lores dorsi, & calculi adducunt. Quare
vt effugiat & tollantur hæc mala, fugien-
di cibi omnes tenacius & diutius intesti-
nis inhærētes. Carnes assæ, si placent, in-
tingi poterunt brodio. Inter epulas, quæ
à liquidioribus & mollioribus incipien-
dæ, frequenter primum cereuisia, dein
vinum bibendum. Quod si victus ratio-
ne aluus in officio teneri nequeat, Bolo,
aut Puluere aut Electuario pro libitu &
appetitu sumptis, ad excretionem inci-
tetur:

℥. Ele-

℞. Electuarii lenitiui ʒvj.

Diapruni simpl. ʒβ.

Flor. Cassiæ extr. cum

Aq. violar. ʒj.

Mucilagin. Sebesten. extract. cum aq.
Violar.

*Electuarii
purgans.*

In quibus dissoluta sunt Tragacanth. ḡ.
vj. ʒvj.

Tartari præpar. ʒij. β.

Mastichis ʒj.

Pulu. fol. senæ ʒij. β.

Spec. diaturb. cum Rhabarb. ʒiij.

Puluerisanda pulu. & cum s. q. succi
violarum conditi sacch. f. Electuarium.

℞. Tartari præparat. ʒβ.

Mastichis ʒij.

Folior. senæ ʒiij.

Diaturbith cum Rhabarb. ʒj. β.

Puluerisentur puluerisanda, & miscean-
tur.

*Puluis pur-
gans.*

℞. Diaturb. cum Rhabarb. in tabulis,
vt vna rotula pendeat ʒj.

Molestiæ vero ventriculi sequentibus
pillulis sumptis cedent.

℞. Pillular. de Hiera simpl. ʒij.

Affaiar. Benedictar. an. ʒj.

Malaxentur cum Oxymel. simpl. & fiant pillul. num. xxj. Roboretur postea purgatus ventriculus Morfulis & Vnguento:

*Morfuli vē-
triculum ro-
borantes.*

℥. Zinzib. ʒij.
Calami aromat. ʒß.
Cardamomi ʒj.
Caryophyllor. ʒß.
Galangæ ʒj.
Spec. arom. ros. Gabr. ʒj.
Diacinamomi ʒj.
Diarrhod. abbat. ʒß.
Conser. rosar. ʒj.

Incide aromata grosso modo, misce cum speciebus & cum s. q. sacch. dissoluti in aq. Betonic. ʒ iiij. fiat confectio in Morfulis.

*Vnguentum
stomachale.*

℥. Menthæ Sarracen. ʒß.
Menthæ crispæ ʒj.
Balsaminæ ʒj.
Caryophyllor. ʒij.
Masticis ʒj.
Cinamomi inter. ʒß.
Calami aromatici ʒij.
Cyperii ʒj.

Inc-

Incidantur, contundantur, & infundantur in Ol. Mastich. ℥ iij.

de Absinthio ℥ j.

Menthæ.

Cotoneorum an. ℥ β.

Aq. Menthæ ℥ jx.

Stent in loco tepido per duas horas, post bulliant omnia simul ad consumptionem aquositatis, ut olea remaneant, fiat horum colatura cum expressione forti, adde:

Corallior. rubror.

Ligni aloës pulueris an. ℥ β.

Misce.

Et cum Cera q. s. fiat Linimentum, quo liquefacto inungatur ventriculi regio.

*In nimio mensium fluxu, pro quadam
Comitissa,*

D. CASPARIS NÆVII

CONSILIUM LXXXIV.

PLurimis excrementis, præsertim biliosis, Generosam Dominam scate-

re, multa sunt, quæ ostendunt. Illa præfertim hoc tempore, quo infœcūda pluribusque annis, purgationibus necessariis neglectis ad locum natura debiliorem vterū, illiusq; vasa ad quæ alias longe ante suburra ferri, & euacuari, dum fœcunda fuit, consuevit, pelluntur, ibidemq; aliquandiu retenta exacuuntur. Hinc venulæ referantur, imo & exeduntur, vt nō modo sanguis malus, sed & bonus, non modo venalis, sed & arterialis excernatur. Inde debilitas illa virium, lassitudo artuum, tabesque insecuta, ac certe grauiora imminet. Fluxus enim ita confirmatus vix in posterum supprimi poterit, ac licet possit, refrigerato tamen adeo hepate præsens tabis, cachexiæ, aut hydropis adest periculum. His vt occurratur primum omnium pituitosa excrementa, partim diætā liberiore in ventriculo & intestinis producta, partim à capite debili transmissa, nec non biliosa hepatis vitio educenda veniunt.

Prognosticon.

Indicationes.

2. In potu & cibo fugienda ea omnia, quæ similia producere possunt.

3. Sin-

3. Singulis mensibus ea, quæ alioqui matrici affluerent, sensim per aluum abducenda.

4. Instruenda Generosa Domina medicamentis iis, quæ symptomatibus, fluxione ita continuata imminentibus, interim subueniant, donec Medicus haberi possit.

I. *Cura vniuersalis.*

Alterans sequens alternis sumendum diebus : quatuor horis ante prandium calide : Dosis cochlearia nouem :

℞. Aq. Endiuia.

Epaticæ.

Matricariæ.

Melissæ an. ℥ss.

Syrup. de Endiuia.

Artemisia.

Betonica an. ℥ss.

Mellis rosat. col. ℥ij.

Misc. Ante cœnam vero eodẽ die cochlearia septem assumat seq. syrupi :

℞. Syrup. de Mentha ℥ss.

de Betonic.

Mellis rosat. col. an. ℥ij. ss.

*Digestium
alterans.*

*Syrupus al-
terans.*

Oxymel, simplic. ʒj.

Aq. Betonica.

Matricariae an. ʒj.

Misce.

Decocti vero purgantis cochlearia octo aut nouem, prout purgabit, similiter horis quinque ante prandium sumenda:

*Decoctum
laxatiuum.*

ʒ. Rad. Pœoniae ʒj.

Betonica. ʒß.

Valeriana ʒv.

Asari ʒij.

Cichorea.

Endiuiæ an. ʒvj.

Summitat. & folior. Endiuiæ
veræ.

Epatica an. m. j.

Cichorea.

Cicerbitæ an. m. ß.

Melissæ Turcicae m. j.

Matricariae.

Artemisiae an. m. ß.

Sem. Dauci.

Pastinacæ.

Anisi an. ʒj.

Quatuor sem. frigid. an. ʒj. ß.

Aga-

Agarici trochiscat. ligati in petia fi-
lo duplici, triti cum $\mathfrak{z}$ j.

Zingiberis $\mathfrak{z}$ iij. β .

Polypod. recentis triti $\mathfrak{z}$ x.

Myrob. citrinorum.

Chebulorum eiectis ossib.

an. $\mathfrak{z}$ iij.

Folior. Senæ sine stipitibus & fol-
lic. $\mathfrak{z}$ ij.

Liquiritiæ rasæ & incisæ $\mathfrak{z}$ β .

Passular. sine acillis $\mathfrak{z}$ v.

Iuiubar. nu. x.

Incidantur, contundantur, & stent in
infus. in s. q. Endiuix & Artemisiæ, simul
mistis in loco tepido per horas tres. Dein
bulliant lento igne in vase non euapo-
rante, ad casum pene medietatis, ut re-
maneant $\mathfrak{lb}$. ij. Colentur cum expressio-
ne non forti. Dein in colatura iterum in-
funde:

Flor. Cichoreæ.

Epaticæ.

Pœoniæ.

Sambuci an. m. β .

Lilior. alb.

Cheir. an. p. j.

Postea ℥. Soldanellæ splendid. selectæ, dein contusæ parum & ligatæ in petia ʒß. Fiat nodulus alligatus duplici filo.

Præterea ℥. Rhabarb. elect. ʒ. j. ß.

Squinanthi ḡ. iij.

Turpethi elect. ʒß.

Terantur, f. iterum nodulus appensus filo duplici, stent omnia in infusione per horas tres. Post bulliant fere ad casum ʒ iij. Et inter bulliendum exprimantur noduli bene, vt vis ipsorum tota transfundatur, dein abiectis nodulis fiat Colatura cum expressione forti. Colaturæ adde:

Syrup. de Endiuia.

de Cichor. cum Rhabarb.

de Artemisia an. ʒß.

Mellis rosat. colat. ʒj. ß.

Misce, & fiat potio longa.

Ne vero grauior odor, aut sapor nauseam, aut ructus moueat, ante & post potum cortices aurantium saccharo cōditi mastificentur. Quod si nimium purgando vires deiciantur, continuetur digestium duobus diebus: purgans vero
tertio

tertio quoquo die, si minus, quam con-
niat, purget, addatur Bolus:

℞. Electuar. de hiera simpl. ʒ ij.
de hiera comp.

*Bolus pur-
gans.*

Bened. laxat. an. ʒ j.

Diaphœnicon ʒ iiij.

Puluer. Soldanellæ ʒ j.

Misce, fiat Bolus pro quinque dosi-
bus.

Purgatus ita corpore ventriculus & in-
testina fomentetur sponsia sequenti im-
buta, & linteo calido exsiccata, inungan-
tur decocto vnguento subscripto:

℞. Ol. de Mentha.

de Absinthio an. ʒ j.

de Nuce moschata ʒ j.

Specier. ceroti stomachal. ʒ ij.

Misce, cum cera q. s. fiat vnguentum.

℞. Menthæ m. j.

Menthæ Sarracen.

Abrotani.

Artemisiæ an. m. ʒ.

Rosarum rubear. p. ij.

Flor. Chamom. p. j.

Caryophyllor. ʒ ij. ʒ.

Calami Aromatic. ʒ ʒ.

*Fomentum
pro ventri-
culo.*

Radic. Enulæ ʒ iij.

Cyperizj.

Folior. lauri ʒ ij.ß.

Incidantur, & contund. & stent in infusione in s. q. vini rubei styptici, & Aq. Mēthæ simul mistis, in loco tepido, post bulliant in vase non euaporante vltra casum tertiæ partis, vt remaneant lb. vj. colentur cum expressione forti, & dentur in lagena.

℥. Spongiam adaptatam pro fomentatione ventriculi, lotam ter ex lixiuio, ter ex aqua calida vel chalybeata.

Diaeta.

2. Hæc tamen omnia parum proderunt, imo nocebunt, nisi accurata victus ratione adiuuentur, quod diligenter ac serio repeto & inculco. Cibi fluxionis tempore conueniunt, qui sanguinem incrassare possunt.

Hinc iuscula omnia remouenda, aut certe reliquis omnibus exosis, si hæc solum appetat, conficiantur è gallinis aut caponibus, coctis vna cum ossibus, cute detracta cōtusis, ex aqua chalybeata nuce moschata puluerisata aspersa. Cereuisiæ semper panis tostus nucis moschat. pul.

pulvere inspersus iniiciatur, ac buccella
vna atq; altera panis puluer. stomachali
condiatur, & ita deglutiatur, reliqua quę
ad Diætam alias.

3. Singulis vero mensibus dum nulla
imprægnationis suspicio, per sex aut se-
ptem, antequam fluant menses, dies, ma-
teria ab utero per aluum pillulis aut po-
tione abducatur, duabus ante cœnam.

℞. M. pillul. de Hiera simpl. ℥j.

Pillula.

Diagridii ḡ. j.

Reformetur pillulæ nu. xxj.

cum oxymel. simpl.

℞. Myrobalan. citr. confract. abiect. *Potio pur-*
ossibus 3j. *gans.*

Rhabarb. torref. ℥ij.

Terantur simul, & infund. in ℥viij. a-
quæ plantag. per horam in loco tepido,
dein bulliant ad consumpt. medietatis,
vt remaneant ℥iiij. Coletur cum forti
expressione.

℞. Colat. ℥iiij.

In quibus dissolue flor. Cassiæ noui-
ter tractæ cum Aq. plantagin. ℥ß.

Electuar. Diaphœnicon.

de Psyllio an. 3ß.

Pulpæ Tamarind. ʒij. ʒ.

Syrup. de Beton. ʒj.

Misce, fiat potus.

Fluentes nimium menses reuellantur ligaturis brachiorum sæpius reiteratis, cucurbitula deorsum tracta iecori apponatur, similiter aliæ duæ lumbis. Emplastrum sequens etiam dorso de die applicetur:

*Emplastrū
pro dorso in
nimio men-
sum fluxu.*

℥. Semin. Plantag.

Sanguinariæ an. ʒij.

Cupulor. glandium ʒj.

Nucis Cupressi ʒiiij.

Gallar. ʒʒ.

Boli armeni ʒj. ʒ.

Terræ sigillat. ʒʒ.

Ras. cornu capræ

eboris an. ʒʒ.

Lapid. hæmatit. ʒj.

Acaciæ ʒj.

Sandarachæ.

Myrtillor. Italic. an. ʒj. ʒ.

Baulaustior. ʒij.

Cortic. mediani castan. ʒj. ʒ.

Caudæ equinæ ʒj.

Puluerifata singula subtiliter misce, &
cum

cum s. q. picis naualis & cera simul mistis
incorporentur simul, & f. cerotum s. a.
extendatur supra alutam magnitudine
arcus chartæ ac interpassetur.

Ne noctu autem molestum sit, remouea-
tur, & inungatur dorsum & inguen vn-
guento sequenti:

℞. Vnguent. Comitiss. ℥ ij.

Ol. myrtini.

Rosar. compl.

Omph. an. ℥ j.

Balaustiorum ℥ j.

Sumach.

Acaciæ an. ʒ ss.

Hypocistid. ℥ ss.

Puluerisentur singula subtiliss. miscean-
tur cum cera q. s. & fiat linimentum.

Electuario etiam hoc, aut puluere se-
quenti si cum cereuisia aut vino diluto
sumantur, menses supprimuntur:

℞. Conf. Rosarum veteris.

Nenuph. albi an. ℥ ii j.

Sem. Portulacæ ʒ ss.

Sanguinariæ ʒ j.

Trochisci de Carabe ℥ ij.

Phylonii perfici ℥ ij.

*Linimentum
in nimio flu-
xu mensi.*

*Electuarium
in immode-
rato mensi
fluxu.*

Syrup. Myrtini ℥j.

Incidenda incide minutiss. misc. & f. Elect.

Pulvis.

℥. Semin. Anthoræ.

Plantagin. an. ʒj.

Cymini torrefact. ʒij.

Gummi Arabici ʒj.

Sanguinariæ ʒj.

Corallior. rubr. ʒiiij.

Coriand. præparat. ʒj. ʒ.

Sumach. ʒ ʒ.

Berber. ʒj.

Nucis moschat. torref. ʒj.

Trochisc. de Carabe ʒ ʒ.

Pulueris entur singula subtiliss. & inciduntur incidenda minutiss.

Misc. f. pulvis.

Compresso fluxu hepar quotidiano morsulorum usu roboretur, sed instantibus mensibus per octo aut nouem dies non assumantur, continuentur alias:

*Morsuli e-
par robo-
rantes.*

℥. Specier. Aromat. rosat. Gabr. sine moscho ʒij.

Diarrh. abbat. ʒj.

Iecoris lupi præparat. ʒ iiij.

Rhabarb. elect. ʒj.

Sol-

Soldanellæ ℥℥.
Flor. Hepaticæ ℥j.
Eupator. sicci ℥ij.
Squinanthi ḡ. vj.
Rosarum rubr. ℥j.
Corallior. rubr. ʒ℥.
Ligni aloës ℥℥.
Spec. Diatrionfant. ℥ij.
Conser. Violar. recent. ʒ℥.
Folior. Auri minutim incisi nu-
me. iiij.

Puluerisanda puluerisentur subtiliss.
Misce, cum speciebus, & cum s. q. sac-
chari dissoluti in aq. Epaticæ q. s. fiat con-
fectio in Morfulis.

Hæc DEO benedicente, cum diæta
commoda optime conferent; modo po-
tior sit valetudinis, quam nausææ aut ab-
ominationis cura.

*De immodico sanguinis menstrui
profluvio,*

D. AUGUSTINI SCHVRFIL
CONSILIVM LXXXV.

NImio menstruorum fluxu, quo plurimæ excernuntur humiditates: Nobilissimam Matronam laborare refertur. Morbus hic confirmatus licet sit, & difficilis curationis, tamen experiētia docet, eūdem vt plurimum bono regimine radicitus tolli. Cibi igitur euechymi temperate sumantur, cereuisiam defæcatam bibat; à Venere quantum potest, dum medicinam adhibet, abstineat. Imo motum omnem vehementiorem fugiat. Medicamenta vero commēdo sequentia:

Potio alterans & euacuans.

℞. Melissæ.

Maioran.

Rorismar.

Fœniculi.

Borrag.

Bugloss.

Rosarum an. m.ß.

Scolopend.

Epithymi.

Polypodii an. ʒß.

Folior. Senæ ʒj.

Agaric. cand. ʒiij.

Zinzib. albi ʒß.

Tur-

Turbith in peria ligati.

Rhabarb. in petia ligati an. ʒj.

Sem. Carthami ʒj. ʒ.

Spicæ ʒj.

Squinanthi ʒj. ʒ.

Coq. in lb. iiij. aq. puræ ad tertiæ partis
consumptionem; Colentur & expri-
mantur, colaturæ adde:

Aceti vini acerr. ʒ iiij.

Sacchari albiss. ʒ v.

Misce & ad ignem, f. porio clara, despu-
metur, cui adhuc calenti adde:

Cinamom. inter acutiss. crassius-
cule contusi ʒ ij.

Stent simul per horas duodecim, dein
per saccutum lineum colentur.

Decocti huius quotidie assumat coch-
learia sex, quo epoto ʒj. pulueris sequen-
tis hora vna ante prandium & coenam
semper vratur:

ʒ. Specier. arom. ros. Gabriel.
diambrex.

de gemmis an. ʒj. ʒ.

Macis ʒj.

Caryophyllor. ʒ ʒ.

Zinzib. albi ʒ ij.

*Pulvis robo-
rans & ad-
stringens.*

Cinamom. inter. 3 j. β.

Coriandri præparat. 3 j.

Nucis cupress.

Rosar. rubr. an. ʒ ij.

Squinanthi ʒ j. β.

Nucis moschat. torref. 3 j. β.

Sacchari albiss. ʒ vj.

Misce, fiat puluis.

Iecoraria etiam aperietur, moderate mis-
so sanguine. Tribus vero insequentibus
diebus ventosæ siccæ mammillis impo-
nantur.

His præmissis per Metrenchytam se-
quentis aquæ cochlearia sex in vterum
iniiciantur quinque diebus.

*Clyster ute-
rinus.*

℥. Rad. Ireos crass. cont. 3 ij. β.

Melissæ m. iij.

Coq. in lb. j. s. aq. puræ post colen-
tur.

Colaturæ adde mellis rosat. colat. ʒ j. Mi-
sce. Totidem diebus sequentibus alius
Clyster infundatur eadem dosi:

*Clyster ad-
stringens.*

℥. Gallarum.

Balaustior.

Myrti.

Cupul glandium.

Nucis

Nucis cupress.

Squinanthi an. ʒ β.

Coq. in lib. iij. Aq. ad medietatem colentur. Ab iniectione fumum excipiat vtero ex quatuor trochiscis carbonibus iniectis:

℥. Mastiehis.

Granor. Myrti.

Nucis cupressi.

Balaustior.

Squinanthi an. ʒ ij.

Rosarum rubr ʒ iij.

*Trochisci
adstringen-
tes.*

Pulueriscentur subtiliss. dein cum aq. rosar. f. trochisci. Vltimum restrictiuium in hoc casu est Philonium persicum, datur *Philonium
persicum.* ad ʒj. mane pro vna vice in vino dissolutum, continuetur tribus diebus.

In profluvio mensium rubro, & aliquando rubedine apparente flauitie aliquando pallore,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIVM LXXXVI.

*Profluuium
mensium per
tredecim
menses.*

Affectus, de quibus Magnifica mulier conqueritur multi sunt, sed præfertim est profluuium mensium, ventriculi dolor, sitis immodica, & appetitus deiectio. Tredecim ab hinc mensibus profluuium mensium detinetur, qui menses singulis diebus fluunt, aliquando rubri tantum, aliquando rubri & pallidi, aliquando etiam, sed raro, rubri & flauī. Præterea siti non mediocri vexatur, merito cuius cogitur plus bibere, quam comedere. Adhæc accedit ventriculi dolor, vnde si ventriculi regio contrectetur, dolorem & molestiam non mediocrem persentit. Cecidit etiam appetitus, ut sæpe, imo semper sine appetitu cibum capere cogatur. Quare est inquirendum, vnde hæc mala habuere originem. Multis ab hinc mensibus, cum Magnifica hæc mulier mensium retentione laboraret, excellentissimos Medicos consuluit, qui pluribus remediis, quæ calefacientia sunt, studuerunt officia venarum, quæ clausa erant, reserare. Quod cum affectui essent, Magnifica mulier in contrarium morbum incidit, in hoc scili-

scilicet profluuium. Cuius causa alia *Causa im-*
 non est, quam *avaetpawis*, id est, immode- *moderati*
 rata, ut diximus, orificiorum venarum *mensium*
 apertio, ob quam frustratur retentrix, *fluxus.*
 ratione cuius sanguis rubicundus sem-
 per fluit. Permiscetur autem cum eo
 materia illa pallida, quæ est materia pi-
 tuitosa: quia iecur ob diuturnum san-
 guinis fluxum, intemperiem frigidam &
 humidam contrahit. Cuius etiam in-
 temperantiæ occasionem præbuit ven-
 triculus, qui cum ob prauam viuendi ra-
 tionem redditus sit frigidus, chylum
 probe concoquere nequit, talem demit-
 tit ad iecur, à quo cum regi non possit,
 in pituitam degenerat, quæ una cum
 sanguine illo rubro egreditur. Egre- *Bilis etiam*
 ditur cum illo sanguine aliquando ma- *in frigido e-*
 teria flaua, quæ nihil aliud est quam bi- *pate genera-*
 lis, quæ etiam in iecore generatur, licet *tur.*
 iecur sit frigidum. Nam dicebat Hip-
 pocr. quod in omni ætate, & omni ho-
 ra, in iecore singuli humores generentur.
 Sitis autem illa intensa oritur, quia ma- *Sitis causa.*
 teria continuo euacuatur, ratione cu-
 ius euacuationis exsiccat ventriculus,

*Doloris cau-
sa.*

*Indicatio-
nes.*

*Prognosti-
con.*

unde fitis. Dolor autem inde fit, quia vapores à materia pituitosa eleuantur, ventremq; distendunt, & sic soluendo continuum dolorem pariunt. Vt hæc mala auferantur, necessarium est vterum calefacere, & siccare, orificia venarum corroborare, & leuiter astringere, iecur calefacere & exsiccare, ventriculum pariter calefacere & substantifice humectare. Materias deinde per contrarium alterare, diuertere, deriuare, & extirpare. Quos scopos explere est omnino impossibile. Læditur enim vterus, quæ pars etsi non sit principalis, non est tamen cōtemnēda, cum generationi sit destinata, & ratione eius, omnes partes in consensum trahantur: offenditur quin etiam ventriculus, cuius actio pro nutritione totius est ordinata. Iecur quoq; quod est pars principalissima, intemperie duplici vexatur, vt ratione dignitatis summa sit vehementia. Si autem consideremus, vehementiam penes essentiam, & ipsa insignis existit, quoniam morbus est antiquus. Tredecim enim ab hinc mensibus est excitatus, summusque factus est
reces-

Recessus à naturali statu, neq; vires facile
tolerant, quoniã iam est in principio ca-
chexiæ cõstituta. Et licet pinguis videat-
ur, caro tñ illa est caro flaccida, vt ita di-
cã, & ex sanguine pituitoso orta, vt etiam
ratione facultatis corpus regētis nō exi-
gua sit vehementia. Ratione virtutis tan-
dē si perpendimus vehemētiam, videbi-
mus & illam vehementē esse. Nam cum
generetur sanguis prauus, & ex eo nu-
triantur partes, fieri non potest, quin vir-
tus sit debilis. Sed quoniam est iuuenis,
neque virtus est adeo prostrata, vt fortia
etiam medicamenta sustinere possit, spe-
ramus, quod si non ex toto sanabitur, sal-
tem tamen in meliorem statum deduce-
tur. Vnde hac salutis spe animo conce-
pta ad curationem est descendendum. *Curatio.*
Et primum, vt de chirurgica loquamur,
quia sanguis motu peccat, licet non co-
pia, suademus, vt reuulsionis tātum gra-
tia secetur vena cubiti, sanguisq; extra-
hatur ad vnam vel duas vncias, imo mis-
sio hæc sanguinis partiri potest, vt vna
die secetur vena vnius cubiti, & sanguis
educatur ad vnam vel alteram vnciam, *Vena sectio.*

vt diximus, & inde ad quatuor vel quinque dies secetur alia vena alterius cubiti, & tantundem sanguinis euacuetur. De fonticulis in præsentia nihil dicendum. Quod autem ad leniētia, quoniam Magnifica hæc mulier habet aluum fluidam, à lenientibus, ideo est abstinendum. Quod si aliquod leniens est exhibendum, detur in exigua copia. Quare probatur mel rosar. solut. in iure dissolutum. Nam roborat & astringit, datur in iure ratione siccitatis ventriculi, vel possumus exhibere ex elect. lenituo & Manna bolum, post cuius assumptionem capiat apozema ex iure, ratione similiter siccitatis ventriculi, neque dandæ sunt species Hieræ pro leniente, etiam si respiciant pituitam: Calefaciunt enim & siccant, quoniam recipiunt aloën. Aloës autem hoc habet, vt sui facultate ora venarum clausa aperiat, hinc potius in affectu contrario probatur. Præparentur humores cum his quæ non astringunt, sed Diuretica sunt, vt verbigratia, cum iure alterato, cum foliis Menthæ, Agrimon. Ceterach, & similibus,

*Lenitiua in
mensium
fluxu qua-
lia esse debe-
ant.*

*Hieræ in
mensium
profluvio
suspecta.
Aloë.*

*Præparantia
humores.*

ipsis, quæ herbæ etiam si menses exci-
 care valeant, nihilominus quoniam
 cum iure exhibentur, quæ aquositate re-
 nes delectantur, & proinde illam tra-
 hunt, fit ut materiam ad vterum fluen-
 tem ad renes potius deuoluant. Purgen-
 tur dein humores, unde si alius copio-
 se fluere, tunc repetenda essent pro pur-
 gante medicamento leniētia supra pro-
 posita. Si autem è contrario exhiben-
 dum purgans paratum cum Agarico &
 Rhabarbaro in moderata tamen quan-
 titate. His expeditis, pro alteratione a-
 quæ Thermæ assumptæ non impro-
 bantur, etiam si calefaciant & siccent,
 quoniam sæpe sæpius detineri solent:
 unde cum iam principium adsit cache-
 xiæ, si detinerentur, facile fieri posset,
 ut in hydropem incideret. Probatum ta-
 men decoctum ex china, saffra, nec
 non etiam cum modico ligni, alteratum
 cum coriandro, quod habet vim leui-
 ter astringendi. Leuiter enim in hoc
 casu est astringendum, quoniam si stre-
 nue stringeremus, periculum esset ne
 materia detenta, grauiora mala atque

*Aqua Ther-
males.*

*Decoctum
china.*

Coriandri.

etiam symptomata pareret. Probatur
præterea eo tempore, gratia iecoris, ut
calefiat & siccetur, confectio Cyphoi-
des alterata cum puluere Coriandri, ut
succedat aliqua moderata astrictio orifi-
ciorum venarum. Ut tamen vteri intem-
perantia frigida & humida remouea-
tur & corroboretur, probantur infessio-
nes & fomenta, quæ parari possunt ex
vino, sed austero, ut fiat aliqua astrictio.
Alteratio cum herbis ad proportionem
supra propositis. Pro infessionibus pro-
barentur quidem aquæ Thermæ, quæ
calefaciunt & siccant, sed quia aperi-
unt etiam, modo vino, modo aqua est
utendum, per vices scilicet. Ut vero
ventriculus corroboretur, calefiat scili-
cet, & humectetur. Probatur stillici-
dium supra ventriculum ex oleis
proportionatis. Victus ratio
propositis correspon-
deat. Et hæc,
&c.

*n suppressione mensium, & capitis dolore, de q³
remediis quibusdam ad conceptum con-
ferentibus, pro quadam Nobi-
li fœmina,*

D. GVLIEL. RONDELETII

CONSILIUM LXXXVII.

℞. Puluer. benedictæ ʒ ij.

Pilula.

Castorei ʒ j.

Trochiscor. Alhandal. ʒ β.

Cum syr. ros. laxat. q. s. formentur pil-
lulæ sex pro vna drachma, quas capiat
pro prima vice. Postea vtatur sequenti
syrupo:

Syrupus.

℞. Rad. Eringii.

Cortic. citri.

Enulæ campanæ an. ʒ ij.

Artemisiæ.

Betonicæ.

Perficariæ maioris.

Mercurialis an. m. j.

Cichorii.

Endiuia.

Herbarum capillarium an. m. β.

Passularum mundatar. nu. xx.

Anisi.

Fœniculi an. ʒ ij.

Thamarindorum elector. ʒj.

Flor. Cordialium.

Anthos stœchados an. p. j.

Fiat decoctio in lb. j. β. aquæ cum saccharo q. s. f. syrupus, aromatizetur cum ʒ iij. galangæ, capiat quatuor matutinis, quibus finitis capiat ʒj. pill. præscriptarum.

*Masticatio-
nem.*

℥. Cubebarum.

Pyrethri an. ʒβ.

Conquassentur & excipiantur cera vel pillulis, mastice ʒ j. exspuendo, per tres dies continuos, post masticationem, & exspuitionem abluat os aqua calida primum, deinde frigida, postea utatur caputpurgio:

Erythina.

℥. Succi Anagallidis.

Sambuci an. ʒj.

Scammonii.

Euphorbii an. ʒj.

Misce cum mell. rosato, fiat ad formā opiatæ, digito vel penna immittatur in partem interiorem narium, & in ore cōtineat

ineat aquam frigidam, post sternutatio-
nem abluat nares, ut dictum est de ore.

℥. Rad. cucumer. agrest. ʒ β.

Cortic. Sambuci.

Flor. stœchad. an. ʒ β.

Bulliant in aqua & aceto, & oleo rosato,
irricetur pars dolens capitis frequenter
mane, supra caput imponatur pulvis se-
quens:

℥. Coriandri.

Rosarum.

Baccarum myrthi.

Semin. hederæ an. ʒ j.

Capitum papaueris.

Spongiæ rosæ caninæ an. ʒ β.

Corticis citri.

Granorum tinctorum.

Cornu cerui.

Corall. rubr. vstorum an. ʒ ij.

Scammonii ʒ j.

Fiat pulvis, sinapizetur caput mane in
medio doloris, irrorando aceto & aqua
rosata partem dolentem. Tempore quo
fluxuri sunt menses, capiat puluerẽ seq.
cum vino:

℥. Cineris vermium terrestrium ʒ j.

Pulvis.

Cornu cerui vsti & loti ℥ iij.

Cinamomi electi ℥ ij.

Sacchari candi ℥ iij.

Fiat puluis, capiat ℥ j. cum aq. artemisiæ
& betonicæ, & postea vtatur fotu sequē-
ti, & vnguento infra scripto:

Potus.

℥. Mercurialis.

Artemisiæ.

Nepetæ.

Pulegii.

Rutæ an. m. j.

Cortic. arantiorum & citri an. ℥ ij.

Flor. Chamomillæ.

Meliloti.

Sambuci.

Anthos.

Stœchados an. p. β.

Fiat decoctio in aqua & vino, foueantur
pudenda, & prohibeat, ne effumatio ad
nares perueniat. Dolorem enim capitis
& defluxionem augere possent.

Vnguentū.

℥. Olei liliorum ℥ iij.

Lumbricor. ℥ ij.

Aneth. ℥ j.

Axungia gallinæ & anatis an.
℥ ij.

Terc-

Terebinthinæ.

Butyri antiqui an. ʒj.

Iridis.

Myrrhæ.

Styracis.

Spicæ nardi.

Shænanthi an. ʒ ij.

Baccarum lauri.

Sem. Apii.

Petroselini an. ʒj.

Fiat linimētum, quo vngantur renes,
& inferior pars ventris.

℞. Puluer. benedict. ʒj.

Pessi.

Castorei ʒj.

Cum melle perfecte cocto fiant pessi
longitudinis octo digitorum transuerso-
rū, & crassitudinis pollicis, teneat noctu
intra vuluam, ligetur in coxa, ac tempe-
retur in lacte, priusquā imponatur. Post
purgationem integram mensium con-
cumbat, & post concubitum applicet se-
quens emplastrum & pessum:

*Conceptui
infernien-
tia.*

℞. Massæ Emplastri contra rupturam
ʒ iij.

Emplastrū.

Radic. bistortæ ʒ ij.

Malaxentur cum oleo nardino. Fiant

emplastra duo: vnum pro renibus quadratum ad magnitudinem semichartæ papyri: alterum rotundum pro anteriore parte:

Pessus.

℞. Acaciæ ℥j.

Hypocistidis.

Ladani.

Rad. Bistortæ an. ℥iij.

Aluminis ℥ij.

Fiat pessus ex lana carpinata, misceatur lanæ, medicamentum formetur ad formam digiti, ac applicetur in panno raro, & retineat post concubitum.

In retentione mensium,

D. IOH. SIGISMVNDI

CONSILIVM LXXXVIII.

INSTITVATVR hæc cura per dies duodecim, antequam menses erumpere solent, & primo vtatur mane ieiuna pilulis duabus horis ante cibum, ac post harum vsum neque dormiat, neque sudet.

℞. Pill.

℞. Pill. de benedicta.

Pillula.

Pestilential.

Agar. trochisc. an. ℥j.

Diagridii ḡ. ij.

Cum aq. Matricariæ fiant pillulæ num. xvij. p. j. Altero die & sequentibus bibat ieiuna sequentis decocti haustum bonum, & post ieiunet per tres horas, hocque utatur, quam diu durat:

℞. Radic. cichor. ℥β.

Digestivum.

Herb. Pulegii.

Artemisiæ rub. an. m. j.

Matricar.

Meliss. an. m. β.

Sem. quatuor maior. cal an. ʒj. β.

Radic. Liquiritiæ ʒ ij.

Fiat horum omnium decoct. in q. s. q. ad remanentiam lb. j. β.

In colatura dissolue

Oxymel. simpl. ʒ ij.

Syrup. de artemisia ʒ j. β.

Sacchari q. s. fiat potio delectabilis.

Post potum repetat usum pillularum priorum. Deinde utatur sequentibus rotulis atq; oleis:

Rotula.

℞. Diacalamenti ℥ ij.

Diagalangæ ℥ j.

Misce.

Rotulis tribus utatur mane horis duabus ante prandium. Item tribus per duas horas ante cœnam, quam diu durant. Oleis vero mane ungat ventrem calide, & pannum duplicatum superponat. Item ante cœnam per duas horas:

*Oleum pro
abdomine
in retentis
menstruis.*

℞. Ol. lilior. alb.

Cheirini.

Anethini.

Chamæm. an. ℥ ij.

Misce.

Quod si hoc modo nihil efficiatur, repetat eundem processum altero mense, nisi quod post potionem exhaustam pro usu pillul. venam Saphenam dextri pedis incidat.

*In mensibus albis, flatibus ventriculi, utero
frigido & humido, lienis obstructione,
ac ruptura umbilici,*

D. IOH. NÆVII

CONSILIUM LXXXIX.

SIGNA omnia in Generosa Domina
collecta & collata, demonstrant ven-
triculum & uterum frigidum & humi-
dum esse; Hinc flatus vberissimi, non mo-
do in ventriculo, sed & toto corpore:
hinc menstrua alba, dolores renum &
lienis. Primum omnium autem requiri-
tur diligens & accurata diætæ in omni-
bus rebus non naturalibus observatio,
ne maius præsentibus symptomatibus
concedatur incrementum. Secundo
proba medicamentorum expertorum
administratio.

De primo.

A mensa remouenda omnia, quæ dif- *Diætæ.*
ficilis sunt concoctionis: Item, quæ fri-
gida, excrementosa & flatulenta. Carni-

bus ratione frigidioris ventriculi integra interdum grana piperis aut zinzib. incoquantur, cum passulis & cubebis. Iuscula sem. carui condienda. Vino albo inero vno aut altero haustu vtatur. Cereuisia, cum vt plurimum flatulenta sit, noxia. Esus capparum lieni conducit, vt & vinum ac cereuisia, quibus scolopendrium impositum fuerit. Cætera ad præscriptam fiant regulam.

De secundo.

*Venarum
Saphenarum
sectio.*

Si menstrua debito non procedant tempore, reuocentur Saphænarum sectione; nec non haustu bono calido matutino, tribus aut quatuor diebus sequentis Decocti:

℥. Rad. Pimpinellæ.

Diptamni albi.

Galangæ elect. incisis omnibus
an. ℥ ij.

Croci integri ʒj.

Coq. in lb. iij. aquæ ad quartæ partis consumptionem. Quantum ad medicamenta, & corporis mundationem, probo reiterationem decocti prius præscripti quatuor

deuor aut quinq; diebus. Dosis cochlearia
decem.

℞. Rad. Polypodii quercin.

Cichorii an. ʒj.

Acori nostri.

Calami aromatic. an. ʒij.

Cortic. rad. capp. ʒij.

Folior. fumariz.

Betoniz an. m. j.

Cimarum lupuli.

Folior. scolopendr.

Ceterach an. m. ʒ.

Endiuiz m. j.

Passularum minorum elect. ʒj.

Sem. pœoniz excort. ʒj. ʒ.

Anethi.

Fœniculi an. ʒij.

Dauci ʒj.

Folior. Senæ Alexandr. sine stipiti-
bus ʒij.

Agarici trochiscat. ʒij.

Epithymi cretic. ʒv.

Zinzib. albi ʒj.

Cortic. citri ʒij.

Cortic. aurantior. ʒj. ʒ.

Prunorum Pannon. nu. x.

Potio ena-
gma.

Flor. Borragin.

Bugloss. an. m. j.

Rorismarin.

Stœchad. Arabic. an. m. β.

Fiat horum artificialis decoctio in f. q. aquæ, ad casum quartæ partis, stent in infusione per horas quatuor, post colentur.

Colat. ℥. ℔. j. huic adde:

℥. Rhabar. optimi ℥. iij.

Squinanthi ḡ. iij.

Cinamomi pul. ḡ. x.

Conquassetur Rhabarbar. cum suis correctiuis, & f. nodulus laxus, qui coquatur in priori decocto ad sufficiētiam. Postea iterum colentur, & bene exprimantur, ac colatura ista vsui seruetur, de qua:

℥. ℥. iij.

Syrup. de fumaria.

Acetositat. simpl.

de duabus radicib.

Oxymel. simpl. an. ℥. iij.

Misce.

Exonerata ita humorum superfluatorum sentina, duabus horis ante cibum succedant

ant rotulæ: post cibum vero puluis sto-
machalis:

℞. Specier. Diamarg. Auicen.

*Rotulæ ro-
borantes.*

Dianisi an. ʒj.ß.

Aromat. rosat. Gabriel. sine mo-
scho.

Rosatæ nouellæ Nicol. an. ʒj.

Puluer. cinamomi elect. ʒß.

Sacchari rosati ʒß.

Sacchar. albiss. in aq. fœniculi
dissolut. ʒ vij.

Fiat confectio in rotulis.

℞. Cinamomi inter. optim. ʒ iiij.

Galangæ ʒj.ß.

Zinzib. ʒ ij.

Macis ʒj.

Caryophyllor. ʒj.ß.

Baccar. lauri ʒj.ß.

Masticis elect. ʒ iiij.

Sem. anisi.

Fœniculi an. ʒ ij.

Coriand. præparat. ʒj.ß.

Cardamomi.

Piper. longi an. ʒß.

Carui præparat. ʒj.

Carnium cydon. ʒ ij.ß.

*Puluis sto-
machalis.*

Sem. Melissæ. 3ß.

Pulueriscentur puluerisanda subtiliss. Mistis adde: Sacchari albiss. 3 xxij. ʒ j. f. Trag. cui cōmisc. fol. auri puri incisa nu. iij. Clyster etiam carminans & calefaciens interdum non inutiliter infundetur:

Enema car-
minans.

℥ Maluæ.

Bismaluæ.

Mercurialis.

Parietariz.

Flor. Chamomill. an. m. j.

Folior. Origani.

Calamenth.

Rutæ an. m. ß.

Sem. Anisi.

Fœniculi an. 3 ij.

Carui.

Cymini an. 3 j. ß.

Ligust ci 3 ß.

Baccar. Lauri nu. x.

Gran. Iuniperi m. ß.

Radic. Altheæ 3 j.

Mei 3 ß.

Fiat horum decoctio in f. q. Aq. ad consumptionem tertię partis, stent postea in
in-

infusione per horas tres. Colentur denique:

℞. Colat. ℥. j.

in aqua dissolue, Hieræ picræ simpl.

Benedict. laxat. an. ʒ. iij.

Electuar. de baccis lauri ʒ. ij. ℞.

Olei liliorum alborum ʒ. j. ℞.

Chamom. ʒ. j.

Rutæ ʒ. ℞.

Vitelli oui nu. j.

Sacchar. rub. ʒ. ℞.

Salis triti ʒ. ℞.

Om nibus bene dissolutis fiat Clyster.

Menstrua alba reprimi poterunt, pulve-
ris vsu, vel ita sicci, vel in aq. Plantagin. &
ini vini rubri calefacti partibus æqualibus
dissoluti.

*Menstrua
alba.*

℞. Nucis moschat. ʒ. ij.

Limat. eboris ʒ. j. ℞.

Succini albi ʒ. iij.

Radic. sigilli Salomon. ʒ. ij.

Bistortæ ʒ. j. ℞.

Scfeleos ʒ. ij.

Caryophyllor. ʒ. ij.

Carallior. alborum,

rubrorum an. ʒ. j.

*Pulvis men-
strua alba
sistens.*

Flor. Sclareæ.

Trifolii albi an. 3j.

Pulueris entur subtiliff. & misceantur,
adde sacchar. albiff. 3j. ß. Misce, fiat Pul-
uis, dosis p. j. Semina etiam carui carbo-
nibus inspergantur, fumusq; inguine re-
cipiatur. Rupturæ Umbilicali à flatibus
factæ conferunt:

*Ruptura
umbilici.*

I. Fomentatio sex aut quinq; diebus
cum spongia bis de die continuatâ dili-
genter:

*Decoctum
pro fomento
in ruptura
umbilici.*

℥. Rosar. rubear. siccatar.

Folior. Plantag.

Hypericon.

Matri syl. an. m. j.

Balaustiorum 3 ij.

Myrtillor. Italic. 3 iij.

Sumach. 3 j. ß.

Psidiorum 3 ß.

Radic. consolid. maior. cum foliis

minoris cum foliis

an. 3 iij. ß.

Nucum cupressi nu. viij.

Aluminis rochæ 3 iij.

Myrrhæ.

Thuris an. 3 ij.

Inci-

abscindantur incidenda & conquassentur,
 & simul omnia mista coq. pro fomento,
 superponatur Emplastrum tempore fo-
 mentationis bis de die reponendum: a-
 zas saltem 14. quoquo renouandum, cō-
 nienti cingulo retineatur, & vmbilico
 deprimatur:

℞. Empl. de pelle Arietis ℥ iiij. de qui-
 bus ℥. q. s. & extendatur super telam li-
 neam mundam quantitate conuenienti.
 In his nisi admodum inueterata sit, ruptu-
 ra optime consolidabitur: sed accedat
 necesse est quies, quam potest fieri ma-
 xima. Velocior omnis motus cum affe-
 ctibus, imo & tussis cum sternutatione
 reprimenda: Lienem corrigit vnguen-
 tum hoc calide inunctum:

*Emplastrū
de pelle a-
rietis.*

℞. Folior. Phyllyridis.

Rutæ.

Absinthii.

*Vnguentum
pleneticum.*

Sem. Anethi.

Cumini.

Carui an. 3j.

Cortic. Cappar. 3j.

Olei de Cappar. 3j.

Amygdalar. amar.

Rutacei an. ʒvj.

Aq. Scolopendr. ʒj.

Rutæ.

Aceti vini an. ʒß.

Contundantur contund. crasso modo,
& omnia misceantur, & coq. ad consum-
ptionem Aq. & Aceti, colentur cum
expressione & cum cera noua f. vnguen-
tum.

De intermissa conceptione,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIVM XC.

EX literis Excellentis viri intellexi-
mus Illustrissimam Dominam de in-
termisso conceptu conqueri: cum tertio
abhinc anno filios concipere non licue-
rit, quemadmodum semel antea usu sibi
venerat, vt propterea nostrum sit omnem
adhibere diligetiam in indaganda huius
affectus causa, quo ea inuenta, remedia
omnia pateant, & ipsa optatum finem,
si fieri poterit, consequi valeat. Verum
cum

omnium oppositum per oppositum magis e-
 collescat, non inutile fore duximus, quæ-
 miam prius de naturali conceptione di-
 scere, ut clariora reddantur, quæ conce-
 ptionem ipsam impedire apta sint. Sci-
 endum itaque ad efficiendam conce-
 ptionem, necessarium esse, ut mas & fœ-
 mina cum delectamento coniungantur,
 ita ut ab utroque fiat seminis fœcundi
 eiectio, partim quidem in uterum,
 partim vero in uteri ceruicem, ea tamen
 ratione, ut quæ portio seminis in cerui-
 cem eiectur, à facultate abtractrice
 in uterum attrahatur, & à retentrice, ita
 retineatur, ut os uteri claudatur, qui-
 bus peractis, exacta mixtione utrum-
 que semen misceatur, & beneficio pro-
 prietatis, seu facultatis conceptricis, vis
 illa in semine existens quodammodo
 obdormiens excitetur, ut valeat fœtum
 formare, tum etiam perficere, quæ
 eo præsertim tempore cōtingunt, quan-
 do in concubitu seruatur temporis op-
 portunitas, quod sane cum Hippocra-
 te, in libro de Natura pueri est, quando
 menses iam cessarunt, quia eo tempore

*De concep-
 tione naturali.*

*Ad conce-
 ptionem ma-
 xime facere
 tempus co-
 eundi in-
 stum.*

expurgatus est uterus, nec periculum
 est, semen abluere à sanguine menstruo.
 His ergo sic constitutis, non erit arduum
 causas intermissæ conceptionis Illustris-
 simæ Dominae inuenire. Cum enim tri-
 ennio iam elapso filium pepererit, cum
 optima fruatur valetudine, bonoq; cor-
 poris habitu secundum omnes corporis
 partes, atque etiam secundum uterum
 prædita sit, non est, ut vllò modo eam ster-
 rilem appellemus, sed potius, ut dica-
 mus, aliquid vtero contigisse, cuius vi fa-
 cultas concepatrix impediatur. Vnde
 non recedentes à Galen. 5. Aphorif. 62.
 & Hippocrate 1. de morbis muliebribus,
 & à viro excellentissimo, qui consilium
 conscripsit, dicendum arbitramur, cau-
 sam huius otii in hac Domina consistere
 in pinguiori habitu, & præsertim quia o-
 mentum magis pingue redditum est, quod
 sui præsentia os vteri comprimens, est in
 causa, ut semen ingrediatur tantum cer-
 uicem, & nequaquam os vteri, & illico
 etiam egrediatur. Ut propterea totum
 vitium sit referendum in morbum in ma-
 la compositione, & eius specie, quæ con-
 sistit

*Pingues non
 facile concipi-
 unt.*

distit in angustia, prout à compositione
dependet.

Quare scopi nostri erunt, intermissam
conceptionem ad pristinum statum re-
digere, cumq; hoc præstare non sit pos-
sibile, nisi auferantur morbi, quorum ra-
tione proprietates oriatur, ideo illi morbi
sunt auferendi & depellendi: qui cum
sint in mala compositione, atque huius-
modi sit morbus logicus, & nequaquam
ex usu artis, quia ad ablationem causæ
aufertur, propterea tota curatio ad cau-
sam erit dirigenda. Quæ cum sit nimia
pinguedo, tum totius corporis, tum et-
iam omenti, indicat sui imminutionem,
totiusq; extenuationem. Ratione etiam
virtutis vteri remedia vterina requirun-
tur, illa scilicet, quæ experimento inuen-
ta fuere, potius vtero prodesse, quam a-
liis partibus. Calor etiam vteri indicat
calorificum, scilicet vniens, prius tamen
habita totius corporis prouidentia. Ar-
bitramur autem, quod quamuis vitium
sit maximi momenti, ratione conserua-
tionis speciei, quod Illustrissima Domi-
na possit reddi voti compos, quia pin-

*Scopi cura-
tini.*

*Vterina re-
media.*

*Prognosti-
con.*

*Curatio.**Vena sectio.**Pharmaceutica.*

guedinem imminuere, non est ad summum difficile, dum modo obsequens esse voluerit iis, quæ à nobis proponantur. Concepta itaque spe curationis læto animo præsidiorum materias proponamus. Et in primis quoad Chæurgiã, cum Hippocrate libro de superfœdatione, cum adsit principale indicans, probamus venæ sectionem, non tantum bis in anno secundum manus & pedes, sed ter quaterque. Sed præsertim probamus sectionem venarum superiorum, ad quam erit confugiendum, quando non aderunt prohibentia. Quare statim absolutis mensibus probamus, ut secetur vena Basilica dextri lateris, euacueturque sanguis in ea copia, quæ præsentī Medico congrua iudicabitur. Leniente tamen medicamento prius exhibito. Quo ad pharmaciã, leniatur alius Manna, vel syrupo rosato solutiuo, præparentur humores syrupo de Cichoreo, de Borrag. cum decoctionibus Endiuix, Cichor. & radicetesti culi maioris canis, & pastinacæ sylvestris. Purgetur corpus Rhabarbaro & foliis senæ, infusis in decoctione

Decocto florum, & fructuum, addito Man-
 nae portione. Corroborantia vero sint
 ea, quæ & intrinsecus exhibeantur, &
 extrinsecus admoueantur. Inter extrin-
 seca probatur decoctum ligni, cum ali-
 qua falsæ portiuncula. Eo tamen modo
 exhibitum, vt eo semel tantum in die &
 matutino tempore vtatur, & transacta
 hora, postea sudor copiosus excitetur,
 non instrumentis illis ligneis, quibus a-
 lias vti solemus, sed in lecto: Nam de-
 cumbentibus in lecto absque vlllo labo-
 re sudor promouetur, perque horam ad
 minus sudet, & ante prandium multum
 sese exerceat, siue fiat pedibus, siue cur-
 ru, cibumque attenuantem sumat: vt
 præcepit Hippocrates libro de salubri
 diæta. Vtatur carnibus assis, non e-
 lixis; paneque optime cocto, & vino te-
 nui, & Oligophoro in mediocri copia
 sumpto, & saltem per quadraginta dies
 hoc decocto vtatur. Cum Auicenna
 etiam probamus, vt Illustrissimus Do-
 minus non statim emittat semen: sed eo
 tempore, quo illustrissima Domina e-
 mittet, atque post vsum Veneris corpo-

*Decoctum
ligni.*

re resupino & eleuatis cruribus aliquo
tempore maneat, atq; tandem tali vtatur
electuario:

*Electuari-
um conce-
ptum inuās.*

℥. Radic testiculi maioris canis.

Limaturæ Eboris.

Testiculi vulpis in vmbra exsiccata-
ti.

Capri.

Matricis suillæ fœcundæ in vmbra
exsiccata.

Coaguli Lepor.

Seminum sequētium in lacte mu-
liebri maceratorum.

Eruçæ fatiuz.

Pastin. syluest.

Sileris montani. an. ʒj.

Conseruæ Cichoraceæ ʒ iij.

Succi ex nuce myristica ʒj.

Misce, & fiat Electuarium.

*Aqua Lu-
censes.*

Cuius dosis sit à drachma vna, vsque
ad vnciam semis. Inter extrinseca vero
balneū ex aquis Lucēsis probatur: vi-
ctus ratio propositis correspōdeat. Quæ
cum nota sit Viro Excellentissimo,
propterea illam silentio ob-
uoluimus, &c.

*In inflammatione Matricis, mola, &
sterilitate,*

D. TAGAVLTII,
ET D. IACOBI SYLVII

CONSILIUM XCI.

CVM Domina vxor tua sit in ætate iu-
uentutis, quam Galenus & reliqui
Medici statuunt ab anno 25. vsq; ad tri-
ginta quinque habitu corporis medio-
cri temperatura membrorum satis san-
guinea: vt signis manifestis deprehen-
dimus. Cum vero eius vterus intempe-
rie laboret, id quod ex inordinata fluxio-
ne, aut retentione menstruorum, tumo-
re ventris, contractione hypochondrio-
rum, inflatione mamillarum & debilita-
te motus totius corporis patet, videtur
mihi (saluo tamen meliori iudicio) eam
affligi tribus morbis, quibus singulis est
diligenter occurrendum: primus est di-
ctus Medicis tumor, seu inflatio matri-
cis proueniens ex humoribus corruptis
& flatibus contentis in vtero. Secundus

1

2

3
*Calida &
 sicca intem-
 peries prae-
 cipua causa
 sterilitatis.*

*Signa discer-
 nuntia foetū
 à mola.*

est dictus Medicis Mola, quæ gignitur ex semine & sanguine menstruo retentis in utero, & incoctis immoderate. Tertius est sterilitas & priuatio conceptionis, originem habens ex calida & sicca intemperie matricis potius, quam frigida. Quamquam nonnulli contrarium existimarunt, propinantes & admoventes valde calida medicamenta anno superiori, quibus tantum abest, ut morbum curarint, ut etiam recidiue, quæ iam affligitur, dederint occasionem. Et quamuis Domina vxor tua secuta multorum opinionem, sibi persuadeat se grauidam esse, quibusdam signis præcedentibus, & aliis, quæ senserit anno superiori: tamen ego contrarium sentio, illam adhuc prædictis morbis affligi, quoniam dicta signa communia sunt, & molæ & naturali conceptioni: præterea motus molæ, quæ est in utero, non est similis, neque tam potens, quam is est ex foetu viuo, quo præsertim signo discernimus foetum à mola. addo quod præterierit septimus mensis à suspitione conceptionis, quo tempore foetus tam robu-

robustus facile cognoscitur, & signa
propria conceptionis nondum satis no-
tis apparuerint: Verum quoniam cum
prædictis morbis coniunctus est tumor
& inflatio tibiæ & pedum, succedēs
febri quartanæ, qua laborauit ante tres
aut quatuor annos, periculum esset ne in
hydropem incideret. Ideo omnibus af-
fectibus diligenter, simul erit occurren-
dum, quoniam si confirmentur, difficili-
me curabuntur. Quare prædictis omni-
bus consideratis, ego suaderem, vxorem
tuam adhuc paulo longius permanere
in ea, in qua nunc est, sanitate & statu, ad
finem Aprilis, aut initium Maii, quo tem-
pore finis erit suspicionis conceptus, &
tempus optimum remediis adhibendis
ex cōsilio bonorum & expertorum Me-
dicorum. Hæc sunt, quæ volui de mor-
bo vxoris ad describere.

Hęc tandem conclusa sunt & ordi-
nata à prædictis Medicis,
&c.

Quantū ex iis, quæ ad nos scripta sunt
deprehendere potuimus: Vehemens est

Mola nota.

*Tempus le-
gitimi par-
tus.*

suspicio gestationis carnis illius infor-
mis in vtero, quam Molam appellamus
potius quam flatuosum tumorem, aut a-
quosum. Motus enim sentitur à labo-
rante in vtero, non tam magnus aut vali-
dus, nec ordinatus, vt in viuentē foetu
percipitur. Mater quoq; satis pigra est ad
motum, pedes & tibiæ molliores iusto.
Factu autem iudicandum est, num ven-
ter durior multo sit, quam in naturali
conceptu. Nam crebras in ventre quasi
ex acupunctiones sentit, quæ peculiares
sunt molæ carneæ notæ, quibus eam à
vero conceptu distinguimus: sed prius
quam aliquid moliatur aduersus eiuſ-
modi vitium, hoc est, tumorem ventris,
siue à suppressis mensibus, siue à flatu-
bus, siue ab aquosis & serosis humoribus
ortum sit, expectandum erit, quoad vsq;
præterierit, aut proxime instet finis deci-
mi mensis, qui multis etiam doctissimis
viris putatus est terminus legitimi tem-
poris pariēdi: quanquā reperiantur mu-
lieres plurimæ, quæ duodecim ac quin-
decim quoq; menses vtero gerūt infan-
tes. Hoc peracto tempore modis omni-
bus

us studendum erit mouere menses, aut
 atus discutere, aut serosos humores e-
 uacuerere, aut molam quæ toto genere præ-
 ternaturam est detrahare atq; exturba-
 re. At quoniam, vt supra diximus, maior
 est suspicio carnis illius informis, quæ
 mola appellatur, quam cuiusuis alterius
 vitii, satius fuerit auxilia aggredi, quæ
 molam ipsam deturbare atque eximere
 possint. Hæc enim simul & menses mo-
 uebunt, & vitiosos humores, si qui sunt,
 in vtero delitescences, & flatuosos etiam
 spiritus erumpere facient. Ergo corpus
 in primis euacuetur tum idoneis chly-
 steribus: tum medicamentis purganti-
 bus: tum sanguinis missione ex cruri-
 bus potius quam ex cubito. Victum
 interim tenuem atque etiam extenu-
 antem laboranti imperamus. Corpus
 ambulationibus moueatur, ac vt resu-
 pina dormiat, genibus vtrinq; sublati,
 iubeatur. Vt autem mola hæc, aut si quip-
 piam aliud sit in vtero, quod molestiam
 afferat, melius ac facilius elabi vel detra-
 hi possit. I. Meatus erunt dilatandi, at-
 que ampliandi linimentis, vnguentis, in-

*Curatio
mole.*

*Indicationes
curatiue.*

fessibus, balneis, & quæ vim habent relaxandi & molliendi. 2. lidem quoque lubricandi pessis siue collyriis iniectionibus & manibus inunctis. 3. Vis expultrix uteri stimulanda & irritanda, ut quod eam grauat & molestat, expellat, suffitu, vaporibus, pessis, sternutamentis: & id genus aliis. Quæ omnia ubi opus erit, & certa fuerit laborans, prægnans ne sit, an non, particularius declarabuntur.

*Mola quid
est unde.*

*Mola mul-
tiplx.*

Carnea.

2

Sanguinea.

3

Aquosa.

4.

Flatuosa.

Vera mola fit à sanguinis muliebris & plurima sanguinis menstrual in utero retentione & affluxu, quem calor immodicus cogit, & in carnis formam transmutat. Mola multiplex: Carnea oritur ex foemineo semine, eiusdemque in forma matrice vi infirma, ut scribit Auerroes. Sanguinea à suppressis mensibus: Aquosa cum aquosus sanguis vitio iecinis in uterum transmittitur. Flatuosa à crasso humore in utero contento, & in flatuosum spiritum conuerso.

Carneæ mola causæ.

Causa carneæ mola.

Efficiens nimia caliditas matricis, vel effusio seminis muliebris absque semine viri-

viri-

frili. Materialis, copia materiæ cuius-
 dam superflua in vterum effusa. Signa *Signa.*
 communia molæ & veræ imprægnatio-
 nis sunt hæc: menstrua retinentur, ven-
 ter tumet, mammae indurantur, appeten-
 tia prosternitur, cibi adest fastidium, vul-
 us decolor apparet.

His vero notis discernuntur:

Motus nec ordinatus, nec periodicus *Quibus si-*
 molæ, nec est calcitratiuus sicut in Em- *gnis mola à*
 bryone: mouetur mola à latere in latus, *vera impre-*
 vel à loco altiore ad decliuorem. *gnatione di-*
scernatur.

Venter durior est in mola, quàm in na-
 turali conceptione, pedes quoq; valde
 molles apparent: manus vero gracile-
 scunt: punctiones etiam crebræ, veluti
 ex acu sentiuntur in ventre, debiliorque
 est, quæ molam parit. Ea caro informis *Molas sen-*
 inanima est, vita altrice duntaxat crescit, *sus aliqui*
 plantarum more: sensum tamẽ aliquem *habere.*
 habere quidam memoriæ prodiderunt
 spongiarum more.

Prognostica.

Prognosti-
con.

Durat hoc vitium, quod in vniuersum

difficilis est curationis, aliquando menses x. aliquando xv. aliquando plures, quandoq; annos quatuor, interdum tota vita, vt & consenescat & commoriatur. Degenerat & conuertitur nōnunquam in hydropem. hoc malum magna ex parte insanabile est nisi initio remedia ad-moueantur.

Curandi ratio.

Causa.

Cum informis illius carnis seu molæ in vtero gestatio vnum eorum sit, quæ toto genere præter naturam sunt, ea ex prima illa & communi indicatione ab-lationem nobis indicat.

*Indicatio-
nes.*

Iam disquirendum est ex secunda indicatione, an id sperari possit quo tendimus, id est, an eiusmodi mola seu informis caro auferri possit. Huius autem intentionis secundæ inueniendæ via de-prehenditur experientia. Quædam enim ab huiusmodi vitio liberatæ, quædam vero nulla ratione. Iam superest tertia indicatio, quæ medium inuenit, quo assequamur id quod molimur. tale est aut Natura, aut Artis opus. Itaque eiusmodi molæ exemptio, partim est natura

uræ opus, dum scilicet vis expultrix vteri, quæ hoc pondere grauata est, conatur id excernere, quod eam prægrauet aut molester. Partim vero est artis opus, si nimirum dilatentur atque ampliuntur meatus, per quos elabi, aut detrahi debeat, vt promptius & facilius denolui, aut eximi possit informis illa caro. Naturam itaque & vim ipsam expultricem stimulare debemus, ad id quod grauatur ac molestat expellendum. Hoc autem fit pessis, collyriis seu iniectionibus, suffitibus, clysteribus ac potionibus, quæ mortuum foetum educunt.

I. Meatum dilatatio fiet vnguentis aut linimentis, cataplasmatibus, fomentis ceratis, malagmatibus, Emplastris, quæ vim habent relaxandi & emolliendi, si sumini, ossi sacro, ac ipsis pudendis hæc admoueantur.

Illinatur primo venter inferior & os sacrum, atque vt practici loquuntur, retro anchas vngueto dialtheæ nominato, cū quo & misceantur adipēs & medullæ, quæ facultatem habeant molliēdi & relaxandi, vt adeps anserinus, gallinaceus,

Meatus dilatantia.

medulla ceruina, & vitulina: Olea quoque eadem vi prædita. Conficiatur

Linimentū.

linimentum ex mucilagine semin. lini, Althææ, & fœnugræci, olei liliorum, amygdalarum dulcium & oleo chamomill. vt vnguento dialthææ nuncupato, & ad pibus prædictis, addendo aliquid gūmi ammoniaci & bdellii in vino dissolutorum. Admoueatur etiam Empla-

Inseffus.

strum diachylon, ante & retro. Inseffus quoque apprime ad hanc rem vtiles sunt, præsertim qui facultatem habent relaxandi & emolliendi. Fiunt autem in hunc modum, si nimirum in aqua dulci incoquantur radices althææ & liliorum, folia maluæ, semin. lini & fœnugræci.

Meatus lubricantia.

II. Meatus lubricos efficiemus immixtis pessis, collyriis, ad hanc rem idoneis: Fiunt autem pessi ex lana, quæ imbuatur vnguento seu linimēto supra descripto. Laudat Aëtius pessos confectos ex butyro recenti, adipe porcino, medulla ceruina, passulis, caricis pinguibus, semin. lini & fœnugræci.

Iniectio res.

Ex decocto caricarum, passularum, muc-

Mucilagine semin. lini, fœnugræci, buty-
ro recenti, & adipibus prædictis fieri pos-
sunt collyria seu iniectiones.

III. His peractis stimulanda erit vis *Expultricem
stimulantia.*
expultrix ipsius vteri, pessis, collyriis, suf-
ficibus, potionibus, clysteribus. Colloce-
tur mulier ac si paritura esset, comprimatur
& sternutetur fortiter.

Pessos conficit Iohannes de Torna *Pessi helle-
borati Tor-
namira.*
namira ex ꝑ ij. Galbani & ꝑ ij. Hellebori
albi, filo appenso. Ruta cum mentha
extro tusa collyrii vel pessi modo ingesta.
Vngula asini suffitu molas trahit, sicut &
vapor per arundinem exceptus ex bac-
cis lauri, pulegio, hyssopo, thymo, salvia,
marubio, arthemisia. centauro, scordio,
polio & dictamno. Glandes ex Galbano,
bellio, opopanace, frequenter imposi-
ti, os matricis plus quam credibile est, a-
periunt.

I. Meatus dilatabis infessibus, fomē-
tis, Emplastris, &c. Inter cætera effi-
cacissimum est linimentum, quod reci-
pit Mucilag. semin. lini, Althææ & fœnu-
græci in aqua liliorum extractæ, oleum
liliorum, amygdalarum dulcium, &

chamæmel. vnguentum altheæ nuncu-
patum, adipem anserinum & gallina-
ceum, medullam ceruinam ac vitulinā.
Emplastrum quoque diachylon ante &
retro ad morum, Inseffus, vel vt nunc di-
citur, semicupia ex aqua dulci, in qua co-
xerint folia maluæ, semin. lini & fcenu-
græci, altheæ radices & liliorum.

II. Lubricos meatus efficies immis-
sis pessis seu collyriis, atque etiam inie-
ctionibus ad hanc rem idoneis, & vinctis
manibus. Fiant ergo pessi ex lana imbu-
ta linimento supradicto. Laudantur et-
iam pessi suprascripti ab Aëtio. Fiunt et-
iam iniectiones ex decocto caricarum,
vt dictum est.

III. His peractis vim expultricem
stimulabis pessis, suffitibus, clysteribus,
potionibus. Pessi ex Galbano suprascri-
pti laudantur, & pessi Iohannis de Tor-
namira, si filo appenso imponantur. Pes-
si item ex ruta & menthastro, vt dictum
est: vapor etiam per arundinem exce-
ptus, ex baccis lauri & reliquis prius di-
ctis, quæ omnia aquæ & vino incoquen-
da.

Vulua dilatetur speculo matricis, vel
 obstetrix manum gracilem habeat, &
 prælongos digitos, intingat manus in o-
 reum liliorum compositum, & sic vteri
 durissimum, carnosissimumq; aperiat. Si
 hæc nihil profecerint, veniendum ad in-
 strumenta quibus foetus mortuus detra-
 hitur. Deinde adhibendæ potiones, qui-
 bus foetus mortui deiiciuntur. Reliqua
 quæ scribuntur à barbaris & practicis ad
 colliquandam & minuendam molam, *Mola non
 potest colli-
 quari.*
 per os sumenda, cum hæc colliquari ne-
 queat, mera nobis deliramenta viden-
 tur.

*In ardore urinae, pro quadam Co-
 mitissa,*

D. CASPARIS NÆVII

CONSILIUM XCII.

CUm plurima biliosa illuuiēs Gene-
 rosæ Dominæ circa Renes & vesi-
 cam collecta sit, quæ plurima & grauio-
 ra possit concitare symptomata, sequen-

tia ordinaui, quæ illam mitigabunt & educent. Adiuuanda tamen medicamenta recta victus ratione, ne & in posterum similiter aut crassior, aut acrior producat sanguis.

Digestium autem & purgans sequens alternis sumantur diebus vsque ad consumptionem.

Digestium. ℥. Aq. Maluar. lib. ℥.
Centinod.
Flor. Chamom.
Betonice.
Petrofel. an. ℥ v.
Syrup. Violar. ℥ j.
deliquirit. ℥ ij. ℥.
de duabus Radicibus ℥ j. Misco
pro digestiuo. Dosis 8. cochlearia pro
vna vice.

Potio euacuans.

℥. Radic. Maluæ ℥ ij.
Asparagi ℥ v.
Endiuia ℥ ℥.
Asari ℥ ij.
Bardana ℥ ij.
Sem. & flor. Maluæ M. j.
Bismaluæ.
Betonice.

Petro-

Petroselin.

Saxifrag.

Clinopodii veri. an. M.ß.

Semin. 4. frigid. maior.

an. 3 ij.ß.

Pastinacæ 3ß.

Liquiritiæ ratæ & incisæ.

3 j.

Polipod. quercini & minutim incis.

3 vj.

Iuiubar. nu. vij.

Passular. sine acillis 3ß.

Sebesten. nu. v.

Flor. Maluæ.

Borrag. an. M.ß.

Sem. alkekengi 3ß.

Folior. Senæ Alexandr.

Agarici albiss. leuis 3 ij.ß.

Flor. Chamomel. p. j.

Cer. rubr. 3 i j.

Incidentur & contund. stent in infusione cum s. q. aq. Maluarum atq; Melonum, vel cucurbitæ & Bardanæ simul mistis per horas iij. in loco tepido. Post bulliant omnia in vase non euaporante ad tertias, vt remaneant 3 xxv. Colen-

tur cum expressione forti, deinde in Colatura infunde;

Flor. Violar. M. j.

Turpethi boni & gummosi triti.

℥ ij.

Rhabarb. elect. ℥ ij.

Squinanthi. gum. v.

Puluerisata misce, & fiat inde nodulus laxus, ex petia cum filo duplici. Bulliat, & inter bulliendum semper exprimatur, donec vis Rhabarbar. transfundatur, & consumantur ℥ iiij. deinde colentur cum expressione forti, Colatura adde:

Syrup. Violat. ℥ ij.

de liquirit.

Iulub.

de Beton. an. ℥ j.

Misce.

Dosis cochlearia 9. aut 10. aut circiter, prout purgabit; Quod si minus educet dissoluatur ℥ j. Boli sequentis in dosi vna;

℥. Flor. Cassiæ recent. extract.

cum aqua Petroselin. ℥ ij.

Benedict. laxat. ℥ j. fiat Bolus.

Sive

Si vero vires nimia euacuatione deii-
ceret, per vnum aut alterum diem diffe-
rentur, & interim Digestium substitua-
tur. Ne autem odor & sapor grauior
cholestiam concitet ante & post vsum
portices arantiorum Sacchar. conditi
sumantur, quod & fiet, si ructus exci-
tetur. Educta sentina si ne dum ardor, & a-
redo remitterent, ʒj. pulueris sequentis
medelam afferet, præsertim, si post semi-
norum aq. destillat. Subscripta cochlea-
ria decem, cui syrupi cochlearia duo ad-
ministra sint, duabus ante cibum horis su-
perbibantur.

ʒ. Semin. 4. frig. maior. excort.

Tragæa.

an. ʒj.

Maluæ ʒj. ʒ.

Alkekengi ʒ ʒ.

Papauer. albi. ʒj. ʒ.

Flor. Chamom. ʒj.

Amygdalar. dulc. excort. ʒj. ʒ.

Liquirit. rasæ & incisæ ʒj.

Sem. Lactucæ.

Portulacæ an. ʒj.

Incidantur incidenda minutis: & pul-
uer. pulu. subtiliss. addendo Sacch. albif-

simi minutiss. triti ℥j. & fiat Tragœa.

Syrupus.

℥ Syrup. violacei.

Succ. violar. cond. sacch. an. ℥ij. β.

Misce.

*Aqua destil-
lata.*

℥. aq. Melonum vel cucurb. lib. β.

Maluæ lib.

Fl. Chamom. lib. β. Misce.

*Vnguentum
in Renum
dolore.*

Renum vrgentibus doloribus, lumbi
quoq; inungantur.

℥. Olei viol. loti ter. aq. Maluar.

℥ij.

Vng. populeon. ℥j. Misce, &

cum cera f. linimentum.

Foucantur etiam lacte caprino. His
factis Thermæ adeundæ, quarum vsum
docebo in posterum.

*In cruenta sanguinis mictione, pro quadam
Nobili fœmina,*

D. ABRAHAMI SEYLLERI

CONSILIVM XCIII.

Generosam & Nobilem matronam
cruenta mictione yrinę cum dolore
labo-

oporare intellexi, cui vt occurratur singularis adhibenda diligentia. Cum autem omnis excretio sanguinolenta periculosa sit, atq; dolor vires deiiciat, ad cōfiscendum hoc malum serosæ & acres humiditates primo educendæ, deinde suæ & exterius, & interius effluentem sanguinem inhibeant, ac dolorem sopiant, adhibenda. Euacuans commodum erit subscriptum medicamentum.

℞. Folior. Senæ ℥β.

Sebesten.

Iuiubar. an. nu. vj.

Sem. melon. cum corticibus ℥ij.

Sem. fœnicul. ℥β.

Decoq. in s. q. aq. lege artis.

℞. Colaturæ ℥ij. β.

Rhabarb. Elect. ℥ij.

Macerentur horis viij. postea rursus colentur: ac colaturæ add.

Syrup. rosat. solut. ℥j.

Electuar. Diasebesten. ℥iij.

Misce, fiat potio.

Hanc potionem capiet generosa Domina mane tribus horis ante pastum, deinde diebus sequentibus omni mane

Potio euacuans.

sumet tria cochlearia de subscripto syrupo:

*Apozema
consolidans.*

℞. Radic. plantag. ʒ ij.

Symphyti. ʒ j.

Herniariæ.

Capillor. Vener.

Centumnodiæ.

Fumariæ an. m. j.

Anisi ʒ ij.

4. semin. frigid. maior. an. ʒ j.

Sem. nasturtii torrefact. ʒ j. β.

Decoq. in f. q. aq. lege artis, huius colaturæ accipiantur ʒ xij. dulcorentur cum sacchari candi ʒ iiij.

Vesperī autem cum S. D. se vult dare somno, capiat de annotatis pillulis nu. xj. & assumat postea lac chalybeatum, vel aquam plantaginis:

*Pillula ante
somnum de-
glutienda.*

℞. Succī portulacæ incraffat. ʒ β.

Gummi arabic. q. f.

Misce,

Fiant pillulæ nu. xj.

Exterius adhibeatur lumbis hoc cataplasma, quod singulis diebus innouandum:

Cataplasma.

℞. Herbar. Equiseti. m. j. β.

Sem.

Sem. portulac. ʒ ss.

Decoq. in s. q. aq. donec redacta fuerint ad mollitiem, postea addatur:

Farin. fabarum.

Hordei.

Puluer. rad. tormentill.

Symphyti. an. ʒ iij.

Olei myrtini.

Rosacei.

Chamomill. an. ʒ ss.

Commisceantur, fiat Cataplasma.

Quod si his malum non cesserit, neq; color remiserit, bolus pixidi lamineæ ad octē sub ingressum lecti, cum cereuicia dissolutus propinetur. Constat autem hic ex Philonii perfici ʒ iij.

Vfus etiam herbæ Equiseti plurimum conferret, si puluerisata ferculis iniiceretur, sunt autem euitanda acria, acida, humultum salsa, & quæ ventriculo negotium facessunt, præterea caueat allium, coepas, nasturtium, raphanum, & sinapi.

Christus cœlestis Medicus omnia secundet, Amen. Anno 77.

20. Octob.

*In dysenteria, pro quadam honesta
Matrona,*

D. PHILIPPI MICHAELIS

CONSILIVM XCIV.

Valetudine aduersa coniugis tuæ dilectæ vehementer certe afficior: tecumq; condoleo, imo ipse eam visitare nisi inopinatus meæ coniugis casus me retineret: nihilominus tamen satis prudenter cogitata & experta sequentia transmittito. Rhabarb. tost. ℥j. β. eam te exhibuisse credo: Nunc si placet clyster sequens, qui tormina sedabit feliciter, iniiciatur:

*Enema in
dysenteria.*

℥. Aq. hord. chalyb. ℥ viij.

Succ. plantag. ℥j.

Olei rosacei ℥j. β.

Seui hircini ℥ iiij.

Sacchar. rub. ℥j.

Misce, fiat clyster.

Sequenti mane tertia aut quarta hora assumat puluerem infra scriptum in haustulo vini rubri calentis.

℥. Troch.

℞. Troch. de spodio cum semin.

*Pulvis a-
stringens.*

Acetosæ ℥ ij.

de Carabe ℥ j.

Misce, fiat pulvis.

Dein à malo punico vmbilico tenus
ungatur venter calide de die bis, mane
vesperi.

℞. Ol. Cytonior.

Myrrhini.

*Inunctio
ventris.*

Masticis an. ʒ β.

Coralli rub.

Rosarum.

Masticis.

Boli armen. an. ℥ j.

Pulueris entur puluer. & fiat molle vn-
guentum.

Ab vnctione impone emplastrum seq.

℞. Ol. Absint. ʒ j. β.

Myrtini.

*Emplastrū
stomachale.*

Cytoni. an. ʒ β.

Puluer. absinthii ℥ ij.

Menthæ ʒ ij. β.

Spicæ.

Calamenth.

Squinanthi.

Macis.

Corall. rub. an. ℥ ij.

Rosar. rub. ℥ β.

Panis assi ℥ iij.

Cum cera & Resina q. s. fiat Emplastrum stomachale. Ebibatur etiam digestium sequens mane calidum, vesperi frigidum:

Digestium.

℥. Syrup. Cyton. ℥ j. β.

ex infus. rosarum ℥ β.

Myrtini ℥ j.

Aq. plantag.

Acetosæ.

Buglossæ an. ℥ ij.

Misce, & fiat potio pro duabus vicibus: Tertio ab usu primi clysteris die infundatur Enema subscriptum:

*Clyster a-
lius.*

℥. Aq. hordei chalyb. ℥ vj.

Succi plantag. ℥ ij. β.

Olei rosat. ℥ ij.

Mellis rosat. ℥ ij.

Vitelli oui, nu. ij.

Seui hircini ℥ iij.

Boli Armeni præpar. ℥ j. β.

Fiat clyst.

Continuentur ista ad sanitatis usque restitutionem.

Destil-

Destillatum etiam Caponis, item iuscu- *Destillatum caponis.*
 mum, in quo vitellum oui assum dissolu-
 tum sit propinetur.

Tormina sedabuntur haustu aq. Ver- *Aqua ver-
 basci.*
 basci, cui parum aq. Iuniperi admixtum:
 niant sacculi etiam è verbasco Aq. inco-
 cti, ventri dolenti imponantur. Hæcta-
 men omnia iudicio tuo submitto: Quod
 mihi imposterus morbi successum mihi si-
 gnificaueris, præcipue, num & sangui-
 nem excernat, tibi non deero. Interim
 autem legas librum meum de fluxibus.

*In imbecillitate matricis, cordis, atq; ventri-
 culi, pro Nobilissima quadam
 Domina.*

D. IOH. CRATONIS

CONSILIUM XCV.

QUod ad Nobilissimam Dominam
 attinet omni ratione matrici, cordi,
 & ventriculo consulendum.

Matrici imponatur Emplastrum de
 matricaria hoc modo factum:

*Emplastrū
de Matrica-
ria.*

℥. Galbani 3 ℥.

Bdellii.

Myrrhæ an. 3 iij.

Comarum matricariæ.

Cymini an. 3 ij.

Dissoluantur gummata in aceto, & cū oleo liliorum alborum & cera, fiat Emplastrum.

*Emulsio
Margarita-
rum.*

Ad roborandum cor nihil in hac Nobilissima fœmina emulsione margaritarum animaduerti melius. Interdum etiam coralliis dissolutis vsus sum, & ebo- re. Venterculus inunctionibus & pillulis præscriptis roborabitur. Ac velim pillularum vsus non intermitteri.

In podagra. pro quadam Nobili fœmina,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM XCVI.

NVllam certe viam inuenio, qua coniunx tua Podagra liberari possit.

*Empiricus
Medicus po-
dagra.*

Belga hic quidam versatur, qui se Podagræ domitorem & Medicum prædicat: nodosam tamen non aggreditur:

Artis

Artis suæ periculum fecit in quibusdam
 Canonici. Dolētes equidem partes mi-
 nigigabantur : nihilominus in alias irru-
 erat fluxio : Nota manifesta cum uti re-
 nobellentibus aut stupefacientibus : Gene-
 rosus quidam Baro similiter se eius sub-
 iecit curæ, sed ex Podagrico Asthmati-
 cus factus, vehementer de difficili respi-
 ratione conqueritur.

Dorn. Mehlium vasculum huius A-
 quæ octo loachimicis emisit asseuerat,
 quæ num vera ignoro. Si vxor tua ut na-
 tura recolligeretur, recta victus ratione
 pregeretur, saluberrima esset omniū Me-
 dicina. Huic sub mediam noctem Mi-
 chridatii optimi vsum, duorum videlicet
 scrupulorum quantitate, sacch. rosaceo com-
 misto, adiungendum esse puto, præser-
 tim cum serosi humores maximam con-
 citant molestiam. Nondum autem e-
 mollientia imponenda. De sero
 caprino in posterum cum Dn.

D. Monauio confe-
 ram, &c.

In pedum debilitate, pro quadam Nobili Matrona,

CONSILIUM XCVII.

CUm pes tam sæpe luxatus, & refrigeratus fuerit, facile concluditur temperiē partis debilitatam esse: unde facile ibidem materia colligitur, quæ à calore nativo debili dissipari aut exsiccare nequeat: sed molestias præsentēs, & dolores producat. Materiam autem ibidem copiosam esse, aut tenacius impactam iuncturæ non credo. Quare de mea sententia curationis vnicus scopus erit, corroboratio partis affectæ, & caloris nativi. Partem autem læsam corroborare nihil aliud est, quam eidem nativam restituere temperiem. Quibus autem id commodius fieri possit, quam Cataplasmate exsiccante & calefaciente (*Warmband*) quod sulphur & Alumen recipiat, non video. Non opus est cum lauare vult, vt totum immergatur corpus: sufficiat diebus aliquot pedum solummodo imm. ssio, euacuato tamē prius corpore. Eua-

Indicationes.

Roborare quid.

Cataplasma exsiccatans & calefaciens, vvarmbant vulgo.

Euacuationem non fortioribus insti-
merem, sed seq. contentus essem.

℞. Infusionis nostræ senæ, in qua ma- *Infusum se-
næ.*
cerata fuerit Agar. rec. ʒj. ʒiij.

Syrup. rosat. solut.

Mannæ an. ʒj.

Misce.

Si per septimanam bis posset repeti, eo
melius. Ante cenam vero sequentes pil-
lulæ deglutiantur:

℞. Massæ Pill. Masticin. ʒj. *Pillula.*

Formentur inde pill. nū. 9.

Thermis artificiale hoc balneum succe-
dat quo pedes foueantur:

℞. Sulphuris ʒj. *Thermarū
succedane-
um.*

Aluminis ʒβ.

Corticum Betulæ m. iij.

Bulliant in aqua pluuiali aut flu-
uiali.

Immergantur in hoc pedes primum
per semihoram, dein ad horam vsque in-
tegram, ante cibum mane & vesperi. A *Aqua Betu-
la.*
balneo fricetur aqua Betulæ, Refrigera-
tio vitetur. Pulueris vsum denuo sequēti
reuocet mense. Duobus autem diebus
ante menstrui fluxum assumat Pillul. de

*Menses va-
rents.*

Aloë rosata. Si vero subsisterent men-
ses, spe imprægnationis differatur cu-
ra, &c.

*In febre diuturna, pro quadam Magni-
fica Domina,*

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM XCVIII.

*Diuturna
febres in he-
cticas trans-
eunt.*

Dluturnas febres in hecticas plerum-
que transire, in medendi vsu obser-
uarunt Medici. Generosa domina à pri-
mo ortu fuit temperamenti calidi & sic-
ci, corporis constitutio ad maciem po-
tius, quam ad obesitatem inclinans, cor-
pus agile, sensus vegeti. Nunc autem
quadrimestris febris, & remedia per v-
niuersam morbi periodum exhibita ca-
lida (etsi nomine tenus frigida: tamen
gustu saporum iudice calida, vel ex tem-
peratione calorem sortita) non mirum, si
calidã & siccam intemperiem auxerint.
*Signa hecti-
ca.* Diligenter autem aduertat Medicus, an æ-
grota à cibo assumpto leuiter incalescat.

Dein-

Deinde si corpus, vel substantia arteriæ
 quod carpum, vicinis carnibus calidior de-
 prehendatur, quandoquidem Hæctica
 initio difficulter cognoscitur, & facili
 negotio curatur. Huic accedit, quod ac-
 cessione valde obscura, ita vt vix percipi
 possit, quod intermittentibus familiare
 non est. Moneo igitur iterum, vt he-
 cticæ accurata habeatur ratio: & ob-
 structiones omnino non neglegantur.
 Inficias enim non eo, materias aliquas *Obstructio.*
 in mesaraicis venis contineri, quæ fomē-
 tum præbeant feбри iam continuatæ,
 eas tamen calidis medicamentis aperi-
 entibus posse extirpari, non dubito. O- *Oxymel.*
 xymel, in quo macerata sint Agaricus &
 Rhabarbarum, maximopere placet: Ad
 vehementiora nullo modo ascenden-
 dum puto, & omnia vacuantia, tam le-
 nientia, quam electiue purgantia impro-
 bo. Sufficit necessitate postulante clyisma *Clyster.*
 decocto pulli, in quo malua, violaria,
 Althæa, liliorum alborum radix, Nym-
 phæa, fol. salicis vel cucurbitæ, si ad-
 fuerint, incocta fuerint, addita ol. violar.
 lilior. albor. amygdalar. dulcium an. ʒj.

& Sacch. rubri ℥j.β. Corpus vniuersum
quotidie semel atq; iterum ol. amygdal.
dulc. leuiter vola manus perfricetur, po-
tiss. autem spina dorsi vnguento Rosar.
Mesues: Infrigid. Gal. ol. violar. de Ne-
nuphare, aq. lactucæ ablutis. Ego con-
fueui isto vnguento vti:

*Vnguentum
in hectici.*

℥. Gummi arabici.

Tragacanthi an. ℥j.

Infundantur in aq. viol. per diem & no-
ctem & addatur ol. violarum ℥j.β.

Butyri recent. ℥β.

Camphoræ ℥j.

*Balneum a-
quæ dulcis.*

Misce, & in mortario plumbeo vel lapi-
deo agitentur cum lacte muliebri: & fiat
linimentum, quo inungatur spina dorsi,
& regio lumborum. Laudatur Balneum
aq. dulcis, siquidem humectandum &
refrigerandum est, quod non dissuase-
rim die intercalari, cum inuasio non me-
tuitur, ita tamen vt duabus post prandi-
um horis adhibeatur. Quoniam autem
Atrophia cibi sumptione plurimum co-
hibetur, porrigēda sunt alimenta in exi-
gua copia plurimum nutriētia, cuius ge-
neris quædam à me sunt annotata:

*Alimenta
plurimum
nutrientia.*

℥. Pul-

℥. Pulpæ perdicis.

caponis an. ℥ ij.

pinear.

pistaceor. an. ℥ j.

Sem. melon. excor. ℥ ss.

Terræ sigill. ℥ iiij.

Cinam. opt. puluerifat. ℥ j.

Conseru. viol. ℥ ss.

Sacchari albiss. lacte amygdalarum, & aq. ros. dissolut. q. s.

*Morsuli in
hecticos.*

Fiat confect. in morsulis. Plurimum nutriunt Gelatinæ, quarum conficiendarum ratio, si ignota est, peti poterit ex libro meo de peste fol. 476. mangias brancho Hispanorum, quod coci Generosi

*Hispanica
fercula.*

Domini absque dubio facere norunt, & iuscula capi, in quibus Borrago & lactucæ folia ebullierint. Hæc monuisse sufficit, ut marasmm vitemus, quem minari videntur colliquationes pingues superficiem lotii occupantes, cum renum pingua fere matulæ parietibus adhærere soleant. DEVS opt. max. nostris consiliis

& conatibus adsit, iis præsit, eaque benigne fortunare dignetur.

*In febre tabida, pro Magnifica quadam
Domina,*

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM XCIX.

*Prognosti-
con.*

*Spasmus ex
inanitionis*

NON libet odiose in aliorum medi-
cationes inquirere, aut si quid in cu-
ratione præstantiss. Dominae recte vel
secus factum sit, meum iudicium inter-
ponere, præsertim cū factum infectum
fieri non possit, illud potius conabor, vt
optimam sceminā consilio pro mea par-
te adiuuem. Quia vero initio prognosti-
con de curatione significādum est, illud
prædico, secundū Hippocratis oracula,
si spasmus ex inanitione hæc Domina la-
borat (vt Medici existimant) eos operam
perdere: sed cur nequaquam hanc affe-
ctionē spasmus ex inanitione iudicem,
& quid de morbo septiam paucis osten-
dam. Spasmus est neruorum musculo-
rumque conuulsio atq; ad originem eo-
rum perpetua contractio præter volun-
tatem. Estq; hæc affectio, nunquam sine
motu

motu & grauissimo dolore, atq; ea con-
 ditione, quæ ex inanitione est, plane acu-
 tum malum est, citoq; interimit. Causæ
 sunt ea, quæ immodice exhauriunt
 humidum, vt purgationes immodera-
 tæ, sanguinis detractiones, vigiliæ, ine-
 diæ, labores immodici & vehementes,
 vulnera, febres ardentes. Ideoq; vix vl-
 lus spasmus ab inanitione est, quem non
 inflammatio sequatur. Atq; his de causis
 exhausto humido, nerui & membranæ
 sicciores fiunt, & cōtrahuntur in se cum
 vehementi motu. Spasmus autem à re-
 pletione contrarias habet causas, videli-
 cet immodicas repletiones, fitq; repen-
 te. Patet igitur ex natura morbi, quod
 neq; ex inanitione, neque repletione in
 hoc corpore sit spasmus. Ac si esset ab in-
 anitione, certe auxilia calida, quæ adhi-
 bita sunt, auxissent malū. Si vero à flati-
 bus, resoluti essent, Ego vero diminutum
 hunc atque deprauatum motum in digi-
 tis, & pedibus refero ad humores corru-
 ptos, qui in spinam dorsi ac neruorum o-
 rigines transfusi sunt, vt sæpe in colicis,
 & magnis torminibus ventris istam re-

*Causa spas-
 mi ex inani-
 tione.*

*Spasmus à
 repletione.*

*Diminutus
 & depraua-
 tus motus
 ab humori-
 bus corru-
 ptis.*

*Febris tabi-
da.*

*Conserua
rosarum re-
cens.*

tentionem menstrui sanguinis fieri videmus. Hunc auget totius corporis, omniumq; solidarum partium intemperies calida & sicca, quæ cum sese offerat sumpto cibo, ita vt etiam facies rubere incipiat, cumq; totū corpus sit extenuatum, suspicor hic adesse febrē tabidam, & quidem iam aliquomodo confirmatam, & hecticam. Hæc mea opinatio si vera est, necesse erit, vt ad hanc propulsandam febrem Medici totis viribus sint intenti. Nisi enim hæc tollatur, neque vires conseruari, neque reliqua symptomata, maxime læsio motus curari poterit, quia magis magisque tendines ac nervi siccabuntur, & si febris hæc secundum gradum acquireret, frustra quærentur remedia. Quia vero obstructio alui, & catarrhus, multum ad augendam, fouendamque eam faciunt: Primo operam dare oportet, vt leniatur aluus, deinde vt roboretur cerebrum. Ad vtrumque nihil melius atq; conuenientius est, quam si conseruam rosarum, vt vocant, recentem in magna quantitate singulis diebus acceperit, præsertim autem hora decubitus,

utitur, & ne calor ventriculi læderetur, v-
num atque alterum caryophyllum in- *Caryophyl-
li.*
sum in duas partes simul deglutiret.
Quod si vero conserua rosarum recens
non emolliret aluum, vtatur alternis die-
bus vel singulis septimanis ter, hoc Ele-
ctuario:

℥. Conseruæ Rosarum.

Violar. an ʒß.

Flor. Cassiæ recenter extractor. *Electuariū
emolliens
aluum.*

ʒ iij.

Specier. aromat. rosat. Gabr.

ʒ j.

Misce, fiat Electuarium.

Hoc Electuarium suaue est, & non
solum aluum leniet, verum cor, etiam
cerebrum, & epar roborabit. Ab aliis
purgantibus medicamentis plane cen-
seo abstinendum, & hæc Dominæ, tan-
quam venenum mortiferum cauendum.
Si autem posset hoc ferre præstantissima
fœmina, optimum esset, vt singulis septi-
manis ei exhiberetur clyster ex solo iu- *Clyster.*
sculo gallinaceo ad hunc modum: Ac-
cipiantur iuris gallinacei vel gallinæ pin-
guis nō saliti vnciæ xv. adde vitellum oui

recentis vnum, & sacchari duo cochlearia, & misceantur. Si dolores aliqui ventris urgent, incoquantur flores Matricariæ, iux, &c. Hoc medicamentum in ista curatione plurimum profuturum & tutissimum esse non dubito. Purgata aluo ad sistendum catarrhum, & roborandum cerebrum, tuto posset inspergi pulvis iste futuræ coronali:

Pulvis capitis.

℞. Rosarum rubearum.

Myrtillor.

Corallor. rubeo. an. ʒß.

Masticis ʒß.

Misce, fiat pulvis.

His ita monitis ad curationem deueniamus. Primo autem intemperies illa calida & sicca, quæ ne sit hectica vereor, requirit solam alterationem, videlicet contrarium frigidum, & humidum, non solum in medicando, sed maxime in victus ratione. Tenenda est igitur diligenter victus ratio humectans & temperate refrigerans. Nam ab omnibus immodice frigidis cauendum, nec alterationes subitæ faciendæ. Omne enim nimium naturæ inimicum, vt Hippocrates in-

*Victus ratio
in hectis.*

acquit, & corpora, quæ longo tempore
 extenuantur, lente reficere, non solum
 quantitate, verumetiam qualitate oportet.
 2. Aphorif. 7. Alimentorum autem
 & cibi catalogum præscribere, cum
 præstantissima Domina utatur doctis
 Medicis, non debeo nec in hac festina-
 tione & temporis angustia possum. Hoc
 saltem moneo, rectam victus rationem,
 præcipuam partem curationis esse in
 morbo, & sine ea diligentiam Me-
 dicorum parum profuturam: quia resti-
 tutio humidi & virium conservatio, in
 morbo præcipue eam requirunt.
 Medicatio tota consistit in alteratione,
 videlicet, siccarum partium humectatio-
 ne, & caloris præternaturalis diminutio-
 ne. De siccitate me non errare satis cer-
 to scio, tutoq; posse adhiberi humectan-
 tia. Quatenus autem sit refrigerandum,
 cum mihi de gradu caloris non constet
 in longo morbo, vix aliquid ausim affir-
 mare, præsertim absens. Relinquo igitur
 iudicium de his peritis præsentibus Me-
 dicis: Hæc vero duo tutissime pote-
 runt fieri: Primo fricetur leniter corpus

*Refectio ta-
 biarum
 lenta.*

*Dia præci-
 pua pars cu-
 rationis.*

*Humectan-
 tia tuto.*

I.

totum oleo recenti amygdalarum dulc.
bis in die, hora matutina, & ante cœnā,
& sit frictio longa & lentissima, si oleo
adderetur pinguedo Anserina recens,
multo efficacius esset medicamentum,
atq; vt addatur hortor. Deinde singulis
diebus bis poterit accipere vnum de his
Morsulis:

*Morsuli re-
sumptiui.*

℥. Sem. papaueris albi ℥β.

Amygdal. dulcium.

Pinearum recens elotarum an.

℥ iij.

Sem. 4. frigidor. maior. excortic.

an. ℥j.

Sem. Lactucæ ℥ ij.

Infundatur in aqua Tussilaginis ℥ v. ho-
ris duabus, & comminuantur, postea fiat
expressio fortis:

℥. Huius expressionis ℥ iiij.

Sacchari albiss. ℥β.

Specier. Diatrag. frig. ℥j.β.

Fiat lege artis confectio in morsu-
lis.

Horum vsus commodus & conueni-
ens erit omni tēpore, noctu & interdiu.
Hæc duo omnino debent adhiberi, & v-
sus

is eorum erit rectus & tutus. Plura autem
medicamenta non præscribo, præ-
sertim cum de febris illa nihil certi co-
nouerim. Ac si illa, quod ego opto, ab-
est, facile volente Deo motum restitue-
mus, & reliqua pellemus symptomata.
Motus autem deprauati causam cum re-
uoluerim, partim ad principii, videlicet,
spinæ dorsi læsionem & offensionem, à
materia partim ad instrumentorum, vi-
delicet, musculorum, neruorum, ac ten-
dinum intemperiem. Propositis iis sco-
pis intētionēs curatiuas videbimus: Pri-
mum si materia afficiēs principium ner-
uorum etiamnum præsens est, remouen-
da erit. Hoc autem facere neque vires
neque intemperies totius corporis cali-
da & sicca sinunt. Ergo opera danda est,
ut si forte natura eam possit expellere: Non
dudubium vero est, quin spontaneis eua-
suationibus, quæ ante mensem fere fue-
runt, aliquo etiam onere spina dorsi sit
solenata.

Verum si menses prouocari possent
(de quorum fluxione, vel adstrictione
me esse admonitum velim) optime ma-

*Indicationes
curatiua in
motu deprau-
ato pedum
& digitorū.*

*Menses pro-
uocantia.*

teria ista deriuari atque euacuari posset.

Ad mensium autem prouocationem, & alui quoque humectationem, ac solutionem plurimum prodesset, si maluam, parietariam & Mercurialem coquerent in aqua, & coctis herbis ac probe comminutis affunderent oleum oliuarum recens, vel butyrum sine sale, atq; hoc quasi cataplasma inferiori ventri & pectini singulis diebus imponderent. His ita factis si fluere menses vellent, bene, si minus, priusquam febris remitteret: non

*Vnguentum
pro roboracione
neruorum.*

adhiberem alia remedia fortiora. Cæterum, vt roboretur principium nervorum, fiat tale vnguentum: Accipiantur lumbrici terrestres, & loti vino decoquantur in duplici vase in oleo oliuarum recenti, ac fortiter exprimantur, deinde accipiat aliorum lumbricorum lotorum in vino, & exsiccatorum puluis, & addita modica cera ad lætum ignem fiat linimentum. Illo vngatur spina dorsi hora decubitus, & post somnum. Quod si hoc remedium non contulerit, admonitus alia præscribam. Instrumentorum autem intemperies, videlicet masculorum,

ten

endinum & neruorum, tolletur frictio-
ne, de qua paulo ante monui, nec plura
hic remedia præscribam. Lotiones ex a-
qua dulci etiam si febricitaret, non valde
obhorrerem, si modo inunctiones post
otionem statim fierent.

*Lotiones pen-
dum.*

Sed tamen non velim valde crebras
esse, ne magis resoluant. De Thermis o-
stendam tunc meam sententiam, cum
le febre atq; mensium fluxione certiora
cognouero. Hanc autem medicationem,
quæ ex veris Artis Medicæ principiis est
deducta, rectam & salutarem fore spero,
atq; ut sit, DEVM precor.

*In febre hectica, cum insigni ventriculi imbe-
cillitate, pro Magnifica quadam
fœmina,*

D. IOH. CRATONIS

CONSILIUM C.

NON esse prudentis Medici videtur, *Ægroti ab-*
de absentis valetudine, rebus non be- *senti non fa-*
ne exploratis ac cognitis, ex tēpore con- *cile consiliū*
dandum.

filium dare, cum ea sit subiecti Medicinæ excellentia ac præstantia, vt nihil temere, & absq; bene deliberata ratione fieri debeat. Ac pro mea parte fateor, me male in præsentia, quam scripto consulere, præsertim cum non edocear à Medicis. Duo autem scire præcipue volui, primum, an aliqua adesset febris: deinde, an menstruæ purgationes sint suppressæ. De altero respondetur, fluxisse menses toto morbi tempore debito, nunc autem supprimi. Et additur querela de ventriculo debilitato. Ea vero affectio, vt præstantissimæ fœminæ admodum molesta est, ita Medico morbi & curationis rationem consideranti, minime mira. Extenuato enim corpore longo morbo venter debilitari necesse est. Et huic malo accessit frequens & difficilis vsus medicamentorum, quæ ventriculo non solum aduersa, verumetiam admodum noxia fuerunt. Nam vt intelligo, bibit syrupos ex aquis destillatis, quæ ventriculo admodum relaxant. Primo igitur, si quid meum consilium valet, à syrupis abstinendum censeo, ac cum ven-

tricu-

Syrupi ex aquis destillatis ventriculo noxii.

iriculus exhaustus sit calore naturali, &
si ad istum modum prouideamus, ne vel
in ipso, vel in vniuerso corporis habitu
augeatur calor præternaturalis, quem e-
go hecticam febrem Lutinam falso esse
ominor; magno hoc fieret ægrotantis
commodo. Extenuari enim alias ob cau- *Tabis causa.*
as corpus, quã præternaturali agēte ca-
lore in humidum naturale, vix arbitror,
& vt malum non solum in vno aliquo
membro, verum corde atque totius cor-
poris habitu esse suspicer, non omnino
paruas causas habeo, ac vtinam fallar.
Nam hic error præstantissimæ foeminæ
salutaris, & mihi minime iniucundus fu-
iturus est. Scio propter solam constitu-
tionem frigidam & siccam ventriculi,
aut membrorum, quæ subseruiunt nutri-
tioni, posse corpus extenuari atque tabe-
scere. Vt cunq; autem sit, cum non sine
periculo extenuati & macilenti calefi-
unt: Ideo in curatione Medicum cir-
cumspæctum esse oportet. Siue autem
ad sit febris, siue non, certe meo iudicio
omissis reliquis medicamētis regio ven-
triculi, imo totus venter tali vnguento
inungatur:

*Vnguentum
substantificans
humectans
& roborans
Montani.*

℞. Medullæ crurum vituli.
Olei amygdal. dulc. an. ℥j.
Masticis puluerisati ℥j β.
Olei caryophyllor. ℥j.
Misce, fiat vnguentum.

Deinde:

*Cataplasma
pro ventri-
culo.*

℞. Carnis dactylor. ℥ij.
Carnis cytonior.
Passular. an. ℥j.
Panis albi tosti ℥β.

Coquantur simul in vino Maluatico,
& adde masticis puluerisati

℥ij.

Olei amygdal. dulc. q. s.

Misce, & inter duas telas lineas extendatur & applicetur toti ventri. Fiat autem bis in die. Venter roboretur iis rebus, quæ minime nauscant, etsi vellet aliquid intra corpus sumere. Accipiat conferva rosarum & borraginis an. q. s. ac coquantur in quantitate sufficienti aquæ hordei, & decoctum colo transfusum & refrigeratum bibat. Ad prouocandos menses decoquatur Mercurialis in aqua, addito communi oleo, & fiat Cataplasma pro ventre inferiori.

*In febre hectica, cum catarrho, pro quadam
Magnifica Domina,*

D. IOH. CRATONIS

CONSILIUM CI.

QUod toties desideravi scire, an præ-
stantissima Domina esset sine fe-
bre nunc primum intelligo, statuere Ex-
cellentissimos Doctores febrem hecti-
cam iam secundum attigisse gradum, sed
dubitare eos, virum relicta febre curatio
ini catarrhi sit incumbendum, an vero po-
tissimum ad febrem respiciendum. Est
autem expedita responsio: Si catarrhus
hecticæ causa est, non dubium, quin
catarrhi curationi primum opera dan-
da, secundum præscripta Medica, sed
sane, an hoc sit, statuere nequeo: Sic au-
tem sentio; cum hoc corpus extenuari &
consumi videamus, calore præternatu-
rali absumente humidum in partibus
solidis, nullum esse dubium de febre ta-
bida. Ea autem an sit hectica, vere sic di-
cta, an vero improprie, ambigo: si hecti-

*Hectica du-
plex.*

ca vere sic dicta est, non habet causam catarrhum. Verum haud dubie excitata est à magnis doloribus, quos quidem voluere (vt intelligo) remediis calidis tollere. Vnde cor positum (quemadmodum in scholis loquimur) in calefacto esse, cepitq; fieri ebullitio in substantia rorida. Huius autē gradus index est calor corporis, qui exacuitur assumpto cibo. Ad secundum gradum hecticæ duo requiruntur: Primo, vt cor sit positum in calefacto esse. Secundo, vt consumatur substantia rorida. Hic gradus manifeste quidem cognoscitur, sed difficilime curatur, ideoq; cum existiment Medici, Dominam esse in secundo gradu Hecticæ constitutam, plane contrarium omni rationi esset, velle ad deriuationem catarrhi adhibere vniuerso corpori emplastrum rubrificantia. Hæc enim magis exsiccarent, & tabem augerent. Si vero (ad quam sententiam ego magis inclino) est Hectica improprie dicta, partim ex catarrho partim ex ventriculi intemperie frigida & sicca: Epatis calida & sicca, quæ intemperies catarrhum quoq; produxit,

Duo ad secundum gradum hecticæ requiri.

Hectica ex catarrhis impropria.

iuxta, profecto ad illam præcipue est re-
 iiciendum, & omni conatu epati, ven-
 iculo & intestinis, quæ & febrem istam
 ebendam fouent, & catarrho materiam
 obministrant, subueniendum, simul.
 que intemperies illa sicca in membris so-
 dis, quantum fieri potest, corrigenda, &
 roborandum atq; alterandum caput,
 que cerebrum, ne catarrhus tanto im-
 etu fluat. Hæc, quo pacto sint præstan-
 da, viderint Medici, qui vires intuentur,
 à virtute veniam agendi petere de-
 bent. Sciunt autem Excellentissimi
 Doctores, quid de Marasmode ista fe-
 bre, quæ raro est absque putredine, Ga-
 lenus sentiat, neque multis monere est
 necesse. Corruptio, vt demonstraui
 post Aristotelem Auerrhoes, fit aut per
 putrefactionem, aut combustionem:
 Combustio vero, vt voluit Aristoteles fit
 ἡ ἐκ τοῦ μαράντων, aut, vt Galeno placet, dis-
 soluta συμπερεσία, cum minor flamma à
 maiori prohibetur redire à circumfe-
 rentia ad centrum, vbi est suum pabu-
 lum. In simplici Hæctica fit combustio,
 in hac nostra tabida febre combustio &

*Indicationes
 curatiua in
 hæctica à ca-
 tarrho.*

*Febres Ma-
 rasmodæ seu
 catarrhica-
 re absq; pu-
 tredine.*

putrefactio. Hoc cum ita sit, nec sic quidem ista Emplastra rubificantia conuenient. Quid igitur faciendum? Illud quod potest, quando hoc, quod debebat, non conceditur. Opera danda, quemadmodum dixi, vt subueniatur ventriculo & epati. Ad eam intentionem optime conueniet Emplastrum de dactylis, carne cytoniorum, pane infuso vino, & oleo amygdalarum. Epatici (si quidem alia non fert) adhiberem pulueres, santali rubei cum aqua maiorana. Cor roborarem vnguento rosato Mesuæ, optime odorato: Spinam atque dorsum totum vngerem Oleo rosato completo, in quo decocti essent lumbrici terrestres, sed non debeo Excellentissimis Medicis plura præscribere remedia, quæ quidem habitis veris & rectis indicationib. curationis, facile est reperire. Quod menstruæ purgationes non fluunt, nihil mirum in tam longo morbo: malum tamen, siquidem hoc non parum etiam ad morbum facit. Ideo decoquendam putarem Mercurialem, atque cum oleo oliuarum recenti, pectini im-

*Menstrua
promocans.*

ponendam. Hoc enim remedium non solum prodesset matrici: Verum etiam humectaret intestina, & ad emolliendam aluum faceret. Vsum enematum *Enemata.* quod non possit ferre, non miror, maioris doleo, præsertim cum iam multa atque acria sint adhibita, quibus vis intestinorum debilitata fuit. Ventriculus etiam labefactatus catarrho, vel leuissima medicamenta non tolerat. Si tantum solam conseruam rosarum recensentem sæpe & multum assumere posset, *Conserua rosarum helicis conuenientissima.* secundum omnes intentiones curatiuas prodesset, leniret aluum, humectaret, alteraret calorem præternaturalem, & catarrho, ac feбри prodesset, si qua refrigeratio ventriculi & intestinorum metueretur, integra semina anisi possent admisceri, quæ etiam contra flatus facerent. Medicamenta purgantia, vel etiam lenitiua in tanta ventriculi debilitate, ut paulo ante dixi, vix possum consulere, neque etiam vlla alia, quæ dolorem inferunt, ut Emplastra illa exulcerantia, præsertim cum continuis doloribus in hoc corpore vires exhaustiatur, nec affli-

*Dolor ven-
triculi.*

*Dolor iun-
cturarum.*

cto addenda sit afflictio, quæ magis ob-
sit, quam profit. Ratione doloris ventri-
culi & flatuum saccharo rosato admisce-
rem duo grana thuris integra, hocque
sub decubitum sumatur. Hoc reme-
dium catarrho quoque proderit, nec ex-
siccatio metuenda, præsertim cū integra
grana eaq; cum conserua Rosarum den-
tur. Ad dolores iuncturarum (cum insi-
gni exsiccatione, & calore, vt scripsit Dn.
Doctor) mihi plane videtur conueniens,
si fieret linimentum ex succis frigidis se-
di, atq; solatri, quibus adiiceretur oleum
oliuarum recens, pinguedo gallinarum,
anserina, ac his simul coctis fieret vn-
guentum. Formulas Dn. Doctoribus
non debeo præscribere atque reliqua
quoque, quæ in hac difficili curatione
facienda videntur, eorum prudentiæ per-
mitto. Ac DEVM oro, vt medicationes
nostras iuuet.

Post scriptum.

Diurnitas catarrhi & materiæ eius
multitudo, est ab intemperie membro-
rum naturalium & cerebri. Quare nisi
eam

am corrigamus, frustra deriuationi mar-
 tiae fluxæ aut diuersioni fluxuræ stude-
 mus, licet diuersionem, si qua fieri atte-
 possit, non velim improbare.

*In principio Gibbositatis, pro quadam
 muliere,*

D. IOH. NÆVII

CONSILIUM CII.

Clarissimus Dominus Doctor per-
 plexus est satis & dubius, atque ita,
 ut pronunciaré non ausim, casus vxoris
 On. Balthasaris Theodorici, quo nomi-
 ne describi debeat. Itaque magno labo-
 re ac cura opus habebit. Mihi videtur
 principium esse gibbositatis, quod à Me-
 dicis, & maxime à Guilielmo Placenti-
 no ventositas gibbositatis appellatur, v-
 na cum materia irruente ad locum affe-
 ctum ligamenta spondylorum, colli, spa-
 tularum, & ossium pectoris, mollifican-
 te, relaxante, & dolorem ita commo-
 uente. Video enim os humeri dextri ali-

*Ventositas
 Gibbositas.*

qua ex parte esse luxatum extra suum locum, & omnia eiusdem lateris membra, aliqua ex parte in tumorem eleuata. Itaque dolore lenito opus habebit chirurgus experto, qui laxationes ossis præscripti, præterea & ossa spinæ dorsi nonnihil vt apparet, extra suum locum posita, reducat in ordinem. Ad quam eundem operationem ego non ero sufficiens. Volui itaque eam ad te remittere, sed forsitan admonitione tua fretus, Dn. Balthasar petiit, vt ipsam retinerem apud me, promisi itaque diligentiam meam in vnâ & alterâ hebdomadâ, periculum facturum de successu. Qui si successerit, vt spero, prosequar negotium, sin minus, cum præfagio domum remittam. Hæc de statu ægritudinis mulieris illius ad te rescribere volui, vt habeas, quid de casu & curatione eius sentiam. Vale vir doctissime cum vxore & liberis tuis suauissimis. Celerrime ex Dresda 17. Augusti, Anno Domini 1563.

Bolus.

℞. Flor. Cassiæ recent. tract. 3vj.
Elect. de psyllio.

Dia-

Diaphœnic. an. ʒj.ß.

Misce, & sacch. aspergantur, & f. bolus,
detur statim.

Item:

℥. Syrup. de duabus radicibus.

Digestivum.

de stœchade simpl.

de betonica an. ʒ iij.

Aq. Salviæ.

Betonicæ.

Fœniculi an. ʒj.

Misce, fiat potus, signetur Morgenz
ranck.

℥. Olei lilior. alb.

Vnguentū.

Costini.

Chamæmel. an. ʒß.

Vnguenti Martiat.

Aregon. an. ʒ ij.ß.

His dissolutis, fiat vnguentum molle cū
modica cera, si opus fuerit.

Item:

℥. Empl. de meliloto ʒ iij.

de baccis lauri ʒj.ß.

*Emplastrū
pro humeri
doloze.*

Misce, malaxando cum modico oleo
chamæmelino, & fiat massa, quæ exten-
datur supratela linea, quantitate medij
marcus papyri. Detur.

Item:

Pillula.

℞. Mass. pillul. de fumar.

Aggregatiuarum.

De hiera comp. an. ℥j.

Diagridii ḡ. j.

Fiant pillul. nu. xxij. cum aqua fumarizæ,
inurentur.*Rotule.*℞. Spec. aromat. rosat. Gabriel. sine
mosch.

Liberantis sine bolo & aloë.

Dianisi an. ʒj.

Sacchar. albiss. in aq. fœniculi
dissoluti ʒiiij.

Fiat confectio in rotulis.

Item:

℞. Granorum masticeis ʒj.

Reiteretur vnguentum, & detur in du-
plo.Reiteretur Emplastrum quoq; ex me-
liloto, & de baccis lauri, & detur in du-
plo. Fiat Magdaleon carthæ in-
uolutum, signetur

Pflaster.

§

Idem in eodem casu,

CONSILIUM CIII.

S Balthasaris Theodoreti vxorem, in
 • veteri luto, vt aiunt, hærentem, ad
 vos remitto, Clariss. ac præstantiss. Dn.
 Ooctor. Nam ob speratum vterum,
 quem sese gerere à nonnullis mulieribus
 passa est sibi persuaderi, nihil medica-
 menti sumsit amplius. Et quoniam ex v- *Vrina præ-*
 trina præsentem prægnationem agnosce- *gnantium*
 re, fallax sit iudicium, nolui dissuadere, *fallax.*
 quin ita maneat, & tempus opportunum
 expectet. Exhibui, vt ex chartis medica-
 mentariis videbis, paucas medicinas:
 Bolum nimirum leniētem ventrem, po-
 tionem concoctricem, pillulas laxatiuas
 cum confectione quadam roborante.
 Humero quoq; dextro vnguentum cum
 Emplastro communi applicui, quod do-
 lorem bona ex parte sedauit, & iam ad a-
 silia topica accedere volens, iter mihi in-
 terclusum fuit, quod facile tuli. Vereor
 enim ne gibbus, qui in dextro latere ra-
 dices egisse videtur, curari cito possit.

Tametsi intellexerim, clanculum mulierem medicatricem quandam adesse, quæ omnibus suis morbis mederi posse pollicetur, quò audito, me ab hac curatione subtraxi. Malui enim aliis hominibus eam bene curandam relinquere, quam cum dispendio famæ illam diutius hic retinere. Quod tamen tibi soli, tanquam amico subindicare volui. Vale vir doctissime cum vxore & liberis tuis suauissimis. Ex Dresda, 4. Nonis Septemb. Anno 1563.

MORBI VIRGINVM.

Paralysis in Moniali,

D. IOH. SIGISMVNDI

CONSILIVM CIV.

CVra duabus innititur; Diæta nimirum, & Medicamentis. I. Omnia ea, quæ refrigerant, noxia; at contra, quæ calorem natium recreant & conseruant, corpusq; exsiccant, vtilia. Mane abster-

Postergantur facies & manus aqua calida, cui per noctem fol. saluiae immacerata fuerint. A cibo lotio manuum prohibetur.

Cibi sint exsiccantes, carnibus saluia, *Diat.* maiorana, rorisinarinus, &c. incoquantur, cerebrum leporis cinamomo asperso plurimum proderit. Inter aromata profunt cinamom. maceis, nux moschata, piper. Potetur mulla, cereuicia, hyssopus, saluia, aut lauendula imponenda: Vinum & omnia acida vitanda.

Medicamentorum hic ordo: De decocto sequenti diebus aliquot bonum fluxum calide mane ebibat:

℞. Herb. Hyssopi m. ij.

Paralyfis.

Betonica.

Saluiae minor. an. m. j.

Stoechad. Arabic. ʒ ij.

Calami aromatic. ʒ iij.

Folior. Senæ Alexand. ʒ ij.

Agaric. alb. & leuiss. in oxymel.
prius confusi ʒ ij.

Flor. Lauendulae p. j.

Zinzib. 3ß.

Carthami conquassat. ʒij.

Fiat horum in aq. q. s. l. a. decoctio ad
consumptionem medietatis, vt rema-
neat lb. j. & paulo plus; Colatura cum
mellis exactissime despumati q. s. dulco-
retur, & fiat potio tribus diebus ebiben-
da cōtinuis: quod si videatur paulo plus
educere, vnico suspendat die vsum. In-
terea Rotulis corroboretur:

*Rotula ro-
borantes.*

℥. Spec. Diambrae ʒj.ß.

Diamos. dulc. ʒj.

Cinamomi elect. ʒj.

Cubeborum.

Macis an. ʒß.

Cum saccharo albo in aq. Lauend. disso-
luti q. s. fiat confectio in Rotulis.

Quinto die catapotia ingerantur:

℥. Pillul. Cochiarum Almanfor. re-
cens dispensat. ʒj.ß.

Pillule.

Agar. albiss. ac leuiss. ʒj.

Mastichis ʒß.

Spicæ nostræ ḡ. iij.

Cum oxymel. squillit. q. s. fiant pillulae ex
ʒj. num. xvijj. Inuoluantur in puluere
macis & cubeborum. Quod si nouem
non

non fufficiant, affumentur vndecim aut quindecim. Bis aut ter assumptæ, si mediocriter aluum exonerauerint, differatur eorundem vsus per octiduum.

Interea illinatur ceruix & spina oleo sequenti, cui succedat postea vnguentum infra subscriptum:

℥. Olei Chamomel. ℥j.

Oleum.

Costini ℥j.

Vini sublimati, in quo per noctem nux moschata maduerit ℥ ss.

Misce, fiat oleum.

℥. Olei Costini ℥j.

*Vnguentum
ad spinam.*

Spicæ odoriferæ ℥j.

Granor. Iuniper. ℥ iij.

Chamom. ℥ ij.

Puluer. castor. opt. ℥ iij.

Olei nucis moschat. per expressionē facti ℥j. ss.

Puluer. flor. Lauendul. ℥ iij.

Maioranæ ℥ ij.

Rutæ siccæ ℥j. ss.

Misce, simul perfecte absq; igne, & fiat vnguentum.

Deniq; ℥j. Electuarii sequentis deglu-

tiatur, aut paulo minus mane & ante Læ-
conicum:

*Theriaca cū
castoreo.*

℞. Theriac. opt. ʒ ij.

Mithridat. ʒ j.

Castor. ʒ j.

Myrrhæ opt. ʒ ss.

Misce, fiat Electuarium.

Retentio mensium in virgine generosa,

D. CASPARIS NÆVII

CONSILIUM CV.

PLurima adsunt indicia, quæ manife-
sto affecti capitis, ventriculi, & ieco-
ris unicam causam esse menstruorum, ex
obstructione retentionem ostendunt.
Hæc sequentibus tollenda:

*Potio dige-
rens.*

℞. Aq. Beton.

Artemisiæ.

Melissæ.

Matricariæ an. ℥ ss.

Syrup. de Betonica.

de Stœchade simpl.

de Artemisia.

Mel-

Mellis ros. col. an. $\text{ʒ}\beta$.

Misce.

Pro digestiūo dosis cochlearia vnde-
cim.

$\mathcal{V}$. Rad. Pœoniæ ʒj .

Pastinacæ sylu. $\text{ʒ}\beta$.

Valerianæ ʒij .

Cappar.

Cichor. an. $\text{ʒ}\beta$.

Betonicæ ʒij .

Herbar. Artemisiæ.

Matricar.

Melissæ.

Betonicæ.

Scolopendr.

Endiuia an. m. j.

Fumariæ.

Comarum lupuli an. m. β .

Semin. Dauci.

Pastinacæ an. ʒij .

Nigellæ $\text{ʒj}\beta$.

Pœoniæ excort. ʒj .

Diptamni Cretici p. j.

Polypodii quercin. ʒj .

Semin. Carthami contusi, & in pe-
tia ligati ʒv .

Portio ma-
nans.

Agar. troch. ʒ iij.

Zinzib. ʒ j.

Folior. Senæ sine stipit. & festuc.

ʒ ij. ʒ.

Passular. sine acillis ʒ ʒ.

Liquirit. rasæ & incisæ ʒ iij.

Calami aromat. ʒ ij.

Incidantur, contundantur, & stent in infus. f. q.

Aq. Artemisiæ.

Betonicæ an. q. f. per horas xj. in loco tepido.

Post bulliant in vase non euaporante ad tertias, vt remaneant ʒ xxvij. Colentur cum expressione forti, deinde infunde per horam.

Flor. Sambuci.

Pæoniæ.

Tiliæ.

Borrag. an. p. ij.

Item, sequens nodulus,

℞. Rhabarb. elect. ʒ ij.

Squinanth. ʒ ʒ.

Terantur, f. nodulus laxis ex peria cum filo. Bulliant cum decocto, & inter bulliendum exprimantur, donec tota vis trans-

transfundatur: vbi omnia bullierint ab-
iecto nodulo, colentur iterum, & ser-
uentur ad vsum: Cui adde:

Syrup. de Beton.

de stœchad. simpl.

de artemisia.

Mellis rosat. colat. an. ʒj. β.

Misce, fiat potio longa, dosis xj. coch-
learia. Quod si minus purget, augeatur
bolo:

℥. Elect. de hiera simplici.

Bened. laxat. an. ʒj.

Diaphœnic. ʒij.

Misce, pro quatuor dosibus in potu dis-
soluenda. Si vero nimis, detrahantur ei-
dem cochlearia duo aut tria, quæ affuso
digestiuo restituantur.

Quinto ab usu horum die, Basilica si- *Vena sectio.*
nistra secetur. Sexto, quiescat. Septimo,
consuetas continuet potiones ad con-
sumptionem vsq;. Pulvere & rotulis si-
militer alternatim ante cibum videlicet
bis de die vti debet:

℥. Sem. Dauci.

Puluis.

Pastinacæ an. ʒij.

Ammi.

Nigellæ an. ʒj.

Artemisiæ siccæ ʒj.

Pulegii ʒj.

Eupatorii ʒij.

Castorei ʒß.

Zedoariæ ʒj.

Folior. Diptam. cret. ʒj.

Calami aromat. ʒij.

Gentianæ ʒß.

Cinamomi inter. ʒj.

Puluerisentur puluerifanda, & incid. minutiss. & fiat puluis. Dosis ʒj. ex aq. Artemisiæ, aut vino calido.

℥. Eupatorii sicci.

Rotula

Epatis lupi præparat.

Absinthii an. ʒß.

Soldanellæ splendid.

Spicæ Indic.

Sem. Alkekengi.

Laccæ ablutæ an ʒß.

Spec. aromat. rosat. Gabr. ʒiij.

Diamarg. Auic. ʒß.

Pliri sarcotici sine moscho ʒj.

Puluerisentur puluerifanda, & incidenda incidatur minutiss. & cum sacch. dissol.

sol. in aq. Artemis. q. s. f. Rotulæ. Dosis
nu. ij.

Instante consueto mensium termino,
per duos aut tres dies feriandum peni-
tus. Quod si his non redeant per hebdo-
madam confectionis laxatiuæ ʒj. purge-
tur; diebus vero intermediis puluis cum
rotulis repetatur, vt antea.

℥. Diaturb. cum Rhabarbar. in tabul.
ʒij.

Sed hæc non adeo speratum conse-
quetur effectum, nisi & victus ratio con-
spiret. Vitanda igitur iuscula vinolenta,
& lacticinia omnia, & similia. Obambu-
lacio ante cibum commoda, nec mino-
ris ponderis frictio & lotio pedum è de-
cocto:

Melissæ.

Artemisæ.

Matricariæ an.

Deus his benedicat auxiliis, & con-
suetam reducat virgini Nobilissimæ sa-
nitatem.

ASSERTIO

IOH. CRATONIS
A KRAFTHEIM, III. SACRA-
tissimorum Imperatorum Cæsa-
rum Augustorum Medi-
ci intimi, &c.

*Pro tractatu precedente de Peste, in quo pesti-
lentem febrem putridam ab ea, quæ à con-
tagione oritur, lateq; dissemina-
tur, discernit.*

*Adiuncta est brevis de contagione & putredine, vera etiam
curandi & precauendi contagiosam febrem pestilen-
tem ratio, commentatio & com-
monefactio*

NUNQUAM ex Teutonicis libris de
Philosophia & Medicina scriptis
quemquam doctorum in Germania, ve-
ram magnamque laudem tulisse, & exi-
stimationi suæ recte consuluisse, arbi-
tror. Neque enim, ut apud Italos atque
Gallos magnificæ vulgaris linguæ cultura,
cum Principum & Rerum pub. scripto-
res θαύματα quædam τῶν πραγμάτων cōlecten-
tur;

tur; & de Latinis bonis Germanica non bona faciant; & cum non sit idonea vocabula in ea ad res, quæ in naturæ cognitione versantur, explicandas reperiantur; sæpe isto modo docti scribētes Teutonice hallucinantur. Accedit, quod ii, qui minime erudita doctrina instructi sunt, neq; ullam facultatem Latine scribendi habent, & audacia pro sapientia utuntur, eaque inscitiam suam armant; maxime se libellis Germanicis ad vulgus ostentant atq; venditant, & apud imperitos approbationem quærunt: quorum iudicio cum nihil sit iniustius, se ad hunc modum Germanicis scriptis eos, qui liberali doctrina atque usu artis Medicæ, præditi sunt, illorum censuræ exponere, parum attentæ considerationis & prudentiæ videtur. Ego vero, cum ante annos xxxiii. in hac Republica Medicus, ut appellant, Physicus, seu Poliatus essem; & officii mei ratio à me postularet, ut ciuib; meis in periculo contagionis pestilentiæ constitutis, quantum in me esset, consulerem: Germanico scripto id, quod potui, feci. Cum vero hoc tri-

stissimo & affl. & iussimo meo, ac potius
 totius Reipubl. tempore, quo hic lecto
 affixus iaceo, iterum pestilentia saeviret
 neque vel meus libellus extaret, vel alius
 hac in parte Reipub. consulerent: roga-
 tus ab amicis, qui aliquid nugas nostras
 esse putant, scriptū illud ante multos an-
 nos divulgatum, quantum in temporis
 angustia atq; valetudine aduersa, animi
 etiam multiplici tristitia fieri potuit, cor-
 rexi: & typis describendum ἐκὼν αἰνεῖν
 δοῦναι, cum maiorem rationem civium
 quam meæ existimationis haberem, de-
 di. Prima autem editio tum in alias re-
 reprehensiones incidit; tum quasi αὐτοεὐ-
 κρίσις illi intentatum fuit: quod provi-
 dentiæ diuinæ parū tribuerem. Exista-
 runt enim quidam me nimium Astrolo-
 giæ addictum, Pestis causam ad astra so-
 la referre, atque statuere eorum ortus
 atq; occasus, siderumque varios posus,
 ut in aëre, ita etiam in corporibus varias
 tempestates excitare. Etsi vero non dif-
 fitear, me tum temporis plusculum,
 quam velim fiderali scientiæ tribuisse:
 tamen nunquam à pietatē discessi: neq;
 diui-

diuinæ prouidentiaæ atq; gubernationi,
siue nobis pœnæ immittantur, siue be-
neficiis cumulemur, metas posuisse. Vt *Syderum*
vero alia hyemes frigidiores sunt pro-
uu.
pter siderum constitutiones; æstates et-
iam alia aliis calidiores: ita & cœli atq;
corporū cœlestium schematismos plu-
rimum adiumenti ad hominum corpo-
ra conseruanda & à sanitate dimouen-
da afferre, & præcipue morbos per vni-
uersum genus hominum vagantes effi-
cere, existimaui. Nec nunc aliter sentio.
Exemplo, vt hoc commonstrem, quæ
obsecro alia causa Catarrhi epidemici, *Catarrhi*
epidemic.
qui anno CIO. IO. x x c. non Europæ tan-
tum, verum magnæ quoque parti Asiæ
infestus fuit, & ab occidente initium su-
mens ad orientem vsque vere, æstate &
autumno, omnes regiones peragrauit,
omnibusque locis, etiam in quibus est
purissimus & saluberrimus aër, labem
intulit; quam cœlestis illius origo? Non
enim à primis qualitatibus hanc popu-
lorum calamitatem, quæ omnibus parti-
bus anni, omnibus in prouinciis eadem
fuit, originem duxisse; sed antipathiam

quandam ad cerebrum habuisse, ac præsertim hominibus malum atque periculum creasse, certum est, etiamsi diuina prouidentia hoc imprimis ascribendum sit, quod laborantibus fere omnibus, salubris paucissimis exitiosa fuerit. Nam si pestilens fuisset; nulla vnquam pestis generi humano perniciosior extitisset. Secundo de his plura, me sponte mea sideralis scientia infirmitatem deinceps agnouisse, & hallucinationes summorum Astrologorum, eorumque vaticinationes falsas, minime excusandas putasse, atque admirandi Philosophi sententia, qui paucas de causis cœlestibus nos habere arbitratur, & peculiaribus observationibus commotum, addo etiam vt interdum puræ Religioni aduersam, reliquisse, lubens hoc loco commemoro. Memini Christianissimum Imperatorum Maximilianum II. S. M. Cæs. cui intima consuetudine atque usu cotidiano, toto eo tempore, quo Romanum Imperium sapientissime & moderatissime rexit, Deo sic vitæ meæ curriculum gubernante addictissimus fui, & vitam multis labo-

*Astrologia
infirmitas.*

laboribus & periculis expositam traduxi, narrare: Se iuuenem cuidam Astro-
 logo libellos Ephemeridum (vt erat in-
 geniosissimus & omnium liberalium artium studiosissimus) mutasse, & quoties ille serenitatem prædicabat, pluuiam: quoties calorem vel frigus, mediocrem cœli statum futurum scripsisse, denique rem ipsam ostendisse, propius se ad veritatem coniecturis suis, quam Astrologum vaticinationibus ob inscitiam artis, si ita appellari meretur imperitis, accessisse. Sed commemorare illa non est huius loci. In mea vero proxima editione libelli Germanici, cum mirificas doctorum quorundam, qui non satis in hac egestate Teutonici sermonis, sententiam sunt assequuti, opinionationes audiam, quasi à veterum & recentiorum sententiâ discedam, cum febrem pestilentem quæ à putredine oritur, ab ea quæ contagione disseminatur, discerno; etiamsi in ista tenuissima valetudine ad nullâ rem sim idoneus: tamen ne existimationis meæ negligens videar, Latino scripto ab errore eos abducere, & bonis de meo libro

*Astrologia
incensendo.*

Causa editionis huius.

incommodius sentientibus (cum malorum
rum & imperitorum, inuidię etiam mor-
tus, ne curandos quidem existimem) ra-
tiones saltem probabiles reddere, ac
que intimum quasi animi mei sensum
de pestilentibus morbis ostendere dili-
genter enitar.

*Pestis nomen
commune.*

Est autem pestis seu λοιμός nomen
commune morbis; qui plurimos siue
contagione siue absque contagione in-
terimunt. Itaq; & Galen. 3. Epid. com. 3. me-
λοιμόν definit Epidemiam contagiosam
& perniciosam; & ut deinceps ostendit
dam, pestilentes febres, siue Epidemias
sint siue σπορτάδες, i. e. sparsim priuatimque
perniciosæ, ab iis quas vere λοιμώδεις sta-
tuit, discernit. Priuatæ seu non com-
tagiosæ, ex communi quidem causa ori-
untur, videlicet, vel ex aëre vel ex victu
ratione, habent: Contagiosæ sola inspi-
ratione vel contagione pestiferæ sunt.

Priuatæ.

Contagiosa.

Corpora autem humana duabus potissi-
mum rebus conseruari, Aëre videlicet
& alimento; quis in schola Medicorum
eruditus non videt? utque conseruatio
ni vitæ seruiant; temperamento & na-

turam

naturæ familiaria esse oportere intelligit ?
Ac ut de alimentis primum agamus, hu-
mida & suauia, temperamento similia
& conuenientia nutriendis corporibus
existimantur. Dissimilia sicca & amara
iudicantur. Sed ad alimoniam tempera-
menti similitudo non satis est; nisi na-
turæ quoque accedat. Ea cum à rei
substantia sit, nulla ratione inuestigatur:
verum sola experientia deprehenditur.
Vtrumq; autem cum est in alimento, vi-
delicet temperamenti & naturæ simili-
tudo, conueniens conseruationi vitæq;
humanæ idoneum censemus: Si vnum
abest, nutritioni minime aptum esse.
Sic Margaritæ amicæ quidem naturæ *Margaritæ
natura ami-
cæ, sed non
nutriunt.*
sunt: sed cum sicca temperamento, ad
nutritionem plane non faciunt. Quæ
verò prorsus dissimilia sunt, ut Aloë, at-
que corpus alterant, Medicamenta dici-
mus. Sicut ea quæ omnino naturæ con-
traria, corpus humanū & vitam destru-
unt, venena statuimus. Sæpe autem &
ista, quæ alimenti vim obtinent, ita cor-
rumpuntur; ut in venenum transeant.
Itaque assumpta intra corpus humorum

*Alimenta
corrupta fe-
bris pestilen-
tis putrida
priuata cau-
sa.*

malignitatem tantam efficiunt, vt in illis
pestilentem putredinem excitent. Hinc
febres pestilentes priuatas seu non con-
tagiosas oriri res ostēdit, multis quidem ob
propter communem causam perniciosas
fas, itaque Epidemias: nondum tamen
contagiosas: nisi putredo ad eum gra-
dum deueniat, qui νόστρον ἀποκρίσιν, id est
morbidam expirationem, gignat. Ea ve-
ro cum ē corporibus expirat, vel in aere
vel in corporibus poros & vestitu hæ-
ret: contagionis & publicæ pestis causa
est.

Publica.

Appello autem publicam, non quod
ita quasi speciem, quemadmodum qui
dam interpretati sunt, constituam: sed
vt à non contagiosis febribus has, tan-
quam publice omnibus hominibus ca-
uendas, cum morbida illa exhalatio ve-
neni instar sit, & aëri inhærescat perque
eum disseminetur, ac non vnis ædibus
contagione sua atque exitiosa, sed vni-
uersis ciuitatibus & regionibus pericu-
lum creet, discernam. Cum enim veteres
res, & Galen. 3. Epid. priuatas nominant
quæ multis absque pestilentia publicæ

gratæ

grassante infeste sunt, neque tamen contagiosæ: non dubitavi contagiosas & ab inspiratione ortas, publicas nominare. Scio vocabulum hoc ab aliis non usurpari, & incommode posse explicari. Itaque de eo non pugno. Quod autem excellentes Medici existimant, aërem ipsum in peste putrescere, vel à vicinis paludibus, specubus, & barathris, ex quibus putridus vapor exhalat, vel ex cadaveribus insepultis: ab astris etiam ita aërem affici, ut in sua substantia putrescat, & lethales febres mala qualitate sua inferat: scio plurimos amplecti, neq; cum iis in ullam contentionem venio. Illud volens eis largior, ex inspiratione eiusmodi aëris corpora non disponi tantum ad suscipiendam febrem pestilentem, ut loquuntur, atque omnia quæ nutriendo corpori humano seruiunt, affici; sed pestilentiales febres veras & propter contagionis periculum publice omnibus cauendas consequi, cum inquinamenta è corporibus humanis exhalent: in quibus laborantibus pestilentibus non contagiosis, putredo ad istum gradum per-

*Aer pestilens
est putrida
causa.*

uenit: vt *μιάσματα* lethalia expirent. Fa-
 teor autem inquinamēta ea, quæ ex cor-
 poribus exhalāt, & seminaria pestis sunt
 non modo in aëre contineri & de corpori-
 bus in corpora transire, verum etiam
 cum aër putridus atque impurus est, in
 eo augeri ac grauius virus concipere: at-
 que ita febres pestilentes contagiosas se-
 uiiores & maligniores existere. Vt enim
 corpora impura & ex malo nutrimento
 humoribus malignis scatentia facilius
 hausto seminario pestis, inficiuntur, &
 grauiora symptomata consequuntur: ita
 etiam quæ impurum aërem attrahunt,
 (cum cor aere alterari perpetuo necesse
 sit; & febris, quæ pesti coniuncta est, in-
 nato calori cordis sua venenata quadam
 vi aduerietur, vt nihil adiumenti cor ab
 aere inspirato habeat, sed magis magisque
 oppugnetur) maiori periculo tunc expo-
 sita sunt.

*An pestis si-
 ne febre.*

Quærunť vero homines docti, an pe-
 stis sine febre homines corripiat & inte-
 rimat? atque in ea sententia esse Gale-
 nū & alios Medicos veteres arbitrantur.
 Verum cum autoritates ornamenta po-
 tius

tius sint nostrarum siue sententiarum siue opinionum; & ratio dictare videatur, Febrem, tametsi lateat, vix tamē abesse: iudicandum potius esse ratione, quam autoritate puto. Sed de his prolixam disputationem hoc in loco instituere non oportet. Illud meo libello inscripsi; multos morbos pestilentes esse, vt Anginas, Pleuritides, &c. quas febres non appellamus. Absitne autem ab illis prorsus febris, iudicent eruditi, & naturam putredinis diligentius considerent, cuius quidem hoc proprium est; vt vitalem & innatum calorem cordis, vapore alias magis, alias minus pernicioso, oppugnet.

Multi autem hoc tempore in ea sunt sententia; vt in pestilenti constitutione non existiment aliis morbis homines interire, quam peste. Id, si agrotantium corpora *putredine* hauriant: in controuersia non vocandum. Si vero ab inquinamentis, quæ ex infectis corporibus exhalant, libera sunt; nequaquam illis hoc concedendum, etiamsi signa quædam, quæ pestilentem febrem contagiosam consequuntur, adesse reperiantur.

*Morbus gal-
licus & pe-
stis omnibus
sepe morbis
implicant.*

Cæterum hoc verissimum, ut fomes morbi Gallici intus latens, omnibus aliis morbis, qui corpora occupant, sese implicat & difficiliore curatu facit: sic pestis foris infesta, dum vel pestilens constitutio in aere est, vel *μιάσμα* aeri, in quo æger est, admiscetur, periculosiores morbos facit. Imo *μιάσμα* hausta, si morborum causæ iam sint in corpore, illud etiam morbum, quo æger laboraturus fuerat, perniciosum reddunt.

Aëris corruptio.

De aëris corruptione Galeni nostri est sententia, τὸ περιέχον ἐμφερεσθαι τινα λοιμὸν ἀέρι, id est, aërem circumferre pestilentiae semina. Verum hæc neque à magnis & doctis viris, ita ut par fuerat, considerata; neque à Galeno explicata videntur. Multi enim existimarunt, & etiam nunc existimant, externam causam febris pestilentialis aërem in sua substantia corruptum, & inspiratum esse. Hoc vero, ut sit rebus non satis cognitis, multiplicibus involucribus quasi tectum & involutum reliquerunt. Alii enim de primarum qualitatuum alteratione hoc accipiunt: alii de exhalationibus ex locis

cis putridis, ut barathris; vel iis, in quibus cadauera insepulta putridum quiddam exspirant: alii de propria substantiæ corruptione intelligendum putant. Itaque & morbum totius substantiæ consequi arbitrantur. Verissimum autem est, & à veteribus, in primis Galeno, hoc traditum: & aërem & medicamenta, secundum totam substantiam in nostra corpora agere. de morbo autem totius substantiæ pugnare, haud scio, an necesse sit: cum substantia læsa temperamentum permanere integrum nequeat. Itaque recte ad morbos in intemperie referri eos posse arbitror. Sed de his nunc disputandi non est locus.

*Morbum
totius sub-
stantiæ recte
intemp. ad-
scribi.*

De aëre primum agamus. Eum, quatenus est corpus mixtum, putrescere & corrumpi, nemo, ut arbitror, negat. Mutari etiam secundum primas qualitates, cum vel anni tempora eam temperiem non habent, quam natura quasi illis assignasse videtur, sed vel magna ex parte constitutio anni austrina vel aquilonia est: aut cum una qualitas vehementius intenditur, ut æstas supra modum est ca-

Effectus aeris in qualitate mutati.

Substantia corrupti.

Aeris substantia corruptio quid est quod u-plex.

lida, humida, frigida, vel sicca: vel cum insolita in eo varietas, ita ut modo pluvia, modo serenitas, modo calor, modo frigus corpus molestant, apparet. His vero tribus modis cum afficitur: pro diversitate locorum, corpora ad morbos disponuntur; & morbi vulgares, seu Epidemii, plerunque consequuntur. Ac aërem in primis qualitatibus mutatum, febres pestilentes priuatas seu non contagiosas excitare, eamque corruptionem in humoribus inducere, quæ multorum corpora lædat atque extinguat, iam ante concessimus. Pestilentem autem febrem contagiosam hanc non esse, semperque discrimen inter morbos Epidemios contagiosos & non contagiosos, etiamsi utrique multis perniciosi sint, tenendum arbitror. Ac cum etiam in sua substantia aër alteratur & corrumpitur; minime similis perpetuo corruptio consequitur. Alias enim grauius, alias leuius a sua natura discedit. Vnde & morbi grauiiores & mitiores excitantur. Porro corruptio illa aeris in sua natura seu substantia, non est intensio vel remissio

remissio qualitatum; non putredo, non permistio alicuius rei vel vaporis: verum, cum sua natura, qua corporibus amicus & familiaris est, inimicus quasi naturæ humanæ atque venenum efficitur.

De hac corruptione video magnos viros plurimum verborum facere: cogitationes autem eorum ita explicatas, ut

intelligi perspicue queat, meam quidem cognitionem, cum multa, quæ in medium afferunt, mihi sint tenebræ, effugit.

Alii autem hanc corruptionem ex astris & superioribus causis, alii ex inferioribus deducunt, & diuersas corruptionis formas ponunt, atque inde alias corporibus hominum, alias aliorum animalium,

pestem infestam esse existimant. Ego, ne quid dissimulem, ista omnia rectius

ad inquinamenta, quæ continet aer, referenda puto. Nam cum ea ex corporibus humanis exspirant, & aeri commi-

scuntur, corpora humana tantum afficiunt, cum alia animantia non lædant.

Aerem vero, cum sit mixtum quiddam, putredinem posse concipere, quæ est propria mixtorum passio, nullum (ut di-

In peste corruptio substantia aeris ex inquinamentis corporum.

*In aere pu-
tredo cur tā
diuturna.*

xi) dubium. Sed cum perpetuo vagus sit, agitetur atq; diffletur: quo pacto putredo illa tam diuturna esse possit, ut pestē multis mensibus, imo interdum annis, durantem producat; clariorem facem, qua ostendatur, mihi accendi desidero. Certe quo putredo in aere calido & humido erit grauior; eo facilius terminabitur, & morbi ab ea orti cessabunt. Existimo igitur neque à primis qualitatibus; neque in propria substantia; neque corruptione ab astris, vel inferioribus corporibus; sed per admistionem *μίσματα*, quæ ex corporibus, quam diu ea laborant, exhalant, aërem vitium concipere, eorumque quasi multiplicatione, aëre existente impuro atque constitutione anni australi & turbida, pestilentias oriri. *μίσματα* autem alias vere pestem contagiosam & exitiosam; alias, cum sint leuia, popularem morbum inducere: qui in ea corporis parte, cum qua quasi antipathiam quandam habet, sese effert. Sic Catarrhus epidemicus anni M. D. LXX X. *μίσματα* haud dubie habuit, quæ in aere sparsa fuerunt: non tamen

men ad eum gradum malignitatis per-
uenerunt; vt, etiam si cerebrum multo-
rum afficerent, pestem & interitum af-
ferrent. Ac si pestilentia fuissent; quan-
tam stragem generi humano, cum pau-
cissimo malum non attigerit, dedissent?
Corporum vero prædispositionem quã-
dam, vt appellant, esse oportere, ex qua
alia facilius atq; grauius, alia difficilius
atq; leuius afficiantur, necesse est.

*Corpus dis-
positum.*

De hac prædispositione siue sit ex vi-
tutis ratione, siue ex aere, siue ex corpo-
rum raritate, certe aliquid constituere
difficile est. Magnæ enim sunt corpo-
rum diuersitates, singulares sympathiæ
& antipathiæ; alia etiam ex causis cœle-
stibus aliter affecta: deniq; contagii na-
tura nondum satis à doctissimis viris de-
clarata.

Cum vero pestilentes morbos conta-
gione serpere videamus, & quid vere sit
contagio, quæ eius causæ, à veteribus nõ
explicatum; dissentientesque de his re-
centiorum sententiæ; in pauca, quæ mi-
hi cogitanti in mentem venerunt, con-
feram.

*De conta-
gione.*

Contagium à contactu dici, quo labes de corpore in corpus transfertur per debitam & conuenientem applicationem, satis ex Lucretio & aliis Latinis scriptoribus, qui nomen hoc eleganter per metaphoram à corporis affectionibus ad aërem transferunt, patet. Medici vero morbos contagiosos vocant, per quos ratione contactus de corpore male affecto, in aliud similis affectus transfertur; siue hoc mediate, siue immediate fiat.

*Mediatum
contagium.*

Nam mediatum contagium est; cum inter duo corpora medium quiddam existit, per quod maligna & perniciofa qualitas de corpore quasi in corpus migrat: videlicet, vel aer, vel fomes, cui *placenta* seu inquinamentum inhæret, & simile malum communicatur. Immediatum vero contagium est, cum corpora simpliciter se contingunt, vt in morbo Gallico (quicquid fabulentur, qui prætextus quærunt) accidit.

*Immediatū
contagium.*

Initio vero hoc tenendum, quod supra etiam monui: pestilētes morbos hoc quidem proprium habere, vt sint plurimis perniciosi, graues & lethales. Vt autem

tem

tem per cōtagium communicentur, nisi putredo ad istam malignitatem in iis deuenierit, ut morbidam expirationem transmittant in alia corpora, non necesse est. Plurimos enim interire nullis prorsus contagionis indiciiis extantibus, apparet. Pestilentes igitur priuatas, nisi putredo in iis orta morbidum expiret, astantibus innoxias esse affirmamus. Irrident quidem ea, quæ de gradu putredinis dicimus; verum cum illi manifestam experientiam oppugnent, ineptum est cum illis Thessalis odiose disputare. Satis enim in oculos recte iudicantium, qui in peste versati sunt, incurrit: cum hebetantur quasi *μείωσις*, quæ è corporibus infectis expirat, morbi etiam vim remittere. Ac cum sola contagione pestes sæ-

*Pestis causa
grauissima.*

uiunt: minus remediis morbum cedere, quam cum aeris vel alimentorum vitio putridæ febres pestilentes oriuntur. Cæterum cum aer vel per intemperiem, vel exhalationes sæuas & putridas corruptus est, & ad hanc corruptionem *μείωσις* & seminaria pestis, quæ plurimis in locis, ex ægrotantibus atque moritu-

*Febrem pe-
stilentem pu-
blicam è con-
tagio veteri-
bus fuisse in-
notam.*

*In quibusdā
regionibus
pestis non cō-
tagiosa.*

ris corporibus exhalant, accedunt: vix
vllis præstantissimis remediis quemquā
iuuari, nec grassantibus morbis ex con-
tagione ortis, peritos etiam Medicos, nisi
diuina prouidentia in tuto esse, experi-
entia constat. Hic sæpe mihi cogitare in
mentem venit, veteres illos magnos vi-
ros, ex quorum libris atq; præceptis nos
artem discimus, cum pestilentes mor-
bos nullius periculi ratione habita cura-
uerint, neq; vllam contagionis vim, cum
laborantes accederent, metuerint; nihil
etiam de contagione ipsi scripserint: ne-
quaquam eos pestilentes morbos, vel si-
miles iis, qui in nostris regionibus sæui-
unt, & plerunque bubonibus atque car-
bunculis insigniti sint, præ manibus ha-
buisse; sed illos, quamuis Epidemii es-
sent, & multis infesti, nullum tamen se-
minarium pestilens expirasse. Accedit
ad hoc, quod nostra quoq; ætate in mul-
tis regionibus Orientalibus & Meridio-
nalibus, pestilentias plurimis exitiosas
fuisse constat: in quibus tamen nemi-
nem contagione contaminatum, nec vl-
los à consuetudine ægrotantium refugis-
se le-

se legimus. Itaq; statuo, nostras pestilentes febres bubonibus vel carbunculis insignitas, & ex solo contagio ortas, longe deteriores, grauiiores, atque perniciosiores esse; quam quæ vel ex pessima victus ratione, vel ex aeris corruptione, quantumvis sæua, dum in corporibus nondum ad istum gradum peruenit, vt morbidum expirent, oriuntur: easque effugere, vel his affectis mederi, nisi natura valde per abscessus expurget, difficilimum esse: imò nondum remedium verum, quod vim illam *μιασμάτων* plane retundat & exhauriat, repertum. *μιάσματα* autem seu seminaria diuersis temporibus diuersa esse, nec easdem vires semper habere; sicut neq; venena, quæ minimè eodem modo lethalia sunt, etiam si omnia naturæ inimica & perniciosa sint.

Pestilens febris publica priuata periculosior.

Hinc autem euident est, illud ipsum, quod contagionem consequitur, non tam ex contactu esse, quam ex qualitate *μιασμάτων* perniciem contactu afferentium. Eam vero qualitatem, cum nihil ultra proprium gradum agere possit, ne-

que à primis, neq; à secundis qualitatibus
 noxiā atq; perniciosam: sed ex ipsa sub-
 stantia fluere, atq; in materia illius occultam
 vim deleteriam residere, eiusque
 naturam nondum penitus, nisi quatenus
 ex affectionibus patet, perspectam esse.
 Ut enim Rheubarbarum non purgat,
 quia calidum vel humidum est, &c. ita
μιάσματα illa nō à primis qualitatibus vi-
 lis, quæ vel sensu vel ratione percipi pos-
 sint; verum solo experimento lethalia
 prehenduntur. Ac etsi à putredine or-
 tum habent; tamen diuersum quiddam
 esse, neque secundis qualitatibus agere
 constat. Hærent enim sæpe *μιάσματα* &
 seminaria pestis per multos menses imo
 annos, in vestibus & aliis rebus porosis
 tanquam in fomite: & ex longinquis
 regionibus in alias cum illis transporta-
 ta, tandem ventilatis rebus iis exiliunt:
 cum nullum plane putredinis indicium
 in fomite reperiatur.

Diuersum
 quid à pu-
 tredine.

Definitio
 contagii quod-
 dam.

Definiunt autem quidam contagium
 medium aptum atque idoneum, sine
 quo pestilens illa qualitas communicari
 nequeat. Nisi enim contactus vel me-

dia-

diatus vel immediatus fieret, quomodo qualitas illa occulta, & tota sua substantia, sicut & multa venenata medicamenta, spiritibus corporis humani inimica, tam perniciosum effectum produceret? Rationem igitur causæ sine qua non obtinere contagium videtur: ita tamen ut vitium à qualitate illa inimica & occulta non possit transferri, nisi agens supra passum dominetur, patiensque, ut loquuntur, ad suscipiendum sit dispositum; & iustum temporis spacium ad imprimendum concedatur. De his tribus quasi conditionibus varie docti homines disputant: sed reuera ita in difficili cognitione omnia versantur, ut satisfieri ingeniosis plane non posse videatur. Cum vero verissimū experiamur, quod Philosophus ait, nos nihil vel pauca scire; patiamur eos, qui se omnia scire arbitrantur, de omnibus sibi iudicium sumunt, & omnes præ se contemnunt, denique quos Poëta infelices vocat, cum illis nemo placeat, multa requirere vel etiam inscientiam nostram in rebus summis atque in natura abditis, nec dum cognitis, accu-

sare, & nos nostrum officium faciamus
ac in recte monstratis acquiescamus.

*Montani
definitionis
explicatio.*

Iohan. Baptista Montanus præcepto
meus contagiū hoc modo definit: Contagiū
est impressio qualitatis præter
naturam, vel affectus transiens de vno
subiecto in aliud per contactum imme-
diatum, vel mediatum propter conuenien-
tiam quidem materie, contrarietatem
vero formæ, interueniente alteratione
caloris indebite excoquētis humidum
subiectum destruens. Hæc definitio et
iam si non tam de transitu seu propaga-
tione seminarii putridi, quam de quali-
tate seu de putrida caliditate, vel in qui-
namento ipso, quod contagione media-
ta vel immediata disseminatur, agere vi-
deatur: tamen in doctorum reprehen-
sionem propterea cadere nō potest, cum
facile ex vi nominis intelligatur, requiri
contactum imprimētis ad impressum,
atque aliud contactum ipsum esse, aliud
quod suam efficacitatem habet. Item
necesse esse, vt alteratio fiat, & alterans
alteratum contingat. Sed in his quidem
facile docti & moderati, qui recte inter-
pretan-

pretando potius declarandas rectas sententias quam exagitandas, dum peregrinæ opiniones his affinguntur, quæ fortasse nunquam auctori in mentem venerunt, censent, atque multis verbis, non ut studia discentium adiuuent, sed ut ingenia eorum perturbent, & sua ostendent, libros complent, acquiescunt. Itaque inquieta ingenia & scribaces istos missos faciamus. Ponitur vero in definitione vox *impressionis*: quia non satis est, ut contactus subito transiens fiat: sed mora etiam conueniens, qua maligna illa qualitas, defluens ex putredine certi gradus, imprimi possit, requiritur. Cæterum qualitatem illam plane præter naturam esse, ac cum labem pestiferam & corruptionem inducat, quasi è putredine sit orta, si quidem putredinem non infert, verum tæpe hominem interimit, prius quam vlla putredo consequi possit, satis apparet. A forma quidam hoc esse arbitrantur. Sed obsecro cum non sit regressus à priuatione ad habitum secundum philosophos; quid medicus in morbo à forma procedente dimicabit? Sed his

omissis, quæ disputationes longas minime
 meq; necessarias Medico excitant, per-
 go ad alia, *Transiēs de subiecto in subiectum*.
 Requiritur enim, quemadmodum Lu-
 cret. ait, contactus geminus, duorum vi-
 delicet corporum, quorum vnum iam
 affectum, alterum ad similem affectum
 obnoxium reddit. Nisi enim *ἡ ψυχή* illa
 illa in corpore adsit, impressio fieri haud
 potest. Vnde sit autem quasi illa corpo-
 rum ad suscipiendum propensio, diffi-
 cile est (vt antea dixi) explicare. Cor-
 quidem debile metu & mœstitia fra-
 ctum facile seminarium attrahit: cum
 vis ipsa inquinamenti, ad fontem vitæ,
 videlicet cor, eiusque calorem innatum
 & spiritus, tanquam venenum vehatur.
 2. Certū etiam est impura corpora & mul-
 to excrementitio humido abundantia,
 3. facilius affici. Peculiare tamen quiddam
 esse constat; quod neque animo satis
 concipi, neque verbis explicari potest.
 Diuinum hoc Medici appellant; quod
 corpus *ἐνέμπλωτον* (quasi dicas procliue ad
 id quod extrinsecus incidit recipien-
 dum) reddit, sed ita varie explicant; vt
 nihil

Dispositio
 corporum
 qualis.

nihil certi de illorum sententia constitui possit. Astrologi suas opinioniones habent, de quibus in præsentia dicere non necesse est. *Per contactum mediatum vel immediatum.* Immediate se duo corpora cōtingunt, cum inter illud nullum intercedit medium: Mediatum vero contactus fit, interueniente tertio; quod duo corpora, ut similiter laborent, afficit, ut ostensum est. Alterat vero medium illud vel realiter, vel formaliter: *Medium ut alteret.* realiter in iis affectibus, in quibus exhalat impurum quiddam è corporibus, & similem putredinem excitat. Sic morbus Gallicus solo contactu, incalescentibus scilicet corporibus iunctis, immediate transfunditur. In lepra & scabie maligna, cum è corporibus quiddam exhalat, vapore etiam illo putrido solo translato, non contactu, malum de corpore in corpus transir. Sed de his paulo ante diximus. *Propter conuenientiam materie & contrarietatem formæ.* Con- *Contrarietas unde* trarietas vel à materia, vel à forma, vel à præcipuo accidente est. Materia, agendi principium non habet; sed idonea est

ad recipiendum. Ideo immutatur & alterationes suscipit. Formarum vero propria quasi est contrarietas. Causa igitur illa agens & propter dissimilitudinem formalem cor feriens, orta ab exitiosa putredine & vaporibus commista, eandem quam ipsa adeptæ est, malignam qualitatem ad vicina corpora transmittit. Nec qualitas illa in pestilentibus febribus priuatis & nondum contagiosis oritur, nisi certum exitium iam sit præforibus: nec contagium ab vno vel altero laborante febre pestilente putrida se diffundit, nisi in extremo periculo ægro constituto, & non iam tam humoribus putridis, quam plane corruptis, expiret. In eiusmodi igitur corporibus vel ante vitæ exitum maculæ, vel post in corpore consequuntur: quarum tamen alia mitioris mali, alia vehementioris corruptionis indicia sunt. Cæterum cum pestis contagiosa à contagione morbida videlicet, expiratione originem ducit, statim symptomaticæ vel maculæ vel apostemata consequuntur. Sed de forma quam neque intendi, neque remitti, cum sit indiuisibilis,

Phi-

*Qualitas
perniciosa
contagii
quando.*

Macula.

Philosophi volunt, Medicos disputare non necesse est. Illud satis cum causæ morborum sunt, eiusmodi remotionem earum curationem esse.

Hoc etiam Medico tenendum, morbos qui per consensum fiunt, vel hæreditarii sunt, non recte contagiosos appellari. Neq; enim vapor à pede ascendens in cerebrum & Epilepsiam concitans, contagium, cum pes minime Epilepsia laboret, dicendum est. Sic neque hæreditarii contagiosi appellandi: cum contagium illud dicamus; quando inquinans & inquinamentum simili morbo afficiuntur. In vno vero corpore diuersæ affectiones in diuersis partibus generantur. Sic à putredine, quæ in aliqua parte residens alteri communicatur, dissimiles affectiones oriuntur, utpote in febribus intermittentibus, cum in paruis vasis putredo tanquam in foco residet, & ad cor vapores putridi transmittuntur: cor tamen febre, non putredine afficitur, nec contagione laborare dicitur.

Morbi per consensum aut hæditarii male contagiosi dicuntur.

Porro qualitatem illam contagiosam

non esse spiritualem, ut quidam ex sententia Aristotelis loquuntur, cum realis fiat alteratio, & seminaria remaneant in rebus, satis patet. Nulla enim qualitas permanens in passio post discessum agentis, à spirituali qualitate prodit: nec spirituales qualitates vel medium vel corpora reuera alterant, nec nouam mixtionem inducunt & priorem mutant. Sed de his spiritualibus qualitatibus, seu intentionalibus, ut vocant, non necesse est plura hic agere: cum, ut dixi, omne contagium corpus realiter afficiat & alteret: neque euanescens sed permanens sit ea alteratio. Hic tamen Montanus manifeste se declarat: qualitatem corpoream non intelligi debere, quasi reuera corpus sit: sed quia naturam corporis sequatur. Ideo etiam substantialis qualitas (licet contagium neque substantia, neque qualitas sit) seminarium illud pestilens, quod contagione diffeminatur, cum aliud nomen non reperiatur, dicitur: quia in substantia interna istæ qualitates occultæ resident, & promanantes substantiale quiddam
secum

secum trahunt, quod aliis communica-
tum siue mediata, siue immediata con-
tagione, non simplicem putredinem
infert; sed, nisi subito remoueatur &
cor præmuniatur, exitiosum est. Fa-
teor, me hæc non satis commode ex-
planare; sed proferat melius, qui potest.

Rem ad istum modum se habere affir-
mabunt omnes, qui vere pestilentes fe-

*Pestilentia
seminarii.*

bres, hoc est ex seminario pestilente or-
tas, curarunt: & fatebuntur, longe pu-

*Putredo ut
non vulga-
ris, ita longe
pericul.ior.*

treddinis vulgaris conditionem hanc pu-
treddinem, quæ seminarium haustum &

attractum siue mediata contagione si-
ue per aërem, consequitur, superare.

Non enim illa putredo, quæ in pestilen-
tia est, cum putredine aliarum febrim-

um, quantumuis malignarum, conue-
nit; sed longe perniciosior est. ac, etsi

in materia conuenientiam quandam ha-
beat, forma tamen ipsa, cum statim ca-

lorem innatum ita oppugnet, ut vitam
adimat, diuersissima & aduersissima

est; ut paulo post de putredine declara-
bimus. Sequitur in definitione: *Caloris*

imperfecte humidum percoquentis. Sedem

*Sedes putre-
dinis.*

putredinis humidam esse, & calida & sicca à putredine tuta: notum est iis, qui Philosophiæ principia sciunt. Fit autem ab imminuto calore, dominante humido, ut deinceps dicemus. Illud saltem hoc in loco iterum repetendum, quidquid aduersandi studio alii commententur: Putredinem à qua seminarium pestis, quod contagione disseminatur, oritur, peculiarem gradum obtinere: neque vim illius in primis qualitatibus, siue ea sit caliditas, siue frigiditas, siue humiditas vel siccitas, vel cum materia, vel sine materia, residere: neque per eas propagari. Febris enim ardentissima non propterea, quia summus calor, contagione disseminatur, nisi morbida exspiratio accedat, qualis vel in Phthisi vel in simili morbo contagioso est, pestilens censetur. Medii vero dispositio una ex illis, quæ corpus præparant, præcipua causa est.

Vt enim funiculus lucernæ probe præparatus fumo saltem ignis attactus, flammam concipit, ita & in contagione pestilenti accidere apparet. Statuimus
igitur

gitur in vere pestilentibus febribus & contagiosis per solum contagium, exitiosam & lethalem vim disseminari, hauiusque seminario sequi quidem putredinem, dum non statim cor opprimitur, verum minime simplicem; sed quam rursus inquinamenta comitentur. Semperne vero in peste adsit febris, postmodum videbimus. Ista nunc sententia hanc partem concludimus: Per contagium ortum morbum, à maligna qualitate putredinem, nisi cordis vires prius extinguantur, plerumque consequi. A putredine vero ortam febrem pestilentem, quam nos priuatam appellamus, neque perpetuo contagiosam existimamus, putredinem quidem sæuam perpetuo adesse: verum ad contagium prius non facere, quam ad eum gradum deueniat, ut νόσος παν δότιον εἶναι habeat. Contagium igitur inter causas externas numeramus: cumque hæc vna causa ad producendam vere pestilentialem febrem contagiosam & exitiosam satis sit; de cæteris disputare eos, qui contentionibus delectantur, æquo animo patiamur.

*Priuatæ
quando fiat
publicæ.*

*Interna
causa.*

*Morbida
expirationis.*

*De putredi-
ne.*

Nūc igitur de internis causis agemus. Sæpe autem dictum est: vere pestilentes & contagiosas febres aliam causam non habere, quam contagium à seminario, seu morbida expiratione corporum infectorum ortum: & quando *pusio* seu seminaria illa aëri communicantur, in eo vim maiorem vel remissionem afficiendi corpora, quæ necessario aërem attrahunt, acquirunt. quomodo etiam contagione disseminentur: & quid contagium sit, antea declaratum. Itaque superuacaneum quasi videtur, de interna causa, videlicet putredine agere. Verum cum Contagium non perpetuo importetur, sed seminarium sæpe in vno corpore ex putredine certoque eius gradu oriatur, ut hæc rectius intelligantur, de putredine, principe causa interna febrium pestilentium, tam contagiosarum quam non contagiosarum, pauca monenda.

Primum autem hoc, quod sæpe ostendi, repeto: Vere pestilentem febrem & contagiosam posse ab eo, qui pestilente non contagiosa laborat, initio originem ducere.

ducere, cum videlicet putredo ad illum gradum peruenit, ut sit contagiosa, & morbidam ἀποκρίσιν expiret. Proinde quis ea febre moritur: non dubium est, quin corpus ante obitum morbidam ἀποκρίσιν exhalet, quæ siue mediate siue immediate aliud corpus prædispositum contingat, similem affectionem inducere possit. Sitne vere ille peste extinctus licendus, vel non, cum nondum pestis seu pestilentia in isto loco grassetur; otiose contendere cum de potentia & actu differentia nota sit, & an vnius hominis interitus pestis dici debeat, superuacaneum puto.

De putredine vero, cum multa scriptis doctorum virorum & disputationibus publicis Academiæ sint agitata, eaque in omnium manibus versentur: non deo ea repetere: multo minus iudicium meum interponere: cum nullum dubium sit, vere contagiosas febres, de quibus agimus, à contagione sola originem ducere; quæ, etsi soboles putredinis, ab ea tamen differat. Verum, ut eos, quibus forte ista, quæ in discepta-

*Disceptatio-
nes de putre-
dine præci-
pua.*

1.

2.

*Putredo A-
rist in facto.*

tionem de putredine venerunt, ignorantia sunt, à grauioribus erroribus abducamus illud significatione parua ostendendum. Præcipuum certamen extitisse de Aristotelica & Galenica definitione putredinis: quosdam vtramq; conciliare inter se studuisse; alios diuersissimas affirmasse. Deuentum autem est ex hac controversia, vt fit, in aliam. Et quidam in pestilētibus febribus nullam esse putredinem, imo ne in aliis quidem putridis contenderunt, idq; de Hippocratis sententia, qui humores exardescere, non putrescere scripserit, se præclare tueri existimarunt. Ad Hippocratis sententiam quod attinet, nimis absque ratione de eo cogitatum. Vnde enim iste ardor nisi à calore præternaturali, quo omnia putrida pollent? Et quis sanæ mentis ignorat? Omnes quidem libros Hippocratis quædam Hippocratica continere, Hippocratis autem non omnia esse? Ad definitiones vero quod attinet; moderatis ingeniiis vna hæc responsio satis esse potest: Aristotelem putredinem tanquam id quod corruptum est, definire: Medicum vero

vero de ea corruptione, quæ quasi in via *Medica in fieri.*
est, agere. Aliud vero esse putrescere, aliud iam putridum esse, quis non videt?
Ac cum Medicis corporum humanorum conservandorum cura incumbat; eaque in humorum integritate tuenda versetur: de putredine non ita agunt, uti Philosophi, qui putredinem generationi, in qua actiux qualitates dominantur, opponunt simpliciter: sed de pugna in qua passivæ cum actiuis certant, & eam sedare coctione student, quæ præcipue humores tuetur, & omnia immoderata ad moderationem & temperiem reducit. Philosophi vero duas extremas mutationes mixtorum sibi propositas habent, generationem, & corruptionem. quarum illa ad ortum spectat, hæc ad interitum, ad quem naturalia omnia vergunt. Sed aliter simplicia corpora, aliter composita affici statuunt. Simplicia non putrescunt: Composita vero vel animata vel inanimata sunt. Animatum interit, quia est animal: calore naturali illius, qui perpetuo motu eget, immobili reddito. Motus vero caloris cum duplex sit, sur- *Motus caloris duplex.*

sum, & deorsum: ille, qui sursum fertur, opprimitur à suffocantibus: Motus vero deorsum, deficiente humido cessat. Cum vero mixtum seu compositum quatenus mixtum consideratur, corruptionē quandam fieri animaduertimus cum passiuæ qualitates actiuis dominantur. Ea, vt dixi putredo est, quæ fit, cum humiditas mixti non amplius regitur calore. Itaque in putredine duo conueniunt: videlicet, vt putrida calore alieno sint calida, & qualitate naturalis minime analoga, inimica; deinde, vt omnia contra ac in coctione fit, diffuantes. Hæc cum Medici, qui de mediis mutationibus agunt, neque de mutatione ac substantiæ generationem vel interitum, sed temperamenti respiciunt, considerant: definitionem Putredinis, quæ est

11. Method. Galen. cum putredinem mutationem ad corruptelam totius substantiæ putrescentis, in vnoquoque humido definit, amplectuntur. Ex hac autem definitione satis pater, eos de putredine incipiente, cuius certæ sunt progressionis atque gradus, non de Philosophi.

Galenus definitio.

sophica illa agere. Nunquam vero fit
 substantialis corruptio, quin & tempe-
 ramenti consequatur: sed non e contra.
 Neque omnis corruptio humorum est *Corruptio*
 à putredine, cum interdum putredi- *humorum*
 nem præcedat, sicut in sanguine extra *interdum*
 venas, licet omnium humorum sit beni- *putredinem*
 gnissimus & familiarissimus, apparet. *præcedit.*
 Plerumq; tamen hoc accidere, ut res prius
 putrescat, deinde corrumpatur; non imus
 inficias. Ac ut de seminarii pestilentis or- *Seminarii*
 tu dicamus: cum appareat corruptione *pestilentis o-*
 potius, quam putredinem haustum se- *rigo.*
 minarium consequi, & orta suis principiis
 (quemadmodum in scholis loquuntur)
 attestentur: evidens est, non tam à pu-
 tredine, quam à corruptione originem
 ducere. Totam enim substantiam se-
 minarium haustum destruere manife-
 stum est. Putredo vero paulatim ad cor-
 ruptionem vergit: nec ea, de qua a-
 gunt Medici, intimam rei naturam de-
 struit subito; sed si naturæ robur adsit,
 coctio aliqua humorum speranda. De *Decoctione*
 hac coctione legatur elegantissimus li- *humorum*
 bellus Villænouani de syrups inscri- *Villanona-*
 ni.

*Corruptio
humorum
sine putredi-
ne varia.*

pius. Sæpe autem fit, ut humores cruditate & aliis de causis in alienam quidem naturam quasi degenerent, non tamen putrescant. quemadmodum videmus in Epilepsia per consensum orta: in qua nullus calor præternaturalis adest atque molestat. Sic & in vteri, suffocatione nulla percipitur caliditas, sed frigiditas interdum manifesta est: & tamen sæpe symptomata, non putredini, verum corruptioni ascribenda, cōsequuntur. Corruptio vero non est vna, sicut nec putredinis vna censenda. Dissimilia autem habere dissimiles effectus & gradus, quis negaret? Hinc tanta morborum varietas & diuersitas: cui certe alia causa, quam putredinis & corruptionis humorum varietas & diuersitas assignari vix potest: est autem calidi proprium corrumpere, dum is calori innato, qui integer est autor omnis conseruationis, contrarius efficitur. hunc calorem cum & Medici & Philosophi vnicuique mixto adesse proprium & innatum, gubernantem & conseruantem mixtum statuunt; nihil ex eorum sententia; nisi eo affecto

corrumpi posse consequitur. Afficitur autem in putredine, ut censent, à calore extraneo, cum humiditas propria, cui innatus calor insidet, è mixto euocatur; eiusque forma & per consequens eius substantia, corrumpitur. Hæc corruptio proprie putredo dicitur. Nam quæ sit à frigore vel siccitate, improprie hoc modo appellatur. Putredinis enim propriæ conditiones sunt, ut adsit humiditas. Secundo, ut aduentitius calor consequatur: licet aliquando & internum calorem in corpore nostro ita affici, Medici existiment; ut putredini causam præbeat. Hunc igitur mutatum & intemperatum calorem ad temperiem reducere; & cum putredine procedente omnia diffluant, coctione, quæ crassiora reddit ea, quæ diffluere incipiunt, intra suos terminos retinere omni ratione student. Quod autem putridum iam est, remouendum quam celerrime, cum benignum & amicum naturæ reddi nequeat: sicut quod alterari potest, euincere atque ad mediocritatem deducere naturæ auxilio, quæ sola vere coquit & morborum

*Putredinis
proprie con-
ditiones.*

*Coctio Hip-
pocr. præpa-
ratio rectius
humorum
ad expulsio-
nem.*

medicatrix est, minister illius Medicus, impedimenta remouendo, conatur. Hanc actionem, coctionem Hippocrates nominauit. Sunt autem huius coctionis variæ differentiæ: crassa enim extenuantur; tenuia incrassantur; lenta inciduntur; denique omnia ad mediocritatem temperamenti reuocantur; & ut humores quandam tum substantiæ tum qualitatis moderationem adipiscantur, opera datur. Sed hæc verius præparationes, quam coctiones dicuntur. Hic interdum Medici & naturæ officia concurrunt: & cum humoribus coctis facile à facultate expultrice noxia extra corpus expellantur; nunquam salubriter à Medico, nisi natura suas partes simul exsequente, hanc expulsionem fieri posse certum est. Ideoque & omnis excretio, quæ fit ante illam commoderationem à natura, symptomatice censetur. Eare, cum in febribus pestilentibus contagiosis statim corruptio ingens in corpore se demonstret, atque omne corruptum, ut diximus, & coctioni minime idoneum expellendum sit, eruditus Medicus in harum

rum curatione nihil prius vel potius faciendum videtur, quam ut corrupta, vel causam corruptioni præbentia, per vias maxime opportunas educatur, præsertim cum naturam idem moliri animaduerrimus. An vero *Διακριτική δύναμις* tunc in officio sit, iudicare difficile est. Expultricem esse, cum inter initia natura se symptomaticè exonerat, satis apparet.

Quia vero toties dictum fuit, propositum nobis esse discernere febres pestilentes contagiosas à non contagiosis, atque in eo nunc toti sumus, explicanda semel est hæc res, & quasi ob oculos ponenda.

Diuisio febrium pestilentium.

Galenum tertio de præcognitione expulsi-
bus, hæc scripsisse de febribus pestilentialibus putridis manifestum est:
εἰδέναι μάλιστα, καὶ ἄλλως γνωρίζας αὐτὰς λοιμῶν τὰς αὐτὰς τὰς πυρετὰς, ὥσπερ ἔχει γέγραπται περὶ αὐτῶν ἅπασιν τοῖς ἀξιολόγοις ἰατροῖς, καὶ καλεῖσθαι τοὺς λοιμώδεις αὐτὰς. Scire (inquit) oportet eiusmodi febres etiam alias absque peste accidisse: quemadmodum omnes insigniores medici de illis prodidere, pesti-

lentesque vocarunt. Tertio vero Epidemicas
 has febres ex putredine ortas appellauit
 λοιμώδεις ἰδίως πυρετὸς καταλαμβάνοντας τὰς
 αὐθρώπους καὶ χωρὶς λοιμῶν: id est, Febres pe-
 stilentes priuatas, corripientes homines
 absq; peste. In harum vero cura libr. 1. cap. 4. de different. febrium fuisse κεφάλαιον
 putredinem, id est, præcipuas indi-
 catiuas curationes ad putredinem dire-
 ctas, arffirmat. Has igitur febres pesti-
 lentes ex putredine ortas, necdum con-
 tagiosas, cum absque peste, id est, publi-
 co hominum interitu, intra paucas & des-
 (in quibus tamen multis propter victus
 rationem eādem vel aëris intemperie si-
 ne contagio, perniciosæ sunt) sese conti-
 nent, priuatas appellauit. Cæterum cum
 Galenus lib. 2. de Hum. Natura, cap. 4.
 de pestilenti aëris statu, seu seminariis
 p. stis, sic scripserit: ἰδιότητι μᾶλλον ὅλης τῆς
 ἑσίας, ἢ ἀπὸ τῆς ποιότητις λοιμωγόνον τοῖς σώ-
 μασι: aliud genus pestilentialium febri-
 um, quod non à putredine tantum, sed à
 corruptione oriatur, & in quo ἀπὲρμαται
 τὸ λοιμῶν à proprietate substantiæ potius,
 quam manifesta aliqua qualitate ledant,
 esse

*Priuata fe-
bres pestilen-
tes.*

Publica.

esse statuit. Has autem Germanico scripto publicas appellavi: non ut speciem certam constituerem, sed solummodo, quia publicum privato oppositum est, ut illas à priuatis hac notione (rectene an secus factum fuerit, ambitiose in præsentia contendere non libet) discernere. De nominibus nullam quidem litē cuiquam moueo, neq; nomen publicæ pestis magnopere tuebor: modo de rebus ipsis nobis constet. Galenus certe seminaria ista pestis *διωαγεύς ὁνς αἰτίας* appellatione designasse, vel de putredine longe vulgaris conditionem superante, e- gisse videtur. Affirmat autem libro primo de differentiis febrium: se plenius dicturum de febribus pestilentibus in Curatiua Methodo. Verum cum libro decimo sub finem hoc agere incipit, statim ista sententia cōcludit: se alio in loco de his acturum. Id vero, ubi faciat, haud scio. Dum enim in libros Hippocratis Epidem. commentatur, nullum librum Hippocratē de febribus pestilētib; scripsisse ait, & res ostendit: agros, quos Hippocrates recenset, vel non pe-

Hippoc. pestem contagiosam non observauit.

stilentibus morbis, vel minime contagiosis, & ex contagione ortis, laborasse. Possem hoc plurimis verbis explanare nisi eruditi Medici per se hoc viderent & mihi in isto scripto breuitas sequenda esset. cuius me vel valetudo mea afflictißima, quæ ad libros respicere vix, imo ne vix quidem, cum lecto affixus sim, finit. admonet. Ad institutum redeo. Pestilentes febres alias putridas & non contagiosas, alias contagiosas ex inspiratione seminarii à corrupta materia, & quæ plane naturæ inimica est, ortas, illud quoque indicio est: quod seminaria hausta non putredinem, verum, dum in spiritus sæuiunt, subitam mortem adferunt. Nihil autem subito ad istum modum putrescit, vt animatum concitat. itaque hinc quidam suam sententiam confirmant; pestem sine febre esse. Cæterum cum in humores vis cōtagii defertur; corruptio alias præcedit febrem & tunc res in maiori periculo est, alias sequitur. Præcedente corruptione, febris cōtagiosa ab ea, longe deterior putrida oritur. Quæ vero putre-

*Seminaria
hausta non
putredinem,
sed mortem
afferunt subitam.*

putredinem sequitur: tum primum se-
 se prodit, cum expiratio morbida con-
 tagium excitat. Ex quo apparet mali-
 gniam istam vim & exitiosam seminarii
 non tam in putredine, quam corruptio-
 ne consistere. Indicat hoc quoque cele-
 ritas agendi. Putrida enim suum tem-
 pus habent, neque putridum à putrido
 contractum subito corrumpitur: cum
 qualitates activas & passivas alterari ne-
 cesse sit. Vis igitur illa contagiosa, non
 per putredinem, ut dixi, sed corruptio-
 ne efficax, quidquid illi obuiam est, cor-
 rumpit. Hinc cum in humores defer-
 tur, abscessus vel carbunculi cōsequun-
 tur. Habent enim quemadmodum
 Hippocrates de glandulis ait, princi-
 pes partes sua emunctoria: ideo labem
 quæ inspiratione concipitur, (siue iam
μιάσματι illa per os & nares, siue per ar-
 terias, siue per meatus corporis, quos po-
 ros appellamus, attrahantur) ad ea de-
 ponunt. Cor quidem plerunque ad
 axillas demittit: Cerebrum pone au-
 res parotides excitat: Parte quæ thora-
 ci subiacent affectas, nisi vel malum ad-

*Emunctoria
viscerum.*

modum sit leue, vel natura non satis fortis, vel *μίασμα* minime vehemens, bubones consequuntur. Magna vero *μιασματώ* est varietas: sicut & venena alia cor, alia cerebrum, alia alias partes infestant. Potentia etiam nimium *μιάσματα*, subito, quemadmodum venena vehementia, hominem è medio tollunt.

Rhases.

Deniq; si de his autoritate agendum est, Rhases, qui in medicina plurimum vidit, & omnium fere libros veterum euoluit, iudicio etiam recto de iis, quæ legit atque collegit, vsus est, duas istas species pestilentialium febrium, videlicet putridarum & contagiosarum, statuit: & oriri seminaria ex putridis, quæ non modo pestilentes contagiosas inspiratione hausta excitant, verum etiam corpora ad suscipienda ea, prædisponunt atq; idonea reddunt, docuit. Possent & signis ista discerni: nisi (cum pestilentium priuatarum putridarum putredo non in temporis quasi pūcto oriatur) signorum & symptomatum, quibus sese produnt, diuersitas summa esset, & de his tam veterum quam recentium libri pleni. Ruffus præ-

*Signa diuersa publica-
rum & priuatarum fe-
brium, ut
& cura.*

præcipua collegit, quæ studiosis medici-
 næ in promptu sunt. Latitudinem au-
 tem quasi pestilentis putridæ obseruare,
 & quæ mitior atque intensior, quæque
 intensioris causæ, considerare oportet.
 Sæpe enim remissa videtur pestilens pu-
 trida: cum minime sit, & præsentē mor-
 em propemodum afferat. Porro differ-
 re putridas à contagiosis, ἢ *ἰεργαία* o-
 stendit. Sanguis enim in omnibus feбри-
 bus putridis, maxime vero pestilenti-
 bus, ex sententia omnium doctorum A-
 uicennæ, Aëtii, Pauli, Ruffi, principio
 mittitur: in contagiosa febre non item.
 Nam tunc morbida *δοκίμοις*, seu semi-
 narium pestilens inspiratione haustum,
 foras pellendum. Id quod sanguinis mis-
 sio non præstat.

Hoc in loco de Petechiis aliquid mo-
 nendum: quæ alias ab initio putridæ fe-
 bri non contagiosæ coniunctæ sunt, alias
 statim contagionem comitem habent.
 Sunt illæ ex Græcia in Italiam non ante
 multos annos delatæ, ac in primis Aulis
 summorum Regum & Principum in
 Germania infestæ fuerunt. Nunc Re-

*De Petechiis
 seu maculis
 pestiferis o-
 biter.*

*Macula
pleth.*

*Cacochy-
mia.*

bus publicis etiā & ciuitatibus sæpe per-
nicioſæ. Hæ alias Cacochymiam in cor-
poribus ſequuntur, atq; tunc plerumq; mor-
bidā *ἀποκρίσιον* habent, & contagionem
diffeminantur: alias Plethoræ comites
ſunt. Differunt autē colore. Quæ à plenitu-
dine ſanguinis oriūtur, pulicares, cur-
maculæ rubeę appareant, appellātur. Hæ
plerunq; febrē peſtilentem ſimplicē non
contagioſam ſcilicet, adiunctam habēt
Alia Cacochymię ſoboles, nigræ, liuidę
puniceæ, virides conſpiciuntur; & cōta-
gii ſeminarium ſecū ferunt. ac iſtę quoq;
numero, multitudine, & magnitudine
discernuntur. In his initio ſanguinē miti-
tere, priuſquā appareāt, vel corpora pur-
gare, modo ante quartum diem hoc fiat;
nullam reprehensionem habet: imo vix
ſalutare (maxime ſi plenitudinem conſe-
quantur) auxilium commendatur. cæte-
rum ſi poſt quartum, aut maculis iam ap-
parentibus, ſanguinis miſſione vel medi-
camentis humores agitentur, & intem-
peſtiue moueantur; periculoſes nō va-
eat. Sed ad ſigna febris peſtilentis nobis
deueniendum.

Maculæ

Maculæ quidem omnes, febris pesti-
 lentis sunt indices; sed nō omnes febris
 pestilentis contagiosæ. Nam cum in
 progressu morbi, videlicet, quarta, septi-
 na, vel nona primum se produnt, pesti-
 lentis putridæ notæ sunt; cum vero ini-
 tio morbi conspiciuntur, contagiosam
 febrem indicant. Habet autem conta-
 giosa febris duos præcipuos comites, (si
 modo naturæ robur tantum sit; ut mate-
 riam expellere, & ad emundatoria depo-
 nere possit: neque vi deleteria contagii
 spiritus opprimantur (videlicet carbun-
 culos & bubones, seu Parotides, cum ca-
 put afficitur. μελάσματα seu nigræ ma-
 culæ rarius apparent in viuis, verum
 cum contagii vis subito vitam adimit, in
 cadaueribus plerunque sese efferunt.
 Pestilentis vero febris putridæ infini-
 ta propemodum signa & symptomata,
 cum veterum scriptis & recentium li-
 bellis commemorata sint; superuaca-
 neum videtur mentionem eorum face-
 re, præsertim, cum dignotio & curatio à
 contagione ortarum febrium sit in ma-
 nibus. Illud vero de contagiosis mone-

*De signis fe-
bris pestilen-
tis.*

*Macula in
initio morbi
contagiosam
indicant.*

re oportet: conceptum contagium multa pestilentibus quoque putridis familiaria consequi, in primis vero inquietudinem corporis, quā αλυσμὸν Græci vocant: atq; pro virium corporis & humorum diuersitate symptomata inualefcere & minui.

Calor.

Calor quidem deleteria vi inspirationis ne hausta retrahitur. Itaq; foris remissio apparet, sed in præcordiis plerumque incandescendum sentitur.

Pulsus.

Pulsus, quia natura valide insurgit ad expulsionem, semper frequens: narium extremitates, item auricularū & pedum plerumq; frigent.

Lotium.

Lotium in pestilente contagiosa fallacissimum. Itaq; & Medici errant cum periculo, & alios in errorem inducunt, cum è lotio diuinant. In putrida enim pestilenti conspici signa putredinis non inficior. A sola vero contagione cum malum oritur, interdum laudabiles vrinæ apparere, natura iam morbo superata sæpe animaduersum. Sed de signis non debeo esse prolixior: cum, vt dixi, infinita sint, & non tantum multorum morborum

porum symptomata, verumetiam multi morbi exitiosi, ut phrenitides, anginae, pleuritides, colici dolores, &c. cum pestilente febre coniungantur. De curandi igitur & præcauendi ratione agemus.

Notissimum est è corporibus vivis ἀτμὸν & ἀναθυμίασιν perpetuo fieri. Ἀτμὸν halitum interpretantur: & vaporem, quē calor in corpore agens ab humoribus ad exteriora protrudit, ἀναθυμίασιν dicunt. Is vapor cum aeri commiscetur, quem homines ex necessitate perpetuo attrahunt, multa de corpore in corpus necessario hoc modo insalubria transeunt. Sanorum quidem corporum vapor, cum nihil habeat corruptionis, neque adiuuat neque alterius corpus lædit. Verum cum à corruptis & putridis humoribus fit ἀναθυμίασις, pro ratione corruptionis vicina corpora affici necesse est. Ita quæ pestilentem affectum vna inspiratione communicari statuunt Medici. Est autem εἰσπνοή, seu inspiratio ad conservandum spiritum vitalem necessaria. Nam dum respiratione vel potius expiratione fuli-

gines cordis expelluntur, inspiratione aë
 attrahitur; cuius purior pars primum in
 carne pulmonū elaborata, deinde in sinist
 nistro vētriculo cordis, vaporī sanguini
 qui ē dextro vētriculo aduenit, cōmistatur
 spiritus vitales quasi nutrit. Huius vero
 inspirationis organū, non tantum os est
 verū nares; aspera arteria, eius bronchi
 per substantiam pulmonis sparsa, quæ, v
 diximus, aërem primum elaborat; & va
 pore per *ἐκπνοήν* reiciunt. Apparet i
 gitur cū *ἐκπνοή* leu exspiratio quasi parua
 sit inspirationis seu respirationis, neque op
 plane huic contraria; non posse omnia,
 quæ inspirantur, summo etiam diaphra
 gmatīs & musculorum thoracis conatu
 expelli. Cum autē *πνέσματα*, quod antea
 deduximus, inspiratione intra corpus
 deducantur, expulsio illa, qua discuti
 antur & ē corpore exterminantur, vio
 lentiori motu & auxilio, quo natura ad
 iuuetur, indiget. Affirmat quidem
 Medicus Gallus Paræus de seipso; cum
 ex commoto lecto, ægri *πνέσματα* pesti
 lentialia attraxisset: ita cerebrum, quod
 affectum fuerat, sternutatione fortiter
 con-

*Sternutatio
 Paræi πνέ-
 σματα con-
 cepta excu-
 sit.*

oncussum; ut expulso per illum mo-
 um inquinamento antea hausto nihil
 ericuli porro sit consequutum. At cum
 i pulmones & cor fertur; atque per
 oros & angustos meatus attrahitur, na-
 ura per *Αλεφονίη* medicamenta iu-
 anda est, & per halitum seu exspiratio-
 ē, quod Græci *Αλεφονίη* appellant, cum
 ipsa hoc per *Αλεπνολή* præstare nequeat,
 diuanda. Est autem *Αλεφονίη* humo-
 um seu vaporum discussio per medica-
 menta, quæ *Αλεφονίη* nuncupantur. Ea
 gitur in curanda febre pestilente à con-
 agione orta adhibenda; & non modo
 per vaporem vel sudorem seminarium
 siue ex putredine in pestilentibus feбри-
 bus putridis, siue inspiratione in con-
 agiosis haustum, depellendum: ve-
 umetiam malignitas illius infringen-
 la; & cor quasi aduersus præsens vene-
 um antidotis communiendum est. It-
 aque cum sine mora corruptum omnē
 corpore sit pellendum, (corruptum
 enim nihil nisi ablationem sui indicat)
 nequaquā Medico cessandum. Quibus
 vero & qualibus medicamentis id effi-

*Scopi cura-
 tionis.*

Curatio.

*Verum pe-
stis Alexi-
pharmacum
ignotum.*

ciendum; hoc opus, hic labor est. Res
media multa ostenduntur à Medicis: ve-
rum, quæ sine periculo iuvent, per pauca
sunt. Itaq; in hanc sententiam deueni-
atq; in ea maneo: verum Alexipharmacum
cum pestis penes Deum repositum, & ab
eo precibus expetendum. Interea ta-
men faciendum, quod possumus; & v-
Celsus noster præcipit, anceps potius
quam nullum remedium adhibendum
neq; fidendū, si post illius vsum æger si-
bi melius esse dicat; sed alexipharmacis
& iis, quæ vires cordis conseruant atque
augent, instandum.

*Veterum re-
media.*

Remedia varia in libello Germanico
non tam de mea, quam aliorum senten-
tia recitavi: & plurima ubique reperiri
nemo mediocriter in communibus li-
bellis versatus ignorat. veteres bolum,
terram Lemniam seu sigillatam, vt lo-
quimur, commendant. Auicenna bolilo-
drachmam, cum aqua rosacea & vino
præscribit. Galenus terram Lemniam,
cui Dianæ effigies impressa sit, supersti-
tiose requirit. Haud dubie habent illa
singularem ac præclarum vsum; maxi-

meam

ne in putridis: verum cum sint nunc in
 potestate Turcica; quid de iis speremus?
 Cornu cerui vsto siue crudo pro iis vta-
 mur. Recentiores commendant nucem *Recentio-
 rum.*
 vomicam, boletum ceruinum: aliaque
 medicamenta; quæ, cum corpora iis gra-
 uiter afficiantur, in primis valere existi-
 mantur. Verum theriacam, Mithridati-
 cam antidotum, & simplicia medicamē-
 ta, quæ venenis aduersantur, rectius ad-
 hiberi experiētia docuit. Repetere vero
 hoc in loco omnia non necesse est; cum,
 vt dixi, in omnium oculos, qui libros
 peruulgatos inspiciunt, incurrant. Hoc
 obseruandum: cum sudor in omnibus
 morbis, contagiosis in primis conferat,
 magno successu quosdam ad hunc pro-
 uocandum, tum alia medicamenta su- *Salia sudo-
 rifera.*
 dorifera, tum salia ex herbis, radicibus,
 & lignis confecta adhibere. Commen-
 datur autem Absinthii: licet vomitum eo
 moueri compertum sit. Sal item sca-
 biosæ, veronicæ, cardui, item ex radice
 angelicæ efficacissimum existimatur. Sal
 etiam è iunipero, fraxino, singulari ex- *Salis confi-
 ciendi ratio.*
 perientia comprobatum. Porro, vt salia

conficiantur, non necesse est ad nostrum
 temporis Chymicos confugere. Satis
 hoc Geber & Raymundus docuerunt
 dum cineribus aquam affundendam & m
 decoquendam, deinde refrigeratam
 percolandam, ac vt loquuntur, depurandam,
 & lento igne euaporandam, ita
 vt sal in fundo remaneat, docent. Plurimum
 etiam esse ad iumēti ex camphora
 atq; oleo vitrioli (quæ duo medicamen-
 ta tenuissimarum partium sunt, & calidis
 commista caliditatem cum frigidis
 frigiditatem quasi augent, atque celeriter
 omnia, etiam purgantia medicamen-
 ta ad actum deducunt) res ipsa ostendit.
 Quin salis chalcanti (quod fit vitriolo
 in aqua dissoluto, atq; per residentiam,
 vt vocant, depurato, deinde destillatione
 aqueo humore detracto) drachmam
 exhibent, magnumque ex eo successum
 sperant. Verum quid de eo affirmem, nō
 habeo. Chalcanti oleum, & sulphur re-
 cte præparatum, plus valere mihi per-
 suadeo, & re ipsa comperi. Verum cum
 magna sit in sulphuris præparatione, at-
 que in illius natiua vi, varietas, de usu sul-
 phu-

*Camphora
 & ol. vitrio-
 li.*

Sal chalcanti.

phuris hoc in loco plurima essent monenda: iis, cum brevis esse laborem, & vis morbi prudentem considerationem requirat, ac medicamenta deorum manus sint, temeritas non armanda videtur. Hoc monendum, cum tot preparandi sulphuris, ut corporibus humanis non noceat, sint modi, vnum illum, qui per multiplicem infusionem in purissimam ceram fit, dum rubescat, esse rectissimum & tutissimum. De pulueribus & electuariis variis, quæ iactantur & prædicantur, iudicium meum non interpono. Sunt enim multiplicia & dissimilia. Succos radicū & herbarum tam extractos, quam expressos & excoctos, ut cardui, scordii, scabiosæ, veronicæ, vel singulos, vel cōmixtos, pulueribus cordialibus additis ad drachmam vnam vel duas sæpe exhibui & profui. Extracti succi, quos & quintas essentias appellant, suos requirunt artifices. Interdum enim vna atq; altera gutta satis est, cum imperiti multo maiore pondere exhibeant. Ac quam turpiter sese interdū dent horum imitatores, Pharmacopœi sciūt.

Succi & extracta.

*Aq. destil-
lata.*

*Proba auxi-
liorum.*

*Vena sectio
in priuatis
probat, in
publicis pe-
riculosa.*

Soluuntur vero in aquis destillatis, si
non æreis vel stanneis vasis, verum in
vitro confectis. Et ne Medici temere
aquis in æreis vasis destillatis (vt vocantur)
vtantur, alias monui. Formulas reme-
diorum in hoc scripto præscribere non
debeo: si quis eas requirit, in Germanis
repperiet. De usu lapidis Bezoardici
etiam, & multis medicamentis ostendit
meam sententiam. Illud igitur in gene-
re monendum: Omnia, quæ valide pu-
tredinem oppugnant, & seminarium
pestilens inspiratione haustum exterius
minant, atq; venena depellunt, in cura-
tione contagiosæ febris pestilentis recte
exhiberi. Cæterum, etsi sanguinis mis-
sio *putrida* non exhauriat; in putrida
tamen febre pestilente curanda atque
præcauenda plurimum adiumenti affer-
re, eamq; minime negligendam, sed ad-
hibendam, modo tempestiue fiat, & fa-
teor, & omnibus modis secundum præ-
scriptum doctorum obseruandam hor-
tor. In contagiosa vero, quæ per inspi-
rationem seminarii excitatur, etiam at-
que etiam, cum in virium conseruatio-
ne vna

e vna spes salutis sit, videndum, ne quid
 mere & absque ratione fiat. Scio ea
 omnia, quæ de magnitudine morbi, de
 lenitudine, & consuetudine, atque au-
 oritate dicuntur: verum prudente iu-
 dicio ista sunt examinanda, & accura-
 ta consideratione vtendum. Non e-
 nim præcepta Medicorum de missione
 sanguinis ad febrem pestilentem conta-
 giosam, & ex inspiratione seminarii or-
 tam, recte accommodari; omnes periti
 & considerati, qui præsens periculum
 intuentur, animaduertunt. Verum pu-
 tridam ab initio, & ob magnitudinem
 putredinis exitiosam, siue ea maculis in-
 signita sit, siue non, requirere detractio-
 nem sanguinis non dubitamus. Sed
 cum curandi febres pestilentes putridas
 rationem nunc tradere nostri propo-
 siti non sit, qui plura de his requirit,
 ex aliorum scriptis sibi petenda existi-
 met.

Pergo ad præcauendi rationem. Ea *Præcauendi*
 vero curandæ tanto præstat; quanto sa- *ratio.*
 nitas morbo anteferenda. Hanc Gal. 1. de
 diff. febriū paucis verbis in duobus con- *In duobus.*

fistere nos docuit, cum inquit: Vna ac prima est omnibus ac communis intentio, vt corpus quam maxime superfluitatibus vacet; atq; optime spiret: secundo loco, vt præpotenti causæ, quo ad eius fieri potest, resistatur. Etsi veronon is de febribus pestilentibus putridis præcipue agat; tamen vniuersę præcautioni non tam putridarum seu priuatarum, quam contagiosarum, quas siue recte siue non recte in libello Germanico publicas appellauit, hæc sententia prælucere debet. In contagiosis vero pestilentibus, & quæ à sola inspiratione originem ducunt, imprimis aëris, quo quasi per medium *μείσματα*, de corpore in corpus deuehuntur, intemperies corrigenda. Cauere enim eam, cum summa aëris attrahendi sit necessitas, viuentia non possunt: veruntamen, ne cum impetu inquinamenta ad nos adportet; diligentia adhibenda. Legimus quæ Empedocles, Acron, & alii fuerint conati. Hippocrates syluas, pestilentibus seminariis ex Africa Athenas delatis, incendit: cum igneus vapor aërem perpurget, & *μείσματα* dissipet

In contagiosis aëris alteratione.

ipet & tollat. Ac Medici etiam nūc cum egros adeunt, vapore ignis quem præferunt, se, ne inquinamenta è corpore affecto exspirantia attrahant, tuentur. M. Varro, cum Corcyræ pestis infesta esset, fenestras versus austrum clausit, atque ita se suamq; familiam conseruasse existimatur. Verum ædibus Varronis ex australi parte fuit periculum. Nobis fenestræ claudendæ, per quas aërem ventis agitatum, ex loco vicino infecto *μιασμάτα* deferre posse arbitramur. Ad aërem vero domesticum corrigendum, in primis suffitus probantur. Fiunt isti ex variis rebus. His regionibus cum peculiari quasi dono diuino iuniperus cō-

iuniperus.

cessus esse videatur, eiusque fumus paucissimis caput offendat: vti eo conueniens est. Magna quidem pars præcautionis in aëris perpurgatione sita est: sed si medicamentis idoneis vis *μιασμάτων* in-

*Miasmata
infringen-
tia.*

fringatur atq; imminuatur, priusquam è corporibus exhalent: præcipuum ex eo præsidium iis locis, in quibus est pestilentia, hominibus sperandum. Franguntur autem & imminuuntur, cum vel mi-

nus multa corpora ægrotant; plurimum recte sanantur, & non aliis coniunguntur, priusquam *μιάσματα* ex corporibus & vestibus plane dissipentur. Hoc fit in doneis & tutis remediis in curatione morbi adhibitis. Sæpe enim evenit, v. *μιασμάτων* malitia importunis remediis grauius augeatur, atque inde pestis grauior fiat, ac ea incrementa sumat, vt nulla remissio sit speranda, nisi *μιάσματα* habentur, vel lethalis eorum vis inhibeatur. Quantum igitur sit, secundum Deum, in prudentia Medici situm, satis apparet. Sed hæc prolixius persequi non libet. Vt vero attente considerentur ab iis, qui Rebus publ. præfunt, & vt Medici, qui ægris atque sanis consulere debent, etiam atque etiam de istis cogitent, fidissime se admonitos meminerint.

Victus ratio diligens, & tempestiua excrementorum è corpore remotio, si obseruaretur, minime necesse esset alia multa remedia præscribere: sed cum negligentia singularis hac in parte appareat; verissimum est illud Galeni: Super-

eruacaneum esse negligentibus victus
 ationem, optima remedia præscribere;
 a ad vacuationem excrementorum de-
 niendum. Inter vacuantia vero medi-
 amenta Aloë atque Rheubarbarum fa-
 ile primas obtinent. Agaricus etiam
 merito commendatur. Ex his igitur pos-
 unt medicamenta familiaria, quibus
 corpora purgentur, confici. Formulas
 aliquot in meo libello Germanico præ-
 scripsi; & quantum tribuam Aloë rosa-
 tæ cum Myrrha, ostendi. Sumitur au-
 tem alternis diebus ad summum scru-
 pulus vnus vel dimidius ante cœnam, &
 ad drachmas duas Aloës rosatæ, myrrhæ
 selectæ scrupulus admiscetur. Medica-
 menta, quæ corroborant, & venenatæ
 qualitatι *μιασμάτων* cōtraria sunt, eadem
 quæ in curatione adhibentur; verum *καὶ*
τὰ μικρὰ. Ab omnibus mirifice commen-
 datur electuarium è nucibus: estq; re-
 uera magni æstimandum. Singulari e-
 nim iudicio à magnis Medicis approba-
 tum, vel Galeni autoritas 6. Epid. comm.
 6. (cum *λοιμώδους αἵρος* ☉ noxam medica-
 menta, quæ *κατ' ὅλην τὴν ἐστίαν* iuuant, cor-

Vacuantia.

*Aloe rosata
cū myrrha.*

Antidota.

*Elect. è nu-
cibus.*

poribus adimant) ostendit. Itaq; & in li-
bro de bonitate & vitio succorū inquit
Qui venenorum compositionem tracta-
runt, nonnulli horum omnium Alexeteri-
um esse affirmant; si quis caricās vnā
cum nucibus & ruta assumat. Traditū
formula, quam Pompeium deuieto Mi-
thridate, in scriniis illius reperisse legi-
mus: ea nuces duas, ficus totidem, ruta
folia xx. & salis granum habet. Aëtius
ad ignem miscet, & vulgo compertum
est, nucem iuglandem tostam, magno
præsidio aduersus venena, comedi. For-
mulas remediorum à summis principi-
bus vsurpatas, in libello meo Germanico
posui, neq; hic repeto. Sed habent sin-
guli fere Medici aliquod proprium me-
dicamentū, cuius periculum fecerunt.
Itaq; cum Alexeteria illa quæ $\kappa\alpha\theta' \acute{o}\lambda\eta\omega\tau$
& $\sigma\iota\alpha\upsilon$ auxiliantur, nobis non tam ex ma-
nifestis qualitatibus, quam experientia
proben- tur: facile patior, quemlibet suis
experimentis vti, ea lege, vt Medicus vi-
deat atque consideret: ne manifestæ
qualitates corpori, cui antidotus offer-
tur, vel temperamenti ratione, vel æta-
tis

*Iuglans to-
sta.*

*Experimen-
ta qua cau-
tela adhi-
benda.*

is, vel circumstantis aëris noceant. De-
inde in qualitate & in quantitate eam
moderationem adhibeat, quæ rationali
Medico digna sit. Calida ut magna vi *Simplicia.*
in expellendo naturam adiuuant; ita sæ-
pe vires frangunt. In pueris commenda-
tur Coriandrum præparatum. In adul-
tis verbasci succus, item tanaceti, aceto-
sæ, enulæ. Sed non repeto ea, quæ sunt
in libello Germanico. Odore etiam *odorifera*
cum spiritus iuventur: odorata in primis *& alia ex-
terna.*
ad tuitionem corporis laudantur. In istis
quoq; eadem cautio, de qua modo mo-
nui adhibenda: & potius ruta cum ace-
to odoranda, quam aliquid, quod cere-
brum lædat, adhibendum. Idem de iis
quæ in ore gestantur, ut Zedoaria, cor-
tice citri, radicibus quæ sunt odore sua-
ues, & liquoribus, qui auribus instillan-
tur, tenendum. Acida vero omnia tam
sapore, quam odore cōuenientia esse cō-
stat. Lauanda sæpe facies aceto, in quo
petasitis radix maceretur. cumq; rara &
laxa corpora maxime inspirationi mor-
bidæ sint obnoxia: ea quæ densent adhi-
benda, & balnea in primis cauenda. Multa

*Oleum scor-
pionis.*

*Animi ac-
cid. & Venus
maxime fu-
gienda*

Amuleta.

*Argentum
vium cor-
tice auella-
na inclusū.*

autem non modo, vt corpora condensent adhibentur: verum etiam vt contrarium veneni muniant. Ad hoc repertum est superioribus annis oleum scorpionum mirifice commendatum. Sed in boc præcauendo duo maxime, quæ corpora ad suscipiendam morbidam inspirationem præparant, & vires cordis frangunt, fugienda: Animi videlicet accidentia, vt tristitia, metus, &c. atque Venus. Hæc enim si quid aliud, spiritus exhauriunt, & virtutem cordis labefactant; imo omnes totius corporis vires minuunt, & ne μασμάτων malignitati resistere possit, faciunt. Cordi etiam multa foris adhibentur, quæ peculiari vi aduersus pestilentis seminarii impetum facere videntur: vt smaragdus, hyacinthus. Multi radices quasdam, vt plantaginis aquaticæ, petasitis, valerianæ, & aliarum herbarum gestant. Alii alia πείρατα & Amuleta adhibent. De his Hippocrates noster scripsisse existimatur: τὰ φύσιν & βοηθήματα δ' λύειν τὴν ἐπιδημίαν λοιμικῶ πάθους. Grauius autem eos errare arbitor, qui per venena etiam cor iuuari existimant. Marfil.

fil. Ficinus autor est: vt auellanæ cortex
argento viuo impleatur, & appensus cor-
di applicetur. Hoc ferendum. *Arsenici v-*
vsus, qui à multis etiam doctis viris val-
sus susse-
ctus.
de commendatur, mihi, ne quid dissi-
mulem, suspectus est. Si quis tamen eo *Correctio.*
vti velit, rectius faciet; si tam ex crystal-
lino quam rubeo Arsenico, mucilagine
Tragacanthi adiecta, tabellam quasi for-
met, eamq; serico regat, & ne sudore ma-
descat atq; cutem attingat, caueat: quam
si in puluerē redigat; & alia cordialia me-
dicamenta, odorata præsertim, quæ ve-
neni labem, ceu vehiculum, ad cor & ce-
rebrum non sine periculo deferre pos-
sent, admisceat. Theodosius arbitratur;
assuetudine quadam venenatæ qualita-
tis cor præmuniri. Alii propria vi, nempe
propter occultam similitudinem, cum
veneno pestilenti, quod ad se corde in-
terim illæso permanente attrahit, hoc fa-
cere contendunt, & autoritate Tralliani
nituntur: qui scirrhus lienis adhibitum
prodesse affirmat. Verum quorsum ista
autoritas obsecro? Mitto hæc, cum ab a-
liis agitata sint, atque aliorum iudicio

Novatores. permitto, nec meum interpono. Nos
 nostri Medici, pulverem Bufonis exsic-
 cati & Margaritas, Corallos, Hyacin-
 thos, Smaragdos, addunt. Radices eoa-
 iam Dictamni, Tormentillæ & Croci
 admiscent. Recta ratione eos uti, mihi
 non apparet. Exemplis moueri, cum
 contraria non ignota sint, nequeo. Itaque
 ista in medio relinquo: atque ut bufo pro-
 tius exsiccat & in vino lotus Aposto-
 mati adhibeatur (quemadmodum in
 bello Germanico monui) hortor.

De cura vero symptomatum hoc in li-
 bro non ago: cum in Germanico scriptum
 quædam attigerim; & melioribus artis
 facibus, qui manum adhibent, ista reliqua
 querim. Hæc vero pauca de alimentorum
 corruptione, de aëris corruptione, de contagio
 ne, de putredine, de discrimine inter pe-
 stilentibus febres putridas & contagiosas
 de signis, denique de curandi & præseruandi
 ratione, qui attente considerabunt, non
 haud dubie de meo libello æquius iudi-
 cabunt, & perspicient, me nunc non pri-
 mum istam distinctionem de febribus
 pestilentibus putridis & contagiosis (de

quibus ante multos annos cum clarissimis & doctissimis viris Medicisque summis D. Iulio Alexandrino, D. Hieronymo Mercuriali, D. Donzellino, D. Petro Monauio Medico Cæsar. D. Ioa- chimo Camerario electoris Saxoniae Medico, D. Theodoro Zuingero, & aliis per epistolas egi) excogitasse, neque temere has publicas, illas priuatas appellasse. Nihil dictum, quod non sit dictum prius: sed dicta alias & commodius explicamus & interpretamur. Fateor me in Teutonico libello multis vocabulis corruptis & in media Germania parum cognitis, vsum esse. In ista autem egestate sermonis, non mirum si nec mihi nec aliis sit satisfactum. Ac cum, vt ciuibus meis prodessem, & ignaris quasi medicinae præcepta darem, ista scripserim; Platonis illud tenui: μήμεγάλα λέγε. His facilimum esse contradicere scio: nec mihi pauca in mentem veniunt; quæ oppo- nere possem. Sed cum meliora magisque veritati consentanea non videam, vere affirmo, quamuis à multorum sententia discedam: à vero tamen, quod ante qua-

draginta propemodum annos sum amplexus & professus, neq; à meipso, nec à
melior sententia veris rationibus con-
monstrata fuerit, non discessurum. Iam
gi veterum & recentiorum scripta: si
quid in his vidissem melius: non obdo-
nate in ista sententia tot annis perman-
sissem.

Hæc autem charissime fili, ad te muni-
tenda putavi: ut si forte in reprehensio-
nē meum libellum venire audires, iurui-
ne an iniuria sermonibus variorum ce-
forum tuus pater, qui de pontanus fa-
nex, imo septuagenario propior, de mun-
tis bene mereri voluit, nec sibi suæq; va-
letudini tot annis afflictæ pepercit, va-
pulet; videre atque hoc æquiori animo
pati possis. Esse in hoc quoque scripto
barbara quædam vocabula & à commun-
ni usu Latini sermonis remota; res etiam
exiliter & tenuiter explicatas, fateor: ve-
rum cum quibus mihi res sit, videndum
& dilucide potius quam ornate ista ex-
plicanda fuerunt.

Te medica cum diuinis, atq; sacris &
sanctis legum studiis coniungere lætor
atq;

utque ut, quod instituisti, facere pergas,
aterne horror. Aliquot septuagenarios *Septuagenarij peste
sublati.*
hic pestis sustulit: & q̄ Plinius scripsit,
bestilentiam senes nō attingere, falsum
esse ostendit. Si, quod æternus Deus be-
nigne auertat, mihi humanitus quid ac-
cideret, cum Catarrhus etiam sub cane
infestissimus sit, & sæpe spiritum eripiat,
aut si etiam inhumanus (ita ut in cada-
uerum multitudine sit) humatus dice-
ret: me hic, singulari Dei prouidentia,
æto affixum fuisse, memineris; atque
ciues nostros amare, & de Repu-
blica bene in posterum mere-
ri perges. Mense Au-
gusto anni

1585.

H
9

bbb

CLARISS. VIRI DOMINI

D. HIER. CAPIVACCII,

Professoris Pata-

uini;

*De recta cauteriorum administra-
tione.**Quatuor
consideran-
da.**Causa in-
nenti caute-
rii.**Euacuatio
cauterii tri-
plex.*

IN cauterio administrando quatuor sunt considerata: Tempus nempe quo excitari debet: Quantitas discretio: Locus ubi excitandum est; postremo locus et modus quo tractari oportet. Quibus cognitis nihil aliud in administratione cauteriorum desiderare oportet. Quare in tempore in his, quæ inutilia sunt, contenti eramus, dicendum est, cauteria non alia ratione, à viris grauissimis fuisse excogitata, quam ut essent instrumenta, quibus diuina materia peccans, quæ paulatim in corpore generatur & colligitur, per loca minus incommoda euacuaretur, ne vel sui corporis, vel praua qualitate partes corporis, vel principes, vel ad usum vitæ necessarias perturbaret. Quæ quidem euacuatio tribus modis fieri potest; vel per re-

uulsio-om

uulsionem, vel per deriuationem, vel per interceptionem.

Perreuulsionem quidem, vt si materia, quæ à iecore ad caput defertur, per cauterium in crure dextro excitatum reuellendo foras educatur; vel si materia falsa, quæ in catarrho ad pectus destillat, per cauterium in sutura coronali affixum, reuellendo euacuetur. 1.

Per deriuationem vero, vt si materia, quæ à capite ad pectus destillat, per cauterium in brachio excitatum ad partem ignobilem deriuetur. 2.

Per interceptionem deniq; , vt si materia, quæ à capite per spinalem medullam ad neruos ossis sacri, vel alterius partis defluit, per cauterium in occipitio affixum intercipiendo euacuetur. 3.

Cauterium igitur cum sit materia seu instrumentum auxilii quocunque modo euacuantis materiam excrementitiam, quæ in corpore generatur, & congeritur, cuius generis quoq; potest esse setaceum, possunt esse vesicatoria, masticatoria, & errhina, necessario fit, vt ab eodem, à quo indicatur auxilium, indi-

Setaceum.

cetur etiam recta administratio materiae
 eiusdem auxilii, diuersa tamen ratione
 nihil prohibet ab vno plura indicari.
 Quare si materiam sui copia seu qualitate
 re peccantem spectemus, indicabit auxi-
 lium euacuans, quod multiplex esse po-
 test, prout multipliciter materia peccat.
 Verum nulla est materia, nullum est in-
 strumentum, quod multiplici generi e-
 uacuantium magis & tutius accommo-
 dari possit, quam cauterium. Nam siue
 peccet copia, siue motu, siue quiete, ad i-
 psam euacuandam cauterium erit maxi-
 me opportunum.

*Quid agen-
 dum.*

Illud igitur quod indicatur à materia,
 hoc vel illo modo peccante, dicitur, Quid
 agendum, quod nonnulli viri in hoc gy-
 mnasio almo Patauino celeberrimi, ausi
 sunt asserere, adeo esse manifestum, &
 vnicuique notum, vt nulla penitus indi-
 geat consultatione, imo foeminis, & bar-
 bitonsoribus esse notum. Quin imo
 hoc dicerent Galen. & Hippocr. & o-
 mnes Dogmaticos tanquam ineptos, &
 in rebus inutilibus versantes redargue-
 runt, cum Gal. & cum eo omnes graui-
 simi

simi Medici, & in arte curandi, & in arte de tuenda valetudine nihil aliud contendant, quam vt doceant inuentionem auxiliorum, & rectam agendorum, vel, vt verius dicam, materiarum administrationem, nec aliud quicquam docere debebant, aut poterant, cum tota curandi & tuendæ valetudinis ratio his duobus tantum perficiatur & absolua-
tur.

Cum igitur materia vitiosa sit illud quod primo, & per se indicat auxilium hoc vel illo modo euacuans, ratio dictare videtur, vt ab his, quæ materiæ accidunt, & ipsam comitantur, sumatur materiæ administrandæ indicatio, quemadmodum & ipse Galenus testatur. Accidit autem materiæ, vt agat in corpus humanum, vt à medicamentis pati possit, neque agere, neq; pati posset, nisi esset in corpore & existeret. Omne autem quod existit, alicubi existit. Hæc autem sunt, quæ materiæ & vnicuiq; indicanti seu scopo, seu proposito contingere possunt. Præter hæc non video, quid ipsi perpetuo accidere possit. Hæc itaq; to-

tam administrationis materiæ rationem
præscribunt.

Tempus.

Quare si materiam vitiosam confideremus, ut hoc tempore, & in præsentia generatur, præsentia hæc indicabit, hoc tempore cauterium esse inurendum, modo nihil adsit, quod prohibeat & impediat. Verum quia repleto corpore periculum esset ne humores in toto peccantes merito doloris eo confluerent, & proinde inflammatio excitaretur, propterea ad cauterium non est accedendum, nisi corpus fuerit optime præparatum. Verum non sat erit nouisse, quo tempore inurenda sint cauteria, sed quam diu aperta sint detinenda scire oportet. Hoc autem docebit præsentia humoris peccantis. Nam quandiu adest peccans, perdurabitq; illius generatio, tam diu cauterium reclusum erit seruandum, & hoc de tempore.

Quando.

Quantum.

Locus

Postquam cognouerimus, quo tempore cauterium sit inurendum, videndum erit quo loco. Hoc autem nobis significabit existentia materiæ peccantis. Nam si materia generabitur in iecore & petat caput,

caput, ideo vt fiat reuulsio ad partem ignobiliorem in dextro crure cauterium excitabitur. Quod si crura peteret, non in cruribus, sed in brachio dextro erit affigendum. An vero in parte interiori cruris, an in parte exteriori ratio venarum eius loci, in quo generatur materia, ad locum, in quo excitatur cauterium, est seruanda, quemadmodum & in missione sanguinis seruari debet, vt docuit Galenus in libro de natura hominis.

At vero si in parte sinistra generaretur, & sursum in caput raperetur, in crure sinistro, sin ad inferiora in brachio sinistro excitabitur. Quod si non moueretur, & generaretur in ventre inferiore, locus esset in cruribus, sin à medio ventre, in brachiis, modo nihil prohibeat. Quod si in capite materia generaretur, neq; moueretur in occipitio & in brachiis collocari possent, in ea potissimum parte, in qua materia resideret, tunc enim erit materia remedii deriuantis.

At si moueretur ad pulmones, & in occipitio, & in futura coronali probe fieri possent: tunc enim essent instrumen-

ta auxilii reuellentis, & deriuantis materiam quiescentem. Si tandem materia in capite generaretur, & ad spinalem medullam & os sacrum, ad lumbos confluere, tunc cauterium in principio spinalis medullæ erit admouendum. Vnde enim habebit materiæ auxilii intercipientis. Et hæc de loco in genere.

In loco affecto quando cauteria excitanda.

Sed vnum est animaduertendum, in quo plerique decipiuntur; Cauterium nunquam esse excitandum in loco affecto, nisi dum materiam ibi impactam euacuare volumus, præmissa tamen totius corporis euacuatione seu purgatione, post cuius materiæ euacuationem occludendum erit, & si opus fuerit alibi erit affigendum. Nam si per locum affectum materiam fluentem euacuare uolueris, periculum est ne affluxu materiæ, & partis imbecillitate, inflammatio aliqua suboriat, quæ tandem in gangrænam degeneret.

Locus particularis.

Quod si quæras locum magis particularem, illud vnum est præcipue animaduertendum; In capite fieri posse in sutura coronali, in occipitio, in palpebris, in

in superciliis, & omnibus locis, in quibus
 pilorum generationem prohibere sta-
 uimus, nec non in angulis interioribus
 oculorum, in naso, vt polypus absuma-
 tur, & aliis pluribus in locis, in quibus
 Vnguis administratio opportuna videbi-
 tur.

Verum vt futura coronalis obserue-
 intur, patientem iubere oportet, vt masti-
 cet. Nam quandoque in futura coronali
 cutis capitis moueri conspicitur. Quod
 si cutis non mouebitur, neque vllum i-
 pſius futuræ vestigium apparebit, tum
 radix palmæ eiusdē patientis fac vt sum-
 mo naso admoueatur, & sursum exten-
 datur. Nam vbi digitus medius attigerit,
 ibi futuram coronalem adesse, existi-
 mandum erit.

*Sutura co-
 ronales in-
 uestigatio.*

Non solum autem in capite, verum-
 etiam in brachiis, thorace, & aliis parti-
 bus excitari solent, vt in ore ventriculi,
 in regione hepatis & splenis, infra um-
 bilicum, in inguine, in pube, in scroto, &
 præsertim genus illud, quod setaceum
 appellatur, sed potissimum in crure, in
 loco tribus, aut quatuor digitis à genu

distante, vbi musculi manifesto interuentu distinguuntur. Tendines enim chordæ prope articulos carne sunt nudatæ. Et hæc de loco dicta sunt.

*An vnum
vel plura.*

An vero vnum, vel plura sint affigenda cauteria, id nobis præscribet materia, quæ in vno, vel pluribus locis generatur, vel ad diuersa loca mouetur. Nam prout actio materiæ peccantis fuerit summa & vehemens, plura indicabit affigenda cauteria. Quod si remissa fuerit, vnum cauterium sufficiet. Actionem autem vehementem vel remissam nobis significat, & materia copiosa, quæ pluribus locis generatur, & quæ ad diuersa loca mouetur. Et hæc de quantitate cauteriorum.

*Modus a-
gendi.*

Postremo loco, cum cognouerimus, quando sit agendum, vbi agendum, & quantum agendum, reliquum erit, vt cognoscamus modum agendi, qui modus agendi sumitur à materia, prout facile, vel difficulter cedit & patitur. Quare si materia fuerit copiosa, vt in corpore obdoso, vel plurimis excrementis redundante, tum si nihil aderit, quod prohibeat, foras

foramen amplum & profundum erit efficiendum. Prohibebit autem virtus, quæ in spiritibus, humoribus, & partibus solidis considerari possit, hoc loco virtus, quæ ad carnosum genus pertinet, est illa, quæ amplum aut profundum foramen prohibet efficiendum. Sunt enim. Nam quædam partes membranosa & cutanea, quæ profundum cauteriū sustinere nequeunt. In his itaq; vlcuscula, quæ excitantur, exustiones potius, quam fonticuli sunt appellandi. Nam quæ proprie cauteria dici solent, in occipitio, in futura coronali, in brachiis & cruribus inuri consueverunt.

Sed in his quoq; partibus quandoque evenire solet, ut virtutis imbecillitate fonticuli excitari non possint. Fit enim interdum, ut patiens adeo contabescat, & sit emaciatus, ut solam carnē, ossa, nervos, & pellem præ se ferre videatur. Virtus itaq; illa, quæ ad solidas partes, ad carnosum genus pertinet, non modo non permittit amplum foramen; verum neque ullū erit efficiendum cauterium. Quod si nihil prohibeat, & passio materiæ sit

summa, id est, si difficulter egrediamur
latum potius, quam angustum erit rati-
liendum. Quod si passio materiæ
fuerit summa, imo facilis sit exitus, i-
nus amplum erit efficiendum.

*Materia i-
gnis.*

At foramen amplum, vel angustum
fieri potest, vel radice aristolochiæ
asphodelorum summe excalesfacta, &
cum sulphure incenso, aut ligno, aut m-
tallo, aut caustico. Ignis autem materiam
omnibus clementior est aurum, deinde
argentum, postremum locum obtinuit
ferrum & æs. Cæsim, punctim, imprimi
possunt, adiguntur, ut diximus, longius
& latius, & in circulum circumferuntur
quæ omnia, ut dixi, passio materiæ euan-
cuandæ, vel suapte natura, vel ratione loci
ci nobis præscribit, & ut hoc potius, quam
illo modo fiat, hortatur.

*Causticum
quomodo
applicandi.*

Quod si caustica sunt imprimenda
locum materiæ circumscribere oportet
nucali testa, vel re alia simili, quæ sui
marginibus constans pateat in medio
Ne vero ignis seu caustici violētia iuste
latius serpat ac diffundatur, partes pro-
ximæ cerato rosaceo, vel vnguento ex
cerussa,

erussa, vel linimento simplici, vel cera-
o ex palmis, vel alio genere eorum, quæ
στοφλεγμῶνται vocant, sunt munien-
tæ.

Tam diu autem causticum immorari
debet, quam diu pars aut locus ipse ni-
grescat, id quod pro caustici vehemen-
tia, & natura partis dimetiri debemus, si-
quidem vehemēti caustico in parte mol-
liori citius fit impressio, quam in parte
dura, quare id totum iudicio artificis est
permittendum.

*Causticum
quam diu
inherere de-
beat.*

Crusta vero siue *ἑχαεγ* non est statim
detrahenda, sed maturare prius oportet,
ac veluti maturitate sua excidere, alio-
quin vis adferri solet, vnde dolor, fluxio,
& phlegmone, vna cum febris, quandoq;
excitatur. Tempestiue deduci potest,
si instar crucis incidatur, deinde vel so-
lo butyro, vel cum adipe suilla, sine sale
admixto foliis brassicæ excepto fouea-
tur.

*Crusta quo-
modo aufe-
renda.*

Crusta detracta fiat pillula ex medul-
la sambuci, quæ cum sit mollis, blanda,
& quouis modo tractari posset; si com-
primatur, atque in foramine compressa

*Globuli ex
medulla
sambuci im-
ponendi.*

collocetur, ac ita statuatur, ut loco dibi
 ueri non possit, foliis vero brassicæ
 tyro illitis foueatur, charraque lusoria
 na cum peria ex lino duplicata compo-
 matur, & fascia colligetur, hoc vnū con-
 tinget, ut ob pillulæ mollitiem & leni-
 tem nullus excitetur dolor, & ob humi-
 ditatem utriusque materiæ, ita imbuatur
 pillula illa, ut plurimum adaugeatur, quæ
 cum ob chartæ lusoriæ compressionem
 resurgere nequeat, quam citissime vlcus
 sculum cauum efficietur. Quod si loci
 chartæ lamina vel argenti, vel æris, vel
 alterius materiæ capiatur, maior fiet com-
 pressio.

Vlcere quātum satis est excauato, aut
 ambra, aut pillula ex cera, vel ligno hederæ,
 vel galeries aut pileus rotundus ex
 argēto elaboratus, pluribus in locis per
 foratus in foramine continuo gestandus
 erit, si foramen in ea latitudine cōserua-
 re volueris. Quod si latius efficere volu-
 eris, nihil erit accommodatius, quam pil-
 lula ex medulla sambuci, aut melicæ, (est
 sorbum, frumēti species) Pillula iam im-
 posita tunc folio hederæ, vel plantaginis,
 vel

vel charta sorbilla intra petiam lineam duplicatam vti poteris, cui puluinus, vel amina, vel charta luforia superponatur, vt fiat compressio. Bis autem in die & petias, & folia immutare poteris. Neq; pilula illa est indies extrahenda. Est enim necesse vt locum sibi paret, vnde non facile excidat, indies tamen circumagi debet.

Quod si caro, vt sepe fieri solet, & præfertim in principio succreuerit, & luxurauerit, labraque promineant, tum fila (scilicet filamenta concepta) aut spongia noua minutim incisa, vel combusta erit adhibenda, aut puluis aluminis vsti, aut Ellebori nigri, aut corallorum rubeorum, aut præcipitati, aut æris vsti loti, & similibus caro superabundans erit remouenda. Ad validiora non est vt accedamus, nisi necessitate coacti. Et nulum auxilium magis est præsentaneum, quam carnem ipsam, & veluti semimortuam omni diligentia circumcidere.

Caro luxurians.

At si per eiusmodi cauteria nihil educeretur, vt quandoque euenire solet, sed

*Attrahen-
tia.*

veluti acida videantur, tuum erit oph-
materiebus, quæ vim habent attrahendi
pillulam conficere, vt si fieret ex picu-
uali, cera & puluere aut Ellebori
aut colocynthidis cum foliis senæ. Iste
pro natura humoris peccantis hoc
illo genere pulueris vti poteris. El-
co hederæ ceratum sacrum erit ad
bendum, aut ceratum ex cera & resina
pini.

Callus.

Quod si vlcus callosum reddatur
propterea nihil excernatur, tum scarifi-
candum erit, deinde cucurbitula senæ
aut bis admouenda. Et si patiens scarifi-
cationem non admiserit, tum loco scarifi-
cationis, imponatur puluis sauinæ
vel chalcanti vsti loti. Si non cedit, ad
pūon, ad præcipitatum optime præpara-
tum est accedendum, quo tempore pa-
tes circumiacentes cerato diachylo cum
gummi, vel sine gummi, vel cerato con-
fecto ex cera & resina abietina emolli-
antur.

*Puluis saui-
næ.*

Anodyna.

Quandoque vero contingit, vt succi
qui ad fonticulos confluunt sint acres
mordaces, & veluti venefici, ac proinde
par-

par-

partes proximas exulcerent, & non sine dolore excoriēt, quo loco opportunum erit partes spongia aqua dulci tepida imbuta fouere, deinde butyro, aqua maluarum optime diluto illinere, aut vnguento ex cerussa camphorato ad formam cetrati diducto occurrere.

Præterea easdem excoriationes exciccabit serum lactis caprini chalybeatum, vel aqua hordei cum malua decocta, aut aqua sancti Petri, vel Aponensis, vel montis ægrorum. Et si contingat ob insignem humorum affluxum, ut fiat inflammatio, cuius causa dolor excitetur, & corpus erit purgandum, & humores reprimendi. Quare si inflammatio erit exigua ob humores iam fluxos, aut affluentes, sat erit vino austero loca illa fouere. Quod si satis insignis fuerit inflammatio, tunc vinum erit alterandum cum rosæ, cum malicorio, mastiche, & modico aluminis. Sed quia non ex æquo omnes humores redūdant, sed magis peccat vnus, quam alter, propterea non esset abs re, si pillula ex cera fieret, cui esset admista aliqua materia, quæ magis hunc,

*Si accedat
inflammatio,
quid agendum.*

quam illum humorem attraheret, ut
praedictum est.

Forster.

Verum quia ne dum cito & tuto; ve-
rumetiam iucunde remedia sunt admini-
nistranda, propterea ad vitandum pro-
prium odorem, qui ex vlcusculis intermi-
tum exhalare solet, danda erit opera, ut
petiæ, quibus patiens utitur sint odorato.
Erunt autem huiusmodi, si vel cum mos-
scho, vel gossipio moschato, vel ambræ,
vel spica, vel lauendula, vel alia aliqua
materia odorata assidue imbutæ fuerint.
Poteris etiam cauterium quandoq; ablu-
luere saltem bis in hebdomada; Tem-
pore æstatis cum vino albo odorato, vel
aqua rosarum, vel oleo de spica, & aliquo
consimili. Et hæc sunt, quæ de cau-
terii administratione oc-
currerunt dicen-
da.

Fineis Consiliorum lib. VI.

EPISTO-

EPISTOLA-
RVM MEDICINA-
LIVM LIB. VII.

EPIST. I.

CLARISSIMO VIRO DOMINO IOA-
chimo Camerario, Physico Norinbergen-
si, &c. Iohannes Crato à Kraft-
heim, &c. S. D.

Vas de febre pestilen-
tiali expeto, ex quibus
hæc cognoscere cu-
pio; An existimes Ga-
leno febrem illam, quæ
comites habet bubo-
nes notam fuisse. An
bubo comitetur febrem, vel econtra. Et
num focus huius statuatur in corde, quo
facto bubones ad inguina, & parotides
expellantur. Vtrum hoc genus febrium
aliter, quam contagione diffeminetur.

*Dubia quæ-
dam in febre
pestilentiali.*

An morbida exspiratio, ut loquitur Hippocrates, vel *μιάσμα*, ut est in libro de flatibus, aut seminaria putredinis, ut apud Galenum, aeris substantiam, quem admodum voluit Altomarus corrumpantur & an vinum cui venenum commistum sit recte corruptum in substantia dicatur. Cum in contagione actio adscribatur formæ propter convenientiam materiæ, si quæque contrarietas in substantia, id est, forma alia aliam expellat, auxilio qualitatibus, an non recte morbus totius substantiæ offensa actionis, quæ consequitur dicatur. Cum eodem res redeat, si graudus putredinis dicatur venenata qualitatibus, & venena non primis tantum qualitatibus mutant temperiem: sed à tota substantia aduersa sint calori innato. Vtrum febris pestilens dicatur mitis, quia in ea magna humiditas & putredo, & an sola desiccatione curetur. Cum Hippocrates pestilentes aeris constitutiones calidas & humiditas describit 2. & 3. Epid. cur superior æstas calida & sicca infamis maxime pestilentia fuerit. Certe Gedani in maxima siccitate plurimi sunt mortui.

Scio

obio vos nō curare abdita. Miror tamen
 quo ore nominetur venenum, & abdita
 causa negetur, cuius effectus sunt mani-
 festi, videlicet, patredo insignis longe su-
 perans vulgaris conditionem, febris &
 oppugnatio caloris atq; arcis vitæ. Et si
 formæ non habent causas cœlestes, quæ-
 ro vnde sint? An progrediuntur è mate-
 ria? Quid inquis? Non curamus formã.
 Medici sumus, & artifices sensitivi. Au-
 lio, Hoc tamen teneo, de summis rebus
 parum etiam scire in primis esse, vtile &
 sapientiæ studio conueniens. Non tueor
 ἔλεγον τε φημι, & existimo remediis expe-
 rientia inuentis cum ratione secure nos
 posse vti, sed expectabo tuas literas, atq;
 ut eas mittas oro. Bene vale. Anno 64. M.
 Decemb.

EPIST. II.

IDEM EIDEM.

DE feбри Catarrhali te dubitare an sit
 putrida miror. Contagiosam fuisse
 nō negas. Quomodo autem seminarium

*Febris catar-
 rhalis cōta-
 giosa necessa-
 rio putrida.*

contagii absq; putredine finges? Pestilens non fuit, sed cum seminarium contagionis mediante aëre de corporibus in corpora sit delatum, sicut pestis seminaria contrahunt. Consequens est, vt per diaphoretica pellendum atque exhauriendum, eodem modo quo in peste, fuerit. Videmus si quis coryza atque grauedine laboret, & alium, qui cerebrum prædispositum habeat, afflet, infirmum cere, etiam halitu potum, vt aliis sit noxius, corrumpere. Imo quotus quisque est, qui grauedine paulo vehementius laboret & non febriculam sentiat. Patet, vt quidam synochum generatim nominet, cum vnica accessione finita sit, sed in sanguine fuisse inflammationem nego, neq; omnem febrem in ichoribus pestilentem statuo. Hispaniæ Rex ardente febre laborauit, XIII. uncias per phlebotomiam, & plures per scarificationem atq; cucurbitas Medici detraxerunt. De fœtore nihil perscriptum, sed hoc significatum, omnibus quibus Mantuæ Carpentariæ sanguis in hac catarrhali febre est missus eos extinctos, & su-

*Vena sectio
periculosa.*

prae-

tra duo millia paucis diebus periisse. Nō
subito, quin in quibusdam corporibus
in quibus putredo massam sanguineam
inuasit, sanguinis missio profuerit: sed v-
i ichores infecti fuerunt, & natura per
idorem se exonerare voluit, iis minime
recte, vel vacuātia data, vel sanguis mis-
sus. Cucurbitulas multis, quibus caput *Marasmus.*
vehementer dolebat, consului. Fratri
uo inunctionem ventriculi, cum me-
dulla vitulina, additis roborantibus pro-
futuram spero. Vide ne vires ventriculi
portionibus obruat. Conserua rosatum
cum speciebus aromatici rosati pluri-
mum proderit. Possunt addi semina,
non arbitror verum esse Marasmū præ- *Prognosti-*
ter naturam, sed si est principium simpli- *con.*
cis non difficilis erit curatio, recta victus
ratione seruata. Si compositus Mara-
smus cum febre, febris non latebit. He-
cticam non puto. Neq; illum, qui à Phi-
lippo ex morbo senium appellatur.

Nam ea affectio est frigida.

Vale Anno 1580.

EPIST. III.

IDEM EIDEM.

*Boli armeni
usus.
Camphera.*

IN thesibus meis teutonice de peste *αὐτοχθόνως* scriptis, ac potius cōtinuo sermone dictatis, me multis vocabulis minime proprie vsū animaduerto. Dixi *Ἀποφύση* exspirationem, parum recte, cum ne transpiratio quidem proprie appelletur. Itaque in thesi ni fallor 12. pro exspiratione Diaphorisin scribes. Est quidem alia aliorum sententia, verum certo scio, neminem, qui in curatione pestis cum iudicio versatus est mihi temere contradicturum. Quid tu inquis, Bolus armena ad diaphorisin facit? Non vtor terra ista sola, adhibeo Camphoram, in qua vis diaphoretica summa est, & ambra quæ maxime corroborat. At de sententia Horatii Augenii non habemus terram Armenam veram, inquis? Fac esse non habere eam omnes notas, quas veteres illi tribuunt, neq; lemnia habet. Nam aliquando purior, aliquando impurior ex scaturigine hauritur. Itaque quo.

notannis fere aliam formam illius vi-
 dumus. Et nonne alix quoque terræ mu-
 untur. An vbiq̃ue eandem prorsus ar-
 illam & limum effodimus? At inquit
 Galeni sententia Horatius, Bolus ar-
 ena singulare habet priuilegium, vt
 pesti possit resistere. Non terra illa vnga-
 ca, &c. De Italicis, Gallicis, & Hispa-
 cis terris, quarum mentionem facit,
 adulteratis pro Bolo vendi affirmat,
 escio. Hungaricum Tocaensem profu-
 se plurimis in peste Viennæ recompe-
 i. Ac ter iam è Thracia armenam præpa-
 atam, id est, à sordibus liberam, & sim-
 licem, prout effosa est, accepi, nullam a-
 imaduerti dissimilitudinem. Præpara-
 am esse paulo pinguiorē non præparata
 leprehendi, ac in ea, quam nostrates
 Pharmacopæi habent, fraudem gustu,
 cum raucorem pinguedinis perciperet,
 noster D. Woyselius affirmavit. Vtut
 sit in superiori Epidemico catarrho nihil
 magis profuisse, quā vsum boli armeni,
 & cornu ceruini vsti, quod ego eodem
 loco, quo bolum habet, certo scio. Ac
 si bolus suspectus sit, omnino suadeo, vt

Bolus Toca-
ensis.
Terra Ar-
mena.

Succidano
Boli corru
cerminum

Camphora.

*Cereuisia
creta interea
depuratur.*

Lumbrici.

*Camphora
quibus non
danda.*

loco boli cornu cerui accipiatur. De v
ribus autem sic sentio. Esse in illis singul
larem facultatem cogendi in vnum locu
cum malignitatem impressam humorum
bus. Itaq; vt camphora repurgat spiritum
& serosum humorem; Sic bolus vt cornu
nu etiam cerui in vnum cogit maligni
tatem & naturam ad expulsionem adiuu
uat. Videmus hoc fieri in cereuisia, ea v
maxime sit turbida & corrupta, tamen
iniiciatur creta, continuo fit pura, & sa
porem meliorem acquirit, atq; omnis il
la impuritas à creta q. ad se pertrahitur
Potes huius rei periculum facere quan
do voles. Resistere autem istas terras pu
tredini satis vermium curatio ostendit
& idem præstare in vermibus cornu cer
ui vltum experientia pro me loquitur
Abluuntur autem terræ istæ, vt admista
arena à reliqua terra separetur, non alia
& noua substantia efficitur. Neq; si co
lor mutatur, propterea vires pereunt, in
differentem in omnibus corporibus vno
medicamento vtendum nemo sanus af
firmabit. Imo fateor Camphoram in il
lis, qui valde nauseant, vel quibus caput
infirmum

firmum est, non adhibendam, vires
 terræ Lemniæ & boli non admodum
 crepare concedo. De vomitu in usu
 terræ Lemniæ, quod affirmem non ha-
 beo. Hoc satis constat Turcos in cibo
 nec terræ Lemniæ, sicuti etiam lapidi
 bezoar vllam vim contra pestem tribue-
 re. Esse autem res diuersas bolum arme-
 nam, & terram sigillatam Turci atq; Ar-
 meni affirmant. De mea valetudine te
 sollicite cogitare tibi gratiam habeo. Me-
 um multis annis nullo medicamento
 urgente vsum iam antea scripsi, estque
 in animo plane ista ætate non adhibere.
 cio agaricum cum Oxymellite in ma-
 ximis ventriculi doloribus plurimum
 prodesse, & nuper de hoc medicamen-
 to D. Herwartum monui. Terram istam
 Silesiacam Strigensem esse magam nemo
 dubitat. Habet autem easdem faculta-
 tes, quas lapis calaminaris, qui in Epi-
 phoris & defluxionibus ad oculos, cum
 pinguedine mistus singulare auxilium
 est. Theses in eas enodare cœpi. Tres
 sunt scopi in curatione. Vnus à natura
 morbi sumitur, & cum sit maxima in eo

*Terra Lem-
ni.*

Lapis Bezo-

*Ventriculo
dolor.*

*Terra Stri-
goniensis ea-
randem fa-
cultatem cum
lapide cala-
minari.*

malignitas indicatur alexipharmacum
 quod vel extinguat venenatā vim illius
 ne cor superet, vel in angustam rediga
 ne sese efferat. Id quod bolus armen
 cornu cerui, & similia, ita præstant,
 natura vere totam malignitatem ad e
 munctoria, vel ignobilia membra depo
 nat. Alter à præpotenti causa, videlicet
 inspiratione, quæ diaphoresin indicat
 Tertius, cum natura ad emunctoria pe
 lit, ut in eo omnibus modis iuuetur. Sed
 si potero mittam latinas Theses, & ve
 strorum Italorum scripta expectabo
 Scio mecum non convenire. Vtrum
 mea vel illorum sit verior sententia, in
 dicat curatio. Non nego putredinem
 sed vulgaris putredinis conditionem
 longe superare affirmo. Vale. Ann
 1582.

EPIST. IV.

IDEM EIDEM.

*Sulphurata
 vina noxia.*

Sulphurata vina ne putes salubria, at
 que in eo vulgi opinionem sequaris,

neon

Nec tibi persuaderi sinas, vsum sulphuris
 innocuum esse. Certe vsum sulphur
 nihil ab Arsenico differt. Spiritus vini est
 anima vini. Ac cum ego medicari vino
 uideo, vel vas spiritu vini aspergo, vel
 herbam aut aromata imbuta eo iniicio.
 fateor me cum multis in errore fuisse
 le sulphure in peste, & phthisi exhiben-
 lo. Nolim te in eo hæerere. Agarici v-
 us validissimum ventriculum requirit.
 De bolo tecum sentio, in penuria Arme-
 næ recte nos orientali vti. Galeni co-
 lore est pallido, & orientalis cum laua-
 tur, pallescit. Lotione tamen nihil dece-
 dere illi satis apparet, cum aqua, quando
 subtiliores partes, quæ aquæ commi-
 scentur, subsidet, sit pura, & nullo sapore
 prædita. Nec puto lotionem aliud præ-
 stare, quam vt impura & atenosa separē-
 tur à partibus tenuioribus. Alia est ratio
 cum aloës, vel metalla lauantur. Cer-
 te ea, quæ Constantinopoli mihi missa
 est, etiamsi non sit lota, instar butyri ta-
 men in ore liquefcit. E Cappadocia
 importari Constantinopolim certum
 est. Itaque non pugno etiamsi Rubri-

*Sulphur v-
 stū nihil ab
 Arsenico
 differt.*

*Sulphur na-
 que in peste,
 neq; in phthi-
 si exhiben-
 dum.
 Agaricus.
 Bolus Ori-
 entalis.*

*Terra Lem-
nia.*

*Creta Ana-
tolica.*

*Sententia
Cratonis de
peste.*

*Nulli in pe-
ste absq; fe-
bre moriun-
tur.*

ca Synopica appelletur, & si recte me-
ni, Plinius huius tres species ponit, Teu-
figillata, quæ è Lemno affertur, semper
est pallida, & Creta Anatolica vulgo
citur. Galenus suum sigillum Lemni
colore rubescence describit. Itaque in
postores, sæpe bolum admiscent, sicut
rubricæ synopica pinguedinem, quas
vetustas prodit. Cum istæ terræ mi-
suspectæ sunt solo cornu cerui vsto vto

Meas theses nondum Latinas feci, ne
Teutonicas, nisi prius, quæ volo corrigi
in meo nomine apparere volo. Qua si
sententia quin publice scribas non obo-
sto.

Primo, me pestem non ponere sub fe-
bre, tanquam genere, etiam si per paucos
ac nullos potius in peste absq; febre mo-
ri putem. Seminarium inspiratione
haustum καὶ ὅλην τὴν ὁσίαν, sicut cætera
venena vniuersi corporis vires, maxime
cordis perniciose afficit. Aëris vero in-
temperies; impuritas, sicut & cibi cor-
rupti ad dispositionem corporum faci-
unt: & pestem, nisi seminaria vel ex cor-
poribus infectis exhalent, & in inspira-

tio. oia

one noxia sint, vel aliunde importan-
ter, inferunt.

Secundo, pestem aliam priuatam, a- *Pestis alia*
am publicam esse statuo. Priuatam vel *priuatam aliam*
prauis humoribus ob victus prauita- *publicam.*
tem ortam, vel ex aëris cōstitutione ma-
t, vt sunt febres pestilentes multæ, quæ
non habent morbidam expirationem,
et paucis perniciosæ, neque contagiosæ
sunt, nisi valde prædispositis. Publica
non nisi ab aëre continente lethalia *μιά-*
σμα, à morbida expiratione corpo-
rum humanorum, in quibus putredo ad
tūm gradum deuenit, vt νοσέειν δὲ πόνε-
v contagiosam exhalent, tum proueni-
e statur. Sæpe vero in priuata peste ac-
cidere, vt ad hunc gradum putredo per-
ueniat, vt corpora *μιάσματα* exhalent; sæ-
pe etiam aliis ex locis, vbi publica pestis,
deferri, atque vno corpore infecto, plu-
rima deinceps infici, & ex ægrotantium,
etque morientium multitudine *μιάσμα-*
exitiaalia, atque seminaria pestis in aë-
re augeri. νοσέειν enim δὲ πόνε-
certo loco orta exitiosa multis est, alias
extrinsecus aduenit, atque ita non v-

ni viri, sed toti regioni pestis infestus est.

Gradus putredinis in peste Medicis ignotus.

Tertio, ut vero gradus ignotus Medicis; ita & verum remedium. Medicos autem coniectura rationali ingris alias accedere propius ad cognitionem, & felicius in curatione procedendum cum ea, quæ putredini resistunt, adhibent, in aliis vero minus, verisimile est. Ratio tamen hoc dictat: Cum inspiratione malum sit haustum, solam Diaphoresin indicari, & veram curationem effici. Ita tamen, ut seminarium inspirationis haustum spiritus non aliter ac venenum afficiat; ut ea, quæ ad Diaphoresin faciunt, simul cor aduersus vim venenatam muniant, coniuncta habeant.

Antidotum vera soli Deo nota.

Quarto, antidotum veram pestilentiam veneni in diuina manu esse, neque Medicis exploratam videmus nos camphoræ, ambre non cineritæ, sed cryseæ, quæ ut sulphur ardet, effectiones; eæ tamen perpetuæ non sunt. Herbæ quædam vulgares, ut Tanacetum, quam Athanasiam appellant, atque aliæ æque proficiunt. Occasiones atque euentus prouidendum.

sententia diuina moderatur. Nunquam tamen vni remedio semel exhibito Medicus securus esse debet, sed quandiu maximum est præsens, cordi omnibus modis auxilium ferat.

Quinto, cum vero natura affecto crasso humore $\delta\pi\acute{o}\sigma\kappa\upsilon\mu\mu\alpha$ efficit, & bubo consequitur, vel ex adusto & tenui atq; acrimore $\alpha\iota\theta\rho\alpha\kappa\alpha$, vel $\epsilon\kappa\theta\acute{o}\mu\alpha\tau\alpha$ & $\epsilon\gamma\gamma\mu\alpha\tau\alpha$ exitialia apparent. Omnis in hoc Medico labor esse debet, vt naturam per loca conuenientia se exonerantem adiuuet.

Hæc de mea sententia, mi optime Ioschime, publice scribere, meliori tamen modo, quam ego lectulo affixus possum, recte poteris, atq; vt scribas oro. Si mihi Deus vitam concesserit, ipse etiam scripturus sum, atq; vsum sulphuris Arseni, Antimonii, etiã Boleti ceruini, quod spiritibus cerebri aduersissima sunt, improbaturus. Multa docet vsus & ætas. Vale. An-

Boletus ceruini.

no 1583.

55

ddd

EPIST. V.

IDEM EIDEM.

DE Sulphure & Arsenico te in erro-
 minime libenter relinquo; sed ex
 mere nunc tibi eum, ut volo, non possum.
Sulphur in- Paucis sic habeto; sulphur inchoatum
choatum esse arsenicum, atque multiplici fusione
Arsenicum. dum albescit effici. Nisi enim inesse
 non fieret; satis est certum, etiam si vis ve-
 renata tanta non ei insit, quanta est in in-
 sto arsenico, quod ex auri pigmenti sub-
 limatione conficitur, & vulgo omnibus
Sulphur in est notum tanquam venenum: Noxi-
Astmate. esse tamen, neque peritos Medicos de vul-
 gari sulphure in Astmate loqui arbitror
Pulvis bom- etiam si imperiti ita intelligant. Non enim
bardicus. multi puluerem bombardicum hauriunt
 & quia robustiora corpora ferunt, ideo
Gesnerus. innoxium censebimus? Gesnerus multa
 ex aliorum literis affirmavit, quæ expe-
 riundo non didicit. Suadeo ne cui libet
Metallica hac in parte credas. Metallica reuera
periculosa. periculo non carent. Multa dicuntur de
 floribus sulphuris, & aliis nugis, sed me-
 ra sunt

ne sunt fallaciæ. Sulphur quo magis per
nem albescit, eo propius ad arsenicū,
quo vero magis rubescit ad auripigmen-
um accedit. Vale. Anno 83.

EPIST. VI.

IDEM EIDEM.

AD theses meas quod attinet. Ita sæ-
pe, ne quid ambiguitatis in illis esse
videatur, cogito, ut non tam de mutan-
la sententia, quam verbis sollicitus sim.
cio pestis appellationem alias de causa,
alias de morbo, interdum etiam de sym-
tomate, præsertim à Germanis accipi.
ego potissimum ad causam respicio, cū
inter hanc & morbum analogiam esse o-
rteat. Dico autem causam illam mor-
bidam expirationem, quæ à putredine
ritur non vulgari, verum ea, quæ ad i-
tum gradum peruenit, ut contagionis
eminarium expiret. Differentiam inter
publicam & priuatam pestem sumpsit ex
Galeno, etiamsi Galenus aliud, ac ego,
priuatam pestem nominet. Sed de no-

*Pestis appel-
latio varie
usurpatur.*

*Privata &
publica pe-
stis.*

*Definitio
pestis.*

minibus non puto esse contendendum. Priuatas pestes à causis internis: Publicas vero ab expiratione contagiosa se oriri, ita, vt inquinamenta aëri, ac mediante aëre corporibus aërem attrahentibus, vel rebus suscipientibus aërem, inque ventilatis rursus *μιάσματα* dissipantibus communicentur, statuo. Definitionem colligere non est difficile, verum non facile satisfacimus iis, qui tria tantum morborum genera admittunt. Statuamus igitur pestem esse morbum communem, ortum ab aëris infectione continens *μιάσματα*, quæ exhalent è corporibus humanis, in quibus putredo ad eum gradum deuenit, & morbidam & contagiosam expirationem habeat, viribus & vitæ humanæ totius substantiæ malignitate, hausta inspiratione, perniciosam atq; aduersam. At intemperiem morbos referre quidem licet: sed cum putredo omnia dissoluat, minime contradictionem effugies. Gradus autem iste putredinis, secunda quædam qualitas est, cuius cognitio veram indicationem, hoc est, nocentis & conferentis

colla-sil

llationem, cum sit ignota, impedit.
 Inc omnis in curatione difficultas. In
 vero cum solam *Διαφύρην* (pecto, ve-
 sectionem respectu plenitudinis, vel
 iam magnitudinis morbi, sicut vacua-
 onem respectu cacochymiae non ex-
 ludo. Frustratamen, & cum periculo
 s intentum esse neq; ad morbum, neq;
 d præpotentem causam, videlicet, mor-
 idam inspirationē Medicos tota men-
 e respicere, existimo. Sed de his nimiū.
 ale. Anno 38.

EPIST. VII.

THEODORO ZVINGERO, MEDICO

celeberrimo, Ioan. Crato Med.

Cas. S. D.

HAud scioplus ne doloris, an volu-
 ptatis ex iis literis, in quas Hippo-
 cratica conieceras, acceperim. Labor
 iste tuus suauissimus est. Quæ autem de
 morbis vulgaribus, & tua solitudine
 scribis, magno mœrore me afficiunt.
 Quod possum igitur DEVM oro, vt te be-

*Morbus Vn-
garicus.*

Raphanus.

*Pestis bubo-
nia.*

nigne conseruet. Humana sunt huma-
na. Diuina bonitas faciat, vt nos mini-
me boni ad diuina aspiremus & perue-
niamus. Morbus iste quem Hungarici
appellant, meo iudicio, synochus putri-
da est. Sanguinis missio post quartan-
diem noxia. Vacuationes pauci ferunt.
Recte illis datur seminum napi & citri e-
mulsio. Interdum maculæ erumpunt.
Nam semina illa ad cutim materiã pro-
trudunt. Capiti & soleis etiã pedum, ma-
gno successu Raphanus tenuiter conci-
sus applicatur. Datur & succus raphani.
Tutissimũ est cum materia ad caput re-
pit, sanguinem è saphena, seu poplitis ve-
na mittere. Bibere emulsionẽ seminum
citri arantiorum & acetosæ. In peste bu-
bonia, vel cum carbunculis, nihil melius
vfu camphoræ. Sed vni remedio non fi-
dendum. Initio singulis propemodum
horis, deinceps successu temporis, singu-
lis diebus remedia mutanda. Multum
valent herbarum succi cardui, veronicę,
scabiosæ, scordii, &c. Verum confido di-
uinam benignitatem te huic diuino o-
peri conseruaturam. Ego quod vnum
absens

sens possum, interea salutē tuam Præ-
 senti Deo commendo. Hic beneficio
 lei omnia sunt tuta, cum pauca reperi-
 untur loca Germaniæ, in quibus pesti-
 entia malum non eruperit, & contagio-
 e serpat. Ἀλεξίκακον vnicum atq; verum
 εἰς τὸν σωτήρα precor, vt à vobis hoc de-
 ellat, atque te conseruet. De Gesnero
 uoq; valde solícite cogito, eiusq; literas
 upidissime expecto. Te oro vt scribas,
 uæ remedia efficacia cognoueris, & an
 ola desiccatione, vt volunt præceptores
 nostri, an vero antidoto curari existimes.
 Etiam cum formæ sese mutuo expellunt
 dminiculo primarū qualitatum hoc fit.
 Proinde in errore illos versari existimo,
 qui quouis anni tempore, & in quauis æ-
 tate & temperamento certa de antidotis
 promiscuē tibi atq; aliis pollicentur. Illi
 vero, qui venena venenis pelli existimāt.
 & Antimonium vi specifica expellere
 venenum arbitrantur, non satis rerum
 naturam considerant. Bene vale.

*Venenum
 nequaquam
 veneno pel-
 li.*

Vratislavia 6. Decemb.

Anno 1564.

EPIST. VIII.

IDEM EIDEM

τὸ θεῖον
forma pestis.

Vi celesti
formas im-
primi.

Literas tuas 8. Kal. Martii datas, nudib
us quintus accepi, atq; ea, quæ de pe
stilentia scribis, libenter legi. Paucis au
tem nunc tuis respondebo. Primum
τὸ θεῖον formā ipsam morbi mecum con
sentiente iudicio statuis, verum ratio
nem non affers, cœlone aëri imprima
tur, an ab exhalationibus corporum in
feriorum in quibus putredo est oriatur.
Existimo autem formas rebus à causis
cœlestibus imprimi, atq; iisdem foueri,
etiamsi vt agant in corpora requiratur
subiecti *ἐπιτηδεύτης*. Itaque siue sit pesti
lencia vniuersalis, in qua aër plenus est
μιάσματος τῇ ἀνθρώπινῃ φύσιν (vt Hippocra
tes loquitur) aduersis, quæ circumferun
tur impulsu aëris de regione in regionē,
siue putrida exhalatio ex terra, aquis, ca
daveribus vim contagiosam atque exi
tiosam concipiat atq; spiret; siue propter
victus rationem in vno aliquo tanta cor
ruptione

optio & putredo oritur, ut νοσση δὲ πτόκε-
consequatur, semper vi cœlesti for-
mm imprimi, qua ἀναθυμίασις ista μεταγέν-
aërem, qui per se naturæ & amicus
necessarius est, aduersus sit, ita ut ma-
me formale, videlicet calorem cordis,
non semper augeat atque inflammet, ita
consequatur febris: sed interdum ma-
gnitate sua opprimat atque extinguat.
Ianc autem malignitatem non solum
geri, dum vel in primis qualitatibus
mutatur, vel cum corruptis & putri-
is exhalationibus completur; verum
corpora etiam ad suscipiendum iisdem
ausis, sicut à mala victus ratione præpa-
ari. Itaq; cum in recipientis subiecti dis-
ositione præcipue effectus consistat, a-
rius in impuro aere malum sæuit. Ac
um per se purus quoque aer videtur,
amen quando vel propter funerum at-
que ægrotantium multitudinem morbi-
dis exhalationibus repletur, multis quo-
que exitiosus est, præsertim si attrahatur
ab iis, quibus cor debile, vel humores ad
putredinem suscipiendam idonei sunt.
Irruit autem semper hoc malum cum

impetu, nisi à victus ratione deprauata
 oriatur, & febrem pestilētem, quam p
 uatam nominauit Galenus, in qua p
 cipue σπύγης est exitiosa, producat. C
 terum vere pestilens semper ab inspir
 tione oritur, atq; seminarium pestilenti
 quod attrahitur cum aër σπυρεδονώδης e
 (vt contagionis ratio perspicue mōstrat
 siue putredinem inferat, siue absque m
 nifesta nota putredinis hominem extirp
 guat. Sæpe enim agentis summa po
 tentia ita cito calorem innatum mal
 gnitate sua opprimit, & tanto impetu
 cor arcemque vitæ inuadit, vt citi
 vitam adimat, quam manifestam pu
 tredinem inducat. Intendi tamen et
 iam in ista oppressione calorē arbitror
 neque vllum hominem absque febre
 quantumuis ea sit exigui temporis, v
 apprehendi suis notis vix possit, morio
 Recte igitur hic morbus febris putrida
 censetur, etiamsi putredo longe vulgari
 putredinis conditionem superet, nec
 methodus curationis eadem, quæ in re
 liquis putridis, ab obstructione ortis, sit
 Nam cum hæc putredo sit venenata, ve-

*Nullus ho-
 mo absq; fe-
 bre moritur.*

num requirit suam antidotum: Putre-
autem, cum in eo omnia soluta qua-
compage sua diffuant, exsiccationem.
quantum igitur siccando putredini de-
imus, tantum mala quoque adimimus,
iam si ei non exsiccatio ipsa, sed forma
medicamenti, quæ κατ' ἑλκωτικὴν ὁσίαν ve-
eno contraria est, aduersetur. Cæte-
im sæpe, quæ propter partium tenui-
item summam vim exsiccandi & diffi-
andi habet, ut oleum vitrioli, campho-
, &c. sola exsiccatione ita auxilium fe-
unt, ut malum à natura superari possit.
icut cum impetu quodam in robustio-
ibus corporibus usu Antimonii, Præci-
itati, aut similibus violentis medica-
mentis materia & fomes subtrahitur.
semper enim manet firmum illud & δὲν
αἰτίων αἰὲν τὸ πύχοντ' ὁ πικρὸς καὶ ὁ
νεργεῖν, & τὸ πικρὸς καὶ ὁ πικρὸς
vel cordis debilitatem, siue propter affe-
ctiones cœlestes, siue alias causas, quibus
cor atque calor innatus debilitatur, vel
humorum in corpore abundantiam, at-
que ad corruptionem promptitudinem.
Vbi prima causa adest, levis etiam im-

pressio exitiosa est, & infirmum, vel nullum
lumen a medicina auxilium, nisi subito totum
aliquid afferatur, quo cor summoque
roboretur, & in quo vis maxima venarum
no contraria insit. Verum cum humo-
rum vitio paulo robustior afficitur, tutius
arte & præsidio Alexipharmaci pugnari
licet. Sæpe autem causæ coniunguntur
proinde sicut in præcautione, ita & in
curatione ad utrumque respiciendum est.
Ac cum præseruationis methodus mani-
festa sit, miror in curatione lumen me-
tis excludi. Etsi enim verum videatur
nullam certam *εὐδειξιν* ex ignota forma
putredinis, & occulta qualitate medica-
menti elici posse; tamen cum plurimæ
sint putredinis notæ, cumque hoc cer-
tum seminarium venenata malignitas
præditum ea, quæ à tota substantia vene-
nis resistere, & manifesta putredine ad-
uersari possunt, recte atque cum ratione
adhibemus. Ac si amethodicam cura-
tionem istam esse arbitramur, tota illi
pars medicationis cum purgantibus me-
dicamentis methodo caret. Semper do-
ceri experimento, & duci ratione Medici

cum

um oportet, nulla; in ista infirmitate
humana fingenda perfectio atq; absolu-
to; sed illud potius tenendum, homines
vel nihil, vel pauca scire etiamsi hæc ipsa
auctas amplificanda & illustranda no-
is sit, atque in eo posteritati pro nostra
arte consulendum. Causis quidem,
quibus præparantur corpora ad suscipi-
endum, videlicet exhalationibus ab in-
terioribus corporibus ortis, atque inter-
na etiam humorum affectione, nisi vis
nali summa sit, nos posse resistere, mini-
ne dubium est; sed cum bellis, caritate
annonæ, alluie aquarum, &c. & simili-
bus malis punimur, intelligimus certe
aliquid fieri possit atque debeat. Etiamsi o-
rem ferre in nostra potestate non sit. Ac
æpe effectiones medicamentorum, quæ
totius substantiæ proprietate oriuntur,
& nobis certa experiētia exploratæ sunt,
nos frustrantur, cum corporum non est
ea *ἰσχυροδύτης*, ut vim sua medicamenta
exerere possint. Semper igitur pugnan-
dum obseruatis & generalibus indica-
tionibus, & anceps etiam remedium,
modo certum sit, esse alexipharmacum,

& ad inhibendam putredinem idobbi-
um, quam nullum adferendum. Symp-
ptomata etiam non negligenda, & pu-
fertim si natura seipsam quasi exoneret
in eo omnibus modis arte iuuanda. Haec
plurimis & molestis rebus occupatus
nunc potui tuis literis respondere, quod
cum ita scripserim, ut describenda sunt
siquidem legere te velim, oro boni con-
sulas, & tuam sententiam plenissimam
mihi significes: Astrologicas nugas et
vanitates non tueor. Illa autem clarissi-
ma mundi lumina, & lucida cœli con-
spora præcipuas mutationes efficere in
aëre atq; corpora humana afficere cer-
tus sum.

Et si autem scio ineptum esse quære-
re, quæ compositio simpliciter sit optima;
tamen cum multa usus doceat, peto
à te, ut quæ medicamenta ciuibus tuis
profuisse plurimum animaduertisti, per-
scribas, & me amore tuo singulari ames.
Bene vale. Vratislaviæ 25. April. Anno
1566.

EPIST. IX.

IDEM EIDEM

Παλμὸς opt. Imperatoris nostri non
riebatur à fuligine cordis retenta in ca-
vitate cordis, in qua pituita concreta *Hydrops*
d'orificia fuit, sed quod vapores illi in *pulmonis.*
umorem aqueum resolverentur. Inde
omodo iusto abundantior aqua in pe-
cardio fuit; verum pulmo totus humo-
innatabat; Ac in cadauere quoque su-
ra tres, vel quatuor libræ in cavitate pe-
toris repertæ. Erit igitur, vt Hippocr.
oster loquitur Pulmonis hydrops cau-
ad quam consequebatur παλμὸς, acce-
ēte altera causa, videlicet aqueo humo-
e nimium in pericardio aucto, de qua
Gal. nos docet. Exspiratio autem impe-
lita ad istum modum, vt ne sesquicya-
hum bibere posset. Mingebat vero ad
ex libras interdū vno die, atq; ita aque-
um istum humorem natura euacuabat,
umq; motus ille nature impeditus esset.
Cæsar est suffocatus. Extincto Cæsare,

eodem prorsus morbo Palatinus Elia
 14. die post interiit. Palpitauit illi cre
 cor, & ab aquæ humore suffocari v
 est. Is cum superiori Autumno in v
 trem delapsus esset, hydropicum fe
 Intumuerant enim illi venter & pec
 & tunc in pectore melius se habere vi
 est. Rursus autem humor aqueus auct
 eum extinxit. Nam copiose in pect
 repertus est, & cor simili modo pitui
 concreta affectum. *Ἰσίδοξος* illud co
 munis amici nostri de singultu mihi na
 probatur. Non videt enim aliud el
 cum Medici de singultu, tanquam mor
 bosa affectione ventriculi agunt, aliud
 cum de eo, qui à partibus spiritalibus, q
 sæpe flentibus pueris suboritur. De h
 quidem Aristoteles 33. probl. mentio
 nem facit, & ex spiritu circa pulmon
 retento, & aceruatim erumpente fie
 asserit. Itaque nullum est dubium qu
 ab eo, quem Medici affectionem ventri
 culi conuulsioni similem dicunt diuer
 sus sit. Quis autem vnquam conuulsio
 nem veram singultum dixit, vt ille so
 mniat? Similem faciunt, quia vterque
 affectus

*Singultus à
 partibus spi-
 ritualibus.*

*Singultus
 non est vera
 conuulsio.*

fectus à repletionem, vel inanitionem, aut
 materia mordicante oritur. Dissimilis
 ero est, quia vera convulsio tantum in
 artibus lacertosis, nervis & tendinibus
 contingit. Ridiculum est de maximis
 rebus in arte nostra, & tanta, atque inex-
 plicabilia disputare, & cum ad rem ven-
 um est, nescire quid admovere debeas.
 Plurimos mihi iratos reddidi, cum hæc
 illis dixi. Noster Erastus fortiter quæ-
 lam contemnit, verum vellem diceret;
 Cur quæ aliis animantibus mortem, ho-
 minibus veneno oppressis, aut pestilen-
 tiæ seminariis haustis auxilium adferunt,
 ta, ut nullam noxam, quemadmodum
 it nuce vomica, cum Mithridatica anti-
 loto hausta adferant. Possem sexcenta
 recitare. Neque tam imperiti Philoso-
 phicarum & Medicarum rationum sunt,
 qui illa proferunt, quam quidam eos ex-
 stimant. Tam ego videre in intima Hip-
 pocratis pectoris penetralia, quam vllus
 vilius desidero. Tam multa, quæ ad sum-
 mos principes tanquam arcana, & certa
 experientia comperta perferuntur, quam
 vilius observaui. Hæc ad te amicissimo

*Venena qua-
 dam anima-
 libus morti-
 fera, homi-
 nibus in pe-
 ste salutife-
 ra.*

animo, cum nihil ad te pertineant, scilicet
 bo, & me tibi quo ad vixero amicum
 turum polliceor. Bene vale. 16. Febr. An
 no 1577.

EPIST. X.

IDEM EIDEM.

*Perfidia Pa-
 racelsi.*

*Bonum esse
 communi-
 catium.*

*Nepenthe.
 Zuingeri.*

SAcra ais, non sunt prophananda.
 proferenda certe sunt, & ad Dei la-
 dem decantanda. Ne quid dissimulero
 Paracelsum vel ignorasse, quæ spiritui
 mendacii illi prodidit, aut forte in anti-
 quis libris legit, vel maligne aliis inuidio-
 se videtur. Bonum esse *νεπωνομήν* & *σαφ*
 ipse nosti, & oratio monstrosa mētis mō-
 strosæ indicium, vel inuidet, vel fallere
 vult, qui obscure loquitur. Vtrumq; ve-
 ro viri mali. Sed mitto ista. Vidi quædam
 à Francofurtensi Pharmacopæo, cuius
 Laudanum tu dilaudas, præparata, neque
 dubito, imo re ipsa compertum habeo
 summæ efficacitatis esse. Sed de eo am-
 bigo, an illam summam efficacitatem &
 alterationem natura ferat, & an utilis illi

la fili

sit prudenti Medico atque cum pietate
 artem tractanti. Nam quam sæpe Pa-
 cellistarum audacia, & iactantia infe-
 citer cadat, quotidie considerantibus
 exempla in oculos incurrunt. Iuriscon-
 sulti vetant sine lege loqui: multo magis
 rationalis Medicus prohibetur sine indi-
 catione aliquid facere. Quæ obsecro est *Turpethi*
 φασις τῆς ἀπελθούσας, cum præcipitato *mineralis v-*
 u turpetho minerali in morbis gallicis, *sus impor-*
 untur. Cupio mihi eam à te, qui in A- *tunus.*
 lepidæa medicina summus es, & cum
 magna laude versaris, demonstrari. Quod
 humorem pituitosum & adustum ex-
 urgat, naturæ beneficio fit, insurgentis
 aduersus venenatam medicamenti qua-
 ratem, & simul etiam cum ea humores
 rauos reiicientis. Verum fac esse pecu-
 rari vi aduersus morbum gallicum pu-
 nare. An quæso nulla alia sunt reme-
 dia, quæ tutius hoc præstent? Fateor in
 gallicis, qui semel Hermeticam medi-
 nam experti sunt, frustra alia remedia
 adhiberi; Verum in recenti morbo usur-
 are, nimix temeritatis esse videtur, &
 certe natura duce arte, non medicamen-

*sulphur re-
solvit corpo-
ra.*

*Sulphur Pa-
racelsistarū.*

torum robore victoriam in morbis re-
atq; tute consequimur. Sed cum non
cet agere, vt volumus, illud, vt quimum
liquam excusationem habet. Foris ad
bita in curatione vlcera, cum ratio
consentiat, in loco sublimatum & p
cipitatum laudo. De Arsenico in vlc
bus tonsillarum Gallicis adhibito, q
scribis, non intelligo. Sulphur magn
diaphoretica præditum, ac propterea
pestilentibus morbis plurimum auxili
ri scio. Interdum tamen ita resolu
corpora, vt statim concidant, non sem
obseruaui. Rationes præparandi ill
ita multæ & variæ sunt, vt quæ sit veris
ma & rectissima diuinare nequeā. Hi
pocratem tale sulphur ἀπυρον in morbo
pectoris adhibuisse, quale nostrum e
quod vel ex Polonia, vel Hungaria affe
tur, nō facile mihi persuadeo. Neapolita
num, quod Brassauola commendat, ne
in ipsa vrbe Neapoli potui videre, neq
in agro Puteolano & ad Auernum, quæ
tamen loca plena sulphuris & cinerib
sunt, reperi. Ac quis dicit sulphur, quod
Paracelsistæ parant, esse ἀπυρον? Arseni
cum

m, cum excoquitur candidius reddi-
 , quam sulphur, quod ego interdum
 os exhibere animaduerto. Vt cunque
 rte, & quomodocunque tractetur sul-
 ur, discedere ab eo omnem qualita-
 m noxiam, nondum potui persuaderi,
 el, vt vterer adduci. Certe nulla corpo-
 bus nostris, cum istis medicamentis est
 miliaritas, neq; vlla ratio, quæ cū peri-
 ulo iis in morbis profligandis vtendum
 adeat, cum tutiora in promptu sint. Ac
 go veteres Ambra sulphurea, quam ve-
 Chryseam appello, in morbis pectoris
 aliis vsos arbitror, eamque plurimum
 uare, ac vere huic Θεῖον inesse re ipsa
 omperi. In chrysopæa sulphuris elabo-
 rationem caput artis esse facile concessi-
 im. Scio enim in hac vrbe fuisse quen-
 lam, qui in aquam illius rubeam, lami-
 as argenti coniiciebat, & intra nō mul-
 os dies aurum extrahebat. De oleo sul-
 phuris, quod nondum à quoquam exa-
 cte factum arbitror, idem quod de Cal-
 chanti viribus statuo, & auxiliari pluri-
 mum, cum à Mercurio damnum est cor-
 poribus illatum, scio. Possem de his mul-

*Sulphuris
malignitas.*

*Ambra sul-
phurea pe-
ctoralis.*

*In chrysopæa
caput artis
sulphuris
preparatio.*

*Oleum sul-
phuris vix
recte prepa-
ratur.*

*Auxiliatur
vitiis à Mer-
curio illatis.*

*Crato de-
fensor chy-
miæ.*

ta ad te scribere, & nihil facerem libe-
tius, si valetudo permetteret. Hoc re-
cere non debeo, communem Amicum
nostrum insignem iniuriam mihi facere
re, cum me tanquam chymicæ hostem
& oppugnatorem publice traducit, quod
in multis Rebus publicis & Aulis, cum
nominis quadam mei iactura chymicæ
medicamenta sum tutatus. Nihil autem
te quadraginta annos oleorum destilla-
torum, nullum extractum, nullus succus
hic in Pharmacopoliis est repertus.
A me autem ita & Pharmacopæi & Medi-
dici, beneficio Dei, successu medica-
tionis edocti, ut nunc ubique parent, atque
que iis utantur. Idem & Viennæ, & in au-
la Cæsarea me factitasse, & plurimum
aduersationis expertum verissimum esse
Infaniam. vero Paracelsicam, qui sum-
mos in arte Medica magistros, imo an-
tem ipsam Medicam propter arcana sua
ut appellant, contemnit, & nouam non
bis è fumis Medicinam fabricat, atque
discipulos à bonis autoribus ad fornaces
ablegat, omnemque denique seculi no-
stri excellentiam deicere studet, ut sua
medi-

*Infania Pa-
racelsica de-
ploranda.*

medicamenta extollat, nunquam pro-
 ui. Artem enim ipsam Hippocra-
 tes, & doctrinæ Methodicæ Galeni ac-
 ceptum ferre, vt eruditum Medicum o-
 portet; Ita Paracelsica somnia tot verbo-
 rum falsitatis inuolucris tecta, & tam
 monstruosis nominibus variata fugere
 irum bonum decet. Modo enim illis
 sulphur est oleum, modo Antimonium,
 modo aliud, sed imposturas istas & frau-
 des, quibus in nominandis saltem rebus
 utuntur, recensere longum esset, admi-
 rari τε παραγμύρα σου φῆναι ἀμφίβολα maxi-
 ma amentia. Ladanū de quo scribis, ὡς
 ωλικόν esse remedium, & in summis do-
 loribus necessario sæpe adhiberi, sicut
 Philonium & similia opiata, non ignoro.
 Quem morbum curet & vnde indicatio
 in curatione sumatur, nō satis perspicio.
 Doceri à te cupio. De tuo vero Ostru-
 tio, Thielæo, Orionio, quæ refert tene-
 bræ mihi sunt. De vi magnetica aduersus
 Epilepsiam in natiua cinabari, quam mi-
 nium quidam appellant, valde dubito.
 Montanum præceptorem meum inter
 chymistas recēseri miror, cum vix ratio.

*Ladanum
Zuingeri.*

*Minii vis
magnetica
in epilepsia.
Montanius
chymia gna-
rus.*

nem aquæ rosacæ conficiendæ illi per
spectam fuisse ex eo cognouerim. Errone
de libris destillationum illius vnde eman
narit, iam antea ostendi, & me vera scrip
psisse, omnes discipuli Montani sciunt.
Quid multis, cum ratione, non autoritate
te, est pugnandum. Si sal minerale, v
principium rebus omnibus inest, in eun
dem quoque omnia resolui necesse erit.
Sed hæc mysteria de sale, tanquam hui
sectæ propria, relinquamus. Quæ de e
pilepsia Ferrius disputauit non vidi. Vti
nam ante vitæ meæ exitum veram dia
gnosin huius morbi, atque verum reme
dium aliquis ostendat. Eraustus obstru
ctionem oppugnauit. Quid sit morbi,
aut quid illa maligna qualitas nondum
declarauit. Sed nimius sum, & vires in
firmas affligo. Aliquot iam mensibus
obambulare propter infirmitatem non
potui. Dolorem pedum nullum, benefi
cio Dei sentio. Calculus interdum ve
hementer excruciat. Nondum Chymi
mistæ remedium, quod tuto frangat ex
cogitarunt. Ventriculus meus in primis
laborat, & cor in consensum trahit. Vti
nam

*Sal minera
le.*

*Diagnos
epilepsia i
gnota.*

in Arragosius aliquid, quo iuuet, de
 arcanis subiiceret. Sed aspectus illius
 is æternæ, verum erit omnium no-
 rum malorū remedium, & immor-
 is vitæ perfruitio. Te autem oro, dum
 his terris Deus nos vult viuere, vt sæ-
 per literas mecum colloqui studeas,
 ei; memoriam amanter tuis etiam li-
 ris & libris, quos cum genium habeāt,
 eturos spero, conserues. Bene vale, V-
 die 19. Ianuarii, secundum nouos
 stros. Anno 1585.

EPIST. XI.

IDEM EIDEM.

DE chymicis plane tecum sentio, ve-
 runtamen iis quibus *μεταχειρνοῖς* est
 ignota, magnam cautionem adhiben-
 am puto, dum magna illa medicamen-
 a ægris obtrudunt. DE SULPHVRE, quæ
 cribis scio & fateor, cum valde exsiccat,
 atq; omnes partes corporis penetret, in
 lceribus pectoris summam efficacita-
 em habere, catarrhos etiam exsiccare,

*Cautio de
 chymia.*

*Sulphuris
 vsus in vl-
 ceribus pe-
 ctoris.*

*Eiusdem
 malignitas.*

*Turpethi
usus.*

Nepenthe.

*An nostrum
opium, cum
veterum cō-
gruat, du-
bium.*

*Pseudo chy-
micus.*

verum cum insigni vi diaphoretica pro-
ditum sit, interdum vires plane exhale-
rire, exemplis edoctus sum. Possem tamen
duos Medicos nominare, qui ex illius illi-
su interierunt. Aliis etiam admodum
nocuisse animaduerti. Itaque nunquam
exhibere, nisi robustioribus corporibus
in peste volui. Turpethum tibi probare
ri, & te *Φοπλινὰ* ista scribere atque re-
& methodice exhiberi affirmare mirum
Nunquam illo vllum corpus felicitate
expurgatum vidi, nisi prius vel fumo, vel
inunctione Mercuriali corruptum esset.
DE LAVDANO VEL NEPENTHE iam a-
tea meam sententiam exposui. Impius quidam
atque crudis corporibus nocere reipsum
comperi. Sed, quid agimus de Ladanum
cum, an nostrum OPIVM cum veterum
congruat, ignoremus? Chymica magis
gnifacio, & pluris fortasse, quam illi, qui
de chymicis plurima minime explorant
scribunt. Vidi nuper libellum quendam
chymicum, ex quo si philosophia
tollas, pauca chymica reperies. Propo-
nit ille nobis tres novos destillandi me-
dos. Quis autem, qui chymica tractauit

non

videt, ineptissimum esse spiritu na-
o propemodum omni è cinnamomo
aqua elicitur, exhausto velle ex in-
ididis fecibus oleum destillare? & quan-
m olei ex semilibra poterit sibi polli-
eri. Credo istos homines omnes alios
olidos, atque rerum imperitissimos ex-
potabile aũ-
quemadmodum loquuntur vul-
o, conficere docet, falsus & conuictus
st. Ac quorsum opus quæso istis pu-
efactionibus in spiritu vini, auro, gem-
is, aut quis vnquam vidit spiritum vi-
aurum & gemmas penetrare. Certe
uicquid spiritus vini penetrat, ex eo se-
um natium spiritum rapit, & tam diu
etinet, donec vi caloris separētur. Hinc *Error in de-*
pparet, quando in errore versentur, qui *stillatione a-*
quas vitæ, vt appellāt, & Elixir per mul- *qua vitæ.*
iplices destillationes præparant. De
ertio modo nihil dicam. Verum oleum
gummatum rectius appositis filicibus e-
lici omnibus est exploratissimum. De
familiaritate medicamentorum ad no-
stra corpora, quæ scribis, ingeniose co-
gitata sunt. Rectum tamen vsum me-

dicamentorum solam propemodum experientiam monstrare, & eas qualitates quas gustu & olfactu percipimus, nihil est dubium. Sed de his plura non cogitare vel dictare non possum. Præterieram hoc quod de Epilepticonum curatione per Nepenthem scripsisti. Multa, dum hic iaceo, de morbis à flatibus & corruptis vaporibus ortis cogitavi. *Ladani vul-
garis usus.* Ladanium vulgare, Myrrham, spicem maceti, quod vocant, insignem usum habere comperi. In tuo vero Ladabasi ἐμφασις τῆς ἀκελυστίας nusquam apparuit. Peto igitur à te, ut clariorem faciem nomen hi accendas. Bene vale. Vratislaui 8. Maii secundum novos fastos, Anno 1585.

EPIST. XII.

IO. CRATO A KRAFTHEIM CLA-
rissimo D.D. Petro Monauio Med.
Cæs. S. D.

HAc propemodum hora, ea quæ tibi in libello meo tamquam parum explicata

icata aut scribendo deprauata notare,
 eque de his monere visum est, accepi.
 ellem literas tuas paulo firmiorem me
 reperire, quam sum. Plane enim me tibi
 Potisfacere posse considerem. Sed cum
 a sim valetudine, vt nec ad libros, nec
 scriptum illud quod misi, respicere nunc
 possim, quid faciam? Satis autem certo
 cio, mihi nunquam in mentem venisse
 scribere: Contagii vocem apud Gale-
 niū in Epidemiis reperiri. Priuatas fe-
 bres, seu ἰδίως πυρετὸς καταλαμβάνοντας τὰς
 ἀνθρώπους ἢ χελεῖς νομεῖν, appellare pestilē-
 tes quasdam, e putredine ortas, ostendi.
 De contagiosis, quas ego publicas dixi,
 nihil scripsisse, sæpe repeto. Cæterum
 pestilentes à putredine ortas, siue sunt
 πορίδες, siue plurimis perniciosæ, discer-
 nere ab iis, quæ grauiter grassanter & ve-
 re pestilentes sunt, de illius sententia me
 colligere posse indicaui. Quod autem tu
 obiicis, si ex publica causa oriantur pe-
 stilentes; nō recte priuatas dici: ad id iam
 antea à me responsum est, fateri me, pri-
 uatas pestilentes ex communi causa ori-
 ri, videlicet ex aëre vel victus ratione;

Publica Pe-
 st. febres
 Gal. ignote.

etiam si non sint contagiosæ : de vob
 priuata & publica , me nolle pugnare
 Hoc vnum satis esse duco ostendens
 eas febres, quæ contagione corpora in
 taminant , longe alias esse quam i
 de quibus veterum scripta nos docent
 imo veteribus fortasse ignotas. Febr
 enim , in quibus etiam est summa
 tredo , nisi ad illum gradum deueniunt
 vt νοστέραν δύσχερσιν habeant, neque v
 bis neque veteribus fuisse contagi
 apparet. De morbida vero exspiratio
 ne seu μιασμάτων natura, alia est disput
 tio.

Quod vero arbitraris ex mea senten
 tia consequi , vt pestilentem contagi
 fam , pestilens non contagiosa semper
 præcedat, erras. Nam pestilens non
 contagiosa , nunquam erit pestilens
 contagiosæ causa : nisi (vt dixi) putran
 do ad eum gradum perueniat ; vt νοστέραν
 δύσχερσιν habeat, seu vt seminariū
 contagii in corpore generetur, & simi
 lem affectū in alio corpore excitet. Vt
 vero contagiosa pestilens propagatur, n
 hil nisi contagiosam pestilentem excitatio

contagium ad causas externas; putredinem ad internas causas refertur. Miror si hæc obscuriora videri, cui non modo verba mea, verum intimum etiam animi mei sensum perspectissimum putabam. Sed ætas nos ad omnia segnior facit. Itaque in sententiis quoque nostris explicandis difficiliores sumus: in verbis etiam parci. Sed ad rem re-
co.

In priuatis corruptionem humorum in corporibus aduersam esse, scio me scripsisse: verum quod inde colligentes, priuatas pestilentes omnes cōtagionis, nequaquam tibi concedo.

Contagione autem cōtaminatis corporibus aërem per admistionem inquinamentorum, quæ continuo exhalant, iusmodi concipere posse vitium, ut deterius & inimicus naturæ euadat, inuenire profiteor. Raro vero id accipere, nisi per se aër quoque mutetur, seu in substantia sua corrumpatur, quocumque nomine istam corruptionem voces, existimo. Contagiosis autem pestilenti-
bus vrbe vel regione infestis, subinde no

uis fomentis quasi aëris malitiā au-
 dum plurima corpora laborant atos
 tinguuntur, tibi largior: & ante multos
 annos scripsi, ex hac vna causa pestilen-
 tis constitutionis incrementa depe-
 re.

De Petechiis

De Petechiis seu maculosis febribus
 exigua significatione hoc ostendi: ex
 quibus initio statim maculae appa-
 rent, plerumque contagiosas esse. Vbi
 quarto die primum erumpunt, ma-
 contagionis periculum. Statuo v-
 cum Aristotele & Galeno; omnes pe-
 tentes, siue à summa putredine oriantur
 siue à contagione sola, periculo non
 care. Ideoque conuersationem seu con-
 suetudinem, cum illis minime tutam
 se. Nam & corpora prædisposita à pe-
 lentibus febribus, quæ à sola putredine
 ortum habent, posse affici, etiam si sim-
 morbus, ut in contagiosis non conse-
 tur, nulli dubium est.

In voce contagii nolui superstitionis
 Grammaticos imitari: qui contagiū
 tamquam effectum: contagionem vero
 tamquam causam exponūt. Ego, quid
 reb-

ous ipsis sentiam, perspicue ostendere
natus sum. Simne hoc assequutus, ne-
o. Libentius vero & liberius vocabu-
latino contagionis, quam contagii mo-
um, fateor.

De putredine totam disputationem
iens & prudens non attigi. Omnia mu-
re in libello, dum eum ad te mitterem,
mutanda videbantur, cum in sum-
a valetudinis infirmitate vix relegere
possem, non potui. Veniam ut spero da-
unt æqui lectores: qui me ea valetudi-
e esse sciunt: ut neque libros ipse adi-
neque manibus diu sustinere oblatos
possum: & satis esse putabunt me de pe-
lentibus febribus à putredine ortis, at-
que è contagione hausto inquinamento
multis exitiosis, sententiam meam osten-
sse.

Ea quæ corpus *ἐνέμπλωτον* reddunt ge-
ratim recensere facile est: verum ad
diuidua quasi accommodare, non me-
ocris ingenii & iudicii perspicacitatis.
nil dicam de providentia diuina ve-
m *ἐν γὰρ τοῖς πορίαις* istas, imo quod quedam
corpora plane non afficiuntur, habere

peculiares atq; absconditas causas non
est dubium.

De formulis Medicamentorum
dendis, iam antea quo sim animo expo
fui: nec mutor. Nihil doctis præscribere
volo. Indoctis autem & audacibus
tradere, quid est nisi inscitiam armare.
Verum si tibi aliter visum fuerit, morio
geram, cum paulo firmiorem, quam
nunc est, valetudinem Deus concesserit.
Hæc subito iis, quæ in scheda tua anno
taueras, mihiq; inspicienda transmiseris
perlectis dictavi. Ut satis faciam infin
iudiciorum multitudini, non laboro. Tu
ista in bonam partem accipere, operans
que dare ne meus libellus cum meo de
decore exeat: etiam atq; etiam deside
ro. Bene vale. Vratist 6. Septemb. An
no 1585.

EPIST. XIII.

IDEM EIDEM.

AD nodos Medicos soluendos nun
non sum idoneus, cum & libris car

rean

am & tempore egeam. Scis ipse sanguinem extra venas in colorem nigricantem per se propter eorum substantiam magis nigricare, contra puriorē esse eum, qui ex collo vesicæ excernitur. Itaque cum isto ægro haud dubie renes affecti sunt, non mirum si ater sanguis excernatur. Pater tuos aliquot mensibus ante exitum sanguinem atrum mingebat. Sed dubitauimus, vtrum è renibus, an ex vicinis locis prodiret. Vena rupta erat ex onere, & scis dicto illo Hippocratico: In corpore humano omnia se confluxibilia, medicos multos non posse soluere. De gingiuis difficillima *Gingivarum exulceratio.* quæstio: Sunt quidem τὴν σπερματικὰ μέ-: verum non ex toto. Nam & carneas partes, & venulas insertas habent, & vulnera τῶν ἁλῶν sanari videmus. De remedio quæris? Si gingiuæ à defluxione è cerebro laborant, nunquam restitui caro gingivarum poterit, nisi fluxione cessante. Nam dentis nuditas, est vel temperie minus dentis ita læsa, vt gingiuæ quouque ratione dentis absumentur, & minime adhærescant, vel nervosis parti-

bus laxis, vel ipsa substantia gingivarum
deperdita. Haud dubie nimis acribus di-
puloticis medicamentis chirurgi sunt cu-
si. Molliora igitur & suaviora his cum
sarcoticis adhiberi oportet, & reliqua
naturæ, quæ sola carnem generat, cor-
mittere. Habes meam sententiam. De
Melancholia plane disputaui cum N. I. V.
& de Apoplexia possitne ea esse morbi
hæreditarius. De Melancholia plane
meam sententiam accessit, & ab aliis in-
terrogatus iisdem propemodum verbis
quibus ad eum scribens usus fueram
suam sententiam exposuit. De Apople-
xia pugnat, & ad angustiam ventricu-
lorum cerebri, qua propagetur, causam
refert, minime recte. Sed de his plura
scribere non vacat. Hippoc. 4. Epidem.
in ipso dente Hegesistratii nodos
generatos recenset. Cur igitur
non in gingivis?

Vale.

*An Melan-
cholia & A-
poplexia
possint esse
morbi hære-
ditarii.*

EPIST.

EPIST. XIV.

IDEM EIDEM.

✓ T Medici, dum curatiua remedia
 parū profunt *ωδγαχωεμγ* adhibent:
 & ego, cum N. N. consilium à me ex-
 teret, faciendum putaui. Victus ratio-
 nem tenuem præscribere, ne in mentem
 uidem mihi venit, imo si quotidie bo-
 na, veruecina carne vesceretur, non
 pugnarem. Tuam istam regulam: In *Regula dia-*
 ctus ratione magis ad quantum, quam *ta.*
 quale respiciendum, nusquam legi.
 quis enim sana mēte præditus, nisi puer
 , vel admodum famelicus, nimia quā-
 tate se oneret? Certe qualitatis errata
 iam prudentibus obrepere solent. De
 otu, cum præcipue ambigat æger, me
 bi satisfecisse lætor. Vides quam Iulius
 caliger, qui 20. annis lecto decubuit, in
 to morbo plura viderit, quam sani vi-
 ere potuerunt. De topicis, quod sub-
 scribis meæ sententiæ gratum est. In cau-
 eriis adhibendis dum repugnas, & au-

*Cauteria cō-
solidata le-
thalia.*

toritatem Eraſti adducis, non moueo
Plurima enim exempla proferre poſſem
eorum, quibus cauteria conſolidata le-
thalia fuerunt. Si cerotum raſo vertice
adhiberetur omnino efficacius eſſet
Sed prodeſſe quoque poterit pilis ſuper
poſitum. De vaporario cur illud in hoc
ægro non probem, rationes aſſerre poſ-
ſem. Scio plurimis ea profuiſſe, & me
ſuaſiſſe etiã, nec ego obſto quin vtatur
Sudores autem in loco conuenientiores
iudico. Puluerem Italicum, ac potius
Tritemii, qui autor eſt melli acido non
admiſcendũ, iam antea monui. De mar-
garitis & gemmis præparandis in mor-
tario marmoreo nimis multa adfers. In-
ſpice margaritas præparatas poſt vnum
vel alterum menſem, & videbis an non
metalli color appareat. Vomitus ſubſe-
cutum ex emulſione margaritarum, non
propter margaritas, ſed quod aqua Cin-
namomi in mortario æneo admiſta fuit,
me commemoraffe puto. Si non ratione
moueris, fac periculum & aquã cinna-
momi, quæ in vaſe æneo ſtetit, exhibe.
Videbis quam grata ſit ventriculo futu-
ra.

*Aqua cin-
namomi in-
fuſa æneo
vaſi mouet
vomitum.*

Non quę nobis apparent recta, perpe-
recta sunt. Vale.

EPIST. XV.

IDEM EIDEM.

OE studiis recte ignota instituentis o-
stendi me non posse multa monere.
te doctiorem rediturum, si plurimum
Germania prius didiceris, & scripta
contani, Trincauellæ ac Donati Alto-
rari legeris. Nam si peruulgata iā scias,
Denique quorundā commenta non ad-
miraberis, & veterū scripta cum maiori
iudicio leges. Methodus vna est nobis à
al. monstrata. Itaq; & mihi propositum
est eam perspicua breuitate illustrare.
recte facis, quod profectiōem in au-
umnū differis, non propter æstinos ca-
lores, qui Patauii non sunt magni: ve-
rum quod æstate nemo propemodū do-
cet. Proposita ad disputandum à D. E-
asto vidi. Galenus de rerum & σίχα dispu-
tationes refugisse videtur, & causas atq;
accidentia morborum quæsiuit. Mo-

Fernelius.

uit hæc Fernelius & multos commo-

Ego Fernelio non applaudo, prode-

posse discipulis eius scripta iudic-

Valeriola.

Nec tueor Valeriolam, etiam si conatus

illius laudem. De iis & cogito, & inq-

ro accurate in arte, quæ vsum in vita

bent. Vellem tamen scire, cum omni

actio fiat in tempore, nec temperamen-

tum subito possit dissolui, cur venena

morbida exspiratio in peste sæpe sub-

extinguant. Cur pulmo marinus solutio-

pulmonem, cantharides solos renes,

vesicam exulcerent, illæsis aliis partib-

corporis. Sed de his cogitationes me-

explicabo, ubi propositiones legero. Illi

de contagione legi. Et si recte memi-

putridum *δοτικόν* totam potētiam su-

stantiæ putrefactæ continere dicit.

Concedit putredinis gradus;

vtinam essem ocio-

sus. Vale.

EPISTOL.

EPIST. XVI.

IDEM EIDEM.

N omni Melancholia τὸ πρῶτον δελινδὸν
 cerebrum esse statuendum. Sed cum
 causa antecedens est in hypochondriis,
 hypochondriacam affectionē dicimus.
 loc vero nomine Arabes, non mesen-
 triū tantum, & eius venas atq; vētricu-
 lum: verum etiam epar, lienem, & vterū
 muliebrem complectuntur. Humor ve-
 ro, qui in istis partibus continetur, & fo-
 rtes morbi est: etsi frigidus & siccus sit,
 lerumque tamen vapores, qui ad cere-
 rum ascendunt, & illius spiritus alte-
 ant, atque imaginatricem turbant, cor-
 ue terribilibus speciebus in cōsensum
 rahunt, nō manifestis qualitatibus hoc
 acere imagines declarant. Hic hære-
 nus propter imaginum diuersitatem,
 quæ vnā sibiq; perpetuo similem cau-
 sam habere nequeunt, & hæc explican-
 da, si veras curationes indicatiuas elice-
 re volumus, nobis sunt. Tum neque Gal.

*Hypochon-
 driaca affe-
 ctio genera-
 lis.*

neq; veteres semper πύλωρον putauerunt
 inflammari, & ipse Diocles hoc impro-
 bare videtur. Venas autem mesaraicas
 plerunq; obstrui cōsentaneum est. In
 feruor quidam præternaturalis calore
 naturalem imminuens. Hinc flatus, &
 pores acidi, vt Trallianus explicat. Le-
 cus iste in Hippoc. de Leucophlegmate
 corruptus est. Nam sequentia cum istis
 non erant coniungenda, de quo Mercu-
 rialis me monuit. Mallem te artem, quæ
 didicisti præclare, agendo, quam dispu-
 tando confirmare. Vale.

EPIST. XVII.

IDEM EIDEM.

CVM nostro N. N. vereor ne actum a
 gatis. Dictaui consolationem podabo-
 gricam, quando consilia nihil iuuant
 & de recta victus ratione in primis eggo
 pauca remedia proposui, quibus non
 tam curentur, quam iuuentur ægri. Pro
 bo vsum olei vitrioli, & cur probem ve
 ras causas habeo, eas scripto expositurum

*Oleum vi-
 trioli.*

sum

, & ad D. Scutellarium, cum is o-
 mia mea causa velit, atque faciat, atque
 his aliquid à me cognoscere deside-
 missurus. Interea ne desim nostro N.
 pauca de vsu mellis acidi ad eum scri-
 . Compositio autem mellis acidi hæc
 : Accipiatur mellis rosati, vel quod in
 corpore conuenientius esse videtur,
 rupi de betonica ℥ iij. His adiiciantur
 guttæ olei vitrioli. Accipiat pri- *Mel acidū.*
 um de hoc vnum cochleare matutine
 iuno ventriculo. Deinde duo cochlea-
 . Postea tria, atq; sic eo, vt pergat, ab v-
 denuo incipiendo. Vfus illius est tu-
 ac suavis, & ventriculum humidum
 adiuuat, atq; pituitam è corpore
 mouet. Non libeter interpono meum
 iudicium, cum vos curationem inchoas-
 intelligam. Si aqua illa quam bibit,
 neatus vrinarios nō transit, nequaquam
 sudoribus fidendum. Tam enim v-
 rina, quam sudores prouo-
 candi sunt, non sudor
 solus. Vale.

EPIST. XVIII.

IDEM EIDEM.

*Nux vomica.**Chalcitis
quid.**Melancho-
lia hypochondriaca.*

Non ita dudum ad me scripsit M^o M^o N^ocus quidam de Nuce vomica, & ego illi paulo ante meum discessum V^o m^o tisl. respondi, esse spongiam, quæ ad os scatur frutici. Eius rei certa esse indicat necare strangulando, non canes tantum, verum etiam ceruos. Velim te mihi de chalcitide respondere; An sit chalcitide illud, quod vulgo Calitzestein dicitur in Pharmacopeliis vitriolum album nominatur? De Melancholia hypochondriaca hoc respondeo: Non in ea vnum locum affici; sed epar, lienem, & membra raicas, ventriculum etiam & cerebrum per consensum, neq; vno & eodem modo illa semper affici. Inde illa symptomatum varietas. Sanguinem autem melancholicum, & feculentum in corpore esse oportet. Is efficitur talis cum massa sanguinea, vel aduritur, vel refrigeratur, vel proprio excremento non expurgatus.

AdA

puritur ratione caliditatis epatis, sicut
ione frigiditatis refrigeratur. Non
purgatur propter obstructions, quæ
ruditate plerunq; proficiscuntur. Ut-
nque vero sic semper relinquitur ali-
quid in mesaraicis crassum, quod vel ef-
ruescit, hinc *φλεγμονώδης Διάθεσις*, vel
propter debilitatē caloris flatuatur. Un-
& *φυγώδης* illa Melancholia appella-
r. Ac nisi hoc fieret, vapores, qui pro-
ie melancholiam illam, seu tenebras
teriores in cerebro excitāt, & metum
que tristitiam inuehunt, in cerebrum
non ex hypochondriis ascēderent. Hinc
itur, cum propter consensum hypo-
chondriorū afficitur cerebrū, melācho-
lia hypochondriaca dicitur, & ab ea me-
lancholia qua cerebrum, vel ex toto ve-
noso genere humore, vel vapore ad
cerebrum delato, vel etiam in ipso cere-
bro collecto laborat, discernitur. Fla-
is autem & *βορβορυγμός* circa hypochō-
riaca esse, atq; hypochondriaca *μεπω-*
r, ut Hippocrates, inquit, non mirum.
Cum autem materia non semper calida
r, ideo neq; semper feruor & inflam-

matio in venis mesaraicis, & ea sympto-
mata atque melancholicæ species, quæ
Galen. ex sententia Dioclis descriptæ
apparent. Nam & pituita crassescens
melancholica symptomata creat. In
putrescens in pueris Quartanam efficit.
Vapores autem delati per vniuersum
corpus, cum sint crassi, nec facilis illis ex-
itus, lassitudines, & segnitiam afferunt.
Sicut cum in cerebro ab illis obscuran-
tur spiritus, mœrores, & tristitiam. Hinc
in leucophlegmatia quoque præsagien-
dam melancholiam 6. Epidem. Hippoc-
rat. scripsit. Quando autem non melan-
cholici cruditatibus & flatibus laborant.
Non possum nunc de his scribere plura.
Sed illa satis sunt præmeditata, quando
cum hoc malo mihi graue est negotium.
Vtinam meas cogitationes cum docto
communicare, atq; de iis, quæ me cur-
afficiunt, scribere liceret. Sed scis
quid mihi interdicat.
Bene vale.

EPIST. XIX.

IDEM EIDEM.

Enit nunc mihi in mentem, quod
 de preciosorum lapidum contusio-
 in ere quesiisti. De quo breuiter hoc
 spondeo, posse bene comminui gem-
 as, sicut alia multa, quę in ære corrum-
 untur, in lapideis instrumentis, etiam-
 hoc difficultatem aliquam habeat, &
 pharmacopæis molestum sit. Sed crede
 mihi, molestia illa vtilitate magna non
 cat. Amittunt enim gemmæ, pluri-
 a etiam semina, contusione in ære, vi-
 suas, & ab eo quod perpetuo resudat
 ære, ab aëre etiā adhæret, & in sordes
 necrescit, malignitatem contrahunt.
 quod manifeste apparet ex iis, quæ in
 re diutius remanent, atq; post eximun-
 r. Addo hoc, quod in vasis æreis destil-
 ta, cum aliis medicamentis tuto non
 iscentur. Curauit hic Medicus qui
 am emulsionē margaritarum cuidam
 gro fieri. Ea in mortario æreo est fa-
 a, simul ac vero æger assumfit, vomuit.

*Pretiosi lapi-
 des non in æ-
 re contum-
 dendi.*

*Emulsio in
 mortario æ-
 neo facta mo-
 uet vomitum.*

Degustauit Medicus, idē ei euenit. Vtina-
sem multa exempla recitare. Vtinam
obseruatione talium rerum diligenter
res essemus, melius nobiscum, & curio-
gis ageretur. Dn. N.N. de Laconico
me scripsit. Nihil aget istis sudoribus
à capite materiam defluere sentiat.
lim aperta ceruice, vel vesicatorio, om-
ruptorio, exitum materiæ parari. Plu-
mis hoc remedium prodesse ad præ-
tionem re ipsa comperi. Ne hoc neglig-
tur moneo. N.N. Viennam est missus.
de vino pucino mandata dedi. Parca-
me mihi vino est vtendum. Nam ven-
culus multo difficilius coquit, dum vi-
cibo misceo, quam cum cereuisia vt-
Ac quod mirum est, quæuis calida ca-
rem quendam præternaturalem in co-
pore augent, & me magis debilitant, qu-
adiuuant, cum tamen insitum calor col-
diminutum esse certissimum sit. Spiritus
lucidos esse; sed pertenuēs & paucos
nimaduerto. Itaq; cogitationes et-
iam diu in nullam rem in-
tendere queo.

Vale.

EPIS21

EPIST. XX.

IDEM EIDEM.

Væ tu putredine scribis, recte cogitata sunt; sed cum res differre videamus, quomodo definitiones congruere cemus? Mutationem ad corruptionem, seu vt rectius dicam, motum & naturalium rerum interitum, an idem dicimus? Et quibus modis probabit Erasistratus; calorem innatum de quo agit Aristot. & totam substantiam, de qua Galenus, idem esse. Certe reclamant Galenus 8. de placitis Hippoc. & Platonis, & 5. simpl. medicam. facultatibus, cum calorem innatum sanguineam, simulque acream substantiam vna cum spiritu constituit. Longe aliter autem calidum innatum Aristot. 2. de ortu animalium definit. Adhæc Aristot. causam efficiendam putredinis ponit calorem aëris, & aërem, ac omnia putrescere, quæ infra Lunam sunt, præter ignem, affirmat. Foras item eam ponit, vt putrescentia

Putredo Galenica & Aristotelica.

primum humidiora fiant, euocato
licet humore ad superficiem, deinde
sumpto sicciore, donec in fimum &
nerem redigantur. Quid horum ex
leni definitione elicere poterimus. Quod
quod Galen. tantum ea putrescere
stimat, in quibus est humor excrementi-
tius, laxa substantia, aut perspiratio
pedita? Nihil hic addam de foetore,
hil de Auerrhoidis sententia. Sunt
obsecro Præceptores tui in ea sententia
vt putredinem in occultis proprietatibus,
bus, atque adeo in tota forma & substantia,
qualis est pestilens, item ab ictu venenatorum,
&c. eandem esse, cum illa, quæ in manifestis
qualitatibus est, existimo. Et quomodo hoc probant?
Mihi præportione quadam Galenica ad eam, quæ
est ab occulta totius substantiæ proprietate
accedere videtur. Aristotelis vero definitionem
illam repræsentare, quæ res externo circumfusi
aëris calore deperascente calorem naturalem, seu
innatum, in fimum & cinerem rediguntur
alterationibus mediis intercedentibus.
Itaque quæ specie & causis differunt, vix
definiri

definitione comprehendi nequeunt. Ac
 am partem definitionis Aristotelicæ
 lenum amplecti, cum de sanguinis
 redine agit, ostendit. De his nimis
 multa. Scribo autem ista ad te, vt Præce-
 rum tuorum sententiam cognoscam.
 as si me vel prolixissimis epistolis,
 meæ sententiæ repugnantibus of-
 fendi existimas. N. N. se Guaiaco, vti si-
 nificauit. Nunquam ego recte gusta-
 re, multo minus bibere volui, & miror,
 amines hæc instrumenta sanitatis tan-
 acere.

Erastus Phthisicum se curasse affir- *Erast. Phthi-*
 mat. Vt pulmonis vlcus sanari possit, *sicum cura-*
 re velim. Nam & ego mihi male ab *uit.*
 morbo metuo. Iam multis diebus
 rulenta mane magno conatu, & cum
 tussi reiicio. Caput tamen in isto
 motu expurgari sentio.

Bene vale.

EPIST. XXI.

DN. NICOLAO HAVNOLD

*Vratislau. Iohan. Crato**S. D.*

EXeunte Octobr. persolui Epistolam tuam, quam frater tuus, è Polonia aliam, mihi reddidit. Interea eas tuas litteras, quibus 4. diem Augusti ascripseras ex aula mihi missas accepi.

Bolus Armena.

DE BOLO ARMENA, afferatur ne Armenia, & an ex vicinis locis in Thraciam perlata adulteretur, multi ambigunt. Si quid explorati potes cognoscere, quaeso, ut perscribas. Non pauci sunt in ea sententia, terram Caphensem, quae non longe ab vrbe Constantinopolitana effoditur, adulterari & tingi, atque venditam ad externos pro bolo mitti. Non arbitror. Quaeso de his cum aliquo Medicis agas. Affirmant nonnulli terram Lemniam, seu sigillatam, ut vocant, esse bolum, qui ad nos adfertur. Hoc ut mihi persuadeam adduci nequeo. Galenus

Terra Caphensis pro bolo venditur.

cun-

in in Lemnum cognoscendæ huius
 æ desiderio nauigasset, à sene quo-
 scriptum se accepisse affirmat, in
 fuerit hoc, Vomitum terram sigill- *Terram si-*
 um ciere assumptam, præsertim si ve- *gillatam vo-*
 ni sit suspicio. Turcas vero in cibis v- *mitum cie-*
 multis nobis significatum. Bolum *re.*
 em Armenam, cum peculiari quasi *Bolum Ar-*
 uilegio aduersus pestilentia conta- *mena ad pe-*
 m donatum Galenus affirmet, tamen *stem con-*
 rcos in peste plane & bolum Arme- *fert.*
 m, & terram sigillatam negligere, neq;
 am lapidi Bezoardico aliquid tribue- *Lapis Be-*
 nostri homines, qui isthic fuerunt, *zoar.*
 rfuadere conantur. Iterum oro, si po-
 vt de his ex Medicis aliquid explora-
 cognoscas, & ad me perscribas. Mul-
 terras in Hungaria, Silesia, & aliis lo-
 s, similes bolo Armenæ reperiri cer-
 tum est. Verum deuehi eas in Thra-
 ciam non puto. Bene vale.

Vratisl. 5. Decemb.

1582.

ggg 3

EPIST. XXII.

IDEM EIDEM.

Quam mihi officium tuum literarum
um gratum sit, mallem re ipsa, quam
verbis declarare, si in magnis locorum
interuallis, & valetudine mea afflatus
hoc recte fieri posset. Vix enim tantus
est virium, ut dictare Epistolam, quas
humanissimis persoluam, possim: De
oro, ut mihi occasionem concedat, qua
animum meum, ita ut erga te est affectus
ostendere queam. Valde mihi gratum
est, cum in literis tuis lego Illustrissimum
tuum Dominum misisse Pharmacopolitum
um in Lemnum, ut de terra sigillata
ti aliquid referret. Miror autem nostrorum
rum hominum oscitantiam, qui tot
tantos viros in Aulis summorum Prin-
cipum ista terra honorant, & quasi
beneficio sibi deuincire student, neque
plorati quicquam quid donent, cogi-
scere. Valde cuperem exiguam saltem
particulam veræ terræ sigillatæ, atque
ini

dicere. Ista quæ scripserint Medici &
ex amicorum sermonibus refers, diu
ultorum literis sunt consignata. Rem
am nos habere vere, siue veterum, si-
recentia iudicia consideremus satis
videns est. Bene vale. Vratisl. 14. Maij.
anno 1583.

EPIST. XXIII.

IOHANNI ACHOLZIO MEDICO

Viennensi, Petrus Monanius

S. D.

ET libenter & merito tibi inseruiō,
quandocunque occasio datur, quan-
to tu quoque multis in rebus tuam erga
ne singularem beneuolentiam decla-
rasti persæpe. Quod igitur casum abste-
propositum attinet, etsi ad quod ille
morbi genus referendus sit, non satis
assequar, quæ tamen à me hac in parte
petere videris, communicabo non inui-
tus.

Recordor autem me aliquando tibi *Tabes &*
narrasse historiam de Barone quodam *mors à philo-*
sro dato.

Bohemo, cuius filius accepto philtro totus contabuerit, tandemque mortuus sit. Cadauere vero secto, inuentum est in stomacho eius quiddam durum cornu assimilabile, unde pater in filii mortuam cochlear fieri curauit, quo loco post tempore usus est.

*Nasturtium
aquaticum
contra phil-
tra prestans.*

Tandem illud casu quodam in succo Nasturtii aquatici dissolutum fuit. In hac experientia comprobatum, nasturtium istud magnam vim contra philtro habere. Eodem praesidii genere alius quidam Nobilis à Selterwiz usus est, atque ex simili morbo restitutus. De Antidoto Moibani, quæ cum Saxonica ferè per omnia conuenit, potes legere, quod Iacobus Aubertus Vindo refert in libro cuius titulus est, Progymnasmata in Iohannis Fernellii Medici libro de abditiorum rerum naturalium & medicamentorum causis.

*Antidotus
Moibani.*

Præsertim autem caput duodecimum aspicias, ubi præter Moibani antidotum, etiam plurimum usum Cynoglossi non vulgaris illius, sed à Dioscoride descripti, commendat. Extat autem eius de-

antidoti descriptio etiam in Eupo-
 Dio Dioscoridis ab eodem D. Moiba-
 olim editis libro secundo cap. 144. si
 cet, simul conferas, quæ de taliû mor-
 rum curatione tradit doctissimus Me-
 Iohannes Langus in suis medici-
 libus Epistolis, tomo secundo Epi-
 bl. 34. & 35. Quemcunque autem e-
 tum tua curatio habitura est, ut ad
 e scribere non graueris, oro. Ego qui
 hac in parte in eadem cum opt. D.
 damo Lehnero, p. m. sum sententia,
 ui aliquando ad me dicebat; Omnia
 niltra, etsi inter se varie differant, hoc
 amen commune habere, quod humo-
 rem efficiant Melancholicum. Quæ i-
 titur medicamēta humorem illum cle-
 menter euacuant, & spiritus tristes re-
 reant; Haud dubie in tali affectu pro-
 derunt plurimum; Elleborum certe
 nigrum non temere ab antiquis tanto-
 ere laudatum esse, si quis illo recte præ-
 parato utatur, res ipsa demonstrat. Et
 quidem huius rei non ita pridem expe-
 rientiam feci, cum ægrum quendam
 haberem, qui à morbo stolidus omni-

*Ioannes Lō-
 gus de philo-
 tris*

*Phileta Me-
 lancholicos
 efficere.*

*Elleborus
 niger*

*Decoctum
Hellebori
nigri.*

no & fatuus euaserat. Illi cum cæcis
ris nihil efficerem, ad extremum decoctum
Hellebori nigri, adiunctis herbarum
cordialibus, & aliis, quæ humorem melancholicum
demulcent, propinaui. Illi
tis felici cum successu. Vix enim tribus
aut quatuor vicibus inde biberat, cum
discussis imaginationibus illis, quibus
antea infatuabatur, ad sese redire, &
tegra mente frui cœpit.

De aliis te, vt artificem, monere non
debeo, maxime quod historiam morborum
quo æger tuus laborat, non satis cognoscere
tam habeo. Neque enim an à philtro, an à
fascino aliunde exhibito, an vero à veneno
noso quodam humore intra corpus gaudens
nito, aut à mentis perturbatione exifixus
nouî.

*Vide Philo-
sophum.*

Tractantur à practicis, quæ ad hanc
materiam spectant, multa sub titulo, amoris
hereos. Ita enim inepte & barbarè
efferunt, quod Græci ἐρωτικὴν ψυχῆς
νίκην, aut etiam ἐρωτικὴν simpliciter appe-
lant.

Scripserunt & alii de amantibus o-

idid, aut animi affectionibus, quæ
poris morbos inducunt, tollendis,
quæ fortasse tibi quam mihi notio-
ra sunt. Vale, Pragæ Boiemo-
rum 28. Nouemb. An-

no 1584.

33

F I N I S.

ad hanc animi affectionibus, quae
 rationis vias inducunt, tollendis,
 quae rationis vias inducunt, tollendis.

Itaque Vale Pater Bonomo

Annus 28. Novemb. An-

no 1784.

2 1 7 1 2

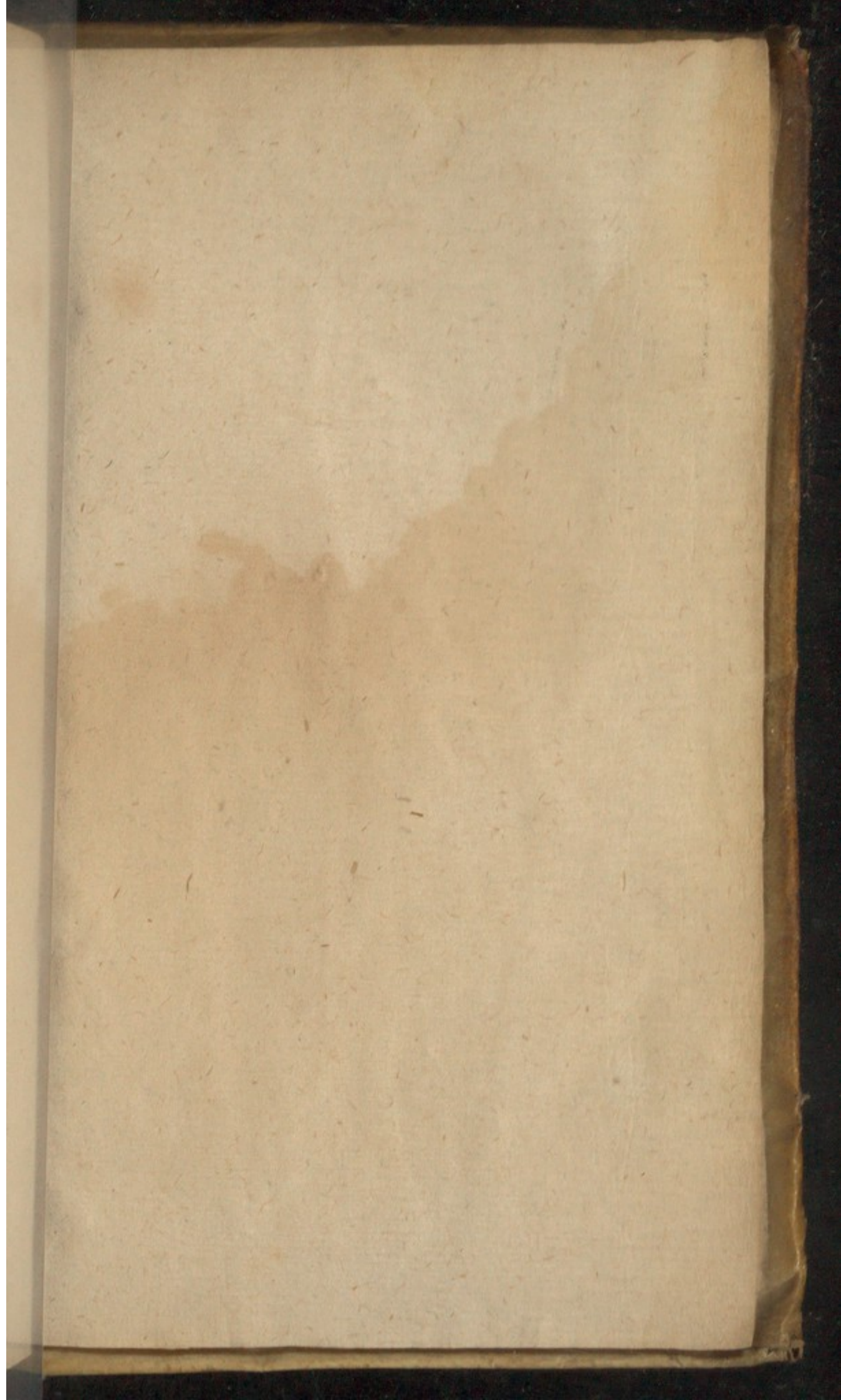

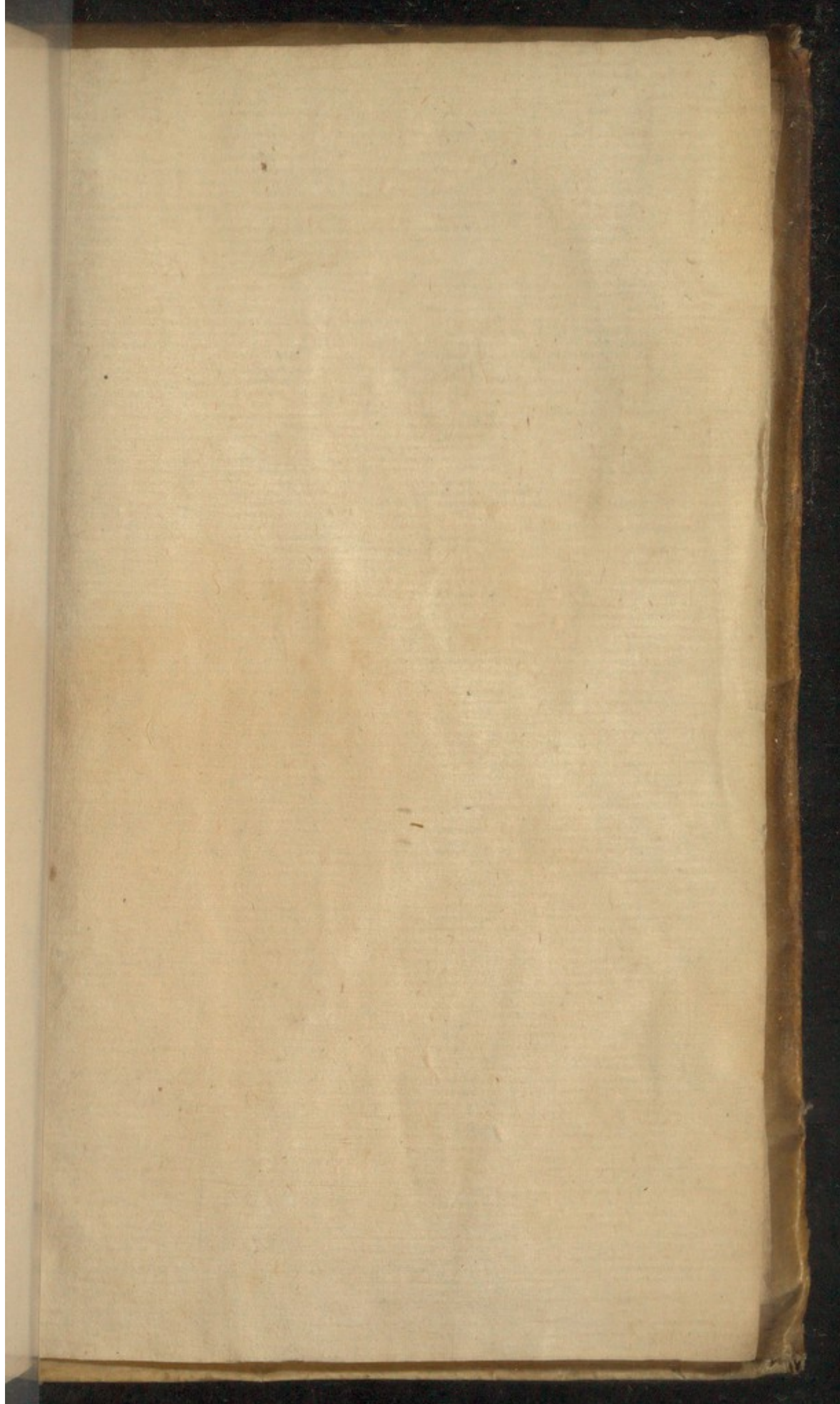

valon &
Med. Sect.

